

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

- CZĘŚĆ OPISOWA-

ZAŁĄCZNIK NR 1
Do Uchwały Nr
Rady Miejskiej w Pełczycach
z dnia 2012 r.

Maj 2003 r.
I zmiana studium: październik 2012 r.

PRACOWNIA PROJEKTOWA „URBIX”
TADEUSZ SZCZYGIEL
Adres: 71-450 Szczecin, ul. Fr. Chopina 4/43
tel./fax +4891 45 36 020, e-mail: tadeusz@szczecin.home.pl

**Opracowanie: STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE**

Zespół autorski:

- Autor prowadzący:** mgr inż. Tadeusz Szczygiel
Członek Zachodniej Okręgowej Izby
Urbanistów we Wrocławiu
Nr członkowski: Z-10
- Autorzy opracowania:** mgr inż. Tadeusz Szczygiel
mgr inż. Zenon Woźny
mgr Ignacy Zwierzewicz
mgr Mirosław Opęchowski
mgr Patrycja Szczygiel
mgr inż. Konrad Lange
mgr inż. arch. Andrzej Morawski
Bartosz Szczygiel
Iwona Typek
- Konsultacja naukowa:** prof. dr hab. Marian Malicki
prof. dr hab. Zygmunt Silski
- Skład elektroniczny:** mgr Patrycja Szczygiel
Bartosz Szczygiel
mgr Dariusz Dziechciarz
mgr inż. Konrad Lange
Adrian Bielawa
- Obsługa geodezyjna:** „GEOTECH” Zakład Geodezji,
Informatyki i Planowania, Edward Dubis
- Autorzy zdjęć:** mgr inż. Tadeusz Szczygiel
mgr Mirosław Opęchowski
Bartosz Szczygiel
Adrian Bielawa
- Plotowanie
wielkoformatowe:** „GEOTECH” Stargard Szczeciński
„PRINTSHOP” Szczecin

Szczecin, 2003

SKŁAD ZESPOŁU AUTORSKIEGO:

Dotyczy:

Pierwszej zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pelczyce

Przedsiębiorstwo Projektowo-Inwestycyjne AKWADRAT sp. z o.o.
ul. Mieszka I 57/5
66-400 Gorzów Wlkp.
tel./fax 957388668

1. mgr Marcin Brytan
 - główny projektant (uprawnienia urbanistyczne nr Z-394)
2. mgr Jan Biernacki
 - projekt zmiany tekstu studium
 - projekt zmiany rysunku studium
3. mgr Magdalena Biernacka
 - projekt zmiany tekstu studium
 - projekt zmiany rysunku studium
4. mgr Łukasz Smolarek
 - opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla terenu objętego zmianą studium
 - prognoza oddziaływania na środowisko ustaleń projektu zmiany studium

1. CEL I ZADANIA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY.....	15
1.1. Cel i zadania Studium	15
1.2. Podmiot i zakres Studium	16
1.3. Podstawa prawna, zakres i cel opracowania pierwszej zmiany studium oraz uzasadnienie przyjętych rozwiązań.	18a
2. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU OPRACOWANIA	19
2.1. Położenie	19
2.1.1. Województwo zachodniopomorskie – ogólna charakterystyka	21
2.1.2. Powiat choszczeński – ogólna charakterystyka	24
3. WARUNKI NATURALNE – UWARUNKOWANIA	25
3.1. Regionalizacja	25
3.1.1. Regionalizacja fizyczno – geograficzna	25
3.1.2. Regionalizacja geobotaniczna	25
3.1.3. Regionalizacja przyrodniczo – leśna	26
3.1.4. Regionalizacja zoogeograficzna	26
3.1.5. Regionalizacja agroekologiczna	27
3.2. Budowa geologiczna.....	27
3.3. Ukształtowanie powierzchni	28
3.4. Surowce mineralne i wody podziemne	29
3.4.1. Surowce mineralne	29
3.4.2. Wody podziemne	30
3.5. Wody powierzchniowe.....	32
3.5.1. Rzeki	32
3.5.2. Jeziora.....	33
3.5.3. Stawy hodowlane	34
3.6. Gleby	35
3.7. Warunki klimatyczne	38
3.8. Formy krajobrazowe.....	40
3.9. Rzeźba terenu w kontekście rolnictwa.....	42
4. WALORYZACJA PRZYRODY OŻYWIONEJ.....	43
4.1. Szata roślinna	44
4.1.1. Roślinność potencjalna	44
4.1.2. Roślinność lasów	45
4.1.3. Roślinność wodna i szuwarowa	46
4.1.4. Roślinność łąk i torfowisk	47
4.1.5. Roślinność zadrzewień przydrożnych, aleje	47
4.1.6. Zieleń cmentarzy, parków podworskich i starodrzew przykościelny	47
4.1.7. Ogólna charakterystyka flory gminy Pełczyce	52
4.1.8. Zasoby dziko rosnących roślin użytkowych i leczniczych	56
4.2. Świat zwierzęcy	58
4.2.1. Charakterystyka wybranych grup fauny	59
4.2.2. Najcenniejsze faunistycznie obszary gminy	72
4.2.3. Podsumowanie waloryzacji faunistycznej	73
5. PRZYRODA NIEOŻYWIONA.....	75
5.1. Źródłiska	75
5.2. Głazy i gładzowiska.....	75
5.3. Obszary zdegradowane	75
5.4. Punkty widokowe.....	76
6. ISTNIEJĄCE OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE	77
6.1. Ochrona przyrody	77

6.2. Generalne zasady zrównoważonego rozwoju gminy	78
6.3. Ochrona i kształtowanie środowiska w gminie – priorytety	80
6.4. Obiekty objęte i obiekty wskazane do objęcia ochroną.....	82
6.4.1. Parki Krajobrazowe (PK).....	83
6.4.2. Pomniki przyrody (PP)	84
6.4.3. Rezerваты przyrody (RP).....	87
6.4.4. Obszary chronionego krajobrazu (OCHK).....	89
6.4.5. Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (ZPK).....	90
6.4.6. Użytki ekologiczne (UE).....	94
6.4.7. Inne cenne obszary i obiekty	102
6.4.8. Strefy chronione	106
6.4.9. Elementy Ekologicznej Sieci Obszarów Chronionych (ESOCh)	106
6.4.10. Strefy węzłowe	107
6.4.11. Korytarze i bariery ekologiczne	107
7. WARTOŚCI ZASOBÓW ŚRODOWISKA KULTUROWEGO I WYTICZNE OCHRONY KONSERWATORSKIEJ.....	109
7.1. Historia Ziemi Pełczyckiej na tle zarysu dziejów Pomorza Zachodniego.....	109
7.2. Charakterystyka i stan zagospodarowania dziedzictwa kulturowego	122
7.2.1. Archeologia	122
7.2.2. Układ urbanistyczny i zabudowa miejska	132
7.2.3. Układy ruralistyczne i zabudowa wsi	133
7.2.4. Architektura sakralna	133
7.2.5. Zamki i rezydencje	134
7.2.6. Obiekty przemysłu i techniki	134
7.2.7. Nazewnictwo.....	135
7.3. Warunki ochrony konserwatorskiej	136
7.3.1. Podstawy prawne ochrony konserwatorskiej	136
7.4. Podsumowanie.....	143
8. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	145
8.1. Komunikacja	145
8.1.1. Układ drogowy	145
8.1.2. Kolejowe tereny komunikacyjne	149
8.1.3. Urządzenia obsługi ruchu	149
8.1.4. Komunikacja zbiorowa	150
8.2. Uwarunkowania i kierunki rozwoju układu komunikacyjnego.....	150
8.2.1. Układ drogowy	150
8.2.2. Układ kolejowy	152
8.2.3. Komunikacja zbiorowa	153
8.2.4. Urządzenia obsługi ruchu	153
8.2.5. Dokumentacja planistyczna	153
8.3. Gospodarka wodno-ściekowa.....	154
8.3.1. Zasoby wód podziemnych	154
8.3.2. Zaopatrzenie w wodę.....	156
8.4. Odprowadzanie ścieków.....	160
8.5. Regulacja stosunków wodnych	163
8.6. Ochrona przeciwpowodziowa	164
8.7. Podstawowe kierunki działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej i regulacji stosunków wodnych.....	164
8.8. Zaopatrzenie w energię elektryczną	167
8.9. Odnawialne źródła energii	170
8.10. Zaopatrzenie w ciepło.....	175
8.10.1. Ocena stanu	175

8.10.2. Kierunki rozwoju	176
8.11. Gospodarka odpadami	177
8.11.1. Odpady komunalne – stan obecny i kierunki działań	178
8.12. Telekomunikacja i informatyka	179
8.12.1. Ocena stanu istniejącego i kierunki rozwoju	179
8.13. Zaopatrzenie w gaz	181
8.13.1. Kierunki rozwoju zaopatrzenia gminy w gaz przewodowy	183
8.13.2. Gazociągi tranzytowe	183
9. SPOŁECZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU	187
9.1. Układ osadniczy	187
9.2. Ludność	190
9.2.1. Rozwój ludności	190
9.2.2. Struktura wieku ludności	193
9.2.3. Uwarunkowania demograficzne rozwoju gminy	197
9.2.4. Uwarunkowania struktury wiekowej ludności	200
9.3. Rynek pracy	204
9.3.1. Zmiany rynku pracy w latach 1988-2001	204
9.3.2. Przestrzenna i działowa struktura zatrudnienia	206
9.3.3. Bezrobocie	209
9.3.4. Uwarunkowania rozwoju rynku pracy	211
9.4. Mieszkalnictwo	213
9.5. Oświata i wychowanie	217
9.5.1. Wychowanie przedszkolne	217
9.5.2. Szkolnictwo podstawowe	218
9.5.3. Szkolnictwo ponadpodstawowe	219
9.6. Ochrona zdrowia	220
9.7. Kultura, sport, rekreacja	221
9.7.1. Kultura	221
9.7.2. Sport	222
9.7.3. Rekreacja	223
9.7.4. Uwarunkowania rozwoju turystyki w gminie	224
9.8. Obsługa ogólna	224
9.9. Gospodarka	225
9.9.1. Podmioty gospodarki narodowej	225
9.9.2. Potencjał ekonomiczny	228
9.9.3. Przemysł	229
9.9.4. Budownictwo	230
9.9.5. Magazyny i składy	231
9.10. Gospodarka gruntami i rolnictwo	231
9.10.1. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego użytkowania i zagospodarowania gruntów	231
9.10.2. Uwarunkowania wynikające z prawa własności gruntów i organizacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej	235
10. ZAGOSPODAROWANIE TURYSTYCZNE	245
10.1. Ocena stanu istniejącego i możliwości rozwoju	245
10.2. Założenia rozwoju	247
11. DIAGNOZA PROSPEKTYWNA I POTENCJALNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY	251
11.1. Uwarunkowania rozwoju wynikające z oceny stanu istniejącego	251
11.1.1. Cechy ogólne	251
11.1.2. Uwarunkowania w zakresie układu fizjograficzno-przyrodniczego	251
11.1.3. Uwarunkowania w zakresie stosunków demograficznych i zasobów pracy	251

11.1.4. Uwarunkowania w zakresie bezrobocia.....	252
11.1.5. Uwarunkowania w zakresie infrastruktury społecznej	252
11.1.6. Uwarunkowania w zakresie infrastruktury mieszkaniowej	253
11.1.7. Uwarunkowania w zakresie infrastruktury technicznej	253
11.1.8. Uwarunkowania w zakresie rolnictwa	254
11.1.9. Uwarunkowania w zakresie społeczności lokalnej	256
11.2. Uwarunkowania i potencjalne możliwości rozwoju gospodarczego gminy	257
11.2.1. Czynniki sprzyjające procesom rozwojowym gminy	257
11.2.2. Podstawowe czynniki utrudniające rozwój społeczno – gospodarczy gminy.....	259
12. POLITYKA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY.....	261
12.1. Cele strategiczne – generalne.....	261
12.2. Cele strategiczne – podstawowe	261
12.1.1. Różnorodność biologiczna i krajobrazowa	261
12.1.2. Europejska Sieć Ekologiczna NATURA 2000	262
12.1.3. Ochrona gleb.....	265
12.1.4. Gospodarka zasobami leśnymi	266
12.1.5. Gospodarka odpadami	269
12.1.6. Stosunki wodne i jakość wód	269
12.1.7. Jakość powietrza.....	271
12.3. Kierunki działań strategicznych.....	271
12.3.1. Środowisko	271
12.3.2. Gospodarka żywnościowa	272
12.3.3. Przemysł i budownictwo.....	273
12.3.4. Usługi	274
12.3.5. Aktywizacja miejscowego rynku pracy	274
12.3.6. Turystyka.....	276
13. KIERUNKI ROZWOJU ROLNICTWA I OBSZARÓW WIEJSKICH.....	279
13.1. Programy rolno – środowiskowe.....	281
13.2. Wielofunkcyjny rozwój wsi.....	284
13.3. Rolnictwo ekologiczne – założenia programowe rozwoju	285
14. GŁÓWNE KIERUNKI KSZTAŁTOWANIA STRUKTURY PRZESTRZENNEJ MIASTA I GMINY PEŁCZYCE	287
14.1. Kształtowanie struktury przestrzennej miasta Pełczyce.....	288
14.2. Funkcje w zagospodarowaniu przestrzennym gminy	291
14.3. System osadniczy	293
14.4. Podstawowe kierunki polityki zagospodarowania przestrzennego gminy oraz zasady zagospodarowania jednostek osadniczych, dla których przewiduje się opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	294
14.4.1. Kierunki kształtowania przestrzeni gminnej.....	294
14.4.2. Kształtowanie struktur przestrzennych wewnątrzosiedlowych	295
14.4.3. Charakterystyka terenów według jednostek osadniczych.....	296
15. KARTY MIEJSCOWOŚCI	307
1. Pełczyce.....	307
2. 1. Będargowiec	317
3. Boguszyny	319
3. 1. Bukwica.....	323
4. Bolewice.....	325
4. 1. Kukadło	327
5. Brzyczno.....	329
6. Chrapowo	331

1.3. Podstawa prawna, zakres i cel opracowania pierwszej zmiany studium oraz uzasadnienie przyjętych rozwiązań

Pierwsza zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pełczyce została wykonana na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późniejszymi zmianami). Procedurę sporządzenia zmiany studium zainicjowała uchwała nr V/25/2011 Rady Miejskiej w Pełczycach z dnia 31 marca 2011r. w sprawie przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pełczyce. Prace związane ze zmianą studium opierały się na szeregu przepisów prawnych wynikających z ustaw oraz aktów wykonawczych, do których należy zaliczyć w szczególności:

- Ustawę z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 204, poz. 2086),
- Ustawę z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. z 2000 r. Nr 106, poz. 1126, ze zmianami),
- Ustawę z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 16 z 1995 r., poz. 78, ze zmianami),
- Ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627, ze zmianami),
- Ustawę z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. Nr 115 z 2001 r., poz. 1229 ze zmianami),
- Ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r., Nr 92, poz. 880, ze zmianami),
- Ustawę z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 ze zmianami),
- Ustawę z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu usług telekomunikacyjnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 106 poz. 675),

oraz:

- Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 43 poz. 430),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz. U. z 2002 r. Nr 155 poz. 12980),
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2004 Nr 118 poz. 1233),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. z 2004 r. Nr 168, poz. 1764),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz. U. z 2004 r. Nr 168, poz. 1765),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. z 2004 r. Nr 229, poz. 2313, ze zmianami),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć

do sporządzania raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. z 2004 r. Nr 257, poz. 2573, ze zmianami),

a także:

- Uchwałę nr XXXII/375/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 września 2009r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2009r. Nr 66, poz. 1804),*
- Uchwałę Nr XXXIV/408/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 22 grudnia 2009 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XXXII/375/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 września 2009 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Zach. Nr 166, poz. 1804).*

Zakres opracowania polega na zmianie przeznaczenia dotychczas użytkowanych terenów rolniczych na tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wraz z towarzyszącymi usługami, urządzeniami infrastruktury technicznej, drogami i zielenią urządzoną. Obszar zmiany obejmuje teren położony w mieście Pełczyce o powierzchni ok. 10ha pomiędzy jeziorem Krzywe a drogą powiatową 2212Z Pełczyce – Zieleniewo.

Celem przystąpienia do zmiany studium było stworzenie zapisów, które umożliwią sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego a następnie realizację obiektów budowlanych w odległości mniejszej niż 100m od brzegów jezior i rzek. Obszar zmiany studium w całości znajduje się w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu „C” Barlinek, dla którego obowiązuje zakaz lokalizowania obiektów budowlanych w pasie o szerokości 100m od brzegów jezior i rzek. Jednocześnie dopuszcza się taką możliwość, o ile studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy lub miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego przewiduje lokalizowanie obiektów budowlanych w pasie o szerokości 100m od brzegów rzek i jezior. Z uwagi na to, że zachodnią granicę opracowania stanowią jezioro Krzywe oraz ciek łączący jeziora Krzywe i Łąkie, a obszar w większości znajduje się we wspomnianym pasie 100m, sporządzenie zmiany studium we wspomnianym zakresie wydaje się uzasadnione.

Uwarunkowania przyrodnicze dotyczące obszaru objętego opracowaniem zmiany studium zostały rozpoznane w *opracowaniu ekofizjograficznym podstawowym dla obszaru położonego w rejonie ulicy Pionierów i jeziora Krzywe w gminie Pełczyce*. Ponadto z uwagi na występujący w granicach zmiany studium Obszar Chronionego Krajobrazu „C” Barlinek ustanowiony uchwałą nr XXXII/375/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 września 2009r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2009r. Nr 66, poz. 1804) oraz uchwałą Nr XXXIV/408/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 22 grudnia 2009 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XXXII/375/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 września 2009 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Zach. Nr 166, poz. 1804), wykonano *inwentaryzację i waloryzację przyrodniczą terenów przylegających do jeziora Krzywe (dz. ewid. nr: 21, 30/3, 30/4, 30/5, 30/9, 30/10, 30/11, 30/12, 30/13, 30/14, 30/15, 30/16, 30/17, 30/18, obręb Pełczyce) w Pełczycach (gmina Pełczyce, powiat choszczeński, woj. zachodniopomorskie)*. Oba dokumenty zostały sporządzone na etapie prac przedprojektowych, na podstawie których określono zasady zagospodarowania uwzględniające wymagania ochrony środowiska i przyrody.

Wprowadzenie zmian w studium polegało na sprecyzowaniu nowych zapisów w tekście studium stanowiącym załącznik nr 1 do uchwały, poprzez określenie zasad zagospodarowania przeznaczenia terenu, zasad zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy oraz zasad ochrony środowiska i przyrody. Z kolei na rysunku planu stanowiącym załącznik nr 2 do

uchwały, wskazano obszar opracowania zmiany studium wraz z symbolem cyfrowo – literowym. W toku głównych prac powstała także *prognoza oddziaływania na środowisko ustaleń zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pełczyce* zgodnie z zapisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 ze zmianami).

Zgodnie z § 8 ust 1, 2 i 3 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zmiana studium polegająca na uzupełnieniu Studium o pojedyncze ustalenia, została wprowadzona w formie ujednoliconego dokumentu. Zmiany w tekście studium wprowadzono na stronach 9, 12, 18a, 18b, 18c i 298 oraz wyróżniono kolorem czerwonym. Z kolei zmiany na rysunku studium omawia legenda do zmiany nr 1 studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pełczyce.

Zmiana studium została opracowana przez Przedsiębiorstwo Projektowo – Inwestycyjne Akwadrat sp. z o.o. z Gorzowa pod kierunkiem głównego projektanta mgr Marcina Brytana.

2. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU OPRACOWANIA

2.1. Położenie

Gmina Pelczyce leży w południowej części województwa zachodniopomorskiego, w powiecie choszczeńskim i według podziału kraju na regiony fizjograficzne – na Nizinie Środkowoeuropejskiej (31), na pograniczu Pojezierza Myśliborskiego (314.41) z Pojezierzem Choszczeńskim (314.42).

Od strony południowej graniczy z województwem lubuskim – gmina Strzelce Krajeńskie, od zachodu z gminą Barlinek, od północy z gminami Dolice i Choszczno, od wschodu z gminą Krzęcin.

Gmina leży w zlewni rzeki Płoni (część zachodnia) i rzeki Iny (część północno-wschodnia).

Powierzchnia gminy wynosi 200,8 km², co równa się średniej przeciętnej wielkości gminy w województwie.

Gminę zamieszkuje 8 164 mieszkańców (stan na koniec 2002 r.), z tego: w mieście Pelczyce – 2724 osoby, na obszarach wiejskich 5 440 osób. Średnie zaludnienie wynosi 41 mieszkańców na 1 km² i jest znacznie niższe od wojewódzkiego (76 osób/km²).

Gmina podzielona jest na 18 obrębów geodezyjnych. Sieć osadniczą tworzy 31 miejscowości, z tego 28 jest zamieszkałych, w tym jest 21 miejscowości o liczbie ludności większej niż 10 mieszkańców.

Miasto Pelczyce nie stanowi oddzielnej jednostki samorządowej, na jego terenie są zlokalizowane władze i agendy samorządu gminy, tu skupiona jest większość historycznie wytworzonych ciężarów społeczno-gospodarczych, jakie wypływają z okalających miasto obszarów wiejskich.

W strukturze użytkowania gruntów dominują użytki rolne (71,3%), co znacznie przekracza średnią wojewódzką (49,0%), podkreślając rolniczą monofunkcyjność gminy.

Lasy, które w zasadzie położone są w południowo-zachodniej części gminy, zajmują 19% powierzchni ogólnej (część z nich wchodzi w skład Barlinecko-Gorzowskiego Parku Krajobrazowego).

Istotnym elementem krajobrazu wysoczyzny moreny falistej ze wzgórzami moren czołowych jest obecność 21 jezior, o łącznej powierzchni ponad 500 ha, które mogą być atrakcyjnym produktem turystycznym.

Miasto Pelczyce położone jest między czterema jeziorami: Duży Pelcz, Mały Pelcz,

Panińskie i Krzywe, a w środku miasta jest jeszcze małe jezioro Stawno.

Do jeziora Panińskiego przylegają tereny rekreacyjne z promenadą, parkiem, stadionem, plażą i ścieżką rekreacyjną wokół jeziora. Szczególnym zainteresowaniem turystycznym cieszy się jezioro Duży Pełcz, o długości 8 km i w II klasie czystości wody. Na skraju jeziora, przy wjeździe do miasta znajduje się plaża, a kilkaset metrów dalej zlokalizowana jest przystań żeglarska. Na drugim, południowym końcu jeziora, za wsią Krzynki znajduje się pole namiotowe z piękną piaszczystą plażą.

W północno-zachodniej części gminy znajduje się malownicza dolina górnego biegu rzeki Płoń.

Z południowego-zachodu od strony Barlinka, w kierunku północno-wschodnim do Choszczna, gminę przecina droga wojewódzka nr 151 o szczególnym regionalnym znaczeniu.

Sieć dróg lokalnych (powiatowych i gminnych) jest stosunkowo dobrze rozwinięta. Wszystkie jednostki osadnicze powyżej 100 mieszkańców są skomunikowane drogami o twardej nawierzchni.

Gmina nie posiada linii kolejowych.

Tabela 1

Położenie geograficzne gminy Pelczyce

Wyszczególnienie	Obręb	Stopnie, minuty, sekundy
Najbardziej wysunięte punkty granicy gminy:		
• na północ (szerokość geograficzna północna)	Nadarzyn	53°08'07"
• na południe (szerokość geograficzna północna)	Krzynki	52°56'32"
• na zachód (długość geograficzna wschodnia)	Chrapowo	15°12'20"
• na wschód (długość geograficzna wschodnia)	Jarosławsko	15°27'26"
Rozciągłość:		
• z południa na północ		11'36"
• z zachodu na wschód		15'06"

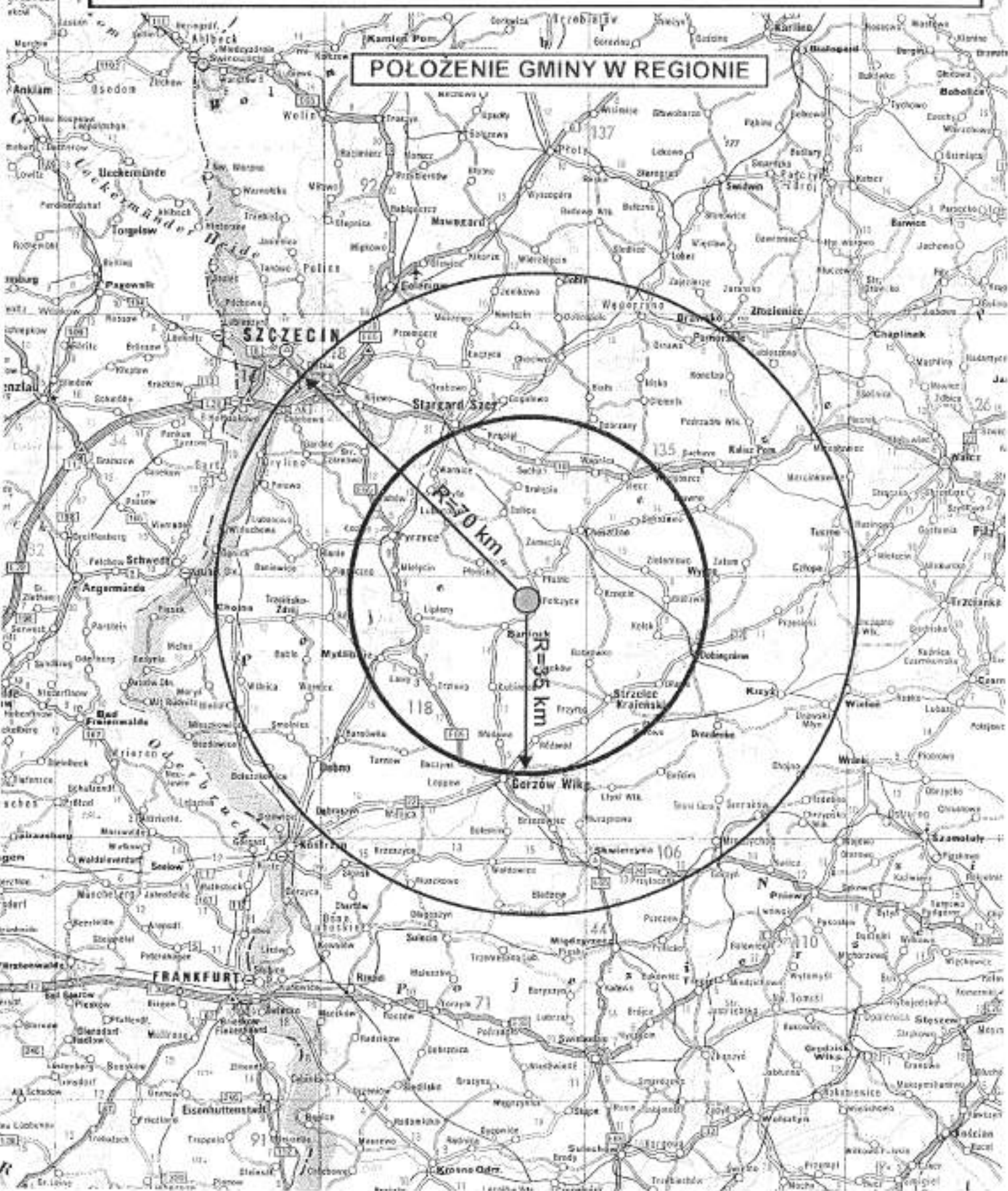
Źródło: Narodowy Atlas Polski, Mapa topograficzna Polski, GUGiK Warszawa 2000 r., obliczenia własne (GPS).

Charakterystykę położenia geograficznego gminy Pelczyce przedstawiają załączone Ryc. 1 i 2.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

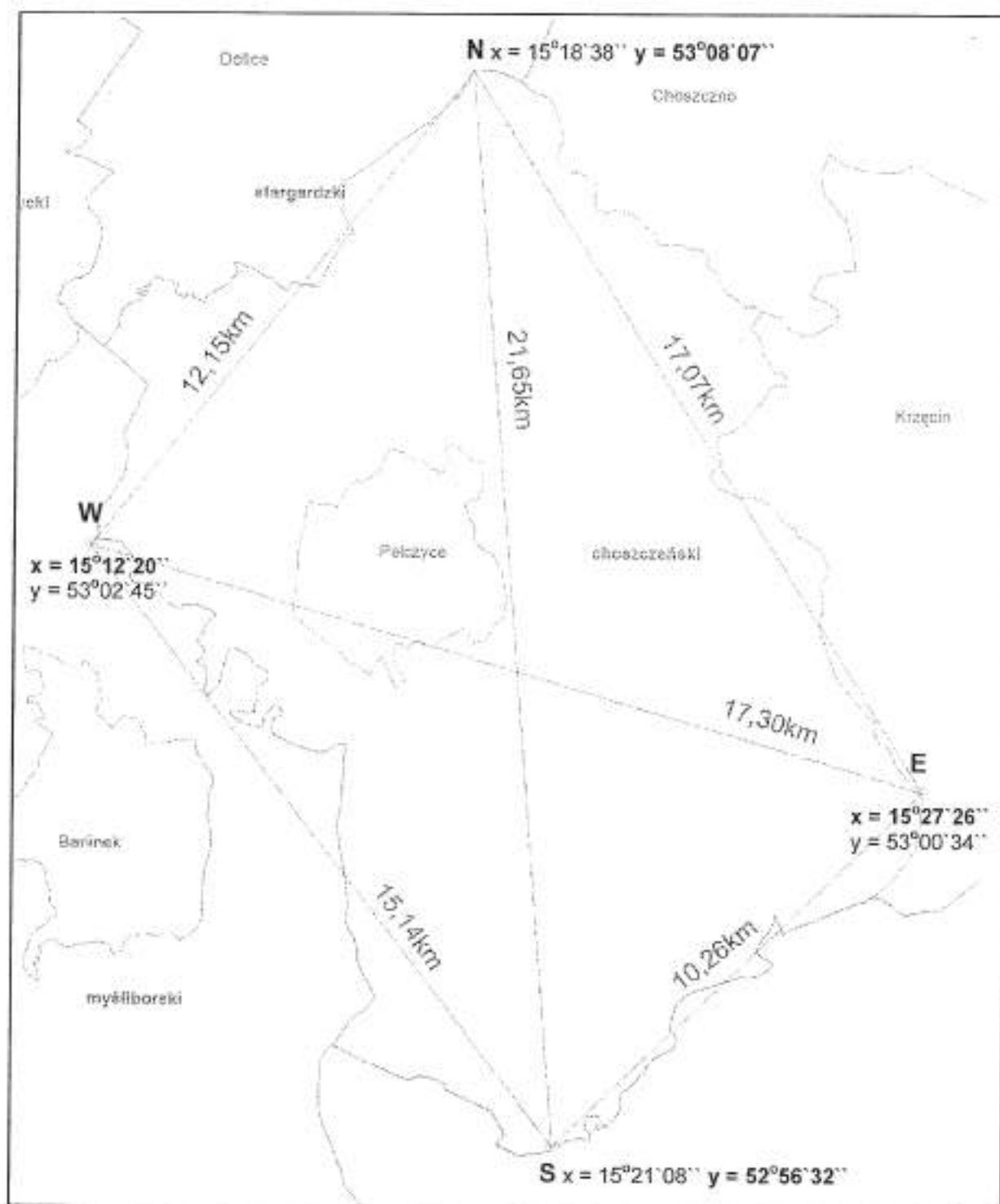
POŁOŻENIE GMINY W REGIONIE

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE GMINY

2.1.1. Województwo zachodniopomorskie – ogólna charakterystyka

Województwo zachodniopomorskie położone jest w północno-zachodniej części Polski, nad Morzem Bałtyckim i nad Zalewem Szczecińskim. Na obszarze województwa o powierzchni 22 902 km² (7,3% powierzchni kraju) funkcjonuje 114 samorządowych gmin, w tym 11 gmin miejskich, 50 miejsko-wiejskich i 53 wiejskie; 21 powiatów (drugi szczebel administracji), z tego: 18 ziemskich i 3 grodzkie: Koszalin, Szczecin, Świnoujście – powstałe na podstawie Rozp. RM z dnia 7 sierpnia 1998 r. w sprawie utworzenia powiatów (Dz.U. z 1998 r. Nr 103 poz. 653 z późn.zm.).

Województwo zachodniopomorskie powstało z połączenia w całości byłych województw szczecińskiego i koszalińskiego oraz włączenie w jego skład: 11 gmin byłego woj. gorzowskiego (powiat choszczeński – 6 gmin i myśliborski – 5 gmin), 5 gmin byłego woj. pilskiego (powiat walecki) oraz 3 gmin byłego woj. słupskiego, które wraz z 3 gminami byłego woj. koszalińskiego tworzą powiat sławieński.

Z ogólnej powierzchni – 48,9% powierzchni województwa zajmują użytki rolne (grunty orne – 38,5%, łąki – 6,7%, pastwiska – 3,3%, sady – 0,2%), wody – 5,7%. Około 35,2% powierzchni obszaru zajmują lasy i grunty leśne (4. miejsce w kraju). Najwyższą leśność ma powiat drawski – 81,5 tys. ha.

Długość granic w województwie wynosi 873,9 km, z tego: 184,9 km przypada na granicę morską, 186,6 km wynosi granica państwowa z Republiką Federalną Niemiec.

Demografia

Na koniec grudnia 2001 r. ludność województwa zachodniopomorskiego wynosiła 1 734,3 tys. osób (11. miejsce w kraju), z tego: ludność w miastach – 1 205 tys., ludność wsi – 529 tys.. Przeciętna ogólnowojevodzka gęstość zaludnienia wynosi 76 osób/km², podczas gdy średnia krajowa 124 osoby; z tego na terenach wiejskich województwa wskaźnik ten kształtuje się na poziomie 30 osób/km². Wysoką gęstość zaludnienia mają powiaty grodzkie (Koszalin – 1 354 osoby/km²), najniższą powiat drawski – 34 osoby/km². Z kolei gęstość zaludnienia na 1 km² w gminie Kołobrzeg wyniosła 1 846 osób, zaś w gminie Nowe Warpno – 9 osób. Około 1 206,9 tys. mieszkańców województwa mieszka w 61 miastach, pozostali w 3 172 miejscowościach; kobiety stanowią około 52% ogółu ludności. Wysoki jest udział ludności w wieku produkcyjnym – 62,2% i poprodukcyjnym – 12,9%. Na koniec 2002 r. zarejestrowanych było 189,6 tys. bezrobotnych (stopa bezrobocia rejestrowanego – 26,4%), co kwalifikuje województwo na jedno z czołowych miejsc w kraju. Powiaty o najwyższej stopie bezrobocia (grudzień 2002 r.) to: powiat łobeski (40,6%), świdwiński (39,0%), gryficki (37,4%), drawski

(37,3%), białogardzki (37,1%), sławieński (36,6%), choszczeński (36,6%) i koszaliński (36,6%).

Gospodarka i przemysł

Wartość produkcji sprzedanej w przemyśle w 2001 r. wyniosła 15 606,1 mln zł. W działalności produkcyjnej zatrudnionych jest 89,0% osób, z czego największy odsetek stanowi zatrudnienie w przetwórstwie przemysłowym – 19%.

Z ogółu zatrudnionych, w sektorze publicznym pracuje 174,3 tys., a w sektorze prywatnym 396,8 tys. pracowników.

W województwie zachodniopomorskim zarejestrowanych jest 192,3 tys. podmiotów gospodarczych, z tego w sektorze publicznym działa 7,3 tys. podmiotów, w sektorze prywatnym 185 tys.; wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na każdy tysiąc mieszkańców wynosi 111, co świadczy o dużych możliwościach gospodarczych województwa, jak również o dużej aktywności jego mieszkańców. Z ogółu zarejestrowanych podmiotów gospodarczych – 1910 podmiotów pracuje na rzecz gospodarki morskiej.

Rolnictwo

Powierzchnia użytków rolnych stanowi 48,9% ogólnej powierzchni województwa (grunty orne zajmują 38,5% powierzchni województwa, łąki – 6,7%, pastwiska – 3,3%, sady – 0,2%).

61,2% użytków rolnych województwa użytkowane jest przez indywidualne gospodarstwa rolne, w których pracuje około 70 tys. osób. Przeciętny areal indywidualnego gospodarstwa rolnego wynosi około 19 ha i jest najwyższy w kraju (średnia krajowa kształtuje się na poziomie około 8 ha). Znaczna część użytków rolnych województwa to ziemie o dobrym i średnim wskaźniku oceny jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Transport

Przewóz ładunków w 2001 r. wyniósł ogółem 26 839 tys. ton, z tego przewozy transportem lądowym wyniosły 4 612 tys. ton, a transportem wodnym – 22 623 tys. ton.

Przewozy pasażerskie w tym czasie wyniosły ogółem 39 259 tys. osób (z tego transportem lądowym – 37 989 tys. osób).

Przeładunek w portach morskich, według grup ładunków w analizowanym okresie wynosił ogółem 21 395 tys. ton (z tego: węgiel i koks – 8 004 tys. ton, rudy – 2 617 tys. ton, zboże – 1 249 tys. ton, drewno – 37 tys. ton, ropa i przetwory naftowe – 585 tys. ton, inne masowe – 4 340 tys. ton, drobnica – 4 tys. ton).

Budownictwo i zasoby mieszkaniowe

Zasoby mieszkaniowe na koniec 2001 r. w województwie zachodniopomorskim wyniosły 521 tys. mieszkań, w których znajdowało się ponad 1 867 izb, w tym w miastach 381 tys. mieszkań (1 337 tys. izb), pozostała część mieszkań i izb zlokalizowana jest w wiejskich jednostkach osadniczych.

Powierzchnia użytkowa mieszkań w tym czasie wyniosła 31 223 tys. m², co daje przeciętną wielkość jednego mieszkania 60,0 m².

Stopień wyposażenia mieszkań zamieszkałych w instalacje infrastrukturalne przedstawia się następująco (w % ogółu mieszkań zamieszkałych): wodociąg – 100,0%, ustęp – 91,9%, łazienka – 89,4%, gaz z sieci – 81,5%, centralne ogrzewanie – 82,0%.

Ilość mieszkań oddanych do użytku w województwie w 2000 r. wyniosła, w liczbach bezwzględnych, 3 682. Wartość produkcji budowlano-montażowej w analogicznym okresie wyniosła ogółem 2 826 mln zł, natomiast w 2001 r. – 2 540 mln zł.

Handel i usługi

Dynamika sprzedaży detalicznej towarów w 2001 r. w stosunku do roku 2000 wyniosła ogółem 96,8%. W województwie funkcjonuje około 22 tys. sklepów; liczba ludności na 1 sklep wynosi około 79 osób (średnia krajowa – 89).

W środku sezonu turystycznego 2000 r. województwo dysponowało 130,4 tys. miejsc noclegowych, w ciągu roku udzielono 9 686,8 tys. noclegów, z tego 882 tys. w hotelach, motelach i pensjonatach.

W 2000 r. granicę województwa zachodniopomorskiego przekroczyło 46 528 tys. osób, w tym wyjazdy obywateli polskich za granicę wyniosły – 6 167,4 tys., przyjazdy cudzoziemców – 17 267,5 tys.

Warunki naturalne

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych, prawnie chroniona zajmuje obszar 462,1 tys. ha, co stanowi 20,2% powierzchni geograficznej województwa (na 1 mieszkańca przypada 2 665 m²), z tego: na parki narodowe (2) przypada 16,3 tys. ha, rezerваты przyrody (81) – 7,7 tys. ha, parki krajobrazowe (7) – 117,5 tys. ha, obszary chronionego krajobrazu (17) – 314,0 tys. ha, użytki ekologiczne (717) – 4,5 tys. ha, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (19) – 2,0 tys. ha.

2.1.2. Powiat choszczeński – ogólna charakterystyka

Powiat choszczeński położony jest w południowej części województwa zachodniopomorskiego i zajmuje powierzchnię 1 328 km² (5,8% powierzchni województwa). W jego skład wchodzi 6 gmin, z tego 4 gminy miejsko-wiejskie (Choszczno, Drawno, Pelczyce, Recz), 2 gminy wiejskie (Bierzwnik, Krzęcin) i 218 miejscowości, w tym cztery miasta (Ryc. 3).

Powiat zamieszkały jest przez 51,2 tys. osób, z tego w miastach mieszka 47,2% ludności. Średnia gęstość zaludnienia kształtuje się na poziomie 39 osób/km², przy średniej wojewódzkiej 76 osób/km².

Powiat choszczeński ma charakter powiatu rolniczego, a uzupełniającymi działami gospodarki narodowej są: gospodarka leśna, turystyka, w niewielkim stopniu przemysł oraz usługi, które skoncentrowane są w Choszczynie liczącym ponad 16 tys. mieszkańców.

Powiat charakteryzuje zróżnicowana, ale w sumie niska aktywność gospodarcza. Na 1 000 ludności przypada 67 firm i 243 zatrudnionych (w zestawieniu tym wyróżnia się miasto Choszczno, gdzie wskaźniki aktywności gospodarczej, jak i poziomu rozwoju są korzystniejsze).

W strukturze pracujących dominuje rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 37,3%, w przemyśle i budownictwie pracuje zaledwie 19,8%, w usługach rynkowych 23,5% i usługach nierynkowych – 19,4%.

Na koniec grudnia 2002 r., według danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie, w powiecie choszczeńskim zarejestrowane były 7 183 osoby, co daje stopę bezrobocia 36,6%, przy średniej wojewódzkiej wynoszącej 26,4%.

Użytki rolne stanowią połowę ogólnej powierzchni powiatu, a w ich strukturze dominują grunty orne; lasy stanowią 39%; wśród pozostałych gruntów (11%) wyróżniają się tereny pod wodami – 4 tys. ha (3% powierzchni ogólnej).

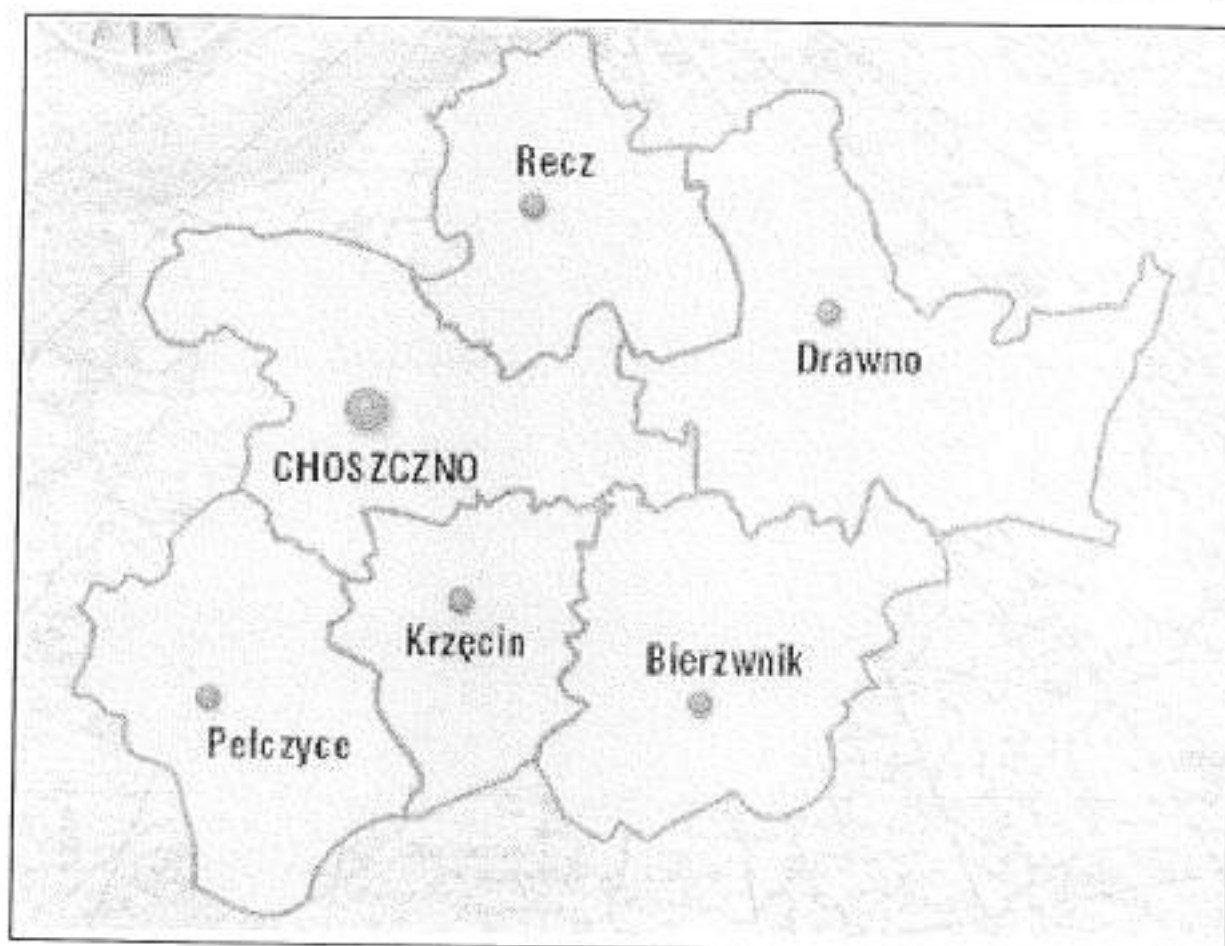
W Choszczynie, siedzibie władz powiatowych, zlokalizowane są ponadpodstawowe ośrodki administracji i obsługi ludności, z których korzystają mieszkańcy i podmioty gospodarcze z terenu powiatu, jak i gminy Pelczyce.

Do najważniejszych należą: starostwo powiatowe, sąd rejonowy, sąd pracy, prokuratura rejonowa, stacja sanitarno-epidemiologiczna, szpital – Samodzielny Publiczny ZOZ, straż pożarna – komenda powiatowa, telekomunikacja, zakład energetyczny, zarząd dróg powiatowych, zarząd melioracji, policja – komenda powiatowa, Poczta Polska, zespół szkół zawodowych i szkoły średnie itp. itd. oraz szereg jednostek produkcyjno-usługowych, w których pracują mieszkańcy gminy Pelczyce.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

POWIAT CHOSZCZEŃSKI PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY
(STAN NA 1 STYCZNIA 2002 R.)

Opracowano w P.P. URDIX na podstawie <http://zsm.szczecin.um.gov.pl>

3. WARUNKI NATURALNE – UWARUNKOWANIA

Województwo zachodniopomorskie, na obszarze którego leży gmina Pelczyce, położone jest na północno-zachodnim krańcu Polski i stanowi znaczną część Pomorza Zachodniego.

Współczesna rzeźba terenu województwa, a tym samym i gminy Pelczyce, powstała w wyniku działalności lodowca skandynawskiego i jego wód roztopowych. Typową cechą obszaru województwa jest obfitość wód powierzchniowych, rzek, jezior i rozległych wód przy-morskich Zalewu Szczecińskiego, co jest charakterystyczne dla krain pojeziernych.

3.1. Regionalizacja

3.1.1. Regionalizacja fizyczno-geograficzna

Pod względem fizyczno-geograficznym, gmina Pelczyce położona jest na obszarze następujących jednostek fizyczno-geograficznych Europy:

- **Region:** Pozaalpejska Europa Środkowa;
- **Prowincja:** Niż Środkowoeuropejski (31);
- **Podprowincja:** Pobrzeże Południowobałtyckie (313) i Pojezierze Południowobałtyckie (314);
- **Makroregion:** Pobrzeże Szczecińskie, (313.2-3), Pojezierze Zachodniopomorskie (314.4), Pojezierze Południowopomorskie (314.6-7);
- **Mezoregion:** Równina Pyrzycko-Stargardzka (313.31), Pojezierze Choszczeńskie (314.42), Pojezierze Myśliborskie (314.41), Równina Gorzowska (314.61), Pojezierze Dobiegniewskie (314.62).

Podsumowując, obszar gminy leży na styku dwóch podprowincji, trzech makroregionów i pięciu mezoregionów (Ryc. 4).

3.1.2. Regionalizacja geobotaniczna

Według podziału geobotanicznego Polski (Szafer, 1972), gmina Pelczyce leży w obrębie:

- **Państwo:** Holarktyka;
- **Obszar:** Euro-Syberyjski;

- **Prowincja:** Nizowo-Wyżynna Środkowoeuropejska;
- **Dział:** Bałtycki;
- **Poddział:** Pas Równin Przymorskich i Wysoczyzn Pomorskich;
- **Kraina:** Pojezierze Pomorskie.

Według podziału zaproponowanego przez Z. Czubińskiego (1950), pod względem geobotanicznym omawiany obszar należy do:

- **Prowincja:** Środkowoeuropejska;
- **Podprowincja:** Południowobałtycka;
- **Dział:** Pomorski (A);
- **Kraina:** Pojezierza Środkowo-pomorskie (A.4);
- **Okręg:** Nowogardzko-Choszczeński (A.4.1.) (Ryc. 5).

3.1.3. Regionalizacja przyrodniczo-leśna

Na podstawie Atlasu Rzeczypospolitej Polskiej stwierdza się, że gmina Pelczyce leży w obrębie następujących jednostek przyrodniczo-leśnych:

- **Kraina:** Bałtycka (I);
- **Dzielnica:** Pojezierza Wałecko-Myśliborskie (I.3);
- **Mezoregion:** Pojezierza Myśliborsko-Choszczeńskie (I.3.a), Równina Gorzowska (I.3.b);
(Ryc. 6)

3.1.4. Regionalizacja zoogeograficzna

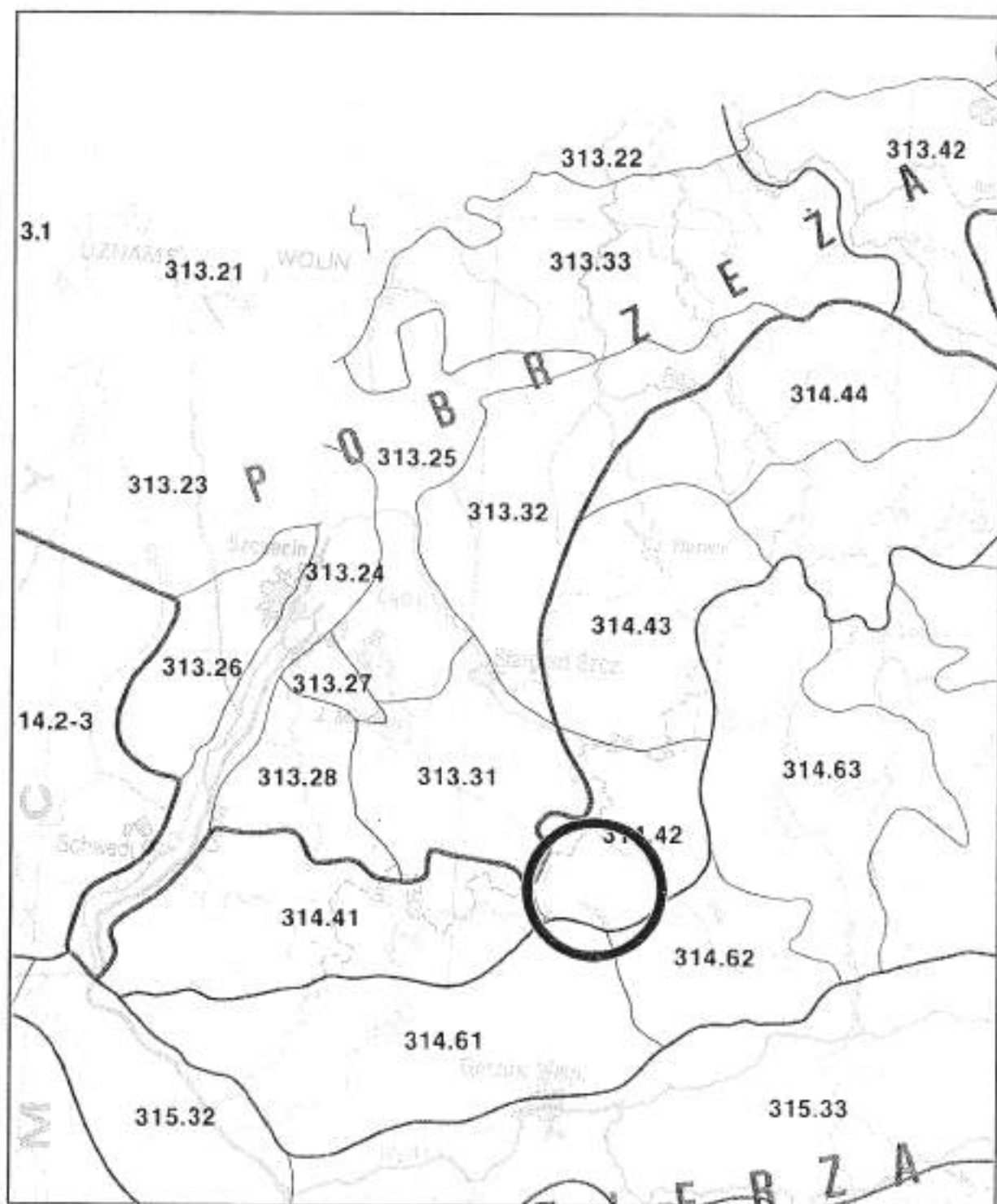
Zgodnie z regionalizacją zoogeograficzną (Kondracki, 1988), obszar gminy Pelczyce stanowi część następujących jednostek zoogeograficznych:

- **Państwo:** Holarktyka;
- **Podpaństwo:** Palearktyka;
- **Prowincja:** Europejsko – Zachodniosyberyjska;
- **Kraina:** Południowobałtycka;
- **Dzielnica:** Bałtycka.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

REGIONY FIZYCZNOGEOGRAFICZNE

LEGENDA

REGIONY FIZYCZNOGEOGRAFICZNE

- Granice prowincji
Boundaries of provinces
- Granice podprovincji
Boundaries of sub-provinces

- Granice makroregionów
Boundaries of macroregions
- Granice mezoregionów
Boundaries of mesoregions

TYPY MEZOREGIONÓW
TYPES OF MEZOREGIONS

Regiony nizin i obniżen
Regions of lowlands and depressions

- Obniżenia, kotłiny, większe doliny i równiny akumulacji wodnej (częściowo z wydmiem)
Depressions, basins, larger valleys and water accumulation plains (partly with dunes)
- Wysoczyzny starogłaciadne (bezejzornie)
Old glacial high plains (barren)
- Wysoczyzny młodogłaciadne (przeważnie z jeziorami)
Young glacial high plains (mostly with lakes)
- Sandry w granicach ostatniego zlodowacenia z jeziorami
Dune fields within limits of last glaciation with lakes

Regiony wyżyn
Upland regions

- Wyżyny z przewagą pokryw lessowych
Uplands - loess covers prevailing
- Wyżyny z przewagą skał bezwęglanowych
Uplands - non-carbonate rocks prevailing
- Wyżyny z przewagą skał węglanowych
Uplands - carbonate rocks prevailing

Regiony gór
Mountain regions

- Pogórza i góry niskie
Piedmonts and low mountains
- Góry średnie
Medium mountains
- Góry wysokie
High mountains

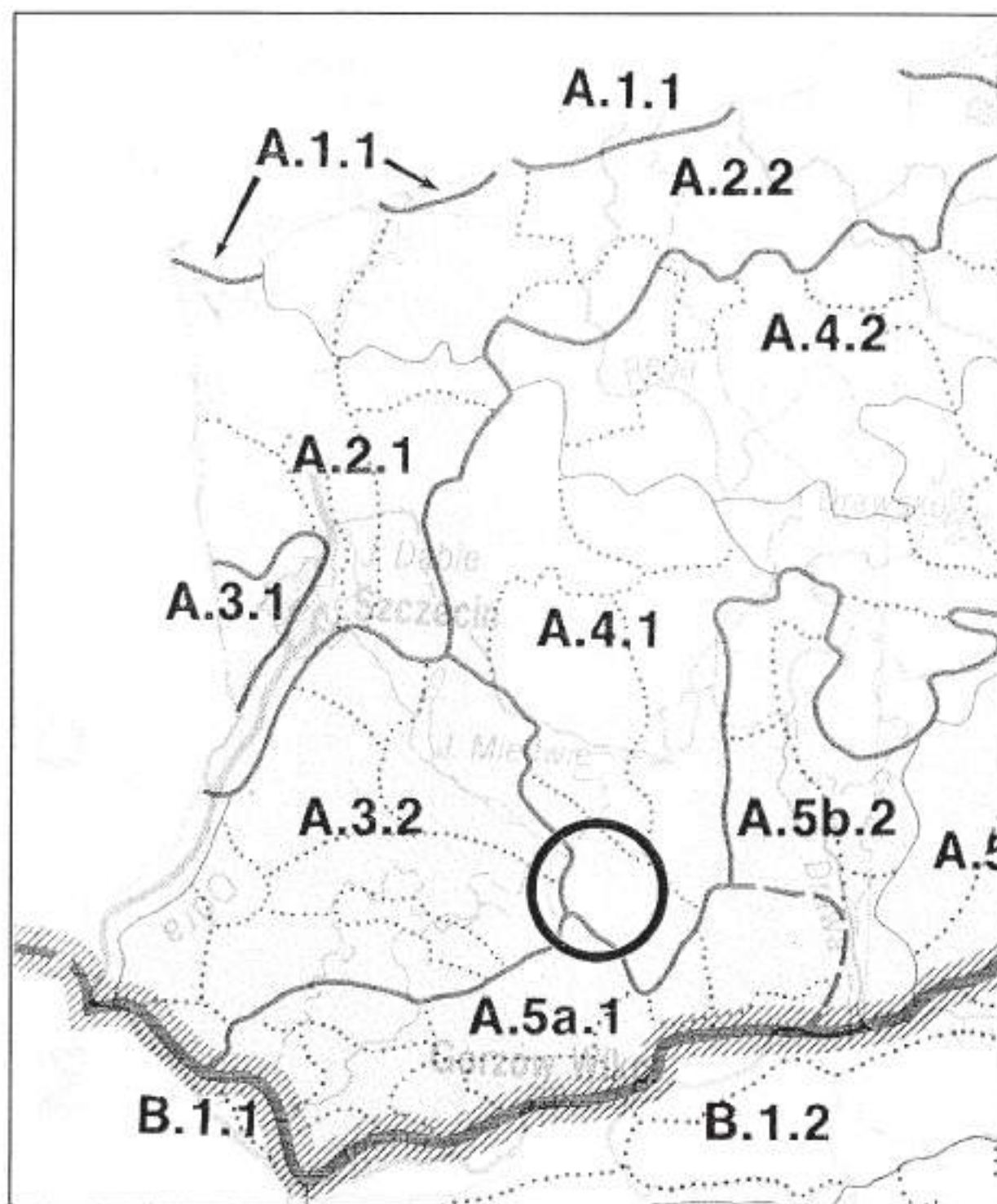
REGIONY:
REGIONS:

31	NIZ ŚRODKOWOEUROPEJSKI	314.135	POJEZDZKA POŁUDNIOWOBAŁTYCKA
312	POJEZDZKA POŁUDNIOWOBAŁTYCKA	314.2	Mecklenburgische Seenplatte (Pojezierze Wschodniobaltyckie)
312.1	Mecklenburgisch-Vorpommersches Rostockerbier (Północne Mazowieckie)	314.3	Rejencja Zachodniopomorska
312.2	Północne Mazowieckie (Północny Rejencja)	314.4	Rejencja Zachodniopomorska
312.21	Ustronie (Ustronie i Góry)	314.41	Rejencja Zachodniopomorska
312.22	Wybrzeże (Wybrzeże)	314.42	Rejencja Zachodniopomorska
312.23	Województwo (Województwo)	314.43	Rejencja Zachodniopomorska
312.24	Góry (Góry)	314.44	Rejencja Zachodniopomorska
312.25	Rejencja Zachodniopomorska	314.45	Rejencja Zachodniopomorska
312.26	Rejencja Zachodniopomorska	314.46	Rejencja Zachodniopomorska
312.27	Rejencja Zachodniopomorska	314.47	Rejencja Zachodniopomorska
312.28	Rejencja Zachodniopomorska	314.48	Rejencja Zachodniopomorska
312.29	Rejencja Zachodniopomorska	314.49	Rejencja Zachodniopomorska
312.3	Rejencja Zachodniopomorska	314.5	Rejencja Zachodniopomorska
312.4	Rejencja Zachodniopomorska	314.51	Rejencja Zachodniopomorska
312.41	Rejencja Zachodniopomorska	314.52	Rejencja Zachodniopomorska
312.42	Rejencja Zachodniopomorska	314.53	Rejencja Zachodniopomorska
312.43	Rejencja Zachodniopomorska	314.54	Rejencja Zachodniopomorska
312.44	Rejencja Zachodniopomorska	314.55	Rejencja Zachodniopomorska
312.45	Rejencja Zachodniopomorska	314.56	Rejencja Zachodniopomorska
312.46	Rejencja Zachodniopomorska	314.57	Rejencja Zachodniopomorska
312.5	Rejencja Zachodniopomorska	314.58	Rejencja Zachodniopomorska
312.51	Rejencja Zachodniopomorska	314.59	Rejencja Zachodniopomorska
312.52	Rejencja Zachodniopomorska	314.6	Rejencja Zachodniopomorska
312.53	Rejencja Zachodniopomorska	314.61	Rejencja Zachodniopomorska
312.54	Rejencja Zachodniopomorska	314.62	Rejencja Zachodniopomorska
312.55	Rejencja Zachodniopomorska	314.63	Rejencja Zachodniopomorska
312.56	Rejencja Zachodniopomorska	314.64	Rejencja Zachodniopomorska
312.57	Rejencja Zachodniopomorska	314.65	Rejencja Zachodniopomorska
312.58	Rejencja Zachodniopomorska	314.66	Rejencja Zachodniopomorska
312.59	Rejencja Zachodniopomorska	314.67	Rejencja Zachodniopomorska
312.6	Rejencja Zachodniopomorska	314.68	Rejencja Zachodniopomorska
312.61	Rejencja Zachodniopomorska	314.69	Rejencja Zachodniopomorska
312.62	Rejencja Zachodniopomorska	314.7	Rejencja Zachodniopomorska
312.63	Rejencja Zachodniopomorska	314.71	Rejencja Zachodniopomorska
312.64	Rejencja Zachodniopomorska	314.72	Rejencja Zachodniopomorska
312.65	Rejencja Zachodniopomorska	314.73	Rejencja Zachodniopomorska
312.66	Rejencja Zachodniopomorska	314.74	Rejencja Zachodniopomorska
312.67	Rejencja Zachodniopomorska	314.75	Rejencja Zachodniopomorska
312.68	Rejencja Zachodniopomorska	314.76	Rejencja Zachodniopomorska
312.69	Rejencja Zachodniopomorska	314.77	Rejencja Zachodniopomorska
312.7	Rejencja Zachodniopomorska	314.78	Rejencja Zachodniopomorska
312.71	Rejencja Zachodniopomorska	314.79	Rejencja Zachodniopomorska
312.72	Rejencja Zachodniopomorska	314.8	Rejencja Zachodniopomorska
312.73	Rejencja Zachodniopomorska	314.81	Rejencja Zachodniopomorska
312.74	Rejencja Zachodniopomorska	314.82	Rejencja Zachodniopomorska
312.75	Rejencja Zachodniopomorska	314.83	Rejencja Zachodniopomorska
312.76	Rejencja Zachodniopomorska	314.84	Rejencja Zachodniopomorska
312.77	Rejencja Zachodniopomorska	314.85	Rejencja Zachodniopomorska
312.78	Rejencja Zachodniopomorska	314.86	Rejencja Zachodniopomorska
312.79	Rejencja Zachodniopomorska	314.87	Rejencja Zachodniopomorska
312.8	Rejencja Zachodniopomorska	314.88	Rejencja Zachodniopomorska
312.81	Rejencja Zachodniopomorska	314.89	Rejencja Zachodniopomorska
312.82	Rejencja Zachodniopomorska	314.9	Rejencja Zachodniopomorska
312.83	Rejencja Zachodniopomorska	314.91	Rejencja Zachodniopomorska
312.84	Rejencja Zachodniopomorska	314.92	Rejencja Zachodniopomorska
312.85	Rejencja Zachodniopomorska	314.93	Rejencja Zachodniopomorska
312.86	Rejencja Zachodniopomorska	314.94	Rejencja Zachodniopomorska
312.87	Rejencja Zachodniopomorska	314.95	Rejencja Zachodniopomorska
312.88	Rejencja Zachodniopomorska	314.96	Rejencja Zachodniopomorska
312.89	Rejencja Zachodniopomorska	314.97	Rejencja Zachodniopomorska
312.9	Rejencja Zachodniopomorska	314.98	Rejencja Zachodniopomorska
312.91	Rejencja Zachodniopomorska	314.99	Rejencja Zachodniopomorska
312.92	Rejencja Zachodniopomorska	315	Rejencja Zachodniopomorska
312.93	Rejencja Zachodniopomorska	315.1	Rejencja Zachodniopomorska
312.94	Rejencja Zachodniopomorska	315.2	Rejencja Zachodniopomorska
312.95	Rejencja Zachodniopomorska	315.3	Rejencja Zachodniopomorska
312.96	Rejencja Zachodniopomorska	315.4	Rejencja Zachodniopomorska
312.97	Rejencja Zachodniopomorska	315.5	Rejencja Zachodniopomorska
312.98	Rejencja Zachodniopomorska	315.6	Rejencja Zachodniopomorska
312.99	Rejencja Zachodniopomorska	315.7	Rejencja Zachodniopomorska

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

REGIONY GEOBOTANICZNE

LEGENDA

REGIONY GEOBOTANICZNE

	Granice prowincji Boundaries of provinces		Granice krain Boundaries of synonomical regions
	Granice podprowincji Boundaries of subprovinces		Granice podkrain Boundaries of synonomical subregions
	Granice dzielów Boundaries of thides		Granice okręgów Boundaries of landscape regions (districts)
	Granice poddzielów Boundaries of subdivides		Granice podokręgów Boundaries of landscape subregions (subdistricts)

PROWINCJA ŚRODKOWOEUROPEJSKA — PODPROWINCJA POLUDNIOWOBAŁTYCKA
CENTRAL EUROPEAN PROVINCE — SOUTH BALTO SUBPROVINCE

A. LUBA PODPROWINCJA
POLISH BALTIC DIVIDE

A.1. Brzoza Białej	1. Żółtych
	2. Świdawy
	3. Wschodni
A.2. Tatarski Potok	1. Niska Szczyńska
	2. Kozłowski-Włocławski
	3. Słupski
	4. Północny Kiełbasowski
A.3. Szczecińska	1. Szczeciński-Pułtowski
	2. Włocławski
A.4. Północny Średniopomorski	1. Młynowski-Chłopiński
	2. Świdawski
	3. Północny Średniopomorski
	4. Świdawski
	5. Północny Średniopomorski
A.5. Średniopomorski	1. Górnicki
	2. Górnicki
	3. Północny Średniopomorski
	4. Górnicki
	5. Górnicki
	6. Górnicki
A.6. Wschodniopomorski	1. Wschodniopomorski
	2. Wschodniopomorski
	3. Wschodniopomorski
	4. Wschodniopomorski
	5. Wschodniopomorski
	6. Wschodniopomorski
	7. Wschodniopomorski
	8. Wschodniopomorski
	9. Wschodniopomorski
	10. Wschodniopomorski
	11. Wschodniopomorski
	12. Wschodniopomorski
	13. Wschodniopomorski
	14. Wschodniopomorski
	15. Wschodniopomorski
	16. Wschodniopomorski
	17. Wschodniopomorski
	18. Wschodniopomorski
	19. Wschodniopomorski
	20. Wschodniopomorski
	21. Wschodniopomorski
	22. Wschodniopomorski
	23. Wschodniopomorski
	24. Wschodniopomorski
	25. Wschodniopomorski
	26. Wschodniopomorski
	27. Wschodniopomorski
	28. Wschodniopomorski
	29. Wschodniopomorski
	30. Wschodniopomorski
	31. Wschodniopomorski
	32. Wschodniopomorski
	33. Wschodniopomorski
	34. Wschodniopomorski
	35. Wschodniopomorski
	36. Wschodniopomorski
	37. Wschodniopomorski
	38. Wschodniopomorski
	39. Wschodniopomorski
	40. Wschodniopomorski
	41. Wschodniopomorski
	42. Wschodniopomorski
	43. Wschodniopomorski
	44. Wschodniopomorski
	45. Wschodniopomorski
	46. Wschodniopomorski
	47. Wschodniopomorski
	48. Wschodniopomorski
	49. Wschodniopomorski
	50. Wschodniopomorski
	51. Wschodniopomorski
	52. Wschodniopomorski
	53. Wschodniopomorski
	54. Wschodniopomorski
	55. Wschodniopomorski
	56. Wschodniopomorski
	57. Wschodniopomorski
	58. Wschodniopomorski
	59. Wschodniopomorski
	60. Wschodniopomorski
	61. Wschodniopomorski
	62. Wschodniopomorski
	63. Wschodniopomorski
	64. Wschodniopomorski
	65. Wschodniopomorski
	66. Wschodniopomorski
	67. Wschodniopomorski
	68. Wschodniopomorski
	69. Wschodniopomorski
	70. Wschodniopomorski
	71. Wschodniopomorski
	72. Wschodniopomorski
	73. Wschodniopomorski
	74. Wschodniopomorski
	75. Wschodniopomorski
	76. Wschodniopomorski
	77. Wschodniopomorski
	78. Wschodniopomorski
	79. Wschodniopomorski
	80. Wschodniopomorski
	81. Wschodniopomorski
	82. Wschodniopomorski
	83. Wschodniopomorski
	84. Wschodniopomorski
	85. Wschodniopomorski
	86. Wschodniopomorski
	87. Wschodniopomorski
	88. Wschodniopomorski
	89. Wschodniopomorski
	90. Wschodniopomorski
	91. Wschodniopomorski
	92. Wschodniopomorski
	93. Wschodniopomorski
	94. Wschodniopomorski
	95. Wschodniopomorski
	96. Wschodniopomorski
	97. Wschodniopomorski
	98. Wschodniopomorski
	99. Wschodniopomorski
	100. Wschodniopomorski

PROWINCJA ŚRODKOWOEUROPEJSKA — PODPROWINCJA ŚRODKOWOEUROPEJSKA WŁAŚCIWA
CENTRAL EUROPEAN PROVINCE — PROPER CENTRAL EUROPEAN SUBPROVINCE

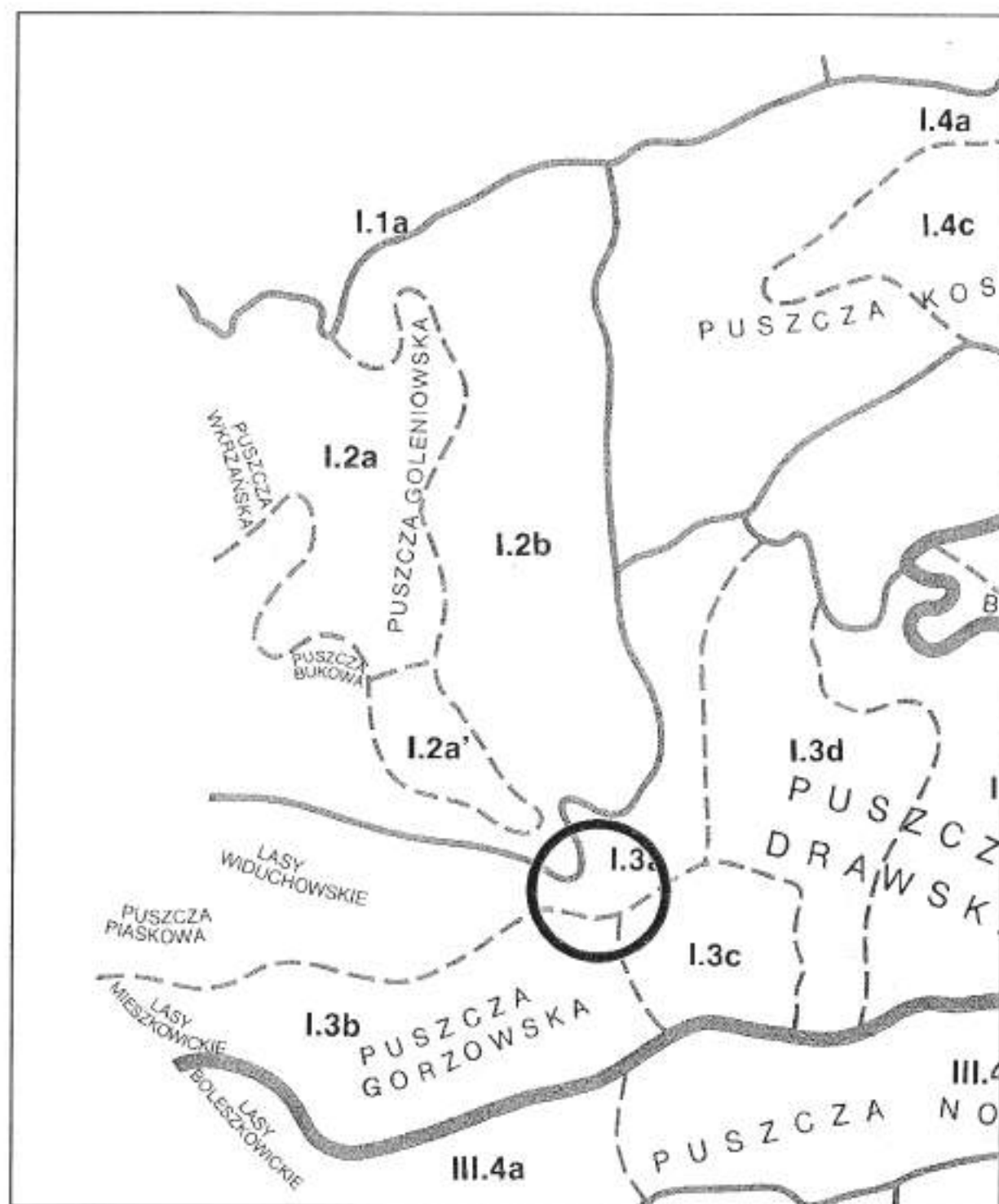
B. DOLNA ŚRODKOWOEUROPEJSKA — WIELKOPOLSKA
SMALLER POLAND AND GREATER POLAND DIVIDE

B.1. Niska Lubuska	1. Niska Lubuska
	2. Niska Lubuska

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

LASY – REGIONY PRZYRODNICZO-LEŚNE

LEGENDA

LASY – REGIONY PRZYRODNICZO LEŚNE

Lasy Forests	
PUSZCZA BOHECKA	Ważniejsze kompleksy leśne More important forest complexes
	Granice krain Boundaries of regions
	Granice dzielnic Boundaries of sections
	Granice mezoregionów Boundaries of mesoregions
Dzielnica Section	Mezoregion Mesoregion
I KRAJINA RURALNA RURAL LANDSCAPE	
11 Pola Bolesławskie	a. Wyższa Bolesławskie b. Wyższa Bolesławskie c. Mała Huta d. Mała Huta
12 Łąki Bolesławskie	a. Łąki Wodzisławskie (Góra Północna) b. Łąki Północne c. Łąki Środkowe
13 Pola Wodzisławskie -hydrologiczne	a. Pola Wodzisławskie (Góra Północna) b. Pola Wodzisławskie (Góra Północna) c. Pola Wodzisławskie (Góra Północna)
14 Pola Bolesławskie	a. Pola Bolesławskie b. Pola Bolesławskie c. Pola Bolesławskie
15 Pola Wodzisławskie -hydrologiczne	a. Pola Wodzisławskie b. Pola Wodzisławskie c. Pola Wodzisławskie
16 Pola Wodzisławskie	a. Pola Wodzisławskie b. Pola Wodzisławskie
17 Pola Wodzisławskie	a. Pola Wodzisławskie b. Pola Wodzisławskie
18 Pola Wodzisławskie -hydrologiczne	a. Pola Wodzisławskie b. Pola Wodzisławskie c. Pola Wodzisławskie d. Pola Wodzisławskie

3.1.5. Regionalizacja agroekologiczna

Według regionalizacji agroekologicznej (Borowiec, 1967), województwo zachodniopomorskie nie tworzy osobnego regionu przyrodniczo-rolniczego. Stanowi ono wraz z województwem pomorskim część składową regionu, który można nazwać północno-zachodnim. Region ten dzieli się na dwa podregiony: Nizina Szczecińska i Pojezierze Pomorskie, w obrębie którego leży gmina Pelczyce.

3.2. Budowa geologiczna

Znajomość budowy głębszego podłoża badanego obszaru jest dość skąpa, ponieważ pokrywa ją gruba powłoka osadów młodszych z okresu lodowcowego.

Podłoże gminy Pelczyce (bardzo mały obszar w badaniach geologicznych) stanowi część rozległego basenu sedimentacji Niecki Szczecińskiej, w którym osadzone są utwory wielu epok geologicznych.

W głębokim podłożu Niecki Szczecińskiej zalegają piaskowce, ily, zlepieńce oraz margle i wapienie, które osadzały się w głębokim morzu jurajskim.

Z nastaniem okresu trzeciorzędowego na obszarze Pomorza Zachodniego istniała głęboka zatoka morska, która była terenem osadzania się dużej ilości piasków.

W środkowym trzeciorzędzie wystąpiło ostatnie załanie morskie. Seria osadów z tego okresu wykształcona jest w postaci piasków glaukonitowych i rozpościera się na całym obszarze Niecki Szczecińskiej. Na piaskach zalega warstwa iłów z konkrecjami zwanymi septariami.

Druga połowa trzeciorzędu reprezentowana jest przez formację burowęglową, czyli kompleks piasków z wkładkami iłów i gniazdami węgla brunatnego.

Pod koniec trzeciorzędu, w wyniku ochłodzenia się klimatu na terenie Polski, zaczęły napływać masy lodu. W wyniku co najmniej trzykrotnego zlodowacenia powstała, przy współudziale podłoża, dzisiejsza rzeźba gminy Pelczyce, jak i pozostałego terenu powiatu choszczeńskiego. Największą rolę w jej powstaniu odegrało zlodowacenie ostatnie, zwane bałtyckim.

Zarys budowy geologicznej obszaru opracowania na tle układu regionalnego prezentują załączone ryciny i mapy: Ryc.7. Przeglądowa mapa geomorfologiczna, Ryc.8. Mapa geologiczno-strukturalna oraz Ryc.9. Rzeźba powierzchni polodowcowej.

3.3. Ukształtowanie powierzchni

Obecna rzeźba powierzchni okolic Pelczyc, jak i powiatu choszczeńskiego, powstała w wyniku działania lądolodu skandynawskiego.

W wyniku jego skomplikowanej działalności powstała gruba powłoka utworów polodowcowych, której grubość na badanym terenie wynosi od 2 do 100 m. Stanowi ona materiał co najmniej w 75% przywleczony z północy. Składają się nań gliny, piaski, żwiry i ropy oraz różnej wielkości głazy. Głazy w postaci różnokolorowych granitów, gnejsów, porfirów, piaskowców i wapieni tworzą typową dla terenów polodowcowych mozaikę skalną.

Rzeźba analizowanego obszaru związana jest ściśle z ostatnim zlodowaceniem bałtyckim, a zwłaszcza z jednym z jego dłuższych postojów na linii tzw. pomorskich moren czołowych, tj. na linii strefy pagórków morenowych, które ciągną się od Chojny przez okolice Myśliborza, Barlinka, Choszczna, Recza, Ińska i dalej w kierunku wschodnim. Reprezentuje ona rzeźbę młodolodowcową o niezwykle dużej różnorodności form ukształtowania terenu.

Gmina Pelczyce rozciąga się od Rynny Barlineckiej na południowym-zachodzie do doliny Małej Iny na północy. Jest zatem członem pośrednim między Pojezierzem Myśliborskim a Pojezierzem Ińskim. Południowo-wschodnią granicę wyznaczają wzgórza morenowe ciągnące się łukiem od Barlinka po okolice Recza.

Na zapleczu moren czołowych znajduje się falista i pagórkowata wysoczyzna morenowa, wznosząca się od około 60 m n.p.m. w części północno-zachodniej i północnej (miejscowości: Brzyczno, Nadarzyn, Płotno, Lubiana, Boguszyny) do około 90 m n.p.m. w bezpośrednim sąsiedztwie wzgórz czołowo-morenowych.

Cechą charakterystyczną tego obszaru jest obecność dość długich rynien glacialnych, biegnących z północnego-zachodu na południowy-wschód. Z reguły są one zorientowane prostopadle względem strefy czołowo-morenowej.

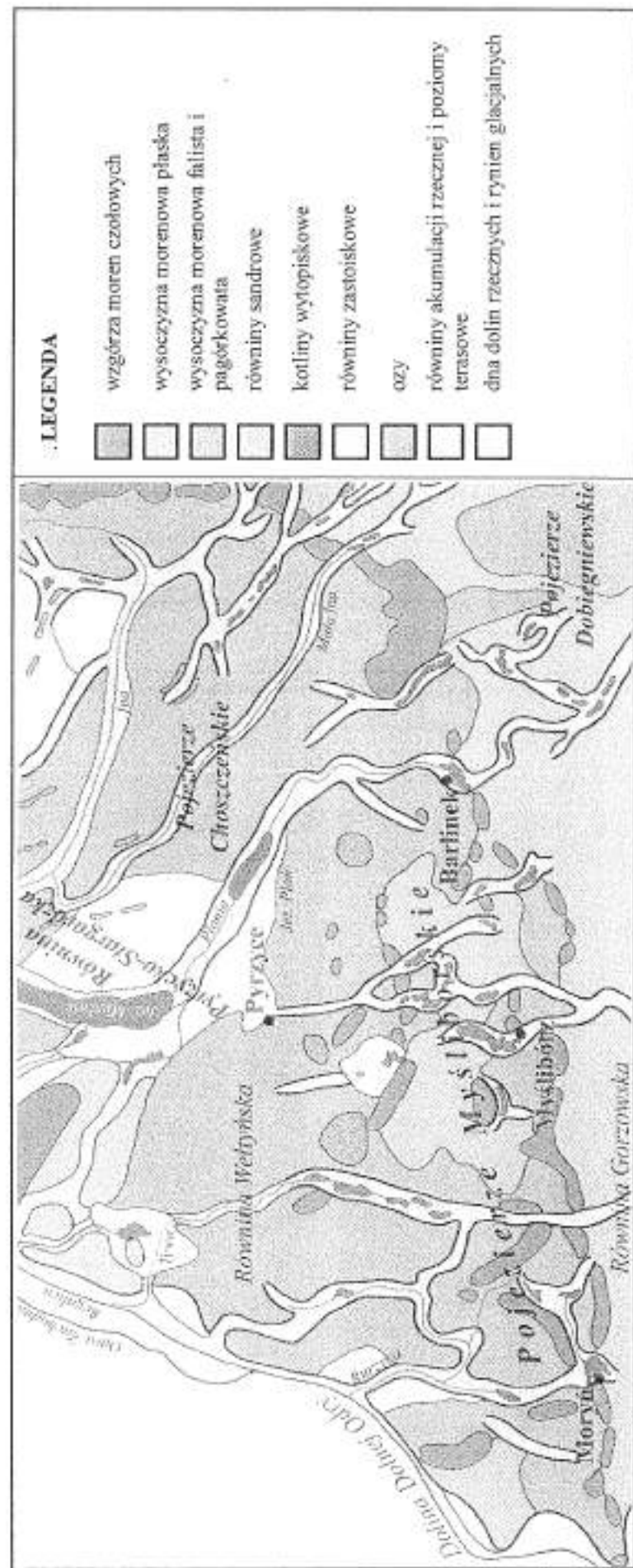
W centralnej części gminy, a w południowo-zachodniej części Pojezierza Choszczeńskiego znajduje się rynna jeziora Pelcz Duży, a dalej na północny-wschód rynna Małej Iny – najdłuższa na tym pojezierzu – oraz położona poza granicami gminy, rynna jezior choszczeńskich. Wszystkie te formy mają swoją kontynuację na Równinie Drawskiej, co znaczy, że ich erozja przez wody roztopowe nastąpiła jeszcze przed uformowaniem się pasma moren czołowych między Barlinkiem a Reczem. W stosunku do otaczających wysoczyzn rynny glacialne są zwykle wcięte na głębokość dochodzącą do około 30-40 m.

Niemal cały obszar gminy jest wykorzystywany rolniczo. Tereny leśne znajdują się w pasie wzgórz czołowo-morenowych.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

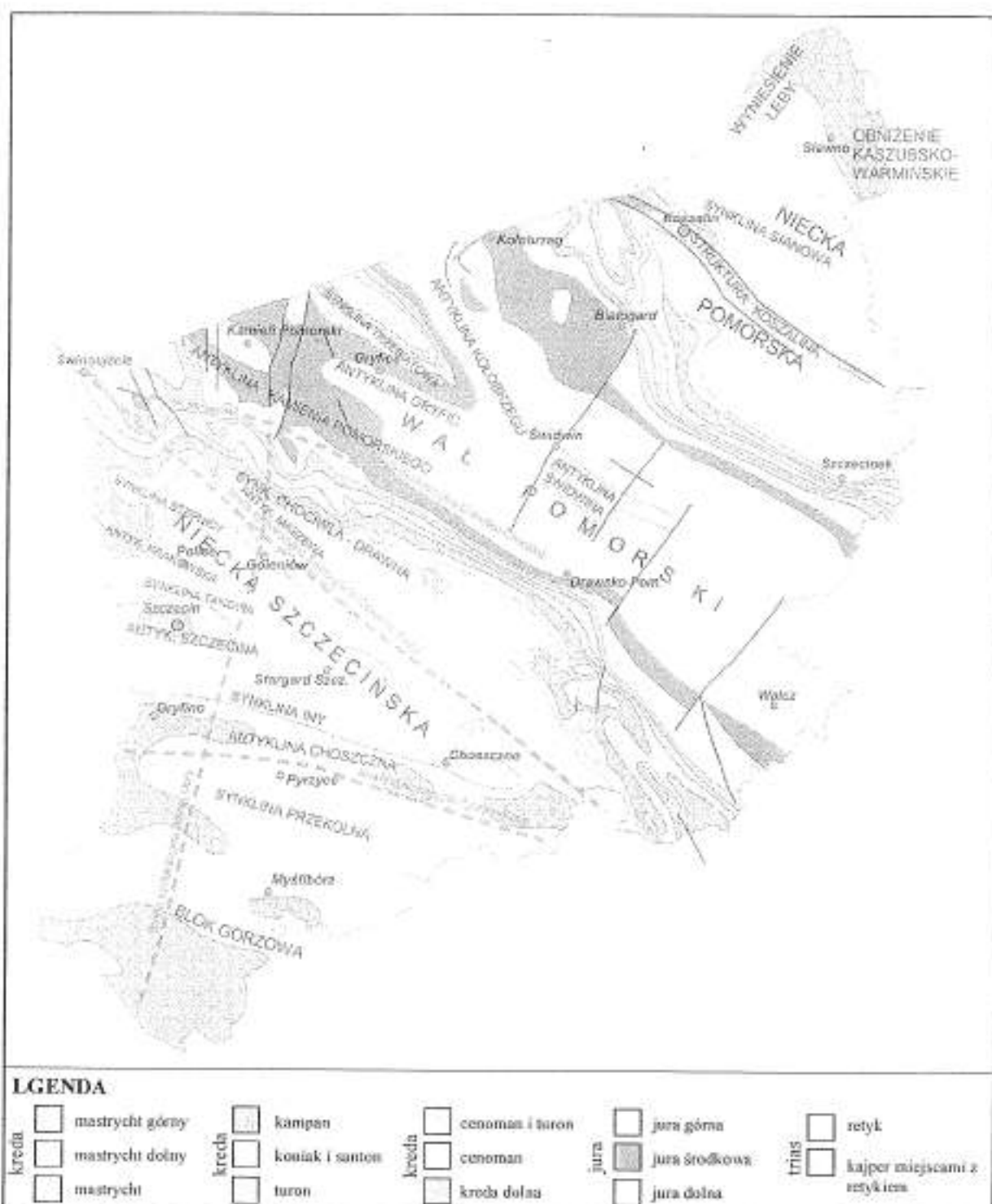
PRZEGLĄDOWA MAPA GEOMORFOLOGICZNA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

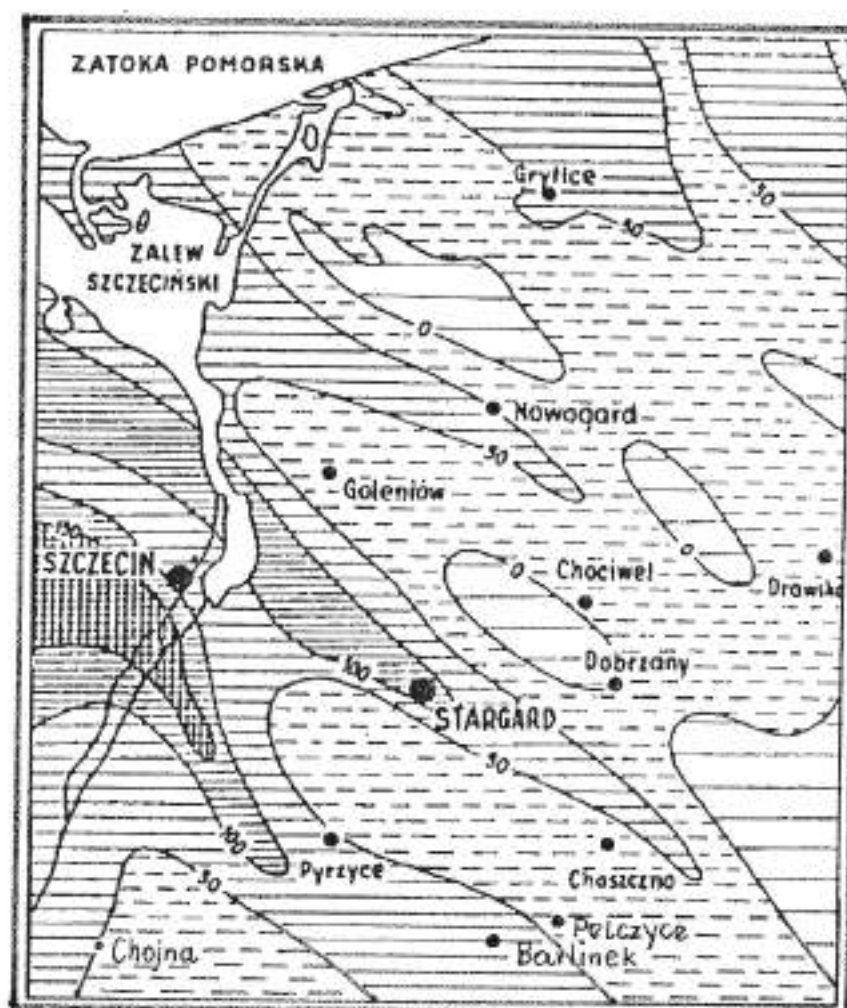
MAPA GEOLOGICZNO STRUKTURALNA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

RZEŻBA POWIERZCHNI POŁODOWCOWEJ

Głębokość podłoża w metrach:

200 – 150 m

150 – 100 m

100 – 50 m

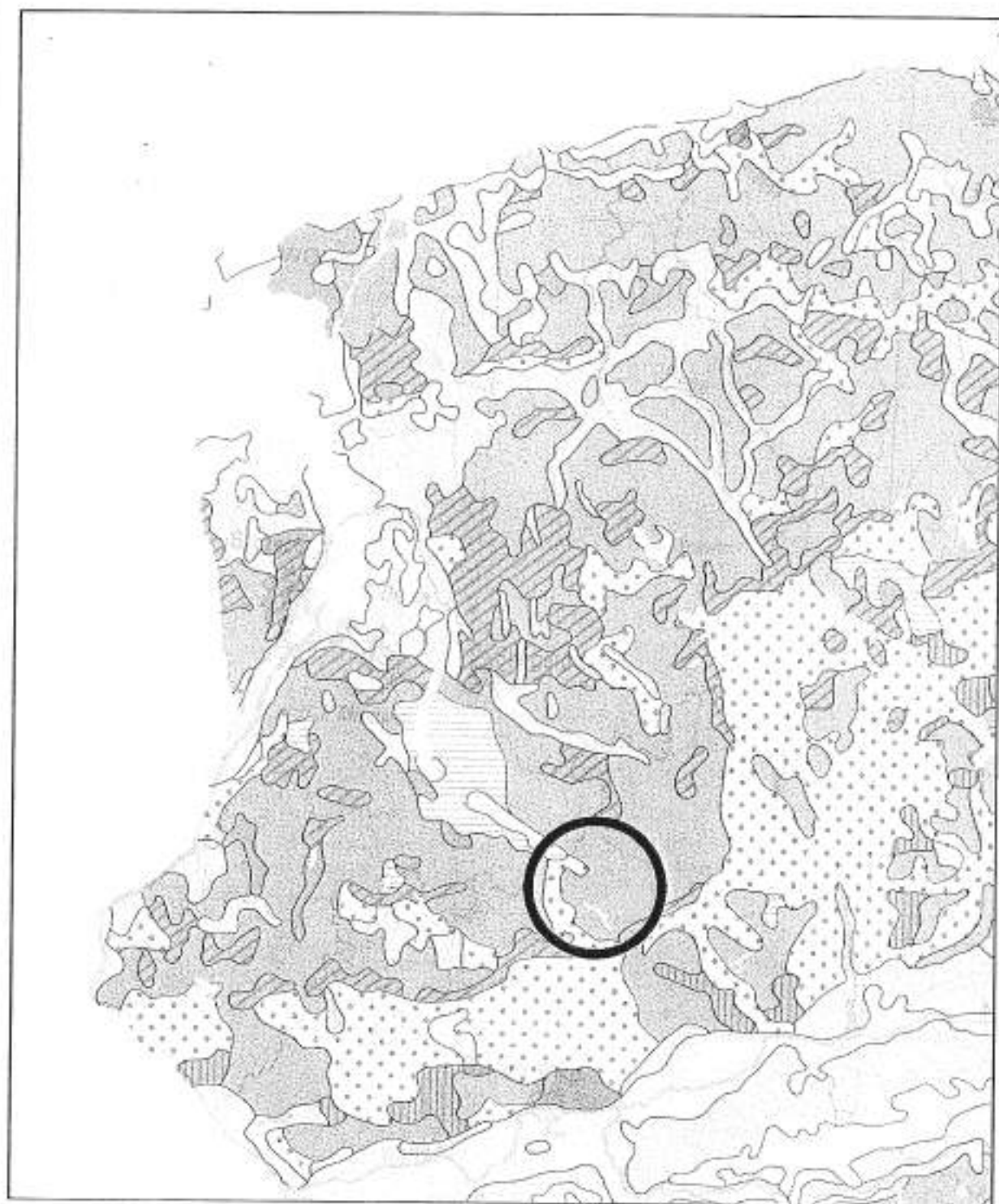
50 – 0 m

0 m

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

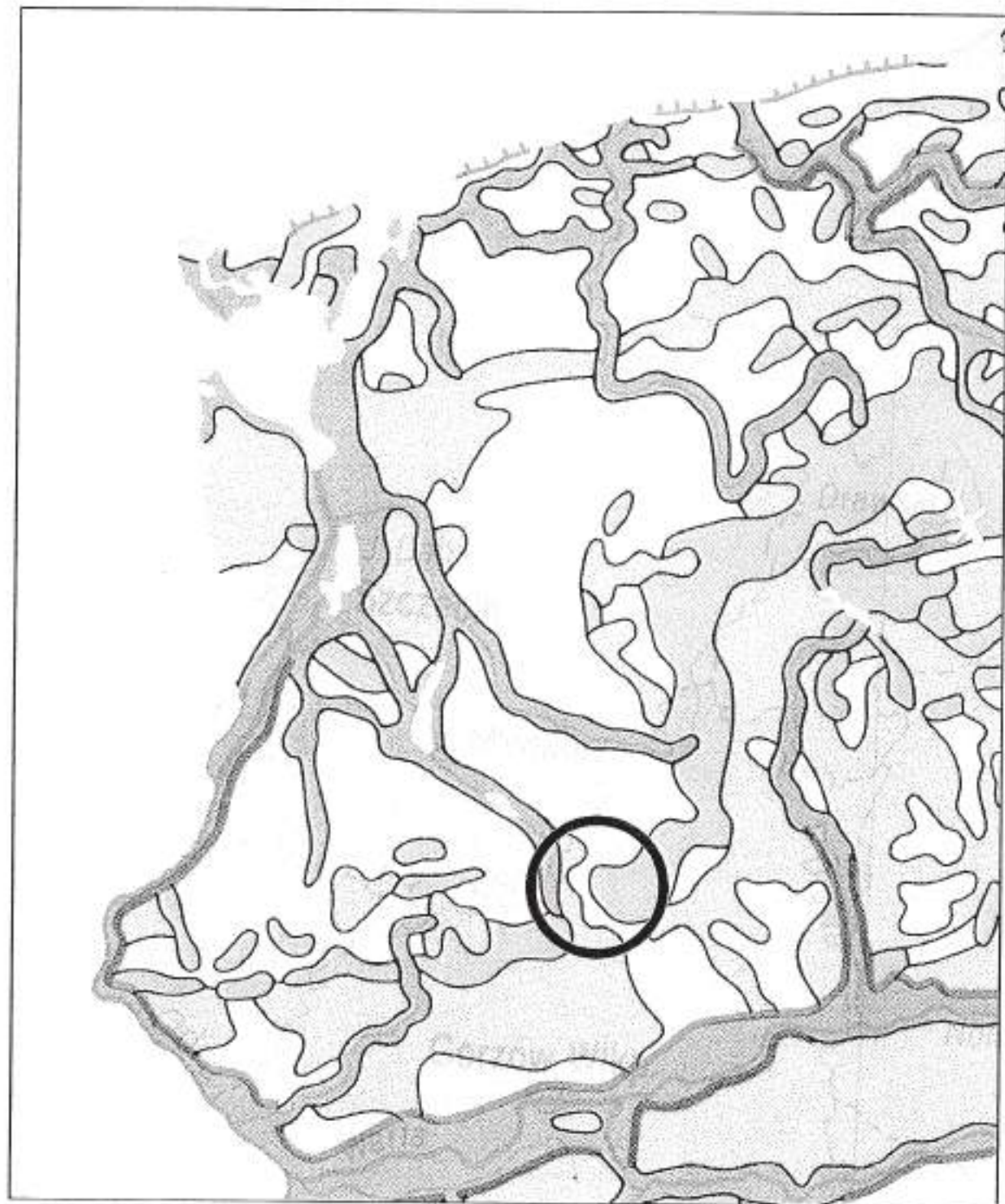
POWIERZCHNIOWE UTWORY GEOLOGICZNE

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

WSPÓŁCZESNE PROCESY RZEźBOTWÓRCZE

LEGENDA

WSPÓŁCZESNE PROCESY RZEŹBOTWÓRCZE

TYPY OBSZARÓW MORFODYNAMICZNYCH
TYPES OF MORPHODYNAMIC AREAS

Obszary degradacji

Areas of degradation

Wysokie góry modelowane przez ługowanie, sfałszowanie, erozję krawędzi - procesy grawitacyjne o bardzo słabym natężeniu procesów z wyłączeniem silnego mechanicznego niszczenia.

High mountains modelled by denudation, folding, edge erosion - gravitational processes of very low intensity with exclusion of strong mechanical destruction.

Wysokie góry pokryte lekką modelowaną przez ługowanie, sfałszowanie i sfałszowanie o bardzo słabym natężeniu procesów z wyłączeniem silnego mechanicznego niszczenia.

High mountains covered by weak modelled by denudation, folding and folding of very low intensity with exclusion of strong mechanical destruction.

Wysokie góry zbudowane ze skał krzemianowych modelowane przez ługowanie, sfałszowanie, procesy grawitacyjne i erozję krawędzi o słabym natężeniu procesów z wyłączeniem silnego mechanicznego niszczenia.

High mountains built of siliceous rocks modelled by denudation, folding, gravitational processes and edge erosion of low intensity with exclusion of strong mechanical destruction.

Wysokie góry zbudowane ze skał węglanowych modelowane przez ługowanie o słabym natężeniu procesów z wyłączeniem silnego mechanicznego niszczenia.

High mountains built of carbonate rocks modelled by denudation of low intensity with exclusion of strong mechanical destruction.

Wysokie góry zbudowane ze skał węglanowych modelowane przez ługowanie o słabym natężeniu procesów z wyłączeniem silnego mechanicznego niszczenia.

High mountains built of carbonate rocks modelled by denudation of low intensity with exclusion of strong mechanical destruction.

Równiny krawędziowe

Edge plateaus

Krajobraz intensywnie denudacyjny

Intensely denuded landscape

Krajobraz intensywnie denudacyjny

Intensely denuded landscape

Obszary o równowadze degradacji i aggradacji

Areas of equilibrium degradation and aggradation

Wysokie góry modelowane przez sfałszowanie, procesy grawitacyjne i erozję krawędzi o bardzo słabym natężeniu i ograniczonym doprowadzaniem.

High mountains modelled by folding, gravitational processes and edge erosion of very low intensity with limited supply.

Wysokie góry zbudowane ze skał węglanowych modelowane przez ługowanie, sfałszowanie i procesy grawitacyjne o umiarkowanym natężeniu procesów z wyłączeniem silnego mechanicznego niszczenia.

High mountains built of carbonate rocks modelled by denudation, folding and gravitational processes of moderate intensity with exclusion of strong mechanical destruction.

Równiny graniczne strefy erozyjno-denudacyjnej modelowane przez ługowanie, sfałszowanie i procesy grawitacyjne o słabym natężeniu procesów z wyłączeniem silnego mechanicznego niszczenia.

Boundary plateaus of the erosion-denudation zone modelled by denudation, folding and gravitational processes of low intensity with exclusion of strong mechanical destruction.

Równiny zarygnowane, równiny sandrowe - tereny nadsiekowe z wyjątkami modelowane przez ługowanie, sfałszowanie i procesy erozyjne o bardzo słabym natężeniu procesów z wyłączeniem silnego mechanicznego niszczenia.

Scarred plateaus, sandrow plateaus - overhanging areas with exceptions modelled by denudation, folding and erosional processes of very low intensity with exclusion of strong mechanical destruction.

Obszary aggradacji

Areas of aggradation

Obszary aggradacji rzecznej

Areas of fluvial aggradation

Obszary aggradacji biogenicznej i jeziornej

Areas of biogenic and lacustrine aggradation

Obszary aggradacji morskiej i eolicznej

Areas of marine and eolian aggradation

Rozkład przestrzenny rozmieszczenia utworów geologicznych i współczesnych procesów rzeźbotwórczych ilustrują załączone ryciny 11, 12.

3.4. Surowce mineralne i wody podziemne

3.4.1. Surowce mineralne

Obecnie na terenie gminy Pelczyce nie funkcjonują podmioty gospodarcze zajmujące się pozyskiwaniem surowców mineralnych.

Według danych Państwowego Instytutu Geologicznego oraz specjalistycznych opracowań branżowych, na obszarze gminy zarejestrowanych jest złoża kruszywa naturalnego oznaczone Nr IZ – Chrapowo (kod złoża w systemie MIDAS – KN 2910; kopalina: kruszywo naturalne).

Złoże zostało udokumentowane w 1982 r. na zlecenie funkcjonującego w tamtym czasie Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w Barlinku. Karta rejestracyjna złoża została zatwierdzona decyzją Gorzowskiego Geologa Wojewódzkiego z dnia 21.11.1983 r. znak: GWOŚ-VI-8513/7/83, na podstawie dokumentacji opracowanej przez Przedsiębiorstwo Geologiczne we Wrocławiu Oddział w Poznaniu – Centralne Archiwum Geologiczne nr 14449.

Charakterystyka złoża

- 1) Numer i kod złoża: IZ; kod wg MIDAS – KN2910;
- 2) Nazwa złoża i jego położenie: „Chrapowo”, w południowej części wsi Chrapowo, gmina Pelczyce, powiat choszczeński, województwo zachodniopomorskie;
- 3) Położenie złoża względem środowiska (np. NK, CK, K): CK – złożo zlokalizowane w otulinie Barlinecko-Gorzowskiego Parku Krajobrazowego;
- 4) Zagospodarowanie obszaru złoża: grunty rolne klasy IV – ZWRSP administrowany przez AWRSP O/T w Szczecinie;
- 5) Kopalina główna: kruszywo naturalne – piasek;
- 6) Przydatność kopaliny: dla budownictwa;
- 7) Forma złoża i grupa złoża: pokładowa, II;
- 8) Stratygrafia złoża: czwartorzęd;
- 9) Powierzchnia złoża: 3,23 ha;
- 10) Zasoby w tys. ton:
 - razem – 626,6

- Kat. A+B+C₁ – 626,6
- Kat C₂ – —

wg Bilansu Zasobu Kopalin, stan na 31.12.1998 r.

- razem – 556,8
- Kat. A+B+C₁ – 556,8
- Kat C₂ – —

11) Zasoby przemysłowe, zatwierdzone, obecne: nie ustalone;

12) Grubość pokładu i jego rodzaj: gleba, piasek zailony;

13) Miąższość złoża: od 3,0 [m] do 26,2 [m], średnio 12,6 [m];

14) Stosunek N:Z: 0,25;

15) Warunki wodne: brak danych;

16) Parametry jakościowe:

	min.	max.	śr.
• Zawartość ziarn < 2 mm (%)	54,9	95,5	85,1
• Zawartość pyłów mineralnych (%)	3,6	10,0	6,2

17) Przewidywany kierunek rekultywacji: leśny

18) Asortyment i roczna produkcja: niewielkie wydobycie piasku na doraźne potrzeby gminy,

19) Uwagi i wnioski: złoża udokumentowane według aktualnych kryteriów bilansowości, częściowo wyeksploatowane, jest możliwość poszerzenia zasobów złoża w kierunku południowym na obszar zalesiony; część wyeksploatowana wymaga rekultywacji i zagospodarowania.

Z uwagi na położenie złoża w obszarze prawnie chronionym, za celowe uznaje się utrzymanie dotychczasowego stanu formalnego – złoża częściowo wyeksploatowane zamknięte, przeznaczone do rekultywacji i zagospodarowania leśnego.

Dla ponownego wznowienia eksploatacji złoża wymagane jest uzyskanie stosownej koncesji.

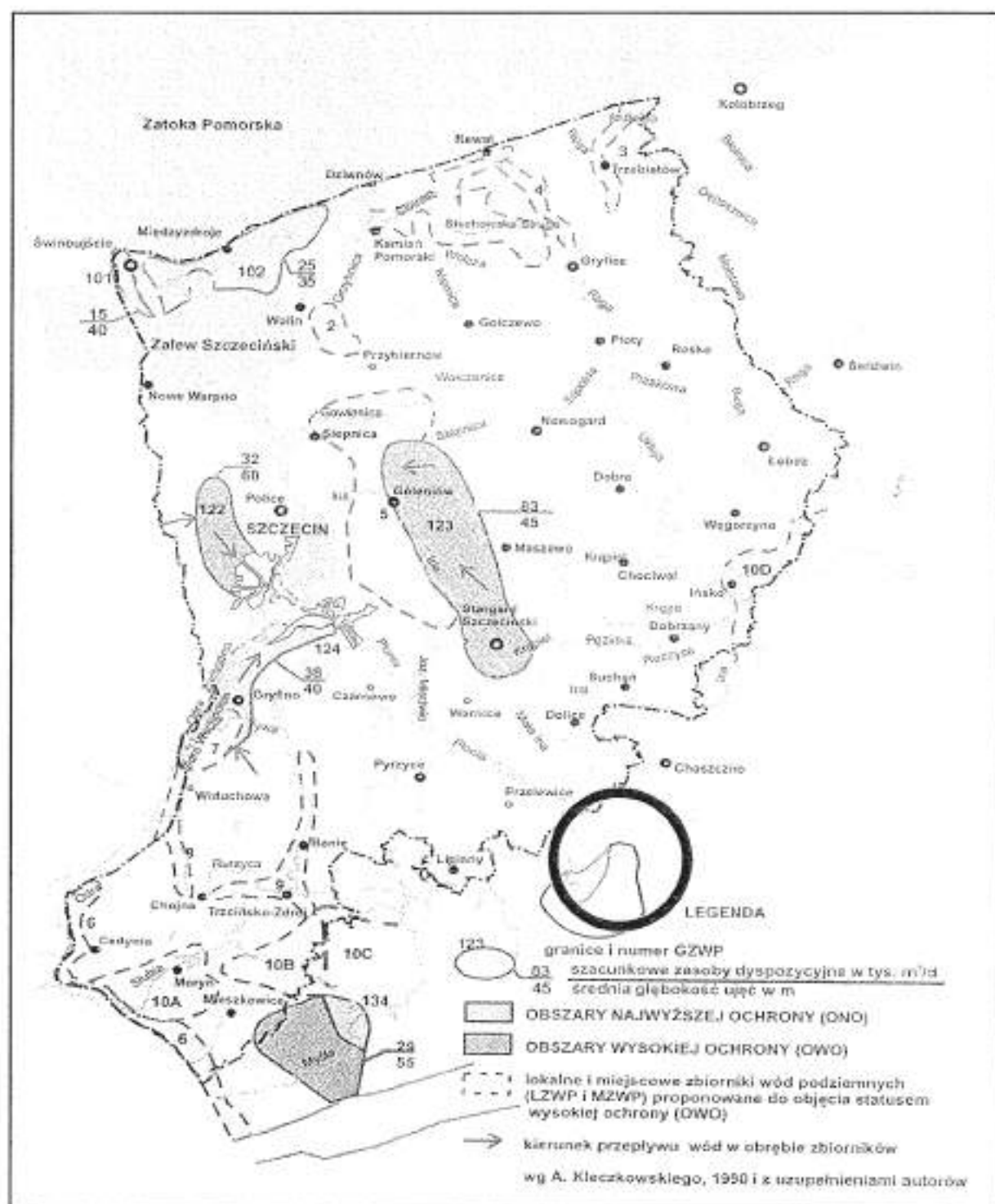
3.4.2. Wody podziemne

Jednym z ważniejszych bogactw naturalnych, decydujących o rozwoju regionów są wody podziemne – często jedyne źródła wody pitnej. Dzięki zasilaniu przez wody podziemne możliwy jest stały dopływ, nawet w okresach długotrwałej posuchy. Dzieje się tak dlatego, że pod powierzchnią terenu, w wielu miejscach istnieją warunki gromadzenia wody opadowej,

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

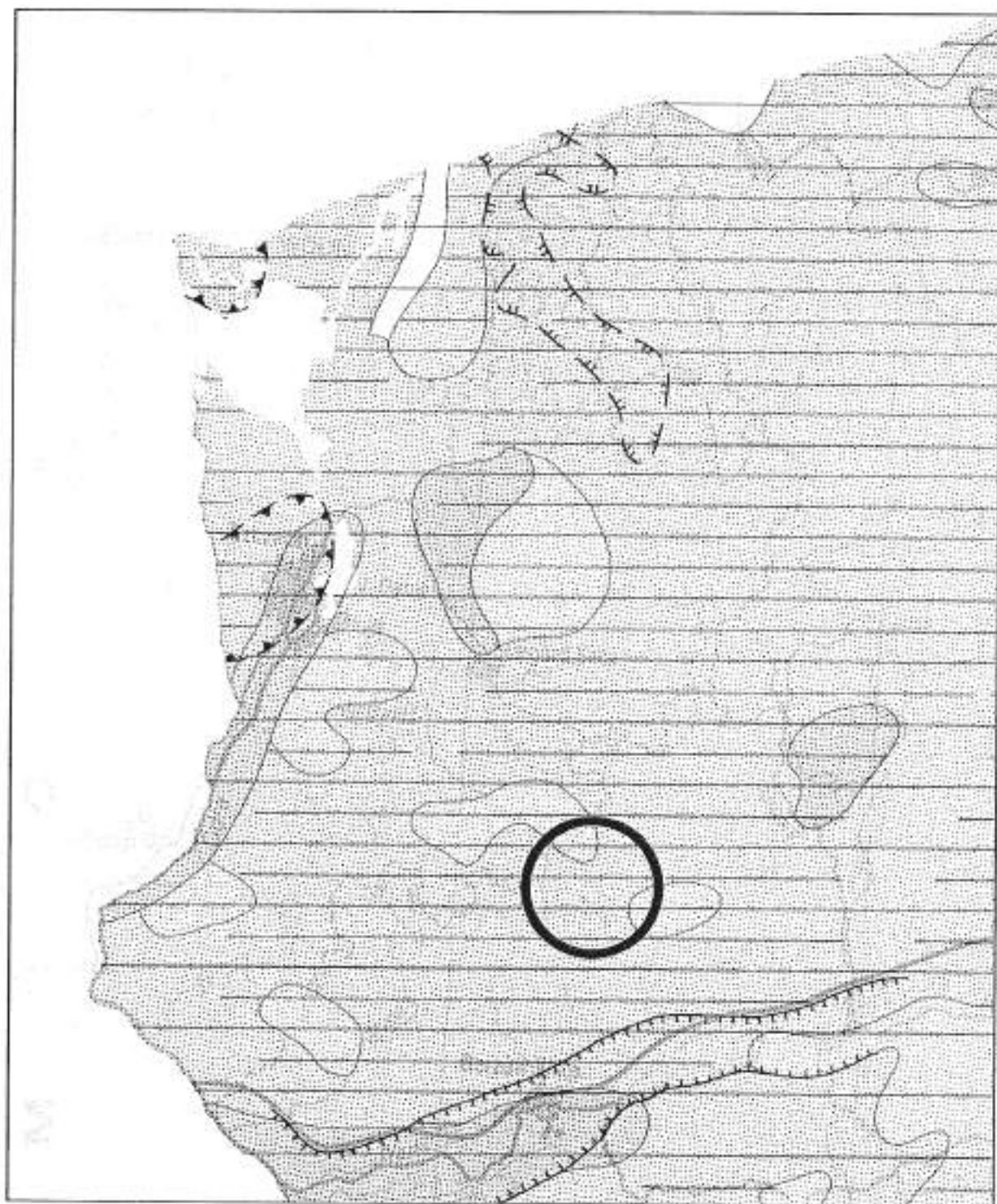
GŁÓWNE ZBIORNIKI WÓD PODZIEMNYCH

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

WODY PODZIEMNE – WODY PODZIEMNE ZWYKŁE (SŁODKIE)

LEGENDA

WODY PODZIEMNE – WODY PODZIEMNE ZWYKŁE (SŁODKIE)

Zasobność

Abundance

duża
highśrednia
mediummała
lowbrak formacji wodonośnych
lack of aquifers

Typy formacji wodonośnych

Types of aquifers

porowe
porousporowo-szczelinowe
porous-fractureszczelinowe
fissure

Głębokość łowisk wodonośnych w metrach

Depth of aquifers in metres

do 20
under 20

20 — 150

ponad 150
over 150Obszary intensywnej eksploatacji wód podziemnych
Zones of intensive groundwater exploitationWody podziemne złej jakości
Groundwaters of bad quality

Ważniejsze kopalne struktury wodonośne czwartorzędu

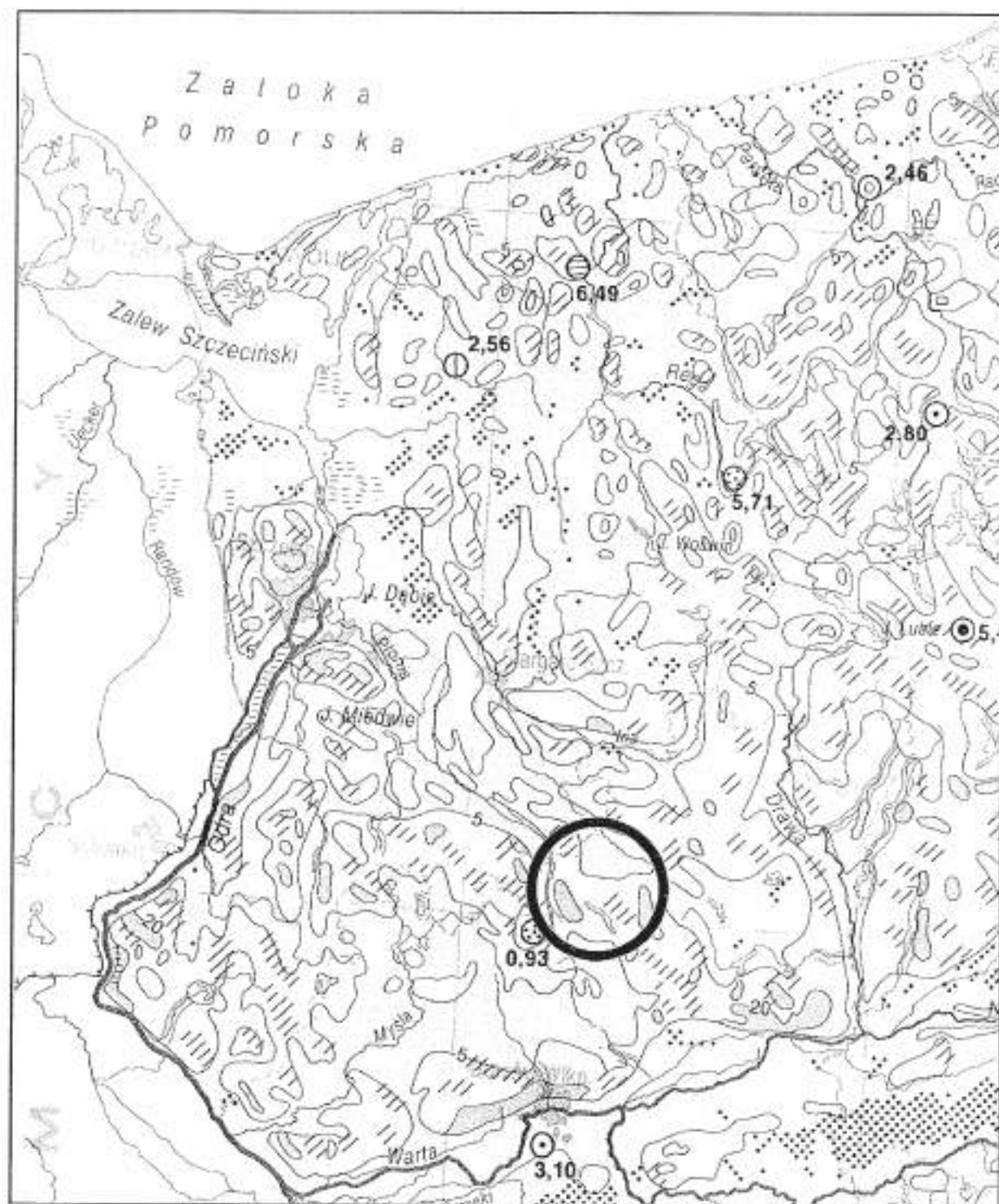
Principal fossil Quaternary aquifer systems

odłóżniane
openzaskryte
concealed

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

WODY PODZIEMNE – WYSTĘPOWANIE PIERWSZEGO ZWIERCIADŁA WÓD PODZIEMNYCH I JEGO DYNAMIKA

LEGENDA

WODY PODZIEMNE – WYSTĘPOWANIE PIERWSZEGO ZWIERCIADŁA WÓD PODZIEMNYCH I JEGO DYNAMIKA

Głębokość występowania zwierciadła wód podziemnych;

w nawiasach podano typowe wahania roczne

Depth of occurrence of the phreatic groundwater level; typical annual fluctuations given in brackets

 0 – 5 m (0,5 – 1,5 m)

 5 – 20 m (0,2 – 2,0 m)

 20 – 40 m, sporadycznie do 90 m (0,1 – 1,5 m)
20 – 40 m, sporadycznie do 90 m (0,1 – 1,5 m)

 Możliwość pojawiania się wód głębiej, uwarunkowana rzeźbą terenu (np. wydmiem)
Possibility of water to occur deeper, conditioned by relief (e.g. dune)

 Możliwość pojawiania się wód płycej
Possibility of water to occur shallower

 Wody o krążeniu szczelinowym i porowo-szczelinowym
Water of fissure circulation and poro-fissure groundwater

 Doliny o szerokości do ok. 500 m, w sąsiedztwie obszaru z głębszym występowaniem wód
Valleys up to approx. 500 m in breadth in the vicinity of areas of deeper water occurrence

Punkty pomiarów zwierciadła wód podziemnych prowadzonych w latach 1951–1970 przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej; liczba oznacza głębokość występowania wód podziemnych w metrach

2.57 Groundwater measurement points performed by the Institute of Meteorology and Water Management in period 1951–1970; numbers stand for the depth of groundwater levels in metres

 Punkty pomiarowe z nieciągłym zwierciadłem wód podziemnych
Measurement points with discontinuous groundwater level

Litologia obserwowanej warstwy wodonośnej

Lithology of the observed aquiferous layer

Skaly porowe:

Porous rocks:

 piaski różnocalenne
Heterogeneous sands

 piasek bardzo drobny
Fine grained sand

 żwir
Gravel

 żwir z piaskiem
Gravel with sand

 il z piaskiem
Clay with sand

 glina z wkładkami piasków
Clay with sand inclusions

 piasek z gliną
Sand with clay

 piasek z glazkami
Sand with stones

 glina z glazkami
Clay with stones

 żwir na łupkach łupkowych
Gravel on flint shales

Skaly szczelinowe:

Fissile rocks:

 łupki, piaskowce, margle i wapienie drobno spękane
Finely cleaved shale, sandstone, marl and limestone

 wapienie i margle silnie spękane
Strongly cleaved limestone and marl

 łupki łupkowe i piaskowce średnio spękane
Moderately cleaved flint shale and sandstone

która mogła wsiąknąć w podłoże¹.

Na terenie gminy Pełczyce, w jej centralnej i południowo-zachodniej części, pod powierzchnią, na głębokości około 50 m znajduje się fragment zbiornika wód podziemnych – BARLINEK S-7, oznaczony nr 135 GZWP. Jego szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą 51,5 tys. m³/d, przy średniej głębokości ujęć wynoszącej 50 m p.p.t.

Jest to zbiornik **czwartorzędowy**, sandrowy, międzymorenowy.

Dla ochrony wód podziemnych tego zbiornika ustanowiono obszary ochronne: **OWO** – obszar wysokiej ochrony i **ONO** – obszar najwyższej ochrony.

W oparciu o wyniki badań wód podziemnych z otworu 949 – Barlinek S-7, z lat 1997-2001, prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, wody tego zbiornika zostały zaliczone do klasy I-b².

Zasoby wód podziemnych przeznaczone są przede wszystkim za zaopatrzenie ludności w dobrej jakości wodę do picia. Prawo nakazuje racjonalizację ich zużycia i nie zezwala na wykorzystywanie ich na cele przemysłowe, jeżeli nie ma to uzasadnienia w wymogach technologicznych (np. do produkcji żywności).

Główne zagrożenia jakości wód podziemnych to chemizacja rolnictwa i leśnictwa, niewłaściwe stosowanie nawozów naturalnych – w tym gnojowicy, brak systemów kanalizacyjnych i sprawnych oczyszczalni, niedostateczny nadzór nad gospodarką wodno-ściekową i gospodarką odpadami oraz zanieczyszczenia atmosfery.

Problematykę wód podziemnych, jak i zasięg przestrzenny GZPW nr 135 ilustrują załączone Ryc. 13, 14, 15 oraz plansza podstawowa „Studium ...”.

Ujęcia wód podziemnych do celów komunalnych i produkcyjnych

Na podstawie danych Urzędu Miasta w Pełczycach oraz danych „Banku Hydro” z roku 2002, na terenie miasta i gminy Pełczyce zarejestrowanych jest 69 studni. Ich szczegółową charakterystykę przedstawiono w rozdziale „Gospodarka wodno-ściekowa”.

¹ Przyroda Pomorza Zachodniego, OFICYNA IN PLUS, Szczecin 2002, s.99.

² Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w roku 2001, IOŚ-WIOŚ w Szczecinie, 2002 r., s.12 8.

3.5. Wody powierzchniowe

Grunty pod wodami gminy Pelczyce wykazują ścisły związek z rzeźbą terenu i budową geologiczną. Są to rzeki, potoki, jeziora, stawy, bagna oraz tereny podmokłe zasilane przez wody gruntowe.

Powierzchnia gruntów pod wodami wg danych geodezyjnych (PODGK – Wykaz gruntów wg stanu na 01.01.2001 r.) wynosi ogółem 565 ha, z tego na terenie miasta jest 91 ha, pozostałe 474 ha (83,9%) znajduje się na obszarach wiejskich z ogółu gruntów pod wodami:

- wody płynące zajmują obszar – 459 ha (81,2%);
- wody stojące – 47 ha (8,3%);
- rowy – 59 ha (10,5%).

Pod względem własnościowym, są to głównie grunty Skarbu Państwa (92,2%); grunty osób fizycznych to zaledwie 35 ha (6,2%), z tego pod wodami płynącymi 5 ha, wodami stojącymi – 27 ha i 3 ha pod rowami.

Grunty gminy Pelczyce położone są na obszarze zlewni trzech rzek: Płoni (część zachodnia gminy, tu na odcinku około 5 km rzeka stanowi zachodnią granicę gminy), Małej Iny – obszar północno-wschodni, gdzie rzeka stanowi granicę na odcinku około 9 km (obie rzeki należą do dorzecza Dolnej Odry), skrajnie południowy obszar odwadniany jest ciekami wpływającymi do jeziora Dankowskiego, które położone jest już w zlewni rzeki Noteci.

3.5.1. Rzeki

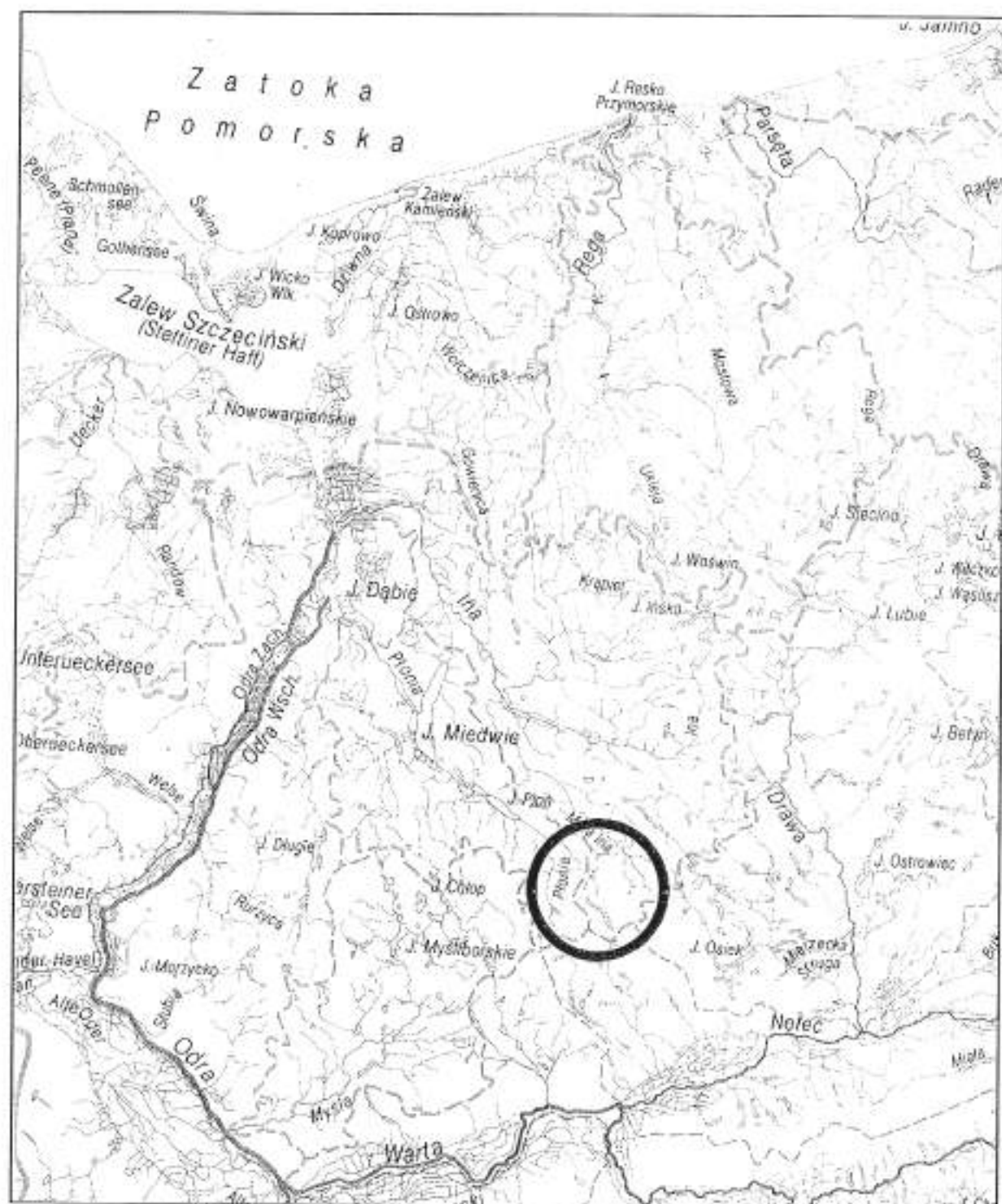
Sieć rzeczna na terenie gminy Pelczyce jest uboga. Tworzą ją trzy rzeki (Płonia, Mała Ina i Strzelica) i szereg kanałów doprowadzających wodę do rzek podstawowych.

Płonia – jest prawobrzeżnym dopływem Odry o długości 74,3 km. Odwadnia północno-zachodnią część Pojezierza Myśliborskiego, w tym niewielki, zachodni kraniec gminy Pelczyce (rejon wsi Chrapowo i Jagów). Obszar źródłkowy tej rzeki znajduje się w najbliższej okolicy Barlinka, gdzie jest zasilana przez wody wypływające z kilku jezior. Początkowo płynie na północ, wykorzystując dość obszerną rynnę glacialną, objętą ochroną w ramach Barlineckiego Parku Krajobrazowego. Strome zbocza tej rynny są w wielu miejscach porożcinane głębokimi wąwozami. Na tym odcinku Płonia jest rzeką graniczną oddzielającą gminę Pelczyce od gminy Barlinek; w jego środkowej części, na odcinku między wsiami Chrapowo i Jagów, po prawej stronie nurtu rzeki proponuje się utworzenie rezerwatu „Łęgi źródłkowe

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

WODY POWIERZCHNIOWE

LEGENDA

WODY POWIERZCHNIOWE

Cieki wodne
Watercourses

0 1.5 3 10 30 100 300 600 1000 m³/s

Przepływ średni roczny
Mean annual discharge

Działy wodne dorzeczy o powierzchni
ponad 1000 km²
Watersheds of river basins (area above 1000 sq. km)

- I rzędu
Primary
- II rzędu
Secondary
- III rzędu
Tertiary
- IV rzędu
Quaternary
- V rzędu
Of the fifth order

Działy wodne zlewnisk
Watersheds of sea catchment areas

Działy wodne obszarów bezodpływowych
Watersheds of internal drainage areas

Kanały żeglowne
Navigable canals

Zapory i zbiorniki wodne
Dams and reservoirs

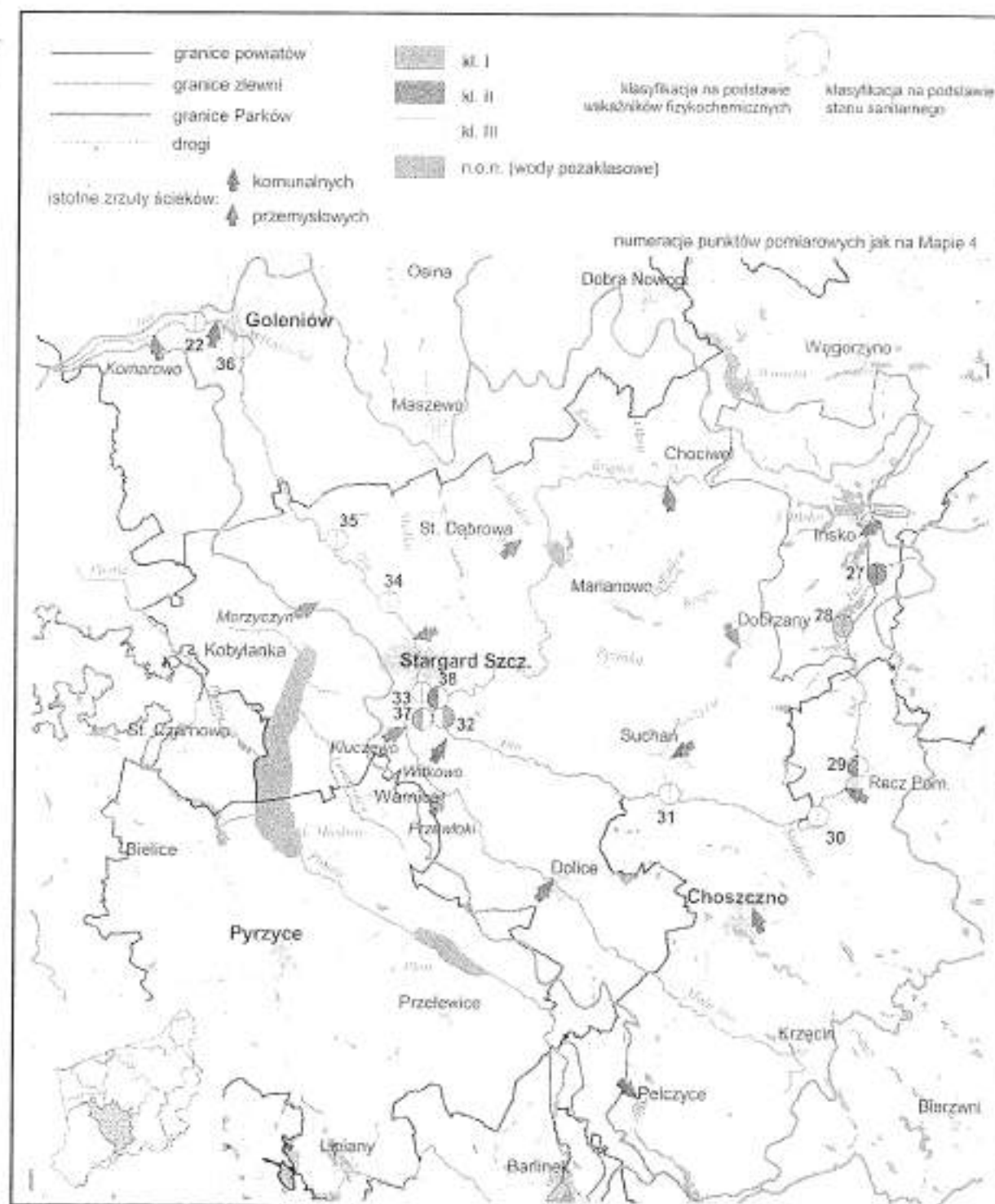
Zespoły stawów
Complexes of ponds

Bagna
Marshes

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

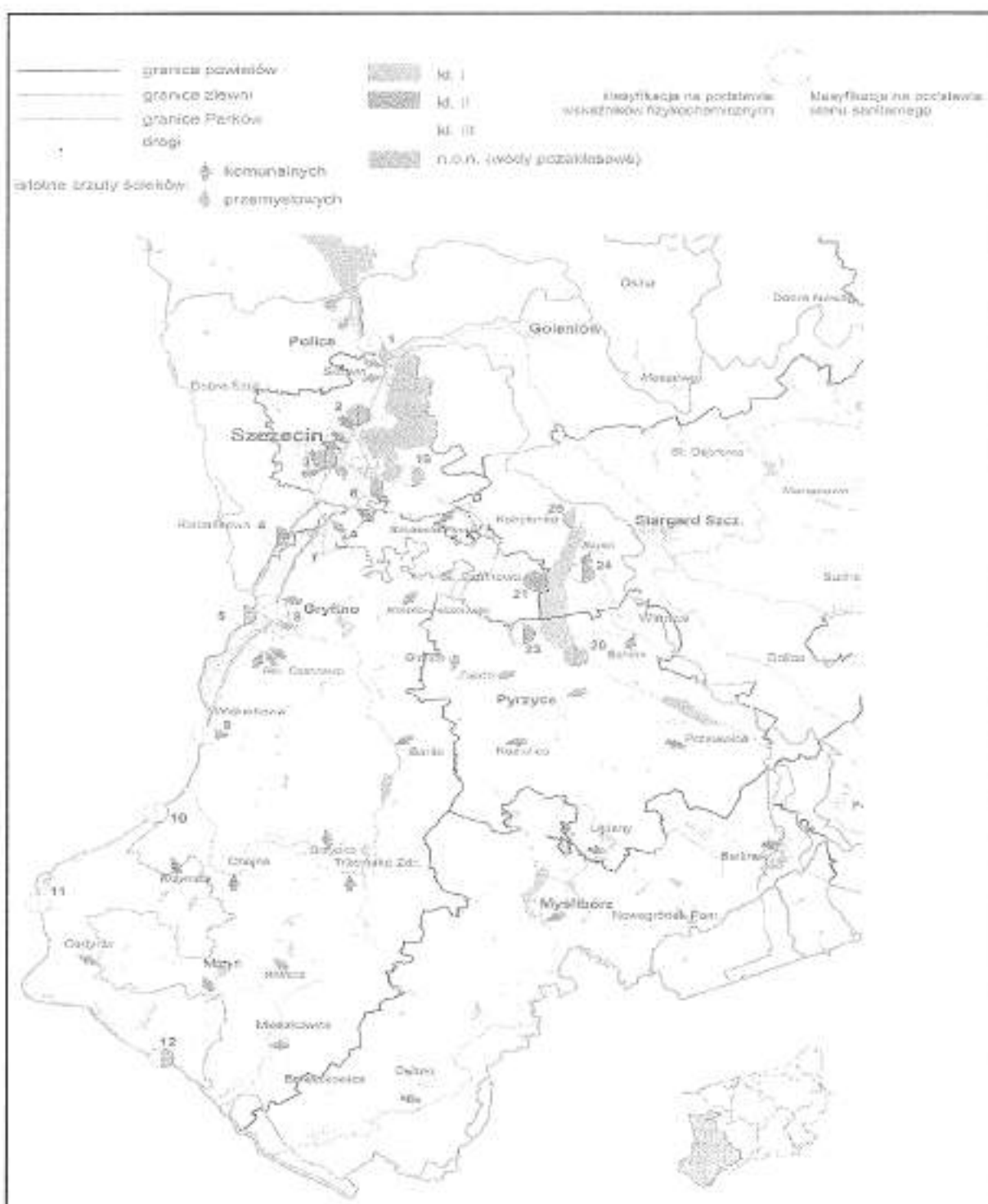
WODY POWIERZCHNIOWE – ZLEWNIA RZEKI INY

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

WODY POWIERZCHNIOWE – ZLEWNIA RZECI ODRY

typowej gleby brunatnej z okolic Pełczyc, Przekolna, Bolewic, Trzęsacza, Bukwicy jest mało skomplikowany. Jego cechą charakterystyczną jest obecność cienkiego szarobrunatnego poziomu akumulacyjnego w górnej części profilu, przechodzącego ku dołowi w poziom brunatnienia o zmiennej grubości, dochodzącej do kilkudziesięciu centymetrów. Gleby te formowały się na skałach macierzystych, odznaczających się słabą lub bardzo słabą przepuszczalnością, a więc przede wszystkim na glinach morenowych, piaskach gliniastych. Należą one do najbardziej żyznych gleb w naszej strefie klimatycznej i z tego względu należy je chronić przed przeznaczeniem ich na cele nierolnicze.

Gleby bielcowe – występują w tych miejscach, gdzie aktywnie rozwija się proces bielcowania, polegający na rozkładzie różnorodnych minerałów glebowych w środowisku kwaśnym, a następnie przemieszczania produktów tego rozkładu w głąb profilu glebowego. Proces ten przebiega zwłaszcza na obszarach zbudowanych z osadów piaszczystych i piasków zwirowych, odznaczających się dużą przepuszczalnością wód opadowych.

Innym typem gleby, występującym w badanym rejonie są **gleby płowe**, charakteryzujące się dwoistością procesu glebotwórczego. Składa się nań wyraźnie dominujący proces brunatnienia, na który nakłada się proces bielcowania. Gleby pyłowe i brunatne tworzą mozaikę glebową na wysoczyznach morenowych, zbudowanych z utworów gliniastych i piaszczysto-gliniastych.

W dolinie rzeki Mała Ina występują punktowo **gleby mułowo-bagienne**, torfowe i murszowe.

Rozmieszczenie gleb według klas bonitacyjnych zgodne jest na ogół z rozmieszczeniem poszczególnych typów gleb i ich genezą.

Rozkład przestrzenny gleb ilustruje załączona mapa charakteryzująca przydatność rolniczą gleb według kompleksów glebowych w gminie Pełczyce.

Ocena gleb według klasyfikacji bonitacyjnej

Procentowy udział gleb według klas bonitacyjnych w gminie Pełczyce przedstawia tabela nr 5 „Zestawienie gruntów według klas bonitacyjnych w gminie Pełczyce”, a kompleksy przydatności rolniczej gleb oraz waloryzację rolniczej przestrzeni produkcyjnej, odpowiednio tabele nr 6 i 7.

8.	Przekolno	4,20
9.	Pelczyce	1,40
10.	Chrapowo	2,30
11.	Chrapowo	6,00
12.	Jagów	9,79
13.	Płotno	10,91
14.	Razem	69,73

Zródło: Dane UMiG Pelczyce, PODGK Choszczno 2002, obliczenia własne.

3.6. Gleby

Przestrzenne zróżnicowanie pokrywy glebowej wynika w znacznej mierze ze zmienności warunków litologicznych, rzeźby terenu oraz głębokości zalegania I poziomu wód gruntowych. Dzieje się tak dlatego, że o rozwoju gleby decyduje zespół, wzajemnie na siebie oddziałujących czynników glebowych. Wśród tych czynników najbardziej istotną rolę odgrywają: skała macierzysta, rzeźba terenu, warunki klimatyczne i hydrologiczne oraz szata roślinna i fauna glebowa. Niezwykle ważnym czynnikiem glebotwórczym jest również czas, gdyż wraz z jego upływem zmienia się charakter gleby oraz jej właściwości fizykochemiczne. Nie bez znaczenia jest również działalność człowieka, przyczyniająca się do zmian obiegu materii w środowisku glebowym³.

Gleby gminy Pelczyce, tak jak gleby Pomorza są tworami stosunkowo młodymi, gdyż najstarsze z nich zaczęły się formować dopiero w okresie postglacjalnym (po wytopieniu się mas lodowych ostatniego zlodowacenia bałtyckiego).

Pokrywa glebowa rozwinięta w rezultacie oddziaływania tak wielu czynników glebotwórczych charakteryzuje się niezwykle różnorodnością i zróżnicowaniem przestrzennym. Na sąsiadujących ze sobą obszarach spotykamy bardzo często różne rodzaje gleb, odznaczające się inną budową profilu glebowego oraz odmiennymi cechami fizycznymi i chemicznymi.

Na obszarze gminy występują przeważnie gleby brunatne właściwe i wyługowane wytworzone z glin zwałowych oraz piasków naglinowych i naitowych – lekkie i ciężkie (część środkowa i północna gminy), oraz gleby bielcowe wytworzone z utworów pyłowych pochodzenia wodnego – lekkie, średnie i ciężkie (południowa część gminy).

Gleby brunatne – odznaczają się zaawansowanym procesem wietrzenia minerałów budujących skały macierzyste, a także obecnością minerałów wtórnych, powstałych już w obrębie gleby w rezultacie krystalizacji różnorodnych substancji z roztworów glebowych. Profil

³ Przyroda Pomorza Zachodniego, op. cit.

długość, stosunkowo niewielka szerokość, kręty przebieg i dość duża głębokość. Typowe jest również występowanie kilku jezior (5) w obrębie jednej rynny glacialnej.

Charakterystykę jeziora Pelcz oraz jeziora Panińskie przedstawiono w tabeli nr 3.

Tabela 3

Charakterystyka jeziora Pelcz i Panińskie na terenie gminy Pelczyce

Lp.	Wyszczególnienie	Jezioro Pelcz	Jezioro Panińskie
1.	Szerokość geograficzna (Φ)	53°00'0"	53°02'7"
2.	Długość geograficzna (λ)	15°21'5"	15°17'9"
3.	Wysokość n.p.m. (m)	76,2	73,4
4.	Powierzchnia (ha)	279,5	22,2
5.	Objętość (tys. m ³)	34 170,9	1 712,9
6.	Głębokość maksymalna (m)	31,0	16,6
7.	Głębokość średnia (m)	12,2	7,7
8.	Długość maksymalna (m)	760	1 225
9.	Szerokość maksymalna (m)	660	340
10.	Długość linii brzegowej (m)	19 762	3 175
11.	Rozwinięcie linii brzegowej (m)	3,33	1,9
12.	Wskaźnik odstąpienia (m/rok)	22,9	2,9
13.	Przewodność	300,0	340,0
14.	Odczyn pH	7,9	8,7
15.	Utlenialność (mgO ₂ /dm ³)	b.d.	b.d.
16.	Wapń (mgCa/dm ³)	41,7	
17.	Siarczany (mgSO ₄ /dm ³)	42,0	
18.	Chlorki (mgCl/dm ³)	24,0	
19.	Rybacki typ jeziora	sielawowe	
20.	Klasa czystości	III	
21.	Kategoria podatności na degradację	II (WIOŚ Gorzów 1999)	

Źródło: Opracowano na podstawie Atlasu jezior Polski.

3.5.3. Stawy hodowlane

Na terenie gminy Pelczyce znajduje się 13 sztucznych zbiorników wodnych, których łączna powierzchnia lustra wody wynosi 69,73 ha (tabela 4).

Tabela 4

Gmina Pelczyce, sztuczne zbiorniki wodne – stawy hodowlane

Lp.	Obręb geodezyjny	Powierzchnia w ha
1.	Krzynki	3,90
2.	Krzynki	4,38
3.	Krzynki	4,22
4.	Krzynki – Niesporowice	5,28
5.	Krzynki	3,80
6.	Ługowo	5,00
7.	Przekolno	8,55

pod Chrapowem” o pow. ca 25 ha. Przedmiotem ochrony jest kompleks krajobrazowy z aktywnymi źródłiskami, wiszącymi torfowiskami źródłiskowymi, zyznymi lasami jesionowymi i źródłiskowymi łąkami.

UWAGA: Zlewnia rzeki Płoni jest zlewnią chronioną.

Strzelica – jest prawobrzeżnym dopływem Płoni, odwadnia północno-zachodnią część gminy Pelczyce. Obszar źródłiskowy tej małej rzeki położony jest na linii Pelczyce – Jagów, gdzie jest zasilana przez wody wypływające z małego jeziora, a w jej górnym biegu zbudowano stawy rybne „Jagów”. Orientacyjna długość rzeki ca 10 km, z tego na terenie gminy Pelczyce ca 7 km.

Mała Ina – jest lewostronnym dopływem Iny, do której wpada w okolicach Stargardu Szczecińskiego, odwadnia znaczną część Pojezierza Choszczeńskiego, na odcinku około 8 km jest rzeką graniczną między gminą Pelczyce a gminą Choszczno.

Do rzeki tej uchodzą wody **Kanału Lubiana**, który początek bierze od jeziora Panieńskiego, w mieście Pelczyce. Powierzchnia zlewni wynosi około 72 km², długość cieku 10,4 km.

Kanał Granowo – stanowi prawobrzeżny dopływ rzeki Mała Ina. Powierzchnia zlewni wynosi około 19 km², długość cieku 10,5 km.

Charakterystykę wód powierzchniowych ilustrują załączone Ryc. 16, 17a oraz 17b.

3.5.2. Jeziora

Na terenie miasta i gminy Pelczyce zarejestrowanych jest 26 jezior o powierzchni powyżej 1 ha, zajmują one łącznie około 450 ha lustra wody, co stanowi około 80% gruntów pod wodami.

Tabela 2

Charakterystyka większych jezior na terenie gminy Pelczyce

Liczba i powierzchnia jezior wg wielkości	Do 2 (ha)	2-5 (ha)	5-10 (ha)	10-20 (ha)	20-40 (ha)	Powyżej 250 (ha)	Razem
Liczba	8	6	3	5	3	1	26
Powierzchnia	11,52	21,77	18,28	57,85	83,57	266,61	459,6
% liczby	30,8	23,1	11,5	19,2	11,5	3,8	100,0
% powierzchni	2,5	4,7	4,0	12,6	18,2	58,0	100,0

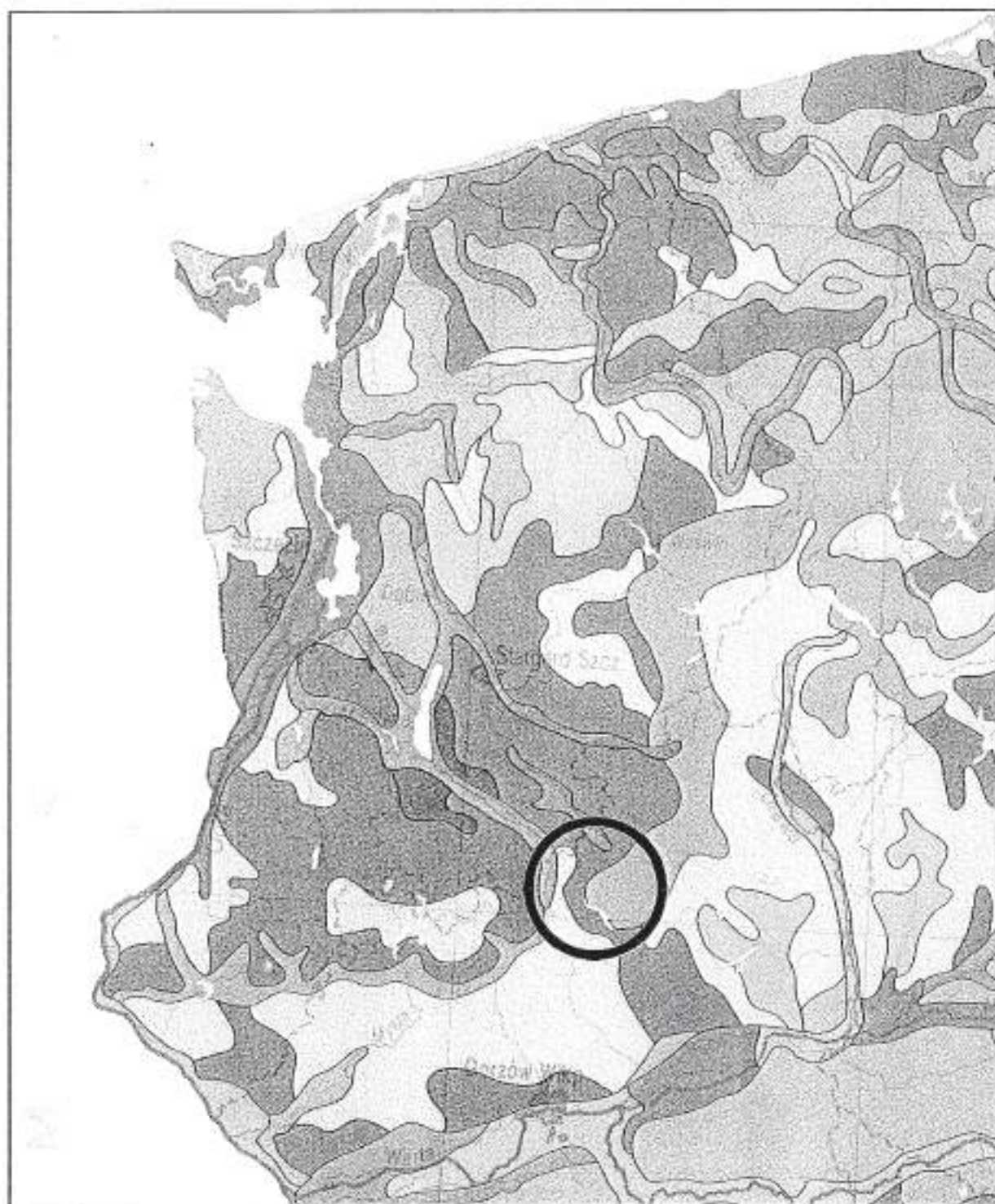
Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych PODGiK Choszczno, 2002 r.

Największym jeziorem w gminie jest jezioro Pelcz (Wielkie Połcko). Jest to jezioro rynnowe, tak charakterystyczne dla pojezierza. Cechą charakterystyczną jest jego znaczna

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

GLEBY – KLASYFIKACJA GENETYCZNA

LEGENDA

GLEBY – KLASYFIKACJA GENETYCZNA

GLEBY PRZEWAJAJĄCE
DOMINANT SOIL UNITS

 Głęboko inicjowane i gleby słabo
wykształcone skaliste
Initiated and weakly developed
rocky soils
Lithic Leptosols, Umbric Leptosols

 Głęboko inicjowane i gleby słabo
wykształcone luźne
Initiated and weakly developed loose soils
Dystic Leptosols

 Rędziny
Rendzinas
Retic Leptosols

 Pararegminy
Pararendzinas
Cambic Cambisols

 Czarnoziemy
Chernozemy
Chernozems

 Brunatne właściwe
Brown soils
Eutric Cambisols

 Brunatne właściwe i rdzawe
Brown soils and rusty soils
Eutric Cambisols, Cambic Arenosols

 Brunatne kwaśne
Acid brown soils
Dystic Cambisols

 Płowe
Brown-grey podzolic soils deserts
Luvicols

 Opadowo glejowe
i płowe opadowo-glejowe
Pseudo-gley soils and brown pseudo-gley soils
Stagnic Luvisols, Stagnic Podzolicols

 Rdzawe
Rusty soils
Cambic Podzols / Cambic Arenosols

 Bielico i bielice
Podzols and podzolic soils
Podzols

 Czarne ziemie
Black earths
Mollis Gleysols

 Młotowe i gruntowo glejowe
Shin-wamp soils, gley soils
Fluvic-cultic Gleysols, Gleysols

 Murzowe i torfowe
Mucky and peaty soils
Histosols

 Mady rzeczne
Alluvial soils
Fluvisols

 Gleby antropogeniczne
i tereny zabudowane
Anthropogenic soils and urban areas
Antrossols

GLEBY TOWARZYSZĄCE
ASSOCIATED SOIL UNITS

 brunatne kwaśne, bielice,
torfowe, deluwialne
*Acid brown soils, podzols,
peaty soils, deluvial soils*
Dystic Cambisols, Podzols, Histosols

 bielcowe
Podzols
Podzols

 brunatne, płowe
Brown soils, leucine soils
Cambisols, Luvisols

 brunatne, deluwialne, gleby
słabo wykształcone skaliste
*Brown soils, deluvial soils, weakly
developed rocky soils*
Eutric Cambisols, Leptosols

 brunatne, deluwialne
Brown soils, deluvial soils
Cambisols

 płowe, rdzawe
Leucine soils, rusty soils
Luvicols, Cambic Arenosols

 deluwialne, pararegminy
Deluvial soils, pararendzinas
Cambic Cambisols, Eutric Gleysols

 słabo wykształcone skaliste,
bielcowe, deluwialne
*Weakly developed rocky soils,
podzolic soils, deluvial soils*
Umbric Leptosols, Podzols

 brunatne właściwe, opadowo-glejowe,
rdzawe
Brown soils, pseudo-gley soils, rusty soils
Eutric Cambisols
Podzolicols, Cambic Podzols

 gruntowo glejowe, czarne
ziemie, bielcowe
Gley soils, black earths and podzols
Eutric Gleysols, Mollis Gleysols

 bielcowe, brunatne
Podzolic soils, brown soils
Podzols, Cambisols, Luvis Arenosols

 rdzawe, glejowielicowe, glejowe
Rusty soils, gley-podzolic soils
Cambic Podzols, Gleysols

 gruntowo glejowe, murszowate,
brunatne właściwe
Gley soils, mucky soils, brown soils
Gleysols, Ferric Histosols, Umbric Cambisols

 murszowe, torfowe, glejowielice
Mucky soils, peaty soils, gley-peaty soils
Histosols, Gleys Podzols

 gruntowo glejowe, czarne ziemie,
młotowe, glejowielice
Gley soils, black earths, shin-wamp soils
Gleysols, Fluvic-cultic Gleysols, Podzols

 młotowe, murszowe, torfowe
Mucky and peaty soils
Fluvic-cultic Gleysols, Histosols

 różna
Various
Various

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

BONITACJA GLEB

LEGENDA

BONITACJA GLEB

GLEBY GRUNTÓW ORNYCH Z PRZEWAGĄ KLAS BONITACYJNYCH
ARABLE LAND SOILS — PREVAILING QUALITY CLASSES:

- I, II
- IIIa, IIIb
- IVa, IVb
- V
- VI, VIz

GLEBY UŻYTKÓW ZIELONYCH Z PRZEWAGĄ KLAS BONITACYJNYCH
GRASSLANDS SOILS — PREVAILING QUALITY CLASSES:

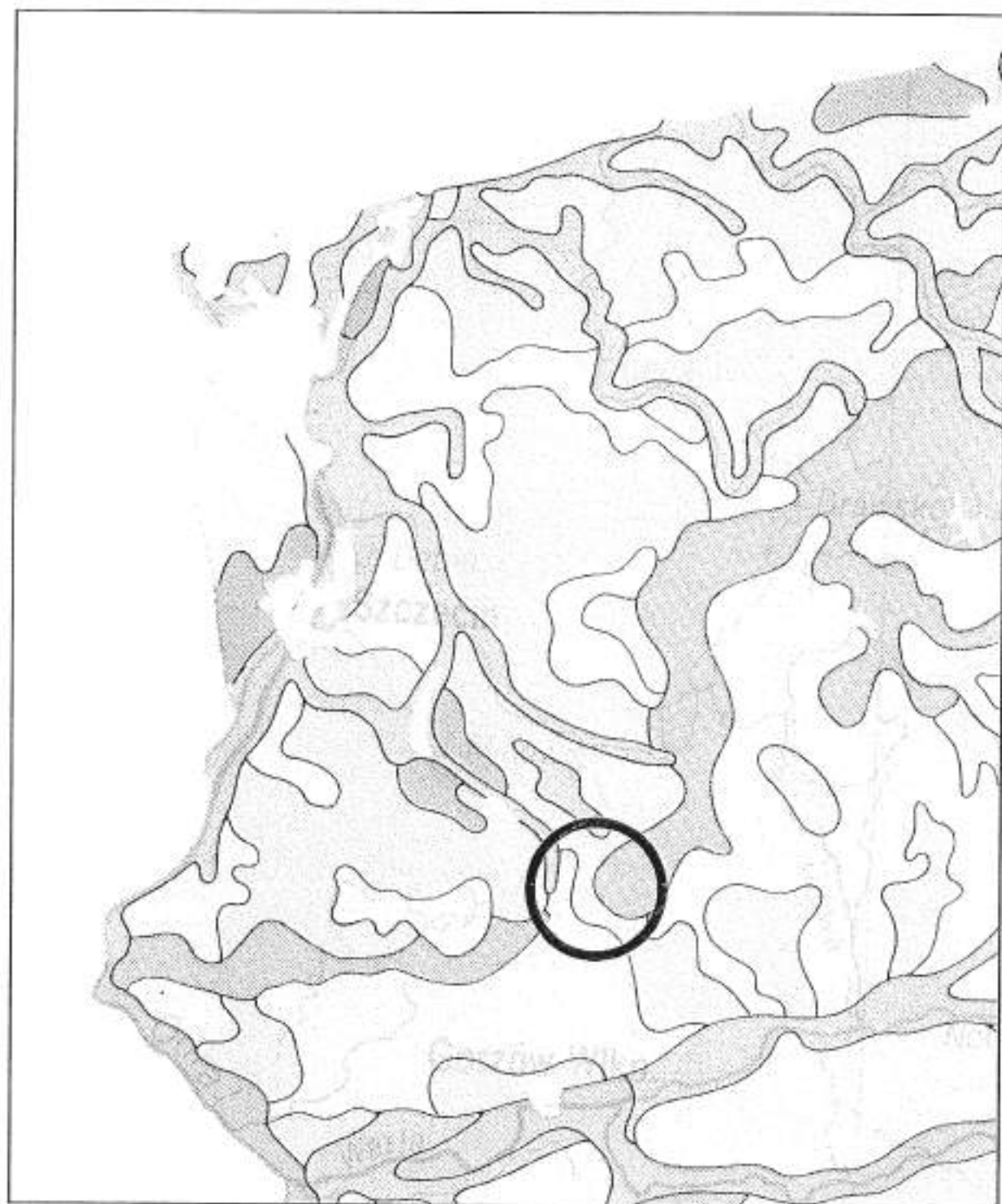
- I, II
- III, IV
- V, VI, VIz

- Lasy
Forest
- Tereny zabudowane
Built-up areas
- Tereny bez pokrywy glebowej
Areas without soil cover

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

WŁAŚCIWOŚCI GLEB – UZIARNIENIE

LEGENDA

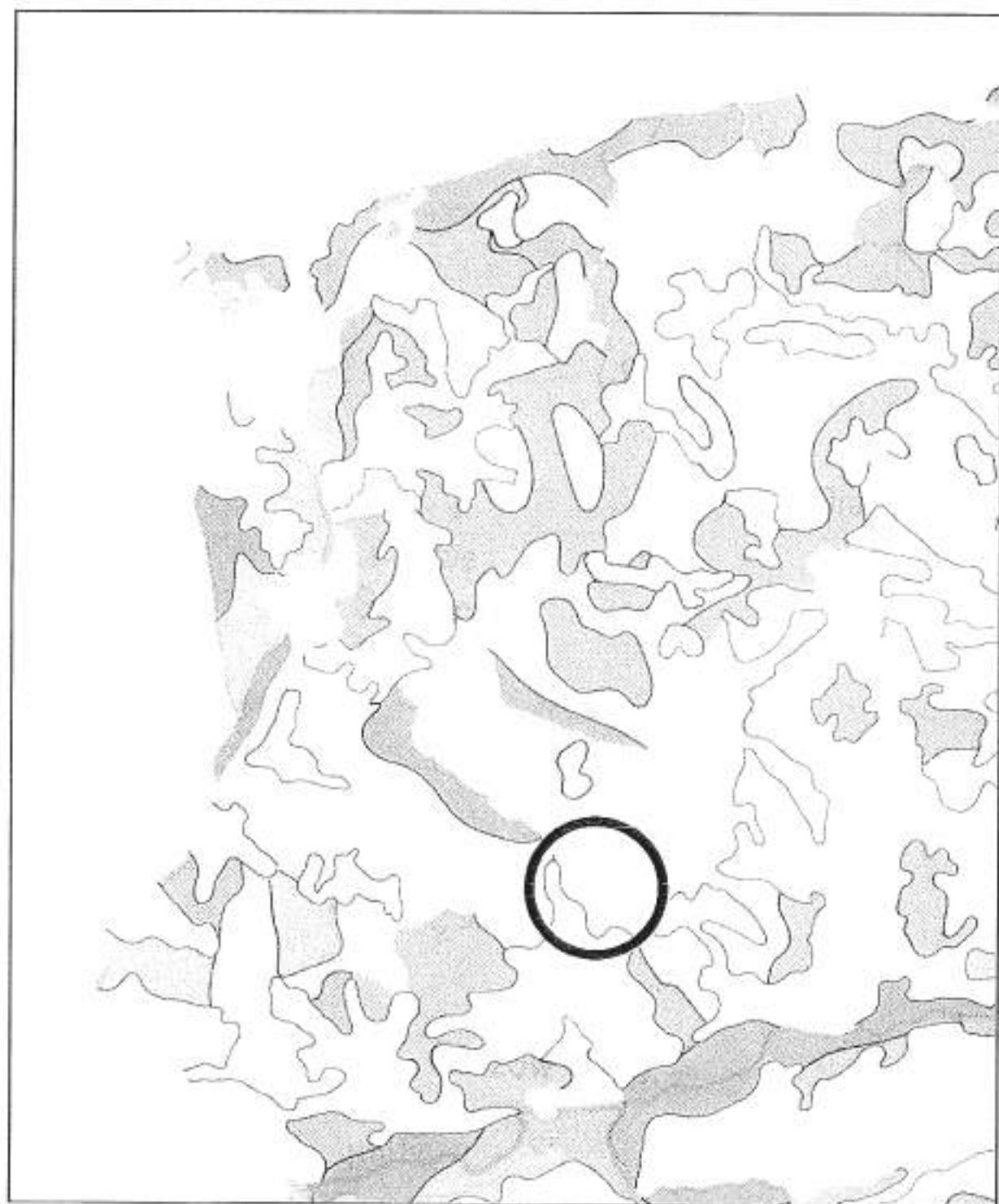
WŁAŚCIWOŚCI GLEB – UZIARNNIENIE

	Piaski luźne i piaski słabogliniaste
Loose sands and slightly loamy sands
	Piaski gliniaste, piaski naglinowe i gliny piaszczyste
Loamy sands, sands on loams and sandy loams
	Gliny i ily
Loams and clays
	Pyły niecałkowite na piaskach lub glinach
Silt on sands or loams
	Pyły niecałkowite na piaskach lub żwirach i piaski pylaste z przewarstwieniami żwirowymi i organicznymi
Silt on sands and gravels, and silty sands with layers of gravels and organic matter
	Pyły całkowite jednorodne
Deep and homogenous silt
	Pyły całkowite z przewarstwieniami piaszczystymi, ilastymi lub organicznymi
Deep silt with layers of sands, clay or organic matter
	Gliny i pyły szkieletowe, płytkie na skałach masywnych
Skeletal loams and silts, shallow on massive rocks
	Gliny i pyły na skałach masywnych, średniogłębokie i głębokie
Loams and silts on massive rocks, mean deep and deep
	Obszary o dużym zróżnicowaniu piasków, glin i żwirów
Areas with the great differentiation of sands, loams and gravels
	Gleby organiczne i organiczno-mineralne
Organic and organo-mineral soils

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

WŁAŚCIWOŚCI GLEB – UWILGOTNIENIE

LEGENDA

WŁAŚCIWOŚCI GLEB – UWILGOTNIENIE

Gleby
gruntów
ornych
Soils of
arable
land

Gleby
użytków
zielonych
Soils of
grasslands

optymalnie uwilgotnione
optimum water content

okresowo odgórnie nadmiernie
uwilgotnione, lecz nie podmokłe
periodically with water recedes from the top

okresowo podmokłe
periodically waterlogged

stałe podmokłe
constantly waterlogged

okresowo suche
periodically dry

trwale suche
permanently dry

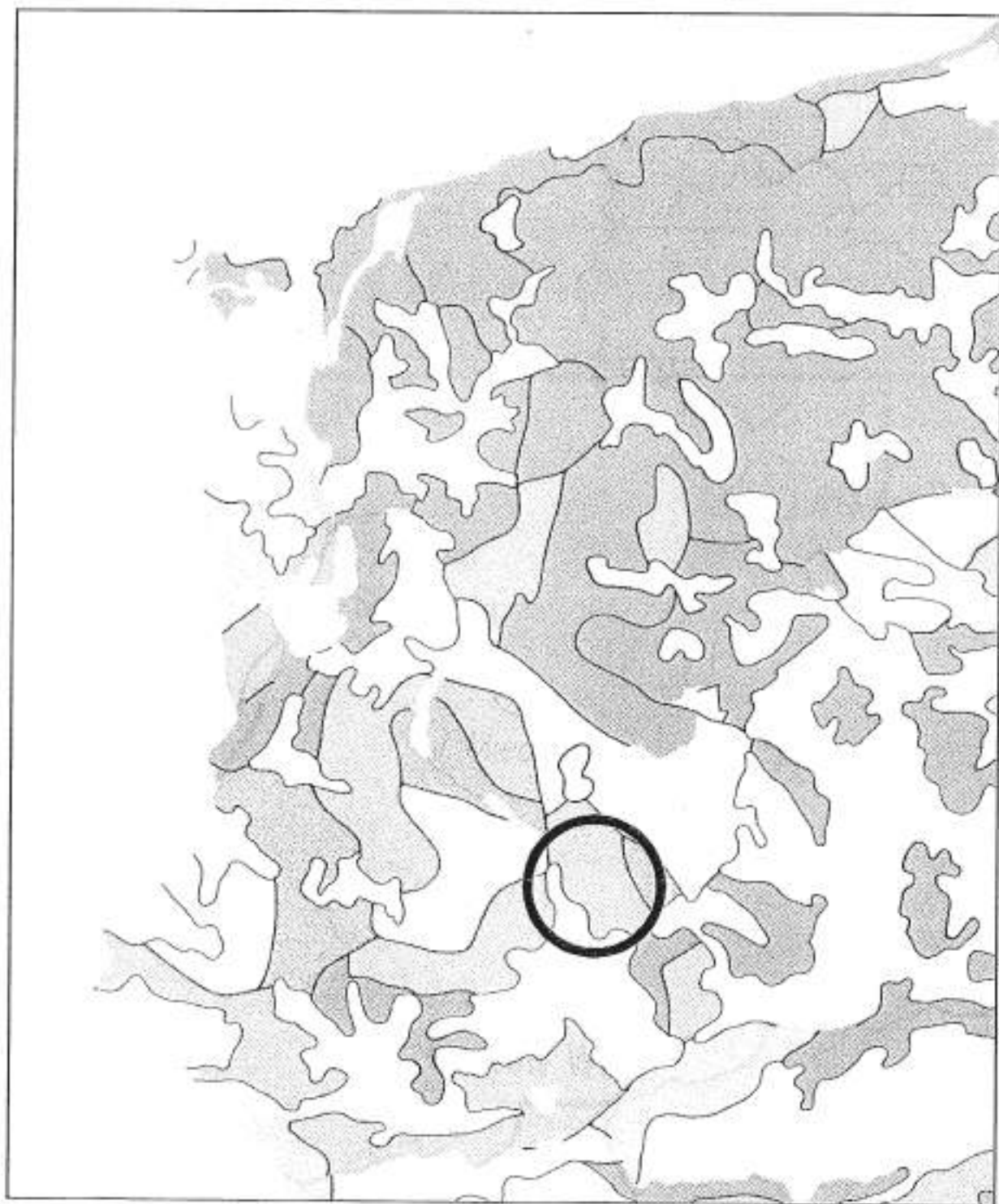

Lasy
Forests

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

WŁAŚCIWOŚCI GLEB – ODCZYN

LEGENDA

WŁAŚCIWOŚCI GLEB – ODCZYN

Odczyn

Soil reaction

 bardzo kwaśny lub kwaśny do 150 cm
very acid or acid within 150 cm

 bardzo kwaśny lub kwaśny, przechodzący > 50 cm w lekko kwaśny lub obojętny
very acid or acid, changing > 50 cm into slightly acid or neutral

 bardzo kwaśny lub kwaśny, przechodzący > 100 cm w obojętny lub alkaliczny (z CaCO_3)
very acid or acid, changing > 100 cm into neutral or alkaline (with CaCO_3)

 lekko kwaśny do 150 cm
slightly acid within 150 cm

 lekko kwaśny, przechodzący > 50 cm w obojętny
slightly acid, changing > 50 cm into neutral

 lekko kwaśny, przechodzący > 100 cm w obojętny lub alkaliczny (z CaCO_3)
slightly acid, changing > 100 cm into neutral or alkaline (with CaCO_3)

 obojętny lub przechodzący > 50 cm w alkaliczny (z CaCO_3)
neutral or changing > 50 cm into alkaline (with CaCO_3)

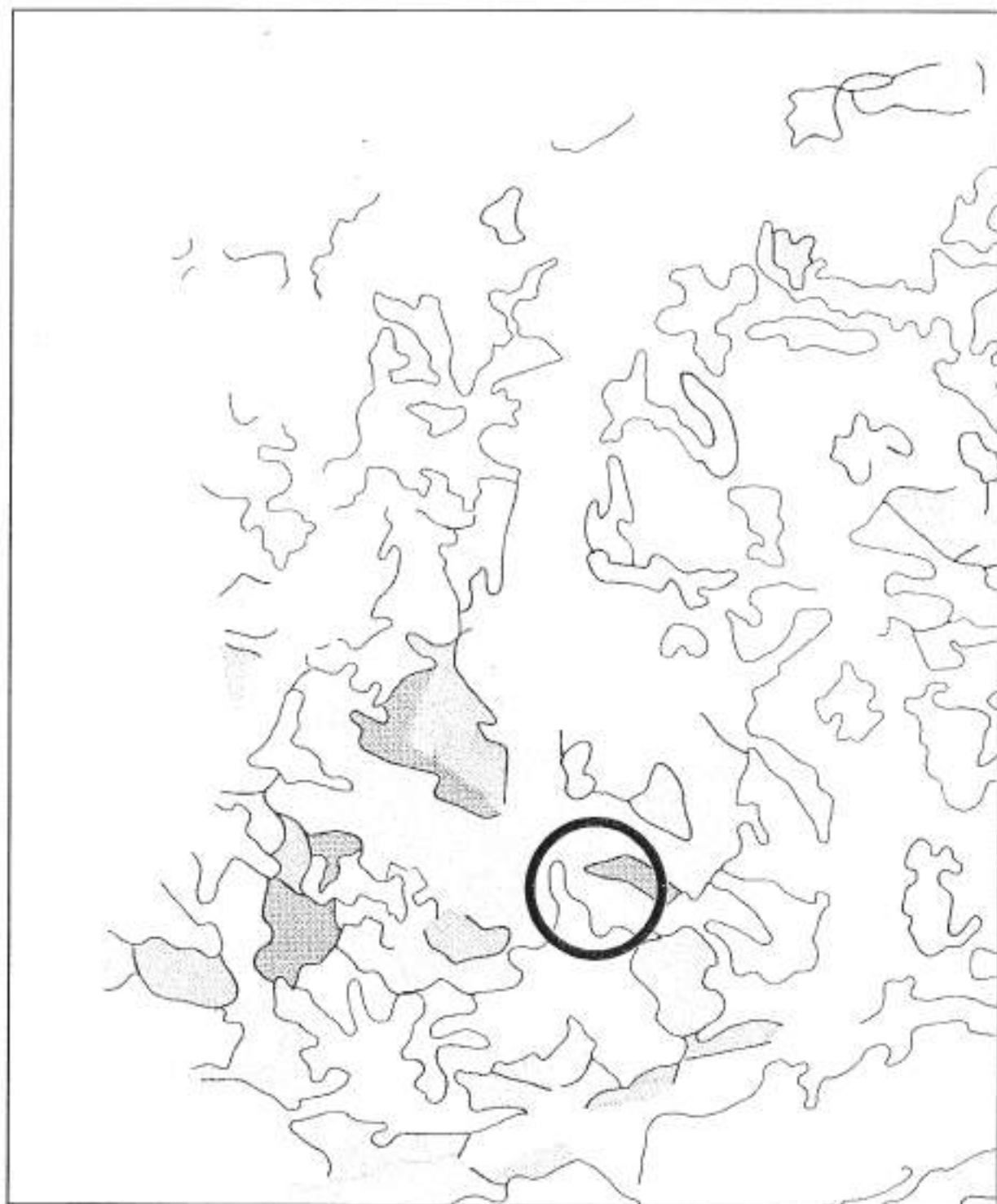
 alkaliczny do 150 cm (z CaCO_3 od powierzchni)
alkaline within 150 cm (with CaCO_3 from surface)

 Lasy
Forests
ODCZYN pH
SOIL REACTIONbardzo kwaśny < 4.5
very acidkwaśny 4.6 – 5.6
acidlekko kwaśny 5.6 – 6.5
slightly acidobojętny 6.6 – 7.2
neutralalkaliczny > 7.2
alkaline

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

WŁAŚCIWOŚCI GLEB – WYSTĘPOWANIE WĘGLANU WAPNIA

LEGENDA**WŁAŚCIWOŚCI GLEB – WYSTĘPOWANIE WĘGLANU WAPNIA**

Głębokość występowania CaCO_3
Depth of occurring CaCO_3

0 — 150 cm

25 — 150 cm

50 — 150 cm

100 — 150 cm

nie występuje do 150 cm
no occurrence down to 150 cm

Lasy
Forests

Tabela 5

Zestawienie gruntów według klas bonitacyjnych w gminie Pelczyce (stan z roku 1999)

Lp.	Klasa bonitacyjna	Grunty orne i sady		Trwale użytki zielone		Użytki rolne razem		Polska %	
		ha	%	ha	%	ha	%	Grunty orne	Użytki zielone
1.	I		-		-			0,5	0,1
2.	II	13	0,1	359	21,2	372	2,6	3,2	1,6
3.	III a	1 529	12,2			1 529	10,7	10,1	
4.	III b	4 323	34,5			4 323	30,4	13,9	
5.	III			495	29,2	495	3,5		12,9
6.	IV a	3 996	31,9			3 966	28,1	22,6	
7.	IV b	1 378	11,0			1 378	9,7	16,7	
8.	IV			531	31,3	531	3,7		41,0
9.	V	1 015	8,1	215	12,7	1 230	8,6	20,7	32,1
10.	VI	250	2,0	95	5,6	345	2,4	11,4	11,3
11.	VI z	25	0,2		-	25	0,2	0,9	1,0
12.	Razem	12 529	100,0	1 695	100,0	14 224	100,0	100,0	100,0

Źródło: Dane Państwowego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej, w Choszczynie, Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej Polski wg gmin, IUNG Puławy 1997, obliczenia własne.

Tabela 6

Kompleksy przydatności rolniczej gleb w gminie Pelczyce (stan z roku 1999)

Lp.	Wyszczególnienie	ha	%
1.	Grunty orne i sady	12 529	62,4
1.1	Pszenny bardzo dobry	6	0,0
1.2	Pszenny dobry	4 044	32,3
1.3	Pszenny wadliwy	544	4,3
1.4	Żytni bardzo dobry	4 432	35,4
1.5	Żytni dobry	1 782	14,2
1.6	Żytni słaby	1 312	10,5
1.7	Żytni bardzo słaby	136	1,1
1.8	Zbożowo-pastewny mocny	233	1,9
1.9	Zbożowo-pastewny słaby	37	0,3
1.10	Grunty orne pod użytkami zielonymi	3	0,0
2.	Użytki zielone	1 695	8,4
2.1	Użytki zielone bardzo dobre i dobre	7	0,4
2.2	Użytki zielone średnie	1 191	70,3
2.3	Użytki zielone słabe i bardzo słabe	497	29,3
4.	Razem użytki rolne	14 224	70,8
5.	Grunty rolne nieprzydatne	32	0,2
6.	Tereny pozostałe	5 825	29,0
7.	Powierzchnia ogólna	20 081	100,0

Źródło: IUNG Puławy „Waloryzacja ...”, op.cit., obliczenia własne.

Rozkład przestrzenny kompleksów przydatności rolniczej gleb oraz charakterystykę

gleb ilustrują Ryc. 10, 18, 19, 20, 21, 22, 23.

Tabela 7

Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie Pełczyce

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość wskaźnika
1.	Ocena gleb w punktach	
1.1.	Bonitacja	
	• grunty orne	60,1
	• użytki zielone	54,4
1.2.	Przydatność rolnicza	
	• grunty orne	65,3
	• użytki zielone	41,3
1.3.	Wskaźnik syntetyczny jakości	
	• grunty orne	62,7
	• użytki zielone	47,9
2.	Wskaźnik bonitacji	
2.1.	Jakości przydatności rolniczej	60,9
2.2.	Agroklimatu	10,6
2.3.	Rzeźby terenu	4,3
2.4.	Warunków wodnych	4,1
3.	Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej	79,9

Źródło: IUNG Puławy, „Waloryzacja ...”, op. cit., obliczenia własne.

3.7. Warunki klimatyczne

Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje klimat umiarkowany o najwyraźniejszych w kraju cechach morskich. Z uwagi na bliskość i zasobność zbiorników wodnych oraz dużej powierzchni lasów wykazuje dużą wilgotność powietrza.

Szczegółowa analiza danych meteorologicznych, jak i opracowań branżowych wskazuje, że obszar gminy Pełczyce można zaliczyć do III krainy klimatycznej, wyznaczonej przez Cz. Koźmińskiego.

Kraina ta, na tle regionu, charakteryzuje się już występowaniem mało korzystnych zjawisk atmosferycznych, głównie dla rolnictwa, tj. przymrozków i opóźnienia w niektórych latach rozpoczęcia okresu wegetacyjnego.

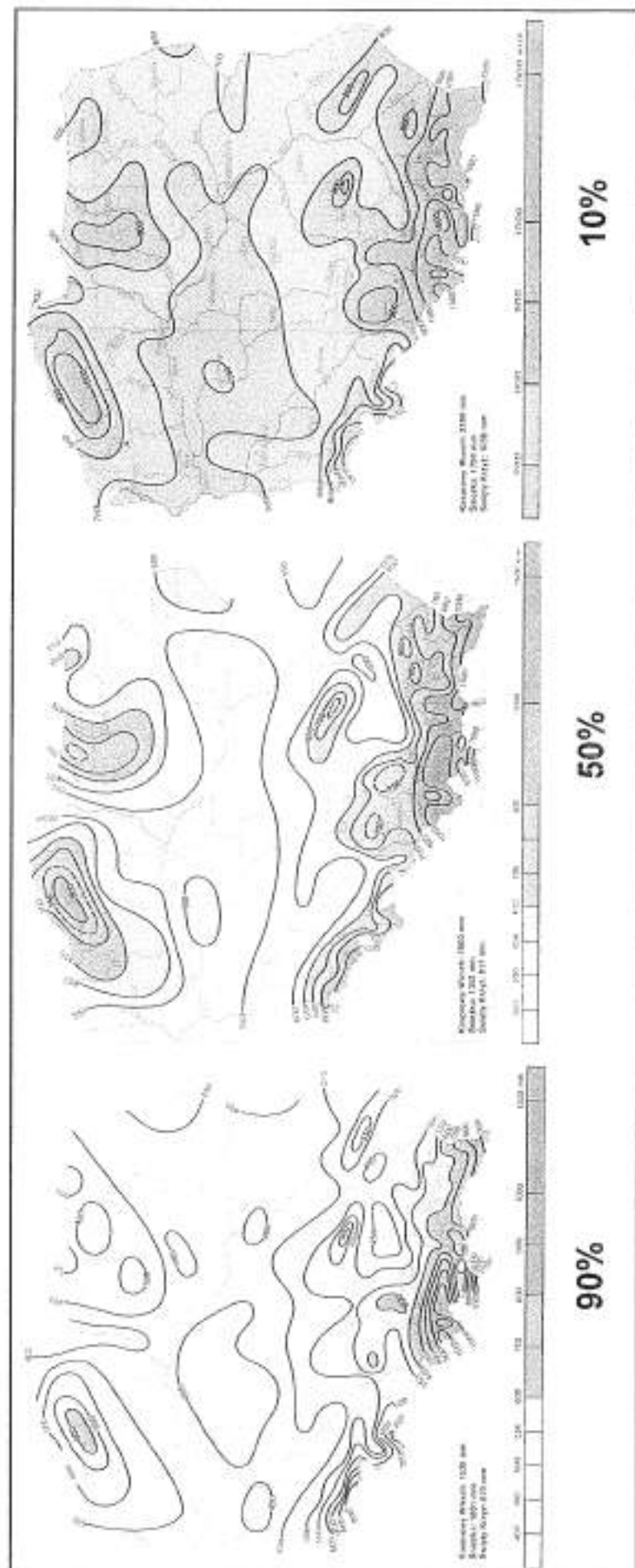
Podstawowe wskaźniki klimatyczne dla badanego obszaru zostały przedstawione w tabeli 8.

Temperatury średnio miesięczne poniżej 0°C występują w styczniu i lutym. Wiosny są na ogół spóźnione i chłodne a temperatura zaczyna wzrastać dopiero w maju. Lata nie są gorące, średnia temperatura lipca nie przekracza w roku normalnym 17°C. Jesień jest długa i ciepła o średniej temperaturze do 9°C.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

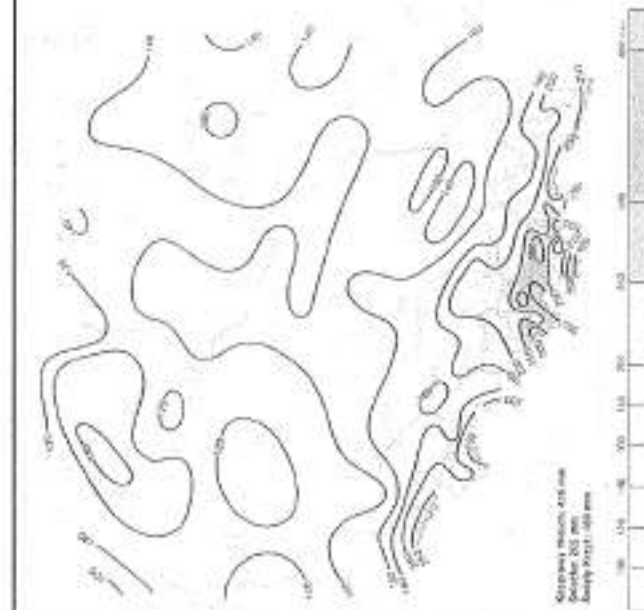
OPADY ATMOSFERYCZNE – SUMY ROCZNE OPADÓW
O PRAWDOPODOBIENSTWIE WYSTĄPIENIA 90%, 50%, 10%

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

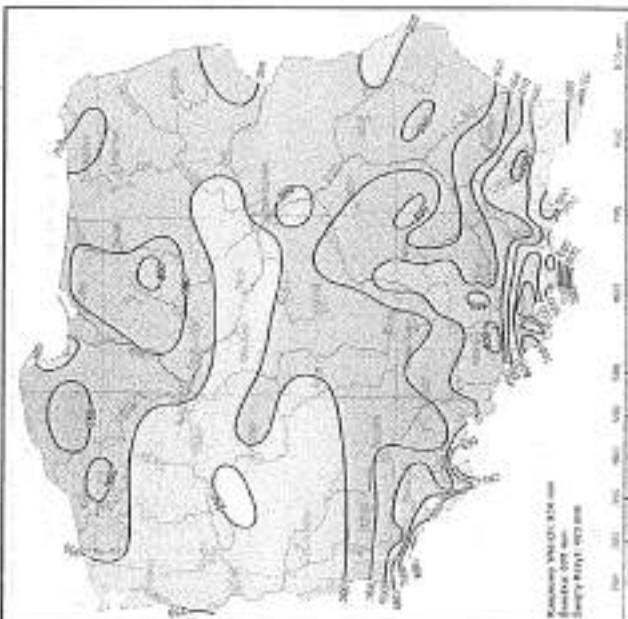
OPADY ATMOSFERYCZNE – SUMY OPADÓW W OKRESIE LATA (VI – VIII)
O PRAWDOPODOBIENSTWIE WYSTĄPIENIA 90%, 50%, 10%

90%

50%

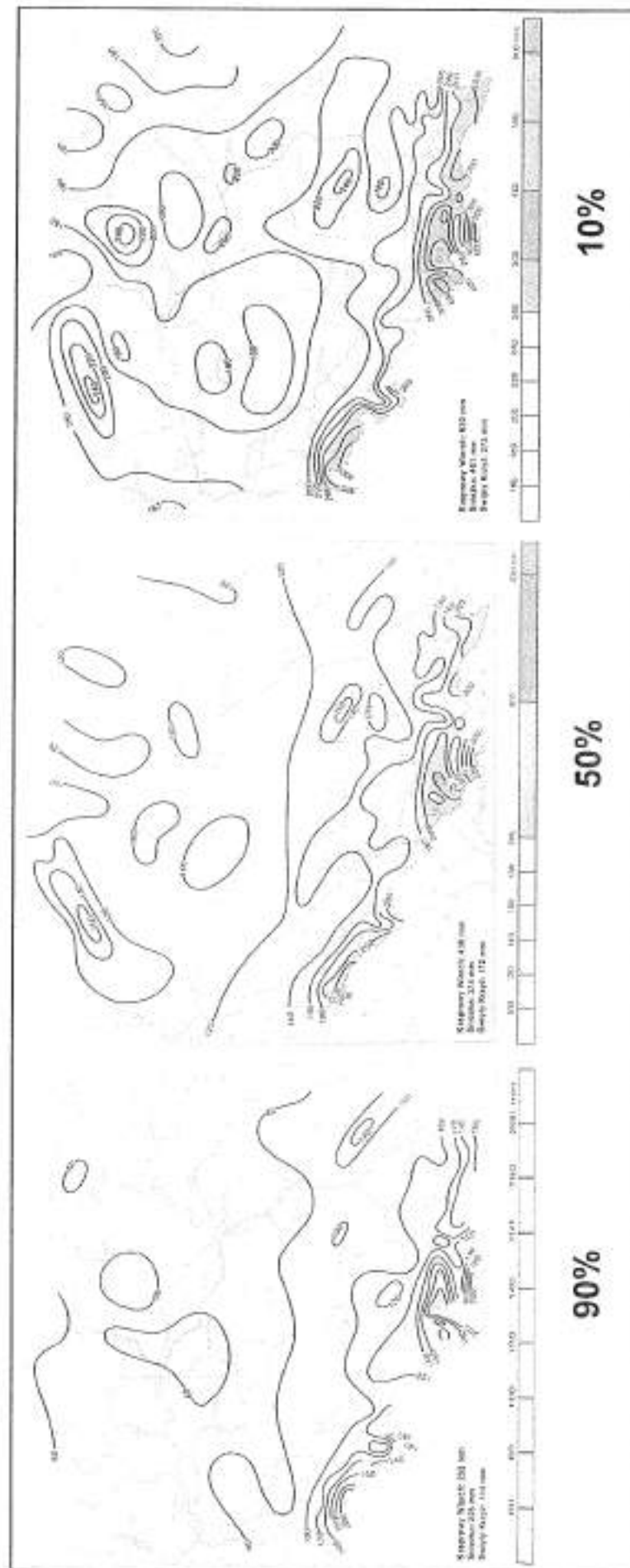

10%

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

OPADY ATMOSFERYCZNE – SUMY OPADÓW W OKRESIE WIOSNY (III – V)
O PRAWDOPODOBIENSTWIE WYSTĄPIENIA 90%, 50%, 10%

Częstotliwość przymrozków wiosennych jest stosunkowo duża i wynosi w marcu 19 dni, w kwietniu 10 dni, przy czym w obszarze lokalnych zagłębień i obniżen terenowych przymrozki mogą występować do 20 maja. Dominują wiatry z kierunków zachodnich – północne i południowe.

Tabela 8

Podstawowe wskaźniki klimatyczne gminy Pełczyce

Średnia roczna temperatura	7,9 – 8,5°C
Średnia temperatura okresu V–VII	13,0 – 13,3°C
Liczba dni gorących w roku	20 – 22
Data początku zimy	2 – 5 stycznia
Długość okresu gospodarczego	248 – 253 dni
Długość okresu wegetacyjnego	215 – 217 dni
Data początku okresu wegetacyjnego	4 – 5 kwietnia
Suma opadów atmosferycznych w roku	540 – 580 mm/rok
Suma opadów atmosferycznych maj – lipiec	180 – 190 mm/V – VII
Liczba dni z pokrywą śnieżną	40 – 45
Data początku zbioru żyta	24 – 25 lipca
Niedosyt wilgotności powietrza (III–IX)	3,8 – 4,5

Zródło: Narodowy Atlas Polski, GUGiK Warszawa 1997, C. Koźmiński, Agroklimat województwa szczecińskiego, STN Szczecin 1983.

Z uwagi na fakt, że rolnictwo było i jest dominującą funkcją zagospodarowania gminy Pełczyce, wykonano ocenę agroklimatu wykorzystując w tym celu dane Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG) w Puławach. Punktowa ocena agroklimatu przedstawia się jak niżej. Ilustracją jednego z najważniejszych czynników wpływających na poziom plonowania, jakimi są opady przedstawiają załączone Ryc.24, 25, 26.

Tabela 9

Ocena agroklimatu gminy Pełczyce

Wyszczególnienie	Wskaźnik jakości agroklimatu	Ogólna ocena warunków
Gmina Pełczyce	10,6	średnio-korzystne
Powiat choszczeński	10,5	średnio-korzystne
Polska	9,9	mało-korzystne

Zródło: IUNG Puławy, C. Koźmiński, Agroklimat województwa szczecińskiego, STN Szczecin 1983.

3.7.1. Wnioski

- Mogą wystąpić utrudnienia w zbiorze roślin, szczególnie w zbiorze zbóż – co związane jest ze stosunkowo wysoką wilgotnością względną powietrza i opadami w miesiącach sierpień – wrzesień;
- Konieczność stosowania częściej niż gdzie indziej koncentracji sprzętu i środków technicznych przy uprawie i zbiorze zbóż;

- Warunki wilgotnościowe (sprzyjające w II połowie lata) umożliwiają szeroką produkcję ziemniaków, a zwłaszcza sadzeniaków,
- Zachodzi konieczność doboru gatunków i odmian roślin uprawnych wcześniej schodzących z pola (żyto, jęczmień, rzepak);
- Trudne warunki do uprawy wsiewek i poplonów (zwłaszcza jarych i ścierniskowych).

3.8. Formy krajobrazowe

Gmina Pelczyce jest gminą typowo rolniczą. Ponad 70% jej powierzchni zajmują użytki rolne, w związku z czym na przeważającym obszarze występuje krajobraz rolniczy.

Krajobrazem rolniczym nazywamy⁴ dość duże obszary nieleśne zajęte przez pola uprawne i trwałe użytki zielone (łąki i pastwiska) powstałe w wyniku gospodarczej działalności ludzkiej wśród których zachowały się niewielkie fragmenty ekosystemów naturalnych.

Na zróżnicowanie krajobrazu gminy wpłynęły głównie dwa czynniki: rzeźba terenu i rolnictwo. Rzeźba terenu, jak to opisano w rozdziale 3 ppkt. 3.2., ukształtowana została przez procesy morfotwórcze związane z zanikiem ostatniego zlodowacenia. Gmina z racji swego położenia na styku podprovincji Pobrzeża Południowobałtyckiego z podprovincją Pojezierze Południowobałtyckie, na wyniesieniu mezozoicznym, stanowiącym południowo-zachodnie obrzeże bruzdy duńsko-polskiej, wypełnione znacznej miąższości osadami młodego mezozoiku. Głównymi rysami rzeźby na terenie gminy jest ciąg moren czołowych, obszary wysoczyzn morenowych oraz pradolin, dolin i zastoisk. Powierzchnie sandrowe występują na niewielkim obszarze w południowo-zachodniej części gminy, w rejonie wsi Niesporowo – Sarnik. Pozostała część znacznie wysokościowo zróżnicowana, przecina układającą się południkowo linię jezior (od wsi Plotno aż po kraniec południowy gminy w rejonie wsi Niesporowice i Danków (gmina Strzelce Krajeńskie).

Morena w tym rejonie zatracą charakter grzbietu. Luźne grzbiety ciągną się szerokim pasmem wznosząc się ponad 100 m n.p.m. Miasto Pelczyce rozlokowało się w nieznacznym zagłębieniu wypełnionym jeziorami. Poziom lustra wody w jeziorach obniża się stopniowo z południa na północ. Podczas gdy największe w gminie jezioro Duży Pelcz jest typowym jeziorem rynnowym, to główne jezioro w mieście – Panieńskie posiada charakter jeziora zaporowego (powstałego na skutek zatamowania odpływu wód przez akumulację lodowcową). Konfiguracja kotlinki, na której oprócz jeziora Panieńskiego występują współcześnie sateli-

⁴ Przyroda Pomorza Zachodniego ... op.cit., str. 207.

tarne jeziora Mały Pelcz i Stawno wskazuje, że pierwotnie mogły być ze sobą połączone.

Jezioro Panieńskie było wówczas owalne, a pośrodku wznosiły się wyspy. Na mniejszej założono wówczas gród, na większej, o kształcie elipsoidalnym powstało stare miasto.

Większa wyspa jest typowym drumlinem. Zachodni brzeg jeziora charakteryzuje głębokie i strome zbocze, nadając krajobrazowi specyficzny klimat.

W krajobrazie gminy dominuje, jak już wspomniano, krajobraz młodoglacjalny z dużą ilością zagłębień bezodpływowych i jezior związanych z procesem zanikania okresu lodowcowego. Dawne rynny odpływowe wód lodowcowych oraz zagłębienia zajęły liczne zbiorniki wodne, które podnoszą piękno krajobrazu.

W otwartym rolniczym krajobrazie na dodatkowej wartości zyskują przydrożne aleje drzew oraz drzewostany rosnące wzdłuż niewielkich lokalnych cieków wodnych.

Rozwijające się gospodarstwa rolne i rozbudowująca się sieć osadnicza nadają wyraz plastyczny i przestrzenny współczesnemu wiejskiemu krajobrazowi kulturowemu, tworząc biocenozy sztuczne, daleko odbiegające od form zrównoważonych.

Dodatkowo, wprowadzenie do produkcji monokultur roślinnych i wielkostatnych ośrodków chowu i hodowli zwierząt gospodarskich zakłóca ten stan równowagi.

Jak we wszystkich systemach charakteryzujących się równowagą chwiejną, tak i w krajobrazie gminy Pelczyce, zarówno błędne działania człowieka, jak i przerwanie działań w kierunku stabilizacji doprowadziło w okresie rozbudowy uspołecznionego sektora rolnego do powstania konfliktów w połączeniu w degradację niektórych czynników biocenotycznych.

Był to efekt nadmiernej koncentracji produkcji, głównie zwierzęcej, prowadzonej w większości w technologii wielkostatnej i gnojowicowej, która wymagała wielkoobszarowej monokulturowej uprawy roli i roślin.

Doprowadziło to w konsekwencji do trudno odwracalnych zmian w krajobrazie rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy Pelczyce.

Generalnie stwierdza się, że pod względem krajobrazowym gmina, poza nielicznymi miejscami, takimi jak: dolina rzeki Płoni, dolina rzeki Strzelicy, południkowa rynna jezior oraz zalesiony południowy obszar, nie przedstawia wysokich wartości. Niemniej jednak występują na jej obszarze tereny warte ochrony i zachowania, które w drugiej części „Studium...” zostały szczegółowo opisane, a ich przestrzenny rozkład pokazano na planszy podstawowej „Studium...”.

Typy krajobrazów w rejonie opracowania na tle rozkładu regionalnego ilustruje załączona Ryc. 27.

3.9. Rzeźba terenu w kontekście rolnictwa

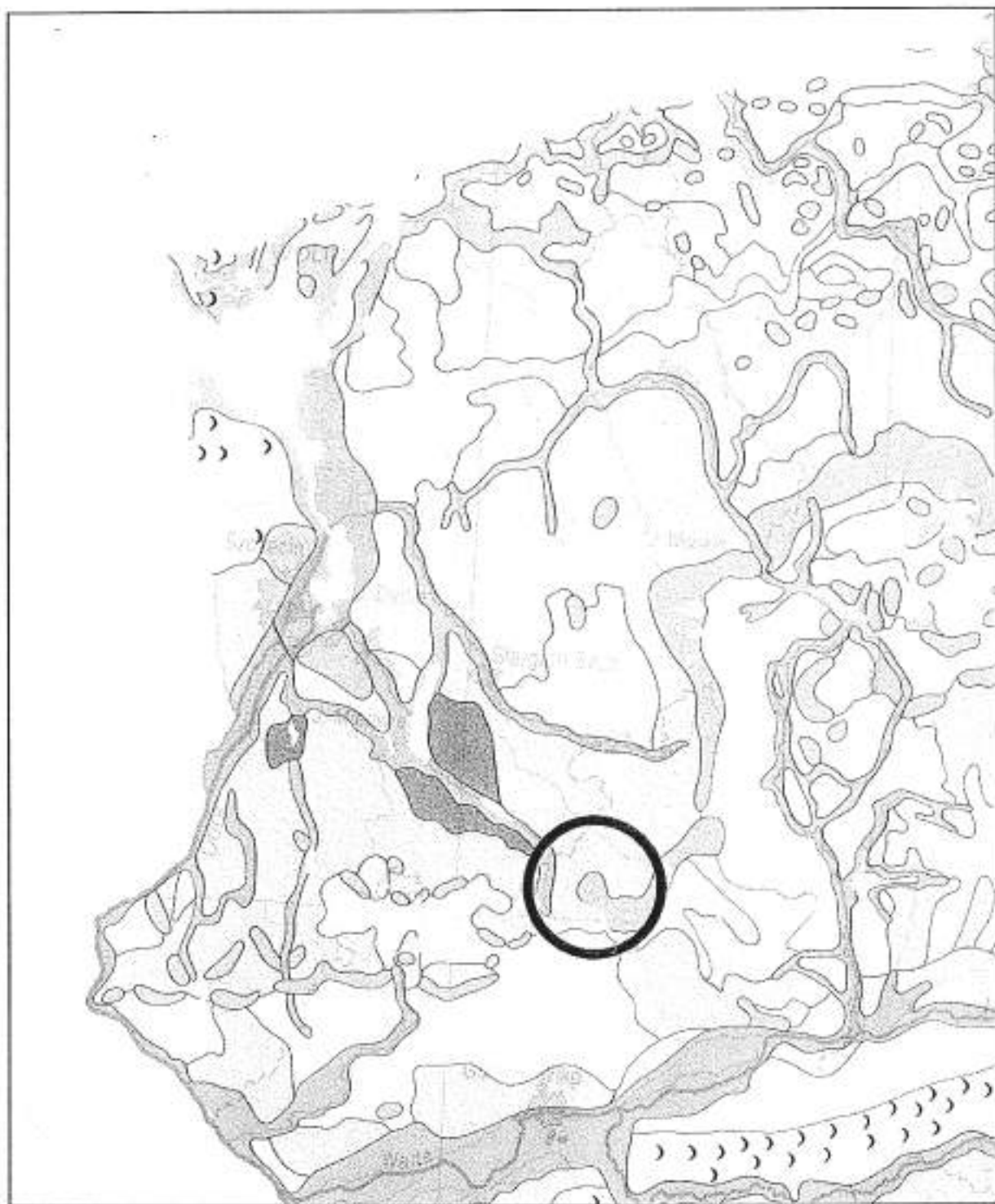
Charakterystykę warunków geomorfologicznych gminy Pełczyce przedstawiono we wcześniejszych rozdziałach „Studium ...”. Z uwagi na dominujący w gminie charakter rolniczego użytkowania terenu, zaszła konieczność oceny rzeźby terenu w stosunku do wymagań agrotechnicznych. W tym celu wykorzystano taksonomiczną metodę oceny, stosowaną przez IUNG Puławy. Ocena liczbowa tej cechy jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej oparta jest na zasadzie, czym bogatsze urzeźbienie terenu, tym trudniejsze warunki agrotechniczne, a więc tym niższy wskaźnik przydatności urzeźbienia (max – 5 pkt.). W oparciu o tak przyjęte założenia, gmina Pełczyce uzyskała 4,3 pkt. (warunki korzystne), przy 3,9 pkt. średnio dla kraju (warunki średnio-korzystne).

Ma to określone implikacje, zwłaszcza w odniesieniu do uzyskania relatywnie niższych nakładów na siłę pociagową, transport rolniczy, w tym głównie połowy oraz na techniczną strukturę jednostek pociagowych.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

TYPY KRAJOBRAZÓW NATURALNYCH

LEGENDA

TYPY KRAJOBRAZÓW NATURALNYCH

[illegible]

4. WALORYZACJA PRZYRODY OŻYWIONEJ

Waloryzacja przyrodnicza gminy w zakresie flory i fauny została opracowana i przedstawiona przez Biuro Konserwacji Przyrody (BKP) w Szczecinie, w opracowaniu zatytułowanym: „Waloryzacja przyrodnicza gminy Pelczyce – operat generalny”, Szczecin 2002.

Zgodnie z przyjętą przez BKP metodą, celem przedmiotowego opracowania jest dostarczenie władzom gminy, wojewodzie i innym służbom syntetycznej informacji o walorach przyrodniczych gminy Pelczyce, co pozwoli na świadome kształtowanie ładu ekologicznego i przestrzennego gminy, uniknięcie pomyłek i potknięć planistycznych oraz kolizji i konfliktów pomiędzy służbami ochrony przyrody, organizacjami ekologicznymi, a służbami planistycznymi i lokalnym społeczeństwem reprezentowanym przez administrację samorządową.

Opracowanie to zawiera szereg informacji otrzymanych w efekcie przeprowadzonej inwentaryzacji (2000/2001) uzupełnionej badaniami terenowymi zespołu projektowego (2000-2002). Podstawą do jego wykonania były operaty szczegółowe, sporządzone przez zespoły specjalistów, zgodnie z zasadami określonymi przez Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Szczecinie („Założenia metodyczne inwentaryzacji przyrodniczej gmin”).

Wynik inwentaryzacji szczegółowych przedstawiono w formie tekstowej i graficznej na mapie w skali 1:10 000. Syntezę materiału charakteryzującego wykazane w gminie walory przedstawiono na mapie w skali 1:25 000, którą w całości zaadaptowano dla potrzeb „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pelczyce”. W części opisowej przeniesiono do „Studium” te fragmenty opracowania, które mają wpływ na politykę i gospodarkę zagospodarowania przestrzennego i rozwój gminy Pelczyce.

Opracowany materiał studialny obejmuje ponadto zagadnienia wynikające z potrzeb polityki kształtowania krajowej sieci ekologicznej NATURA 2000, zapisanej w „Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju” (MP z 2001 r. Nr 26, poz. 432) oraz zapisy zawarte w uchwalonym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (Dz.Urz. Woj. Zach. Nr 60, poz. 1357). Powyższy materiał uzupełniono o elementy systemu ochrony NATURA 2000.

4.1. Szata roślinna

Dotychczasowe rozpoznanie zasobów flory i roślinności gminy Pelczyce jest bardzo słabe, w porównaniu z innymi obszarami województwa zachodniopomorskiego. Dobrze rozpoznana jest jedynie część północno-zachodnia gminy w rejonie źródłiskowego odcinka doliny Płoni, w granicach Barlinecko-Gorzowskiego Parku Krajobrazowego.

Archiwalnych danych na temat flory i roślinności tego obszaru dostarczają publikacje Libberta (1938). Danych o florze i aktualnym zróżnicowaniu roślinności doliny rzeki Płoni dostarczają opracowania Bacieczko (1995) oraz Banaś (1997). Natomiast informacje dotyczące związku elementów roślinności z czynnikami abiotycznymi ukazuje praca Bacieczko i Wołejko (1997).

Kilku parków wiejskich gminy dotyczyła praca Sienickiej i Kownasa (1961). Badania dendroflory otoczenia kościołów i cmentarzy w trzech miejscowościach gminy prowadzili Stachak i in. (1998).

Niepublikowane materiały dokumentacyjne, dotyczące dendroflory 19 założeń pałacowo-parkowych gminy Pelczyce, znajdują się w zasobach Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie.

4.1.1. Roślinność potencjalna

Na terenie gminy Pelczyce dominują przestrzennie siedliska żyznej buczyny pomorskiej. Są one związane głównie z obszarem moreny dennej i czołowej. Ze strefą krawędziową doliny Płoni i obszarem dawnego zastoiska plejstoceniowego na północy gminy, związane są siedliska grądów subatlantyckich bukowo-dębowo-grabowych, występujących tutaj w żyznej postaci pomorskiej. Tereny te, położone w części północnej i zachodniej gminy wykorzystywane są prawie w całości jako obszary gruntów ornych.

W południowej i południowo-zachodniej części gminy na terenach sandrowych rozciąga się obszar uboższych siedlisk. Jest to mozaika siedlisk acidofilnych lasów bukowo-dębowych typu pomorskiego i borów mieszanych. Są one do dziś niemal w całości zajęte przez lasy Puszczy Barlineckiej.

Siedliska olsu środkowoeuropejskiego związane są z dolinami rzecznyymi i podmokłymi zagłębieniami terenu; w gminie Pelczyce są spotykane tak w części morenowej jak i sandrowej, w postaci niewielkich pasów rozciągających się wzdłuż rzek. Podobna sytuacja dotyczy siedlisk łęgów olszowych i jesionowo-olszowych, spotykanych nieco częściej jedynie na południe od jeziora Pelcz.

4.1.2. Roślinność lasów

Na terenie gminy Pełczyce wyróżnić można pięć grup zbiorowisk leśnych:

- **Lęgi** – najbogatsze strukturalnie i florystycznie są lasy lęgowe, które odnotowano w okolicy Chrapowa, w dolinie Strzelicy oraz na torfowych, częściowo odwodnionych obrzeżach mis jeziornych. W strukturze pionowej zespołu zawsze występują dobrze wyodrębnione 4 warstwy: drzewostan, podszycie, runo i mszaki. W drzewostanie współdominują jesion i olsza czarna. Innymi stałymi elementami lęgu są czeremcha zwyczajna i jarzębina. Podszyt tworzą młode osobniki jesionu i olszy jak też liczne krzewy: trzmielina, leszczyna, porzeczka czarna, bez czarny. W runie obficie występują gatunki roślin siedlisk wilgotnych i żyznych. W źródłiskowych odmianach lęgów spotkać można turzycę odległokłosą, rzeżuchę gorzką, potocznika wąskolistnego i śledziennicę skrętolistną.
- **Lasy bukowo-dębowe** – w północnej części gminy wśród zbiorowisk leśnych dominują lasy bukowo-dębowe (zespół *Fago-Quercetum*). Zajmują one umiarkowanie ubogie siedliska świeże lub lekko wilgotne, w szczególności związane z morenami czołowymi. Drzewostan zespołu tworzą buk i dąb szypułkowy, zaznacza się też udział sosny i świerka. W najczęściej słabo rozwiniętej warstwie podrostu występują jarzębina i kruszyna. Runo o charakterze krzewinkowym tworzą śmiełek pogięty, konwalijka dwulistna, orlica i borówka czernica.
- **Lasy grądowe** – fitocenozy lasu grądowego zachowały się jedynie na niewielkich powierzchniach, na zboczach nad jeziorami (jeziora Krzywe, Panieńskie, Trynno) oraz na zboczach wąwozów na krawędzi doliny Płoni. Drzewostan grodu buduje buk, grab oraz oba rodzime dęby (szypułkowy i bezszypułkowy). Podrost tworzą te same gatunki drzew oraz krzewy: leszczyna i wiciokrzew suchodrzew. Bogate w gatunki runo tworzą głównie: wiechlina gajowa, narecznica samcza, kostrzewa olbrzymia, gajowiec żółty, piżmaczek, złoć żółta, przylaszczka i zawilce. Do rzadszych i interesujących gatunków runa grądowego należą: czerniec gronkowy i żankiel zwyczajny.
- **Buczyny** – na najbardziej stromych zboczach jezior i wąwozów wykształciły się fragmenty typowych kwaśnych buczyn. W drzewostanie dominuje buk, zaś skąpe runo tworzone jest przez zielne gatunki cieniolubne. Na denudowanych, pozbawionych ściółki glebach prawie zupełnie nie występują mszaki.
- **Dąbrowy** – do osobliwości należą fragmenty ciepłolubnych dąbrów, *Potentillo albae* – *Quercetum petraeae*, których niewielkie płaty tworzą m.in. lasy zboczowe nad jez. Pełcz. Są to fitocenozy o składzie zaburzonym, w których runie pojawiają się ubikwistyczne ga-

tunki flory siedlisk żyzniejszych. Uważa się, że typowe postacie ciepłolubnych dąbrów związane są z prowadzeniem gospodarki pasterskiej na odpowiednich siedliskach – stąd zanikanie tego typu lasu, opisywanego na omawianym terenie w literaturze przedwojennej.

4.1.3. Roślinność wodna i szuwarowa

a) zbiorowiska roślinności wodnej i szuwarów wodne

Do najciekawszych układów fitocenotycznych w gminie należy roślinność jezior mezotroficznym o wysokiej zawartości rozpuszczonych związków wapnia. Dno takich zbiorników porastają rozległe podwodne łąki, tworzone przez wapniolubne glony – ramienice. W wyniku ich działalności w misie jeziora akumulowane są znaczne pokłady kredy wapiennej tzw. kredy jeziornej. Na odsłoniętych pokładach gytii wapiennej wzdłuż brzegów jezior rozwijają się m.in. rzadkie szuwarów kłociowe. Do jezior ramienicowych na terenie gminy zaliczyć można jeziora Wielki Pelcz i Gardno. Biocenozy takich jezior są wrażliwe na zmiany warunków siedliskowych – eutrofizację i zmiany poziomu wody. Obniżanie się jakości wody w jeziorze Pelcz spowodować może całkowite wyginięcie łąk ramienicowych.

Naturalne zbiorniki wodne o wyższej trofii są siedliskiem roślinności rdestnicowej, pływającej i szuwarowej. Do tej kategorii należy większość jezior w części morenowej gminy. Ich walory przyrodnicze i krajobrazowe podkreśla częste występowanie zespołu tzw. lilii wodnych, budowanego przez chronione gatunki: grzybienie i grązele.

Typowo wykształcone ekosystemy okresowo wysychających „oczek” występują licznie na silnie urzeźbionym, morenowym obszarze gminy. Roślinność tworzą szuwarów: pałkowe, jeżogłówkowe, oczeretowe, ponikła błotnego i in. W oczkach okresowo wysychających dno opanowuje zespół piszczadła wodnego i manny. W większych zbiornikach wodnych rozwijają się typowe zbiorowiska szuwarów wodnych: trzcinowych i oczeretowych, zespoły roślin o liściach pływających z grązelem i grzybieniami, oraz zbiorowiska pleustonowe. Do rzadkości na skalę regionalną należy zespół tworzony przez najmniejszą roślinę kwiatową świata – wolffię bezkorzeniową, występującą w zbiornikach wodnych koło Niesporowic.

Roślinność wód płynących na terenie gminy rozwinięta jest słabo. Głównym powodem tego zjawiska jest zanieczyszczenie wód największych cieków: Płoni i Małej Iny. Można mieć nadzieję, że wraz z poprawą sprawności oczyszczania ścieków typowe układy biocenotyczne odbudują się w tych ciekach. Pojedyncze stanowiska łączenia baldaszkowatego, jednej z roślin tworzących to zbiorowisko, spotykane są na brzegach Małej Iny.

b) zbiorowiska źródliskowe

Do ciekawostek przyrodniczych gminy można zaliczyć kompleksy roślinności źródliskowej. Większe fragmenty roślinności źródliskowej oraz leśnej o charakterze olsu i łęgu źródliskowego występują w dolinach Płoni, Strzelicy i w otoczeniu jez. Gardno i Sitno. Tworzą one kompleksy przestrzenne z niewielkimi powierzchniowo płacami właściwej roślinności źródeł i ich odpływów. Są to skupienia wyspecjalizowanych mchów i wątrobowców (głównie *Cratoneuron sp.*, *Brachythecium rivulare*, *Pellia sp.* i *Conocephalum conicum*) oraz roślinności małych cieków (związek *Sparganio-Glycerion*), w których dominują gatunki manny, potoczniaka, rzezuchoy gorzkiej, przetaczników i trędownika skrzydłastego.

4.1.4. Roślinność łąk i torfowisk

Nieliczne stanowiska roślinności torfotwórczej to zbiorowiska mszarów wełniankowo-torfowcowych i turzycowisk. Rozwinęły się na powierzchni niewielkich torfowisk kotłowych w głębokich zagłębieniach między wzgórzami polodowcowymi. Usytuowane są one w obrębie zbiorowisk leśnych Puszczy Barlineckiej na południu gminy. Większość powierzchni badanych torfowisk zajmują, stosunkowo pospolite w regionie mszary z wełnianką wąskolistną i torfowcem *Sphagnum fallax*. Na części obszaru rozwinął się mszar z wełnianką pochwowatą i sosną. Jest to prawdopodobnie świadectwo występowania w przeszłości znacznych oscylacji poziomu wody na torfowisku. Torfowiska z typową roślinnością mszarną wskazane zostały do ochrony jako użytki ekologiczne. W obrębie badanych fitocenoz występują stanowiska cennych i zagrożonych gatunków, np. turzycy bagiennej i rosiczki okrągłolistnej.

4.1.5. Roślinność zadrzewień przydrożnych, aleje

Na terenie gminy Pełczyce nie zarejestrowano alei i kęp zadrzewień śródpolnych o szczególnych walorach krajobrazowych. Pewne walory krajobrazowe prezentują jedynie starodrzewy przycementarne w postaci przeważnie jesionu i klonu występujące głównie w miejscowościach: Boguszyny, Bolewice, Jarosławsko, Płotno i Przekolno.

4.1.6. Zieleń cmentarzy, parków podworskich i starodrzew przykościelny

Parki, aleje oraz inne formy zadrzewienia stanowią wartościowy element krajobrazu gminy zarówno jako składnik szaty roślinnej jak i część zasobów kulturowych.

Gmina Pełczyce należy do najbogatszych na Pomorzu Zachodnim pod względem licz-

by zabytkowych założeń pałacowo-parkowych.

Większość z wymienionych poniżej 19 parków wiejskich gminy Pelczyce objętych jest różną formą ochrony jako zabytek kultury, w tym 6 jest wpisanych do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

- **Park w Brzyczynie** – założenie parkowo-pałacowe z przełomu XIX i XX w. Park krajobrazowy około 2,4 ha ze stawem, zajmuje zachodnią część założenia. Zachowany w około 70% w stosunku do pierwotnego stanu. W drzewostanie dominują gatunki rodzime – łącznie rozpoznano 29 gatunków dendroflory. Występują nieliczne okazy pomnikowe – robinia i jawor. Park zaniedbany i zaśmiecony.
- **Park w Nadarzynie** – park pałacowy, krajobrazowy, naturalistyczny z początku XIX w., powierzchnia około 8 ha, łączy się przestrzennie z rozległym, podmokłym zagłębieniem, otoczonym bagiennym olsem. W parku imponujący, dobrze zachowany drzewostan. Kilka okazów objęto ochroną jako pomniki przyrody, ale część starych drzew nie została ujęta: dęby, lipy, jesiony, wiązy, klony, łącznie około 30 drzew, niektóre o obwodach od 4 do 5 m. Łącznie około 30 gatunków dendroflory, głównie gatunki krajowe. W runie gatunki chronione i rzadkie. W sąsiedztwie parku występują stanowiska chronionych grzybów. Park zaniedbany, ale czytelny jest układ przestrzenny, alejki, pozostałość rodzinnej nekropolii. Istnieje niebezpieczeństwo podtopienia przez nadmiernie spiętrzone mokradło w części południowej.
- **Park w Płotnie** – park pałacowy, krajobrazowy, naturalistyczny z początku XIX w. Powierzchnia założenia parkowego około 6 ha, w kompleksie znajduje się zaniedbany sad i małe rynnowe jezioro o powierzchni około 1 ha. W sąsiedztwie, wzdłuż drogi, znajduje się aleja kasztanowców. W parku liczne okazy drzew o wymiarach pomnikowych: buki, dęby, lipy, klony, graby. Spośród gatunków egzotycznych na uwagę zasługuje pomnikowy okaz tulipanowca amerykańskiego. Łącznie około 30 gatunków dendroflory. Park zaniedbany, zarośnięty krzewami.
- **Park w Lubianie** – wpisany do rejestru zabytków WKZ 1995 r./432, park pałacowy, krajobrazowy, o cechach romantycznych, z początku XIX w. Na początku XX w. powiększony o stary ogród warzywno-owocowy, gdzie zlokalizowano nowy pałac. Park o powierzchni 7,6 ha łączy się z lasiem rosnącym nad brzegami strumienia. W sąsiedztwie pałacu znajduje się ogrodzony stawek z wyspą. W wodzie i w runie parku występują gatunki chronione i rzadkie. Nad stawkiem rośnie rozłożysta lipa – obw. 7,20 m. Na terenie parku znajdują się drzewa chronione jako pomniki przyrody – 2 dęby szypułkowe. Inne

drzewa o wymiarach pomnikowych to buki, jesiony i dęby. Na polanie przed pałacem rosną gatunki iglaste: jodła pospolita i cyprysiki groszkowe. Otoczenie pałacu i stawu jest uporządkowane, część parku ze starodrzewem nie jest użytkowana.

- **Park w Lubiance** – park dworski, o charakterze krajobrazowym, swobodnym, z pierwszej połowie XIX w. Powierzchnia 2,20 ha. Park położony na zboczu dolinki o wystawie południowej, sąsiaduje z łąkami. Stary drzewostan rodzimy, około 20 gatunków dendroflory. W sąsiedztwie łąki rosną okazy dębów i klonów o wymiarach pomnikowych. Chronione gatunki krzewów. Park zaniedbany, drzewostan w dobrym stanie.
- **Park w Jagowie** – wpisany do rejestru WKZ 1979 r./283; park dworski, krajobrazowy, XIX w. Powierzchnia około 3 ha. Z dawnego założenia krajobrazowego pozostały jedynie pojedyncze drzewa i grupy drzew, poprzedzielane zabudowaniami. Zwarta grupa zieleni zachowała się jedynie w sąsiedztwie ruin wieży. Teren ten jest silnie zarośnięty krzewami. Liczne okazy drzew o wymiarach pomnikowych (głównie dęby). Na polanie za pałacem okaz miłorzębu. Łącznie stwierdzono 37 gatunków dendroflory.
- **Park w Chrapowie** – park podworski, krajobrazowy, z początek XIX w. Powierzchnia parku ogółem: 4,10 ha, w tym wody: 0,24 ha. W części północnej znajdują się fundamenty dworu oddzielone od drogi głównej starymi lipami, a od polany parkowej dębami i świerkiem. W części wschodniej parku występuje skupienie starodrzewu (dęby, buki, klony, wiązy, daglezie, świerki). W części centralnej położona jest rozległa polana widokowa, podłużny staw i kępy starodrzewu (dęby, buki, jesiony, klony, wiązy), aleja grabowa. Park zaniedbany, samosiewy drzew i krzewów (klony i bez czarny). Łącznie stwierdzono 36 gatunków i odmian dendroflory. Występują gatunki chronione.
- **Park w Boguszynach** – park podworski, krajobrazowy, z pocz. XIX w., wzbogacony w gatunki drzew na pocz. XX w. Powierzchnia 5,80 ha. Rozległy kompleks zieleni usytuowany w centrum wsi, na terenie płaskim i skarpie dolinki cieku. Od strony drogi ciągnie się szpaler kasztanowców. Skupienia drzewostanu rozmieszczone na przemian z terenami otwartymi. Liczne stare drzewa: buki, lipy, dęby, wiązy, jawory, gatunki iglaste. Jeden z buków jest uznanym pomnikiem przyrody. W sąsiedztwie kościoła rośnie miłorząb o wymiarach pomnikowych. Stanowisko bluszczu. Łącznie w parku stwierdzono 38 gatunków drzew i krzewów. Obszar zaniedbany i zdewastowany.
- **Park w Bukwicy** – park podworski, krajobrazowy, z końca XIX w. Powierzchnia 1,30 ha, w tym staw 0,06 ha. W skład założenia wchodzi: zadrzewienie, polana, owalny staw i warzywnik. Zadrzewienie tworzą gat. rodzime: dęby, graby, jesiony, klony, lipy, topole,

kasztanowce, grochodrzewy, nieliczne gatunki iglaste (sosna wejmutka, żywotnik). Park zaniedbany, podrost krzewów.

- **Park w Bolewicach** – park dworski, krajobrazowy o cechach naturalistycznych, z połowy XIX w. Powierzchnia 2,40 ha; w tym wody 0,20 ha. Park sąsiaduje z zabudowaniami gospodarczymi i starym cmentarzem. Wzdłuż drogi wiejskiej znajduje się aleja lipowa. Układ przestrzenny parku jest zatarty, lecz zachował się starodrzew z okazami pomnikowymi, aleja grabowa. Dwa egzemplarze drzew – buk i jesion są uznanymi pomnikami przyrody. Łącznie stwierdzono 28 gatunków dendroflory.
- **Ogród klasztorny w Pelczycach** – park o powierzchni 1,00 ha zajmuje część południową dawnego terenu klasztoru. Obecny starodrzew pochodzi z drugiej połowy XIX w. Teren parku, równinny w cz. wschodniej, opada stromą skarpą (o wysokości do 6 m) w stronę brzegu jez. Panieńskiego. W składzie drzewostanu dominują gatunki rodzime: brzozy, buki, dęby, graby, jesiony, klony, lipy, oraz ich odmiany ozdobne – łącznie 27 gatunków i odmian. Z gatunków chronionych stwierdzono występowanie bluszczu i cisa. Teren nie użytkowany.
- **Park w Przekolnie** – wpisany do rejestru zabytków WKZ 1979 r./278; park barokowy, XVIII w. przekształcony w park krajobrazowy w XIX w. Powierzchnia 3,30 ha. Obszar parku sąsiaduje z pałacem i posesją kościelną. W części północnej znajduje się niewielki staw. Wzdłuż granicy południowej i zachodniej przebiega aleja grabowa. Zachowały się alejki, lecz obszary między nimi zarastają podrostem drzew i ziołoroślami. Ponad młodszym drzewostanem górują dorodne jesiony, buki, modrzewie, daglezie, lipy, robinie i dęby. Trzy okazy – jesion, lipa i platan są uznanymi pomnikami przyrody. Stan niektórych drzew, a w szczególności jesionów, jest zły. Łącznie stwierdzono 45 gat. i odmian drzew, krzewów i pnączy. Stanowisko bluszczu.
- **Park w Łyskowie** – park z 4 dekady XIX w., w latach 20-tych XX w. powiększony o teren warzywnika. Powierzchnia 0,5 ha. Zadrzewienie otaczające polanę, na której rosną pojedyncze okazy drzew: brzoza, wierzba, topola, świerk. W drzewostanie drzewa rodzime, ich odmiany ozdobne i drzewa owocowe – łącznie stwierdzono 14 gatunków drzew i krzewów.
- **Park w Wierchnie** – wpisany do rejestru zabytków WKZ 1979 r./287; park dworski, krajobrazowy, z 2 połowy XIX w. Powierzchnia 1,80 ha, w tym wody 0,04 ha. W obrębie parku występuje starodrzew, polana, warzywnik i mały staw, zamieniony na zbiornik przeciwpożarowy. Na terenie parku luźno rozmieszczone są pojedyncze drzewa i ich sku-

pienia: łącznie stwierdzono 22 gatunki drzew i krzewów. Od strony południowo-zachodniej do parku dochodzi aleja lipowa.

- **Park w Sarniku** – wpisany do rejestru zabytków WKZ 1979 r./298; park dworski, 2 połowy XIX w., eklektyczny. Powierzchnia 4,00 ha. Położony na południowym zboczu doliny, nad brzegiem jez. Sarnik. Łączy się z zadrzewieniami skarp wokół jeziora, tworząc zwartą kępę zieleni wysokiej. Zachowały się tarasy, lipowe aleje dojazdowe i aleje wewnętrzne. Łącznie 25 gatunków dendroflory. Stanowisko bluszczu. Park zdziczały, zaniedbany.
- **Park w Jarosławsku** – wpisany do rejestru zabytków WKZ 1979 r./286; park dworski, krajobrazowy o charakterze naturalistycznym z 1 połowy XIX w., z relikami cmentarza rodowego. Powierzchnia około 7,00 ha. Położony na urozmaiconym terenie, łagodnie opadającym w kierunku południowo-wschodnim. Poza granicą parku położone jest niewielkie jezioro. Przy granicy północnej pozostałość szpalery lipowego. W drzewostanie parku dominują drzewa rodzime (lipy, buki, dęby, jesiony, klony) z niewielką domieszką gatunków ozdobnych (platan, daglezie, kasztanowce, robinie). Starodrzew, niektóre okazy w słabym stanie zdrowotnym. Uznane pomniki przyrody – dąb i platan. Stanowisko bluszczu. Na murze wokół parku paproć – zanokcica murowa. Park zaniedbany, zarosnięty.
- **Park w Krzynkach** – park krajobrazowy, naturalistyczny, z 1 połowy XIX w. Powierzchnia około 8 ha. Położony na półwyspie (w przeszłości na wyspie) jeziora Wielki Pelcz i na jego wschodnim brzegu. Stanowi element układu przestrzennego, w którego skład wchodzi ponadto dwie rezydencje, folwark i zabudowania dawnej gorzelni. Część położona na półwyspie powstała prawdopodobnie z naturalnych zbiorowisk leśnych. Bogaty starodrzew tworzony jest głównie przez gatunki rodzime: dęby, buki, wiązy, jawory. Jeden z dębów jest uznanym pomnikiem przyrody. Lista proponowanych pomników obejmuje co najmniej 11 innych drzew. W runie lasu występują gatunki chronione i rzadkie. W sąsiedztwie pałacu (dwór II) na tarasach rosną krzewy ozdobne i drzewa iglaste. W chwili obecnej prowadzone są prace porządkowe, m.in. usuwane są chore drzewa i obcinane gałęzie okazów o wymiarach pomnikowych. Część lądowa parku w otoczeniu folwarku była do niedawna zagospodarowywana a obecnie jest porzucona. W sąsiedztwie częściowo wyremontowanego pałacu i wzdłuż ogrodzenia rosną stare dęby, z których 7 stanowi grupowy pomnik przyrody.
- **Park w Niesporowicach** – park dworski, krajobrazowy, z połowy XIX w. Powierzchnia

około 7,00 ha, w tym 3 stawy o łącznej powierzchni 1,50 ha. Dużą część obszaru zajmują polany z pojedynczymi drzewami ozdobnymi, rozdzielone skupieniami drzewostanu oraz szpalerami grabowymi, bukowymi i klonowymi. W kępach starodrzewu dominują gatunki rodzime: jesion, lipa i klon. Jedna z lip jest pomnikiem przyrody. Łącznie zarejestrowano w parku 43 gatunki drzew i krzewów. Park jest porzucony, zaniedbany i w części zeutrofizowany przez wylewaną w przeszłości gnojownicę. Ma to wpływ na zły stan zdrowotny drzewostanu. Na terenie zadrzewień składowany jest gruz i śmieci.

- **Park w Golejewie** – dziedziczy park dworski, powierzchnia około 3,00 ha, na skraju kompleksu leśnego. Pozostałość po miejscowości, zlikwidowanej w latach 70-tych XX w. i późniejszych. W starym drzewostanie występują wiekowe jesiony, w tym odm. zwisająca, kasztanowce, dęby, lipy, świerk, sosna wejmutka, modrzew. Wzdłuż granicy południowo zachodniej znajduje się pozostałość alei kasztanowców. Nad bezodpływowym, zarastającym stawem, rosną pojedyncze lipy, wierzby i topole. Łącznie stwierdzono 29 gatunków drzew i krzewów. Pozbawiony opieki park zarasta podrostem drzew i krzewami.

4.1.7. Ogólna charakterystyka flory gminy Pełczyce

Na terenie gminy Pełczyce udokumentowano występowanie 610 taksonów (gatunków, podgatunków i odmian) roślin naczyniowych (flora zarodnikowa była rejestrowana jedynie w wypadku gatunków objętych ochroną gatunkową – 3 gat.).

Pełną listę wszystkich stwierdzonych gatunków roślin naczyniowych zawiera załącznik nr 1 do opracowania „Waloryzacja przyrodniczej gminy Pełczyce” – ANEKS⁵.

W obrębie rozpoznanej flory stwierdzono występowanie 110 gatunków chronionych – zagrożonych i rzadkich, w tym 12 gatunków pod ochroną ścisłą, 11 gatunków pod ochroną częściową, 23 gatunki zagrożone na Pomorzu i w Wielkopolsce (Zukowski, Jackowiak, 1995) i 64 gatunki rzadkie i interesujące w skali regionalnej i lokalnej.

Biorąc pod uwagę dużą powierzchnię gminy i zróżnicowanie siedlisk, należy stwierdzić, że stan zasobów florystycznych jest średni lub słaby, w porównaniu z innymi obszarami o podobnych cechach przyrodniczych.

Poszukiwania florystyczne koncentrowały się na roślinach naczyniowych, stąd też inne grupy systematyczne roślin wymagają wciąż zbadania. Zróżnicowanie siedlisk i niedostępność do badań niektórych terenów gminy każe sądzić, że w przyszłości lista gatunków i sta-

⁵ Waloryzacja przyrodnicza gminy Pełczyce – BKP Szczecin 2002 r.

nowisk interesujących roślin ulegnie znacznemu rozszerzeniu.

Kategorie zagrożenia oraz skróty zawarte w tabeli:

- Ex – wymarłe, zaginione,
- E – wymierające (bezpośrednio zagrożone wymarciem),
- V – zagrożone,
- R – rzadkie,
- I – gatunki o nieokreślonym zagrożeniu (Ex, E, V lub R).

Wykaz gatunków roślin i grzybów pod ochroną ścisłą i częściową występujących na terenie gminy Pelczyce przedstawiono w tabeli nr 10 „Wykaz gatunków pod ochroną ścisłą i częściową na terenie gminy Pelczyce”. Wykaz gatunków ginących i zagrożonych wyginięciem na terenie gminy Pelczyce zestawiono w tabeli nr 11, a listę gatunków rzadko spotykanych, proponowanych do włączenia do regionalnej lub lokalnej Czerwonej Listy Roślin w tabeli nr 12 „Gatunki rzadko spotykane, proponowane do włączenia do regionalnej lub lokalnej Czerwonej Listy Roślin na terenie gminy Pelczyce”.

Tabela 10

Wykaz gatunków pod ochroną ścisłą i częściową na terenie gminy Pelczyce

Lp.	Gatunek	Status w Polsce	Status na Pomorzu	Liczba stanowisk	Uwagi
Rośliny					
1.	Orlik pospolity		V	3	Ochrona ścisła
2.	Rosiczka okragłolistna	R	I	1	Ochrona ścisła
3.	Śnieżyczka przebiśnieg		I	2	Ochrona ścisła
4.	Bluszcz pospolity			26	Ochrona ścisła
5.	Rokitnik zwyczajny			1	Ochrona ścisła
6.	Grażel żółty			9	Ochrona ścisła
7.	Grzybienie białe			4	Ochrona ścisła
8.	Śniedek baldaszkowaty			1	Ochrona ścisła
9.	Barwinek pospolity			4	Ochrona ścisła
10.	Konwalia majowa			8	Ochrona częściowa
11.	Kruszyna pospolita			12	Ochrona częściowa
12.	Przytulia (Marzanka) wonna			5	Ochrona częściowa
13.	Kocanki piaskowe			3	Ochrona częściowa
14.	Wilżyna ciernista			1	Ochrona częściowa
15.	Paprotka zwyczajna			2	Ochrona częściowa
16.	Pierwiosnek (Pierwiosnka) wyniosły		E	1	Ochrona częściowa
17.	Pierwiosnek (Pierwiosnka) lekarski			4	Ochrona częściowa

18.	Porzeczka czarna			11	Ochrona częściowa
19.	Cis pospolity		R	3	Ochrona częściowa
20.	Kalina koralowa			18	Ochrona częściowa
Grzyby					
21.	Purchawica olbrzymia			4	Ochrona ścisła
22.	Szmaciak gałęzisty			1	Ochrona ścisła
23.	Sromotnik bezwstydnny			1	Ochrona ścisła

Źródło: Waloryzacja przyrodnicza gminy Pelczyce, BKP Szczecin 2002, obserwacje własne 2001/2002, P.P. „URBIX”.

Tabela 11

Gatunki ginące i zagrożone wyginięciem wg regionalnych i ponadregionalnych Czerwonych Ksiąg Roślin na terenie gminy Pelczyce

Lp.	Gatunek	Status w Polsce	Status na Pomorzu	Liczba stanowisk
1.	Jodła pospolita			2
2.	Czerniec gronkowy		V	1
3.	Turzyca luszczkowata		V	1
4.	Turzyca bagienna		V	1
5.	Rogatek krótkoszyjkowy		V	2
6.	Czartawa pośrednia		K	
7.	Kłoc wiechowata		R	1
8.	Szczwół plamisty		R	4
9.	Wierzbowica różgowata		I	2
10.	Wełnianka pochwowata			2
11.	Kostrzewa leśna			2
12.	Manna gajowa		R	1
13.	Dziurawiec rozestany		R	1
14.	Sit tępokwiatowy	V	V	2
15.	Topola czarna (Topola nadwiślańska, Sokora)		V	4
16.	Szczaw wodny		V	2
17.	Starzec bagienny		V	1
18.	Pływacz drobny (Pływacz mniejszy)		V	1
19.	Zurawina błotna			2
20.	Kozłek dwupienny			1
21.	Kozłek bżowy		I	
22.	Fiołek kosmaty		R	1
23.	Wolffia bezkorzeniowa		V	1

Źródło: Waloryzacja przyrodnicza gminy Pelczyce, BKP Szczecin 2002, obserwacje własne 2001/2002, P.P. „URBIX”.

Tabela 12

Gatunki rzadko spotykane, proponowane do włączenia do regionalnej lub lokalnej Czerwonej Listy Roślin na terenie gminy Pelczyce

Lp.	Gatunek	Liczba stanowisk
1.	Krwawnik pagórkowy	1
2.	Rzepik wonny	1
3.	Perz psi	1
4.	Kąkol polny	1
5.	Dąbrówka kosmata (genewska)	2
6.	Olsza szara (O. biała)	2
7.	Wyczyniec kolankowaty	5
8.	Rumian żółty	3
9.	Pajęcznica gałęzista	1
10.	Przelot pospolity	1
11.	Szparag lekarski	4
12.	Zanokcica murowa	2
13.	Kłosownica pierzasta	2
14.	Przestęp biały	1
15.	Łączęń baldaszkowy	2
16.	Trzcinnik prosty	1
17.	Czermień błotna	2
18.	Dzwonek pokrzywolistny	2
19.	Turzyca tunikowa	1
20.	Turzyca darniowa	1
21.	Turzyca nitkowata	1
22.	Dziwięcśl pospolity	7
23.	Złocień polny	1
24.	Cieciorka pstra	5
25.	Nerecznica szerokolistna	1
26.	Przegorzan kulisty	1
27.	Bodziszek łąkowy	1
28.	Miłorząd dwukłapowy	2
29.	Manna fałdowana	1
30.	Cienistka (Zachyłka) trójkątna	2
31.	Przylaszczka pospolita (Przylaszczka trojanek)	1
32.	Okrężnica bagienna	8
33.	Wąkrota zwyczajna	2
34.	Dziurawiec skrzydełkowaty	5
35.	Niecierpek gruczołowaty (N. Roylego)	3
36.	Sit chudy	1
37.	Groszek bulwiasty	1
38.	Tulipanowiec amerykański	1
39.	Wiciokrzew (Suchokrzew) suchodrzew	2
40.	Smółka pospolita	1
41.	Jezierza morska	1
42.	Popłoch pospolity	3

43.	Babka średnia	1
44.	Krzyżownica zwyczajna (Krzyżownica pospolita)	1
45.	Pięciornik piaskowy	1
46.	Pięciornik wyprostowany	1
47.	Plesznik czerwony	1
48.	Jaskier wielki	1
49.	Rdestowiec (Rdest) ostrokończysty	2
50.	Rdest sachaliński, rdestowiec sachaliński	1
51.	Szczaw nadmorski	4
52.	Szałwia łąkowa	2
53.	Krwisąg mniejszy	1
54.	Zankiel zwyczajny	2
55.	Oczeret Tabernemontana	1
56.	Trędownik skrzydlaty (T. oskrzydłony)	6
57.	Rozchodnik wielki	1
58.	Mlecz błotny (M. nawodny)	7
59.	Kozłek bżowy	1
60.	Dziewanna firletkowa	5
61.	Dziewanna drobnokwiatowa	1
62.	Wyka długożagiłkowa	2
63.	Fiolek psi	2

Źródło: Waloryzacja przyrodnicza gminy Pelczyce, BKP Szczecin 2002, obserwacje własne 2001/2002, P.P. „URBLX”.

4.1.8. Zasoby dziko rosnących roślin użytkowych i leczniczych

Na terenie gminy Pelczyce odnotowano występowanie 115 gatunków roślin leczniczych (wg Atlasu roślin leczniczych Macku i Krejca, 1989).

Zestawienie wszystkich stwierdzonych gatunków zawarto poniżej. Wśród roślin leczniczych znajdują się gatunki objęte ochroną częściową: kruszyna pospolita, pierwiosnka lekarska, kocanki piaskowe i porzeczka czarna. Na obszarze gminy stanowiska tych gatunków występują w rozproszeniu, najczęściej na obszarze proponowanych przestrzennych obiektów chronionych. Z tego względu nie nadają się do eksploatacji jako surowiec do wyrobu leków. Nieco bogatsze populacje tworzy jedynie kruszyna pospolita, której zbiór mógłby być dozwolony poza obiektami przewidzianymi do ochrony.

- Krwawnik pospolity
- Biebrzeniec wielki
- Tatarak zwyczajny
- Biebrzeniec mniejszy
- Żywokost lekarski
- Bluszcz kurdybanek
- Wrotycz zwyczajny
- Kocanki piaskowe

- Kasztanowiec zwyczajny, kasztanowiec biały
- Sosna zwyczajna
- Rzepik pospolity
- Babka lancetowata
- Kurzyślą polny
- Babka większa
- Farbownik lekarski
- Krzyżownica zwyczajna
- Przelot pospolity, welnica
- Kokoryczka wielokwiatowa
- Łopian większy
- Rdest ptasi
- Łopian mniejszy
- Rdest węzownik
- Łopian pajęczynowaty
- Rdest ostrogorzki
- Bylica piołun
- Topola biała
- Bylica pospolita
- Topola balsamiczna
- Mierznicza czarna
- Topola czarna
- Stokrotka pospolita
- Topola osika
- Berberys zwyczajny
- Pięciornik gęsi
- Brzoza brodawkowata
- Pięciornik kurze ziele
- Przestęp biały
- Pięciornik błotny, siedmiopalecznik błotny
- Wrzos zwyczajny
- Pierwiosnka lekarska, kluczyki
- Mniszek pospolity
- Przyłuszczka pospolita, trojanek
- Macierzanka piaskowa
- Chmiel zwyczajny
- Lipa drobnolistna
- Dziurawiec zwyczajny, świętojańskie ziele
- Lipa szerokolistna (L. wielkolistna)
- Orzech włoski
- Koniczyna łąkowa
- Jałowiec pospolity
- Podbiał pospolity
- Jasnota biała
- Pokrzywa zwyczajna
- Serdecznik pospolity
- Borówka czarna, czernica, czarna jagoda
- Lnica pospolita
- Borówka brusznica
- Ślaz zaniedbany
- Kozłek dwupienny
- Nostrzyk żółty
- Kozłek lekarski
- Mięta wodna, mięta nadwodna
- Przetacznik leśny
- Bobrek trójlistkowy
- Barwinek pospolity
- Wilżyna ciernista
- Fiolek wonny
- Szczawik zajęczy, zajęcza kapusta
- Jemioła pospolita
- Mak polny
- Szakłak pospolity
- Leszczyna pospolita
- Porzeczka czarna

- Tasznik pospolity
- Głowienka pospolita
- Chaber bławatek
- Wiśnia zwyczajna, wiśnia pospolita
- Glistnik jaskółcze ziele
- Śliwa tarnina
- Cykoria podróżnik
- Dąb szypułkowy
- Konwalia majowa, lanuszka
- Ziarnopłon wiosenny
- Cieciora pstra, cecioreczka
- Żankiel zwyczajny, rannik
- Dymnica pospolita
- Mydlnica lekarska
- Marzanka wonna, przytulia wonna
- Rozchodnik ostry
- Bodziszek cuchnący
- Psianka słodkogórz
- Kuklik zwisły
- Nawłóć pospolita
- Kuklik pospolity
- Głóg dwuszyjkowy
- Robinia akacjowata, grochodrzew
- Pigwa pospolita
- Róża dzika
- Zarnowiec miotlasty
- Jeżyna popielica
- Rosiczka okrągłolistna
- Malina właściwa
- Narecznica samcza
- Jeżyna faldowana
- Perz właściwy
- Wierzba biała
- Skrzyp polny
- Wierzba krucha
- Wiązówka błotna
- Szałwia łąkowa
- Poziomka pospolita
- Dziki bez czarny
- Kruszyna pospolita
- Miłorząb dwukłapowy
- Jarzab zwyczajny, jarzębina

4.2. Świat zwierzęcy

Na skład fauny gminy Pelczyce mają wpływ m.in. następujące czynniki:

- bogactwo siedlisk wodnych, podmokłych, otwartych oraz obecność kompleksów leśnych (Nadleśnictwa: Choszczno i Barlinek),
- brak gruntów przeznaczonych na infrastrukturę techniczno-przemysłową.

Powyższe czynniki umożliwiły osiedlenie się dotychczas stwierdzonych wielu gatunków bezkręgowców i kręgowców. Wiele z nich to gatunki objęte ochroną prawną na podstawie ustaw: o ochronie przyrody, Prawo łowieckie i o rybactwie śródlądowym, oraz międzynarodowymi aktami prawnymi dotyczącymi ochrony zwierząt i ich siedlisk.

Obszarami cennymi pod względem faunistycznym są wszelkie tereny o słabej antropresji.

Na terenie gminy Pelczyce, która charakteryzuje się niskim zaludnieniem, niskim stopniem uprzemysłowienia i jednocześnie bardzo wysokim odsetkiem powierzchni biologicznie czynnej (lasy, jeziora) takich obszarów nie brakuje.

4.2.1. Charakterystyka wybranych grup fauny

Przedstawia się gatunki ujęte w: „Polskiej czerwonej księdze zwierząt”, „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce”, „Polskim studium różnorodności biologicznej”, „Europejskiej czerwonej liście zwierząt i roślin zagrożonych wyginięciem w skali światowej”, „Czerwonej liście Brandenburgii”, „Czerwonej liście Meklemburgii” i „Czerwonej liście gatunków Pomorza Szczecińskiego” (Jasnowska, Zyska), a stwierdzone kiedykolwiek w obecnych granicach gminy.

Wykaz gatunków zwierząt stwierdzonych na terenie gminy w trakcie inwentaryzacji przyrodniczej gminy oraz wykazanych przez innych autorów zamieszczony jest w załączniku nr 2 ANEKSU do „Waloryzacji przyrodniczej gminy Pelczyce”.

W przypadku listy gatunków zwierząt posłużono się następującymi oznaczeniami kategorii zagrożeń.

- gatunki zagrożone w skali regionu:
 - ExP – gatunek, który ustąpił z ziem polskich (lub z Pomorza) w czasach historycznych,
 - E – gatunek skrajnie zagrożony i ginący,
 - V – gatunek narażony na wyginięcie,
 - R – gatunek rzadki,
 - – gatunek wydobyty z niebezpieczeństwa,
 - I – gatunek o nieokreślonym statusie,
- status ochronny poszczególnych gatunków:
 - OG – gatunek objęty ochroną gatunkową,
 - czOG – gatunek objęty częściową ochroną gatunkową,
 - OS – gatunek objęty ochroną strefową,
 - Ł – gatunek łowny.

Ponadto zastosowano oznaczenia:

- PCZ – gatunek w „Polskiej czerwonej księdze zwierząt” lub na „Polskiej czerwonej liście zwierząt”,
- INT – gatunek chroniony w skali międzynarodowej (Europejska Czerwona Lista, kon-

wencie międzynarodowe),

- N – gatunek na czerwonej liście Brandenburgii lub Meklemburgii,
- niel. – nielicznie,
- stan. – stanowisko,
- bd. – brak danych,
- H – stanowiska historyczne,
- PZ – Pomorze Zachodnie.

a) Bezkręgowce

Mięczaki

W trakcie inwentaryzacji, ustalono występowanie 12 gatunków małży i ślimaków, w tym ślimaka winniczka (gatunek podlegający ochronie gatunkowej). Ponadto dodano do tej liczby 13 gatunków małż (kulkówki i groszkówki), które wg danych literaturowych występują w akwenach leżących w bezpośrednim sąsiedztwie gminy Pelczyce (jez. Bierzwnik, jez. Klu-kom w Choszcznie, zachodni brzeg jez. Wielkiego w Dobiegniewie) – w zlewni tych samych rzek, oraz ślimaka płucodysznego Wodożytki Jankinsa.

Zestawienie gatunków mięczaków występujących na terenie gminy Pelczyce zawarto w tabeli nr 13 „Występowanie mięczaków na terenie gminy Pelczyce”.

Tabela 13

Występowanie mięczaków na terenie gminy Pelczyce

Lp.	Gatunek	Kategoria zagrożenia dla PZ	Występowanie na czerwonych listach	Status ochronny	Uwagi
1.	Szczeżuja pospolita				Obecna w jez. Pelcz, Krzywe, Stawno i Panieńskie
2.	Zyworódka paskowana				Obecna w kilkunastu miejscach, głównie w płytkich zbiornikach na południe i wschód od Krzynki.
3.	Galeczka rzeczna		PCZ	OG	
4.	Galeczka rogowa			OG	
5.	<i>Spharrium lacustren</i>			OG	
6.	Groszkówka rzeczna		PCZ, N	OG	

7.	Groszkówka pospolita			OG	Dane literaturowe (Włosik - Bieńczyk, 1992).
8.	<i>Pisidium casertanum</i> var. <i>ponderosa</i>			OG	
9.	Groszkówka prostokątna		PCZ	OG	
10.	<i>Pisidium pseudospaerium</i>		PCZ	OG	
11.	Groszkówka biała			OG	
12.	Groszkówka jajowata		PCZ	OG	
13.	Groszkówka lśniąca			OG	
14.	<i>Pisidium nitidum</i> var. <i>crasa</i>			OG	Dane literaturowe (Włosik - Bieńczyk, 1992).
15.	<i>Pisidium pulchellum</i>			OG	
16.	Błotniarka stawowa				Stwierdzona w kilkunastu miejscach, głównie w płytkich zbiornikach na południe i wschód od Krzynki, w jez. Trzebień, Stawno, stawach rybnych koło Jagowa.
17.	Zatoczek rogowy				Rozpowszechniony w wodach całej gminy, w biotopach dla niego sprzyjających, tj. zbiornikach śródlądowych na południe od Krzynki i wschód oraz północ od tej miejscowości, w okolicach Plotna, Nadarzyna i Przekolna.
18.	Ślimak winniczek	Ex	INT	czOG	Rozpowszechniony na obszarze całej gminy, tj. w miejscach wilgotnych, parkach, na obrzeżu lasów, (co najmniej 100 obserwacji).
19.	Bursztynka pospolita				Stwierdzona w bezimiennych zbiornikach koło Chrapowa, na wschód od Krzynek i w rejonie Przekolna oraz jez. Trzebień. Z pewnością występuje jeszcze na kilku innych stanowiskach.
20.	Ślimak zaroślowy				Najpospolitszy ze ślimaków lądowych w gminie.
21.	Wstężyk ogrodowy				Pospolity na obszarze całej gminy w środowiskach typowych dla tego ślimaka, tj. zaroślach, parkach, starych cmentarzach.
22.	Wodożyłka Jankinsa				Dane literaturowe (Bereger 1968).
	Wstężyk gajowy				Pospolity na obszarze całej gminy w zaroślach, ogrodach, parkach, na starych cmentarzach, pobraża lasów szczególnie wilgotnych itd.
	Ślimak przydrożny				Stwierdzony na kilku stanowiskach w rejonie Niesporowic, Sarnika, Chrapowa.
	Pomrów wielki				Stwierdzony na południe od Krzynki i Niesporowic oraz w rejonie Sulkowa
	<i>Limax</i> sp.				Nieoznaczony gatunek tej rodziny stwierdzono na obszarach leśnych tej gminy oraz ogrodach, parkach, poboczach dróg i w dolinach rzecznych.

Źródło: Waloryzacja przyrodnicza gminy Pelczyce, BKP Szczecin 2002, obserwacje własne 2001/2002, P.P. „URBLX”.

Skorupiaki

W trakcie trwania inwentaryzacji nie zarejestrowano występowania raka szlachetnego i błotnego w wodach gminy Pełczyce, choć literatura podaje występowanie tych gatunków w zbiornikach leżących w bezpośrednim sąsiedztwie północnej granicy gminy, a także w zbiornikach wodnych leżących w granicach Powiatów Choszczno i Myślibórz.

Również nie natrafiano na wiarygodne materiały (dokumenty), które potwierdzałyby, że wysiedlano te gatunki do wód gminy, chociaż informacje wędkarzy mogłyby to sugerować.

Stwierdzono natomiast obecność raka pręgowanego (amerykańskiego) lub uzyskano takie informacje o jego występowaniu w jeziorach położonych w rynn timerodowcowej, tj. jez. Pełcz, Panieńskim, Trzebień, Krzywym i Stawno. Z pewnością gatunek tego raka jest w wodach tej gminy znacznie bardziej rozpowszechniony.

a) Kręgowce

Kręglouste (smoczouste)

Oba gatunki minogów: rzecny i strumieniowy zostały wykazane w dolnym odcinku Drawy, tj. w granicach Drawieńskiego Parku Narodowego, leżącego w linii prostej około 30 km od granic gminy Pełczyce. Ponieważ obszar gminy Pełczyce leży częściowo w zlewni rzeki Drawy, stąd też nie jest wykluczone, że gatunki te mogą pojawiać się w wodach rzeki Polki mającej swoje źródła na południe od Krzyńki.

Ryby i bezszczękowce

Ze względu na brak szczegółowych opracowań o ichtiofaunie gminy Pełczyce, nie prowadzono też odłowów sondażowych ryb, oraz nie miało wglądu do szczegółowych danych dotyczących gospodarki rybackiej prowadzonej na jeziorach tej gminy. Przyjęto więc skład ichtiofauny gminy Pełczyce wg opracowania dotyczącego jezior byłego województwa gorzowskiego (Klessa i in. 1996).

Gatunki ryb najczęściej występujących w jeziorach województwa gorzowskiego to: amur biały, jazgarz, karaś, karp, kielb krótkowąsy, kleń, koza, krąp, leszcz, lin, okoń, piekielnica (szweja), płoć, sandacz, sumik karłowaty, szczupak, tołpyga pstra, węgorz, wzdręga.

Do gatunków rzadkich zaliczono: sieję i sielawę, kielbia białopłetwego. W tej liczbie koza, piekielnica i kielb białopłetwy są objęte ochroną gatunkową a dwa ostatnie gatunki widnieją w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt.

Gmina Pełczyce leży w zlewni dwóch rzek, które niegdyś zaliczane były do rzek łosiosowych. Stąd też nie jest wykluczone, że niegdyś w obrębie gminy mogły występować tarli-

ska ryb łososiowych. Nie jest też wykluczone, że pojedyncze osobniki troci wędrownej pojawiają się w górnym odcinku Iny i jej dopływach, która niegdyś była wykorzystywana przez ten gatunek ryby dla celów tarła lub w rzekach spływających w kierunku południowym. Potwierdzeniem tej ostatniej tezy może być informacja ujęta w publikacji Króla (1994), iż pstrąg potokowy i lipień występują m. in. w rzece Pełcz koło Strzelc Krajeńskich, mającej swój początek na obszarze gminy Pełczyce.

Plazy

Na terenie gminy Pełczyce stwierdzono występowanie 11 gatunków płazów. Wszystkie gatunki płazów występujące w gminie podlegają ochronie.

Występowanie płazów na terenie gminy obrazuje tabela nr 14 „Występowanie płazów na terenie gminy Pełczyce”.

Tabela 14

Występowanie płazów na terenie gminy Pełczyce

Lp.	Gatunek	Kategoria zagrożenia dla PZ	Występowanie na czerwonych listach	Status ochronny	Uwagi
1.	Traszka zwyczajna	R	N	OG	Stwierdzona podczas inwentaryzacji w bezimiennym strumieniu wypływającym z jez. Trzebień i przepływającym przez Kukadło oraz w śródleśnym bagnisku, oczkach i jeziorze na wschód od Jarosławska przy granicy gminy będącej częścią kompleksu Puszczy Barłimeckiej.
2.	Kumak nizinny	R	N	OG	W trakcie inwentaryzacji stwierdzony na co najmniej 24 wyodrębnionych stanowiskach lub kompleksach stanowisk. Tą wartość należy uznać za wysoką. Mając na uwadze to, iż kumak w gminie Krzęcin został stwierdzony na co najmniej 61 wyodrębnionych siedliskach należy stwierdzić, że ten fragment Pojezierza Myśliborskiego jest bardzo dogodnym miejscem bytowania dla kumaka.
3.	Grzebiuszka ziemna	R	N	OG	W trakcie inwentaryzacji stwierdzona na co najmniej 21 stanowiskach. Była ona rejestrowana przede wszystkim w małych oczkach śródpołnych położonych wokół Płotna, Przekolna, Jarosławska, Krzynki, Niesporowic.
4.	Ropucha szara	R	N	OG	Stwierdzona podczas inwentaryzacji jako regularnie występujący prawie we wszystkich zbiornikach wodnych gminy (co najmniej 60 stanowisk a może więcej).

5.	Ropucha zielona	V	N	OG	Stwierdzona podczas inwentaryzacji na podmokłych terenach wokół Lubiarki, śródpolnych oczkach wodnych, bagniskach i zmeliorowanych łąkach wokół Bolewic, w kompleksie śródpolnych oczek położonych na wschód od Będargowo, na rozlewiskach na północ i północny-wschód od Jarosławska, oraz na południe i południowy-zachód od Jarosławska, na jeziorach wokół Jarosławska. Wydaje się, że liczba tych stanowisk mogła być większa, jednakże złe warunki pogodowe uniemożliwiały skuteczne wysłuchanie głosów tej ropuchy.
6.	Rzekotka drzewna	R	N	OG	Gatunek powszechny w gminie. Nocne nashuchy prowadzone w celu dokonania inwentaryzacji płazów i ptaków pozwoliły na wydanie tej oceny. Z pewnością największe jego skupiska znajdują się wokół Płotna, Nadarzyna, Przekolna, Jarosławska, Krzynek, Niesporowic.
7.	Zaba jeziorkowa	R	N	OG	Podczas inwentaryzacji stwierdzono ten gatunek jako regularnie występujący prawie we wszystkich zbiornikach wodnych gminy.
8.	Zaba śmieszka	R	N	OG	Stwierdzona podczas inwentaryzacji na jednym, i to mało typowym stanowisku, tj. śródpolnym oczku i jeziorze, podtopionej łące, nieużytku częściowo zakrzaczonym leżącym 300 m na wschód od Niesporowic.
9.	Zaba trawna	R	N	OG	Stwierdzona podczas inwentaryzacji w części śródpolnych zbiorników wodnych.
10.	Zaba moczarowa	R	N	OG	Stwierdzona podczas inwentaryzacji jako regularnie występujący w większości zbiorników wodnych tej gminy.
11.	Zaba wodna	R	N	OG	Stwierdzona podczas inwentaryzacji jako regularnie występująca prawie we wszystkich zbiornikach wodnych gminy.

Źródło: Waloryzacja przyrodnicza gminy Pelczyce, BKP Szczecin 2002, obserwacje własne 2001/2002, P.P. „URBIX”.

Gady

W gminie Pelczyce odnotowano 5 gatunków gadów. Wszystkie ze stwierdzonych gatunków podlegają ochronie gatunkowej.

Na terenie gminy występuje 1 gatunek z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (żółw błotny). Ponadto jest bardzo prawdopodobne, że może występować tu żmija zygzakowata.

Zestawienie składu gatunkowego zawiera tabela nr 15 „Występowanie gadów na terenie gminy Pelczyce”.

Tabela 15

Występowanie gadów na terenie gminy Pelczyce

Lp.	Gatunek	Kategoria zagrożenia dla PZ	Występowanie na czerwonych listach	Status ochronny	Uwagi
1.	Zółw błotny	E	PCZ, N	OG, OS	Nie stwierdzony podczas inwentaryzacji, wg danych Guzikowskiego i in. (1999) występuje w południowym fragmencie jez. Pelcz Nadleśnictwo Barlinek.
2.	Jaszczurka zwinka	R	N	OG	Stwierdzona podczas inwentaryzacji tylko na ośmiu stanowiskach: koło Brzyczna, na skarpie koło Nadarzyna, koło Lubiany, na południe od Kukadla, pod Bolewicami, w dolinie Płoni, na skarpie koło stawów na wschód od Pelczyc, zwirownia koło jez. Stawno.
3.	Jaszczurka żyworodna	R	N	OG	Stwierdzona podczas inwentaryzacji na trzech stanowiskach: śródleśne bagniska, oczka i jeziora na wschód od Jarosławska przy granicy gminy będące częścią kompleksu Puszczy Barlineckiej, śródleśne torfowisko wysokie 900 m na południowy-wschód od Niesporowic, nad śródleśnym jeziorkiem Sitno.
4.	Padalec	R	N	OG	W trakcie inwentaryzacji stwierdzony w śródleśnym torfowisku wysokim oraz w sąsiedztwie śródleśnego oczka wodnego 900 m na południowy-wschód od Niesporowic.
5.	Zaskroniec zwyczajny	R	N	OG	W trakcie inwentaryzacji stwierdzony wielokrotnie. Wydaje się, że znajduje w tej gminie bardzo dogodne warunki do bytowania.

Źródło: Waloryzacja przyrodnicza gminy Pelczyce, BKP Szczecin 2002, obserwacje własne 2001/2002, P.P. „URBLX”.

Ptaki

Na terenie gminy Pelczyce stwierdzono występowanie 130 gatunków ptaków. Z ogólnej liczby gatunków ptaków gminy stwierdzono występowanie 10 gatunków ptaków z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt. Są to zakwalifikowane:

- jako lęgowe: bielik, gagoł,
- jako prawdopodobnie lęgowe: bąk, kania czarna, kania ruda, orlik krzykliwy, puchacz szlachar,
- jako przelotne: kormoran czarny, rybołów.

Występują tu także 3 gatunki z europejskiej czerwonej listy zwierząt zagrożonych wyginieciem w skali światowej. Są to: bielik, derkacz, kania ruda.

Zestawienie gatunkowe ptaków na terenie gminy Pelczyce przedstawia tabela 16 „Gatunki ptaków na terenie gminy Pelczyce”.

Gatunki ptaków na terenie gminy Pelczyce

Lp.	Gatunek	Kategoria zagrożenia dla PZ	Występowanie na czerwonych listach	Status ochronny	Występowanie	Uwagi
1.	Perkozek	R	N	OG	L	W trakcie inwentaryzacji stwierdzony na oczku wodnym na północ od Plotna, w kompleksie stawów rybnych w osadzie Jagów, w kompleksie śródpolnych oczek położony na wschód od Będargowa - 1 para, na bezimiennym jeziorze około 2 km na południowy-wschód od Przekolna wraz z innymi mniejszymi jeziorkami, bagniskami leżącymi w rynnie - 1 para, na rozlewisku i jeziorku na północ i północny-wschód od Jarosławska - 1 para.
2.	Perkoz dwuczuby	R		OG	L	W trakcie inwentaryzacji stwierdzono ten gatunek w liczbie do 40 par. Również w sezonie lęgowym obserwowano na jez. Pelcz zgrupowania do 30 osobników, które z pewnością nie były tu lęgowe.
3.	Perkoz rdzawoszyi	R	N	OG	L	Stwierdzona podczas inwentaryzacji na 3 stanowiskach: kompleks śródpolnych oczek i jeziorek położonych na wschód od Będargowa - 1 para, bezimienne jezioro około 2 km na południowy-wschód od Przekolna wraz z innymi mniejszymi jeziorkami, bagniskami leżącymi w rynnie - 1 para, rozlewisko i jeziorka na północ i północny-wschód od Jarosławska - 1 para.
4.	Kormoran czarny	V	PCZ	czOG	P	Był obserwowany przez cały okres lęgowy i w okresie przelotów na jeziorach tej gminy w liczbie do kilku - kilkunastu osobników.
5.	Bąk	E	PCZ	OG	PL	Głowaciński (2001) podaje współczesne stanowisko tego gatunku, W trakcie inwentaryzacji nie stwierdzono tego gatunku.
6.	Bocian biały	R	N	OG	L	W wyniku przeprowadzonego w 2001 r. cenzusu stwierdzono 11 gniazd w miejscowościach: Będargowo, Boguszyn (Boguszyny), Bolewice, Jagów (2), Jarosławsko, Lubiana, Lubianka, Nadarzyn, Plotno, Stawin.
7.	Łabędź niemy		N	OG	L	Podczas inwentaryzacji stwierdzono ten gatunek na 18 stanowiskach. W okresie przelotów żadne z jezior w tej gminie nie pełni istotnej roli dla tego gatunku w okresie wędrówek i zimowania.
8.	Łabędź krzykliwy		N		P	W trakcie inwentaryzacji nie stwierdzony. Obserwowany w okresie wędrówek jesiennych na jez. Trzebień w liczbie 6 szt.
9.	Krakwa	R	N	OG	L	Podczas inwentaryzacji na 1 stanowisku, bezimennych dwóch jeziorkach koło jez. Trynno - 1 para.
10.	Cyraneczka	V	N	L	L	1 stanowisko lęgowe na śródpolnym oczku wodnym na południowy-zachód od Jarosławska. Obserwowana także w trakcie przelotów.
11.	Cyranka	V	N	OG	P	W trakcie inwentaryzacji nie stwierdzono tego gatunku na lęgowiskach. Obserwowano pojedyncze osobniki w okresie jesiennych wędrówek.

12.	Płaskonos	R	N	OG	P	Podczas inwentaryzacji stwierdzono ten gatunek tylko w trakcie przelotów. Brak podstaw do uznania go za lęgowy gatunek w gminie Pelczyce.
13.	Głowienka	R		Ł	L	W trakcie inwentaryzacji stwierdzono stanowiska lęgowe na 2 zbiornikach w Płotnie z tyłu PGR, na beziemiennym śródpolnym jeziorze 100 m na południe od Jagowa - 3 pary, w kompleksie stawów rybnych w osadzie Jagów - kilka do kilkunastu par.
14.	Czernica	R		Ł	L	Podczas inwentaryzacji stwierdzona na 7 stanowiskach.
15.	Gągoł	R	PCZ, N	OG	L	W trakcie inwentaryzacji stwierdzony na co najmniej 10 stanowiskach. Liczba stwierdzonych par lęgowych, wodzących pisklęta świadczy o ekspansji tego gatunku w ostatnich dwudziestu latach.
16.	Szlachar	E	PCZ, N	OG	PL	W trakcie inwentaryzacji obserwowano w drugiej połowie maja na jeziorze Pełcz 1 parę ptaków. Lęgu, ani pisklat nie stwierdzono.
17.	Nurogęs	V	N	OG	P	W trakcie inwentaryzacji stwierdzono ten gatunek tylko w trakcie wędrówek, tj. pojedyncze ptaki jesienią, zimą i wiosną na jeziorach leżących wokół Pelczyc.
18.	Kania czarna	V	PCZ, N	OG, OS	PL	Głowaciński (2001) podaje stanowiska tego gatunku, jednakże nie w pełni potwierdzone. Nie obserwowana w trakcie sezonu lęgowego w 2001 r.
19.	Kania ruda	R	INT, PCZ, N	OG, OS	PL	Głowaciński (2001) podaje stanowiska tego gatunku za lata 1991-2000 dla nie w pełni potwierdzonych obserwacji. W trakcie inwentaryzacji obserwowano ją w trakcie sezonu lęgowego tylko raz polującą w kolonii gawronów w Boguszynie. Przypuszczalnie był to osobnik zalatujący z gminy Krzęcin.
20.	Bielik	R	INT, PCZ, N	OG, OS	L	Leśnictwo Płotno Nadleśnictwo Choszczno.
21.	Błotniak stawowy	R	N	OG	L	W trakcie inwentaryzacji stwierdzony na 6 stanowiskach. Powyższa wielkość par lęgowych świadczy o dużej bazie pokarmowej w tej gminie i obecności siedlisk dogodnych do zakładania gniazd.
22.	Jastrząb gołębierz		N	OG	PL	W trakcie inwentaryzacji stwierdzony w sezonie lęgowym parokrotnie. Gniazd nie znaleziono.
23.	Myszołów zwyczajny			OG	L	W trakcie inwentaryzacji stwierdzony w sezonie lęgowym parokrotnie. Liczebność par lęgowych w tej gminie można ocenić na 5-7. Między innymi gniazdo znaleziono w obrębie granic użytku ekologicznego na północ od Krzynki.
24.	Orlik krzykliwy	V	PCZ, N	OG, OS	PL	W trakcie sezonu lęgowego, na początku czerwca 2001 r., obserwowano tego ptaka krążącego na pograniczu dużej kępy drzewostanu olchowego i łąk położonych około 500 m na północ od Nadarżyna. Należy sądzić, że w tym miejscu znajduje się gniazdo. Jednakże ze względu na niedostępność tego miejsca gniazda nie udało się odszukać.
25.	Rybołów	E	PCZ, N	OG, OS	P	Głowaciński (2001) podaje stanowiska tego gatunku za lata 1991-2000 w pełni potwierdzone, jednak wyniki inwentaryzacji wskazują, że z pewnością ten drapieżnik nie gniazduje w gminie Pelczyce. Wg relacji wędkarzy jest obserwowany w trakcie letnich i jesiennych wędrówek.
26.	Przepiórka	R	N	OG	L	W trakcie inwentaryzacji stwierdzona na 6 stanowiskach

27.	Derkacz	R	INT, N	OG	L	W trakcie inwentaryzacji stwierdzony tylko na 1 stanowisku, koło śródpolnego oczka z pasem trzcin otoczonego wąskim pasem łąki.
28.	Kokoszka wodna			OG	L	W trakcie inwentaryzacji stwierdzona na co najmniej 5 stanowiskach.
29.	Żuraw	R	N	OG	L	W trakcie inwentaryzacji stwierdzony na 9 stanowiskach. Wg informacji mieszkańców w okresie przelotów pojawiają się na polach Boguszyń, Lubiany Bolewice i Przekolna duże stada żurawi.
30.	Sieweczka rzeczna	E	N	OG	L	Podczas inwentaryzacji stwierdzono gniazdowanie tego gatunku w kompleksie stawów rybnych w osadzie Jagów. Oceniono, że występuje tu 2-3 pary.
31.	Czajka	R	N	OG	L	W trakcie inwentaryzacji stwierdzono jej lęgi w 4 stanowiskach: dolina bezimiennego cieku odpływającego od jez. Trzebień 2-3 pary, bezimienne jezioro 1 km na południowy-zachód od Chrapowa 1-2 pary, w dolinie Płoni do 3 par, w dolinie Małej Iny koło Nadarzyna w liczbie do 2 par.
32.	Ślonka	R	N	L	L	Stwierdzona lęgowo w trakcie inwentaryzacji w kompleksach leśnych Nadleśnictwa Barlinek na południe od Krzynki oraz w Nadleśnictwie Choszczno w dolinie Strzelicy.
33.	Brodzicz piskliwy	R	N	OG	L	Podczas inwentaryzacji stwierdzony w sezonie lęgowym nad jez. Pełcz w jego południowym fragmencie - 1 para.
34.	Mewa śmieszka	R		OG	PL	W trakcie inwentaryzacji stwierdzona w 5 miejscach, jednakże nigdzie gniazdowania nie stwierdzono.
35.	Rybitwa zwyczajna	V	N	OG	P	W trakcie inwentaryzacji nie stwierdzono gniazdowania tego gatunku. Jednakże w pierwszej dekadzie maja 2001 r. obserwowano kilka żerujących ptaków na bezimiennym śródpolnym jeziorze 100 m na południe od Jagowa. Być może gniazdują one w innym miejscu powiatu choszczeńskiego, myśliborskiego lub strzeleckiego.
36.	Rybitwa czarna	V	N	OG	L	W trakcie inwentaryzacji stwierdzona na 2 stanowiskach: rozlewisko na południe i południowy-zachód od Jarosławska - 2 do 3 par oraz kompleks śródpolnych oczek i jeziorzek położonych na wschód od Będargowo - do 2 par.
37.	Gołąb siniak	R	N	OG	L	W trakcie inwentaryzacji stwierdzony w sezonie lęgowym, obecność odżywiających się osobników w kompleksie leśnym Nadleśnictwa Choszczno koło Płotna i w Nadleśnictwie Barlinek na południe od Krzynki. Gniazduje tu co najmniej kilka par.
38.	Turkawka	R	N	OG	L	W trakcie inwentaryzacji w sezonie lęgowym stwierdzono jej głos w rejonie Lubiany i Nadarzyna oraz Niesporowic.
39.	Puchacz	R	PCZ, N	OG, OS	PL	Głowaciński (2001) podaje potwierdzone stanowiska tego gatunku za lata 1991-2000. Wg informacji leśników nie jest obecnie wykluczone gniazdowanie puchacza na południe od Krzynki. W trakcie inwentaryzacji przeprowadzono zimowe i wiosenne nasłuchy dla stwierdzenia obecności tej sowy. Jednakże nie natrafiono na jego głos.
40.	Lelek kozodój			OG	PL	W trakcie inwentaryzacji nie stwierdzono w sezonie lęgowym tego gatunku. Jest prawdopodobne, że gniazduje na południe od Krzynki.

41.	Jerzyk			OG	L	W trakcie inwentaryzacji stwierdzony w sezonie lęgowym wielokrotnie. Jego lęgowiska znajdują się z pewnością w Pelczycach.
42.	Zimorodek	R	N	OG	L	Podczas inwentaryzacji stwierdzony w sezonie lęgowym na 5 stanowiskach.
43.	Dzięcioł czarny	R		OG	L	W trakcie inwentaryzacji słyszany lub obserwowany w kompleksie lasów nad jez. Gardno oraz w kompleksie lasów w Leśnictwie. Płotno Nadleśnictwo Choszczno.
44.	Brzegówka	R	N	OG	L	W trakcie inwentaryzacji stwierdzono pozostałości kolonii lęgowej: 300 m od stacji kolejowej w Płotnie na skarpie przy drodze - kilkanaście nieczynnych norrek. W żwirowni na północ od Pelczyc nad jez. Stawno - kilkanaście nieczynnych norrek.
45.	Pliszka górska	R	N	OG	L	W trakcie inwentaryzacji stwierdzona w sezonie lęgowym w dolinie bezimiennego strumienia wypływającego z jez. Trzebień, a przepływającego przez Kukadło. Jest prawdopodobne, że bytuje też w dolinie Małej Iny.
46.	Słowik rdzawy			OG	L	Podczas inwentaryzacji w sezonie lęgowym stwierdzony na co najmniej 20 stanowiskach.
47.	Świerszczak			OG	L	Podczas inwentaryzacji stwierdzony w sezonie lęgowym na następujących stanowiskach: niewielka podmokłość na łące na południowy-wschód od Nadarzyń, bezimienne jezioro położone 1,5 na północny wschód od Będargowa, bezimienne jezioro około 2 km na południowy-wschód od Przekolna wraz z innymi mniejszymi jeziorkami, bagniskami leżącymi w rynnie.
48.	Strumieniówka	R	N	OG	L	W trakcie inwentaryzacji stwierdzony w sezonie lęgowym na następujących stanowiskach: bezimienne strumień wypływający z jez. Trzebień przepływający przez Kukadło, bezimienne jezioro położone 1,5 na północny wschód od Będargowa, bezimienne jezioro około 2 km na południowy-wschód od Przekolna wraz z innymi jeziorkami, bagniskami leżącymi w rynnie.
49.	Trzcinniczek			OG	L	W trakcie inwentaryzacji stwierdzony w sezonie lęgowym na: śródpolnym oczku wodnym na wschód od drogi Płotno - Brzeczno, przydrożnym bagnisku w obrębie Pelczyc, bezimiennym jeziorku 1 km na południowy-zachód od Chrapowa.
50.	Trzciniak	R	N	OG	L	Podczas inwentaryzacji stwierdzony w sezonie lęgowym na 7 stanowiskach.
51.	Dzierzba gąsiorek	R	N	OG	L	W trakcie inwentaryzacji stwierdzona w sezonie lęgowym na co najmniej 15 stanowiskach.
	Dzierzba srokosz	V	N	OG	L	Podczas inwentaryzacji stwierdzona w sezonie lęgowym w sąsiedztwie śródpolnych oczek i jeziorek, podtopień łąk, nieużytków częściowo zakrzaczonych 300 m na północny-zachód od Niesporowic.
	Gawron	R	N	OG	L	Podczas inwentaryzacji stwierdzono kolonię lęgową tylko w park w Boguszyń (nie więcej niż 50 gniazd).
	Kruk			OG	L	Gniazduje w gminie w liczbie co najmniej 3-5 par.

L – gatunek lęgowy, PL – prawdopodobnie lęgowy, P – przelotny lub zimujący.

Źródło: Waloryzacja przyrodnicza gminy Pelczycze, BKP Szczecin 2002, obserwacje własne 2001/2002, P.P. „URBIX”.

Ssaki

Na terenie gminy Pelczyce stwierdzono występowanie 25 gatunków ssaków. Dalsze 10 gatunków można zaliczyć na podstawie danych literaturowych. Pod ochroną gatunkową z ogólnej puli 35 gatunków znajduje się 16, oraz 2 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (nocek Bechsteina, wydra). Występują tu także 3 gatunki z europejskiej czerwonej listy zwierząt zagrożonych wyginięciem w skali światowej. Są to: gacek wielkouch, nocek duży, wydra.

Dodatkowo 19 gatunków zagrożonych jest wyginięciem na obszarze Pomorza Zachodniego. Skład gatunkowy gromady ssaków na terenie gminy Pelczyce przedstawia tabela 17 „Gatunki ssaków na terenie gminy Pelczyce”.

Tabela 17

Gatunki ssaków na terenie gminy Pelczyce

Lp.	Gatunek	Kategoria zagrożenia dla PZ	Występowanie na czerwonych listach	Status ochronny	Uwagi
1.	Jez sp. (europejski)	R	N	OG	Pucek i Raczyński (1983) obecność jeża zachodniego podali dla okolic Bolewic i jez. Sitno. W trakcie inwentaryzacji jeża (bez oznaczania przynależności gatunkowej) stwierdzono kilkanaście razy (głównie osobniki rozjechane na drogach).
2.	Ryjówka małutka			OG	Pucek i Raczyński (1983) jej obecność podali dla kwadratów pogranicza gminy Krzęcin i Pelczyce oraz południowej i zachodniej części gminy Pelczyce. W trakcie inwentaryzacji nie stwierdzono tego gatunku.
3.	Rzęsorek rzeczek	R	N	OG	Pucek i Raczyński (1983) jego obecność podali dla pogranicza gminy Krzęcin i Pelczyce oraz południowej i zachodniej części gminy Pelczyce. Stwierdzony w dolinie Małej Iny. Z pewnością musi występować także w dolinie Płoni.
4.	Zębielek karliczek		N	OG	Pucek i Raczyński (1983) jego obecność wykazali w bezpośrednim sąsiedztwie granic gmin Krzęcin i Pelczyce. W trakcie inwentaryzacji nie stwierdzony.
5.	Nocek duży	V	NT, N	OG	Pucek i Raczyński (1983) jego obecność podali dla pogranicza gminy Krzęcin i Pelczyce. W trakcie inwentaryzacji stwierdzony na podstawie obserwacji wizualnych.
6.	Nocek Bechsteina	E	PCZ, N	OG	Pucek i Raczyński (1983) jego obecność podali dla bezpośredniego sąsiedztwa granic Krzęcin i Pelczyce. W trakcie inwentaryzacji nie stwierdzony.
7.	Nocek Natterera	V	NT, N	OG	Pucek i Raczyński (1983) jego obecność podali dla rejonów Choszczyna na pograniczu gminy Krzęcin i Pelczyce. W trakcie trwania inwentaryzacji nie stwierdzony.

8.	Nocek rudy	V	N	OG	Pucek i Raczyński (1983) jego obecność podali dla okolic Choszczna, a więc w sąsiedztwie gminy. Podczas inwentaryzacji nie stwierdzony.
9.	Mroczek późny	V	N	OG	Pucek i Raczyński (1983) jego obecność podali dla pogranicza gminy Pelczyce i Powiatu Strzelce Krajeńskie. W trakcie inwentaryzacji nie stwierdzony.
10.	Karlik mały	V	N	OG	Pucek i Raczyński (1983) jego obecność podali dla pogranicza gminy Pelczyce i Powiatu Strzelce Krajeńskie koło Dankowa. W trakcie inwentaryzacji nie stwierdzony.
11.	Karlik większy	V	N	OG	Pucek i Raczyński (1983) jego obecność podali dla pogranicza gminy Pelczyce i Powiatu Strzelce Krajeńskie koło Dankowa. W trakcie inwentaryzacji nie stwierdzony.
12.	Gacek wielkouch	V	NT, N	OG	Pucek i Raczyński (1983) jego obecność podali dla pogranicza gminy Pelczyce i Powiatu Strzelce Krajeńskie. W trakcie inwentaryzacji nie stwierdzony.
13.	Zając szarak	R	N	L	Wykazywany w danych łowieckich. Stwierdzony w obrębie gminy na obszarach polnych kilkakrotnie.
14.	Wiewiórka	R	N	OG	Pucek i Raczyński (1983) jej obecność podali dla pogranicza gminy Pelczyce i Powiatu Strzelce Krajeńskie. Stwierdzono ją w trakcie inwentaryzacji w drzewostanie w Nadleśnictwie Choszczno, oraz w kompleksie drzewostanów nad jez. Gardno i Sitno Nadleśnictwo Barlinek, co najmniej 2 pary.
15.	Borsuk	R	N	L	Pucek i Raczyński (1983) jego obecność podali dla pogranicza gminy Pelczyce i Powiatu Strzelce Krajeńskie. Wg informacji leśników występuje w Nadleśnictwie Barlinek na południe od Krzynki. Dane łowieckie wskazują na taką możliwość. W trakcie inwentaryzacji nie natrafiono na jego ślady.
16.	Wydra	V	INT, PCZ, N	czOG	Pucek i Raczyński (1983) jej obecność podali dla pogranicza gminy Pelczyce i Powiatu Strzelce Krajeńskie. W trakcie inwentaryzacji stwierdzona na podstawie bezpośrednich obserwacji, śladów i informacji ludzi, na 8 stanowiskach.
17.	Kuna leśna (tumak)	R	N	L	Pucek i Raczyński (1983) jej obecność podali dla pogranicza gminy Pelczyce i Powiatu Strzelce Krajeńskie. W trakcie inwentaryzacji zarejestrowano ją koło jez. Sitno. Z pewnością występuje w innych miejscach, na co wskazują informacje uzyskane od leśników i myśliwych.
	Kuna domowa (kamionka)	R		L	Pucek i Raczyński (1983) jej obecność podali dla pogranicza gminy Pelczyce i Powiatu Strzelce Krajeńskie. W trakcie inwentaryzacji stwierdzona w Bolewicach i Nadarzynie. Z pewnością jest bardziej pospolita i występuje w innych miejscowościach.
	Gronostaj	R	N	OG	Pucek i Raczyński (1983) jego obecność podali dla pogranicza gminy Pelczyce i Powiatu Strzelce Krajeńskie i terenów sąsiadujących. W trakcie inwentaryzacji nie natrafiono na jego ślady.
	Norka amerykańska	V		L	Dane o jej występowaniu podali wędkarze. Jej obecność zaobserwowano w dolinie Małej Iny i Płoni. Bytuje podobno także w obrębie stawów rybnych na Strzelicy.

Źródło: Waloryzacja przyrodnicza gminy Pelczyce, BKP Szczecin 2002, obserwacje własne 2001/2002, P.P. „URBLX”.

4.2.2. Najcenniejsze faunistycznie obszary gminy

Na terenie gminy Pelczyce większość terenów ważnych dla fauny została objęta lub planuje się objąć różnymi formami ochrony. Do najcenniejszych należą:

- **Jezioro Jan (UE-V)** – między Płotnem a Lubianą, na południe od drogi, jezioro, otaczające je torfowisko. Stanowisko ropuchy szarej, żaby jeziorkowej, moczarowej i wodnej, zaskrońca zwyczajnego oraz łabędzia niemego, kaczki krzyżówki, czernicy, gągoła, łyski i żurawia.
- **Jezioro Pelcz (ZPK-II)** – na południe od Pelczyc do drogi Krzynki-Niesporowice, jeziora w rymie polodowcowej, krajobraz młodoglacjalnych form geomorfologicznych, naturalne ekosystemy wodne, bagienne, murawowe i leśne.
- **Jezioro Sułkowskie (UE-VI)** – na południowy-wschód od Sułkowa, śródlądowe jezioro i otaczające je torfowiska, naturalne ekosystemy wodne i bagienne i leśne. Stanowisko grzebiuszki ziemnej, ropuchy szarej, żaby jeziorkowej, moczarowej i wodnej oraz łabędzia niemego, kaczki krzyżówki, czernicy, gągoła i łyski.
- **Jezioro Przekolno (UE-X)** – 1 km na południowy-wschód od Przekolna, śródpolne jezioro wraz z innymi mniejszymi jeziorkami i bagniskami leżącymi w rymie. Stanowisko kumaka nizinnego, grzebiuszki ziemnej, ropuchy szarej, rzekotki drzewnej, żaby jeziorkowej, trawnej, moczarowej i wodnej, zaskrońca zwyczajnego oraz perkozka, perkoza dwuczubego, perkoza rdzawoszyjnego, łabędzia niemego, kaczki krzyżówki, błotniaka stawowego, kokoszki wodnej, łyski, żurawia, świerszczaka i strumieniówki.
- **Niedostępne (UE-I)** – na południe od Krzynek, Leśnictwo Niesporowice, Nadleśnictwo Barlinek, powierzchnia 4 ha, zbiornik wodny i kompleks mokradeł w zagłębieniu terenu z otwartym lustrem wody. Otoczony trudnymi do przebycia zaroślami wierzbowymi i zbiorowiskami roślinnymi eutroficznych, ostoją ptactwa. Stanowisko kumaka nizinnego, grzebiuszki ziemnej, ropuchy szarej, rzekotki drzewnej, żaby jeziorkowej, trawnej, moczarowej i wodnej, zaskrońca zwyczajnego oraz łabędzia niemego, kaczki krzyżówki, myszółowa zwyczajnego, łyski i żurawia. Kilkadziesiąt metrów dalej, poza granicami użytku Guzickowski i in. (1999) wskazali obecność w 1996 r. żółwia błotnego, którego w trakcie inwentaryzacji nie stwierdzono pomimo poszukiwań na początku czerwca, tj. w okresie składania jaj. Gad ten może tu występować jak i znajduje tu dogodne warunki do bytowania.
- **Ols** leżący na północny-zachód od Nadarzyna z licznymi potołkami, zakrzaczenia (OC-2) – stanowisko płazów i gadów.

- **Drzewostan olchowy** na torfowisku, częściowo podmokły na południe od Nadarzyna, trudno dostępny (UE-IV) – stanowisko płazów, gadów i ptaków.
- **Śródpolne oczka wodne** i podmokłości na zachód od drogi Płotno – Brzyczno z grążelami i grzybieniami (OC-5) – stanowisko płazów, gadów i ptaków.
- **Śródpolne oczko** z pasem trzcin otoczone wąskim pasem łąki (OC-7) – stanowisko płazów i ptaków.
- **Bezimiennie dwa jeziora koło jez. Trynno** (OC-21) – stanowisko płazów i ptaków.
- **Bezimiennie jezioro** 1 km na południowy-zachód od Chrapowa (OC-18) – stanowisko płazów i ptaków.
- **Bezimiennie jezioro** położone w rymie wraz z obszarem źródłowym zadrzewionym i zakrzaczonym, z fragmentami trzcinowisk i turzycowisk (OC-23) – stanowisko płazów i ptaków.
- **Kompleks śródpolnych oczek i jezior** położonych na wschód od Będargowa (OC-25) – stanowisko płazów i ptaków.
- **Rozlewisko i jeziora** na północ i a północny-wschód od Jarosławska (UE-XII) – stanowisko płazów i ptaków.
- **Rozlewisko** na południe i południowy-zachód od Jarosławska (OC-26) – stanowisko płazów i ptaków.
- **Jeziora wokół Jarosławska** (UE-XII) – stanowisko płazów i ptaków.
- **Śródpolne oczka i jeziora**, podtopienia łąk, nieużytki częściowo zakrzaczone 300 m na wschód od Niesporowic (OC-32) – stanowisko płazów, gadów i ptaków.
- **Śródleśne torfowisko** wysokie 900 m na południowy-wschód od Niesporowic (UE-XIV) – stanowisko płazów, gadów i ptaków.
- **Śródleśne jezioro Mogilno** z grążelem żółtym (ZPK-III) – stanowisko płazów, ptaków i ssaków.

4.2.3. Podsumowanie waloryzacji faunistycznej

Przeprowadzona inwentaryzacja faunistyczna w gminie Pełczyce pozwoliła na stwierdzenie bytowania tu co najmniej 1 gatunku bezkręgowców i 6 kręgowców z Europejskiej Czerwonej Listy Zwierząt oraz 5 gatunków bezkręgowców i 15 kręgowców z Polskiej Czerwonej Listy Zwierząt. Świadczy to o średnich walorach biocenotycznych tego obszaru.

Ogółem stwierdzono występowanie tutaj następujące liczby gatunków kręgowców:

- Ryby – 24 gatunki,
- Płazy – 11 gatunków,
- Gady – 5 gatunków,
- Ptaki – 130 gatunki,
- Ssaki – 35 gatunków.

Porównanie liczby cennych gatunków zwierząt występujących na obszarze gminy Pelczyce i ich liczebność z analogicznymi danymi pochodzącymi z innych gmin województwa zachodniopomorskiego (tj. z gminami Białogard, Brojce, Cedynia, Chociwel, Dziwnów, Gryfino, Gryfice, Nowe Warpno, Przybiernów, Rewal, Trzebież, Trzebieżko Zdrój, Węgorzyno) świadczy o średnich walorach biocenotycznych badanej gminy.

5. PRZYRODA NIEOŻYWIONA

5.1. Źródłiska

Na północny-zachód od wsi Chrapowo, przy kompleksie użytków zielonych położonych w dolinie rzeki Płoni znajdują się tereny z aktywnymi źródłiskami, jest to fragment zbocza i terasy dennej. Na zboczu, na kilku poziomach wydobywają się wody podziemne zasilające położone poniżej torfowiska. Obszar o urozmaiconej i bogatej szacie roślinnej wskazuje się do objęcia ochroną w formie rezerwatu.

5.2. Głazy i głazowiska

Na obszarze gminy Pełczyce uznano za pomniki dwa głazy narzutowe:

- głaz narzutowy (PP-24) – we wsi Jarosławsko, obw. 750 cm i wys. 200 cm,
- głaz narzutowy (PP-25) – na terenie Leśnictwa Niesporowice; obw. 1000 cm, wys. 190 cm.

5.3. Obszary zdegradowane

Na terenie gminy do elementów wpływających negatywnie na krajobraz należą:

- obiekty gospodarcze i mieszkalne byłych PGR-ów; dotyczy to zarówno architektury powojennej, jak i budynków starszych doprowadzonych do stanu skrajnego zaniedbania;
- obiekty przemysłowe – gorzelnie, mieszalnie pasz, urządzenia stacji kolejowych;
- „dzika” zabudowa rekreacyjna.

Do terenów zdewastowanych należą:

- plac składowy złomu przy głównej drodze w Pełczycach w pobliżu byłego składowiska odpadów komunalnych o powierzchni około 1500 m²;
- teren zamkniętego składowiska odpadów komunalnych we wsi Wierzchno;
- obszar poeksploatacyjny żwiru w rejonie Chrapowa;
- obszary nieczynnych zwirowni we wsi Wierzchno i po wschodniej stronie jez. Stawno;
- „dzikie wysypiska”: Niesporowice (0,3 ha), Krzynki (0,3 ha), Jarosławsko (0,05 ha), Będargowo (0,025 ha), Przekolno (0,1 ha), Płotno (0,2 ha), Lubiana (0,15 ha), Nadarzyn (0,3 ha).

5.4. Punkty widokowe

- odcinek drogi wojewódzkiej nr 151 w rejonie Wierzchna i Pelczyc – wieloplanowe widoki na miasto Pelczyce;
- odcinek drogi powiatowej nr 229 – widok na jezioro Duży Pelcz;
- odcinek drogi powiatowej nr 232 – widok na jezioro Duży Pelcz;
- odcinek drogi powiatowej nr 231 – widok na miasto Pelczyce i jezioro Krzywe;
- odcinek drogi powiatowej nr 222 – widok na miasto i jezioro Panieńskie;
- okolice wsi Jagów w kierunku zachodnim – panorama doliny rzeki Ploni.

6. ISTNIEJĄCE OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE

6.1. Ochrona przyrody

Uwarunkowania ochrony przyrody tworzy splot elementów, na który składają się, m.in. sytuacja społeczno-gospodarcza oraz stwierdzony stan środowiska przyrodniczego w gminie. Przedstawione w niniejszym opracowaniu wyniki inwentaryzacji przyrodniczej pozwalają wskazać na uwarunkowania związane ze środowiskiem przyrodniczym.

Szata roślinna gminy Pelczyce nosi szczególnie duże piętno gospodarki rolniczej. Grunty rolne, w przeszłości PGR-owskie nie są obecnie w pełni wykorzystywane, a użytki zielone w części nie pełnią zadań produkcyjnych. Są to najczęściej obszary torfowisk niskich, pocięte gęstą siecią rowów melioracyjnych i kanałów odprowadzających wodę, które stopniowo zarastają i przestają spełniać swoją rolę.

Na terenach nie użytkowanych można uznać za słusne zaniechanie konserwacji urządzeń melioracyjnych, gdyż ogranicza to straty wody, tak potrzebnej w krajobrazie. Jednakże ograniczenie użytkowania łąkarskiego powoduje zanikanie półkulturowych zespołów roślinnych, które były miejscem występowania cennych gatunków roślin. W rozległych zatorfionych dolinach rozprzestrzeniają się ziołorośla i łożowiska, co prowadzi do unifikacji roślinności, kosztem jej różnorodności.

W ciągu dalszej sukcesji rozwiną się tu lasy olszowe – bagienne i łęgowe, a na siedliska powróci samorzutnie roślinność dostosowana do cech biotopu. Prognoza na przyszłość, korzystna jest dla ekosystemów bagiennych z ich światem zwierzęcym, ale jednocześnie zubożająca różnorodność biologiczną. Dlatego w stosunku do wskazanych obiektów należy wprowadzić czynne formy ochrony przyrody.

Lasy z reguły mają bliższy związek z naturalną roślinnością, ale jako lasy produkcyjne są urządzone według potrzeb gospodarki leśnej. Często odbiegają od roślinności potencjalnej, ze względu na dobór drzew o określonej wartości użytkowej, co dotyczy w szczególności grabowych lasów grądowych zastępowanych innymi drzewostanami. Trafiają się jednak partie leśne, zwłaszcza w powiązaniu z dolinami rzecznyymi, gdzie występują cenne starodrzewy o cechach naturalności, które proponuje się pozostawić, a nawet objąć ochroną.

6.2. Generalne zasady zrównoważonego rozwoju gminy

Przyjęta w 1997 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej stwierdza, że Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju (art. 5), stanowi także, że ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych, w tym i samorządowych, które poprzez swe polityki powinny zapewnić bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom.

Nadrzędną wartością w polityce jest człowiek, oznacza to, że zdrowie społeczeństwa, komfort środowiska, w którym żyją i pracują społeczności lokalne oraz życie i zdrowie każdego obywatela są głównym i niepodważalnym kryterium w realizacji polityki ekologicznej na każdym szczeblu zarządzania, zarówno państwowym, wojewódzkim jak i samorządowym.

Przyjmuje się, że wiodącą zasadą w rozwoju gminy Pełczyce, jak i naszego kraju jest zasada zrównoważonego rozwoju.

Podstawowym założeniem zrównoważonego rozwoju jest takie prowadzenie polityki i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego, aby zachować zasoby i walory środowiska w stanie zapewniającym trwałe, nie doznające uszczerbku, możliwości korzystania z nich zarówno obecne, jak i przyszłe pokolenia, przy jednoczesnym zachowaniu trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej na poziomie krajobrazowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym.

Istotą zrównoważonego rozwoju jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych, co oznacza konieczność integrowania zadań ochrony środowiska z polityką w poszczególnych dziedzinach gospodarki w ramach ładu przestrzennego. Oznacza to, że przyjęte zasady skutkować powinny stymulowaniem następujących procesów:

- rozszerzania i umacniania możliwości odtwarzania się zasobów odnawialnych oraz rewitalizacji i renaturalizacji zdegradowanych procesów;
- racjonalnego korzystania z zasobów nieodnawialnych i dążenia do ich zastępowania dostępnymi substytutami;
- stopniowego eliminowania z użytkowania substancji niebezpiecznych i toksycznych;
- ograniczania skali uciążliwości działalności gospodarczej dla środowiska i nieprzekraczanie granic jego odporności;
- stałej ochrony i odtwarzania, w możliwym zakresie, różnorodności biologicznej na poziomie krajobrazowym, ekosystemowym, gatunkowym oraz genowym;
- tworzenia podmiotom gospodarczym warunków do uczciwej konkurencji w sferze dostępu do ograniczonych zasobów środowiska i możliwości odprowadzania zanieczyszczeń;

- dążenia do zapewnienia poczucia bezpieczeństwa ekologicznego poszczególnym jednostkom i grupom społecznym (tworzenia warunków sprzyjających zdrowiu fizycznemu, psychicznemu i społecznemu, w tym poprzez kultywowanie więzi lokalnych);
- stosowania w realizacji polityk tzw. dobrych praktyk gospodarowania i systemów zarządzania środowiskowego, które pozwalają kojarzyć efekty gospodarcze z efektami ekologicznymi, a w szczególności:
 - **w przemyśle i energetyce** – wdrażania metod czystej energii, poprawa efektywności energetycznej, a także stosowanie alternatywnych surowców oraz alternatywnych i odnawialnych źródeł energii;
 - **w transporcie** – sterowanie zapotrzebowaniem na transport poprzez zagospodarowanie przestrzenne, szerokie wprowadzanie „czystych paliw w tym biopaliw” i czystych pojazdów;
 - **w rolnictwie** – stosowanie tzw. dobrych praktyk rolniczych, zapewniających lepsze wykorzystanie potencjału biologicznego gleb przy jednoczesnym zmniejszeniu negatywnego oddziaływania na środowisko nawozów i chemicznych środków ochrony roślin; wspieranie takich form i sposobów zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej, które sprzyjają zachowaniu i wzrostowi różnorodności biologicznej, w tym wprowadzenie rolnictwa ekologicznego, zwłaszcza na objętych ochroną obszarach o szczególnych walorach przyrodniczych oraz w bezpośrednim sąsiedztwie tych obszarów;
 - **w leśnictwie** – wzrost lesistości i rozszerzenie renaturalizacji obszarów leśnych, w tym renaturalizacji znajdujących się na terenach leśnych obszarów wodno-błotnych i obiektów cennych przyrodniczo; doskonalenie metod prowadzenia zrównoważonej gospodarki leśnej; poprawa stanu zdrowotnego lasów; ochrona przed pożarami;
 - **w budownictwie i gospodarce komunalnej** – unowocześnienie systemów grzewczych z wykorzystaniem lokalnych zasobów energii odnawialnej, termomodernizację zasobów budowlanych, modernizację sieci ciepłych i wodociągowych, racjonalizację zużycia wody, segregację śmieci i odzysk surowców i stosowanie szeregu innych nowoczesnych rozwiązań w infrastrukturze technicznej, które nie tylko zmniejszają presję tej infrastruktury na środowisko, ale także ograniczą koszty jej eksploatacji;
 - **w zagospodarowaniu przestrzennym** – korzystne dla środowiska przyrodniczego kształtowanie przestrzenne w osadnictwie i poszczególnych dziedzinach działalności, a także zabezpieczenie ochrony wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych oraz funkcji ekologicznych poszczególnych obszarów poprzez uwzględnianie

warunków ich zachowania w planach zagospodarowania przestrzennego, decyzjach, programach, ocenach i ekspertyzach.

6.3. Ochrona i kształtowanie środowiska w gminie – priorytety

Do priorytetów w zakresie ochrony przyrody, które należy bezwzględnie zastosować w gminie należy zaliczyć:

- 1) konsekwentną ochronę wód przed zanieczyszczeniami (trwałe zagospodarowanie terenów na drodze spływu wód powierzchniowych i podziemnych do zbiorników i cieków wodnych) i dalszą poprawę czystości wód powierzchniowych poprzez budowę systemu oczyszczania ścieków;
- 2) podjęcie intensywnych działań na rzecz ochrony najcenniejszych obszarów przyrodniczych zlokalizowanych w granicach gminy, a w szczególności podniesienia retencji wód na kompleksach torfowisk i łąk w obrębie wyznaczonych stref faunistycznych oraz utrzymanie małych cieków w strefach faunistycznych oraz korytarzach ekologicznych, łączących te strefy;
- 3) wprowadzenie bezwzględnego zakazu lokowania w strefach cennych inwestycji kubaturowych i liniowych (bez stosownych analiz przyrodniczych) oraz realizacji melioracji, które spowodowałyby pogorszenie warunków wodnych w tych strefach i korytarzach ekologicznych oraz prowadziłyby do dalszego osuszania istniejących jeszcze terenów podmokłych;
- 4) dostosowanie przebiegu dróg i szlaków komunikacyjnych do stref faunistycznych, a w szczególności miejsc rozrodu i stałego przebywania chronionych gatunków;
- 5) wszelkie nowe inwestycje drogowe lub też modernizacje dróg muszą uwzględniać, w miejscach kolizji z trasami migracji zwierząt, bezwzględną potrzebę budowy przepustów. Ponadto istniejące obecnie przepusty muszą być regularnie czyszczone lub też przebudowywane i powiększane w celu zachowania ich drożności. Szlaki wędrówek płazów powinny być objęte takimi rodzajami działań ochronnych, które umożliwią zwierzętom swobodne odbycie sezonowych migracji;
- 6) potrzebę utrzymania istniejących i wprowadzania nowych szerokopasmowych zadrzewień wzdłuż dróg i cieków wodnych oraz uzupełnienie istniejących, o nowe nasadzenia (jeżeli zostały uszkodzone);
- 7) ochronę niektórych elementów krajobrazu naturalnego (formy polodowcowe, ukształtowanie terenu, torfowiska, jeziora itp.) i kulturowego (parki, aleje, starodrzewy cmen-

- tarne i przykościelne);
- 8) wyznaczenie szlaków turystycznych i ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych w oparciu o sieć obszarów cennych; działania te powinny być prowadzone we współpracy z przyrodnikami;
 - 9) pilne wyeliminowanie istniejących zagrożeń środowiska naturalnego:
 - kotłowni nie posiadających odpowiednich urządzeń zabezpieczających przed zanieczyszczeniem powietrza,
 - likwidacja dzikich wysypisk i wylewisk nieczystości,
 - likwidacja innych nieprawidłowości w gospodarce wodno-kanalizacyjnej, przyczyniających się w pierwszej kolejności do zanieczyszczenia wód powierzchniowych i gruntowych, a w szczególności dziurawych szamb, otwartych gnojowników, miejsc składowania przeterminowanych środków ochrony roślin i różnych preparatów chemicznych,
 - 10) wykorzystanie istniejącej sieci osadniczej i komunikacyjnej jako zaplecza turystycznego bez zbędnej zabudowy brzegów jezior i innych cennych przyrodniczo miejsc;
 - 11) zaplanowanie przyrodniczo-turystycznego zagospodarowania terenów cennych przyrodniczo z nastawieniem na mało agresywne dla przyrody formy turystyki, np. pieszą, rowerową, konną.
 - 12) na terenach chronionych dopuszczalne są formy zagospodarowania turystycznego, które nie wpływają ujemnie na chroniony obszar;
 - 13) opracowanie, na bazie krajowej sieci ECONET założeń do utworzenia spójnego systemu sieci ekologicznych obszarów chronionych NATURA 2000, co jest zgodne z polityką kształtowania struktur przestrzennego zagospodarowania kraju, zapisaną w „Koncepcji Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju” (MP z 2001 r. Nr 26, poz. 432). Jest to wymóg, jaki Polska musi spełnić w związku z przystąpieniem do Unii Europejskiej. W ramach tworzenia systemu NATURA 2000 projektuje się przygotowanie listy obszarów chronionych i gatunków, które powinny zostać objęte ochroną w ramach nowego systemu. Proces tworzenia sieci NATURA 2000 w gminie Pelczyce powinien być poprzedzony przeglądem istniejących projektowanych obszarów chronionych pod kątem kryteriów dyrektyw 79/409/EWG i 92/43/EWG. Należy także zidentyfikować obszary, które kwalifikują się do ochrony w ramach tej sieci, a nie są objęte żadną formą ochrony przyrody;
 - 14) przyjmuje się zapisany w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego system obszarów chronionych, jako wiodący do tworzenia lokal-

6.4. Obiekty objęte i obiekty wskazane do objęcia ochroną

W oparciu o przeprowadzone szczegółowe wielobranżowe badania przestrzeni gminy Pelczyce z uwzględnieniem powiązań funkcjonalno-przestrzennych z terenami sąsiednimi oraz zapisy dokumentów: uchwalonej „Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2015”, uchwalonego „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego”, uchwalonego „Programu Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego”, „Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju” (MP z 2001 r. Nr 26, poz.432), „Polska 2025 – Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju” (Rada Ministrów, Warszawa 2000), „Długofalowa strategia rozwoju regionalnego Polski” (RCSS Warszawa 2001 r.), w kontekście obowiązujących aktów normatywnych, szczególnie ustaw: ustawa z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2001 r. Nr 99, poz. 10792), ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627), ustawa z dnia 24 października 1974 r. Prawo wodne (Dz.U. z 1974 r. Nr 38, poz. 2303), ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U. z 1991 r. Nr 101, poz. 4444) ustawa z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska (Dz.U. z 1994 r. Nr 101, poz. 4445), ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 1994 r. Nr 89, poz. 415) i opracowań o charakterze studialnym, strategicznym, analitycznym, w tym i dokumentów negocjacyjnych związanych z przystąpieniem Polski do struktur Unii Europejskiej, określa się następujące tereny i obiekty objęte i wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych:

- parki krajobrazowe (PK) – 1;
- pomniki przyrody (PP) – 66 (w tym istniejące – 25);
- rezerваты przyrody (RP) – 1;
- obszary chronionego krajobrazu (OCHK) – 2;
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (ZPK) – 3;
- użytki ekologiczne (UE) – 16;
- cenne obszary (OC) – 35;
- elementy ekologicznej sieci obszarów chronionych (ESOCh);
- korytarze ekologiczne – 4;
- zespoły komponowanej zieleni parkowej, cmentarnej i przykościelnej;

- miejsca występowania gatunków chronionych (flory i fauny).

Lokalizację wyżej wymienionych obiektów pokazano na planszy branżowej i planszy podstawowej „Studium ...” w skali 1:25000, zaś ogólną charakterystykę z wytycznymi konserwatorskimi zawierają poniższe zestawienia.

Szczegółową charakterystykę obiektów objętych i wskazanych do objęcia ochroną zawiera branżowe opracowanie „Waloryzacja przyrodnicza gminy Pełczyce” wykonane przez Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie w 2002 r., które jest jednym z wielu dokumentów uwzględnionych przy konstrukcji „Studium ...”.

6.4.1. Parki Krajobrazowe (PK)

Park krajobrazowy, wg ustawy z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody, jest obszarem chronionym ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe, a celem jego utworzenia jest zachowanie, popularyzacja i upowszechnianie tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Teren gminy Pełczyce położony jest częściowo w Barlinecko-Gorzowskim Parku Krajobrazowym, którego charakterystykę przedstawiono poniżej.

Parki krajobrazowe na terenie gminy Pełczyce:

- **Nazwa:** Barlinecko-Gorzowski Park Krajobrazowy
- **Forma ochrony:** park krajobrazowy;
- **Symbol na mapie:** PK-I
- **Lokalizacja:** północno-zachodni kraniec gminy; park na terenie gminy obejmuje fragment doliny rzeki Płoni – 573,85 ha (11% powierzchni gminy); otulina obejmuje grunty wsi Jagów, Chrapowo, Łyskowo, Sarnik, Niesporowice;
- **Przedmiot ochrony:** zachowanie dla wypoczynku ludności i dla nauki, terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- **Charakterystyka przyrodnicza:** dolina rzeki Płoni, kompleks torfowiskowy; w strefie ochronnej parku występują siedliska borowe, leżą malownicze jeziora; pomniki przyrody: gład narzutowy i lipa drobnolistna w pobliżu miejscowości Niesporowice;
- **Zagrożenia:**
 - zmiana przeznaczenia terenu z dotychczasowej na inną;
 - zanieczyszczenia różnego rodzaju, eksploracja i wydobywanie surowców;
 - wypalanie rżysk i traw na polach, skarpach, zubożenie szaty roślinnej;
 - lokalizacja uciążliwych dla środowiska przyrodniczego obiektów mogących ujemnie

wpływać na stan czystości wód, powietrza i gleby oraz charakter krajobrazu;

• **Wskazania:**

- komponowanie ewentualnej zabudowy zgodnie z wymogami ochrony walorów krajobrazowych;
- kanalizowanie ruchu turystycznego;
- zachowanie cennej bioróżnorodności w obecnym stanie;
- ochrona przed zmianą stosunków wodnych i dewastacją powierzchni ziemi;
- niedoprowadzanie do niekorzystnych przekształceń przy równoczesnym kontynuowaniu dotychczasowego sposobu użytkowania;
- podporządkowanie gospodarki leśnej funkcjom parku.

6.4.2. Pomniki przyrody (PP)

Pomniki przyrody to wyeksponowane okazy przyrody żywej i nieożywionej prezentujące wysokie wartości lub wyróżniające się indywidualnymi cechami. Szczegółową definicję zawiera art. 28 ustawy z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 1991 r. Nr 99, poz. 1079), który stanowi: „Pomnikiem przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiętkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniające się wśród innych tworów, w szczególności sędziwe i okazałych rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, glazy narzutowe, jaskinie”. W gminie Pełczyce pomnikowe drzewa rosnące w parkach uznanych za zabytki nie są przeznaczone do indywidualnej ochrony, gdyż jako integralna część założenia parkowego podlegają opiece Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. W parkach wiejskich i innych niezabytkowych, wobec ich nieuregulowanego statusu prawnego, najokazalsze drzewa zaproponowano do ochrony pomnikowej.

W odniesieniu do drzew będących pomnikami przyrody zalecany jest ich podział na dwie kategorie ochronne (ściśłą i częściową), wynikające z celu ochrony i roli obiektu chronionego.

Dla pomnikowych drzew i alei, które spełniają rolę kulturową lub krajobrazową proponowana jest ochrona częściowa. Wobec obiektów tego rodzaju nie tylko dopuszczalne, ale wręcz wskazane jest dokonywanie zabiegów poprawiających i zabezpieczających ich stan zdrowotny oraz estetykę.

Te obiekty pomnikowe, które pełnią dużą rolę biocenotyczną (np. okazałe drzewa na

terenach leśnych i rosnące na obrzeżach lasów) powinny być objęte ochroną ścisłą wykluczającą stosowanie zabiegów ochronnych. Drzewa te powinny być chronione także po swojej śmierci, aż do całkowitego rozpadu.

W gminie Pelczyce zlokalizowane są zarejestrowanych jest 25 pomników przyrody. W trakcie inwentaryzacji przeprowadzonej na terenie gminy, do ochrony pomnikowej wytypowano 41 obiektów, w tym 33 drzewa lub skupiska drzew oraz 8 alei drzew.

Dla zaproponowanych obiektów należy sporządzić metryki wg wzoru stosowanego w dokumentacji pomników przyrody dla województwa zachodniopomorskiego (w zasobach Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody);

Obiekty oznakować, otoczyć opieką konserwatorską, chronić przed wycięciem i uszkodzeniem. Zestawienie pomników przyrody na terenie miasta i gminy Pelczyce, istniejących i proponowanych do utworzenia zawiera tabela nr 18.

Tabela 18

Pomniki przyrody w gminie Pelczyce (stan istniejący i projektowany)

Lp.	Symbol na mapie 1:25 000	Miejscowość	Opis pomnika przyrody
STAN ISTNIEJĄCY			
1.	PP-1	Nadarzyn	dąb szypułkowy – obw. 545 cm
2.	PP-2	Nadarzyn	buk zwyczajny – obw. 500 cm
3.	PP-3	Nadarzyn – park pałacowy	2 dęby szypułkowe – obw. 420 i 485 cm
4.	PP-4	Nadarzyn – park pałacowy	2 lipy drobnolistne – obw. 390 i 435 cm
5.	PP-5	Lubiana – park	2 dęby szypułkowe – obw. 312 i 390 cm
6.	PP-6	Lubiana, działka nr 42/9	lipa drobnolistna – obw. 600 cm
7.	PP-7	Lubianka	wierzba biała – obw. 580 cm
8.	PP-8	Płotno, Nadleśnictwo Choszczno oddz. 22 Ag	dąb szypułkowy – obw. 450 cm
9.	PP-9	Boguszyny – park	buk zwyczajny – obw. 367 cm
10.	PP-10	Bolewice	buk zwyczajny – obw. 357 cm
11.	PP-11	Bolewice	jesion wyniosły – obw. 313 cm
12.	PP-12	Przekolno – park	lipa drobnolistna – obw. 270 cm
13.	PP-13	Przekolno – park	klon zwyczajny – obw. 314 cm
14.	PP-14	Przekolno – park	jesion wyniosły – obw. 526 cm
15.	PP-15	Pelczyce	dąb bezszypułkowy – obw. 360 cm
16.	PP-16	Wierzchno – park	lipa drobnolistna – obw. 390 cm
17.	PP-17	Jarosławsko – park	dąb szypułkowy – obw. 440 cm
18.	PP-18	Jarosławsko – park	platan klonolistny – obw. 345 cm
19.	PP-19	Krzyńki – park	dąb szypułkowy – obw. 470 cm
20.	PP-20	Krzyńki – zabudowa folwarczna	7 dębów szypułkowych – obw. 320 – 470 cm
21.	PP-21	Niesporowice – park	lipa drobnolistna – obw. 420 cm

22.	PP-22	Niesporowice, Nadleśnictwo Barlinek oddz. 777 a	2 dęby szypułkowe – obw. 437 i 540 cm
23.	PP-23	Niesporowice, Nadleśnictwo Barlinek oddz. 777 g	lipa drobnolistna – obw. 391 cm
24.	PP-24	Jarosławsko	głaz narzutowy – obw. 750 cm, wys. 200 cm
25.	PP-25	Leśnictwo Niesporowice	głaz narzutowy – obw. 1000 cm, wys. 190 cm
STAN PROJEKTOWANY			
Drzewa – pojedyncze i skupiska			
25.	PP-26	Nadarzyn – przy kościele	dąb szypułkowy – obw. 435 cm
26.	PP-27	Nadarzyn – przy pałacu	lipa drobnolistna – obw. 440 cm
27.	PP-28	Nadarzyn – przy pałacu	lipa amerykańska – obw. 535 cm
28.	PP-29	Nadarzyn – park podworski	klon zwyczajny – obw. 285 cm
29.	PP-30	Nadarzyn – park podworski	jesion wyniosły (7 szt.) – obw. 307 – 475 cm
30.	PP-31	Nadarzyn – park podworski	wiąz pospolity (polny) – obw. 570 cm
31.	PP-32	Nadarzyn – park podworski	dąb szypułkowy (3 szt.) – obw. 430 – 510 cm
32.	PP-33	Nadarzyn – park podworski	wiąz pospolity (polny – 2 szt.) – obw. 360 – 570 cm
33.	PP-34	Nadarzyn	dąb szypułkowy – obw. 448 cm
34.	PP-35	Lubianka – park podworski	klon zwyczajny – obw. 345 – 380 cm
35.	PP-36	Płotno	klon zwyczajny – obw. 320 cm
36.	PP-37	Płotno – park	klon zwyczajny – obw. 280 cm
37.	PP-38	Płotno – park	buk zwyczajny – obw. 440 cm
38.	PP-39	Płotno – park	lipa drobnolistna – obw. 500 cm
39.	PP-40	Jezioro Jan	topola czarna – obw. 505 cm
40.	PP-41	Boguszyny – park podworski	klon zwyczajny – obw. 330 cm
41.	PP-42	Boguszyny – park podworski	lipa szerokolistna – obw. 420 cm
42.	PP-43	Boguszyny – park podworski	wiąz pospolity (polny) – obw. 305 cm
43.	PP-44	Jagów – koło kościoła	kasztanowiec zwyczajny (2 szt.) – obw. 370 – 395 cm
44.	PP-45	Wąwóz między jez. Jagowskim a stawami	dąb szypułkowy – obw. 525 cm
45.	PP-46	Droga w ww. wąwozie	klon jawor – obw. 296 cm
46.	PP-47	Przekolno	lipa drobnolistna – obw. 375 cm
47.	PP-48	Jarosławsko – przy drodze polnej	lipa drobnolistna – obw. 391 cm
48.	PP-49	Krzyńki – park	dąb szypułkowy (2 szt.) – obw. 450 – 482 cm

49.	PP-50	Krzymki – park	lipa drobnolistna – obw. 386 cm
50.	PP-51	Krzymki – park	buk zwyczajny – obw. 329 cm
51.	PP-52	Krzymki – park	wiąz pospolity (połny) – obw. 370 cm
52.	PP-53	Krzymki – przy jez. Wlk. Pelcz	wiąz pospolity (połny) – obw. 290 cm
53.	PP-54	Krzymki – koło leśniczówki	grusza pospolita – obw. 225 cm
54.	PP-55	Krzymki – przy ruinach leśniczówki	dąb szypułkowy (2 szt.) – obw. 410 – 510 cm
55.	PP-56	Krzymki – przy ruinach leśniczówki	lipa drobnolistna – obw. 380 cm
56.	PP-57	Jez. Gardno – skarpa koło jeziora	buk zwyczajny (2 szt.) – obw. 395 – 430 cm
57.	PP-58	Jez. Gardno	buk zwyczajny (2 szt.) – obw. 380 – 408 cm
Aleje drzew			
58.	PP-59	Brzyczno – szpaler we wsi przy drodze do Nadarżyc	lipa drobnolistna, kasztanowiec, wierzba biała, dąb szypułkowy, jesion wyniosły – obw. 235 – 448 cm
59.	PP-60	Przy drodze Lubiana – Lubianka	jesion wyniosły – obw. 320 – 100 cm
60.	PP-61	Przy drodze Lubiana – Boguszyny	lipa drobnolistna – obw. 209 – 300 cm
61.	PP-62	Przy drodze Wierzchno – Sarnik	klon jawor, topola biała, lipa drobnolistna, buk zwyczajny, wierzba biała, dąb czerwony – obw. 230 – 290 cm
62.	PP-63	Sarnik – szpaler do jez. Wielki Pelcz	Kasztanowiec zwyczajny, dąb szypułkowy – obw. 235 – 270 cm
63.	PP-64	Jarosławsko – droga polna za kościołem	dąb szypułkowy, lipa drobnolistna – obw. 337 – 410 cm
64.	PP-65	Krzymki – przy drodze na Niesporowice	dąb szypułkowy, kasztanowiec zwyczajny – obw. 290 – 370 cm
65.	PP-66	Od leśniczówki Krzymki w stronę Niesporowic	dąb szypułkowy, kasztanowiec zwyczajny – obw. 240 – 340 cm

6.4.3. Rezerваты przyrody (RP)

Najcenniejsze pod względem przyrodniczym miejsca w gminie Pelczyce proponuje się chronić w formie rezerwatów przyrody. Rezerwat przyrody, zgodnie z art. 23 wcześniej cytowanej ustawy, jest obszarem obejmującym zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym ekosystemy, określone gatunki roślin i zwierząt, elementy przyrody nieożywionej, mające istotną wartość ze względów naukowych, przyrodniczych, kulturowych bądź krajo-
brazowych.

Na terenie gminy Pelczyce proponuje się utworzenie jednego rezerwatu przyrody pod

nazwą „Łęgi źródliskowe pod Chrapowem” – obejmuje on obszary, na których ekosystemy zachowane są w stanie naturalnym lub mało zmienionym. Istniejące materiały badawcze dowodzą dużego nagromadzenia w nich rzadkich gatunków roślin i ginących gatunków zwierząt.

Rezerваты przyrody na terenie gminy Pelczyce:

a) Nazwa: Rezerwat przyrody „Łęgi źródliskowe pod Chrapowem”

- **Forma ochrony:** rezerwat ścisły i częściowy;
- **Symbol na mapie:** R-I
- **Lokalizacja:** 1 km na północny-zachód od Chrapowa; Nadleśnictwo Choszczno, użytki zielone w dolinie rzeki Płoni, własność Skarbu Państwa (około 25 ha);
- **Przedmiot ochrony:** kompleks krajobrazowy z aktywnymi źródliskami, wiszącymi torfowiskami źródliskowymi, żyznymi lasami jesionowymi i źródliskowymi łąkami;
- **Charakterystyka przyrodnicza:** fragment zbocza i terasy dennej doliny Płoni; na zboczu na kilku poziomach wydobywają się wody podziemne, zasilające źródliskowe kompleksy erozyjne, wiszące torfowiska kopułowe i soligeniczne torfowiska przepływowe; liczne populacje roślin chronionych, zagrożonych i rzadkich: olsza szara, turzyca darniowa, turzyca łuszczkowata, szczwół plamisty, konwalia majowa, wiechlina gajowa, kocanki piaskowe, dziurawiec skrzydełkowaty, sit tępokwiatowy, wiciokrzew suchodrzew, smółka pospolita, pierwiosnek wyniosły, pierwiosnek lekarski, porzeczka czarna, mlecz błotny, kozłek dwupienny, kozłek bżowy, kalina koralowa, fiołek kosmaty; zróżnicowane zbiorowiska leśne: łągi i olsy źródliskowe, w otoczeniu wydajnych źródeł; w dolnej części kompleksu zbiorowiska wilgotnych łąk z elementami alkalicznych mechowisk; zbiorowiska leśne na erodujących zboczach i w wąwozach powinny być całkowicie wyłączone z użytkowania, aby uniknąć destrukcji zakumulowanych utworów organicznych – torfów i trawertynów źródliskowych torfowisk wiszących, oraz gleb deluwialnych;
- **Zagrożenia:**
 - działalność melioracyjna i gospodarka leśna;
 - ekspansja stawów rybnych;
 - zaniechanie gospodarowania na łąkach w dolinie rzeki Płoni;
- **Wskazania:**
 - opracowanie dokumentacji i planu ochrony rezerwatu, uwzględniającego potrzeby ochrony aktywnej w części niezalesionej.

6.4.4. Obszary chronionego krajobrazu (OCHK)

Zgodnie z art. 26 ustawy o ochronie przyrody obszar chronionego krajobrazu jest terenem chronionym ze względu na wyróżniające się krajobrazowo tereny o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe w szczególności ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z masową turystyką i wypoczynkiem, lub istniejące albo odtwarzane korytarze ekologiczne. Obecnie na terenie gminy Pełczyce zlokalizowany jest jeden obszar chronionego krajobrazu, obejmujący swym zasięgiem zarówno gminę Pełczyce, jak i gminę Krzęcin. W przypadku gminy Pełczyce obszar ten nazwano Obszarem Chronionego Krajobrazu „C” Pojezierze Myśliborsko-Barlineckie, a w gminie Krzęcin obszar ten nazwano Obszarem Chronionego Krajobrazu „F” – Bierzwnik.

Pomiędzy tymi formami ochrony przyrody znajduje się obszar nie objęty żadną ochroną. Na terenie tym znajduje się bogactwo siedlisk bytowania kręgowców. Są to w większości skupiska małych oczek wodnych z bardzo bogatą fauną płazów, gadów i ptaków. Proponuje się połączenie tych dwóch obszarów w jeden kompleks OCHK o nazwie „Pojezierze Choszczeńskie”.

Obszary chronionego krajobrazu na terenie gminy Pełczyce:

a) Nazwa: Obszar Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Myśliborsko-Barlineckie”

- **Symbol na mapie:** OCHK-I
- **Forma ochrony:** obszar chronionego krajobrazu;
- **Lokalizacja:** obejmuje środkową i zachodnią część gminy; powierzchnia obszaru na terenie gminy: grunty orne i pozostałe tereny 4 427 ha, lasy 2 309 ha, wody 589 ha; ogółem zajmuje 39% powierzchni gminy;
- **Przedmiot ochrony:** zapewnienie ochrony wartości przyrodniczych i wypoczynkowo-rekreacyjnych;
- **Charakterystyka przyrodnicza:** cenny obszar pod względem krajobrazowym i przyrodniczym, w skład którego wchodzi fragment Barlinecko-Gorzowskiego Parku Krajobrazowego należącego do gminy Pełczyce; do czynników nadających temu obszarowi wysokie walory krajobrazowe należą: dolina rzeki Płonia, niewielkie oczka jeziorzek śródpolnych, stawy rybne, rozległe połacie łąk i pól uprawnych jak również obiekty zabytkowe, parki wiejskie;
- **Zagrożenia:** zanieczyszczenia różnego rodzaju, naruszanie stosunków wodnych, przekraczanie optymalnej chłonności terenu;

- **Wskazania:**
 - zakaz lokalizacji zakładów przemysłowych lub innych inwestycji uciążliwych dla środowiska, gleby, wody, powietrza i roślinności;
 - zakaz lokalizowania ferm zwierzęcych o technologii bezściółkowej.

b) Nazwa: Obszar Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Choszczeńskie”

- **Symbol na mapie: OCHK-II**
- **Forma ochrony:** obszar chronionego krajobrazu;
- **Lokalizacja:** obejmuje środkową i wschodnią część gminy Pełczyce;
- **Przedmiot ochrony:** zapewnienie ochrony ekosystemów głównie wodnych będących miejscem bytowania licznych kręgowców;
- **Charakterystyka przyrodnicza:** cenny obszar pod względem krajobrazowym, faunistycznym i florystycznym; obejmuje skupiska szeregu niewielkich oczek, jeziorek śródpolnych, stawów rybnych, rozległych połaci łąk i pól uprawnych; miejsca te są siedliskiem wielu cennych gatunków kręgowców; występują tutaj również obiekty zabawkowe i parki wiejskie;
- **Zagrożenia:** zanieczyszczenia różnego rodzaju, naruszanie stosunków wodnych, przekraczanie optymalnej chłonności terenu;
- **Wskazania:**
 - zakaz lokalizacji zakładów przemysłowych lub innych inwestycji uciążliwych dla środowiska, gleby, wody, powietrza i roślinności;
 - zakaz lokalizowania ferm zwierzęcych o technologii bezściółkowej.

6.4.5. Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (ZPK)

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe wyznacza się w celu ochrony wyjątkowo cennych fragmentów krajobrazu naturalnego i kulturowego, dla zachowania jego wartości estetycznych. Na terenie gminy Pełczyce proponuje się stworzenie trzech zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe na terenie gminy Pelczyce:

a) Nazwa: Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Dolina Strzelicy”

- **Symbol na mapie:** ZPK-I
- **Forma ochrony:** zespół przyrodniczo-krajobrazowy;
- **Lokalizacja:** dolina rzeki Strzelicy od źródeł (1,5 km na zachód od Pelczyc) do granicy gminy (1 km na południe od Warszyna);
- **Przedmiot ochrony:** przyroda i krajobraz doliny strumienia, bogate populacje gatunków chronionych, starodrzew;
- **Charakterystyka przyrodnicza:** zróżnicowany siedliskowo i krajobrazowo obszar w obrębie naturalnych granic doliny rzeki Strzelicy; stanowiska gatunków chronionych, gatunków z Czerwonych List i gatunków interesujących w skali regionu: olsza szara, dąbrówka kosmata, dziewięsiś pospolity, kruszyna pospolita, przytulia (marzanka) wonna, okrzężnica bagienna, dziurawiec rozestłany, purchawica olbrzymia, pięciornik piaskowy, pierwiosnek lekarski, płesznik czerwony, porzeczka czarna, trędownik skrzydlaty, dziewanna drobnokwiatowa, kalina koralowa; drzewa – okazy wskazane do ochrony jako pomniki przyrody; zbiorowiska bagiennych łąg i olsów źródłowych; zbocza morenowe ze starodrzewami liściastymi – buczyny i lasy mieszane; zbiorowiska roślinności bagiennej i wodnej; ekosystem torfowiska dolinowego; obszar znajduje się w chronionej zlewni rzeki Płoni, dużą ilość wypływających wód podziemnych przyczynia się do poprawy jakości wód Płoni; tereny atrakcyjne krajobrazowo, do wykorzystania w realizacji funkcji turystycznej gminy; ostoja zwierząt: ropucha szara, żymorodek, norka amerykańska;
- **Zagrożenia:** potencjalnym zagrożeniem może być gospodarka leśna w obrębie olsów, łąg i lasów zboczowych oraz intensywna gospodarka stawowa, która może przyczynić się do eutrofizacji wód strumienia; przez obszar projektowanego ZPK-I przebiega droga Pelczyce – Pyrzyce, stąd możliwość potencjalnych zagrożeń;
- **Wskazania:**
 - gospodarka leśna w obiekcie ukierunkowana na unaturalnienie składu fitocenozy, włącznie z pozostawieniem bez konserwacji okazów drzew pomnikowych, w celu utrzymania siedlisk gatunków dziuplaków, owadów i saprofitów związanych z martwym drewnem;
 - należy egzekwować wymogi ochrony środowiska w zakresie gospodarki stawowej i gospodarowania zasobami wodnymi, związanymi z ochroną zasobów wodnych

b) **Nazwa:** Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „*Jezioro Panieńskie, Jezioro Pelcz*”

- **Symbol na mapie:** ZPK-II
- **Forma ochrony:** zespół przyrodniczo-krajobrazowy
- **Lokalizacja:** obszar jez. Panieńskiego i jez. Pelcz wraz ze strefą brzegową i chronionymi elementami kulturowymi, na terenie miasta Pelczyce;
- **Przedmiot ochrony:** jeziora w rymie polodowcowej, krajobraz młodoglacjalnych form geomorfologicznych, naturalne ekosystemy wodne, bagienne, murawowe i leśne, flora, drzewa pomnikowe, układy zieleni zabytkowej;
- **Charakterystyka przyrodnicza:** zróżnicowane ekosystemy wodne, bagienne, murawowe i leśne, flora, drzewa pomnikowe, układy zieleni zabytkowej wykształcone w polodowcowej rymie jezior Wielki i Mały Pelcz oraz w rymie erozyjnej na południe od jez. Wielki Pelcz; w skład ZPK-II wejdą także: istniejący użytek ekologiczny „Niedostępne” (UE-I), projektowany użytek ekologiczny „Torfowisko nad jez. Pelcz” (UE-XIII) i zespół parkowy w Krzyńkach; rdzeniem ZPK jest jezioro Pelcz z interesującą roślinnością podwodną (łąki ramienicowe), zbiorowiskami stromych zboczy (murawy kserotermiczne), torfowiskami i mokradłami w dawnych zatokach jeziora i zboczowymi lasami; projektowany obiekt odznacza się nieprzeciętnymi walorami krajobrazowymi i dużą przydatnością do rekreacji; stanowiska flory: kąkol polny, przelot pospolity, szparag lekarski, kłosownica pierzasta, turzyca tunikowa, turzyca nitkowata, dziewięciśń pospolity, konwalia majowa, cieciora pstra, kruszyna pospolita, przytulia (marzanka) wonna, bluszcz pospolity, groszek bulwiasty, krzyżownica zwyczajna, paprotka zwyczajna, pierwiosnek lekarski, jaskier olbrzymi, szalwia łąkowa, pływacz drobny, kalina koralowa; stanowisko ropuchy szarej, żaby jeziorkowej i wodnej, zaskrońca zwyczajnego oraz perkoza dwuczubego, łabędzia niemego, kaczki krzyżówki, gągoła, błotniaka stawowego, łyski, brodźca piskliwego, zimorodka, trzciniaka i wydry;
- **Zagrożenia:** w toku jest intensywna parcelacja zboczy i brzegów jeziora na niewielkie działki siedliskowe i rekreacyjne; w ostatnich latach nastąpiło obniżenie poziomu jeziora Pelcz o około 0,5 m, co ma wielorakie negatywne konsekwencje dla ekosystemu jeziora i roślinności przybrzeżnej; spływy biogenów z pól i ścieki bytowe prowadzą do eutrofizacji zbiornika;

- **Wskazania:**

- ze względu na różnorodne przejawy antropopresji w obszarach przyległych, obiekt wymaga sporządzenia planu ochrony – godzącego wymogi ochrony środowiska z funkcjami gospodarczymi i społecznymi, zgodnie z obowiązującym prawodawstwem;
- zaniechanie wypasu zwierząt gospodarskich;
- ograniczenie intensywnej produkcji rolnej;
- utworzenie ochronnej strefy buforowej wokół zbiorników wodnych.

c) **Nazwa: Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Jeziora”**

- **Symbol na mapie:** ZPK-III
- **Forma ochrony:** zespół przyrodniczo-krajobrazowy;
- **Lokalizacja:** jeziora: Mogilno, Gardno, Sitno, Stawisko; 2 km na południe od Krzynek, do południowej granicy gminy Pelczyce;
- **Przedmiot ochrony:** przyroda i krajobraz doliny roztopowej na obszarze sandrowym, naturalne ekosystemy wodne, bagienne i leśne, flora, drzewa pomnikowe;
- **Charakterystyka przyrodnicza:** zróżnicowane ekosystemy wodne, bagienne i leśne w rymie polodowcowej z zagłębieniami wytopiskowymi; czyste, głębokie jeziora (Mogilno, Gardno i Sitno) z interesującą roślinnością wodną i brzegową; jest to obszar źródliskowy rzeki Pelcz; w zagłębieniach łączących misy jeziorne dawne torfowiska w większości porośnięte lasami bagiennymi, w dużym stopniu zasilane wodami podziemnymi; na stromych zboczach nad jeziorami interesujące zbiorowiska leśne ze starodrzewami; liczne drzewa o wymiarach pomnikowych; okazały gład narzutowy – zatwierdzony pomnik przyrody; cenne elementy flory: olsza szara, orlik pospolity, kłoc wiechowata, konwalia majowa, kruszyna pospolita, bluszcz pospolity, okrzemica bagienna, dziurawiec skrzydełkowaty, jeziora morska, grzązł żółty, grzybienie białe, porzeczka czarna, żankiel zwyczajny, szmaciak gałęzisty, kozłek dwupienny, kalina koralowa; występują tu następujące zwierzęta: ropucha szara, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa i wodna, jaszczurka żyworodna, zaskroniec zwyczajny, perkoz dwuczuby, krzyżówka, gągoł, łyska, wydra, kuna leśna (tunak);
- **Zagrożenia:** potencjalnym zagrożeniem może być gospodarka leśna w obrębie olsów, łęgów i lasów zboczowych; jeziora są użytkowane przez wędkarzy, co może przyczynić się do niszczenia roślinności brzegowej (szczególnie we fragmentach źródlisko-

wych);

- **Wskazania:**

- gospodarka leśna w obiekcie powinna dążyć do maksymalnego unaturalnienia składu fitocenozy, włącznie z pozostawieniem bez konserwacji okazów drzew pomnikowych w celu utrzymania siedlisk gatunków dziuplaków, owadów i saprofili-
tów związanych z martwym drewnem;
- należy egzekwować wymogi ochrony środowiska w zakresie gospodarki stawowej i gospodarowania zasobami wodnymi, związanymi z ochroną zasobów wodnych zlewni rzeki Płoni

6.4.6. Użytki ekologiczne (UE)

Zgodnie z art. 30 ustawy o ochronie przyrody użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk, jak naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne „oczka wodne”, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin i zwierząt, w tym miejsca ich sezonowego przebywania lub rozrodu. Obecnie na terenie gminy Pelczyce zlokalizowane są 2 użytki ekologiczne. Przeprowadzona inwentaryzacja florystyczna, a także ocena innych walorów, wykazały potrzebę ustanowienia dalszych 14 obiektów.

Użytki ekologiczne na terenie gminy Pelczyce:

a) Nazwa: Użytek Ekologiczny „Niedostępne”

- **Forma ochrony:** użytk ekologiczny;
- **Symbol na mapie:** UE-I
- **Lokalizacja:** 0,8 km na południe od wsi Krzynki, powierzchnia 8,14 ha, Nadleśnictwo Barlinek;
- **Przedmiot ochrony:** zbiornik wodny i kompleks mokradeł w zagłębieniu terenu, ostoję ptactwa;
- **Charakterystyka przyrodnicza:** zbiornik wodny i kompleks mokradeł w zagłębieniu terenu z otwartym lustrem wody; otoczony trudnymi do przebycia zaroślami wierzbowymi i zbiorowiskami roślinnymi eutroficznych mokradeł; interesujące gatunki flory okrzężnica bagienna, grązeł żółty, ostoję ptactwa; stanowisko kumaka nizinnego,

grzebiuszki ziemnej, ropuchy szarej, rzekotki drzewnej, żaby jeziorkowej, trawnej, moczarowej i wodnej, zaskrońca zwyczajnego oraz łabędzia niemego, kaczki krzyżówki, myszołowa zwyczajnego, łyski i żurawia; kilkadziesiąt metrów dalej, poza granicami użytku, obserwowano w latach dziewięćdziesiątych żółwia błotnego;

- **Zagrożenia:** odwodnienie, nieprawidłowa gospodarka leśna w otoczeniu;
- **Wskazania:**
 - zweryfikować oznakowanie użytku;
 - rozważyć możliwość wprowadzenia zakazu polowania na zwierzynę łowną.

b) Nazwa: Użytek Ekologiczny „Leśne zbocze”

- **Forma ochrony:** użytek ekologiczny;
- **Symbol na mapie:** UE-II
- **Lokalizacja:** 0,8 km na południe od leśniczówki Krzynki, powierzchnia 0,53 ha, Nadleśnictwo Barlinek;
- **Przedmiot ochrony:** ekosystem leśny na zboczu doliny, pomnikowe okazy drzew;
- **Charakterystyka przyrodnicza:** zbiorowisko leśne o charakterze boru mieszanego świeżego na zboczu polodowcowej rynny erozyjnej, łączącej jez. Gardno i jez. Sítő;
- **Zagrożenia:** nieprawidłowa gospodarka leśna, w tym przebudowa drzewostanu w kierunku boru sosnowego;
- **Wskazania:**
 - obszar ten nie spełnia ustawowej definicji użytku ekologicznego i nie przedstawia żadnej wartości faunistycznej, należy rozważyć jego likwidację.

c) Nazwa: Użytek Ekologiczny „Łęg w Dolinie Małej Iny”

- **Forma ochrony:** użytek ekologiczny;
- **Symbol na mapie:** UE-III
- **Lokalizacja:** 2 km na północ od Lubiany;
- **Przedmiot ochrony:** ekosystem starego łęgu nadrzecznego na torfowisku dolinowym, obfite stanowisko porzeczki czarnej;
- **Charakterystyka przyrodnicza:** niewielki kompleks leśny w dolinie Małej Iny, okresowo zalewany wodami rzeki; stary drzewostan olszowy i jesionowy; obiekt stanowi jedną z nielicznych enklaw leśnych w otwartym krajobrazie doliny Małej Iny;

gatunki chronione i rzadkie: porzeczek czarna, trędownik skrzydłasty;

- **Zagrożenia:** zmiana stosunków wodnych;
- **Wskazania:**
 - zakaz intensyfikacji gospodarki rybackiej;
 - zakaz obniżenia poziomu wody.

d) Nazwa: Użytek Ekologiczny – bez nazwy

- **Forma ochrony:** użytek ekologiczny;
- **Symbol na mapie:** UE-IV
- **Lokalizacja:** południowe tereny miejscowości Nadarzyn – północny kraniec gminy.
- **Przedmiot ochrony:** ochrona ekosystemów wodnych i podmokłych;
- **Charakterystyka przyrodnicza:** naturalne lasy olesowe z zanikającymi ekosystemami wodnymi, ostoja zwierzyny; element biocenotyczny w rolniczym krajobrazie gminy;
- **Zagrożenia:** naruszanie stosunków wodnych, wpływ antropopresji, zanieczyszczenia różnego rodzaju;
- **Wskazania:**
 - kontynuowanie dotychczasowego, nie zakłócającego równowagi przyrodniczej sposobu użytkowania;
 - ochrona przed zabudową, zmianą stosunków wodnych, usuwaniem roślinności i fauny, oraz zanieczyszczeniami.

e) Nazwa: Użytek Ekologiczny „Jezioro Jan”

- **Forma ochrony:** użytek ekologiczny;
- **Symbol na mapie:** UE-V
- **Lokalizacja:** między Płotnem a Lubianą, na południe od drogi;
- **Przedmiot ochrony:** jezioro, otaczające je torfowisko, z kompleksem roślinności wodnej, bagiennej i leśnej, populacje gatunków chronionych, drzewa pomnikowe;
- **Charakterystyka przyrodnicza:** zagłębienie mokradłowe z jeziorem, otaczającym je torfowiskiem i kompleksem roślinności wodnej, bagiennej i leśnej; zbiorowiska bagienne lasów rozwinęły się na powierzchni odwodnionego torfowiska, w przeszłości użytkowanego łąkowo; interesująca flora: narecznica szerokolistna, barszcz Sosnowskiego, topola czarna, porzeczek czarna; stanowisko ropuchy szarej, żaby jezior-

kowej, moczarowej i wodnej, zaskronca zwyczajnego oraz łabędzia niemego, kaczki krzyżówki, czernicy, gągoła, łyski i żurawia;

- **Zagrożenia:** dalsze odwodnienie, odlesienie, nadmierna presja przez wędkarzy;
- **Wskazania:**
 - realizacja ochrony w porozumieniu z Kołem Wędkarskim i właścicielami terenów leśnych.

f) Nazwa: Użytek Ekologiczny „Jezioro Sułkowskie”

- **Forma ochrony:** użytek ekologiczny;
- **Symbol na mapie:** UE-VI
- **Lokalizacja:** na południowy-wschód od Sułkowa;
- **Przedmiot ochrony:** śródleśne jezioro i otaczające je torfowiska, naturalne ekosystemy wodne i bagienne i leśne, flora;
- **Charakterystyka przyrodnicza:** śródleśne zagłębienie wytopiskowe z jeziorami i fragmentami bagiennymi, roślinność wodna, torfowiskowa i leśna; flora: czermień błotna, okrzężnica bagienna, grązel żółty, grzybienie białe; stanowisko grzebiuszki ziemnej, ropuchy szarej, żaby jeziorkowej, moczarowej i wodnej oraz łabędzia niemego, kaczki krzyżówki, czernicy, gągoła i łyski;
- **Zagrożenia:** intensyfikacja gospodarki rybackiej, obniżenie poziomu wody;
- **Wskazania:**
 - zakaz intensyfikacji gospodarki rybackiej;
 - zakaz obniżenia poziomu wody.

g) Nazwa: Użytek Ekologiczny „Wąwóz na krawędzi doliny Płoni”

- **Forma ochrony:** użytek ekologiczny;
- **Symbol na mapie:** UE-VII
- **Lokalizacja:** 1,5 km na północ od Jagowa;
- **Przedmiot ochrony:** krajobraz i roślinność dużego rozcięcia erozyjnego, starodrzew, różnorodność i bogactwo flory i fauny;
- **Charakterystyka przyrodnicza:** wąwóz o stromych zboczach na krawędzi doliny Płoni; na stokach dorodny starodrzew sosnowy i dębowy (dąb szypułkowy); w dolnej części wąwozu, wzdłuż strumienia, fragment wysiękowego łągu z typowym runem; obiekt łączy się z kompleksem lasu sosnowo-dębowego; pełni funkcję remizy ptactwa

i ostoję zwierzyny w otoczeniu krajobrazu rolniczego;

- **Zagrożenia:** intensyfikacja gospodarki rolnej;
- **Wskazania:**
 - zakaz wycinki drzew.

h) Nazwa: Użytek Ekologiczny „Jezioro Krzywe”

- **Forma ochrony:** użytek ekologiczny;
- **Symbol na mapie:** UE-VIII
- **Lokalizacja:** na północny wschód od Pełczyc;
- **Przedmiot ochrony:** jezioro z roślinnością wodną i szuwarową, roślinność ciepłolubna, flora i fauna, walory krajobrazowe;
- **Charakterystyka przyrodnicza:** malownicze jezioro z roślinnością wodną i szuwarową; na stromych zboczach zbiorowiska ciepłolubne; populacje roślin chronionych zagrożonych i rzadkich: wyczyniec kolankowy, szparag lekarski, kłosownica pierzasta, dziewięciszł pospolity, cieciora pstra, grązel żółty, popłoch pospolity, porzeczka czarna, kalina koralowa, purchawica olbrzymia;
- **Zagrożenia:** przekształcenie użytkowania, wielostronna antropopresja wynikająca z bliskiego sąsiedztwa miasta;
- **Wskazania:**
 - Opracowanie dokumentacji planistycznej w zakresie zagospodarowania przestrzennego terenów przyległych.

i) Nazwa: Użytek Ekologiczny „Jezioro Trynno”

- **Forma ochrony:** użytek ekologiczny;
- **Symbol na mapie:** UE-IX
- **Lokalizacja:** 2 km na wschód od Przekolna;
- **Przedmiot ochrony:** ekosystemy wodno-błotne i leśne, flora, starodrzew;
- **Charakterystyka przyrodnicza:** zbiornik wodny w zagłębieniu wytopiskowym, w otoczeniu na niezbyt stromych zboczach zbiorowisko o charakterze łąkowym; fragmenty starodrzewu dębowego; flora: marzanka wonna, bluszcz pospolity, sit chudy, mlecz błotny, fiołek psi;
- **Zagrożenia:** pływy z pól, nadmierne użytkowanie wędkarskie;

- **Wskazania:**
 - zakaz wysypywania śmieci (w sąsiedztwie zrehabilitowane wysypisko).

j) Nazwa: Użytek Ekologiczny „Jezioro Przekolno”

- **Forma ochrony:** użytek ekologiczny;
- **Symbol na mapie:** UE-X
- **Lokalizacja:** 1 km na południowy-wschód od Przekolna;
- **Przedmiot ochrony:** śródpolne jezioro z typową roślinnością, starodrzew zboczowy, flora;
- **Charakterystyka przyrodnicza:** zbiornik wodny w zagłębieniu wytopiskowym z roślinnością wodną i szuwarową; na przyległym torfowisku zarośla łożowe i szuwały trzcinowe wykształcone w wyniku sukcesji pólakowej; na zboczach misy jeziora starodrzew bukowy; flora grążel żółty, porzeczka czarna, kalina koralowa; stanowisko kumaka nizinnego, grzebiuszki ziemnej, ropuchy szarej, rzekotki drzewnej, żaby jeziorkowej, trawnej, moczarowej i wodnej, zaskronca zwyczajnego oraz perkozka, perkoza dwuczubego, perkoza rdzawoszyjnego, łabędzia niemego, kaczki krzyżówki, błotniaka stawowego, kokoszki wodnej, łyski, żurawia, świerszczako i strumieniówki;
- **Zagrożenia:** pływy z pól, eutrofizacja, nadmierna penetracja wędkarska;
- **Wskazania:**
 - zakaz niszczenia drzewostanu w celu powiększenia terenu „dzikiej plaży”;
 - przewidzieć możliwość opracowania planu ochrony.

k) Nazwa: Użytek Ekologiczny „Jezioro koło Trynna”

- **Forma ochrony:** użytek ekologiczny;
- **Symbol na mapie:** UE-XI
- **Lokalizacja:** 2,5 km na południowy wschód od Przekolna;
- **Przedmiot ochrony:** śródpolne jezioro będące siedliskiem płazów i ptaków;
- **Charakterystyka przyrodnicza:** zbiornik wodny z roślinnością wodną i szuwarową; stanowiska płazów: ropuchy szarej i żaby jeziorkowej; ptaków: krzyżówki i łyski;
- **Zagrożenia:** pływy z pól, eutrofizacja, nadmierna penetracja wędkarska;
- **Wskazania:**
 - przewidzieć możliwość opracowania planu ochrony.

l) Nazwa: Użytek Ekologiczny „Jarosławskie oczka”

- **Forma ochrony:** użytek ekologiczny;
- **Symbol na mapie:** UE-XII
- **Lokalizacja:** okolice Jarosławska;
- **Przedmiot ochrony:** śródpolne jeziorka, bagniska będące ostoją wielu płazów, gadów i ptaków;
- **Charakterystyka przyrodnicza:** rozległy obszar obejmujący oczka wodne wokół Jarosławska; roślinność wodna i szuwarowa; liczne stanowiska organizmów zamieszkujących wilgotne siedliska: kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara i zielona, rzekotka drzewna, żaba jeziorkowa, żaba trawna, żaba moczarowa, żaba wodna, zaskroniec zwyczajny; z ptaków występują: perkoz, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, łabędź niemy, krzyżówka, błotniak stawowy, kokoszka wodna, łyska, żuraw, świerszczak, strumieniówka;
- **Zagrożenia:** pływy z pól, eutrofizacja, nadmierna penetracja wędkarska;
- **Wskazania:**
 - przewidzieć możliwość opracowania planu ochrony.

m) Nazwa: Użytek Ekologiczny „Torfowisko nad jeziorem Pelcz”

- **Forma ochrony:** użytek ekologiczny;
- **Symbol na mapie:** UE-XIII
- **Lokalizacja:** 0,5 km na zachód od osady Będargowiec;
- **Przedmiot ochrony:** torfowisko w dawnej zatoce jeziora Pelcz;
- **Charakterystyka przyrodnicza:** kompleks torfowiskowy z roślinnością turzycowiskową, szuwarową i zaroślową, charakterystyczna flora z gatunkami rzadkimi i chronionymi: turzyca tunikowa, turzyca nitkowata, jaskier olbrzymi, pływacz drobny; w sąsiedztwie obiektu kąkol polny i groszek bulwiasty;
- **Zagrożenia:** odwodnienie i eutrofizacja; w sąsiedztwie teren parcelowany na działki rekreacyjne, odcinające dostęp do brzegu jeziora;
- **Wskazania:**
 - opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego i planu ochrony.

n) Nazwa: Użytek Ekologiczny „Żurawina”

- **Forma ochrony:** użytek ekologiczny
- **Symbol na mapie:** UE-XIV
- **Lokalizacja:** 1 km na południe od Niesporowic;
- **Przedmiot ochrony:** ekosystem żywego kotłowego torfowiska mszarnego, flora;
- **Charakterystyka przyrodnicza:** torfowisko mszarne, wykształcone w niewielkim zagłębieniu na obszarze sandrowym; na stromych zboczach zbiorowiska lasu liściastego z dominacją buka, o dużych walorach krajobrazowych; typowe zbiorowiska roślinne mszaru i okrajka; populacje chronionych i rzadkich gatunków flory: turzyca bagiczna, rościszek okrągłolistny, żurawina błotna;
- **Zagrożenia:** odwodnienie, nieprawidłowa gospodarka leśna w otoczeniu np. masowe odlesienie zboczy;
- **Wskazania:**
 - zakaz zmiany stosunków wodnych.

o) Nazwa: Użytek Ekologiczny „Torfowiska Kotłowe”

- **Forma ochrony:** użytek ekologiczny;
- **Symbol na mapie:** UE-XV
- **Lokalizacja:** 2,5 km na południowy-wschód od Niesporowic;
- **Przedmiot ochrony:** ekosystem żywego kotłowego torfowiska mszarnego, flora;
- **Charakterystyka przyrodnicza:** grupa kilku niewielkich torfowisk mszarnych, w zagłębieniach na obszarze sandrowym; na stromych zboczach zbiorowiska leśne, o dużych walorach krajobrazowych; typowe zbiorowiska roślinne mszaru i okrajka; populacje chronionych i rzadkich gatunków flory: czermień błotna, wąkrota zwyczajna, żurawina błotna;
- **Zagrożenia:** potencjalne odwodnienie, w wyniku zmiany lokalnych lub regionalnych stosunków hydrologicznych, nieracjonalna gospodarka leśna;
- **Wskazania:**
 - zakaz zmiany stosunków wodnych;
 - zakaz odlesiania zboczy.

p) **Nazwa:** Użytek Ekologiczny „Grzybienie”

- **Forma ochrony:** użytek ekologiczny;
- **Symbol na mapie:** UE-XVI
- **Lokalizacja:** 2,5 km na południowy-wschód od Niesporowic;
- **Przedmiot ochrony:** ekosystem wodny, zbiorowiska wodne i szuwarowe, flora;
- **Charakterystyka przyrodnicza:** śródlądne jeziorko w zagłębieniu wytopiskowym; otwarte lustro wody z roślinnością o liściach pływających, szuwary i łożowiska; na brzegu fragmenty olsów i łęgów olszowych; chronione i rzadkie gatunki flory: wąkrota zwyczajna, grązel żółty, grzybienie białe;
- **Zagrożenia:** potencjalne odwodnienie, penetracja i niszczenie roślinności nadwodnej przez wędkarzy;
- **Wskazania:**
 - zakaz zmiany stosunków wodnych.

6.4.7. Inne cenne obszary i obiekty

Do pozostałych cennych obszarów i obiektów przyrodniczych zalicza się m.in. stanowiska gatunków chronionych roślin i ciekawych zbiorowisk roślinnych, miejsca bytowania i rozrodu rozmaitych przedstawicieli fauny, skupiska starodrzewu i in.

Oprócz obszarów, którym powinno się nadać jeden ze statusów ochronnych, zgodnie z ustawą o ochronie przyrody, na terenie gminy Pełczyce istnieje szereg obszarów charakteryzujących się znacznymi walorami przyrodniczymi, które pełnią rolę miejsc występowania dla wielu cennych gatunków roślin i rozrodu zwierząt gatunków chronionych, a dla których niewłaściwym i niecelowym byłoby wdrażanie procedury objęcia ochroną. Tereny te należy chronić na innej drodze, a mianowicie:

- poprzez stosowne, wyważone i dostosowane do potrzeb zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego gminy, jako źródła prawa miejscowego,
- jako miejsca występowania roślin gatunków chronionych,
- jako miejsca rozrodu i stałego przebywania zwierząt gatunków chronionych.

Dla obszarów scharakteryzowanych poniżej nie proponuje się konkretnej formy ochrony, ale należy mieć świadomość, że obiekty te są ważne dla zachowania różnorodności biologicznej flory i fauny i wartościowymi krajobrazowo miejscami na omawianym terenie.

Bytujące tu zwierzęta i rosnące rośliny należą do taksonów objętych ochroną gatunkową i z tego powodu degradacja tych miejsc jest zabroniona.

Określenie lokalizacji powyższych obszarów oraz opis ich walorów umożliwia zagospodarowanie obszaru gminy z uwzględnieniem potrzeb ochrony przyrody.

Projektowane obszary i obiekty cenne przyrodniczo na terenie gminy Pelczyce zestawiono w załączonej tabeli nr 19 „Obszary i obiekty cenne przyrodniczo w gminie Pelczyce”.

Tabela 19

Obszary i obiekty cenne przyrodniczo w gminie Pelczyce

Symbol na mapie 1: 25 000	Opis obiektu
OC-1	Dolina rzeki Małej Iny przebiegająca wzdłuż północnej i północno-wschodniej granicy gminy Pelczyce. Środowisko bytowania bezkręgowców – mięczaków, ryb (w tym prawdopodobnie lososiowate), płazów (żaba jeziorkowa, żaba wodna), gadów (zaskroniec), ptaków (siewkowce, śpiewające) i ssaków (głównie owadożerne, nietoperze, gryzonie oraz drapieżne)
OC-2	Oczka wodne w pobliżu miejscowości Nadarzyn. Stanowiska płazów: traszka zwyczajna, kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, rzekotka drzewna, żaba jeziorkowa, żaba trawna, żaba moczarowa, żaba wodna; gadów: zaskroniec zwyczajny; ptaków: przepiórka
OC-3	Oczka wodne 1 km na N od Lubiany. Występowanie: płazy – rzekotka drzewna, żaba jeziorkowa; ptaki – świerszczak.
OC-4	Oczka wodne z grązelami, grzybieniami i trzciną położone na terenie pomiędzy Lubianą Pyrzycką a Płotnem. Stanowiska: kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, żaba jeziorkowa, żaba wodna, zaskroniec zwyczajny, perkoz, labędź niemy, krzyżówka, łyska, trzcinniczek, błotniak stawowy
OC-5	Śródpolne oczka wodne i podmokłości na W od drogi Płotno – Brzyczno z grązelami i grzybieniami. Występowanie: kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, żaba jeziorkowa, żaba wodna, rzekotka drzewna, zaskroniec zwyczajny, perkoz, labędź niemy, krzyżówka, łyska, trzcinniczek, błotniak stawowy Jezioro na zachód od Płotna. Stanowiska: ropucha szara, żaba jeziorkowa, moczarowa i wodna, labędź niemy, krzyżówka, czernica, gągoł, łyska
OC-6	Jezioro na zachód od Płotna. Stanowiska: ropucha szara, żaba jeziorkowa, moczarowa i wodna, labędź niemy, krzyżówka, czernica, gągoł, łyska
OC-7	Obejmuje jezioro leżące przy stacji kolejowej w Płotnie, śródpolne oczko z pasem trzcin otoczone wąskim pasem łąki, dolinę bezimiennego cieką odpływającego od jez. Trzebień. Stwierdzono występowanie: żaba jeziorkowa, trawna, moczarowa i wodna, błotniak stawowy, łyska, derkacz, trzcinia, czajka
OC-8	Tereny podmokłe wokół Lubiany. Występowanie płazów: ropucha szara i zielona, rzekotka drzewna, żaba jeziorkowa i wodna
OC-9	Pola między Boguszynem a Puszczykiem. Stanowisko przepiórki
OC-10	Boguszyny, pozostałości po małych oczkach i podmokłych łąkach oraz bagniskach, silnie zmeliorowane i osuszone. Występowanie: żaba jeziorkowa i wodna, błotniak stawowy
OC-11	Pola na północ od osady Kukadło, śródpolne oczka wodne i bagna w okolicach Kukadła, bezimienny strumień wypływający z jez. Trzebień. Stanowiska: płazy: ropucha szara, żaba jeziorkowa i wodna, traszka zwyczajna; gady: jaszczurka zwinka, zaskroniec zwyczajny; ptaki: przepiórka, pliszka górska, strumieniówka
OC-12	Obejmuje śródpolne oczka wodne pomiędzy Bukwicą a Bolewicami. Występowanie: kumak nizinny, żaba jeziorkowa i wodna, jaszczurka zwinka, trzcinniczek, miejsce żerowania stad bocianów białych i gromadzenia się na zlotach krzyżówek.

OC-13	Śródpolne oczka wodne i bagniska, zmeliorowane łąki wokół Bolewic. Plazy: ropucha szara i zielona, żaba jeziorkowa
OC-14	Stawy rybne na wschód od Pełczyc. Stanowiska płazów: kumak nizinny, ropucha zielona, żaba jeziorkowa; gadów: jaszczurka zwinka, zaskroniec zwyczajny; ptaki: żerujące czaple, łabędź niemy, krzyżówka, czernica, łyska
OC-15	Śródpolne oczka wodne i bagniska na zachód od Pełczyc. Plazy: kumak nizinny, ropucha zielona, żaba jeziorkowa
OC-16	Bezimienne śródpolne jezioro 100 m na S od Jagowa, śródpolne obniżenia wypełnione wodą lub częściowo osuszone, śródpolne oczka na wschód od Jagowa. Występowanie: ropucha szara i zielona, żaba jeziorkowa, kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, żaba wodna, perkoz dwuczuby, łabędź niemy, krzyżówka, głowienka, łyska, rybitwa zwyczajna, trzciniak
OC-17	Dolina rzeki Płoni obejmująca łąki pocięte kanałami melioracyjnymi, drzewostany olszowe i brzeźniaki, stawy rybne. Stanowiska płazów: ropucha szara, rzekotka drzewna, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa i wodna; gadów: jaszczurka zwinka i żyworodna, padalec zwyczajny, zaskroniec zwyczajny; ptaków: krzyżówka, zimorodek, ssaków: wydra, norka amerykańska i inne drapieżne
OC-18	Bezimienne jezioro na 1 km na południowy-zachód od Chrapowa. Występowanie płazów: kumak nizinny, ropucha szara, żaba jeziorkowa i wodna; ptaków: łabędź niemy, krzyżówka, kokoszka wodna, łyska, czajka, trzcinniczek, trzciniak
OC-19	Pola koło Łyskowa i śródpolne oczko wodne w Pełczycach. Plazy: kumak nizinny, żaba jeziorkowa; ptaki: przepiórka
OC-20	Jezioro Mały Pełcz. Plazy: żaba jeziorkowa i wodna; ptaki: krzyżówka
OC-21	Bezimienne dwa jeziora koło jez. Trynno. Stanowiska płazów: grzebiuszka ziemna, żaba jeziorkowa i wodna; ptaków: krakwa, krzyżówka, gagol
OC-22	Pola ok. 200 m na północny-wschód od Przekolna. Stanowisko przepiórki
OC-23	Bezimienne jezioro położone w rynn timer z obszarem źródłowym zadrzewionym i zakrzaczonym, z fragmentami trzcinowisk i turzycowisk. Występowanie: kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, rzekotka drzewna, żaba jeziorkowa, trawna, moczarowa i wodna, krzyżówka, błotniak stawowy, łyska, żuraw, świerszczak, strumieniówka
OC-24	Dwa jeziora koło Ługowa. Plazy: ropucha szara, żaba jeziorkowa; ptaki: perkoz dwuczuby, krzyżówka, łyska
OC-25	Kompleks śródpolnych oczek i jezierek położonych na wschód od Będargowa. Stanowiska płazów: kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, ropucha zielona, rzekotka drzewna, żaba jeziorkowa, trawna, moczarowa i wodna; ptaków: perkoz, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, łabędź niemy, krzyżówka, kokoszka wodna, łyska, rybitwa czarna
OC-26	Rozlewisko na południe i południowy-zachód od Jarosławska. Stanowiska płazów: kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara i zielona, rzekotka drzewna, żaba jeziorkowa, trawna i wodna; ptaków: perkoz, łabędź niemy, gęś gęgawa, krzyżówka, łyska, mewa śmieszka, rybitwa czarna
OC-27	Rozlewisko na wschód od Jarosławska, śródleśne bagniska, oczka wodne i jeziora na wschód od Jarosławska przy granicy gminy będące częścią kompleksu Puszczy Barlineckiej. Występowanie: kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, rzekotka drzewna, żaba jeziorkowa, trawna, moczarowa i wodna; jaszczurka żyworodna; żuraw, krzyżówka, łyska
OC-28	Śródpolne oczka wodne na południowy-zachód od Jarosławska. Stanowiska płazów: kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, żaba jeziorkowa i wodna; ptaków: łabędź niemy, cyraneczka, krzyżówka, łyska, trzciniak
OC-29	Śródpolne oczka wodne około 1,5 km na południowy-wschód od Krzynki. Plazy: żaba jeziorkowa i wodna; ptaki: błotniak stawowy, żuraw

OC-30	Torfowisko porośnięte olsem i jesionem 0,5 km na północny-wschód od Samika. Plazy: żaba moczarowa; ptaki: żuraw
OC-31	Dwa jeziora w obrębie wsi Sarnik. Stwierdzono występowanie płazów: kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara; ptaków: krzyżówka, łyska
OC-32	Śródpolne oczka i jeziora, podtopienia łąk, nieużytki częściowo zakrzaczone w rejonie Niesporowic. Stanowiska płazów: kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, rzekotka drzewna, żaba jeziorkowa, śmieszka, trawna, moczarowa i wodna, ropucha szara; gadów: zaskroniec zwyczajny; ptaków: labędź niemy, krzyżówka, łyska, perkoz, błotniak stawowy, dzierzba, srokosz
OC-33	Śródpolne oczka wodne 300 m na południowy-wschód od Niesporowic. Plazy: kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, żaba jeziorkowa i wodna; ptaki: krzyżówka, łyska
OC-34	Niegdyś dolina strumienia, obecnie śródleśne stawy rybne. Plazy: żaba jeziorkowa, moczarowa i wodna; gady: zaskroniec zwyczajny; ptaki: krzyżówka, gągół, łyska
OC-35	Śródleśne torfowisko 2,5 km na południe od Niesporowic. Stanowisko żaby jeziorkowej

Źródło: Waloryzacja Przyrodnicza Gminy Pelczyce, BKP, Szczecin 2002 r.

Zgodnie z zapisami ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (art.3) i ustawy o lasach (art.13) ochronie polegającej na zachowaniu w stanie naturalnym podlegają:

- śródpolne i śródleśne oczka wodne o powierzchni do 1 ha,
- torfowiska na gruntach rolnych i śródleśne,
- pozostałe naturalne bagna i łąki na terenach śródleśnych.

Wobec powyższych obiektów zakazana jest ingerencja zakłócająca naturalne procesy i mogąca doprowadzić do zachwiania równowagi przyrodniczej lub ograniczenia różnorodności biologicznej. W szczególności nie należy:

- wykonywać w odniesieniu do tych obiektów (także w ich sąsiedztwie) prac melioracyjnych wpływających negatywnie na ich stosunki wodne (w szczególności obniżających poziom wód),
- oddawać w dzierżawę oczek wodnych w celu ich wykorzystania rybackiego wiążącego się z niszczeniem roślinności wodnej i przybrzeżnej oraz zmianą właściwości fizykochemicznych wód,
- niszczyć roślinność przybrzeżną oraz zarośla i zadrzewienia przywodne,
- wykonywać w sąsiedztwie zrębów zupełnych,
- eksploatować torf.

6.4.8. Strefy chronione

Na obszarze gminy Pelczyce istnieje jedno zarejestrowane stanowisko ptaków objętych przepisami o ochronie strefowej (rozporządzenie o ochronie gatunkowej zwierząt). Jest to stanowisko orla bielika (Leśnictwo Płotno, Nadleśnictwo Choszczno). Ponadto jest bardzo prawdopodobne występowanie bielika na innych stanowiskach na terenie gminy, jak i gniazdowanie innych gatunków wymagających ustanowienia stref ochronnych, a także zółwia błotnego, orlika krzykliwego i puchacza.

W przypadku ww. stanowiska obowiązuje zakaz dokonywania zmian obejmujących wycinanie drzew i krzewów, prowadzenia robót melioracyjnych, wznoszenia obiektów, urządzeń i instalacji oraz innych prac mających wpływ na ochronę miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków chronionych, a także przebywania poza miejscami wyznaczonymi.

6.4.9. Elementy Ekologicznej Sieci Obszarów Chronionych (ESOCh)

Zgodnie z nowoczesną ideą ochrony przyrody obszary chronione powiązane powinny być w sposób umożliwiający w miarę swobodny przepływ energii i materii, a także przepływ informacji genetycznej. Doświadczenia dowodzą, że nawet niezbyt naruszone przez człowieka i chronione, ale wyizolowane z otoczenia obszary, powoli ulegają nasilającej się degeneracji wynikającej z izolacji geograficznej; spada, początkowo niezauważalnie, odporność takich ekosystemów na czynniki destrukcyjne (np. patogeny), by w końcu objawić się zmniejszeniem bioróżnorodności, a także odporności lokalnych gatunków wynikającej z braku przepływu informacji genetycznej. Zgodnie z systemem ESOCh lub z podobnym mu metodycznie systemem Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET-PL, która oprócz uwarunkowań krajowych uwzględnia połączenia ogólnoeuropejskie; obszary cenne przyrodniczo dzieli się na węzły i korytarze ekologiczne; węzłami są najczęściej tereny podmokłe, torfowiska, jeziora, oczka wodne będące miejscami rozrodu i stałego przebywania zwierząt gatunków chronionych oraz centrami rozprzestrzeniania się gatunków roślin; korytarzami najczęściej są doliny cieków wodnych, a także łączące węzły pasy roślinności drzewiastej, lasy ekstensywnie wykorzystywane, łąki czy aleje drzew przydrożnych.

Sieć ESOCh nie uzyskała dotychczas statusu ochrony przyrody, ale w nowoczesnym podejściu do idei ochrony przyrody jest bardzo istotnym elementem. Umożliwia zaplanowanie i realizację zadań o doniosłym znaczeniu dla zachowania zasobów przyrody i jej różnorodności.

Elementy ESOCh to obiekty, których powierzchnia wynosi od kilku arów do kilkuset

hektarów. Pełnią one rolę miejsc rozrodu i stałego przebywania zwierząt. Zarówno strefy faunistyczne, jak i korytarze ekologiczne powinny przede wszystkim dawać możliwość odbywania rozrodu oraz odbywania wędrówek na zimowiska.

Tereny te są w większości obszarami podmokłymi, torfowiskami, jeziorami lub oczkami wody albo trzcinowiskami. Stanowią pozostałość obszarów podmokłych i zabagnionych dolin rzecznych które poprzez melioracje i osuszanie w większości przekształcono w użytki zielone.

Inne obszary cenne dla fauny to leżące poza dolinami rzecznyymi śródpolne i śródleśne oczka wodne często zarastające lub zarośnięte. Większość oczek dawniej została obsadzona drzewami, które obecnie w wielu przypadkach są częściowo uschnięte lub całkowicie obumarłe. Powinny być jednak zachowane w krajobrazie i chronione nawet po obumarciu, gdyż stanowią one doskonałe ukrycie dla wielu gatunków zwierząt.

W oparciu o analizę rozmieszczenia ważniejszych florystycznie miejsc oraz naturalnych szlaków migracyjnych w gminie Pełczyce, wyznaczono w jej granicach korytarze i obszary węzłowe. Na terenie gminy nie wyróżniono korytarzy o znaczeniu krajowym ani międzynarodowym (konceptja ECONET). Wyznaczone korytarze i obszary węzłowe mają znaczenie lokalne (niektóre wręcz gminne) i regionalne.

6.4.10. Strefy węzłowe

Na terenie gminy Pełczyce nie są zlokalizowane obszary węzłowe o randze międzynarodowej i krajowej.

6.4.11. Korytarze i bariery ekologiczne

a. Korytarze ekologiczne

Na obszarze gminy Pełczyce położone są doliny średniej wielkości rzek: Płoni i Małej Iny oraz dwóch małych: Strzelicy oraz Pełcza. Pierwsze dwie z pewnością należy zaliczyć do korytarzy ekologicznych mających znaczenie regionalne, lub nawet międzyregionalne.

Dwa pozostałe są korytarzami o znaczeniu gminnym lub powiatowym. Wszystkie charakteryzują się tym, że wyraźnie można je wyodrębnić w terenie lub na mapie.

Natomiast istnieją w gminie tej fragmenty korytarzy, dla których trudno określić granice, tj. ich krawędzie i kierunek ciągu. Niewątpliwie takim elementem są śródpolne i śródleśne oczka wodne, bardzo licznie występujące na obszarze całej gminy, stanowiące fragment

Pojezierza Choszczeńskiego, będącego częścią Pojezierza Myśliborskiego, wchodzącego w skład Pojezierza Pomorskiego (które zaliczane jest do korytarzy ekologicznych o znaczeniu krajowym i ponadkrajowym).

Ochrona tych obszarów, pełniących funkcje korytarzy ekologicznych, jest warunkiem zachowania dzisiejszego stanu składu gatunkowego i ilościowego fauny występującej na terenie gminy Pelczyce, powiatu choszczeńskiego oraz Pojezierza Choszczeńskiego, a w większym wymiarze Pojezierza Myśliborskiego.

b. Bariery ekologiczne

Analiza terenowa przeprowadzona pod kątem barier ekologicznych wskazuje, że w gminie Pelczyce występujące bariery mają charakter lokalny, o stosunkowo małym oddziaływaniu na całość fauny. Należy do nich zaliczyć:

- drogi – stanowiące problem w związku z występującymi kolizjami zwierząt z pojazdami. Ponieważ drogi gminy Pelczyce są szlakami komunikacyjnymi mającymi raczej lokalne znaczenie, stąd też nasilenie ruchu na nich jest raczej niewielkie. Przeprowadzona analiza wykazała, że w części przypadków zagrożenie to można by zminimalizować poprzez:
 - wybudowanie przepustów dla drobnej zwierzyny,
 - stosowanie w okresach wędrówek płotków wzdłuż newralgicznych odcinków dróg.
- linie kolejowe – w gminie zlokalizowana jest jedna linia kolejowa Barlinek – Choszczno, jednakże od kilku lat jest ona nieczynna i nie przewiduje się jej uruchomienia. Dlatego ta bariera nie ma istotnego znaczenia. Tereny kolejowe nieczynnej linii proponuje się przeznaczyć pod lokalizację ścieżki rowerowej, a w rejonie miasta Pelczyce, na budowę obejścia drogowego z punktami obsługi tras komunikacyjnych. Przy projektowaniu tej inwestycji należy uwzględnić wymogi środowiskowe, głównie ekologiczne.

7. WARTOŚCI ZASOBÓW ŚRODOWISKA KULTUROWEGO I WYTYCZNE OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

7.1. Historia Ziemi Pelczyckiej na tle zarysu dziejów Pomorza Zachodniego

1) Obszar

Obszar, zwany dalej Ziemią Pelczycką, jest historyczną krainą pogranicza polsko-brandenbursko-zachodniopomorskiego (księstwa Gryfitów), posiada więc konotację polityczną, funkcjonującą w okresie od wczesnego do późnego średniowiecza.

Dawna Ziemia Pelczycka, położona w obrębie Pojezierza Myśliborsko-Barlineckiego, obejmowała (wg E. Rymara) obszar około 360 km², wchodzący, w przeważającej części, w skład dzisiejszego powiatu choszczeńskiego. Na północy i północnym-wschodzie niewielki obszar dawniejszej Ziemi Pelczyckiej, z miejscowościami Warszyn i Brzezina, należy dzisiaj do powiatu pyrzyckiego, zaś na zachodzie, obszary obejmujące wsie Laskowo, Niepólko, Żydowo i Płonna, wchodzi już w skład powiatu myśliborskiego.

Granice Ziemi Pelczyckiej wyznaczały (w uproszczeniu):

- od zachodu i północnego-zachodu – rzeka Płonia,
- od północnego-wschodu – Mała Ina,
- od południa – kompleksy leśne Puszczy Barlineckiej, wcinające się na skrajnym południu w lasy dankowskie (wraz z jez. Wilgie).

Centralną część Ziemi Pelczyckiej stanowią tereny prawie bezleśne (za wyjątkiem zalesionej enklawy w dolinie Strzelicy (z osadami Sułkowo, Jagów).

Ziemia Pelczycka rozciąga się w obszarze moren czołowych pochodzących z fazy pomorskiego zlodowacenia bałtyckiego. Obszar charakteryzują pofałdowania ze wzniesieniami morenowymi, które sięgają ponad 100 m n.p.m. Zwały morenowe tworzą piaski, żwiry i gliny zwałowe wzbogacone licznymi głazami. W rejonie Pelczyc znajduje się skupisko największych wzniesień morenowych, jakie występują w południowo-zachodniej części województwa zachodniopomorskiego. Omawiany obszar urozmaicają malownicze, morenowe jeziora, przeważnie rynnowe, często przepływowe, których poziom lustra wody regulują przepływy rzeczne (m.in. rzeka Polka). Wyróżnia się tutaj, w części środkowo-południowej obszaru, największe jezioro rynnowe – Wielki Pelcz, o długości około 8 km, przeciętnej szerokości 300-600 m i o powierzchni 2,4 km². Zbiornik ten, posiadający wysokie walory krajo-

brazowe, zwłaszcza w jego południowej części, jest największym ogniwem w łańcuchu położonych w kierunku południkowym akwenów przepływowych, jakie występują w obrębie Pelczyc. Są to jeziora: Panieńskie i satelitarne, mniejsze akweny Mały Pelcz, Stawno i jezioro Krzywe.

Pod względem znaczenia dla kreacji historycznego układu osadniczego Pelczyc centralne znaczenie w tym zbiorowisku jeziornym zajmuje Jezioro Panieńskie, w oparciu o które powstało pierwotne grodzisko obronne oraz rozlokowały się stare podgrodzia; stworzyły one „zaczyn” rozwoju pelczyckiego organizmu miejskiego. Łańcuch występujących w tym obszarze jezior kończą położone w kierunku północnym od jez. Panieńskiego jeziora: Łąka i Trzebień, a w kierunku południowym – jeziora: Gardno, Sitno i Wielgie.

2) Rys historyczny⁶

Pelczyce i Ziemia Pelczycka wpisują się swymi historycznymi losami w dziejową wspólnotę obszarów tej części środkowej Europy, która rozpościera się między środkową i dolną Wisłą i Łabą.

Historyczne źródła datują istnienie osiadłego trybu życia na tych obszarach na połowę IV tysiąclecia, tj. na epokę środkowego neolitu. Archeolodzy nazywają kulturę tych ludów tzw. kulturą pucharów lejkowatych.

2500 lat przed Chr. pojawiają się na powyższych obszarach ludy pasterskie przybyłe prawdopodobnie znan czarnomorskich stepów. Tworzą one tzw. kulturę ceramiki sznurowej.

1200 lat przed Chr., w epokę środkowego brązu, w dorzeczach dolnej Wisły, Odry i Łaby pojawiają się ludy tworzące wieloetniczny, germańsko-słowiański krąg kulturowy zwany kulturą łużycką. Kulturowymi cechami tych ludów są m.in. kult słońca, kremacja zmarłych, urny i pola popielnicze oraz kurhany ziemne i kamienno-ziemne. Kulturowe echa tej formacji etnicznej przetrwują jeszcze do przełomu pierwszego i drugiego tysiąclecia po Chrystusie.

W epokę późnego brązu i wczesnego żelaza, tj. w okresie 800-600 lat przed Chr. dociera na Pomorze i w dorzecze dolnej Odry migracyjna fala ludności słowiańskiej, która pochodzi z obszarów dzisiejszej południowej i południowo-zachodniej Polski oraz Czech.

⁶ Rozdział ten opracowano na podstawie następującej bibliografii: E. Rymar, *Burzliwe dzieje Ziemi Pelczyckiej (do końca XVI w.)*, Zeszyty Pelczyckie, T.5, Szczecin, 1974; E. Golczewski, *Z dziejów Ziemi Myśliborskiej*, Szczecin 1966; H. Lesiński, *Zarys dziejów Stargardu od XIII w. do końca XVIII w.*, Praca zbiorowa pod red. B. Dopierały, Poznań 1968; K. Golczewski, H. Lesiński, M. Mazurkiewicz, *rozprawy i artykuły*, Z.10, Poznań – Szczecin 1971; *Pomorze Zachodnie przez wieki*, praca zbiorowa pod red. M. Piskorskiego, Wydawnictwo Zamek Książąt Pomorskich, Szczecin 1999; Z. Radacki, *Średniowieczne zamki na Pomorzu Zachodnim*, PWN, Warszawa 1976; H. Berghaus *Landbuch des Herzogtums Stettin von Kamin und Hinterpommern oder der Verwaltungs-Bezirke der Königlichen Regierung*, zu Stettin – Berlin, u. Wiesen 1872.

W okresie, od VII w. przed Chr. do około XI w. po Chr. wykształcają się między środkową i dolną Odrą i Łabą odmienne pod względem kulturowym i politycznym autonomiczne grupy Słowian Połabskich, wśród których wyróżniają się swą aktywnością polityczną plemiona Serbów Łużyckich (sięgających falą osadniczą do południowych i południowo-wschodnich obrzeży Ziemi Pelczyckiej) oraz plemiona Wieletoń.

W tym czasie, w okresie VIII-X w., na wschód od ujścia Odry, wzdłuż południowych obszarów nadbałtyckich zaznacza swój byt pod względem kulturowym słowiańska grupa językowa Pomorzan. W panującym ówczesnie systemie rodowo-plemiennym Ziemia Pelczycka jest także rejonem, gdzie uwidacznia się wyraźny, kulturowy i polityczny wpływ plemienia Pyrzyczan. W okresie IX-XI w. Ziemia Pelczycka wchodzi już w skład plemiennego państwa Pyrzyczan i stanowi jego południowo-wschodni skraj. Wiadomo (E. Rymar), że obszar ten znajduje się wtedy pod ochroną dobrze zorganizowanych grodzisk obronnych Barlinka i Sądowa.

W wiekach X-XII Pelczyce są już silnym grodem obronnym, opartym o układ przestrzenny jez. Panieńskiego; gród ulokowany jest na wyspie (która dzisiaj stanowi wschodni cypel jeziora). Wokół obronnego grodu rozwijają się dwa podgrodzia: jedno rozwija się na południe od grodu (wtedy także na wyspie), z którego powstanie później tzw. Stare Miasto, drugie podgrodzie wyrasta na wschodnim brzegu jeziora Panieńskiego, z którego rozwinię się tzw. Nowe Miasto.

Pelczyce, wraz z okalającym je obszarem dawnej Ziemi Pelczyckiej stanowią, do końca XVI w. typowe, pod względem politycznym, miasteczko pogranicza polsko-brandenbursko-pomorskiego. W trakcie kilkusetletnich konfliktów politycznych i zbrojnych tereny te zmieniają często swą przynależność państwową (także właścicielską); raz są we władaniu władców polskich, to znów stanowią domenę nowomarchijskich książąt Brandemburgii, lub są własnością suwerenów zachodniopomorskich z dynastii Gryfitów. Także, na krótko, Ziemią Pelczycką włada Państwo Krzyżackie.

W połowie X w. w ekspansję Sasów i Dunów na ziemi nadodrzańskie miesza się, jako konkurent, książę Polan – Mieszko I. W latach 963-967 Ziemia Pelczycka wchodzi czasowo w jego władanie. Potem, w wyniku zaangażowania księcia Polan w długotrwałe walki z Sasami Mieszko traci wpływy nad ziemiami wokół ujścia Odry.

Do początków XII w. Ziemia Pelczycka jest we władaniu rodowo-plemiennych państw Słowian zachodniopomorskich. Jest to okres stopniowego zaniku tych struktur społeczno-politycznych na rzecz wykształcania się władzy książęcej oraz początków stosunków feudalnych.

W latach 1102-1123 następuje pierwsza faza podbojów Pomorza przez polskiego księcia Bogusława III Krzywoustego, który przywraca (od czasów Mieszka I) lenną zwierzchność Polski nad pomorską władzą książęcą. W latach 1124-1130 Ziemia Pelczycka zostaje prawdopodobnie (E. Rymar) oderwana od księstwa zachodniopomorskiego, aby po śmierci księcia (1138 r.), w wyniku podziału państwa Piastów na dzielnice, znaleźć się we władaniu Piastów wielkopolskich. Ziemia Pelczycka podlega w tym czasie chrystianizacji, a gród pelczycki pełni funkcje ośrodka kasztelańskiego. Według ówczesnych źródeł historycznych na Ziemi Pelczyckiej istnieje już rozwinięte osadnictwo otwarte.

W latach 1232-1236 książę wielkopolski Władysław Odonic (będący już w 1236 r. lennikiem księcia śląskiego Henryka Brodatego) nadaje cystersom z Kolbacza tereny osadnicze rozlokowane na północnych obrzeżach ówczesnej Ziemi Pelczyckiej (Dobropole, Brzeziny, Nadarzyn, Warszyn). W tym czasie powstaje w Ziemi Pelczyckiej pierwsze (?) lenno rycerskie; książę śląski Henryk Brodaty nadaje je rycerzowi Janowi Wielkiemu (Magnusowi).

W okresie 1247-1249 książę szczeciński Barnim (od 1264 r. władca całego zjednoczonego państwa zachodniopomorskiego), korzystając po śmierci Henryka Brodatego z osłabienia państwa Piastów Śląskich, anektuje Pelczyce i Ziemię Pelczycką wraz z dobrami cysterskimi i włącza je do państwa Gryfitów.

Przy poparciu papieża i cesarza Rzeszy, margrabiowie brandenburscy z dynastii askańskiej, prac w połowie XIII w. ku Bałtykowi, sięgają do południowych terenów Pomorza i północno-zachodnich obszarów Wielkopolski. W drugiej połowie XIII w. Barnim I, zdając sobie sprawę z zagrożenia brandenburskiego, sprowadza na Ziemię Pelczycką rycerstwo i nadaje mu liczne lenna.

W roku 1250 osadzona zostaje w Pelczycach, pochodząca z Westfalii, rycerska rodzina Behr (Niedźwiedź). Pierwszy przedstawiciel tej rodziny Lippold I sprowadza zakon Św. Wiktora i nadaje mu 20 łanów (na wyspie i wokół wsi Boguszyny i Przekolno). Około 1260 r. synowie Lippolda I – Teodoryk (Dietrich) i Lippold II nadają Pelczycom, z upoważnienia Barnima I, prawo lokacyjne na prawie magdeburskim wraz z przydziałem około 120 łanów.

Prawa miejskie obejmują także pelczyckie podgrodzia. Herbowym znakiem rodu von Behr jest niedźwiedź stojący na kamieniu, wsparty przednimi łapami o drzewo. Uwidacznia to najstarsza pieczęć miejska Pelczyc z połowy XIV w. Natomiast w herbie samego miasta istnieje niedźwiedź, który stoi na zielonym wzgórzu pod dębem.

Lippold I, osadę pelczycką nazywa na swoją cześć – Bernsteyn. Później nazwa miasteczka brzmi: w dokumencie z 1280 r. – Berensten, a z 1303 roku – Bernsten (E. Rymar). Potężni lenni właściciele Pelczyc prowadzą w tym czasie intensywną działalność koloniza-

cyjną, jednocześnie z tym, rozpowszechniają w słowiańskiej Ziemi Pelczyckiej mowę niemiecką oraz niemieckie brzmienie nazw osad i wsi.

Po śmierci Barnima I w roku 1278 formalne rządy w Księstwie Zachodniopomorskim przejmuje jego pierworodny syn – Bogusław IV. Czasy te, od 1247 r. do 1280 r., są okresem, kiedy Ziemia Pelczycka stanowi południową rubież Księstwa Zachodniopomorskiego.

Przełom I i II połowy XIII w., to czasy nasilającej się agresji margrabiów brandenburskich na północ i północny-wschód – na tereny historycznie słowiańskie; zmierzając ku południowemu wybrzeżu Bałtyku i ku ujściu Odry, Marchia Brandenburska wbija się w południowe rubieże państwa Gryfitów (wykorzystując m.in. jego osłabienie, wynikające z podziałów dynastycznych) oraz w północno-zachodnie tereny Wielkopolski. Poza działalnością zbrojną margrabiowie chwytają ku temu wszelkie okazje natury politycznej oraz prawnoustrojowej, właściwej ówczesnym stosunkom dynastyczno-feudalnym. Stopniowo anektowane są w tym czasie nowe, marchijskie zdobycze terytorialne w dorzeczach Warty, Noteci i dolnej Odry, które wyodrębniają się pod względem politycznym, tworząc tzw. Nową Marchię (Neumark).

Już w latach 1269-1276, po opanowaniu przez Brandenburgię, najpierw okolic Choszczna, potem Ziemi Myśliborskiej i Ziemi Lipiańskiej, Ziemia Pelczycka staje się osamotnioną enklawą pośród terenów kontrolowanych przez Marchię.

W latach 1278-79 lennikiem księcia pomorskiego na Ziemi Pelczyckiej zostaje obdarzony już przed tym Ziemią Lipiańską, biskup kamieńsko-kołobrzeski Herman von Gleichen. Wspomaga on w walkach pomorsko-brandenburskich Marchię, ułatwiając margrabiom opanowanie w roku 1280 Ziemi Pelczyckiej. W tymże samym 1280 r. biskup Herman von Gleichen osadza w Pelczycach żeński zakon cysterek, nadając mu jez. Panieńskie, grodzisko i lenna okolicznych osad. Domem macierzystym pelczyckich cysterek jest klasztor w Szczecinie, zaś opiekunem – męski klasztor cysterski w Kolbaczu.

Germanizacyjną politykę kamieńskiego biskupa na ziemiach słowiańskich potwierdza jego zwyczaj cedowania na rzecz panów niemieckich otrzymanego wcześniej od suwerenów pomorskich lenna. Tak postąpił już wcześniej z nadanym mu przez Barnima I lennem Ziemi Nowogardzkiej, odstępując ją w 1274 r. rycerskiej rodzinie von Ebersteinów (swojemu siostrzeńcowi Hermanowi von Eberstein). W 1266 r. oraz w 1269 r. biskup nadane mu przez Barnima I lenna podstargardzkich wsi: Chlebowia i Kicka, przekazuje niebawem feudalnemu rodowi rycerskiemu von Wedel. Tak też postąpił w 1280 r. z lennem z Ziemi Pelczyckiej, ułatwiając jej objęcie przez margrabię Albrechta III – askańskiego.

Lata 1272-1276 są okresem pierwszych, także w Ziemi Pelczyckiej, nadań lennych na

rzecz rozgałęzionego rodu von Wedłów; biorą oni we władanie lenne wieś Brzeziny, potem – Boguszyny oraz, dzieląc się z cysterkami – znaczne zasoby łąnów w obrębie Pelczyc.

Po opanowaniu Pelczyc przez Marchię zburzone zostają w latach 1279-1280 urządzenia obronne grodu von Behrów. W latach 1281-82 u wschodnich brzegów jez. Panieńskiego założony zostaje klasztor cysterek wraz z przyklasztornym kościołem, uważa się to (E. Ry-mar) za początek powstania tzw. Nowego Miasta.

W roku 1282 – Bogusław IV, władca zachodniopomorski zawiera sojusz z księciem wielkopolskim Przemysławem II, co prowokuje nowe najazdy Marchii Brandenburskiej na południowe rubieże księstwa pomorskiego. Prowadzi to w konsekwencji do utraty terenów Ziemi Pelczyckiej.

Rok 1284 stanowi jedną z ważniejszych cezur dla politycznych losów Pelczyc; książę zachodniopomorski Bogusław IV zawiera układ pokojowy z margrabią Nowej Marchii Albrechtem III (rzekomo broniącym wobec Bogusława praw do księstwa młodszych braci tego ostatniego – Ottona I i Barnima II). Układ ten potwierdza w swej treści m.in. przynależność Pelczyc do Nowej Marchii (wg tego układu Bogusław IV traci też Ziemię Świdnicką).

W latach 1281-1295 następuje w Ziemi Pelczyckiej dalsze rozdrobnienie feudalne, poprzez liczne nadania lenne wielu rycerskim rodom niemieckim. W tym samym okresie rośnie zakonne latyfundium cysterek rywalizujących z Wedłami o wpływy i władzę w Pelczycach (cysterki biorą we władanie lenne m.in. wsie: Kukadło, część Brzezin, Chwarszczany i Zydowo).

W końcu XIII w. rozwinięte wcześniej z pierwotnego, pierwszego podgrodzia Stare Miasto zostaje otoczone murami obronnymi. W tym czasie (1298 r.) książę Bogusław IV, w ramach zawartego z Władysławem Łokietkiem sojuszu antybrandenburskiego napada także na Ziemię Pelczycką dotkliwie ją pustosząc. Po zajęciu Pelczyc i okolic ich nowi władcy rozszerzają w latach 1299-1301 własność cysterek i potwierdzają ich wcześniej nabyte prawa do Pelczyc; dodatkowo nadają im Niepołcko i Płonno.

W latach 1308-1309 książę szczeciński Otton I, w wyprawie do Nowej Marchii umacnia się obronnie w Pelczycach; tym samym zmusza margrabię Waldemara askańskiego do układów.

W okresie 1315-1328 Ziemia Pelczycka przechodzi pod panowanie zachodniopomorskich Gryfitów. W roku 1325, będący na skraju bankructwa Waldemar askański, sprzedaje Ottonowi I Ziemię Pelczycką za 7000 grzywien brandenburskich. Panujący tutaj w tym czasie Gryfici rozszerzają nadania lenne na rzecz klasztoru cysterek, a także osadzają rodzime rody rycerskie, pochodzące z księstw pomorskich. Ma to na celu zapobieżenie ewentualnym zdra-

dom przez stare, rycerskie rody niemieckie.

W 1319 r. umiera Waldemar askański (jako pretendent do władzy w Nowej Marchii występuje Warcisław IV – książę wołogojski). W roku 1320 umiera też młodociany następca Waldemara – Henryk II, na którym kończy się dynastia askańska. Dalsze lata są okresem politycznego wiązania się rodziny Wedlów z władcami pomorskimi (lata 1320-1326).

Po śmierci ostatniego przedstawiciela dynastii askańskiej, rządy w Marchii przejmują rody z dynastii Wittelsbachów. W latach 1324-1326, syn cesarza Ludwika Bawarskiego, margrabia Ludwik Wittelsbach, usuwa zbrojnie z Nowej Marchii Warcisława IV (wołogojskiego) i Ottona I (szczecińskiego). W tym czasie ujawnia się zdradziecka polityka klanu Wedlów; w obliczu rosnących w Nowej Marchii politycznych i militarnych przewag Wittelsbachów, Wedlowie opuszczają swych dotychczasowych suwerenów i w latach 1326-1327 przechodzą na stronę Brandenburgii, stając się zagorzałymi klientami margrabiego Ludwika. Już w roku 1326 Ziemia Pelczycka dostaje się pod wpływy szeroko rozbudowanego rodu Wedlów. W 1326 r. ich rozgałęzione w Nowej Marchii i na południowych obszarach rody napadają m.in. na liczne dobra i folwarki cysterskie, zwłaszcza na położone na południowych rubieżach księstwa szczecińskiego. Jako wierzyciele księcia szczecińskiego Wedlowie zajmują, wraz z Ziemią Lipiańską, Ziemię Pelczycką (1326 r.). Pod naciskiem Wedlów przedstawiciele pelczyckiego mieszczaństwa składają w Myśliborzu hołd lenny margrabiemu Ludwikowi Wittelsbachowi. Zdarzenie to ma miejsce w 1328 r. i od tego roku Ziemia Pelczycka dostaje się ponownie pod panowanie brandenburskie i stanowi część Nowej Marchii.

W roku 1331 książęta zachodniopomorscy, Otton I i syn – Barnim III, uzyskują od papieża Jana XXII zatwierdzenia posiadania zagrożonych przez Wittelsbachów dóbr położonych na południowych kresach ich państwa, do których zaliczone zostają Pelczyce (wraz z zamkiem); mimo to, prowadzone w latach 1331-1333 walki książąt z Marchią o odzyskanie Ziemi Pelczyckiej kończą się niepowodzeniem. Potwierdza to kancelaryjny opis dóbr i dochodów margrabiego Ludwika z 1337 r. (tzw. „Landbuch”). Spis ten wymienia, spośród innych, także Ziemię Pelczycką (terra Bernsten) wraz z wszystkimi, położonymi w niej miejscowościami. Nie wymienia jednak dóbr nadawanych od początku zakonowi cysterek, ani nadanych im od XIII w. przez Bogusława IV (potwierdzonych później przez Ottona szczecińskiego) Przekolna, Równego i części Brzezin. Wskazuje to, że suwerenami tych dóbr są w tym czasie nadal książęta pomorscy.

Lata 30-te XIV w. to okres dalszego umacniania się Nowej Marchii na obszarach pomorskich. W roku 1325 książęta zachodniopomorscy – Warcisław IV – wołogojski i Otto I – szczeciński zawierają przymierze z królem Władysławem Łokietkiem, celem którego jest nie

tylko powstrzymanie najazdów brandenburskich, ale zdobycie i podział Nowej Marchii między księstwa pomorskie i Królestwo Polskie. Niszczący najazd sojuszników na Lubusz i Ziemię Lubuską (należące do Nowej Marchii) jest nieefektywny, prowokuje natomiast działania odwetowe margrabiów. W latach 30-tych Nowa Marchia uzyskuje nowe zdobycze terytorialne, m.in. na Pomorzu w postaci Ziemi Słupskiej. Tym samym, poprzez ww. obszary, Brandenburgia uzyskuje bezpośrednie połączenie terytorialne z Zakonem Krzyżackim, a księstwo zachodniopomorskie i państwo polskie oddzielają od siebie zdobycze marchijskie i tereny państwa krzyżackiego.

W tym okresie, od końca XIII w. do lat 30-tych XIV w., państwo marchijskie obejmuje już, poza ziemiami wielkopolskimi i lubuskimi – Ziemię Myśliborską (Pojezierze Myśliborskie), ziemie: choszczeńską, lipiańską, kalisko-pomorską, wałęcką oraz obszary położone na zachód od Drawy.

Wzmocnienie politycznej pozycji Pomorza wobec Marchii następuje pod rządami Ugody Frankfurckiej w 1338 r. Sygnatariuszami tej ugody są: Ludwik IV Bawarski Wittelsbach, cesarz Rzeszy, książęta pomorscy oraz margrabia brandenburski Ludwik Wittelsbach. W imieniu formalnie sprawującego władzę księcia szczecińskiego Ottona I (wycofującego się do życia klasztornego) umowę sygnuje jego syn Barnim III; księstwo wołogojsko-słupskie reprezentuje w ugodzie Bogusław V. Według treści ugody książęta linii szczecińskiej otrzymują równorzędny z margrabiami brandenburskimi status książąt Rzeszy i bezpośrednich lenników cesarza Rzeszy. Płacą to zaś sukcesją margrabiów brandenburskich do księstwa pomorskiego w przypadku bezdzietnej śmierci jego władcy (dopiero w 1348 r. cesarz Karol IV Luksemburski rozszerza postanowienia Ugody Frankfurckiej z 1338 r. uznając status lenników cesarza Rzeszy także dla książąt pomorskich linii wołogojsko-słupskiej (co pod politycznych względem znacznie osłabia brandenburską dynastię Wittelsbachów).

Mimo szczegółowych uzgodnień zawartych w dokumencie frankfurckim, rodzina Wedlów utrzymuje swe rządy w Pelczycach nadal, a „układające się strony nie mogą zmusić ich do respektowania traktatu (cyt. E. Rymar). Dopiero 12 lat później, w roku 1350 margrabia Ludwik zmusza Wedlów (Henninga Wedla Starego) do oddania Pelczyc księciu szczecińskiemu (Wedel otrzymuje w zamian miasto Kalisz Pomorski i dzierżawę ińską).

Okres dalszych 25 lat to okres ciągłych, uporczywych starań i walk książąt pomorskich o umocnienie się w Pelczycach i w Ziemi Pelczyckiej. W końcu lat 60-tych XIV w. następują pewne symptomy osłabienia państwa marchijskiego; w roku 1363 cesarz Rzeszy Karol Luksemburg poślubia ks. Elżbietę, córkę Bogusława V (wnuczkę Kazimierza Wielkiego), co ustala koneksję dynastyczną Gryfitów wołogojskich z cesarstwem Luksemburgów w Pra-

dze; zaś w roku 1368, w wyniku interwencji zbrojnej króla polskiego Kazimierza Wielkiego (teścia Bogusława V) odzyskana zostaje Ziemia Lubuska z Sanokiem oraz Ziemia Wałecko-Słupska, co na powrót łączy tereny księstwa wołogojsko-słupskiego z królestwem polskim.

W roku 1367 spotykają się w Pełczycach Barnim III Szczeciński i margrabia Otton. Podpisują wtedy trzyletni rozejm. Pełczyce są do roku 1373 w rękach pomorskich, by już w tymże roku znaleźć się pod władzą elektów brandenburskich. W latach kończących XIV w. Pełczyce i Ziemia Pełczycka przechodzą wielokrotnie z rąk do rąk – to władców brandenburskich, to znów książąt pomorskich. Charakterystycznym momentem w tych ciągłych walkach i targach jest wybieg zastosowany przez władców pomorskich w roku 1376; próbując ubezpieczyć Ziemię Pełczycką nadają ją, wraz z pełczyckim zamkiem, Szczecinowi. Wybieg ten pomaga na krótko i w ostateczności – niewiele; w latach 1402 (1405?) – 1454 władzę nad Nową Marchią obejmuje Zakon Krzyżacki, którą wykupuje od Brandenburgii. Krzyżacy przejmują też od swych poprzedników – Wittelsbachów i Luksemburgów – roszczenia do Ziemi Pełczyckiej. Aby te roszczenia zneutralizować książę szczeciński Joachim I zawiera w roku 1447 układ z elektorem brandenburskim.

W roku 1455 ziemie Nowej Marchii, odstąpione Krzyżakom w roku 1405, zostają z powrotem wykupione przez elektorów brandenburskich. Jeszcze przed tym, wdając się, w latach 1451-53 w spór między wójtem pełczyckim a wójtem krzyżackim w Nowej Marchii, książę szczeciński Otton III, w celu zabezpieczenia zamku pełczyckiego, nadaje go, w roku 1453 zakonowi Joannitów (za sumę 2000 guldenów). W roku 1464 zamek w Pełczycach zostaje przez księcia Joachima na powrót od Joannitów wykupiony.

W latach 1464-78 elektorowie brandenburcy podejmują nowe, energiczne działania zbrojne w celu zdobycia dzielnicy szczecińskiej, wykorzystując śmierć księcia Ottona III – ostatniego Gryfita z linii książąt szczecińskich. Do dzielnicy szczecińskiej zgłasza również w tym czasie pretensje wołogojsko-słupska linia książąt zachodniopomorskich. W latach 1468-69 wojna brandenbursko-pomorska obejmuje Ziemię Pełczycką. Wasalni rycerze z Pomorza inicjują zawarcie w roku 1469 pokoju w Przeclawiu (Prenzlau), lecz już w tym samym roku książę Eryk II wołogojski ten układ zrywa, atakując okolice Drawna, Choszczna, Lipian, Barlinka i Pełczyc.

Walkę z Marchią kontynuuje książę Bogusław X (jednoczący w swym ręku od roku 1478, po bezpotomnej śmierci księcia wołogojskiego Warcisława X, całe Pomorze Zachodnie). Pokonany przez elektora brandenburskiego Albrechta Bogusław chroni się w Pyrzycach. Latem 1478 r. Brandenburczycy palą Pełczyce, burzą zamek i mury obronne oraz biorą do niewoli liczną miejscową szlachtę oraz około setki mieszczan. Cysterki, wykorzystując pobyt

elektora Albrechta, inicjują istne polowanie (E. Rymar) na członków sekty waldensów i Żydów. Doprowadzają do spalenia na stosie 4 kobiet i 6 mężczyzn (E. Rymar).

Mimo dalszych, uporczywych starań Bogusława X o charakterze politycznym i zbrojnym, w roku 1493 układem chojeńskim książę zachodniopomorski uznaje ostatecznie Pelczyce za posiadłość brandenburską; już wcześniej, w roku 1485 następca elektora Albrechta – jego syn margrabia Jan sprzedaje Pelczyce za 2200 florenów rodowi von Waldow. Wraz z objęciem rządów przez ród Waldowów, dysponując prawem korzystania z ziemi ornej, wyrębów leśnych, wszelkich wód z prawem do połowu ryb w Wielkim Pelczu – mieszczaństwo pelczyckie ulega pauperyzacji do stanu pańszczyźnianych chłopów; zobowiązani są do wykonywania określonych ilości prac folwarcznych, prac w polu i innych prac budowlanych. Jednocześnie von Waldowowie odbierają samorządowi Pelczyc prawa sądownicze.

Nie lepiej dzieje się w tym czasie we wsiach i osiedlach Ziemi Pelczyckiej; XIV-XV – wieczne wojny brandenbursko-pomorskie doprowadzają do zupełnej ruiny materialnej i wyludnienia m.in. Przekolna, Tucznia, Jarosławska, Bolewic, Krzynek, Będargowa i wielu innych miejscowości ówczesnej Ziemi Pelczyckiej (leżących poza dzisiejszą gminą Pelczyce). Większość tych osad stanowiły dobra rodziny von Wedłów.

W nową rzeczywistość polityczną-gospodarczą oraz kulturową wchodzi Ziemia Pelczycka wraz z nastaniem XVI w., a zwłaszcza wraz z ruchem religijnym zapoczątkowanym w Wittenberdze w 1517 r. przez Marcina Lutra. Wiąże się to, zarówno w Marchii Brandenburskiej oraz na książęcym Pomorzu, z głębokim przeobrażeniem życia religijnego i społecznego. Szerzący się w tym czasie luteranizm znajduje wielu zwolenników wśród szlachty i mieszczan. Pozytywne przyjęcie tego ruchu religijnego zostaje usankcjonowane uchwałą Sejmu Zachodniopomorskiego w Trzebiatowie w 1534 r., co stanowi uznanie luteranizmu za religię panującą (luteranizm przyjął też zmarły w 1523 r. Bogusław X – władca zjednoczonego księstwa zachodniopomorskiego).

Spektakularnym skutkiem reformacji na Ziemi Pelczyckiej jest sekularyzacja zakonu Cystersów z Pelczyc. W 1537 r. większość dóbr zakonu, m.in. liczne wsie, młyny, jeziora, jak również Nowe Miasto oddano w zarząd rodzinie von Waldow, a w roku 1571 na własność. W oparciu o klasztorne zabudowania Waldowowie tworzą nowy folwark, zaś we wschodniej stronie Starego Miasta wznoszą nowy zamek.

W połowie XVI w. umacnia się system folwarczno-pańszczyźniany. Następuje pauperyzacja i pogarszanie się sytuacji społeczno-prawnej chłopów. Poprzez wprowadzanie coraz większych obciążeń szlachta ziemska zmienia chłopów w osobistych poddanych. Za sprawą Waldowów następuje w Pelczycach także dalsze pogłębienie się pauperyzacji mieszczaństwa.

Samowole feudalnej rodziny, znoszenie przywilejów miejskich, ucisk prawny i gospodarczy wywołują w roku 1576 gwałtowną rebelię mieszczan. Złą sytuację pogłębiają wielkie pożary miasta z lat 1568 i 1575. Walka pelczyckiego mieszczaństwa z uciskiem feudalnym będzie trwała aż do 1729 r., kiedy Ziemia Pelczycka stanie się już częścią składową Królestwa Prus, a dobra rodu von Waldow zostaną włączone do królewskiej domeny w Dolicach.

Wraz z końcem wojny trzydziestoletniej (1618-1648) kończy swój polityczny byt zachodniopomorskie państwo Gryfitów. W 1637 r. umiera ostatni, męski przedstawiciel tej dynastii – Bogusław XIV. Beneficjentem postanowień zawartych w Pokoju Westfalskim 1648 r. (a zarazem upadku księstwa zachodniopomorskiego) staje się Marchia Brandenburska. Siega ona po wybrzeże Bałtyku i dzieląc się ze Szwecją powiększa swój obszar o wschodnią część Pomorza Zachodniego. Wraz z tym znika zarzewie wielowiekowych brandenbursko-pomorskich konfliktów zbrojnych i politycznych, których przedmiotem były pograniczne obszary Ziemi Pelczyckiej.

W 1701 r. książę Brandenburgii i Prus Książęcych Fryderyk III Hohenzollern koronuje się w Królewcu na króla Prus jako Fryderyk I. Powstaje w Europie nowa siła polityczna – Królestwo Prus. Od tego roku Brandenburgia drobną częścią, którą jest Ziemia Pelczycka, staje się jedną z prowincji Królestwa Prus.

W kwietniu 1815 r. (po wojnach napoleońskich) zmienia się częściowo pruski system prawno-administracyjny. Marchia Brandenburska podlega likwidacji, a w jej miejsce powstaje Prowincja Brandenburgii (Provinz von Brandenburg). W nowym układzie podziału administracyjnego Pelczyce zostają włączone do okręgu powiatu choszczeńskiego (Kreis Arnswalde), który podporządkowano urzędowi rejencyjnemu we Frankfurcie n/Odrą.

Fakt włączenia Pelczyc do powiatu choszczeńskiego sankcjonuje przynależność miasteczka do okręgu choszczeńskiego, datującą się od 2 poł. XVI w.

Stan ten jednak nie trwa długo; po nowej reformie administracji pruskiej z roku 1816 Pelczyce wyłączone zostają z powiatu choszczeńskiego i dołączone do powiatu myśliborskiego (do którego należeć będą do roku 1975).

Powstanie silnej władzy króla Prus na początku XVIII w. stwarza mieszczaństwu pelczyckiemu możliwości uwolnienia się od ucisku i bezprawia, jakie wywiera w miasteczku od prawie 200 lat feudalny ród von Waldow.

Wobec niepodporządkowania się tej rodziny nakazowi margrabiego przywrócenia mieszczanom pelczyckim należnych im przywilejów, w roku 1709 burmistrz i rada Pelczyc kierują przedmiotową skargę do króla Prus Fryderyka I z prośbą o uznanie Pelczyc i okolic za domeny królewskie. Prośba ta zostaje uwzględniona dopiero przez następcę Fryderyka I –

króla Fryderyka Wilhelma I w roku 1723. W tymże roku państwo pruskie wykupuje od Krzysztofa von Waldow całe, dotychczasowe pelczyckie lenno z częścią starego i nowego miasta, zamek (będący już w ruinie), folwarki oraz osady – Bolewice, Krzynki i Żydowo. Dobra te włączono do domeny królewskiej w Dolicach. W roku 1744 powstaje inna, oddzielna domena królewska wydzielona z dawnych dóbr klasztornych (istniejąca do roku 1929). Zlikwidowany zostaje prawie dwustuletni spór o przywileje miejskie Pelczyc; dopiero w 1812 r. (w okresie końca wojen napoleońskich) zniesiona zostaje w Pelczycach władza jurysdykcyjna von Waldowów.

Na przełomie XVIII/XIX w. krystalizuje się w Pelczycach wyraźne zróżnicowanie gospodarczego charakteru Nowego i Starego Miasta. Źródła wykazują, że Nowe Miasto posiadało w tym czasie wysoki stopień agraryzacji (prawie wszystkie siedliska na tym obszarze miały charakter rolniczo-hodowlany). W odróżnieniu do Nowego Miasta, Stare Miasto zachowało w tym czasie charakter mieszany, rzemieślniczo-rolniczy.

Od 1723 r., kiedy Pelczyce weszły w skład domeny królewskiej, tworzą się warunki sprzyjające rozwojowi miasteczka. W tym czasie przebudowie ulega kościół – średnio-wieczną świątynię o układzie halowym przerobiono na obiekt w stylu barokowym, na planie krzyża greckiego z czterema barokowymi szczytami. Później, około 1729 r. kościół otrzymuje szachulcową wieżę. Około 1750 r. powstaje obok kościoła plebania ze zlokalizowaną niedaleko szkołą parafialną. W 2 poł. XVIII w. utworzono w Pelczycach (nieistniejąca już także) drugą szkołę miejską. W roku 1792 w rynku Nowego Miasta wzniesiono, w miejsce starego, szachulcowego obiektu – nowy ratusz.

Od połowy XIX w. następują w Królestwie Prus lata powszechnego ożywienia ekonomicznego, postępuje liberalizacja życia gospodarczego we wszystkich rejencjach prowincji brandenburskiej. W parze z dynamicznym rozwojem gospodarki wzrasta w Europie polityczna i militarna potęga Prus (od 1871 r. – Zjednoczonego Cesarstwa Niemiec).

W roku 1784 następuje oficjalny podział Pelczyc na Stare i Nowe Miasto. Kryterium tego podziału jest różna przynależność do okręgów jurysdykcyjnych; pod tym względem Stare Miasto przyłączono do prowincji pomorskiej, Nowe Miasto zaś – do prowincji brandenburskiej (Nowej Marchii). Skutkiem wprowadzenia nowej reformy administracyjnej Prus, w latach 1815-1816 całe Pelczyce podporządkowano jurysdykcji prowincji brandenburskiej.

Daje się zauważyć wyraźną paralelę między rozwojem Pelczyc, a wyłaniającą się w 2 poł. XIX w. prosperity w państwie pruskim. Widać to w zakresie przemian i rozwoju miejskiej zabudowy i układów komunikacyjnych; stopniowo wzbogaca się układ urbanistyczny miasta o sieć uliczną, kształtują się nowe ciągi zabudowy mieszkalnej (m.in. na ciągu nowej

bitej drogi Dolice – Gorzów). Powstaje nowy, trzeci w Pelczycach ośrodek handlowo-usługowy w rejonie nowego rynku (Rynku Bursztynowego), ulic Kościuszki, Armii Polskiej. Zaciera się stopniowo układ starej, pierwotnej urbanistyki, Stare Miasto traci znaczenie ośrodka miejskiego. W roku 1847 powstaje nowa bita droga łącząca Jazów z Dolicami – przez Barlinek – Pelczyce.

O ożywieniu gospodarczym Pelczyc świadczą też dane o ludności i o areale miejskim. W ciągu pierwszej połowy XIX w. liczba mieszkańców Pelczyc wzrasta prawie 2,5-krotnie, tj. z 887 osób na początku XIX w. do 2126 osób w roku 1855. W tym samym czasie zwiększa się niemal 3-krotnie powierzchnia gruntów miejskich z 1350 do 3685 morgów (największa liczba mieszkańców jaką osiągnęły Pelczyce przed drugą wojną miała miejsce w roku 1933 – 2728 osób).

W 1 poł. XIX w. rozwijają się w Pelczycach zakłady o charakterze socjalnym. W 1828 r. powstaje szkoła dla dziewcząt, w roku 1851 rozpoczyna działalność szkoła miejska dla chłopców. W 1857 r. założono dom opiekuńczy dla sierot. W związku z pewną liczbą zamieszkałych Żydów powstaje w 1850 r. synagoga oraz cmentarz żydowski. Od roku 1855 w mieście wzrasta stopniowo liczba ludności wyznania rzymsko-katolickiego (większość stanowią polscy robotnicy sezonowi). W obszarze miasteczka funkcjonuje w tym czasie siedem dużych gospodarstw rolnych, kilka młynów oraz zakład mleczarski.

W końcu XIX w. Pelczyce otrzymują połączenie kolejowe. W roku 1889 wybudowano po zachodniej stronie jez. Panieńskiego linię i stację kolejową. Linia ta łączy Pelczyce z Barlinkiem i Choszczem (dworzec kolejowy istniał do roku 1945, kiedy to uległ spaleniu; odbudowany jednak nie został).

W 1 poł. XX w., w okresie pierwszej wojny światowej i upadku cesarstwa, w czasach Republiki Weimarskiej oraz III Rzeszy hitlerowskiej i w okresie drugiej wojny światowej, Pelczyce i Ziemia Pelczycka dzieli społeczne, polityczne, gospodarcze, także wojenne losy Niemiec. W 2 połowie stycznia i jego końcu 1945 r. zbliża się do Ziemi Pelczyckiej od północy i wschodu front hitlerowsko-radziecki. Ciężkie walki rozwijają się w rejonie Choszczna, Recza, Bierzwnika, Rębusza, Zieleniewa, Krzęcina. Operację radziecką prowadzi 80 korpus piechoty gen. majora Wiktora Wierzbickiego w składzie 61 armii radzieckiej dowodzonej przez gen. Pawła Bielowa. 31 stycznia Rosjanie docierają pod Jarosławsko. Przez Boguszyny docierają, w dniach 1-2 lutego, do Pelczyc. W dniach 2-5 lutego następuje kontruderzenie wojsk hitlerowskich. Ciężkie walki o miasteczko kończą się 5 lutego. Pelczyce zostają ostatecznie zdobyte. Po zakończeniu działań wojennych Pelczyce z powodów technicznych tracą prawie 50% swej zabudowy.

Jeszcze w 2 poł. XX w. Pelczyce charakteryzował znaczny stopień agraryzacji, który w ostatnich dekadach ub. wieku stopniowo ustępował, głównie na rzecz handlu i usług.

Do 1975 r. miasto i gmina Pelczyce należały do województwa szczecińskiego i podporządkowane są administracji powiatowej w Myśliborzu (od 1816 r.). Ustawą z dnia 28 maja 1975 r. o dwustopniowym podziale administracyjnym państwa zlikwidowane zostają struktury powiatowe. Obszary dotychczasowych powiatów – choszczeńskiego i myśliborskiego włączono z województwa szczecińskiego i włączono do nowoutworzonego województwa gorzowskiego. Bezpośrednią, nadrzędną jednostką administracji terenowej miasta i gminy Pelczyce jest Urząd Wojewódzki w Gorzowie Wlkp. Stan ten trwa do 1 stycznia 1999 r. Ustawa z 24 lipca 1998 r. przywraca trójstopniowy podział terytorialny państwa i od 1 stycznia 1999 r. powołuje ponownie powiaty myśliborski i choszczeński, włączając je ze zlikwidowanego przedmiotową ustawą województwa gorzowskiego do województwa zachodniopomorskiego. Tym razem – na mocy ww. ustawy – miasto i gmina Pelczyce podporządkowano władzom powiatu w Choszczynie.

Bogata, ale i niezwykle burzliwa, wielowiekowa historia miasteczka i przyległych okolic pozostawia po sobie bogatą i urokliwą strukturę wartości kulturowych (mimo znacznych ubytków i zniszczeń). W połączeniu z atrakcyjną fizjografią położenia (krajobraz, rzeźba terenu, liczne atrakcyjne pod względem krajobrazowym jeziora, niskie skażenie środowiska), miasto Pelczyce i znaczna część obszaru gminy posiadają ogromną szansę ożywienia gospodarczego opartego o turystyczno-rekreacyjne wykorzystanie cennych walorów środowiska kulturowego i przyrodniczego, które winno rozwijać się o zasady racjonalnego efektywnego gospodarowania zasobami i mądrego wykorzystywania wartościowej pelczyckiej przestrzeni.

7.2. Charakterystyka i stan zagospodarowania dziedzictwa kulturowego

7.2.1. Archeologia

Stanowiska archeologiczne

Ślady osadnicze na terenie gminy Pelczyce odnoszą się głównie do stanowisk ziemnych, typu: osada, punkt lub ślad osadniczy oraz w jednym przypadku do stanowiska naziemnego typu grodzisko.

Specyfika ochrony zabytków archeologicznych polega między innymi na ograniczeniu zbędnych działań inwestycyjnych na terenach zabytkowych. Traktując zabytki kultury mate-

rialnej, jakimi są stanowiska archeologiczne, za nieodłączny składnik krajobrazu, należy dążyć przede wszystkim do ich zachowania w środowisku, w którym powstały i spełniały niegdyś określone funkcje, a w najgorszym przypadku do przeprowadzenia interwencyjnych badań archeologicznych celem ich udokumentowania w źródłach naukowo-konserwatorskich.

Środowisko kulturowe analizowanego obszaru gminy Pelczyce zawiera zaewidencjonowane stanowiska archeologiczne od epoki kamienia do średniowiecza. Ogółem na terenie gminy Pelczyce zaewidencjonowano 167 stanowisk archeologicznych jednokulturowych i wielokulturowych oraz 120 śladów osadniczych⁷.

Rozkład przestrzenny oraz charakterystykę według miejscowości i okresu datowania osadnictwa przedstawia poniższa tabela nr 20 oraz mapa „Wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego – archeologia”.

Najstarsze ślady osadnictwa związane są z epoką kamienia (okres neolitu). Na tę epokę przypadają znaleziska zarejestrowane na 36 stanowiskach (12,6%). Epokę brązu reprezentuje 10 stanowisk (3,5%).

Najliczniej reprezentowany jest okres średniowieczny, z którego pochodzi 97 znalezisk (33,9%).

Na terenie gminy, w ramach 286 śladów osadniczych zaewidencjonowano:

- 1 grodzisko (GR) – w mieście Pelczyce;
- 1 założenie miejskie (M) – miasto Pelczyce;
- 75 osad (O);
- 89 punktów osadniczych (X);
- 120 śladów osadniczych (LX).

⁷ Sajkowska M., zasób archeologiczny gminy Pelczyce, P.P. „URBIX” 2002 r.

Tabela 20

Stanowiska archeologiczne w gminie Pelczyce

Lp.	Miejscowość	Funkcja	Liczba zarejestrowanych stanowisk archeologicznych	Okres datowania stanowisk archeologicznych						Razem	%	
				STAR	EK	EB/H	L/R	WS	SR			
1.	Będargowo	O	9	-	-	-	-	1	3	4	4,9	
		X		1	-	1	-	-	2			
		LX		2	3	-	-	1	2	8		
		Łącznie		3	3	1	-	2	5	14		
2.	Boguszyn	O	10	1	-	-	1	1	1	4	5,9	
		X		3	1	-	-	1	2	7		
		LX		1	-	-	-	-	1	4		6
		Łącznie		5	1	-	1	3	7	17		
3.	Bolewice	O	26	5	-	-	3	-	2	10	15,0	
		X		5	3	-	1	-	4	13		
		LX		3	4	1	4	1	7	20		
		Łącznie		13	7	1	8	1	13	43		
4.	Bukwica	O	3	2	-	-	-	-	-	2	1,4	
		X		-	-	-	1	1	-	2		
		Łącznie		2	-	-	1	1	-	4		
		O		1	-	-	1	3	1	6		
5.	Chrapowo	X	13	3	-	-	2	-	3	8	8,4	
		LX		3	2	-	-	-	5	10		
		Łącznie		7	2	-	3	3	9	24		
		O		6	-	-	8	1	-	15		
6.	Jagów	X	24	4	2	1	-	1	4	12	18,2	
		LX		6	7	-	-	-	12	25		
		Łącznie		16	9	1	8	2	16	52		
		O		1	-	-	-	1	-	2		
7.	Jarosławsko	X	6	3	-	-	-	-	5	8	3,8	
		LX		1	-	-	-	-	-	1		
		Łącznie		5	-	-	-	1	5	11		

8.	Krzyńki	O	-	-	-	1	1	1	-	-	-	2	1,4
		X	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
		LX	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	
		Łącznie	1	1	1	1	1	1	-	-	-	4	
9.	Krzyńki - Przyleki	X	-	3	-	-	-	-	-	-	-	3	
		LX	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	
		Łącznie	-	4	-	-	-	-	-	-	-	5	1,8
10.	Lubiana	O	4	-	-	1	2	1	1	-	-	8	
		X	5	1	1	1	3	2	4	4	16		
		LX	2	3	-	-	-	-	-	-	9		
		Łącznie	11	4	2	5	5	3	8	33		11,5	
11.	Ługowo	X	1	-	-	-	-	-	-	-	2		
		Łącznie	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0,7
12.	Łyskowo	O	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
		LX	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
		Łącznie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
13.	Nadarzyn	O	3	-	-	-	5	-	-	-	-	9	0,7
		LX	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4	
		Łącznie	4	-	-	-	5	-	-	-	-	13	4,6
14.	Niesporowice	O	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	
		LX	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	
		Łącznie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1,1
15.	Pelczyce	GR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
		M	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
		O	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	
		X	-	1	1	1	-	-	-	-	-	4	
		LX	7	-	-	-	-	2	8	17			
		Łącznie	7	1	2	3	3	12	25			8,7	
16.	Plotno	O	-	-	-	1	3	-	-	-	-	4	
		X	1	1	-	-	-	1	4	7			
		LX	2	1	-	-	-	1	1	5			
		Łącznie	3	2	1	3	3	5	16			5,6	

17.	Przekolno	O		1	-	1	1	1	1	2	6	
		X		3	-	-	-	-	-	1	4	
		LX		1	3	-	-	-	-	4	8	
		Łącznie		5	3	1	1	1	1	7	18	6,3
GMINA OGÓŁEM			11	-	-	-	-	-	-	-	1	
		GR		-	-	-	-	-	-	-	1	
		M		-	-	-	-	-	-	1	1	
		O		24	-	5	25	9	12	12	75	
		X		30	12	4	7	7	29	29	89	
		LX		29	25	1	4	6	55	55	120	
		Łącznie		83	37	10	36	23	97	286	100,0	
		%	167	29,0	13,0	3,5	12,6	8,0	33,9	100,0	100,0	

Źródło: Obliczenia własne na podstawie M. Sajkowska, Zasób archeologiczny gminy Pelczyce, 2002 r.

Ochrona wartości archeologicznych

Ochrona dziedzictwa archeologicznego na terenie gminy polega na utrzymaniu i wyeksponowaniu zachowanych zasobów, przede wszystkim układu, bądź pojedynczych reliktyw osadnictwa prehistorycznego, jak i średniowiecznego przez zachowanie ich w stanie niezmienionym, ograniczenie do minimum prowadzenia archeologicznych badań ratowniczych oraz prawne uregulowanie sposobu zgłaszania i wykonywania prac ziemnych na terenach, na których stwierdzono, w ramach badań AZP (Archeologiczne Zdjęcie Polski), ślady dawnego osadnictwa.

Dla tak przyjętej ochrony, zgodnie z obowiązującymi przepisami, wprowadza się następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

- **Strefa W.I** – pełna ochrona archeologiczno-konserwatorska stanowiska;
- **Strefa W.II** – częściowa ochrona archeologiczno-konserwatorska stanowiska;
- **Strefa W.III** – ograniczona ochrona archeologiczno-konserwatorska stanowiska.

W strefach tych obowiązuje zróżnicowany zakres ochrony konserwatorskiej stanowiska, jak niżej:

1) Strefa W.I – pełna ochrona

- zakaz wszelkiej działalności inwestycyjnej, budowlanej i innej,
- zachowanie istniejącego układu topograficznego wraz z obiektami ujętymi w rejestrze zabytków i w ewidencji,
- wystąpienie o wytyczne do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie na etapie projektowania jakiegokolwiek działalności na terenie objętym granicami strefy, a wynikającej ze sposobu użytkowania terenu.

2) Strefa W.II – częściowa ochrona

- zalecenie zaniechania realizacji obiektów kubaturowych trwale związanych z gruntem,
- proces inwestycyjny może się rozpocząć pod warunkiem powiadomienia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie na 6 miesięcy przed planowanym przystąpieniem do prac, w celu przeprowadzenia badań ratunkowych,
- przeprowadzenia na koszt inwestora wyprzedzających badań wykopaliskowych.

3) Strefa W.III – ograniczona ochrona

- powiadomienie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie w terminie 3 miesięcy przed przystąpieniem do prac o zamiarze ich rozpoczęcia,
- przeprowadzenie na koszt inwestora interwencyjnych prac archeologicznych.

W negocjacjach prowadzonych na temat badań stanowisk w ramach wyróżnionych

stref, uwzględnia się sezonowość tych badań, które mogą być prowadzone bez ograniczeń w okresie od kwietnia do października.

Uwzględniając powyższe ustalenia, na obszarze gminy Pełczyce ochroną konserwatorską objętych jest 233 stanowisk archeologicznych, z tego w strefach:

- W.I – 1 stanowisko (tabela nr 21),
- W.II – 35 stanowisk (tabela nr 22),
- W.III – 132 stanowiska (tabela nr 23).

Rozkład przestrzenny terenów objętych ochroną konserwatorską ilustrują załączone mapy.

Z uwagi na prawdopodobieństwo odkrycia nowych stanowisk archeologicznych (nie ujętych w dotychczasowych wykazach), władze gminy Pełczyce podejmą akcję informacyjną dla inwestorów i wykonawców robót ziemnych i hydrotechnicznych, w celu uczulenia ich na ewentualne znaleziska mające cechy przedmiotów zabytkowych.

Tabela 21

**Stanowiska zaklasyfikowane do strefy W.I ochrony stanowisk archeologicznych
w gminie Pełczyce**

Lp.	Miejscowość	Nr stan. W miejscowości	Nr stanowiska na arkuszu	Uwagi
1.	Pełczyce	stan. 1	AZP: 38-12/59	Grodzisko wpisane do rejestru zabytków pod nr 669; decyzja z dnia 10 grudnia 1971 r., znak: K.I.6801/40/70.

Źródło: M. Sankowska, Zasób ..., op.cit.

Tabela 22

**Stanowiska zaklasyfikowane do strefy W.II ochrony stanowisk archeologicznych
w gminie Pełczyce**

Lp.	Miejscowość	Nr stan. w miejscowości	Nr stanowiska na arkuszu
1.	Będargowo	stan. 9	AZP: 39-13/13
2.	Boguszyny	stan. 2	AZP: 37-13/73
3.	Bolewice	stan. 6	AZP: 38-12/45
4.	Bolewice	stan. 8	AZP: 38-13/2
5.	Bolewice	stan. 10	AZP: 38-13/4
6.	Chrapowo	stan. 2	AZP: 38-12/23
7.	Chrapowo	stan. 6	AZP: 38-12/27
8.	Chrapowo	stan. 7	AZP: 38-12/28
9.	Chrapowo	stan. 11	AZP: 38-12/32
10.	Jagów	stan. 4	AZP: 38-12/3
11.	Jagów	stan. 7	AZP: 38-12/6
12.	Jagów	stan. 8	AZP: 38-12/7
13.	Jagów	stan. 9	AZP: 38-12/8

14.	Jagów	stan. 15	AZP: 38-12/14
15.	Jagów	stan. 16	AZP: 38-12/15
16.	Jagów	stan. 18	AZP: 38-12/17
17.	Jagów	stan. 20	AZP: 38-12/19
18.	Krzyńki	stan. 2	AZP: 39-13/7
19.	Lubiana	stan. 1	AZP: 37-13/78
20.	Lubiana	stan. 9	AZP: 37-13/86
21.	Lubiana	stan. 11	AZP: 37-13/88
22.	Nadarzyn	stan. 1	AZP: 37-12/1
23.	Nadarzyn	stan. 4	AZP: 37-12/4
24.	Nadarzyn	stan. 5	AZP: 37-12/5
25.	Nadarzyn	stan. 7	AZP: 37-12/7
26.	Nadarzyn	stan. 8	AZP: 37-12/8
27.	Nadarzyn	stan. 9	AZP: 37-12/9
28.	Pełczyce	stan. 13	AZP: 38-12/52
29.	Płotno	stan. 1	AZP: 38-12/53
30.	Płotno	stan. 4	AZP: 38-12/56
31.	Płotno	stan. 5	AZP: 38-12/57
32.	Płotno	stan. 6	AZP: 38-12/58
33.	Przekolno	stan. 1	AZP: 39-13/11
34.	Przekolno	stan. 3	AZP: 39-13/16
35.	Przekolno	stan. 11	AZP: 38-13/26

Źródło: M. Sajkowska, Zasób ..., op.cit.

Tabela 23

**Stanowiska zaklasyfikowane do strefy W.III ochrony stanowisk archeologicznych
w gminie Pełczyce**

Lp.	Miejscowość	Nr stan. w miejscowości	Nr stanowiska na arkuszu
1.	Będargowo	stan. 1	AZP: 39-13/1
2.	Będargowo	stan. 2	AZP: 39-13/2
3.	Będargowo	stan. 4	AZP: 39-13/5
4.	Będargowo	stan. 5	AZP: 39-13/6
5.	Będargowo	stan. 6	AZP: 39-13/9
6.	Będargowo	stan. 7	AZP: 39-13/10
7.	Będargowo	stan. 8	AZP: 39-13/12
8.	Będargowo	stan. 10	AZP: 39-13/14
9.	Buguszyny	stan. 1	AZP: 37-13/72
10.	Buguszyny	stan. 3	AZP: 37-13/74
11.	Buguszyny	stan. 4	AZP: 37-13/75
12.	Buguszyny	stan. 5	AZP: 37-13/76
13.	Buguszyny	stan. 6	AZP: 37-13/77
14.	Buguszyny	stan. 7	AZP: 38-13/1
15.	Buguszyny	stan. 8	AZP: 38-13/36
16.	Buguszyny	stan. 9	AZP: 38-13/37
17.	Buguszyny	stan. 10	AZP: 38-13/38
18.	Bolewice	stan. 1	AZP: 38-12/40
19.	Bolewice	stan. 2	AZP: 38-12/41

20.	Bolewice	stan. 3	AZP: 38-12/42
21.	Bolewice	stan. 4	AZP: 38-12/43
22.	Bolewice	stan. 5	AZP: 38-12/44
23.	Bolewice	stan. 7	AZP: 38-12/46
24.	Bolewice	stan. 9	AZP: 38-13/3
25.	Bolewice	stan. 11	AZP: 38-13/5
26.	Bolewice	stan. 12	AZP: 38-13/3
27.	Bolewice	stan. 13	AZP: 38-13/7
28.	Bolewice	stan. 14	AZP: 38-13/8
29.	Bolewice	stan. 15	AZP: 38-13/9
30.	Bolewice	stan. 16	AZP: 38-13/10
31.	Bolewice	stan. 17	AZP: 38-13/11
32.	Bolewice	stan. 18	AZP: 38-13/12
33.	Bolewice	stan. 19	AZP: 38-13/13
34.	Bolewice	stan. 20	AZP: 38-13/14
35.	Bolewice	stan. 21	AZP: 38-13/15
36.	Bolewice	stan. 22	AZP: 38-13/16
37.	Bolewice	stan. 23	AZP: 38-13/17
38.	Bolewice	stan. 24	AZP: 38-13/18
39.	Bolewice	stan. 25	AZP: 38-13/27
40.	Bolewice	stan. 26	AZP: 38-13/33
41.	Bukwica	stan. 1	AZP: 38-13/31
42.	Bukwica	stan. 2	AZP: 38-13/32
43.	Bukwica	stan. 3	AZP: 38-13/34
44.	Chrapowo	stan. 1	AZP: 38-12/22
45.	Chrapowo	stan. 3	AZP: 38-12/24
46.	Chrapowo	stan. 4	AZP: 38-12/25
47.	Chrapowo	stan. 5	AZP: 38-12/26
48.	Chrapowo	stan. 8	AZP: 38-12/29
49.	Chrapowo	stan. 9	AZP: 38-12/30
50.	Chrapowo	stan. 10	AZP: 38-12/31
51.	Chrapowo	stan. 12	AZP: 38-12/33
52.	Chrapowo	stan. 14	AZP: 39-12/28
53.	Jagów	stan. 2	AZP: 38-12/1
54.	Jagów	stan. 3	AZP: 38-12/2
55.	Jagów	stan. 5	AZP: 38-12/4
56.	Jagów	stan. 6	AZP: 38-12/5
57.	Jagów	stan. 10	AZP: 38-12/9
58.	Jagów	stan. 11	AZP: 38-12/10
59.	Jagów	stan. 12	AZP: 38-12/11
60.	Jagów	stan. 13	AZP: 38-12/12
61.	Jagów	stan. 14	AZP: 38-12/13
62.	Jagów	stan. 17	AZP: 38-12/16
63.	Jagów	stan. 19	AZP: 38-12/18
64.	Jagów	stan. 21	AZP: 38-12/20
65.	Jagów	stan. 22	AZP: 38-12/21
66.	Jagów	stan. 23	AZP: 38-12/68
67.	Jagów	stan. 24	AZP: 38-12/64

68.	Jagów	stan. 25	AZP: 38-12/65
69.	Jarosławsko	stan. 1	AZP: 39-13/17
70.	Jarosławsko	stan. 2	AZP: 39-13/18
71.	Jarosławsko	stan. 3	AZP: 39-13/19
72.	Jarosławsko	stan. 4	AZP: 39-13/20
73.	Jarosławsko	stan. 5	AZP: 39-13/21
74.	Jarosławsko	stan. 6	AZP: 39-13/22
75.	Krzyńki - Przyłęki	stan. 1	AZP: 40-13/1
76.	Krzyńki	stan. 3	AZP: 39-13/8
77.	Lubiana	stan. 2	AZP: 37-13/79
78.	Lubiana	stan. 3	AZP: 37-13/80
79.	Lubiana	stan. 4	AZP: 37-13/81
80.	Lubiana	stan. 5	AZP: 37-13/82
81.	Lubiana	stan. 6	AZP: 37-13/83
82.	Lubiana	stan. 7	AZP: 37-13/84
83.	Lubiana	stan. 8	AZP: 37-13/85
84.	Lubiana	stan. 10	AZP: 37-13/87
85.	Lubiana	stan. 12	AZP: 37-13/89
86.	Lubiana	stan. 13	AZP: 37-13/90
87.	Lubiana	stan. 14	AZP: 37-13/91
88.	Lubiana	stan. 15	AZP: 37-13/92
89.	Lubiana	stan. 16	AZP: 37-13/93
90.	Ługowo	stan. 1	AZP: 39-13/3
91.	Łyskowo	stan. 1	AZP: 39-12/29
92.	Łyskowo	stan. 2	AZP: 39-12/31
93.	Nadarzyn	stan. 2	AZP: 37-12/2
94.	Nadarzyn	stan. 3	AZP: 37-12/3
95.	Nadarzyn	stan. 6	AZP: 37-12/6
96.	Niesporowice	stan. 1	AZP: 40-12/6
97.	Niesporowice	stan. 2	AZP: 40-12/7
98.	Niesporowice	stan. 3	AZP: 40-12/8
99.	Pełczyce	stan. 3	AZP: 38-12/35
100.	Pełczyce	stan. 4	AZP: 38-12/36
101.	Pełczyce	stan. 5	AZP: 38-12/37
102.	Pełczyce	stan. 6	AZP: 38-12/38
103.	Pełczyce	stan. 7	AZP: 38-12/39
104.	Pełczyce	stan. 8	AZP: 38-12/47
105.	Pełczyce	stan. 9	AZP: 38-12/48
106.	Pełczyce	stan. 10	AZP: 38-12/49
107.	Pełczyce	stan. 11	AZP: 38-12/50
108.	Pełczyce	stan. 12	AZP: 38-12/51
109.	Pełczyce	stan. 14	AZP: 39-12/23
110.	Pełczyce	stan. 15	AZP: 39-12/24
111.	Pełczyce	stan. 16	AZP: 39-12/25
112.	Pełczyce	stan. 17	AZP: 39-12/26
113.	Pełczyce	stan. 18	AZP: 39-12/27
114.	Pełczyce	stan. 19	AZP: 39-12/30
115.	Płotno	stan. 2	AZP: 38-12/54

116.	Płotno	stan. 3	AZP: 38-12/55
117.	Płotno	stan. 7	AZP: 37-12/10
118.	Płotno	stan. 2	AZP: 38-12/66
119.	Płotno	stan.	AZP: 38-12/67
120.	Przekolno	stan. 2	AZP: 39-13/15
121.	Przekolno	stan. 4	AZP: 38-13/19
122.	Przekolno	stan. 5	AZP: 38-13/20
123.	Przekolno	stan. 6	AZP: 38-13/21
124.	Przekolno	stan. 7	AZP: 38-13/22
125.	Przekolno	stan. 8	AZP: 38-13/23
126.	Przekolno	stan. 9	AZP: 38-13/24
127.	Przekolno	stan. 10	AZP: 38-13/25
128.	Krzyńki – Przylęki	stan. 4	AZP: 40-13/4
129.	Krzyńki – Przylęki	stan. 3	AZP: 40-13/3
130.	Krzyńki – Przylęki	stan. 2	AZP: 40-13/2
131.	Pełczyce – teren Starego Miasta		
132.	Pełczyce – klasztor pocy- sterski wpisany do rejestru zabytków pod nr 302/80 decyzja nr Kl.III-5340- R/302/80 z dnia 16 stycznia 1980 r.		

Źródło: M. Sajkowska, *Zasób ...*, op.cit.

7.2.2. Układ urbanistyczny i zabudowa miejska

Wśród miejscowości gminy Pełczyce zlokalizowany jest jeden ośrodek miejski – Pełczyce. Gród wczesnośredniowieczny funkcjonował w IX-XII w. (do dziś czytelne jest grodzisko nizinne, owalne, pierścieniowate, na półwyspie jeziora Panieńskiego).

Podgrodzie stało się załążkiem miasta, lokowanego około 1280 r. (potwierdzenie praw miejskich w 1290 r.). Kolejna służebna osada zorganizowana po fundacji klasztoru cysterskiego (1290 r.) stała się zaczątkiem Nowego Miasta. Z czasem Stare i Nowe Miasto utworzyły jeden organizm miejski.

Z uwagi na zasadniczo zachowany układ przestrzenny Starego Miasta o średniowiecznej metryce rozplanowania ulic i Rynku teren ten obejmuje się ścisłą ochroną konserwatorską z zaleceniem opracowania szczegółowego planu zagospodarowania przestrzennego i rewitalizacji. Tylko część Nowego Miasta, z uwagi na dewaloryzację układu poprzez współczesną zabudowę obejmuje się ochroną konserwatorską.

Poza kościołem i skrzydłem klasztornym o metryce średniowiecznej oraz ratuszem z końca XVIII w. zabudowa miejska w ogromnej większości murowana pochodzi z XIX i

1 poł. XX w. Najcenniejsze obiekty ujęto w ewidencji konserwatorskiej, w tym część zakwalifikowano do wpisania do rejestru zabytków.

7.2.3. Układy ruralistyczne i zabudowa wsi

Wsie gminy Pełczyce w większości posiadają rodowód średniowieczny. Najstarsze wzmiankowane były już w 2 poł. XIII w. (Boguszyny, Przekolno, Jagów) i 1 poł. XIV w. (Nadarzyn, Będargowo, Płotno, Bolewice, Golejewo, Jarosławsko, Krzynki, Lubiana, Niesporowice, Sarnik). Są to w większości wsie ulicowe, reliktoowo zachowały się ślady owalnic.

Z uwagi na znaczne przekształcenia wsi związane z rozwojem folwarków w okresie nowożytnym ich średniowieczne układy osiedleńcze są nieczytelne.

W XVIII w. powstały folwarki w miejscowości: Brzyczno, Lubianka i Wierzchno, a w 2 poł. XIX w. we wsi Będargowiec. Należy podkreślić fakt zachowania licznych zespołów folwarcznych w tym i 2-3-podwórzowych.

Zabudowa historyczna wsi i folwarków pochodzi z okresu XIX i 1 poł. XX w. Dominuje konstrukcja murowana. Nieliczne są obiekty ryglowe. Biorąc pod uwagę znaczne przekształcenie układów przestrzennych wsi i stosunkowo nieliczną zachowaną, pierwotną zabudowę nie wnosi się ustalenia stref ochrony konserwatorskiej w tym zakresie.

Wybrano część zabudowy, którą ujęto w ewidencji konserwatorskiej. Najlepiej zachowane podwórza folwarczne z zabudową objęto strefami ochrony konserwatorskiej.

7.2.4. Architektura sakralna

Na terenie miasta i gminy Pełczyce zachowały się prawie wszystkie historyczne kościoły. Z najstarszych budowli sakralnych wymienić należy kościoły o metryce XIII-wiecznej: fara w Pełczycach i kościoły we wsiach: Chrapowo i Przekolno oraz jedno ze skrzydeł klasztoru cysterskiego w Pełczycach (1 poł. XIV w.).

Budynek poklasztorny, jeden z najcenniejszych przykładów zabudowy gotyckiej, wymaga przeprowadzenia remontu kapitalnego i znalezienia odpowiedniego użytkownika. Z XV/XVI wieku pochodzą kościoły w miejscowościach: Będargowo, Boguszyny, Bolewice (tam też wyróżnia się zespół dwóch późnogotyckich bramek cmentarnych), Niesporowice. Z 1 poł. XVII w. pochodzi kościół w Sarniku.

Jedyny kościół o konstrukcji ryglowej usytuowany jest w Płotnie (XVIII/XIX w.).

Warto też wymienić zespół kościołów o metryce XIX-wiecznej, zlokalizowanych we

wszach: Jagów, Jarosławsko, Krzynki i z pocz. XX w. Nadarzyn.

Ochroną objęto także dawne cmentarze przykościelne stanowiące otoczenie świątyn i część cmentarzy polowych na obrzeżu wsi. Ochronie podlegać powinny także upamiętnienia związane z mieszkańcami wsi poległymi w czasie I wojny światowej (Jarosławsko, Przekolno, Sarnik). Na szczególne podkreślenie zasługuje zachowany cmentarz żydowski w Pełczycach, będący jedynym materialnym reliktem obecności społeczności żydowskiej na Ziemi Pełczyckiej.

7.2.5. Zamki i rezydencje

Z obiektów rezydencjonalnych, na terenie miasta i gminy Pełczyce zachowały się dwory i pałace w otoczeniu parków, w tym najstarsze: Boguszyny (dwór z 2 poł. XVIII w.), Płotno (dwór ryglowo-murowany z XVIII w.), Przekolno (XVIII w.) i Jagów (pocz. XIX w.).

Liczne obiekty pochodzą z XIX i pocz. XX w.: Będargowiec, Będargowo, Bolewice, Brzeczno, Bukwica, Krzynki (dwa dwory), Lubiana (okazały pałac z ok. 1900 r.), Lubianka, Nadarzyn (znakomity przykład pałacu o stylistyce neogotyckiej), Niesporowice, Płotno (pałac z końca XIX w.), Sarnik (ruina pałacu, wymagająca natychmiastowego zabezpieczenia), Wierzchno.

7.2.6. Obiekty przemysłu i techniki

Z najcenniejszych zespołów zabudowy folwarcznej należy wymienić obiekty znajdujące się w miejscowościach: Będargowo, Boguszyny, Lubiana, Lubianka, Pełczyce (kilka zespołów folwarcznych), Przekolno, Płotno. Ten ostatni zaproponowano do wpisania do rejestru zabytków.

Z innych obiektów wymienić można: wiadukt drogowy w Wierzchnie, zespół stacji kolejowej w Lubianie.

7.2.7. Nazewnictwo

Tabela 24

Nazwy miejscowości w gminie Pelczyce obecne i do 1945 r.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa dawna
1.	BĘDARGOWIEC	GROSS MANDELKOW
2.	BĘDARGOWO	MANDELKOW
3.	BOGUSZYNY	GOTTBERG
4.	BOLEWICE	BERENFELDE, BARFELDE
5.	BRONIMIE	ARNIMSTAHL
6.	BRZYCZNO	WILHELMINENHOF
7.	BUKWICA	BUCHHOLZ
8.	CHRAPOWO	HOHENGRAPE
9.	DOLNE	UNTERHEIDE
10.	DUBIELEWO	HERMANNSTAHL
11.	GOLEJEWO	HERZFELDE
12.	JAGÓW	JAGOW
13.	JAROSŁAWCZYK	KLEIN GERZLOW
14.	JAROSŁAWSKO	JERWISLOW
15.	KĘPINIEC	FAULBAUM
16.	KRZYŃKI	KRIENING, KRINING
17.	KUKADŁO	KUCK-MÜHLE
18.	KUSOWO	AUGUSTHÖHE
19.	LELEWO	SCHÜTZENHAUS
20.	LUBIANA	ALT LIBBEHNE, LIBBEHNE
21.	LUBIANKA	NEU LIBBEHNE
22.	ŁUGOWO	LINDENBERG
23.	ŁYSKOWO	ERNSTBURG
24.	NADARZYN	BILLERBECK
25.	NIESPOROWICE	HASSELBUSCH
26.	PEŁCZYCE	BERNSTEIN
27.	PŁOTNO	BLANKENSEE
28.	PRZĘKOLNO	GROSS EHRENBURG
29.	PRZYŁĘKI	BORNSTADTSTAHL
30.	PUSZCZYN	GRÜNHOF
31.	SARNIK	REHFELD
32.	SULKOWO	CHARLOTTENHOF
33.	TRYNNO	KLEIN EHRENBURG
34.	TRZĘSACZ	OBERBRUCH
35.	WIERZCHNO	BERNDSHÖHE

Źródło: Nowakowski C., „Studium ruralistyczne gminy Pelczyce”, BSiDK Szczecin 2000 r.

7.3. Warunki ochrony konserwatorskiej

7.3.1. Podstawy prawne ochrony konserwatorskiej

- Ustawa z dn. 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury (Dz.U. z 1999 r. Nr 98 poz. 1150, Dz.U. z 2000 r. Nr 120 poz. 1268, Dz.U. z 2002 r. Nr 25 poz. 253); w załączeniu wyciąg z ustawy (pouczenie o skutkach wpisu do rejestru zabytków dołączane do decyzji w sprawie wpisania do rejestru zabytków);
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 18 października 2000 r. w sprawie zasad i trybu udzielania i cofania zezwoleń na prowadzenie prac konserwatorskich, archeologicznych i wykopaliskowych oraz warunków ich prowadzenia i kwalifikacji osób uprawnionych do wykonywania tych prac (Dz.U. z 2000 r. Nr 93 poz. 1033);
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 września 2000 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków i centralnej ewidencji dóbr kultury (Dz.U. z 2000 r. Nr 86 poz. 965).

UWAGA:

§ 10.1. Centralną ewidencję dóbr kultury stanowią karty ewidencyjne dóbr kultury opracowywane przez konserwatora i karty adresowe dóbr kultury zakładane przez gminy na potrzeby prowadzonych przez nie ewidencji dóbr kultury.

§ 11.4. Karta adresowa powinna zawierać dane umożliwiające identyfikację dobra kultury oraz miejsce jego położenia lub przechowywania.

§ 11.5. Kartę adresową sporządza się przynajmniej w 3 egzemplarzach, z których jeden przekazywany jest do Ośrodka Dokumentacji Zabytków, a drugi – do konserwatora.

- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 września 2000 r. w sprawie wykorzystania zabytków nieruchomych na cele użytkowe oraz zasad i trybu przyznawania dotacji z budżetu państwa przeznaczonych dla użytkowników zabytków, prowadzących prace remontowe i konserwatorskie przy zabytkach (Dz.U. z 2000 r. Nr 86 poz. 964);
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 8 kwietnia 2002 r. w sprawie społecznej opieki nad zabytkami (Dz.U. z 2002 r. Nr 56 poz. 508);
- ustawa z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2001 r. Nr 99 poz. 107, Dz.U. z 2001 r. Nr 100 poz. 1085);
- ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. z 2000 r. Nr 106 poz. 1126);

- ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 1999 r. Nr 15 poz. 139, Nr 41 poz. 412 i Nr 111 poz. 1279, Dz.U. z 2000 r. Nr 12 poz. 136, Nr 109 poz. 1157 i Nr 120 poz. 1268 oraz Dz.U. z 2001 r. Nr 5 poz. 42, Nr 14 poz. 124, Nr 100 poz. 1085, Nr 115 poz. 1229 i Nr 154 poz. 1804);
- ustawa z dn. 31 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2000 r. Nr 46 poz. 543, z późn. zm.).

7.3.2. Strefy ochrony konserwatorskiej

Opracowano w oparciu o „Wytyczne do opracowania problematyki ochrony wartości kulturowych w planach zagospodarowania przestrzennego” (*oprac. Zespół Ekspertów Międzyresortowej Komisji ds. Rewaloryzacji Miast i Zespołów Staromiejskich, Warszawa 1981*). Schemat ww. wytycznych sprawdzil się także w studiach ruralistycznych.

Zmodyfikowano zapisy warunków obowiązujących w strefach, dostosowując je do specyfiki obszaru opracowania. Odrębnie opracowano warunki ochrony obowiązujące w strefach ochrony konserwatorskiej. Wprowadzono uzupełniającą strefę ochrony zabytkowych zespołów komponowanej zieleni.

Układ przestrzenny pokazano na załączonych mapach miejscowości.

1) Strefa „A” – ścisłej ochrony konserwatorskiej

Obejmuje dobrze zachowane układy przestrzenne lub ich części uznane za szczególnie wartościowe, jako materialne świadectwo historii regionu lub miejscowości, podlegające ochronie poprzez utrzymanie istniejącej formy i substancji.

- Ustalona dla obiektów i terenów wpisanych do rejestru zabytków bądź zakwalifikowanych do wpisania do rejestru zabytków.
- Ścisłej ochronie podlega:
 - historyczna kompozycja układu przestrzennego, w tym rozplanowanie zabudowy,
 - istniejąca zabytkowa zabudowa i inne elementy zagospodarowania (starodrzew, mała architektura).
- Warunki ochrony:
 - obowiązuje trwałe zachowanie historycznego układu przestrzennego we wszystkich jego elementach,
 - usunięcie elementów dysharmonizujących,
 - wszelka działalność wymaga zezwoleń i uzgodnień ze służbami konserwatorskimi.

2) Strefa „B” – ochrony konserwatorskiej

Obejmuje układy przestrzenne lub ich części, w obrębie których dominuje historyczne rozplanowanie i zabudowa o regionalnych lub lokalnych wartościach kulturowych, o niewielkim stopniu zdegradowania, których stan zachowania pozwala na przeprowadzenie działań konserwatorsko-rewaloryzacyjnych.

- Ochronie podlega:
 - historyczna kompozycja układu przestrzennego, w tym rozplanowanie ulic i placów (z uwzględnieniem możliwości ochrony zadrzewień);
 - historyczne rozplanowanie zabudowy, w tym ukształtowanie szerokości frontów parceli i działek siedliskowych, rozplanowanie zabudowy działki i usytuowania budynku mieszkalnego;
 - forma architektoniczna zabudowy;
 - zieleń komponowana, jej układ i skład gatunkowy;
- Warunki ochrony:
 - obowiązuje zachowanie zasadniczych elementów układu przestrzennego;
 - obiekty dysharmonizujące powinny być docelowo usunięte lub przebudowane;
 - nowe obiekty należy dostosować do historycznej kompozycji przestrzennej oraz architektonicznych form zabudowy; wskazanym jest stosowanie tradycyjnych materiałów budowlanych;
 - obowiązuje uzgodnienie dokumentacji projektowej z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

3) Strefa ochrony zabytkowych układów zieleni komponowanej (ZZK)

- Tereny te stanowią najczęściej integralną część strefy „A”(otoczenie obiektów wpisanych do rejestru zabytków, tereny parków i cmentarzy wpisanych do rejestru zabytków bądź zakwalifikowanych do wpisu).
- Zalecenia konserwatorskie obowiązujące na ich obszarach:
 - zachować teren zabytkowych założeń zieleni w granicach historycznego założenia,
 - konieczność wydzielenia terenów z większych obszarów, zakaz wtórnych podziałów geodezyjnych, konieczność ich uzgadniania ze Służbą Ochrony Zabytków; zachować własność i w miarę możliwości użytkowanie w jednych rękach,
 - ochrona i odtworzenie rozplanowania i składu gatunkowego drzewostanu i zadrzewień komponowanych,

- docelowo odtworzenie bądź uczynienie sieci drożnej, układu wodnego, małej architektury,
 - zakaz prowadzenia inwestycji bez uzgodnień ze Służbą Ochrony Zabytków,
 - w przypadku konieczności wprowadzania nowych obiektów kubaturowych lokalizacja optymalnie w miejscach historycznego zainwestowania,
 - wszelkie prace porządkowe i renowacyjne należy prowadzić w uzgodnieniu ze Służbą Ochrony Zabytków; gdy nie przewiduje się prac renowacyjnych należy pozostawić zbiorowisko naturalnej sukcesji przyrodniczej (dot. cmentarzy polowych),
 - obowiązuje bezwzględne zalecenie zachowania i uporządkowania terenów historycznych cmentarzy (ochrona obiektów sepulkralnych *in situ* bądź poprzez tworzenie lapidariów).
- 4) **Strefa „E” ochrony ekspozycji historycznego zespołu lub jego dominant/dominanty**
- Strefa obejmuje tereny umożliwiające widok na panoramy i dominanty z ustalonych kierunków widokowych.
 - Ochronie podlega:
 - teren stanowiący zabezpieczenie widoku na zabytek.
 - Warunki ochrony:
 - wyłączenie terenu spod zabudowy zakłócającej wgląd na zabytkowy obiekt,
 - w przypadku planowanej lokalizacji obiektów kubaturowych lub liniowych wymagane opracowanie studium ekspozycji,
 - uzgadnianie ze służbami konserwatorskimi wszelkich działań inwestorskich związanych z zabudową w strefie.
- 5) **Ewidencja dóbr kultury, nie wpisanych do rejestru zabytków**
- Obowiązuje ochrona ukształtowania pierwotnego bryły (w tym gabarytów, formy dachów), układu kompozycyjnego i detalu architektonicznego elewacji, elementów pierwotnego wyposażenia wnętrz),
 - Dla budynków ujętych w ewidencji, dopuszcza się wymianę zabudowy w wypadku gdy jest to uzasadnione względami ekonomicznymi lub planistycznymi i uzyska akceptację WKZ. Inwestor powinien przedłożyć opinię o stanie technicznym oraz dokumentację fotograficzną obiektu (1 egzemplarz do przekazania do archiwum Służby Ochrony Zabytków).

6) Obszar Kulturowy (OK)

Forma aktywnej ochrony i kształtowania wyróżniających się krajobrazowo i kulturowo terenów, na których znajdują się zróżnicowane, bądź jednorodne pod względem historyczno-architektonicznym dobra kultury, posiadające wyrazistą tożsamość, wraz z otaczającym krajobrazem geograficzno-przyrodniczym.

Celem ustanowienia obszaru kulturowego jest skierowanie aktywności mieszkańców i władz samorządowych na świadomą ochronę i tworzenie wartości kulturowych i krajobrazowych poprzez ochronę zabytkowych form i treści krajobrazu kulturowego, zintegrowanego z wartościami środowiska przyrodniczego oraz kreowanie wartościowego krajobrazu, stanowiącego o specyfice regionu, ze wskazaniem do wykorzystania jako atrakcji turystyczno-rekreacyjnej.

Na terenie obszaru kulturowego obowiązują zasady ochrony krajobrazu i zespołów zabudowy oraz zagospodarowania terenu, stanowiące w planie ochrony.

Zgodnie z zapisem „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego – system ochrony obszarowej środowiska kulturowego”⁸, proponuje się ustanowienie obszaru kulturowego „*Doliny Rzeki Płoni*”, który rozciąga się od terenów położonych na południe od Barlinka, poprzez obszar doliny rzeki Płoń z zespołem jezior Płoń i Miedwie, aż po wieś Zieleniewo w gminie Kobyłka, która położona jest na północnym brzegu jeziora Miedwie. Szczegółowe wytyczne zawarte są w wyżej cytowanym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa.

Z obszaru gminy Pełczyce, w skład proponowanego OK wchodzi niewielki fragment terenu położonego przy zachodniej granicy gminy, wzdłuż rzeki Płoń, na odcinku od wsi Chrapowo, po północno-zachodni kraniec gruntów wsi Jagów. Na wskazanym obszarze nie występują tereny zabudowane, a przestrzeń wiejska objęta jest prawie w całości ochroną w ramach ochrony Barlinecko-Gorzowskiego Parku Krajobrazowego. Zasięg przestrzenny pokazany jest na planszy podstawowej „Studium...” oraz wyciągu z PZPW.

⁸ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego, Szczecin 2002 r., s. 37 i 38.

7.3.3. Pouczenie o skutkach wpisu do rejestru zabytków

Wpisanie do rejestru zabytków pociąga za sobą następujące skutki wymienione w ustawie z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury (Dz.U. z 1999 r. Nr 98 poz. 1150 z późn. zm.).

Art. 19. Starosta ma prawo umieszczać na zabytkach nieruchomych odpowiednie znaki lub napisy.

Art. 21. 1. Wszelkie prace i roboty przy zabytkach oraz prace archeologiczne i wykopaliskowe wolno prowadzić tylko za zezwoleniem właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków (wkz).

Art.25. 1. Właściciel i użytkownik zabytku, w zakresie określonym przepisami prawa, obowiązany jest dbać o jego zachowanie, a w szczególności:

- 1) zabezpieczyć przed zniszczeniem, uszkodzeniem i dewastacją,
- 2) niezwłocznie zawiadomić właściwego wkz o wydarzeniach mogących mieć wpływ ujemny na stan i zachowanie zabytku,
- 3) zawiadomić w ciągu jednego miesiąca wkz o przejściu własności zabytku na inną osobę lub o oddaniu zabytku nieruchomego w całości lub w części w użytkowanie, najem lub dzierżawę.

Art.27. 1. Bez zezwolenia właściwego wkz nie wolno zabytków przerabiać, odnawiać, rekonstruować, konserwować, zabudowywać, odbudowywać, zdobić, uzupełniać, rozkopywać ani dokonywać żadnych innych zmian.

2. Bez zezwolenia właściwego wkz nie wolno przemieszczać zabytków nieruchomych z naruszeniem skomponowanego lub ustalonego tradycją układu terenowego ani też przenosić lub wnosić zabytków ruchomych z naruszeniem skomponowanych lub ustalonych tradycją wnętrza budownictwa świeckiego i sakralnego.

3. Przepis ust.1 stosuje się również do robót mogących przyczynić się do zeszpecenia otoczenia zabytku nieruchomego lub widoku na ten zabytek.

4. Udzielenie zezwolenia na roboty wymienione w ust. 1-3 wkz może uzależnić od wykonania badań i dokumentacji zabytku.

Art. 28. 1. Właściwy wkz może:

- 1) wstrzymać wszelkie czynności podjęte bez zachowania przepisów art. 27,
- 2) nakazać przywrócenie zabytku lub jego otoczenia do poprzedniego stanu na koszt osoby, która naruszyła te przepisy.

Art. 30. 1. Wkz, uznając potrzebę przeprowadzenia konserwacji zabytku, może nakazać właścicielowi lub użytkownikowi dokonanie robót konserwatorskich w określonym terminie. W stosunku do zabytku nieruchomego wkz działa w porozumieniu z organami nadzoru budowlanego.

Art. 31. 1. Właściciel lub użytkownik zabytku nie stanowiącego własności Państwa powinien w terminie jednego miesiąca od dnia doręczenia nakazu (art. 30 ust. 1) oświadczyć na piśmie, czy wykona nakazane roboty we własnym zakresie i na własny koszt.

Art. 33. Jeżeli właściciel zabytku, a w razie nieustalenia właściciela lub miejsca jego pobytu – użytkownik zabytku nie przestrzega przepisu art. 25 albo jeżeli interes publiczny wymaga przejęcia na własność Państwa zabytku o szczególnej wartości historycznej, naukowej, artystycznej w celu udostępnienia zabytku ogółowi, zabytek może być przejęty na własność Państwa.

Art. 34. 1. Przejęcie na własność Państwa zabytku nieruchomego następuje w trybie przepisów ustawy (z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami Dz.U. Nr 115 poz. 741 z późn. zm.), na wniosek wkz lub starosty.

Art. 37. 1. W razie uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub wywiezienia dobra kultury bez zezwolenia za granicę bądź też nie zapewnienia dobru kultury, pomimo wezwania ze strony organu służby konserwatorskiej, należytych warunków konserwacji, starosta z urzędu lub na wniosek wkz wydaje decyzję o zabezpieczeniu tego dobra kultury w formie ustanowienia tymczasowego zajęcia aż do chwili usunięcia niebezpieczeństwa.

3. Tymczasowe zajęcie polega na przeniesieniu ruchomego dobra kultury, w zależności od rodzaju przedmiotu, do muzeum, archiwum lub biblioteki, w stosunku zaś do zabytku nieruchomego na oddaniu go w zarząd gminie bądź innym właściwym organom samorządu województwa lub powiatu.

Art. 38. 1. Zabytek nieruchomy może być użytkowany wyłącznie w sposób zgodny z zasadami opieki nad zabytkami i w sposób odpowiadający jego wartości zabytkowej.

2. Dla zapewnienia realizacji przepisu ust. 1 organy, do których należy dyspozycja gruntami, budynkami lub lokalami, obowiązane są w stosunku do obiektów zabytkowych działać w porozumieniu z wkz.

3. Użytkownicy obiektów zabytkowych stanowiących własność Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego składają zobowiązanie należytego ich utrzymania, konserwacji i opieki nad nimi.

Art. 75. Kto w celu przeszkodzenia w wykonaniu przez organ służby konserwatorskiej obowiązków wynikających z niniejszej ustawy utrudnia lub uniemożliwia dostęp do przedmiotów zabytkowych, udziela świadomie fałszywych informacji lub działa w inny złośliwy sposób, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

Art. 78. Kto będąc właścicielem lub użytkownikiem zabytku:

- 1) nie zabezpieczy zabytku przed zniszczeniem, dewastacją lub uszkodzeniem,
- 2) nie zawiadomi wcz:
 - a) wydarzeniach mogących mieć ujemny wpływ na stan i zachowanie zabytku,
 - b) przejściu własności lub użytkowania zabytku na inną osobę,
 - c) nabyciu zarejestrowanego zabytku w drodze spadku lub zapisu albo
 - d) zmianie miejsca, w którym się znajduje zarejestrowany zabytek ruchomy,podlega karze aresztu albo grzywny.

7.4. Podsumowanie

- **Archeologia** – ogółem na terenie gminy Pelczyce zarejestrowano 167 stanowisk archeologicznych i 120 śladów osadniczych, z tego w strefach: **W.I – 1, W.II – 35, W.III – 131**.
- **Zabytkowe struktury funkcjonalno-przestrzenne** – występują na całym obszarze gminy, z tego w strefach ochronnych:
 - Strefa „A” – ścisłej ochrony konserwatorskiej – 17;
 - Strefa „B” – ochrony konserwatorskiej – 6;
 - Strefa „E” – ochrony ekspozycji historycznego zespołu – 1;
 - Strefa „ZZK” – ochrony zabytkowych układów zieleni komponowanej – 11;
 - Obszar kulturowy „OK” – 1 („Dolina rzeki Płoń”);
- **Obiekty zabytkowe** – ogółem 373, w tym:
 - obiekty architektury – 317;
 - struktury funkcjonalno-przestrzenne – 57, z tego:
 - zespół poklasztorny – 1;
 - stare miasto – 1;
 - nowe miasto – 1;
 - zespół kościelno-cmentarny – 12;
 - zespół dworsko-folwarczny – 1;

- zespół dworsko-parkowy – 10;
- zespół pałacowo-parkowy – 5;
- podwórze folwarczne – 9;
- park podworski – 4;
- aleje drzew – 3.

8. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

8.1. Komunikacja

Tereny komunikacyjne w gminie Pełczyce zajmują 598 ha, tj. ca 81% powierzchni terenów zurbanizowanych i zabudowanych, co stanowi 3% powierzchni ogólnej gminy. W mieście tereny komunikacyjne zajmują 50 ha, pozostałe 548 ha jest na obszarach wiejskich. Pod drogami znajduje się 560 ha, zaś kolejowe tereny komunikacyjne to 39 ha. Szczegółowe rozliczenie terenów komunikacyjnych zamieszczono w tabeli 66 „Gmina Pełczyce. Użytkowanie gruntów w gospodarce całkowitej według granic administracyjnych (stan w 2001 r.)”.

W strukturze własności terenów komunikacyjnych dominuje Skarb Państwa i zasób własności komunalnej (97,5%), grunty osób prawnych stanowią 1,1%, grunty osób fizycznych 1,4%. Szczegółowe dane zamieszczono w tabeli 25 „Stan władania terenami komunikacyjnymi na terenie miasta i gminy Pełczyce w 2002 r.”.

8.1.1. Układ drogowy

a) Drogi wojewódzkie

Przez obszar gminy od strony Barlinka (kierunek południowo-zachodni) w kierunku północno-wschodnim – Choszczno, przebiega droga wojewódzka nr 151 klasy G łącząca miejscowości: Świdwin – Łobez – Węgorzyno – Recz – Choszczno – Pełczyce – Barlinek – Gorzów Wielkopolski.

Dane ewidencyjne:

- granica z gminą Choszczno – 89+388 km+m;
- granica z gminą Barlinek – 105+358 km+m;
- długość na obszarze gminy Pełczyce – 15,970 km;
w tym:
 - miasto Pełczyce w granicach administracyjnych – 5,028 km,
 - teren zabudowany (między tablicami miejscowości Pełczyce) – 2,440 km;
- Parametry drogi:
 - dopuszczalny nacisk 100 kN,
 - nawierzchnia bitumiczna asfaltowa,
 - szerokość jezdni – 6 m (normatywna dla przejeżdżających trasą pozamiejską),
 - szerokość poboczy – 1,5 m (nieutwardzone),

- zatoki autobusowe w każdej wsi,
- ciągi piesze w części przejść przez obszary zabudowane;
- obiekty inżynierskie:
 - przepusty żelbetowe szt.3 (światło 1,0 + 1,5m),
 - przepusty betonowe szt.1 (światło 0,5m),
 - przepusty kamienne szt.3 (światło 0,6 + 0,7m),
 - stan techniczny obiektów – średni.

Droga ta przenosi ruch tranzytowy na kierunku północ-południe i jest główną osią dla badanego regionu. Stanowi skrót do drogi krajowej nr 3 do drogi krajowej nr 10 i dalej w kierunku środkowego wybrzeża województwa zachodniopomorskiego i turystycznych terenów pojezierza pomorskiego.

Na terenie gminy Pelczyce droga ta przechodzi przez tereny zurbanizowane wsi: Lubiana, Płotno, Łyskowo oraz tereny miasta Pelczyce (98+132 + 103+160) – 5,028 km.

Według danych Zachodniopomorskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Koszalinie, aktualny ruch kształtuje się na poziomie:

- odcinek Barlinek – Pelczyce SDR – 2086,
- odcinek Pelczyce – Choszczno SDR – 3212.

Tabela 25

**Stan władania terenami komunikacyjnymi w gminie Pelczyce
(stan na 1 stycznia 2002 r. w ha)**

Nr podgrupy rejestrowej	Wyszczególnienie	M	Tereny komunikacyjne		
		W R	drogi	kolej	razem
1.1.	Grunty wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	M	6		6
		W	64		64
		R	70		70
1.2.	Grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego	M	-		-
		W	98		98
		R	98		98
1.3.	Grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych	M	9	8	17
		W	124	29	124
		R	133	27	141
1.4. i 2.	Grunty Skarbu Państwa	M	22	2	24
		W	101		101
		R	123	2	125
4.1.	Grunty tworzące zasób gruntów komunalnych	M	3		3
		W	118		118
		R	121		121

4.3.	Grunty osób fizycznych	M	-		-
		W	8		8
		R	8		8
11.	Grunty osób prawnych	M	-		-
		W	6		6
		R	6		6
	Powierzchnia geodezyjna	M	40	10	50
		W	519	29	548
		R	559	39	598

M – miasto, W – wieś, R – razem

Źródło: Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezji i Kartografii Choszczno, UMiG Pełczyce 2002 r., obliczenia własne.

b) Drogi powiatowe

Na terenie gminy Pełczyce znajduje się 20 dróg zaliczonych do kategorii dróg powiatowych, o łącznej długości 98,591 km, z tego 89,798 km to drogi zamiejskie i 8,793 km drogi miejskie. Charakterystykę dróg przedstawia tabela nr 26.

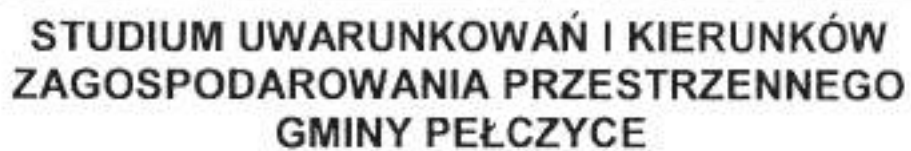
Sieć dróg powiatowych łączy wszystkie miejscowości gminy (patrz Ryc. 31 „Schemat sieci drogowej”). Za drogi wymagające modernizacji uznaje się te, które nie spełniają kryteriów technicznych określonych w Rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz.U. Nr 43 poz.430).

Tabela 26

Wykaz dróg powiatowych na terenie miasta i gminy Pelczyce (stan w 2002 r.)

Lp.	Numer i nazwa drogi	Drogi zamiejskie			Nazwa ulicy	Drogi miejskie			Ogółem
		Lokalizacja		Razem		Lokalizacja		Razem	
		od km	do km			od km	do km		
1.	11 219 Laskówko – Żydowo	4+291	4+914	0,623					0,623
2.	11 220 Granica powiatu – Pelczyce	2+600	6+903	4,303	Bez nazwy	6+903	9+120	2,217	6,520
3.	11 221 Jagów – Łyskowo	0+000	5+180	5,180					5,180
4.	11 222 Stawin – Barlinek	1+095	3+921	2,826	Bez nazwy	0+000	1+095	1,095	3,921
5.	11 223 Granica powiatu – Sułkowo	0+000	3+200	3,200					1,479
6.	11 224 Granica powiatu – Sułkowo	0+000	1+479	1,479					3,200
7.	11 225 Nadarzyn – Płotno	0+000	6+428	6,428					6,428
8.	11 228 Płonno – Krzynki	1+493	10+598	9,105					9,105
9.	11 229 Pelczyce – Sarnik	0+779	3+786	3,007	Nowa	0+000	0+779	0,779	3,786
10.	11 230 Płonno – Niesporowice	1+504	4+717	3,213					3,213
11.	11 231 Pelczyce – Krzęcin	1+580	8+653	7,073	Pionierów	0+000	1+580	1,580	8,653
12.	11 232 Pelczyce – Jarosławsko	1+542	11+200	9,658	Pelczyk	0+000	1+542	1,542	11,200
13.	11 233 Pelczyce – Buszów	1+580	11+662	10,082	Kościuszki	0+000	1+580	1,580	11,662
14.	11 234 Ługowo – Będargowo	0+000	2+245	2,245					2,245
15.	11 235 Lubiana – Bolewice	0+000	7+196	7,196					7,196
16.	11 236 Lubiana – Lubianka	0+000	1+726	1,726					1,726
17.	11 249 Krzęcin – Jarosławsko	7+128	9+481	2,353					2,253
18.	11 250 Jarosławsko – Sowiniec	0+000	3+001	3,001					3,001
19.	11 282 Przekolno – Krzynki	0+000	5+330	5,330					5,330
20.	11 336 Jarosławsko – Lipie Góry	0+000	1+770	1,770					1,770
RAZEM				89,798				8,793	98,591

Źródło: Opracowano na podstawie danych Zarządu Dróg Powiatowych w Choszczynie, 2002 r.

282 - NUMER DROGI POWIATOWEJ
155 - NUMER DROGI WOJEWÓDZKIEJ

282

- NUMER DROGI POWIATOWEJ

155

- NUMER DROGI WOJEWODZKIEJ

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

INFRASTRUKTURA DROGOWA – WYTTCZNE PZPW

c) Drogi pozostałe (gminne i wewnętrzne)

Do dróg tych zaliczono drogi gminne o znaczeniu lokalnym, zarówno miejskie, jak i pozamiejskie, stanowiące uzupełnienie sieci dróg służących miejscowym potrzebom oraz drogi nie zaliczone do żadnej kategorii dróg publicznych – wewnętrzne, a szczególnie drogi w osiedlach mieszkaniowych, dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych, dojazdowe do obiektów użytkowanych przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

W oparciu o dane geodezyjne⁹ stwierdza się, że powierzchnia gruntów pod drogami pozostająca w zarządzie gminy wynosi 121 ha, z tego na terenie miasta 34 ha, na terenach wiejskich 118 ha.

Według danych statystycznych (Rocznik statystyczny województwa zachodniopomorskiego 2001), na terenie miasta i gminy Pelczyce było 30 km dróg zaliczonych do dróg gminnych, z tego na terenie miasta 7 km i 23 km na obszarach wiejskich.

Długość dróg o nawierzchni twardej wyniosła 28 km (7 km miasto i 21 km tereny wiejskie), z tego o nawierzchni ulepszonej 20 km (5 km miasto i 15 km tereny wiejskie).

Pozostałą część gruntów pod drogami zajmują drogi wewnętrzne, związane głównie z działalnością gospodarstw rolnych i jednostek lasów państwowych.

Na obszarze opracowania nie występują drogi specjalnego przeznaczenia.

8.1.2. Kolejowe tereny komunikacyjne

Kolejowe tereny komunikacyjne na terenie miasta i gminy Pelczyce zajmują obszar 39 ha, z tego 10 ha jest w obszarze granic administracyjnych miasta Pelczyce, pozostałe 29 ha na obszarach wiejskich. Są to grunty byłej linii kolejowej normalnotorowej relacji Barlinek – Pelczyce – Choszczno, która została zlikwidowana. Obecnie gmina Pelczyce nie ma połączeń kolejowych.

8.1.3. Urządzenia obsługi ruchu

Na terenie gminy Pelczyce funkcjonują dwie stacje paliw, obie położone w ciągu drogi wojewódzkiej nr 151 (Pelczyce, Wierzchno) i 4 warsztaty naprawcze pojazdów mechanicznych.

Część rolniczych jednostek produkcyjnych dysponuje własnymi stacjami paliw i me-

⁹ Dane PODiGK w Choszczynie i dane UMiG Pelczyce, wykaz gruntów 2002 r.

chanicznymi ośrodkami naprawczymi ciągników, maszyn i sprzętu rolniczego oraz pojazdów mechanicznych.

8.1.4. Komunikacja zbiorowa

Komunikacja zbiorowa na obszarze gminy i w powiązaniach zewnętrznych opiera się na obsłudze autobusowej. Obsługa linii autobusowych prowadzona jest głównie przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Myśliborzu Sp. z o.o. (spółka funkcjonuje od 23.03.2000 r.), oraz innych przewoźników. Komunikacja ta obejmuje większość miejscowości w gminie Pelczyce; autobusy PKS-u nie docierają jedynie do kilku skrajnie położonych jednostek osadniczych.

Dzieci do szkół dowożone są przez autobusy szkolne, jak i wynajętych przewoźników.

Do podstawowych mankamentów obsługi komunikacyjnej zaliczyć można: zbyt skromną liczbę kursów na niektórych kierunkach obsługi, kursy łączone o wydłużonych przebiegach, niepunktualność oraz brak kursów powrotnych na niektórych liniach, jak i brak kursów w dni świąteczne.

Na terenie miasta Pelczyce, jak i na obszarach wiejskich nie ma dworca PKS, a część wiat na przystankach autobusowych wymaga wymiany bądź remontu.

Według danych przewoźników, na terenie gminy odnotowuje się 28 połączeń w relacji Choszczno – Pelczyce – Barlinek i 26 połączeń w odwrotnym kierunku (informacje z internetu www.rozklady.com.pl), łącznie funkcjonuje 35 połączeń wewnątrzgminnych i zewnętrznych, co daje ca 70 kursów.

8.2. Uwarunkowania i kierunki rozwoju układu komunikacyjnego

8.2.1. Układ drogowy

Istniejący układ drogowy zapewnia prawidłową obsługę wewnątrz gminy, jak i obsługę głównych kierunków przemieszczeń wiążących gminę Pelczyce z sąsiednimi gminami oraz siedzibami powiatu i województwa.

Podstawowy układ drogowy gminy oparty jest o drogę wojewódzką nr 151 (Świdwin – Łobez – Węgorzyno – Recz – Choszczno – Pelczyce – Barlinek – Gorzów Wielkopolski – 125,5 km) oraz sieć dróg powiatowych, uzupełniony drogami gminnymi.

Główną osią komunikacyjną jest ww. droga wojewódzka nr 151 o przebiegu południe-północ, łącząca Barlinek – Pelczyce z Choszcznem (ośrodkiem powiatowym).

Droga ta w „Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2015”, „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa” oraz „Strategii Rozwoju Sektora Transportu Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2015” uznana została za jedną z ważniejszych tras regionu. Natężenie ruchu jest wyższe od średniego w województwie dla tej kategorii (ponad 1900 pojazdów rzeczywistych na dobę). Utrudnienia w przejeździe występują wewnątrz gminy (głównie miasto Pełczyce) oraz na zewnątrz – miasto Barlinek i miasto Choszczno (podstawowe uwarunkowanie związane z budową mostu nad linią PKP – zadanie do realizacji wpisane do rejestru najpilniejszych przedsięwzięć inwestycyjnych Zachodniopomorskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Koszalinie, planowane do realizacji w latach 2002-2006¹⁰).

Uwzględniając funkcję drogi w wojewódzkim systemie komunikacyjnym wskazuje się na konieczność wykonania korekty przebiegu drogi nr 151 przez teren gminy Pełczyce, na odcinkach:

- km 91+100 – m. Lubiana
 - korekta łuku poziomego i skrzyżowania na długości ca 200 mb;
- km 91+950 – zlikwidowany przejazd kolejowy na odcinku przed m. Płotno
 - korekta przez likwidację podwójnych łuków poziomych (tzw. „esówki”) na długości ca 200 mb;
- km 95+632 – za miejscowością Płotno
 - przebudowa skrzyżowania z drogą powiatową nr 224, kierunek Dolice – Stargard;

oraz uwzględniając uwarunkowania przejazdu przez miasto Pełczyce (ciasna i zabytkowa zabudowa, łuki ograniczające przejazd zestawów ciągnikowych z naczepą, bezpieczeństwo mieszkańców) proponuje się wykonanie obejścia drogowego miasta Pełczyce w ciągu drogi nr 151, na odcinku ca 100+200 ÷ 102+200, tj. około 2 km, po stronie zachodniej, wykorzystując tereny przynależne do byłej linii kolejowej. Takie rozwiązanie bardzo obniża koszty realizacji obejścia drogowego, a jednocześnie rozwiązanie to nie wprowadza zakłóceń w zagospodarowaniu przestrzennym gminy. Przyjmuje się, że realizacja powyższego zadania winna znaleźć się w zapisach planowanych do realizacji w okresie kierunkowym. Planowana klasa G. Powyższe przedsięwzięcie będzie możliwe z chwilą przekazania gruntów kolejowych samorządowi. Takie rozwiązanie jest możliwe w oparciu o art.18 pkt.6 ustawy o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwo-

¹⁰ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, Szczecin 2002 r., pkt. 1.7., str. 186.

we” z dnia 8 września 2000 r. (Dz.U. Nr 84 poz.948).

Dla dróg powiatowych, ze względu na zróżnicowaną rolę, jaką będą spełniać w systemie drogowym gminy, jak i powiązań zewnętrznych, zakłada się ich zróżnicowaną klasyfikację, zgodnie z zapisem Powiatowego Zarządu Dróg w Choszcznie. Przyjmuje się, że w miarę posiadanych środków przeprowadzona zostanie modernizacja na wybranych odcinkach, tak aby uzyskać zalecane branżowym rozporządzeniem parametry techniczne.

Zaleca się również wyposażenie wszystkich miejscowości w chodniki wzdłuż ciągów dróg powiatowych.

W oparciu o wnioski zgłoszone do „Studium ...” za najpilniejsze uznaje się przeprowadzenie modernizacji w ciągu dróg powiatowych:

- nr 236 (Lubiana – Lubianka),
- nr 235 (Lubiana – Bolewice),
- nr 234 (Będargowo – Ługowo),
- nr 233 (Będargowo – Jarosławsko),
- nr 222 (Pełczyce – Chrapowo),
- nr 228 (Sarnik – do drogi nr 232),
- nr 232 (Pełczyce – Krzynki – do drogi nr 228), nr 232 (Krzynki – Jarosławsko).

W stosunku do dróg gminnych zaleca się ich stopniową modernizację, w miarę posiadanych środków finansowych. Drogi te uzupełnią sieć dróg w gminie; proponuje się sklasyfikować je jako drogi dojazdowe (D).

Układ sieci drogowej na terenie gminy Pełczyce przedstawia załączona mapa „Infrastruktura techniczna” oraz Ryc. 31 i 32.

8.2.2. Układ kolejowy

Wariant I

Zakłada się zachowanie terenów kolejowych w granicach administracyjnych gminy Pełczyce z przeznaczeniem pod budowę ścieżki rowerowej Barlinek – Choszczno, z wyłączeniem części gruntów w granicach administracyjnych miasta Pełczyce, na których przewiduje się budowę obejścia drogowego miasta.

Wariant II

Zakłada się utrzymanie dotychczasowego stanu terenów kolejowych z rehabilitacją towarowej i osobowej linii kolejowej Barlinek – Pełczyce – Choszczno (wariant

o niskim stopniu prawdopodobieństwa realizacji).

8.2.3. Komunikacja zbiorowa

Przyjmuje się, że podstawowym środkiem komunikacji publicznej w gminie jest i zostanie autobus, rolę uzupełniającą pełnić mogą połączenia mikrobusowe.

8.2.4. Urządzenia obsługi ruchu

Zakłada się utrzymanie istniejących stacji paliw w Pelczycach i Wierzchnie. Przy drodze wojewódzkiej nr 151, na odcinku projektowanego obejścia drogowego, na wysokości miasta Pelczyce, proponuje się utworzenie Miejsca Obsługi Podróżnych (MOP-u) wraz z obiektami przeznaczonymi pod usługi, turystykę, handel, gastronomię.

Na perspektywę należy rozważyć możliwość lokalizacji nowych miejsc obsługi podróżnych w pobliżu obszarów wskazanych do zagospodarowania rekreacyjno-turystycznego.

8.2.5. Dokumentacja planistyczna

Dokumentacja planistyczna – określenie obszarów, dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe:

- budowa obejścia drogowego miasta Pelczyce;
- modernizacja i przebudowa dróg w granicach administracyjnych gminy Pelczyce; dla terenu, gdzie przewiduje się wejście z inwestycją drogową poza geodezyjne granice terenów komunikacyjnych;
- dla terenów przyległych do pasa drogowego, jeżeli sposób zagospodarowania gruntów lub zmiana tego sposobu zagospodarowania może mieć wpływ na ruch drogowy lub samą drogę wojewódzką lub powiatową;
- na pozostałych drogach w przypadku wejścia z inwestycją poza geodezyjne granice działek drogowych.

8.3. Gospodarka wodno-ściekowa

8.3.1. Zasoby wód podziemnych

Źródłem wody pitnej dla miasta Pelczyce i terenów wiejskich gminy Pelczyce są głębinowe ujęcia wód podziemnych. Południowo-zachodnia część gminy – od wysokości wsi Chrapowo po Pelczyce i dalej na wschód do Przekolna, skąd na południe w rejon wsi Jarosławsko – przebiega ochronna granica Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 135 – Barlinek, który jest zbiornikiem poligenetycznym sandrowo-miedzymorenowym o powierzchni ca. 180 km², położonym w 80% na obszarze województwa zachodniopomorskiego, z tego 50% to obszar gminy Pelczyce i 20% na obszarze województwa lubuskiego. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą 51,5 tys. m³/d.

Zbiornik Barlinek położony jest między rzekami: Myślą, Płonią, Iną, a dopływami rzek Warty i Noteci, tj. Kłodawką, Santoczną i Pelcz.

Na tak wyznaczonym obszarze zinwentaryzowano ponad 130 ujęć wód podziemnych eksploatujących wodę z utworów czwartorzędowych. Na obszarze objętym strefą ochronną brak jest ujęć eksploatujących wodę z osadów trzeciorzędowych i starszych. Przeważająca część ujęć to ujęcia wiejskie o niewielkim poborze wody, nie przekraczającym 5 m³/h. Jedynymi większymi ujęciami wody w tym obszarze są ujęcia komunalne dla miast: Barlinka i Pelczyce. W rejonie wsi Sarnik zlokalizowany jest punkt badawczy nr 8, wyznaczony do monitoringu regionalnego zwykłych wód podziemnych, zaś najbliższy punkt badawczy krajowego monitoringu wód podziemnych położony jest w Barlinku i oznaczony jest numerem 949.

Ogólna miąższość osadów czwartorzędowych waha się w granicach ca. 50-150 m. Utwory czwartorzędowe obszaru to osady lodowcowe odpowiadające trzem zlodowaceniom: południowopolskiemu, środkowopolskiemu i bałtyckiemu oraz osady wolnolodowcowe, rzeczne i jeziorne interglacjałów mazowieckiego i eemskiego.

Największe miąższości osadów czwartorzędowych związane są z obniżeniami powierzchni podczwartorzędowej. Najstarsze osady zlodowacenia południowopolskiego – gliny morenowe, zachowały się jedynie w obniżeniach, na których złożone zostały osady interglacjału mazowieckiego.

Miąższość osadów piaszczysto-zwirowych tego interglacjału wynosi około 20 m, a ich strop występuje a głębokość od 95 do 100 m poniżej terenu, tj. na rzędnych od 10 do 15 m n.p.m. (dane dla otworu nr 1 w miejscowości Krzynki, gmina Pelczyce).

Zlodowacenie środkowopolskie to kompleks glin morenowych składający się z jednego lub dwóch poziomów rozdzielonych utworami fluwiogłacialnymi. Miąższość glin waha się

od 10 m na wyniesieniach do ponad 60 m w obniżeniach powierzchni podczwartorzędowej.

Interglacja eemski pozostawił w obszarze gminy Pelczyce osady piaszczysto-żwirowe, rzadziej omułki jako rozdzielające gliny środkowopolskie od glin zlodowacenia bałtyckiego. Utwory piaszczysto-żwirowe nie stanowią jednolitej warstwy ciągłej, występują na rzędnych od 25 m do 50 m n.p.m., a ich miąższości wahają się od 10 do 20 m.

Zlodowacenie bałtyckie w południowej części gminy pozostawiło jeden poziom, a w północnej (rejon wsi Chrapowo) dwa poziomy glin morenowych, najczęściej nieciągłe.

Utwory piaszczyste rozdzielające oba poziomy glin lub zalegające na ich powierzchni utwory sandrowe tworzą jeden piaszczysto-żwirowy kompleks o miąższości od 15 do 40 m.

Warunki hydrogeologiczne

Głównym i jedynym piętrzem wodonośnym powszechnie użytkowanym w obszarze gminy Pelczyce jest piętro czwartorzędowe. Piętro to jest na tyle zasobne, że jak dotąd nie było konieczności wiercenia otworów dla ujęcia wód z utworów starszych.

Jakość wód podziemnych

Wody zarówno poziomu sandrowego, jak i międzyglinowego w obszarze gminy charakteryzują się podobną jakością i zgodnie z klasyfikacją jakości zwykłych wód podziemnych Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska mieszczą się w II klasie czystości. Są to wody wymagające generalnie prostego uzdatniania w zakresie redukcji związków żelaza i manganu.

Związki żelaza występują w ilości od 0,1 do maksymalnie 4,0 mg/dm³, zaś manganu od ilości niewykrywalnych do 0,4 mg/dm³. Największe zawartości związków żelaza i manganu są ściśle skorelowane z warstwą poziomu międzyglinowego.

Barwa wody mieści się zwykle w granicach normy dla wód przeznaczonych do picia (w niektórych otworach zawartość związków żelaza osiąga wartość 35 mg Pt/dm³). Są to wody średniotwarde i twarde o mineralizacji od 200 do 750 mg/dm³, średnio 300-400mg/dm³.

W dotychczasowych badaniach jakości wód z ujęć podziemnych nie stwierdza się ponadnormatywnych ilości chlorków i siarczanów. W normie znajdują się też związki azotowe¹¹.

¹¹ Projekt prac geologicznych dla ustalenia zasobów dyspozycyjnych i ochrony Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 135 Barlinek, Przedsiębiorstwo Geologiczne we Wrocławiu „Proxima” S.A., str.11-17.

8.3.2. Zaopatrzenie w wodę

Według danych statystycznych (Rocznik statystyczny województwa zachodniopomorskiego 2002, US Szczecin, listopad 2002, Tabl. 10/13 wodociągi i kanalizacja) na badanym terenie znajduje się 69,7 km wodociągowej sieci rozdzielczej (bez podłączeń prowadzących do budynków i innych obiektów), z tego 28,2 km na terenie miasta Pełczyce z 500 przyłączeniami i 41,5 km na terenach wiejskich z 732 przyłączeniami.

Zużycie wody w gospodarstwach domowych w ubiegłym roku wyniosło ogółem 301,9 dam³, co daje wskaźniki zużycia wody na 1 mieszkańca na poziomie 37 m³, przy średnim wskaźniku w województwie wynoszącym 41,8 m³/1 mieszkańca.

Charakterystykę ujęć wody i stacji wodociągowych podaje się według zestawienia tabelarycznego zawartego w opracowaniu „Strategia rozwoju miasta i gminy Pełczyce” SKEPOMERANIA, IAS-G GR Z-d Strategii i Programów Rozwoju, Szczecin 1999 r.

Tabela 27

Ujęcia wody i stacje wodociągowe w gminie Pełczyce

Lp.	Miejscowość Użytkownik	Ujęcie wody			Stacja wodociągowa		
		Wydaj- ność	Nr studni wyd. głęb.	Rok budowy	Wykaz podstawo- wych urządzeń		Rok bu- dowy
1.	Lubiana AWRSP	32,0	1 – 32,0 2 – 32,0	- -	Hydrofor 2,0 m ³ Odżelaziacz 15 m ³ /h Chlorator Sprężarka Pompa głębinowa	1 2 1 1 3	1974
2.	Lubiana AWRSP	28,0	1 – 18,0 2 – 18,0	1964 1972	Hydrofor 4,0 m ³ Odżelaziacz 5 m ³ /h Chlorator Sprężarka	1 2 1 1	1979
3.	Lubiana AWRSP	15,0	1 – 15,0	1981	Hydrofor 4,0 m ³ Odżelaziacz 20 m ³ /h Chlorator Sprężarka	2 2 1 1	1981
4.	Przekolno AWRSP	40,0	1 – 4 2 – 4	1965 1962	Hydrofor 2,0 m ³ Odżelaziacz 10 m ³ /h Sprężarka	2 2 1	1969
5.	Będargowiec AWRSP	15,0	1 – 4 2 – 4		Hydrofor 1,0 m ³ Odżelaziacz 5 m ³ /h Chlorator Sprężarka Pompa głębinowa	1 1 1 1 2	1970
6.	Bukwica AWRSP	56,0	1 – 56,0 2 – 38,0	1982 1973	Hydrofor 4,0 m ³ Odżelaziacz 5 m ³ /h Chlorator Sprężarka Pompa głębinowa Hydrofor 1,0 m ³ Odżelaziacz 5 m ³ /h Sprężarka Pompa głębinowa	2 4 2 1 1 1 1 1 1	

7.	Krzyńki AWRSP	21,0	1 – 21,0	1970	Hydrofor 1,0 m ³ Odźelaziacz 5 m ³ /h Sprężarka Pompa głębinowa	3 1 1 1	1973
8.	Jarosławsko AWRSP	45,0	1 – 22,0 2 – 45,0		Hydrofor 2,5 m ³ Odźelaziacz 10 m ³ /h Sprężarka Pompa głębinowa	2 2 1 2	1974
9.	Nadarzyn AWRSP	32,0	1 – 39,0 2 – 32,0	1971	Hydrofor 2,0 m ³ Odźelaziacz 10 m ³ /h Chlorator Sprężarka Pompa głębinowa	2 2 1 1 2	1974
10.	Brzyczno AWRSP	25,0	1 – 25,0	1972	Hydrofor 1,5 m ³ Odźelaziacz 10 m ³ /h Chlorator Sprężarka Pompa głębinowa	2 2 1 1 1	1972
11.	Boguszyny	40,0	1 – 40,0 2 – 40,0	1972 1979	Hydrofor 4,5 m ³ Odźelaziacz 15 m ³ /h Chlorator Sprężarka Pompa głębinowa	1 1 1 1 2	1976
12.	Płotno	40,0	1 – 40,0 2 – 40,0	1971 1971	Hydrofor 4,5 m ³ Odźelaziacz 20 m ³ /h Chlorator Sprężarka Pompa głębinowa	2 2 1 1 2	1977
13.	Trzęsacz	60,0	1 – 60,0 2 – 47,0		Hydrofor 4,0 m ³ Odźelaziacz 10 m ³ /h Sprężarka Pompa głębinowa	1 1 1 2	1974
14.	Niesporowice SKR	54,0	1 – 54,0 2 – 54,0	1971 1981	Hydrofor 2,5 m ³ Odźelaziacz 10 m ³ /h Chlorator Sprężarka Pompa głębinowa	1 2 1 1 1	
15.	Sarnik SKR	44,0	1 – 44,0 2 – 46,0	1981 1976	Hydrofor 2,5 m ³ Odźelaziacz 5 m ³ /h Chlorator Sprężarka Pompa głębinowa	1 1 1 1 2	1973
16.	Lyskovo AWRSP	15,0	1 – 15,0 2 – 13,0	1982 1975	Hydrofor 3,5 m ³ Odźelaziacz 10 m ³ /h Chlorator Pompa głębinowa Pompa Sprężarka	2 1 1 2 2 1	1960
17.	Wierzchno	30,0	1 – 30,0 2 – 20,0	1974 1981	Hydrofor 2,0 m ³ Odźelaziacz 10 m ³ /h Chlorator Sprężarka Pompa głębinowa	1 1 1 1 2	1973
18.	Jagów AWRSP		1 – 4 2 – 4		Hydrofor 1,5 m ³ Odźelaziacz 3 m ³ /h Sprężarka Pompa Ujęcie + pompownia 2 pompy	1 1 1 2 2	1971

19.	Będargowo		1 – 4 2 – 4		Hydrofor 1,5 m ³ Sprężarka Pompa głębinowa	2 1 2	*
20.	Bolewice RSP <i>Żółte</i>	45,0	1 – 45,0 2 – 42,0	1967 1984	Hydrofor 3,0 m ³ Odżelaziacz 15 m ³ /h Chlorator Sprężarka Pompa głębinowa	1 2 1 1 2	*
21.	Chrapowo	53,0	1 – 21,0 2 – 55,0	1964 1975	Hydrofor 4,5 m ³ Odżelaziacz 20 m ³ /h Sprężarka Pompa głębinowa	1 1 1 1	*
22.	Pelczyce gmina	60,0			Zbiorniki 100 m ³	2	*

* - brak danych

Źródło: „Strategia rozwoju gminy Pelczyce”, Stowarzyszenie Komunalne Euroregionu Pomerania, Instytut Aktywizacji Społeczno-Gospodarczej Gmin i Regionu, Zakład Strategii i Programów Rozwoju, Szczecin 2000 r.

Szczegółową charakterystykę studni według miejscowości i ujęć przedstawia załączona tabela nr 28, opracowana na podstawie danych „Banku Hydro”.

Tabela 28

Charakterystyka studni na ujęciach wód podziemnych w gminie Pelczyce

Lp.	Numer ewidencyjny	Miejscowość	Nazwa	Zasoby eksploatacyjne [m ³ /h]
1.	130	Będargowiec	PGR	15,00
2.	128	Będargowo	WIEŚ-2	50,00
3.	129	Będargowo	WIEŚ-1	50,00
4.	112	Boguszyny	POHZ-2	40,00
5.	125	Bolewice	WIEŚ	45,00
6.	191	Brzyczno	WIEŚ-2	45,00
7.	369	Brzyczno	POHZ-1	25,00
8.	370	Bukwica	POHZ-2	25,00
9.	113	Bukwica	PGR-1	56,00
10.	114	Chrapowo	PGR-2	56,00
11.	442	Chrapowo	WIEŚ-1	53,00
12.	443	Chrapowo	WIEŚ-2	53,00
13.	592	Jagów	Wodociąg wiejski – studnia-3	30,00
14.	584	Jarosławsko	Osada pracowników leśnych – st.	
15.	126	Jarosławsko	PGR-WIEŚ	0,00
16.	131	Jarosławsko	PGR-WIEŚ-2	81,00
17.	132	Jarosławsko	PGR-WIEŚ-3	81,00
18.	208	Jarosławsko	PGR-WIEŚ-4	81,00
19.	228	Jarosławsko	PGR-WIEŚ-5	81,00
20.	121	Krzymki	PGR	21,00
21.	122	Krzymki	Ośrodek kolonijny	12,00
22.	382	Krzymki	Osada P-L-1	0,20
23.	100	Lubiana	POHZ-2	32,00
24.	101	Lubianka	POHZ-1	18,00
25.	102	Lubianka	POHZ-2	18,00

26.	371	Nadarzyn	POHZ-1	39,00
27.	372	Nadarzyn	POHZ-Z	39,00
28.	373	Nadarzyn	POHZ-2	39,00
29.	123	Niesporowice	PGR-1	54,00
30.	124	Pelczyce	PGR-2	54,00
31.	125	Pelczyce	PGR-3	54,00
32.	447	Pelczyce	GS	43,00
33.	448	Pelczyce	Wodociąg-1	60,00
34.	449	Pelczyce	Wodociąg-2	60,00
35.	450	Pelczyce	PGR-1	27,30
36.	451	Pelczyce	PGR-2	27,30
37.	452	Pelczyce	PGR	27,30
38.	453	Pelczyce	Skup zboża	20,00
39.	454	Pelczyce	Lecznica zwierzęca	-
40.	455	Pelczyce	MLYN-4	-
41.	554	Pelczyce	PGR-1R	27,30
42.	559	Pelczyce	Wodociąg-3	60,00
43.	449	Płonno	Gorzelnia-1	18,00
44.	450	Płonno	Gorzelnia-2	18,00
45.	406	Plotno	Lecznica zwierzęca	15,10
46.	407	Plotno	POHZ-1	60,00
47.	408	Plotno	POHZ-2	60,00
48.	409	Plotno	POHZ	4,40
49.	126	Przekolno	PGR-WIEŚ-1	40,00
50.	127	Przekolno	PGR-WIEŚ-2	40,00
51.	285	Przyłęki	Osada leśna	5,00
52.	484	Sarnik	PGR-1	13,00
53.	485	Sarnik	PGR-2	13,00
54.	486	Sarnik	PGR-2A	46,00
55.	487	Sarnik	PGR-1	46,00
56.	488	Sarnik	PGR-2	46,00
57.	556	Sarnik	PGR-SK 2	46,00
58.	444	Stawin	PGR-3	32,00
59.	445	Stawin	PGR-1	32,00
60.	446	Stawin	PGR-2	32,00
61.	590	Sułkowo	Leśniczówka Plotno	6,00
62.	590	Sułkowo	Leśniczówka Plotno	48,00
63.	593	Sułkowo	Szkółka leśna	6,00
64.	593	Sułkowo	Szkółka leśna	48,00
65.	151	Trzęsacz	PGR-WIEŚ-1	60,00
66.	152	Trzęsacz	PGR-WIEŚ-2	60,00
67.	480	Wierzchno	PGR-2	30,00
68.	481	Wierzchno	PGR-1	30,00
69.	482	Wierzcho	PGR-1	30,00

Źródło: „BANK HYDRO”, RDGW w Szczecinie 2002 r.

Na podstawowy układ zaopatrzenia miasta i wsi w wodę składa się 48 studni, z tego 38 to studnie na ujęciach podstawowych (Pelczyce – 5, Będargowo – 2, Będargowiec – 1, Boguszyń – 2, Brzyczno – 1, Bukwica – 2, Chrapowo – 3, Golejewo – 1, Jarosławsko – 1, Lubiana – 2, Lubianka – 2, Nadarzyn – 2, Niesporowice – 2, Sułkowo – 1, Sarnik – 3, Przyłę-

ki – 1, Trynno – 1, Przekolno – 2, Paulinowo – 1, Płotno – 2, Puszczyń – 1) oraz 10 na ujęciach rezerwowych (Bolewice – 2, Krzynki – 1, Lubiana – 1, Łyskowo – 1, Sułkowo – 1, Trzęsacz – 2 i Wierzchno – 2).

Ujęcia eksploatowane są przez 13 różnych operatorów, wśród których Zakład Gospodarki Komunalnej w Pełczycach eksploatuje 10, spółdzielnie mieszkaniowe – 4, rolnicze produkcyjne jednostki – 12, inni eksploatorzy – 3.

Taki stan wymusza stworzenie zintegrowanego systemu gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta i gminy Pełczyce.

W ostatnich latach gmina wybudowała ponad 5,5 km nowej sieci wodociągowej: Chrapowo – Jagów, Pełczyce – Łyskowo, Łyskowo – Wierzchno, Pełczyce – Krzynki, Jarosławsko.

W gminie, na terenach wiejskich czynne są źródła uliczne – 26 sztuk.

8.4. Odprowadzanie ścieków

Sieć kanalizacyjna na terenie miasta i gminy Pełczyce wynosi 26,4 km¹² z 686 połączeniami, w tym miasto 6,1 km sieci i 285 połączeń. Ścieki odprowadzane są do 14 oczyszczalni ścieków (13 typu biologicznego i 1 typu mechanicznego) w miejscowościach: Lubiana (2), Nadarzyn, Boguszyny, Płotno (2), Przekolno (2), Bukwica, Jarosławsko, Niesporowice, Sarnik, Jagów, Pełczyce. Charakterystykę poszczególnych obiektów przedstawiono w załączonej tabeli nr 29 „Charakterystyka mechaniczno-biologicznych oczyszczalni ścieków w gminie Pełczyce”.

¹² Rocznik statystyczny województwa zachodniopomorskiego 2002, US Szczecin 2002, tab. 10/13.100.

Tabela 29

Charakterystyka mechaniczno-biologicznych oczyszczalni ścieków w gminie Pelczyce

Lp.	Miejscowość Użytkownik	Rodzaj oczyszczalni	Schemat technologiczny	Przepust oczyszczalni w m ³ /d	Rok budowy	Odbiór ścieków oczyszczalni	Strefa uciążliwości w m
1.	Lubiana AWRSP	m-b*	Krata płaska z ręcznym zg. Kratek; komora napowietrzania I ^o ; osadniki pośrednie (pionowe); komora napowietrzania II ^o ; osadniki wtórne (pionowe); pompownię recykulatu i osadu nadm.; komora kontaktowa do chlorowania; punkt pomiaru ilości św. oczyszcz.; przeróbka osadu nadmiernego.	154,0	-	rz. Mała Ina	150
2.	Lubiana AWRSP	m-b	Krata koszowa z mechanicznym usuwaniem skratek; miniblok – 9 b. Przepompownię ścieków pompami 50 Z ZK; zbiornik bezodpływowy 14 m ³ .	35,9	-	rz. Mała Ina	100
3.	Nadarzyn AWRSP	m-b	Krata z komorą piaskową, blok biolog. oczyszcz. I ^o i II ^o (KNI ^o); osadnik pośredni (KNI ^o); przepompownia; osadnik wtórny; mieszacz – chlorator; komora kontrolno-pomiarowa; poletko do osuszania; składowisko osadu.	198,0	1984	rz. Mała Ina	100
4.	Boguszyny AWRSP	m-b	Krata z osadnikiem; komora z przedłuż. napowietrzania; osadnik wtórny z przepompownią osadu (pompy 50ZZK-W); poletko do osuszania osadu.	171,8	1977	rz. Mała Ina	100
5.	Płotno AWRSP	m-b	Krata wstępnego oczyszczania; blok oczyszcz. biolog.; 2 komory napowietrzania; przepompownia osadu; zbiornik osadu; przepompownia główna; osadnik poziomy, jednokomorowy.	166,1	1987	Jez.	100
6.	Przekolno AWRSP	m-b	Krata z ręcznym zagarniaczem skratek (TKR-300/600/1000); zbiornik Imhoffa typ 8-3,0/W; zbiornik retencyjny V-40,5 m ³ ; przepompownia ścieków (pompy 80 ZZK – 2 szt.); filtr gruntu 4x10,5x23,1 m ² przeróbka osadu.	76,4	1976	rz. Mała Ina	100

7.	Sarnik*** AWRSP	m-b	Krata ze studzienką rozdź.; okład skratek; osadnik wstępny 2-komorowy; rowy cyrkulacyjne; stanowisko napowietrzania; urząd. przelew i spust osadu; osadnik wtórny; przepompownia; poletko osuszania osadu.	186,3	1974	Jez. Sarnik	100
8.	Niesporowice AWRSP	m-b	Osadnik Imhoffa	16,0	-	Rozlewiska	50
9.	Jarosławsko AWRSP	m-b	Osadnik Imhoffa	65,0	1974 1986		50
10.	Bukwica AWRSP	m-b	Krata ze studzienką rozdź. okład skratek; osadnik Imhoffa typ 4-3,0; zbiornik retencyjny 20,5 m ³ ; przepompownie śr. Z pompami x 80 ZZK; filtr gruntowy.	37,8	-	rz. Mała Ina	100
11.	Jagów AWRSP	m-b	Kratka z wyciągarką RU-10; osadnik Imhoffa 2,2 m; komora dozująca z urządzeniem syfonowym; filtr gruntowy 5x25x4,5 m.	50,4	-	rz. Płonia	100
12.	Pełczyce*** AWRSP	m-b	Krata łukowa; komora mieszacza i dezynfekcji; zbiornik magazynujący 15 m ³ ; komora osadu czynnego 2x100 m ³ ; komora stabilizacji - 100 m ³ ; osadniki wtórne - 4 szt.	400**	1985	Kanał Boguszyny	100

* - mechaniczno-biologiczna

** - przed modernizacją

*** - obiekty w trakcie modernizacji

Źródło: Strategia rozwoju ... op.cit., str. 17.

W Pełczycach zlokalizowana jest największa oczyszczalnia ścieków, która jest własnością gminy, a użytkownikiem jest Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Pełczycach. Obiekt, został poddany od 2000 r. gruntownej modernizacji. Rozbudowano reaktor osadu czynnego z podziałem na komorę niedotlenioną i komorę tlenową osadu czynnego, wybudowano piaskownik i urządzenie do stabilizacji i odwodnienia osadu (system „DRAJMAD”). W trakcie prac budowlanych oczyszczanie ścieków odbywało się w oparciu o „BIOBLOK” typu WS-400. Docelowo oczyszczalnia obsługiwać będzie miejscowości: Pełczyce, Trzęsacz, Będargowo, Wierzchno, Łyskowo, Bolewice, Chrapowo, Jagów i Stawin.

Odbiornikiem ścieków jest kanał Lubiana. Charakterystykę odprowadzanych ścieków wg badań Inspekcji Ochrony Środowiska w Szczecinie przedstawia poniższa tabela nr 30.

W 2002 r. zakończono modernizację oczyszczalni w miejscowości Sarnik.

Tabela 30

Charakterystyka odprowadzanych ścieków z oczyszczalni biologiczno-mechanicznej w Pelczycach

Lp.	Wyszczególnienie	Ilość
1.	Przeciętny dobowy odpływ ścieków	570 m ³ /d
2.	Przeciętne dobowe ładunki zanieczyszczeń:	
	• BZT ₅	28,5 kg/d
	• ChZT	54,7 kg/d
	• Zawiesina ogólna	18,2 kg/d
	• Azot ogólny	23,9 kg/d
	• Fosfor ogólny	1,9 kg/d

Zródło: Działalność inspekcyjna WTOS w 2000 r., Szczecin 2001, s. 8.

8.5. Regulacja stosunków wodnych

Jednym z podstawowych czynników wpływających na produktywność i intensywność rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest regulacja stosunków wodnych.

Użytki rolne w gminie Pelczyce zajmują ponad 14 tys. ha, tj. 71,3% powierzchni ogólnej gminy, z tego grunty orne i sady stanowią ponad 89% powierzchni użytków rolnych, zaś trwałe użytki zielone zaledwie 11%.

W latach 1970-1999, na przeszło ½ powierzchni użytków rolnych przeprowadzono melioracje szczegółowe, tak że stan zmeliorowania osiąga ca 6,2 tys. ha gruntów ornych i 1100 ha trwałych użytków zielonych.

Według danych Zachodniopomorskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Szczecinie drenarskim systemem melioracyjnym odwadnianych jest ca 5,5 tys. ha rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy, pozostała powierzchnia odwadniana jest siecią rowów otwartych. Część gruntów jest odwadniana siecią melioracyjną wykonaną na początku XX w. Są to systemy niesprawne i wymagają wymiany.

Część użytków zielonych położonych w dolinie Małej Iny może być nawadniana grawitacyjnie (około 200 ha) z wykorzystaniem jazu piętrzącego zlokalizowanego z okolicach miejscowości Nadarzyn. Jaz ten o szerokości 4 m na rzece Mała Ina może piętrzyć wodę o 1,2 m.

Nawadnianie rolniczej przestrzeni produkcyjnej w rejonie dolin rzecznych może być bardzo intensywne. Gwarantują to dyspozycyjne zasoby wodne, które można wykorzystać. Aktualnie, głównie w wyniku zmniejszenia się dochodowości w rolnictwie, prace związane z regulacją stosunków wodnych prowadzone są w ograniczonym zakresie.

8.6. Ochrona przeciwpowodziowa

Na terenie gminy Pełczyce nie odnotowano zjawisk powodziowych, które mogłyby zagrozić bezpieczeństwu ludzi i bezpieczeństwu gospodarczemu. Niemniej jednak zdarzają się wysokie stany wody w rzekach Płoni i Mała Ina (okres intensywnych opadów atmosferycznych), które charakteryzują się niewielkim zalewem w obszarze ich dolin. W związku z powyższym podaje się zalecenia dla tych terenów:

- obszary zalewowe wyłącza się z wszelkiej zabudowy; trwałą zabudowę (zgodnie z ustaleniami mpzp) należy lokalizować na terenach o rzędnej 1,0 m nad statycznym poziomem wody, przy miarodajnym przepływie wezbraniowym;
- wprowadza się zakaz prowadzenia nasadzeń drzew i krzewów w obrębie budowli hydrotechnicznych i na terenach zmeliorowanych;
- wzdłuż rzek i otwartych kanałów melioracyjnych należy, w miarę możliwości, pozostawić pas techniczny o szerokości 6-8 m dla umożliwienia dojazdu do ewentualnego miejsca awarii lub przeprowadzenia remontu i konserwacji obiektów;
- przewidzieć obwałowanie rzek na odcinkach, gdzie występuje woda z brzegów i zalewa użytki rolne w okresie wegetacji przez okres dłuższy niż trzy tygodnie;
- uporządkować sprawy własnościowe.

8.7. Podstawowe kierunki działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej i regulacji stosunków wodnych

W gospodarce wodnej gminy podstawowym zadaniem jest zabezpieczenie potrzeb wodnych dla obszarów wiejskich (woda do celów bytowo-gospodarczych), jak i dla rolnictwa. Do priorytetów należą sprawy związane z regulacją stanu formalno-prawnego funkcjonowania elementów gospodarki wodnej, a w dalszej kolejności działania w kierunku rozbudowy i modernizacji ujęć wody, stacji uzdatniania i sieci przesyłowych.

Istotnym zagadnieniem jest regulacja stosunków wodnych w obszarze rolniczej przestrzeni produkcyjnej z uwagi na występujące coraz częściej okresy suszy atmosferycznej i glebowej oraz okresy nadmiernych opadów, w wyniku czego występują zalewy i powodzie.

Aby zapobiec niekorzystnym zjawiskom, wskazanym jest budowa małych zbiorników retencyjnych, które ograniczą odpływ wód, jak również pozwolą efektywnie sterować odpływami i skutecznie oddziaływać na zagrożenia powodziowe.

Retencja zbiornikowa i korytowa rzek, odbudowa systemów nawadniających

odwadniających i progów wodnych pozwoli na zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych oraz ich racjonalne wykorzystanie.

Wskazaniem jest, aby małe zbiorniki retencyjne budować na terenach leśnych, lokalizowanych na rowach i ciekach wodnych, jak również w obrębie gruntów należących do osób fizycznych z przeznaczeniem części z nich na potrzeby rybackie.

W oparciu o analizę istniejącego stanu i poziomu wyposażenia w infrastrukturę techniczną oraz uwzględniając potrzeby oraz możliwości dostępu do środków finansowych, wskazuje się zadania dotyczące polepszenia i usprawnienia gospodarki wodno-ściekowej, jak i regulacji stosunków wodnych na badanym obszarze, jakie należy uwzględniać opracowując program gospodarki wodno-ściekowej oraz program regulacji stosunków wodnych w gminie Pełczyce:

- budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wodociągowych i stacji uzdatniania wody z dostosowaniem układu technologicznego ujęcia do produkcji wody zgodnie z obowiązującą normą (z priorytetem dla miejscowości: Stawin, Będargowiec, Trzęsacz¹³), w tym program zaopatrzenia wsi w wodę w okresie wystąpienia sytuacji kryzysowej;
- budowa nowych i rozbudowa istniejących sieci wodociągowych;
- systematyczna wymiana istniejących sieci wodociągowych wykonanych z rur azbestowo-cementowych na nowe;
- lokalizację awaryjnych ujęć wody należy uwzględnić na obszarach wskazanych do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego – sama lokalizacja ujęcia winna być poprzedzona szczegółowymi badaniami geologicznymi;
- wprowadzenie i realizacja zasady oczyszczania ścieków w miejscu, gdzie powstają oraz oddawanie oczyszczonej wody na powrót do lokalnej zlewni;
- wdrażanie technologii umożliwiającej rolnicze wykorzystanie osadów ściekowych;
- budowa nowych, modernizacja i rozbudowa istniejących systemów oczyszczania ścieków ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb w miejscowościach Jagów, Chrapowo, Stawin, Płotno¹⁴, Będargowiec, Niesporowice, Lyskowo, Krzynki, Jarosławsko, Brzyczno, Przekolno.

W zakresie melioracji należy:

- systematycznie, co roku przeprowadzać konserwację, odbudowę i modernizację urządzeń w melioracji podstawowej;

¹³ Potrzeba zgłoszona przez Samorząd Mieszkańców Wsi Trzęsacz.

¹⁴ Rozważyć możliwość przerzutu ścieków do Lubiany i dalej do zlewni rzeki Mała Ina.

- utrzymać obszar zmeliorowanych użytków rolnych przez bieżącą konserwację, odbudowę lub modernizację urządzeń melioracji szczegółowej;
- objąć melioracją nowe powierzchnie użytków rolnych, w zależności od zaistniałych potrzeb;
- przystąpić do realizacji budowy małych zbiorników wodnych w oparciu o wcześniej przygotowany program małej retencji wód.

Zgodnie z art. 7 pkt. 1 ppkt. 3 ustawy z dnia 8 marca 1999 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591) zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie wodociągów i zaopatrzenia w wodę, należy do zadań własnych gminy. Gmina zobowiązana jest do zabezpieczenia stałej dostawy wody dla ludności. W sytuacjach awaryjnych, kiedy następuje przerwa w dostawie wody, należy zorganizować dowóz wody beczkowozami, ewentualne dostarczanie jej w hermetycznych pojemnikach lub z systemu awaryjnych ujęć wody.

Lokalizację awaryjnych ujęć wody należy uwzględnić w obszarach wskazanych do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Lokalizacja winna być poprzedzona szczegółowymi badaniami geologicznymi.

W zakresie ochrony przeciwpożarowej, poza uregulowaniem stanu formalno-prawnego zbiorników należy utrzymywać je w należyтым stanie technicznym.

Jednocześnie wyznacza się miejsca poboru wody powierzchniowej w miejscowościach:

- **Chrapowo** – punkt czerpania wody na progu wodnym, w rejonie mostu na rzece Płoni;
- **Krzyńki** – punkt czerpania wody zlokalizowany nad jeziorem Pelcz Duży w pobliżu pola biwakowego oraz punkt czerpania wody zlokalizowany od strony drogi Ługowo – Będarowo przy drodze gminnej prowadzącej do jeziora;
- **Nadarzyn** – punkt czerpania wody zlokalizowany na rzece Mała Ina, przy jazie piętrzącym wodę;
- **Pelczyce** – punkt czerpania wody nad jeziorem Parlińskim, w rejonie terenów sportowo-rekreacyjnych.

Dojazdy do miejsc czerpania wody, jak i same punkty poboru powinny być oznakowane zgodnie z obowiązującymi normami.

8.8. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Miasto i gmina Pełczyce zasilane są w energię elektryczną napięciem 15 kV z sieci energetyki zawodowej liniami napowietrznymi ze stacji zlokalizowanych poza obszarem gminy w miejscowościach: Barlinek, Choszczno, Krzęcin.

Napowietrzna sieć energoelektryczna gminy o napięciu 0,4 kV zasila 80 stacji transformatorowych 15/0,4 kV typu słupowego, wieżowego i miejskiego we wszystkich jednostkach osadniczych o łącznej mocy około 14 tys. kVA, w tym 16 stacji o mocy 3,7 tys. kVA na terenie miasta Pełczyce.

Lokalizację stacji transformatorowych wraz z charakterystyką przedstawiono w załączonej tabeli nr 31 „Zestawienie stacji transformatorowych według miejscowości i mocy w gminie Pełczyce”.

Tabela 31

Zestawienie stacji transformatorowych według miejscowości* i mocy w gminie Pełczyce

Lp.	Nazwa stacji	Typ stacji	Nr kodowy	Moc w kVA	
				Stan istniejący	Stan projektowany
1.	Boguszyny 1	Wieżowa	3276	100	400
2.	Boguszyny 2	Wieżowa	3277	160	400
3.	Bolewice	Wieżowa	3278	160	400
4.	Brzyczno	Wieżowa	3275	160	400
5.	Bukwica	Wieżowa	3280	100	400
6.	Bukwica Osiedle	STSa-20/250	3409	100	250
7.	Będargowiec Kol. 1	STSa-20/100	3090	30	100
8.	Będargowiec PGR	Wieżowa	3085	63	400
9.	Będargowo 1	STSa-20/100	3377	63	100
10.	Będargowo 2	STS-20/250	3378	63	250
11.	Będargowo 3	STS-20/100	3379	63	100
12.	Będargowo 4	STS-20/250	3380	63	250
13.	Będargowo Remiza	STSp-K2-20/250	3458	160	250
14.	Będargowo Wieś	STSp-K2-20/250	3279	160	250
15.	Chrapowo 1	STS-20/100	3281	50	100
16.	Chrapowo 2	Wieżowa	3269	100	400
17.	Jagów	Wieżowa	3282	250	400
18.	Jarosławsko Osiedle	STS-20/250	3402	250	250
19.	Jarosławsko PGR	STS-20/250	3192	160	250
20.	Jarosławsko Wieś	Wieżowa	3068	100	400
21.	Krzyńki Gajówka	STSa-20/100	3273	20	100
22.	Krzyńki Wieś	Wieżowa	3283	160	400
23.	Kukadło	Wieżowa	3284	Brak	400
24.	Lubiana Bażaniarnia	STSa-20/100	3270	40	100
25.	Lubiana POHZ	Wieżowa	3285	200	400

26.	Lubiana Przelot	WSTtp-20/400	3501	400	400
27.	Lubiana Szkoła	STSp-20/250	3471	100	250
28.	Lubiana Wieś	STSa-20/250	3318	250	250
29.	Lubianka	Wieżowa	3286	63	400
30.	Lubianka Osiedle	WSTtp-20/400	3436	160	400
31.	Ługowo 1	Wieżowa	3289	30	400
32.	Ługowo 2	Gliwice	3290	50	400
33.	Łyskowo Jezioro	STSp-20/250	3468	75	250
34.	Łyskowo PGR	STSa-20/250	3288	100	250
35.	Łyskowo E Wieś	Wieżowa	3287	63	400
36.	Nadarzyn 1	Wieżowa	3291	250	400
37.	Nadarzyn 2	STSa-20/250	3271	250	250
38.	Niesporowice	Wieżowa	3292	63	400
39.	Niesporowice PGR	ZH 15	3272	63	250
40.	Paulinowo	Wieżowa	3295	75	400
41.	Paulinowo Ferma	WSTtp-20/400	3486	100	400
42.	Pelczyce 1	Wieżowa	3297	75	400
43.	Pelczyce RSP	STSa-20/100	3428	75	100
44.	Pelczyce Chrobrego	STS-20/100	3268	100	100
45.	Pelczyce GS	MSTt-20/630	3343	250	630
46.	Pelczyce Miasto 2	Wieżowa	3346	250	400
47.	Pelczyce Nowa	STSa-20/100	3385	100	100
48.	Pelczyce Ogrodowa	MSTt-20/630	3188	400	630
49.	Pelczyce Ogrodowa 2	MSTt-20/630	3444	400	630
50.	Pelczyce PGR 2	MSTt-20/630	3399	630	630
51.	Pelczyce Szkoła	MSTt-20/630	3342	400	630
52.	Pelczyce Suszarnia	MSTt-20/2x630	3487	250	630
53.	Pelczyce Żwirownia	WSTtp-20/400	3473	63	400
54.	Przekolno 1	Wieżowa	3298	100	400
55.	Przekolno 2	Wieżowa	3299	Brak	400
56.	Przekolno 3	STS-20/250	3387	250	250
57.	Puszczyn	Wieżowa	3294	40	400
58.	Płotno POHZ	Wieżowa	3293	160	400
59.	Płotno Wieś	STSa-20/250	3310	250	250
60.	Sarnik	Wieżowa	3300	160	400
61.	Sarnik Gorzelnia	STSa-20/250	3401	250	250
62.	Sarnik Osiedle	STSa-20/100	3372	100	100
63.	Trzęsacz	Wieżowa	3296	63	400
64.	Trzęsacz 2	STS-20/100	3264	100	100
65.	Trzęsacz Tuczarnia	STS-20/100	3469	50	100
66.	Trynno	Kratowa	3071	40	100
67.	Wierzchno	Wieżowa	3301	250	400
68.	Boguszyny Cielętnik	STS-20/250	3841	160	250
69.	Boguszyny Hydrofornia	STSa-20/100	3840	60	100
70.	Boguszyny 3	STS-20/250	3875	200	250
71.	Chrapowo	WSTtp-20/400	3891	315	400
72.	Będargowo RSP	STS-20/250	3845	250	250

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

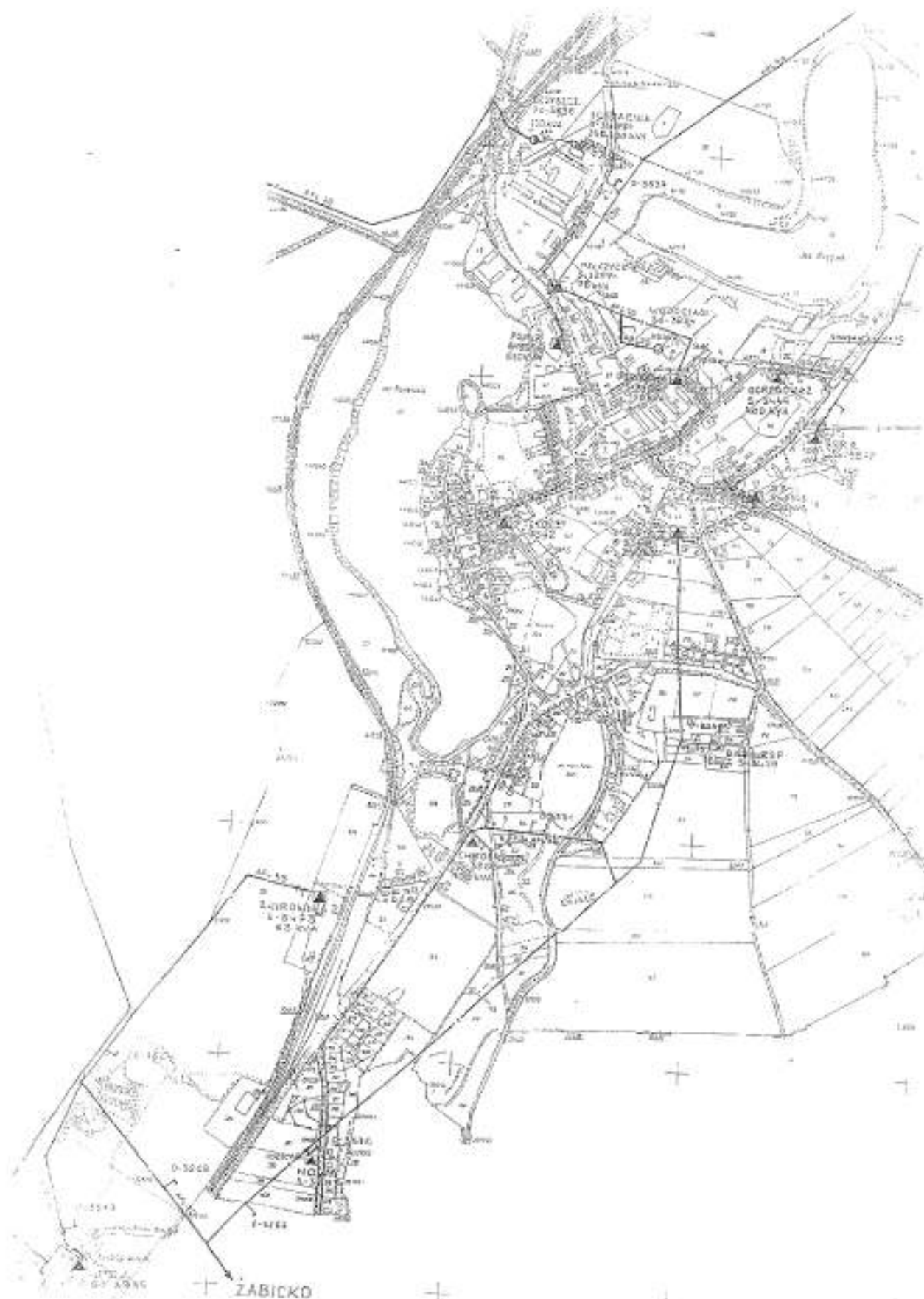
SCHEMAT PRZESYŁOWEJ SIECI ENERGETYCZNEJ 110 KV

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE

SCHEMAT SIECI ENERGETYCZNEJ MIASTA PEŁCZYCE

73.	Jarosławsko Ferma	STS-20/250	3849	160	250
74.	Nadarzyn Suszarnia	WRSTp-20/630	3829	630	630
75.	Lugowo Jezioro	STSp-K-20/250	3832	100	250
76.	Pelczyce Oczyszczalnia	WSTp-20/250	3898	100	250
77.	Pelczyce SKR	STS-20/250	3872	100	250
78.	Pelczyce Wodociągi	STS-20/100	3834	75	100
79.	Pelczyce PZZ	MSTt-20/630	3835	400	630
80.	Sułkowo	STSpbw-20/250	3897	100	250

* - w zestawieniu użyto nazwy zwyczajowe jednostek osadniczych.

Źródło: Dane Zakładu Energetycznego Gorzów S.A. – Rejon Energetyczny Choszczno, 2002 r.

Poziom zużycia energii za 9 m-cy roku 2002 wyniósł ogółem 4,9 mln kWh¹⁵, z tego miasto Pelczyce – 1,8 mln kWh, obszary wiejskiej 3,1 mln kWh, co daje wskaźnik zużycia na mieszkańca: średnio w gminie 660 kVA (per capita), z tego miasto – 660 kVA, wieś – 570 kVA.

Docelowo planuje się, że w wyniku modernizacji i rozbudowy układu zasilania w energię elektryczną na obszarze gminy Pelczyce, ogólna moc stacji transformatorowych wyniesie około 20 tys. kVA, co zapewni przyszłościowe potrzeby oraz przyczyni się do niezawodności w dostawie.

Projektowaną docelową moc stacji transformatorowych przedstawiono w załączonej tabeli nr 31 „Zestawienie stacji transformatorowych według miejscowości i mocy w gminie Pelczyce”.

Aby sprostać tak postawionemu celowi, wskazanym jest:

- powiązanie sieciowe linią 15 kV Bukwica – Boguszyń (okres realizacji do 2004 r.);
- dokończenie inwestycji układu rozłączników sterowanych radiowo na linii Pelczyce – Krzęcin (w roku 2004);
- budowa sieci energetycznej 15 kV – GPZ BARLINEK – Pelczyce na odcinku Żydowo – Wilcze (wymagane opracowanie planistyczne);
- budowa linii 110 kV GPZ CHOSZCZNO – GPZ BARLINEK (wymagane opracowanie planistyczne w związku ze strefą ochronną).

Przy modernizacji i rozbudowie systemu zaopatrzenia gminy Pelczyce w energię elektryczną należy przestrzegać poniższych założeń:

- przebudowa sieci SN-15 kV pod kątem usunięcia kolizji przestrzennych i zapewnienia bezawaryjności dwustronnego zasilania linii magistralnych;
- dla modernizowanych i nowobudowanych linii SN-15 kV, wskazanym jest zlokalizowanie ich wzdłuż dróg oraz linii energetycznych wysokich napięć;

¹⁵ Opracowano na podstawie danych Rejonu Energetycznego Choszczno, 2002 r. i obliczeń własnych.

- przy projektowaniu tras odgałęzień zasilanych ze stacji słupowych (poza terenami intensywnie zurbanizowanymi) należy prowadzić je wzdłuż naturalnych podziałów terenu, chroniąc kompleksy gruntów rolnych i leśnych,
- przewiduje się modernizację i rozbudowę istniejącej sieci transformatorowej zgodnie z zapisem tabeli nr 31 „Zestawienie stacji transformatorowych według miejscowości i mocy w gminie Pełczyce”;
- zachowuje się strefy uciążliwości dla linii przesyłowych wysokich napięć zgodnie z obowiązującymi przepisami;
- należy umożliwić dysponentowi sieci średniego napięcia jej dostosowanie do narastających potrzeb, poprzez wymianę przewodów na większe przekroje, a w przypadku zastoso-

Oświetlenie drogowe

Gmina Pełczyce przeprowadziła od 1998 r. modernizację oświetlenia drogowego z zastosowaniem energooszczędnych sodowych opraw oświetleniowych.

Aktualna moc zainstalowania i ilość punktów świetlnych wynosi¹⁶:

• drogi wojewódzkie	– 14 kW	– 118 punktów świetlnych
• drogi powiatowe	– 37 kW	– 454 (456 ¹⁷) punktów świetlnych
• drogi gminne	– 31 kW	– 347 (457) punktów świetlnych
• razem	– 82 kW	– 931 (931) punktów świetlnych

Rozkład przestrzenny zagospodarowania w elementy infrastruktury elektroenergetycznej na terenie gminy Pełczyce przedstawiają załączone Ryc. 28, 29 i 30.

8.9. Odnawialne źródła energii

Do roku 2015 produkcja energii, w stosunku do jej obecnego zużycia, z odnawialnych źródeł powinna wynosić 10-12 %. W związku ze stale rosnącymi cenami paliw kopalnych (węgiel, ropa, gaz) stosowanie obecnie odnawialnych źródeł energii ma uzasadnienie nie tylko ekologiczne, ale również ekonomiczne.

Postęp naukowo-techniczny spowodował, że stosowane technologie, służące do pro-

¹⁶ Dane Zakładu Energetycznego Gorzów S.A., Rejon Energetyczny Choszczno (pismo z dnia 15.10.2002 r., Zał. Nr 9).

¹⁷ Dane wg UMIG Pełczyce, stan na 1.06.2003 r.

dukcji energii ze źródeł odnawialnych, są coraz bardziej efektywne i konkurują pod względem ekonomicznym z systemami tradycyjnymi.

W ogólnej gospodarce energetycznej gmin mogą być wykorzystywane, m.in. takie źródła energii odnawialnej, jak:

- **energia wiatru** – wprowadzone ostatnio regulacje prawne spowodowały znaczne zainteresowanie potencjalnych inwestorów budową i eksploatacją elektrowni wiatrowych. Produkcja energii ze źródeł odnawialnych, w tym wykorzystanie siły wiatru, jest działaniem zgodnym z polityką ekologiczną i energetyczną państwa, jak również przyjętymi w tej dziedzinie umowami międzynarodowymi. Energetyka wiatrowa to nie tylko korzyści ekologiczne, wynikające z wykorzystania powszechnego, odnawialnego surowca do tworzenia przyjaznej środowisku i człowiekowi energii elektrycznej, w sposób nie powodujący powstania szkodliwych i uciążliwych produktów ubocznych, ale także szeroki wachlarz korzyści ekonomicznych (podatki, akwizycja lokalnych przedsiębiorstw, nowe miejsca pracy) i społecznych (czyste środowisko naturalne, korzyści marketingowe). Władze gmin, gdzie warunki meteorologiczne szczególnie odpowiadają wymogom energetyki wiatrowej (a takie panują na terenie badanej gminy), powinny liczyć się z pojawiającymi się bądź to wnioskami o wydanie pozwolenia na budowę elektrowni wiatrowej na terenie gminy, lub wskazanie akceptowanej przez gminę lokalizacji takiej inwestycji. Aktualnie elektrownie wiatrowe w polskich przepisach prawnych i procedurach administracyjnych nie mają ściśle określonych zapisów regulujących zagadnienia ich lokalizacji, budowy i eksploatacji¹⁸. Warunki lokalizacji elektrowni wiatrowych zależą od wielu czynników: meteorologicznych, krajobrazowych i kulturowych terenów oraz przyjętych rozwiązań technicznych urządzeń. Ogólne warunki lokalizacji określone są w tekście Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa¹⁹;
- **energia wody** – w Polsce elektrownie wodne produkują ok. 3% energii elektrycznej. Pomimo, że w naszym kraju istnieją niewielkie zasoby wody, które można wykorzystać do produkcji energii, to budując na nich elektrownie korzystnie wpływa się na całość gospodarki wodnej (zapobieganie powodziom, nawadnianie gruntów, rekreacja przy powstających zbiornikach wodnych). Energia wód płynących na obszarze regionu może być wykorzystywana do wytwarzania energii elektrycznej w małych elektrowniach wodnych. Po-

¹⁸ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego, RBGPWZ 2002 r., str. 144.

¹⁹ Plan Zagospodarowania ..., op.cit. ..., str.145-147.

tencjał energetyczny tych wód jest mały. Energia elektryczna produkowana w małych elektrowniach wodnych może być wykorzystywana do napędu wielu urządzeń lokalnych (przepompowni, oczyszczalni ścieków i innych urządzeń) lub dostarczana do sieci ogólnoużytkowej. Na badanym terenie, aktualnie nie występują dogodne warunki do lokalizacji przedmiotowych inwestycji;

- **energia biomasy** – biomasa to substancja organiczna, głównie pochodzenia roślinnego. Do biomasy zalicza się również odpady z produkcji zwierzęcej, przemysłu rolno-spożywczego i z gospodarki komunalnej. Biomasa może służyć jako niskokaloryczne paliwo w procesie spalania lub może być przetwarzana w procesie biologicznym bądź termicznym na paliwo gazowe. Biomasa może być ważnym źródłem energii pierwotnej w rejonach rolniczych, zwłaszcza tam, gdzie przeważa produkcja roślinna. Warunki przyrodnicze regionu są wyjątkowo sprzyjające do produkcji biomasy (duża powierzchnia użytków rolnych, znaczna suma opadów atmosferycznych – średnia roczna powyżej 700 mm, długi okres wegetacji roślin – 205-210 dni, nadwyżki siły roboczej). Modernizując systemy ciepłne funkcjonujące w miejscowościach wiejskich i mniejszych miastach można wykorzystać jako paliwo biomasę, w postaci słomy czy zrębek, pochodzących z gospodarki leśnej lub specjalnych upraw, tzw. roślin energetycznych. Spalanie drewna odpadowego i słomy jest opłacalne w porównaniu z innymi nośnikami energii pierwotnej, ponieważ wykorzystuje się paliwo pochodzące albo z własnej produkcji, albo jako materiał odpadowy (słoma, drewno odpadowe, trociny itp.). Energetyka oparta na produktach pochodzących z produkcji rolniczej, przede wszystkim na słomie, etanolu i olejach roślinnych, jest szansą na zintensyfikowanie w regionie produkcji rolniczej. Biopaliwa (biomasa, etanol, oleje roślinne) mogą być również wykorzystywane do napędu bloków grzewczo-elektrycznych, tzw. mikroelektrociepłowni, w których oprócz energii elektrycznej produkowana jest energia cieplna. Rozwój odnawialnych źródeł energii, zwłaszcza w wyniku wykorzystywania biomasy, stwarza szansę (szczególnie dla lokalnych społeczności) na zwiększenie niezależności energetycznej, powstawanie nowych miejsc pracy, a także pozwala na proekologiczną modernizację systemów energetycznych. Znacznego wsparcia finansowego na realizację projektów związanych z odnawialnymi źródłami energii udziela Fundacja EKO-FUNDUSZ;
- **energia promieniowania słonecznego** – słońce jest czystym, nieuciążliwym i niewyczerpalnym źródłem darmowej energii. Obszar województwa zachodniopomorskiego znajduje się w strefie klimatycznej pozwalającej z powodzeniem stosować urządzenia do pozyskiwania i przetwarzania energii słonecznej w ciepło lub energię elektryczną. Odpowiednio

dobrane i wykonane instalacje solarne znajdują zastosowanie zarówno w gospodarstwach domowych, jak i w hotelach, ośrodkach wypoczynkowych a także w rolnictwie. Przykłady efektywnego wykorzystania energii promieniowania słonecznego, to m.in.:

- produkcja energii elektrycznej w ogniwach fotowoltanicznych (np. do napowietrzania stawów hodowlanych czy zasilania niewielkich urządzeń),
 - suszarnictwo,
 - ogrzewanie szklarni,
 - przygotowanie ciepłej wody użytkowej do celów domowych i gospodarskich,
 - podgrzewanie wody w basenach,
 - wykorzystanie biernych systemów słonecznych w budynkach mieszkalnych i inwentarskich;
- **energia powietrza, wody, gruntu** – te nośniki energii są wykorzystywane poprzez tzw. pompy ciepła, działające na zasadzie odwróconej lodówki. Urządzenia te pobierają ciepło z otoczenia i przekazują je do pomieszczenia. Pomieszczenia te mogą być ogrzewane, a latem klimatyzowane. W wyniku stosowania nowych generacji pomp ciepła, ok. $\frac{3}{4}$ energii potrzebnej na pokrycie zapotrzebowania energetycznego obiektu można pozyskać ze środowiska naturalnego. Pompy ciepła to obecnie najnowsze systemy grzewcze. Z powodzeniem zastępują ogrzewanie na paliwo stałe, olejowe czy gazowe. Obszary wiejskie to potencjalne i praktycznie nieograniczone źródło nośników energii, które mogą być wykorzystywane poprzez pompy ciepła.
 - **energia produktów roślinnych** – produkty pochodzenia roślinnego, które mogą być wykorzystane jako nośniki energii, to: etanol, metanol, oleje roślinne. Spirytus w postaci etanolu, produkowany z produktów roślinnych, głównie takich jak zboża i ziemniaki, może być wykorzystany przede wszystkim jako dodatek do benzyn. Zakłada się, że do roku 2015 na terenie województwa zachodniopomorskiego powstaną jeden lub dwa zakłady do produkcji paliw napędowych z udziałem etanolu. Jednym ze sposobów wykorzystania biomasy jest produkcja z niej metanolu, który jest alkoholem metylowym, nazywanym karbinolem lub spirytusem drzewnym. Przewiduje się, że głównym źródłem energii dla ogniw paliwowych (urządzenia, w których następuje proces łączenia tlenu i wodoru, w wyniku czego następuje wytworzenie energii oraz ciepła) będzie właśnie metanol. Surowcem do produkcji metanolu może być biomasa produkowana na zakładanych tzw. plantacjach energetycznych. W województwie zachodniopomorskim w najbliższych latach powinien powstać jeden lub więcej zakładów przerabiających biomasę (drewno) na metanol. Uprawa na użytkach rolnych roślin z przeznaczeniem ich na biomasę i produkcję m.in.

metanolu pozwoli na zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, w tym także obszarów chronionych, gdzie tego typu działalność gospodarcza nie naruszy istniejącej tam równowagi biologicznej. Podstawową bazą surowcową w warunkach Pomorza Zachodniego do pozyskiwania olejów roślinnych z przeznaczeniem ich, jako nośnika energii będzie olej rzepakowy. Najefektywniejszym sposobem wykorzystywania oleju rzepakowego jako nośnika energii jest produkcja paliwa do silników wysokoprężnych. Najprostszym sposobem jest jego przetworzenie na metylowe estry kwasów tłuszczowych z udziałem metanolu (dodatek 1-30%). Produkcja paliw (biopaliw) z produktów roślinnych to m.in.:

- możliwość uzyskiwania odnawialnych nośników energii,
- nowych miejsc pracy,
- ograniczenie emisji do atmosfery szkodliwych substancji chemicznych,
- możliwość uprawy ziem skażonych,
- możliwość wykorzystania do nawożenia upraw nawozów organicznych, produkowanych z odpadów, m.in. takich jak odpady komunalne czy osady ściekowe.

- **energia geotermalna** – zakumulowana w wodach podziemnych, głównie w wodach położonych w północno-wschodniej części regionu. Energia geotermalna, głównie z powodu nieopłacalności przesyłania jej na dalsze odległości, może być wykorzystywana w skali lokalnej. Obszar regionu leży w okręgu szczecińsko-łódzkim, gdzie występują szczególnie korzystne warunki do eksploatacji wód geotermalnych. Jedną z przyczyn małego wykorzystania energii odnawialnej są jeszcze wysokie koszty jej pozyskania w porównaniu do kosztów energii wytwarzanej z paliw kopalnych. Obniżenie tych kosztów można uzyskać przez coraz częściej stosowane łączenie różnych źródeł energii w jeden kompleks energetyczny. Woda geotermalna może być wykorzystywana jako jedyne źródło ciepła grzewczego lub w połączeniu z innymi źródłami energii (kocioł, pompa ciepła, energia elektryczna itp.). na terenie gminy Pelczyce tą formą pozyskiwania energii nie są zainteresowane podmioty prawne, jak i fizyczne.

8.10. Zaopatrzenie w ciepło

8.10.1. Ocena stanu

Zaopatrzenie w ciepło, w rozumieniu art.3 pkt.2 i 8 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U. z 1997 r. nr 54 poz. 348 z późn.zm.), to procesy związane z dostarczaniem do odbiorców ciepła – energii cieplnej w wodzie gorącej, parze lub w innych nośnikach.

W roku 2002 na terenie miasta i gminy Pelczyce funkcjonowało 17 ciepłowni o mocy powyżej 0,1 MW oraz szereg mniejszych, które nie mają istotnego znaczenia w segmencie gospodarka cieplna gminy²⁰; wśród nich w 9 ciepłowniach o mocy 4,62 MW, w latach 1996-1998, przeprowadzono modernizację polegającą na zmianie paliwa stałego na paliwo gazowe (3 obiekty), paliwo ciekłe (3 obiekty) i 3 kotłownie na inny rodzaj paliwa stałego (miałowo-węglowy, które wymagają ponownej modernizacji). Pozostałe ciepłownie (8 obiektów), wybudowane w latach 1990-1998, o łącznej mocy 3,77 MW wykorzystują paliwo stałe (koks, węgiel, miał) wskazane są do modernizacji i zmiany rodzaju paliw w kierunku zastosowania paliw mniej uciążliwych dla środowiska.

Szczegółową charakterystykę ciepłowni według miejscowości i mocy na terenie miasta i gminy Pelczyce przedstawia załączona tabela nr 32 „Gmina Pelczyce. Charakterystyka ciepłowni (stan w 2002 r.)”.

²⁰ Do zadań własnych gminy w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe należy: planowanie i organizacja zaopatrzenia – art.18 pkt.1; wójt (burmistrz, prezydent miasta) opracowuje projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, zwane dalej „projektem założeń” – art.19 pkt.1 ustawy Prawo energetyczne (Dz.U. z 1997 r. Nr 57 poz.348).

Tabela 32

Gmina Pelczyce. Charakterystyka ciepłowni (stan w 2002 r.)

Lp.	Miejscowość	Rok budowy /modernizacji	Moc w MW	Paliwo	Uwagi
1.	Kotłownie zmodernizowane				
1.1	Pelczyce, ul. Ogrodowa 19	1997	0,9	Gaz	Wymaga modernizacji, zmiana paliwa Wymaga modernizacji, zmiana paliwa
1.2	Pelczyce, ul. Rybacka 22	1996	0,7	Gaz	
1.3	Pelczyce, ul. Boczna 2	1997	0,12	Gaz	
1.4	Plotno	1997	0,8	M-W*	
1.5	Lubianka	1998	0,8	M-W	
1.6	Sarnik	1998	0,6	Olej opałowy	
1.7	Lubiana	1997	0,32	Olej opałowy	
1.8	Lubiana	1998	0,24	Olej opałowy	
1.9	Jarosławsko	1998	0,14	Węgiel – odpady komunalne	
Razem		-	4,62		
2.	Kotłownie do modernizacji				
2.10	Pelczyce (szkoła podstawowa)	b.d.	0,7	K-W**	
2.11	Bukwica	1998	0,4	M-W	
2.12	Nadarzyn	1997	0,3	M-W	
2.13	Boguszyny	1998	0,3	M-W	
2.14	Chrapowo	1970	0,13	M-W	
2.15	Będargowo	b.d.	0,9	M-W	
2.16	Przekolno	1996	0,8	M-W	
2.17	Plotno	1990	0,24	M-W	
Razem		-	3,77	-	
3.	OGÓŁEM	-	8,39	-	

*M-W – miałowo-węglowa

**K-W – koksowo-węglowa

Źródło: Dane UMiG Pelczyce, Strategia rozwoju miasta i gminy Pelczyce, SKE POMERANIA IAS-GGiR, Szczecin 1999 r.

8.10.2. Kierunki rozwoju

Gmina nie przewiduje budowy zintegrowanego systemu zaspokajania potrzeb ciepłych łączącego jednostki osadnicze. Jako działania kierunkowe przyjmują się:

- dla gospodarstw domowych w zabudowie wielorodzinnej i odbiorców przemysłowych – dostarczanie ciepła z lokalnych ciepłowni – z wykorzystaniem paliw przyjaznych środowisku naturalnemu;
- dla gospodarstw domowych w zabudowie jednorodzinnej i zagrodowej – indywidualne systemy grzewcze oparte o paleniska piecowe.

Podstawowym nośnikiem energii pozostają paliwa stałe, które stopniowo, w miarę modernizacji obiektów zastępowane będą paliwami ciekłymi bądź gazowymi.

Aktualnie gmina realizuje program modernizacji systemów grzewczych w obiektach użyteczności publicznej, który przyczyni się do zmniejszenia „niskiej emisji”. Na okres najbliższych 15 lat zakłada się systemową konwersję palenisk domowych na rozwiązania przyjazne zdrowiu i środowisku – głównie zamiana węgla na gaz, w okresie początkowym eliminacja węgla niskiej jakości, przejście na paliwa bezdymne. Powyższe działania umożliwiają przede wszystkim wdrożenie wymagań dyrektywy 96/62/WE w sprawie oceny i zarządzania jakością powietrza wraz z aktami powiązanymi (dyrektywami „córkami”).

Nie należy wykluczać użytkowania innych „czystych” nośników energii, w tym energii pochodzącej z odnawialnych źródeł dla celów grzewczych. Decyzje w tym względzie podejmą użytkownicy w oparciu o własne kalkulacje.

Wielkość jednostek osadniczych, jak i charakter zagospodarowania nie predysponują gminy do lokalizacji ujęć ciepła geotermalnego.

8.11. Gospodarka odpadami

Odpady odgrywają istotną rolę w powstawaniu zagrożeń ekologicznych. Szczególnie dotyczy to odpadów, które deponowane są w środowisku bez przetwarzania. Stwarzają one potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzi oraz środowiska.

Dynamicznie zmieniające się uwarunkowania gospodarcze, postęp technologiczny w zagospodarowaniu i unieszkodliwianiu odpadów, konieczność przyspieszenia procesu dostosowania polskiego prawa do prawa Unii Europejskiej, pociągnęły za sobą potrzebę zmiany obowiązujących regulacji prawnych.

Spośród czterech nowo uchwalonych ustaw szczególnego znaczenia nabierają uregulowania prawne dotyczące gospodarowania odpadami opakowaniowymi, jak i tworzenia systemu gospodarki odpadami, w których zawarte są zasady zapewniające ochronę środowiska w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Zawarte w ustawach uregulowania prawne mają sprzyjać zapobieganiu powstawania odpadów, wymuszać ograniczenie ich ilości i negatywnego wpływu na środowisko, a także odzyskowi lub unieszkodliwianiu odpadów.

Odpady te powinny być zbierane w sposób selektywny, posiadacz odpadów jest zobowiązany w pierwszej kolejności do poddania ich odzyskowi. Jeżeli jest to niemożliwe, odpady powinny być tak unieszkodliwiane, aby składane były wyłącznie te, których unieszkodliwienie w inny sposób okaże się niemożliwe z przyczyn technologicznych lub nieuzasadnione z przyczyn ekologicznych lub ekonomicznych.

8.11.1. Odpady komunalne – stan obecny i kierunki działań

Odpady komunalne to odpady powstające w gospodarstwach domowych i obiektach użyteczności publicznej. Ilość powstających odpadów pozostaje w ścisłej zależności z poziomem konsumpcji indywidualnej, modelem konsumpcji i poziomem świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Analiza dotychczasowej gospodarki odpadami na terenie miasta i gminy Pełczyce wskazuje, że poziom wytwarzania odpadów za ubiegły okres oraz na lata następne wyniesie około 0,7 m³/1 mieszkańca, co przy liczbie mieszkańców ca 8,3 tys. daje roczną produkcję 5-6 tys. m³/rok.

Do roku 2001 na terenie gminy Pełczyce czynne były dwa składowiska odpadów komunalnych w miejscowościach:

- Pełczyce – o powierzchni ogólnej 4,0 ha i pojemności składowania 55 tys. m³,
- Będargowo – o powierzchni ogólnej 0,3 ha i pojemności składowania 1,5 tys. m³,

Aktualnie oba składowiska odpadów komunalnych są zamknięte i w miarę posiadanych środków prowadzone są prace rekultywacyjne.

Od roku 2002 miasto i gmina Pełczyce przystąpiła do związku celowego gmin, w zakresie zagospodarowania odpadów komunalnych ze składowiskiem w miejscowości Dalsze, gmina Myślibórz.

W październiku 2001 r. ukończono pierwszy etap budowy zakładu unieszkodliwiania odpadów w miejscowości Dalsze (gmina Myślibórz) o łącznej powierzchni 78 ha, obejmujący w pełni nowoczesne składowisko odpadów o powierzchni 34 ha, z pełnym wymaganym zabezpieczeniem przed zanieczyszczeniami środowiska gruntowo-wodnego, wyposażonego w drenaż zbierający odcieki oraz studnie odgazowujące. W II i III etapie planowania jest budowa sortowni, kompostowni tlenowej odpadów organicznych, wydziału gromadzenia surowców wtórnych, bazy transportowej i magazynowej oraz zakładowej oczyszczalni ścieków. Wobec ww. faktów, problem zagospodarowania odpadów komunalnych z miasta i gminy Pełczyce uznaje się za rozwiązany i spełniający warunki zrównoważonego rozwoju gminy.

Odrębnym zagadnieniem, ale bardzo ważnym z punktu widzenia ochrony środowiska i gospodarki odpadami jest problem gospodarowania nawozami w gospodarstwach rolnych.

W oparciu o art. 18 pkt. 1 i 2 ustawy o nawozach i nawożeniu²¹, od 26 lipca 2008 r. wszystkie gospodarstwa rolne, w których produkuje się nawozy naturalne, będą zmuszone do ich przechowywania w pomieszczeniach inwentarskich lub na nieprzepuszczalnych płytach

²¹ Dz.U. z 2000 r. Nr 89 poz. 991.

zabezpieczonych przed przeciekami do gruntu oraz posiadających instalację odprowadzającą odciek do suchych zbiorników, np. typu „KORTEN”.

Nawozy naturalne w postaci płynnej będą mogły być przechowywane wyłącznie w szczelnych zbiornikach o pojemności umożliwiającej gromadzenie co najmniej 4-miesięcznej produkcji tego nawozu.

8.12. Telekomunikacja i informatyka

8.12.1. Ocena stanu istniejącego i kierunki rozwoju

Jakość życia mieszkańców na terenach wiejskich zależy także od stopnia rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej. Wieś jest nieatrakcyjna dla potencjalnych inwestycji telekomunikacyjnych z powodu ponoszenia wysokich nakładów, przy jednocześnie niskich dochodach z tych obszarów. Mimo to, telekomunikacja, także na obszarach wiejskich, w ostatnich latach dynamicznie się rozwija i jednocześnie poszerza zakres świadczonych usług.

Analiza stopnia wyposażenia gminy w elementy infrastruktury telekomunikacyjnej wskazuje, że poziom wyposażenia jest zadowalający (w województwie zachodniopomorskim w 2001 r. funkcjonowało ponad 540 tys. telefonicznych łącz głównych, w tym 431 tys. zarejestrowanych było przez osoby prywatne, co daje odpowiednio wskaźnik łącz 311/1000 ludności i 248,2/1000 osób prywatnych).

Intensywny rozwój telefonii bezprzewodowej w połączeniu ze wzrastającą rozbudową stacji przekątnikowych sprawił, że dostępność telekomunikacyjna jest prawie w każdym zakątku gminy. Ma to szczególne znaczenie dla gospodarstw zlokalizowanych na koloniach i w znacznym rozproszeniu, gdzie budowa telefonii przewodowej jest bardzo kosztowna.

W najbliższych latach, w związku z zagospodarowaniem terenów rekreacyjnych położonych nad jeziorami, jak i wzrostem oddawanych do użytku mieszkań, nastąpi wzrost zapotrzebowania na stałe przyłącza telefoniczne.

Rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej zarówno w mieście, jak i na terenach wiejskich, powinien umożliwić szeroki dostęp do poczty elektronicznej i internetu.

Działania w zakresie rozwoju telefonii i informatyki na terenach wiejskich powinny, m.in. mieć na celu:

- podłączenie w latach 2003-2005 do stacjonarnej sieci telefonicznej wszystkich zainteresowanych tego typu usług mieszkańców wsi,
- rozwój telefonii bezprzewodowej, umożliwiający połączenie z całego badanego obszaru,

- rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej, umożliwiającej mieszkańcom wsi dostęp do poczty elektronicznej i internetu.

Na progu XXI w. zrównoważony rozwój wsi musi być ściśle związany ze sprawnie działającym nowoczesnym systemem łączności i informatyki. Postęp techniczny sprawia, że możliwym staje się coraz szybsze przenoszenie wzorów i doświadczeń z innych wysoko rozwiniętych obszarów. Takim wzorcem jest pomysł tworzenia telecentrów (tzw. *Telechat*, *Tele-domów* lub *Telewsi*). Są to samodzielne jednostki, których podstawowym zadaniem jest upowszechnianie na obszarach wiejskich informatyki i najnowszego sprzętu komputerowego.

Rola i wykorzystanie telecentrum na obszarach wiejskich, to przede wszystkim:

- świadczenie usług w zakresie reklamy (w internecie, w gazetach i innych publikacjach),
- monitoring alarmowy, prowadzony poprzez udostępnienie linii komunikacyjnych i komputerów dla służb bezpieczeństwa i ochrony,
- pośredniczenie w usługach handlowych, bankowych, ubezpieczeniowych,
- prowadzenie i udostępnianie bazy danych na dostępnym lokalnie serwerze,
- prowadzenie list dostawców dóbr i usług oraz rozpowszechnianie prospektów i informatorów o lokalnych producentach i produktach,
- prowadzenie małej poligrafii na potrzeby marketingu małych przedsiębiorców,
- pośrednictwo w nawiązywaniu kontaktów,
- sporządzanie i prowadzenie różnych banków danych, w tym specjalistycznego doradztwa, związanego z powstawaniem nowych miejsc pracy itp.,
- kształcenie komputerowe w dowolnym zakresie – od podstawowej obsługi dla uczniów szkół, po księgowość dla przedsiębiorców oraz prace administracyjne na rzecz firm, stowarzyszeń i osób prywatnych,
- pomoc w poszukiwaniu źródeł finansowania dla lokalnych przedsiębiorców,
- sprzedaż detaliczna przez internet,
- świadczenie usług tele-pocztowych,
- wypożyczanie multimediiów (płyty CD, kaset video, książek),
- prowadzenie promocji, informacji turystycznej, itp. itd.

Aktualnie na terenie gminy Pełczyce, w miejscowości Pełczyce zamontowana jest centrala telefoniczna o pojemności ca 1,2 tys. numerów.

Aktualna zajętość centrali (na koniec 2002 r.) wynosi 1,0 tys. numerów (83%), stąd rezerwa oceniana jest na poziomie 200 numerów.

Ponadto strefy central telefonii przewodowej mają rezerwy:

• Bukwica	– 56	– wykorzystanie 36
• Chrapowo	– 120	– wykorzystanie 113
• Nadarzyn	– 88	– wykorzystanie 62
• Płotno	– 120	– wykorzystanie 91
RAZEM	– 384	– wykorzystanie 302

W rezerwie pozostają 82 numery.

Obecny stan zainwestowania umożliwia bezinwestycyjną rozbudowę dla przyszłych potrzeb odbiorców telefonii przewodowej.

Uzupełnieniem łącz telekomunikacyjnych są łącza telefonii bezprzewodowej. Na terenie gminy Pelczyce, w obrębie miasta Pelczyce zlokalizowane są 3 masztowe nadajniki telefonii bezprzewodowej, które zabezpieczają potrzeby w przedmiotowym zakresie.

8.13. Zaopatrzenie w gaz

Województwo zachodniopomorskie zaopatrywane jest w gaz z zasobów własnych (niewielka część województwa) oraz z gazu przesyłowego z Niżu Wielkopolskiego.

Gmina Pelczyce (wraz z gminami powiatu choszczeńskiego i myśliborskiego) zaopatrywana jest gazem przewodowym wysokoetanowym z kierunku południowego, z Kotwa. Jest to gaz ziemny GZ50, który dostosowany jest do stacji redukcyjno-pomiarowej²² zlokalizowanej w rejonie wsi Będargowo. Od stacji Będargowo paliwo gazowe rozprowadzane jest rozdzieloną siecią gazową średniego ciśnienia, o maksymalnym ciśnieniu roboczym w sieci 4 bary (wg Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 30 lipca 2001 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe, Dz.U. z 2001 r. Nr 97 poz.1055 za gazociągi średniego ciśnienia uznaje się gazociągi, w których ciśnienie robocze wynosi od 10 Pa do 0,5 MPa włącznie) o długości około 11,4 km, do 7 miejscowości w gminie.

Charakterystykę poszczególnych odcinków sieci gazowej przedstawia załączona tabela nr 33 „Charakterystyka sieci gazowej w gminie Pelczyce”.

Aktualnie (wg stanu na 31.12.2002 r.), na terenie miasta i gminy Pelczyce zarejestrowanych jest ponad 590 odbiorców, z tego 390 na terenie miasta i 201 na obszarach wiejskich. Szczegółowe dane przedstawia załączona tabela nr 34 „Odbiorcy gazu w gminie Pelczyce”.

²² Stacja redukcyjna – stacja gazowa, w skład której wchodzi przewód wejściowy i wyjściowy, armatura odcinająca i filtrująca, urządzenia regulacji ciśnienia paliwa gazowego, ciśnieniowy system bezpieczeństwa, urządzenia rejestrujące ciśnienie oraz systemy alarmowe;
Stacja pomiarowa – stacja gazowa, w skład której wchodzi urządzenia pomiarowe przeznaczone do pomiarów strumienia objętości, masy lub energii paliwa gazowego.

(stan na 31.12.2002 r.)" oraz tabela nr 35 „Zużycie gazu u odbiorcy końcowego w gminie Pelczyce w 2002 r. (tys. m³)”.

Tabela 33

Charakterystyka sieci gazowej w gminie Pelczyce

Lp.	Wyszczególnienie	Charakterystyka sieci [średnica]	Długość odcinka [m]
1.	Będargowo – Trzęsacz	Dz 160/125 mm PE	240/180
2.	Trzęsacz – Pelczyce	Dz 125 mm PE	1 350
3.	Pelczyce – Chrapowo	Dz 90 mm PE	4 060
4.	Będargowo – Przekolno	Dz 90 mm PE	2 310
5.	Będargowo – Krzynki	Dz 90 mm PE	690
6.	Trzęsacz – Bolewice	Dz 63 mm PE	2 580
7.	Razem gmina	-	11 410

Źródło: Wielkopolska Spółka Gazownicza Sp. z o.o., Zakład Gazowniczy Szczecin, Rejon Gazowniczy Gorzów Wlkp. 2003.

Tabela 34

Odbiorcy gazu w gminie Pelczyce (stan na 31.12.2002 r.)

Lp.	Wyszczególnienie	Pelczyce		
		Miasto	Wieś	Razem
1.	Odbiorcy ogółem	390	201	591
2.	Gospodarstwa domowe, w tym ogrzewający mieszkanie	376	195	571
		160	71	231
3.	Przemysł	2	1	3
4.	Usługi	3	1	4
5.	Handel	5	0	5
6.	Pozostali	4	4	8

Źródło: Dane Wielkopolskiej Spółki Gazowniczej Sp. z o.o., ... op.cit.

Tabela 35

Zużycie gazu u odbiorcy końcowego w gminie Pelczyce w 2002 r. (tys. m³)

Lp.	Wyszczególnienie	Zużycie ogółem	w tym				Liczba odbiorców	
			gosp. domowe	ogrzewanie mieszkania	przemysł	pozostali	ogółem	gosp. domowe
1.	Miasto Pelczyce	839,2	257,2	94,5	485,8	96,2	390	376
2.	Będargowo	105,4	93,2	57,2	4,7	7,5	101	97
3.	Trzęsacz	6,8	6,8	2,5	-	-	22	22
4.	Przekolno	8,3	8,3	2,4	-	-	24	24
5.	Bolewice	9,1	7,9	3,1	-	1,2	20	19
6.	Krzynki	9,0	6,5	3,3	-	2,5	11	10
7.	Chrapowo	17,7	17,7	10,2	-	-	23	23
8.	Razem	995,5	397,6	173,2	490,5	107,4	591	571

Źródło: Dane Wielkopolskiej Spółki Gazowniczej Sp. z o.o., ... op.cit.

Jak wynika z przedstawionych danych stopień zgazyfikowania gminy, mierzony odsetkiem wyposażenia mieszkań w przewodową instalację gazową aktualnie wynosi zaledwie 25%. Pozostałe gospodarstwa oczekują na realizację inwestycji z zakresu zaopatrzenia w gaz

w ciągu najbliższych lat.

8.13.1. Kierunki rozwoju zaopatrzenia gminy w gaz przewodowy

Dalsza rozbudowa rozdzielczej sieci gazowej winna odbywać się o zweryfikowaną „Koncepcję zaopatrzenia gminy Pelczyce w gaz”, która opracowana została w 1996 r.²³, w której zakładano, że do roku 2015 zostanie zgazyfikowana cała gmina.

Zgodnie z ustaleniami z operatorem sieci gazowej zakłada się, że rozbudowa sieci będzie prowadzona na warunkach umów przyłączeniowych zawieranych z przyszłymi inwestorami, przy założeniu, iż spełnione będą techniczne i ekonomiczne warunki dostawy gazu.

Przyszła sieć gazowa powinna być projektowana i budowana zgodnie z przepisami prawa budowlanego, w sposób zapewniający jej bezpieczną eksploatację oraz dostawę paliwa gazowego w ilościach wynikających z bieżącego i planowanego zagospodarowania.

Przy budowie sieci gazowej należy uwzględniać warunki geologiczne, hydrologiczne, wymagania ochrony przeciwpowodziowej oraz ochrony środowiska naturalnego i kulturowego. Dla nowo projektowanych linii należy sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Dopuszcza się lokalizację rozdzielczej sieci gazowej w ciągach pieszych, tj. chodnikach lub pasach zieleni, a w stosunku do nowo projektowanych odcinków dróg na skraju linii rozgraniczenia.

Dla gazociągów rozdzielczych średniego i niskiego ciśnienia (do 0,5 MPa), szerokość strefy kontrolowanej²⁴ wynosi 1 metr. W strefach kontrolowanych operator sieci gazowej powinien kontrolować wszelkie działania, które mogłyby spowodować uszkodzenie gazociągu.

8.13.2. Gazociągi tranzytowe

W zachodniej części gminy, od miejscowości Wierzchno, w kierunku północnym, do miejscowości Chrapowo, położone są równolegle dwa gazociągi wysokoprężne dostarczające gaz z rejonu południowego do północnych i środkowych części województwa zachodniopomorskiego.

Gazociąg zachodni GZ-50 (Lwówek – Stargard Szczeciński – Police), na wysokości

²³ Strategia rozwoju miasta i gminy Pelczyce, ... op.cit., str. 24.

²⁴ Strefa kontrolowana – obszar wyznaczony po obu stronach osi gazociągu, w którym operator sieci gazowej podejmuje czynności w celu zapobieżenia działalności mogącej mieć negatywny wpływ na trwałość i prawidłową eksploatację gazociągu (§ 2 pkt. 5 Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 30 lipca 2001 r. Dz.U. z 2001 r. Nr 97 poz. 1055).

miejsowości Chrapowo odchyła się w kierunku północno-zachodnim; jednocześnie w tym samym miejscu zlokalizowane jest odgałęzienie, które gazociągiem wysokoprężnym dostarcza gaz do stacji redukcyjnej Będargowo i dalej w kierunku południowym, przez Strzele Krajeńskie, w kierunku Krzyża.

Drugi gazociąg wysokoprężny GZ-35 łączy Gorzów Wielkopolski i Choszczno, po czym skierowany jest na północny-wschód w rejon Recza.

Zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego przyjmuje się zapis pkt. 4.4. Proponowane zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych w poz. 49 – gazociąg wysokiego ciśnienia Mosty – Odolanów [kierunek południowy] – gazociąg kierunkowy; lokalizacja w gminach: Goleniów, Maszewo, Stargard Szczeciński, Dolice, Przelewice, Pelczyce, Barlinek i poz. 66 – gazociąg wysokiego ciśnienia Recz – Pelczyce [druga nitka]; lokalizacja w gminach: Recz, Suchań, Choszczno, Pelczyce.

Jako generalną zasadę lokalizacji proponowanych zadań przyjmuje się, że nowo projektowane odcinki gazociągów wysokoprężnych winny być lokalizowane w pobliżu istniejących gazociągów wysokoprężnych, układane w ziemi lub nad ziemią, z uwzględnieniem wymagań określonych w odrębnych przepisach.

Szerokość stref kontrolowanych dla nowo projektowanych gazociągów wysokoprężnych powinna wynosić dla średnic określonych symbolem „DN” odpowiednio²⁵:

- do DN 150 włącznie – 4 m;
- powyżej DN 150 od DN 300 włącznie – 6 m;
- powyżej DN 300 od DN 500 włącznie – 8 m;
- powyżej DN 500 – 12 m.

Dopuszcza się inne odległości, zgodnie z obowiązującymi przepisami. W przypadku równolegle układanych gazociągów, których strefy kontrolowane stykają się lub nakładają, należy przyjąć całkowitą szerokość strefy kontrolowanej stanowiącą sumę odstepu osi dwóch skrajnych gazociągów i połowy szerokości stref kontrolowanych zewnętrznych gazociągów.

W strefach kontrolowanych nie należy wznosić budynków, urządzać stałych magazynów i składów, sadzić drzew oraz nie powinna być podejmowana żadna działalność mogąca zagrozić trwałości gazociągu podczas jego eksploatacji.

Dopuszcza się lokalizowanie gazociągów:

²⁵ § 8 pkt. 6 ppkt. 1) Rozporządzenia ... op.cit., str. 7181.

- 1) w drogowych obiektach inżynierskich, zgodnie z odrębnymi przepisami;
- 2) nad i pod powierzchnią ziemi, na terenach leśnych, górzystych, podmokłych, bagnistych, w wodzie, pod dnem cieków lub akwenów oraz nad innymi przeszkodami terenowymi z zachowaniem wymogów określonych w odrębnych przepisach;
- 3) dla gazociągów układanych w przesiekach leśnych powinien być wydzielony pas gruntu o szerokości po 2 m z obu stron gazociągu, bez drzew i krzewów.

Przed realizacją planowanych zamierzeń inwestycyjnych należy sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Orientacyjny przebieg gazociągów pokazano na załączonych do „Studium ...” mapach.

9. SPOŁECZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU

9.1. Układ osadniczy

W gminie Pelczyce zlokalizowanych jest 31 miejscowości, w tym jedno miasto; 21 wsi zorganizowanych, liczących od 80 do 550 mieszkańców i dziewięć jednostek drobnych – przysiółków, kolonii i leśniczówek liczących od 1 do 12 mieszkańców.

Miasto Pelczyce z liczbą 2,7 tys. mieszkańców należy do grupy siedemnastu najmniejszych miast województwa, liczących poniżej trzech tysięcy mieszkańców. Podkreślić należy, że jego dynamika rozwoju była jedną z najwyższych w tej grupie miast. Ludność wiejska gminy liczy 5541 osób. Na jedną jednostkę wiejską przypada średnio 180 mieszkańców, co jest zbliżone do wskaźnika ogólnowojeńskiego. Strukturę wielkościową wsi w gminie Pelczyce przedstawiono w tabeli nr 36.

Tabela 36

Struktura wielkościowa wsi w gminie Pelczyce

Wsie o liczbie ludności	Liczba wsi	Liczba ludności	%
0 - 12	9	42	0,8
80 - 150	6	565	10,2
150 - 300	6	1161	21,0
300 - 450	5	1837	33,0
450 - 600	4	1923	35,0
Razem	30	5528	100%

Źródło: dane Terenowego Banku Danych w Szczecinie, obliczenia własne na podstawie kart ewidencji ludności w UMiG Pelczyce, 2002 r.

Grupa najmniejszych jednostek osadniczych, zarówno pod względem liczby ludności, jak i substancji budynkowej, nie przekracza w udziale jednego procenta ogólnego stanu gminy. Stanowi więc mało znaczący margines układu osadniczego.

Tworzą go następujące jednostki:

- Golejewo – 12 osób
- Sułkowo – 9 osób
- Puszczyń – 8 osób
- Przyłęki – 7 osób
- Trynno – 4 osoby
- Piotrowice – 1 osoba
- Brzozówka (Badziąg) – 1 osoba
- Kukadło – 0 osób

Układ osadniczy tworzy 21 wsi zorganizowanych, których wielkość, rozwój i dynamikę wzrostu w trzydziestoleciu 1970-2000 przedstawia tabela nr 37.

Tabela 37

Rozwój ludnościowy podstawowych jednostek osadniczych na terenie gminy Pelczyce w latach 1970-2002 (w osobach)

Lp.	Nazwa wsi	1970	1988	2002	2002/1970 x 100
1.	Będargowiec	115	90	99	86
2.	Będargowo	473	511	447	95
3.	Boguszyny	454	400	412	91
4.	Bolewice	276	258	211	76
5.	Brzeczno	158	143	173	109
6.	Bukwica	150	125	167	111
7.	Chrapowo	360	311	312	87
8.	Jagów	300	290	255	85
9.	Jarosławsko	438	437	548	125
10.	Krzyńki	190	122	81	43
11.	Lubiana	319	418	367	115
12.	Lubianka	130	145	185	142
13.	Lugowo	116	76	74	64
14.	Lyskowo	126	96	106	84
15.	Nadarzyn	314	403	365	116
16.	Niesporowice	197	170	163	83
17.	Płotno	443	419	461	104
18.	Przekolno	554	504	477	86
19.	Sarnik	279	362	377	135
20.	Trzęsacz	146	136	124	85
21.	Wierzchno	111	79	82	74
Wieś razem		5649	5495	5486	97
Miasto Pelczyce		2178	2537	2724	125
Gmina ogółem		7827	8032	8210	104

Źródło: wyniki Narodowego Spisu Ludności - GUS Warszawa 1970, 1988, obliczenia własne na podstawie kart ewidencyjnych ludności miasta i gminy Pelczyce, 2002.

Rozwój jednostek w analizowanym okresie cechowała znaczna rozpiętość dynamiki wzrostu: od 43 do 140% stanu wyjściowego.

Osiem jednostek zwiększyło stan zaludnienia, a trzynaście jednostek uległo depopulacji.

Czynnikami rozwojowym jednostek osadniczych była lokalizacja w nich ośrodków gospodarczych Państwowych Gospodarstw Rolnych (PGR) i towarzyszące im budownictwo mieszkaniowe.

Główny trzon układu osadniczego tworzy 15 wsi powyżej 150 mieszkańców, które stanowią połowę ogółu jednostek osadniczych skupiają 83% ich ludności.

Najważniejsze z nich to: Będargowo, Chrapowo, Jarosławsko, Lubiana, Płotno, Przekolno i Sarnik. Kryterium wydzielenia były: liczba ludności (powyżej 37 osób), liczba podmiotów REGON (powyżej 8) i odsetek powojennej substancji mieszkaniowej (powyżej 50%).

Mogą one tworzyć sieć ośrodków usług podstawowych, pomocniczych ośrodka gminnego, obsługujących najbliższe sąsiadujące z nimi wsie.

Uwarunkowania perspektywicznego rozwoju sieci osiedleńczej:

- dalszemu wzmocnieniu ulegać będzie rola ośrodka gminnego jako w pełni wyposażonego ośrodka obsługi poziomu gminnego a nawet ponadgminnego ludności własnej i całego obszaru gminy. Miasto Pelczyce posiada warunki na osiągnięcie docelowo wielkości rzędu trzech tysięcy mieszkańców.
- za ośrodki rozwojowe z szansami na wzrost ludnościowy i rozwój usług uznaje się wsie: Lubiana, Przekolno, Jarosławsko, Sarnik i Chrapowo, równomiernie okalające ośrodek gminny.
- wsie elementarne, utrzymujące swój poziom zaludnienia z możliwością przyjmowania obiektów usługowych to: Będargowo, Boguszyny, Bolewice, Bukwica, Jagów, Nadarzyn, Płotno, Krzynki (funkcja letniskowa).
- wsie elementarne, mogące zmniejszyć stan zaludnienia z małymi szansami na rozwój to: Będargowiec, Brzyczno, Lubianka, Ługowo, Łyskowo, Niesporowice, Trzęsacz i Wierzchno.
- nie przesądza się o likwidacji jednostek osadniczych z grupy najmniejszych ze względu na funkcje (np. leśniczówki), jak też na nieprzewidywalny proces dekapitalizacji substancji mieszkaniowej.

9.2. Ludność

9.2.1. Rozwój ludności

Liczba ludności miasta i gminy Pelczyce na koniec 2001 r. wyniosła²⁶ 8164 mieszkańców, z czego na miasto przypada 2724 tj. 33,4%, a na tereny wiejskiej 5440, tj. 66,6% osób.

W dotychczasowym rozwoju demograficznym – śledząc okres szesnastolecia 1985-2001 – gmina zwiększyła swoje zaludnienie o 190 osób; miasto o 274 osoby, a ludność wsi uległa zmniejszeniu o 84 osoby.

Na rozwój ludności wpływały: wielkość przyrostu naturalnego i saldo ruchów migracyjnych (tabela nr 38).

Tabela 38

Rozwój demograficzny gminy Pelczyce w okresie 1985-2001 (w osobach)

Obszar	Ludność		Przyrost 1985-2001		
	1985	2001	Ogółem	Przyrost naturalny	Saldo migracji
Miasto Pelczyce	2 450	2 724	+ 274	+ 370	- 136
Wieś	5 524	5 540	- 84	+ 730	- 814
Gmina razem	7 974	8 164	+ 190	+ 1100	- 910

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Zachodniopomorskiego 2002, op.cit., obliczenia własne.

Gmina Pelczyce była i jest obszarem odpływu ludności, i to zarówno z miasta, jak i ze wsi. Odpływ ludności ze wsi przewyższył przyrost naturalny, stąd bezwzględny spadek jej ludności.

W mieście przyrost naturalny wyraźnie dominował nad odpływem, powodując wzrost jego mieszkańców.

Wzrost ludności gminy jest wynikiem relacji miasto – wieś. Szczegółowe dane rozwoju demograficznego miasta i gminy prezentuje tabela nr 39.

²⁶ Na podstawie Rocznika statystycznego województwa zachodniopomorskiego 2002, US Szczecin, listopad 2002 r.

Tabela 39

Rozwój demograficzny gminy Pelczyce w latach 1985-2001 (stan na 31.12.2001)

Rok	Ludność			Malżeń- stwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny na 1000 ludności		Ruchy migracyjne		Przyrost rzeczywisty	
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety				osób		Napływ	Odpływ		Saldo
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Miasto Pelczyce												
1985	2450	1205	1245	20	55	13	42	16,6	34	75	-41	+1
1990	2560	1238	1322	19	51	14	37	13,8	49	68	-19	+18
1991	2581	1253	1328	11	43	22	21	7,8	67	67	0	+21
1992	2650	1298	1352	20	52	19	33	12,2	50	80	-30	+3
1993	2712	1331	1381	21	41	13	28	10,2	84	49	+35	+63
1994	2765	1351	1414	12	33	19	14	4,9	91	61	+30	+44
1995	2754	1356	1398	5	21	9	12	4,3	40	67	-27	-15
1996	2723	1334	1389	18	33	20	13	4,6	37	46	-9	+4
1997	2728	1336	1392	21	31	19	12	4,3	34	53	-19	-7
1998	2735	1356	1379	11	36	22	14	5,0	45	48	-3	+11
1999	2722	1350	1372	12	26	19	7	2,5	26	67	-41	-34
2000	2716	1347	1369	18	40	33	7	2,5	28	35	-7	0
2001	2724	1355	1369	10	33	12	21	7,6	24	32	-8	+13
Wież Pelczyce												
1985	5524	2824	2700	40	146	60	86	14,8	144	213	-69	+17
1990	5280	2643	2637	61	87	48	39	6,9	68	143	-75	-36
1991	5280	2621	2659	57	122	49	73	13,0	55	128	-73	0
1992	5466	2751	2715	35	108	43	65	11,6	78	135	-57	+8
1993	5426	2725	2701	30	96	39	57	10,2	37	133	-96	-39
1994	5404	2717	2687	32	97	59	38	6,9	49	108	-59	-21
1995	5425	2732	2693	24	90	48	42	7,5	50	81	-31	+11
1996	5438	2734	2704	27	67	51	16	2,8	75	86	-11	+5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1997	5424	2728	2696	37	70	44	26	4,7	60	87	-27	-1
1998	5392	2704	2688	31	58	51	7	1,3	59	129	-70	-63
1999	5408	2735	2673	35	73	50	23	4,2	60	68	-8	+15
2000	5433	2758	2675	27	67	45	22	4,1	64	85	-21	+1
2001	5440	2757	2683	20	58	38	20	3,6	31	61	-30	-10
Gmina ogółem												
1985	7974	4029	3945	60	201	73	128	16,1	178	288	-110	+18
1990	7840	3881	3959	80	138	62	76	9,7	117	211	-94	-18
1991	7861	3874	3987	68	165	71	94	12,0	122	195	-73	+21
1992	8116	4049	4067	55	160	62	98	12,1	128	215	-87	+11
1993	8138	4056	4082	51	137	52	85	10,4	121	182	-61	+24
1994	8169	4068	4101	44	130	78	52	6,4	140	169	-29	+23
1995	8179	4088	4091	29	111	57	54	6,6	90	148	-58	-4
1996	8161	4068	4093	45	100	71	29	3,6	112	132	-20	+9
1997	8152	4064	4188	58	101	63	38	4,7	94	140	-46	-8
1998	8127	4060	4067	42	94	73	21	2,6	104	177	-73	-52
1999	8130	4085	4045	47	99	69	30	3,7	86	135	-49	-19
2000	8149	4105	4044	45	107	78	29	3,6	92	120	-28	+1
2001	8164	4112	4052	30	91	50	41	5,0	55	93	-38	+3

Źródło: Roczniki statystyczne województwa gorzowskiego (do 1997) i ŁS Gorzów Wlkp., Roczniki statystyczne województwa zachodniopomorskiego (od 1998 r.), ŁS Szczecin, obliczenia własne.

Z przedstawionego w tabeli materiału statystycznego oprócz wymienionych już wyżej tendencji charakterystyczne cechy rozwoju demograficznego gminy to:

- w strukturze płci, liczebna przewaga kobiet nad mężczyznami w mieście i odwrotnie, przewaga mężczyzn nad kobietami na wsi. Aktualnie współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn) wynosi dla gminy 98,5 wobec 97,8 w 1985 r.; dla miasta Pelczyce 101 wobec 103,3 w 1985 r., a dla wsi 97,3 wobec 95,6 w 1985 r. W stosunku do 1985 roku relacje płci polepszyły się, są w miarę poprawne i nie noszą znamion deformacji;
- spadkowa tendencja liczby zawieranych małżeństw (z 60 w 1985 roku do 30 w 2001 r.). Sytuacja w tym względzie jest niepokojąca o tyle, że spadki małżeństw ostatnich kilku lat nie korespondują ze wzrastającą obecnie liczbą ludności osiągnącej wiek dojrzałości prokreacyjnej. Są to bowiem roczniki wyżu demograficznego z lat 1978-83;
- systematyczny spadek liczby urodzeń z 200 w 1985 roku do 90 w 2001 roku, co decydowało – przy utrzymujących się na niezmiennym poziomie zgonach – o spadku poziomu przyrostu naturalnego. Wielkość wskaźnika przyrostu na 1000 ludności spadła w gminie ponad trzykrotnie – z 16 w 1985 r. do 5 w 2001 r. Dynamika demograficzna określana stosunkiem liczby urodzeń do liczby zgonów w 1985 roku wynosiła 2,75 i do 2001 r. zmniejszała się do 1,82. Pomimo spadku wskaźnik ten jest znacznie korzystniejszy od przeciętnego w województwie (1,1);
- spadek natężenia ruchów migracyjnych: napływu ze 178 do 55, odpływu z 288 do 93 i salda z – 11 do – 38 w latach 1985 i 2001.

Obserwowane tendencje w rozwoju demograficznym są wiernym odzwierciedleniem tendencji ogólnowojeńskich a także krajowych.

9.2.2. Struktura wieku ludności

Przemiany struktury wiekowej ludności w trzynastoleciu 1988-2001 i jej stan obecny na tle struktur wojewódzkich prezentuje tabela nr 40. Analizie poddano funkcjonalne grupy wieku przydatne w badaniach rozwoju podstawowych dziedzin infrastruktury społecznej.

Tabela 40

Struktura wieku ludności gminy Pelczyce w latach 1988-2001

Grupy wieku	Miasto Pelczyce						Wieś Pelczyce						Razem gmina Pelczyce						Funkcyjne grupy wieku
	w osobach			w %			w osobach			w %			w osobach			w %			
	1988	2001	różnica	1988	2001	woj. miasto 2001	1988	2001	różnica	1988	2001	woj. wieś 2001	1988	2001	różnica	1988	2001	woj. ogółem 2001	
Ogółem	2537	2724	+187	100,0	100,0	100,0	5368	5440	+72	100,0	100,0	100,0	7905	8164	+259	100,0	100,0	100,0	
0-2	151	95	-56	5,95	3,50	2,57	350	190	-160	6,50	3,50	3,54	501	285	-216	6,34	3,50	2,87	
3-6	241	105	-136	9,50	3,85	3,82	510	269	-241	9,50	4,95	5,32	751	374	-377	9,50	4,60	4,27	
7-12	300	261	-39	11,80	9,60	7,11	660	537	-123	12,30	9,87	9,75	960	798	-162	12,12	9,80	7,92	
13-15	114	151	+37	4,50	5,55	4,30	257	319	+62	4,80	5,86	5,17	371	470	+100	4,70	5,70	4,56	
16-17	57	106	+49	2,25	3,90	3,40	104	212	+108	1,90	3,90	3,66	161	318	+157	2,04	3,90	3,48	
18-44	1060	1120	+60	41,80	41,10	40,98	2086	2196	+110	38,86	40,37	41,00	3146	3316	+170	39,80	40,60	41,00	
45-59/64	386	546	+160	15,20	20,00	24,24	852	1039	+187	15,87	19,10	18,98	1238	1585	+347	15,7	19,40	22,60	
60/65 i więcej	228	340	+112	9,00	12,50	13,58	549	678	+129	10,23	12,46	12,58	777	1018	+241	9,80	12,50	13,30	
0-17	863	718	-145	34,00	26,40	21,20	1881	1527	-354	35,04	28,07	27,40	2744	2245	-500	34,70	27,50	23,10	
18-59/64	1446	1666	+220	57,00	61,1	65,22	2938	3235	+297	54,73	59,47	60,00	4384	4901	+517	55,50	60,00	63,60	
16-18	94	165	+71	3,70	6,10	5,20	164	324	+160	3,06	5,96	5,48	258	490	+232	3,26	6,00	5,30	
19-23	165	207	+42	6,50	7,60	8,55	339	506	+167	6,32	9,30	8,57	504	713	+209	6,38	8,70	8,80	
18-29	454	487	+33	17,90	18,00	20,38	910	1161	+251	16,95	21,34	19,75	1364	1648	+284	17,25	20,20	20,20	

Źródło: Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego, GUS Warszawa 1989, dane Urzędu Miasta i Gminy Pelczyce, Rocznik statystyczny województwa zachodniopomorskiego 2002, US w Szczecinie, 2002, obliczenia własne.

Na podstawie danych przedstawionych w tabeli można sformułować następujące wnioski dotyczące zmian struktury wiekowej w trzynastoleciu 1988-2001:

- relatywnie do zmniejszającej się liczby urodzeń zmalały liczebnie trzy najmłodsze grupy (żłobkowa, przedszkolna i szkoły podstawowej), łącznie z 2212 do 1457 tj. o 755 osób, a więc o ponad jedną trzecią;
- pozostałe grupy zwiększyły swoją liczebność. Najwyższe tempo wzrostu występowało w następnych trzech grupach – gimnazjum, liceum i szkoły wyższej – 13-23 lat. Łącznie grupy te wzrosły z 1133 do 1672 tj. o 539 osób a więc o 47,6%. Są to roczniki wyżu demograficznego z lat 1978-83, które przebywają teraz w liceach i na wyższych uczelniach;
- spadek grupy 0-12 lat wpłynął na całość grupy przedprodukcyjnej 0-17 lat (pomimo wzrostów grup 13-15 i 16-17), która zmalała per saldo o 500 osób;
- grupa produkcyjna wzrosła o 517 osób zwiększając tym samym wydatnie wielkość zasobów siły roboczej, co przy braku miejsc pracy wywołuje napięcia na rynku pracy i problemy z bezrobociem;
- grupa poprodukcyjna wzrosła o 241 osób, tj. o 31%. Przy niskiej bazie wyjściowej grupa ta nie jest jeszcze zbyt liczna w świetle dynamiki wzrostu jaka czeka gminę po 2010 r.
- wskaźnikiem określającym specyfikę struktury wieku jest liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Jest to wskaźnik tzw. obciążenia demograficznego. W 1988 r. wskaźnik ten wynosił 80 osób i zmniejszył się w 2001 r. do 67 osób;
- struktura wiekowa ludności gminy na tle województwa prezentuje się korzystnie. Niższy jest tu odsetek grupy poprodukcyjnej a wyższy przedprodukcyjnej. Jest więc młodsza biologicznie, co należy uznać za atut i pozytywną wartość.

Specyfikę struktury wiekowej w poszczególnych wsiach gminy obrazuje tabela nr 41.

Tabela 41
Liczba ludności w podstawowych jednostkach osadniczych gminy Pelczyce według wieku (stan na koniec 2001 r.)

Lp.	Nazwa wsi	Razem	W tym w wieku lat										Struktura procentowa			
			0-2	3-6	7-12	13-15	16-17	18	19-44	45-59	60/65	0-17	18-59	60/65		
1.	Będargowice	99	5	10	13	5	4	1	40	8	13	37	49	37,4	49,5	13,1
2.	Będargowo	447	10	16	43	22	19	10	159	108	60	110	277	24,6	62,0	13,4
3.	Boguszyn	412	16	25	41	8	12	10	168	84	48	102	262	24,8	53,6	11,6
4.	Bolewie	211	5	4	22	8	8	4	72	50	38	47	126	22,3	59,7	18,0
5.	Brzezino	173	3	7	22	15	11	3	70	27	15	58	100	33,5	57,8	8,7
6.	Bukwica	167	4	6	19	10	5	2	62	36	23	44	100	26,3	59,9	13,8
7.	Chrapowo	312	7	13	29	14	12	8	118	61	49	76	187	24,4	59,9	15,7
8.	Jagów	255	6	13	32	12	17	5	83	43	44	80	131	31,4	51,4	17,2
9.	Jarosławsko	548	28	33	43	30	22	19	214	99	60	156	332	28,4	60,6	11,0
10.	Krzyński	81	2	5	5	9	1	1	31	12	15	22	44	27,2	54,3	18,5
11.	Lubiana	367	6	14	27	31	19	5	152	66	47	97	223	26,4	60,8	12,8
12.	Lubianka	185	6	6	24	12	8	3	76	36	14	56	115	30,3	62,1	7,6
13.	Ługowo	74	2	10	2	2	4	0	29	14	11	20	43	27,0	58,1	14,9
14.	Lyskowo	106	7	10	8	7	3	1	39	19	12	35	59	33,0	55,7	11,3
15.	Nadarzyn	365	19	16	33	16	18	7	139	67	50	102	213	28,0	58,3	13,7
16.	Niesporowice	163	4	8	16	10	7	3	67	31	17	45	101	27,6	62,0	10,4
17.	Plotno	461	18	21	35	28	13	8	195	84	59	115	287	25,0	62,2	12,8
18.	Przekolno	477	20	21	47	29	11	14	191	84	60	128	289	26,8	60,6	12,6
19.	Sarnik	377	8	23	31	24	19	10	159	63	40	105	232	27,9	61,5	10,6
20.	Trzesacz	124	0	5	10	11	6	2	48	25	17	32	75	25,8	60,5	13,7
21.	Wierzchno	82	1	1	1	1	6	0	40	17	13	12	57	14,6	69,5	15,9

Zródło: Obliczenia własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Pelczycach, Pelczyce 2002.

Rozpiętości odsetka trzech głównych grup wiekowych są dość znaczące w poszczególnych miejscowościach. Wsie o starej strukturze wieku powyżej 14% udziału grupy poprodukcyjnej to: Bolewice, Chrapowo, Jagów, Krzynki, Ługowo i Wierzchno.

Wsie o młodej wiekowo ludności powyżej 28% udziału grupy przedprodukcyjnej to: Będargowice, Brzyczno, Jagów, Jarosławsko, Lubianka, Łyskowo, Nadarzyn.

Pozostałe wsie oscylują w obrębie wartości dla ogółu ludności wiejskiej gminy.

Wyjątkowa sytuacja panuje we wsi Jagów, która posiada wysoki odsetek grupy przed i poprodukcyjnej równocześnie. Zdecydował o tym wyjątkowo niski odsetek grupy produkcyjnej, świadczącej o emigracji ludności zdolnej do pracy poza obszar wsi.

Przedstawione w tabeli 41 dane są ilustracją sytuacji w danej wsi.

Zrezygnowano z prezentowania sum ogólnogminnych, bo nie pokrywają się z sumami w tabeli nr 40 obowiązującymi jako oficjalne dane Urzędu Statystycznego. Nadmieniam, że różnica ogólnej liczby ludności wiejskiej obydwu wersji nie jest znacząca – sięga co 100 osób.

9.2.3. Uwarunkowania demograficzne rozwoju gminy

Rozwój ludności miasta i gminy Pełczyce przewidywany jest w oparciu o dotychczasowe trendy gminne oraz o przyszłe trendy, zawarte w prognozach wyższego rzędu: krajowej, wojewódzkiej (woj. zachodniopomorskiego) i powiatowej (powiatu choszczeńskiego).

Uwarunkowania demograficzne spełniają podstawową rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym gminy, gdyż decydują o kształcie programu zaspokojenia potrzeb ludności, uwzględniającego kształtowanie się wielkości grup funkcjonalnych. W zależności od tego bowiem projektować się będzie rozwój obiektów infrastruktury społecznej, zatrudnienia i innych elementów ekonomicznego rozwoju gminy.

Prognozę ludności gminy oparto na następujących założeniach:

- kryzysowe zjawiska w gospodarce kraju i regionu będą z każdym rokiem łagodzone lub eliminowane. Można spodziewać się więc stabilizacji i poprawy koniunktury, ożywienia gospodarki i w konsekwencji wzrostu ekonomicznego. Wpłynie to również na elementy rozwoju demograficznego w perspektywie 2001-2020.
- w urodzeniach przewiduje się wzrost ich liczby do 2010 roku z tytułu znajdowania się w wieku silnej prokreacji roczników wyżu z lat 1978-1985. W drugim dziesięcioleciu ulegną one spadkowi zwłaszcza w jego końcówce;
- liczba zgonów ulegnie do 2010 roku niewielkiemu spadkowi, zgodnie z obserwowanym

ostatnio polepszaniem zdrowotności społeczeństwa. W drugim dziesięcioleciu ich liczba wzrośnie głównie za sprawą gwałtownego wzrostu liczby ludności w podeszłym wieku.

- przyrost naturalny jako wynikowa urodzeń i zgonów będzie wyższy w pięcioleciu 2001-2005 niż był w latach 1996-2000, po czym będzie malał szczególnie drastycznie w ostatniej pięciolatce.
- w ruchach migracyjnych nawet przy korzystnej koniunkturze gmina utrzyma na perspektywę swoją dotychczasową przewagę osób emigrujących poza jej obszar nad przybywającymi. W ruchach migracyjnych obserwuje się systematyczny spadek ich intensywności zarówno w napływach, jak i odpływach. Przewiduje się, że ustabilizuje się on w przyszłości na pewnym stałym już poziomie.

Tabela 42

Prognoza demograficzna rozwoju gminy Pelczyce do 2020 r.

	Pięciolecie	Ruch naturalny (liczba osób)			Migracje (liczba osób)			Przyrost faktyczny	Stan w roku końcowym
		Urodzenia	Zgony	Przyrost	Napływ	Odpływ	Saldo		
Wykonanie	1996-2000	500	354	146	488	704	-216	-70	8164
Prognoza	2001-2005	556	325	231	420	565	-145	+86	8250
	2006-2010	570	340	230	380	520	-140	+90	8340
	2011-2015	525	375	150	370	540	-170	-20	8320
	2016-2020	415	400	15	350	585	-135	-120	8200

Źródło: Prognoza demograficzna dla województwa zachodniopomorskiego, US Szczecin 2002, obliczenia własne.

Przewiduje się, że do 2010 roku gmina zwiększy zaludnienie. W następnym dziesięcioleciu będzie ono maleć, gdyż w miarę stabilne, ujemne saldo migracji osiągnie przewagę nad gwałtownie malejącym przyrostem naturalnym. Pamiętać jednak należy, że wartość prognozy jest najbardziej prawdopodobna dla najbliższych lat. Im dalej w przyszłość, tym wartość jej błędów będzie systematycznie narastać.

Dla ośrodka gminnego przewiduje się wzrost zaludnienia do 2010 roku, po czym jego stabilizację i zmniejszenie w końcowym okresie perspektywy.

Pamiętać trzeba, że wzrost ludności miasta Pelczyce, podobnie jak dla całej gminy,

wynikać będzie z przewagi przyrostu naturalnego nad ujemnym saldem ruchów migracyjnych. Gmina w dalszym ciągu zachowa swój „odpływowy” charakter. Podobna sytuacja wystąpi na obszarach wiejskich, z tą różnicą, że skala odpływu będzie tu większa i wcześniej niż miasto zaczną one zmniejszać swoje zaludnienie.

Tabela 43

Prognoza pomigracyjna w gminie Pelczyce do 2020 r.(w podziale na miasto i wieś)

Rok	Liczba osób		
	ogółem	miasto	wieś
2000	8149	2716	5433
2001	8164	2724	5440
2005	8250	2770	5480
2010	8340	2820	5520
2015	8320	2820	5500
2020	8200	2750	5450

Źródło: Prognoza demograficzna dla województwa zachodniopomorskiego, US Szczecin 2002, obliczenia własne.

Dla potrzeb planistycznych podjęto próbę określenia prognozy demograficznej dla poszczególnych wsi (dane zawarte w załączonych tabelach), z której wynika:

Wzrastająca liczba ludności może wystąpić w miejscowościach, które:

- będą pełniły rolę ośrodków usługowych, pomocniczych ośrodka gminnego na określony fragment obszaru gminy z obsługą mniejszych wsi sąsiedzkich;
- posiadają znaczny potencjał zainwestowania w tym najwyższy odsetek nowego (powojennego) budownictwa mieszkaniowego;
- posiadają inne specyficzne funkcje (np. turystyczna);
- pozostałe wsie z braku rozpoznania możliwości rozwojowych będą charakteryzowały się stagnacją bądź spadkiem zaludnienia;
- zawartych w tabeli propozycji nie należy traktować jako obligatoryjne. każda miejscowość ma szansę stać się rozwojową, o ile znajdzie dla siebie i wykorzysta warunki dające możliwości rozwoju.

Tabela 44

Prognozowana liczba ludności wiejskiej sieci osadniczej w gminie Pelczyce do 2020 r.

Lp.	Nazwa wsi	2001	2005	2010	2015	2020
1.	Będargowiec	99	95	90	85	80
2.	Będargowo	447	450	460	470	470
3.	Boguszyny	412	420	425	425	420
4.	Bolewice	211	210	205	200	195
5.	Brzeczno	173	170	165	160	155
6.	Bukwica	167	165	160	155	150
7.	Chrapowo	312	320	330	335	340
8.	Jagów	255	250	245	240	235
9.	Jarosławsko	548	560	570	575	580
10.	Krzynki	81	85	90	95	100
11.	Lubiana	367	380	390	400	410
12.	Lubianka	185	190	195	200	200
13.	Ługowo	74	75	70	65	60
14.	Łyskowo	106	105	100	95	90
15.	Nadarzyn	365	370	375	370	360
16.	Niesporowice	163	160	160	150	140
17.	Płotno	461	465	470	475	480
18.	Przekoźno	477	480	485	485	480
19.	Samik	377	380	385	390	390
20.	Trzęsacz	124	120	120	110	110
21.	Wierzchno	82	80	75	70	65

Źródło: Obliczenia własne na podstawie zebranego materiału i założeń prognozy GUS.

9.2.4. Uwarunkowania struktury wiekowej ludności

Zmiany w strukturze wieku ludności miasta i gminy Pelczyce w okresie perspektywnym do 2020 roku prezentują dane zawarte w załączonych tabelach.

W analizie zmian, główny nacisk położono na okres pierwszego dziesięciolecia. W okresie tym bowiem będą podejmowane decyzje dla rozwiązania rodzących się już obecnie problemów, które znajdą odzwierciedlenie w latach następnych. Z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego miasta i gminy Pelczyce istotne są następujące przewidywane zmiany:

- wzrosty grup najmłodszych – żłobkowej i przedszkolnej;
- zmniejszanie się grup wiekowych młodzieży szkoły podstawowej, gimnazjum i liceum; rzutować to będzie na funkcjonowanie szkół w obszarze gminy;
- wzrost grupy produkcyjnej ludności o 366 osób do 2010 r. zwiększy wielkość zasobów siły roboczej. Przy obecnych trudnościach na rynku pracy i istniejącym bezrobociu spowoduje to dalszy wzrost napięć społecznych w sferze zatrudnienia;

- utrzymujący się wysoki poziom grupy aktywnej prokreacji (18-29 lat) stworzy potrzeby rozwoju budownictwa mieszkaniowego, wzrostu gospodarstw domowych jak i wszelkich innych potrzeb związków małżeńskich;
- grupa poprodukcyjna ludności do 2010 r. będzie wzrastała stosunkowo wolno nie powodując tak silnych potrzeb, jak to będzie miało miejsce w drugim dziesięcioleciu perspektywy.

Tabela 45

Pomigracyjna prognoza ludności gminy Pelczyce do roku 2020 (stan na 31 grudnia, w osobach)

Grupy wieku	Gmina ogółem					Miasto Pelczyce					Wieś					Nazwa funkcjonalna w wieku
	2001	2005	2010	2015	2020	2001	2005	2010	2015	2020	2001	2005	2010	2015	2020	
Ogółem	8164	8250	8340	8320	8200	2724	2770	2820	2820	2750	5440	5480	5520	5500	5450	
0-2	285	361	349	300	239	95	131	139	108	86	190	230	210	192	153	
3-6	374	407	485	449	370	105	134	179	178	126	269	273	306	271	244	
7-12	798	618	602	711	659	261	169	206	259	251	537	449	396	452	408	
13-15	470	410	288	315	356	151	145	65	110	127	319	265	223	205	229	
16-17	318	272	232	170	228	106	89	64	55	77	212	183	168	115	151	
10-17	2245	2068	1956	1945	1852	718	668	653	710	667	1527	1400	1303	1235	1185	
18-44	3316	3302	3402	3329	3156	1120	1082	1080	984	968	2196	2220	2322	2345	2188	
45-59/64	1585	1833	1865	1731	1639	546	658	670	636	542	1039	1175	1195	1095	1097	
18-59/64	4901	4135	5267	5060	4795	1666	1740	1750	1620	1510	3235	3395	3517	3440	3285	
60/65 i więcej	1018	1047	1117	1315	1553	340	362	417	490	573	678	685	700	825	980	
16-18	490	425	364	267	339	165	141	116	81	118	324	284	248	186	221	
19-23	713	777	667	600	461	207	207	221	151	154	506	520	446	449	307	
18-29	1648	1742	1714	1419	1217	487	487	570	434	379	1161	1202	1144	985	838	

Źródło: Obliczenia własne.

Tabela 46

Pomigracyjna prognoza ludności gminy Pelczyce do roku 2020 (stan na 31 grudnia, w %)

Grupy wieku	Gmina ogółem					Miasto Pelczyce					Wieś					Nazwa funkcjonalna wieku
	2001	2005	2010	2015	2020	2001	2005	2010	2015	2020	2001	2005	2010	2015	2020	
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
0-2	3,5	4,4	4,2	3,6	2,9	3,5	4,7	4,9	3,8	3,1	3,5	4,2	3,8	3,5	2,8	Złobkowa
3-6	4,6	4,9	5,8	5,4	4,5	3,9	4,9	6,4	6,3	4,6	4,9	5,0	5,5	4,9	4,5	Przedszkolna
7-12	9,8	7,5	7,2	8,6	8,0	9,6	6,1	7,3	9,2	9,1	9,9	8,2	7,2	8,2	7,5	Szkoła podstawowa
13-15	5,7	5,0	3,5	3,8	4,4	5,6	5,2	2,3	3,9	4,6	5,9	4,8	4,0	3,7	4,2	Gimnazjum
16-17	3,9	3,3	2,8	2,0	2,8	3,9	3,2	2,3	2,0	2,8	3,9	3,3	3,1	2,1	2,7	Szkoła zawodowa
10-17	27,5	25,1	23,5	23,4	22,6	26,4	24,1	23,2	25,2	24,2	28,1	25,5	23,6	22,4	21,7	Przeprdukcyjna
18-44	40,6	40,0	40,8	40,0	38,5	41,1	39,1	38,3	34,9	35,2	40,4	40,6	42,1	42,7	40,2	Produkcyjna mobilna
45-59/64	19,4	22,2	22,3	20,8	20,0	20,0	23,7	23,7	22,5	19,7	19,1	21,4	21,6	19,9	20,1	Produkcyjna nieruchoma
18-59/64	60,0	62,2	63,1	60,8	58,5	61,1	62,8	62,0	57,4	54,9	59,5	62,0	63,7	62,6	60,3	Produkcyjna
60/65 i więcej	12,5	12,7	13,4	15,8	18,9	12,5	13,1	14,8	17,4	20,9	12,4	12,5	12,7	15,0	18,0	Poprodukcyjna
16-18	6,0	5,2	4,4	3,2	4,1	6,1	5,1	4,1	2,9	4,3	6,0	5,2	4,5	3,4	4,1	Liceum
19-23	8,7	9,4	8,0	7,2	5,6	7,6	9,3	7,8	5,4	5,6	9,3	9,5	8,1	8,2	5,6	Szkoła wyższa
18-29	20,2	21,1	20,6	17,1	14,8	18,0	19,5	20,2	15,4	13,8	21,3	21,9	20,7	17,9	15,4	Aktywność produkcyjna

Źródło: Obliczenia własne.

9.3. Rynek pracy

9.3.1. Zmiany rynku pracy w latach 1988-2001

Współczesny rynek pracy w gminie Pełczyce ukształtowany został w wyniku transformacji ustrojowej, która w istotny sposób przekształciła jego oblicze z lat osiemdziesiątych. Świadczy o tym porównanie danych bilansu zatrudnienia z lat 1988 i 2000. Przedstawia je tabela nr 47.

Tabela 47

Charakterystyka zatrudnienia w gminie Pełczyce w latach 1988-2000

Lp.	Wyszczególnienie	1988		2000	
		Osób	%	Osób	%
1.	Ludność ogółem	7905	100,0	8149	100,0
2.	Wiek produkcyjny 18-59/64	4384	55,5	4807	59,0
3.	Czynni zawodowo	3152	39,9	3460	42,5
3.1.	W tym pracujący	3152	100,0	1500	100,0
	a) w rolnictwie sektor I	1914	61,0	774	52,0
	• uspołecznionym	1398	45,0	366	25,0
	• indywidualnym	516	16,0	408	27,0
	b) poza rolnictwem, w tym	1238	39,0	726	48,0
	• sektor produkcyjny II	534	17,0	154	10,0
	• sektor usług III	704	22,0	572	38,0
3.2.	Bezrobotni	-	-	1239	X
3.3.	Niezbilansowani	-	-	721	X
	Z pozycji 3.1. (pracujący razem)				
	• sektor państwowy	2497	81	728	49,0
	• sektor prywatny	655	20	772	51,0

Źródło: NSP 1988 ... op.cit., Rocznik statystyczny woj. ... op.cit., obliczenia własne.

Realizowana do końca lat osiemdziesiątych polityka zatrudnienia charakteryzowała się trzema głównymi cechami:

- stosowaniem zasady pełnego zatrudnienia zrównującej liczbę pracujących z liczbą zasobów siły roboczej;
- dominacją sektora uspołecznionego nad sektorem prywatnym (w relacji 80% do 20%);
- relatywnie niskim udziałem sektora usługowego w stosunku do sektorów produkcyjnych (22%).

W transformacji ustrojowej lat dziewięćdziesiątych, przestała funkcjonować zasada pełnego zatrudnienia, a relacje sektorowe zatrudnienia uległy istotnym zmianom.

Obecnie liczba osób w wieku działalności gospodarczej, oficjalnie uznanych za pra-

cujące (3.1) stanowi zaledwie 43% zasobów siły roboczej gminy wobec 100% w 1998 r.

Pozostała część zasobów dzieli się na dwie grupy:

- bezrobotnych zarejestrowanych oficjalnie, którzy stanowią 36% zasobów siły roboczej; i 26% ludności w wieku produkcyjnym;
- grupa niezbilansowana (3.3) stanowiąca 21% zasobów, która składa się z:
 - bezrobotnych niezarejestrowanych,
 - pracujących w szarej strefie,
 - zatrudnionych sezonowo lub dorywczo na krótki czasokres,
 - pracujący „na czarno”,
 - dojeżdżających do pracy poza teren gminy.

Grupa ta znajduje się poza kontrolą sprawozdawczości statystycznej. Brak jest również badań nad dojazdami do pracy, które były, są i będą ważną pozycją w bilansie zatrudnienia. (szacuje się, że wielkość dojazdów do pracy poza obszar gminy zawiera się w granicach 200-300 osób, głównie do ośrodków miejskich Barlinka i Choszczna).

W przemianach sektorowych struktur zatrudnienia występowały następujące tendencje:

- w strukturze własności:
 - procesy prywatyzacyjne i aktywizacja inicjatyw ludności do działalności gospodarczej (w gminie zarejestrowanych jest 388 podmiotów) spowodowały rozwój sektora prywatnego, który w liczbie zatrudnionych nie wygląda imponująco (wzrost o 117 osób), sektor państwowy adekwatnie zmniejszył swój udział z 80 do 49% ale liczebnie był to prawie trzy i półkrotny spadek (z 2,5 tys. do 0,7 tys. osób). Najwyższy udział ma w tym rolnictwo uspołecznione, które zmniejszyło zatrudnienie o 1032 osób;
- w sektorowej strukturze zatrudnienia spadki zatrudnienia występowały we wszystkich sektorach, ale nie jednakowo. Na ogólne zmniejszenie o 1652 osoby, na rolnictwo przypadło – 1140, na sektor produkcyjny 380, a na usługi – 132 osoby.

W strukturze procentowej sektory I i II zmniejszyły swoje udziały, a sektor usług zwiększył.

Podsumowując, okres 1988-2000 stwierdzić należy, że były to lata doniosłych przemian, które jednak bardzo skomplikowały sytuację na rynku pracy, wywołały szereg problemów z wysokim bezrobociem na czele i pogorszyły stabilność zatrudnienia w ciągle niepewnej sytuacji utrzymywania się na rynku podmiotów gospodarczych.

W uwarunkowaniach przyszłego rozwoju gminy należy te problemy szczegółowo

przebadać i opisać celem przedsięwzięcia środków dla ich łagodzenia lub likwidacji.

9.3.2. Przestrzenna i działowa struktura zatrudnienia

Podstawowe elementy bilansu zatrudnienia w układzie miasto – wieś w stanie wyjściowym 2000 roku przedstawia tabela nr 48.

Tabela 48

**Podstawowe elementy bilansu zatrudnienia w gminie Pelczyce
wg stanu na 31.XII.2000 r.**

Lp.	Wyszczególnienie	Gmina razem	Miasto Pelczyce	Wieś
1.	Ludność ogółem	8149	2716	5433
2.	Ludność w wieku produkcyjnym	4807	1633	3174
3.	Aktywność zawodowa grupy produkcyjnej	72	74	71
4.	Zasoby siły roboczej	3460	1210	2250
5.	Bezrobotni	1239	373	866
6.	Stopa bezrobocia w % (odsetek grupy produkcyjnej ludności)	25,8	22,8	27,3
	W tym:			
	• pracujący w gospodarce narodowej	704	290	414
	• pracujący w REGON	388	235	153
	• rolnictwo indywidualne	408	48	360
7.	Zasoby niezbilansowane	721	264	457

Źródło: Rocznik statystyczny woj. ... op.cit., obliczenia własne.

Szacowana w tabeli liczba miejsc pracy rzędu 1500 wynikała z trzech pozycji. Pierwszą i zasadniczą składową są pracujący w gospodarce narodowej ujmowani przez Urząd Statystyczny w bieżącej sprawozdawczości. Są to jednak podmioty gospodarcze, zatrudniające powyżej 9 osób, a więc te średnie i duże.

Podmioty poniżej 10 zatrudnionych stanowią drugą składową miejsc pracy i są niejako uzupełnieniem tej pierwszej.

Zarejestrowane w systemie REGON stanowią przeszło 90% wszystkich podmiotów gospodarczych gminy.

Wojewódzki przelicznik podmiotów gospodarczych na miejsca pracy wynosi 1,3-1,4 tzn., że przeciętnie na 100 podmiotów przypada 130-140 miejsc pracy.

Z powodu braku danych charakteryzujących różnicowanie gminne, oraz różnicowanie w działach gospodarki, przyjęto liczbę i strukturę działową podmiotów gospodarczych jako minimalną liczbę miejsc pracy, ryzykując niewielki błąd niedoszacowania ca 116 miejsc (388 podmiotów x 1,3 = 504 miejsc pracy).

Obie składowe z kolei nie ujmuje rolnictwa indywidualnego, którego nie można pominąć w bilansie zatrudnienia.

Trzecią składową miejsc pracy w gminie są więc czynni zawodowo w indywidualnych gospodarstwach rolnych. W 2000 roku w gminie działało 285 gospodarstw, które przeliczone wg wskaźnika spisu rolnego²⁷ 1,44 osoby na gospodarstwo dają 408 miejsc pracy.

Sumaryczna wielkość zatrudnienia w gminie w roku 2000 wyniosła 1500 osób, z tego zatrudnienie w mieście – 573 osoby, na obszarach wiejskich 927 osób. Szczegółowe dane przedstawione są w załączonej tabeli nr 49 „Pracujący wg działów gospodarki w gminie Pelczyce”.

W strukturze procentowej dziesięciu najważniejszych działów gospodarki wybija się na czoło monofunkcyjny charakter gospodarki gminy. Ponad połowa miejsc pracy – 51,6% dotyczy rolnictwa. Żaden z powstałych działów nie przekracza 10% zatrudnienia, a trzy kolejne to: handel z naprawami, oświata oraz obsługa nieruchomości i firm. Wyjątkowo niski jest udział sektora produkcyjnego – przemysłu i budownictwa, które łącznie stanowią 10,3% ogółu miejsc pracy.

W mieście Pelczyce w strukturze miejsc pracy dominuje sektor usług – 67,4%, rolnictwo stanowi 17,8%, a sektor produkcyjny 14,8%.

Na obszarach wiejskich dominuje rolnictwo – 72,5% - skupiając niemal trzy czwarte miejsc pracy. Sektor usług skupia 20,1%, a sektor produkcyjny 7,4% miejsc pracy.

²⁷ Wyniki Spisu Rolnego 1996, US Gorzów Wielkopolski.

Pracujący wg działów gospodarki w gminie Pelczyce (stan na 31.XII.2000, w osobach)

Dział gospodarki	Gmina ogółem			Miasto Pelczyce			Wieś			Struktura zatrudnienia		
	Razem	Pracujący w gosp. nar.	Regon	Razem	Pracujący w gosp. nar.	Regon	Razem	Pracujący w gosp. nar.	Regon	Gmina razem	Miasto	Wieś
Ogółem	1500	704	388	573	290	235	927	414	153	1500=100,0	100,0	100,0
Rołnictwo	366	337	29	54	47	7	312	290	22	24,4	9,4	33,7
Rołnictwo indywidualne	408	-	-	48	-	-	260	-	-	27,2	8,4	28,8
Przemysł	97	47	50	53	36	17	44	11	33	6,5	9,2	4,7
Budownictwo	57	8	49	32	3	29	25	5	20	3,8	5,6	2,7
Handel i naprawy	149	47	102	109	40	69	40	7	33	9,9	19,0	4,3
Hotele, restauracje	18	-	18	11	-	11	7	-	7	1,2	1,9	0,8
Komunikacja	38	20	18	13	7	6	25	13	12	2,5	2,3	2,7
Administracja	39	30	9	33	30	3	6	-	6	2,6	5,8	0,6
Oświata	134	126	8	68	63	5	66	63	3	8,9	11,9	7,1
Zdrowie	34	24	10	27	18	9	7	6	1	2,3	4,7	0,8
Obsługa nieruchomości	130	58	72	105	42	63	25	16	9	8,7	18,3	2,7
Pozostale	30	7	23	20	4	16	10	3	7	2,0	3,5	1,1

Źródło: Rocznik statystyczny ... op.cit., obliczenia własne.

9.3.3. Bezrobocie

Najbardziej negatywnym skutkiem okresu transformacji było zjawisko bezrobocia. Szczególnie dotkliwie odczuły go gminy, w których rolnictwo odgrywało dominującą rolę w ich gospodarce. Do takich gmin należała gmina Pełczyce, legitymująca się wysokim udziałem zatrudnionych w rolnictwie z dominacją rolnictwa uspołecznionego. Likwidacja PGR pozbawiła pracy zatrudnionej tam ludności. W pierwszych pięciu latach okresu transformacji bezrobocie (startując niemal od zera w 1989 r.) osiągnęło w 1993 r. rekordową wielkość 1342 poszukujących pracy.

Tabela 50

Bezrobocie w gminie Pełczyce w latach 1993-2003

Rok	Liczba bezrobotnych			Wskaźnik bezrobocia		
	gmina razem	miasto Pełczyce	wieś	Gmina	Powiat	Wojew.
1993	1342	457	885			
1994	1176	390	786			
1995	1081	346	735			
1996	1058	296	763			
1997	791	252	539			
1998	735	235	500	15,7	13,8	9,4
1999	1145	349	796	24,3	18,8	12,1
2000	1239	373	866	26,3	19,9	13,9
2001	1274	390	884	26,5	21,3	16,1
2002	1368	430	936	28,5	23,1	17,4
2003 (31.III)	1408	441	967	28,7	23,2	17,8

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy, Szczecin 2002, Rocznik statystyczny woj. ... op.cit., obliczenia własne.

Po „szoku” transformacyjnym gmina zaczęła się powoli przystosowywać do nowych warunków gospodarki rynkowej a liczba bezrobotnych do 1998 systematycznie malała. Rosła jednocześnie liczba podmiotów gospodarczych w wyniku aktywizacji ekonomicznej ludności. W 1998 r. działało ich już 261.

Według danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy, na koniec 1998 r. liczba osób poszukujących pracy wyniosła 735 osób, z tego 235 zarejestrowanych było w mieście, pozostałe 500 zarejestrowano z obszarów wiejskich. Był to najniższy poziom bezrobocia, zarejestrowany na terenie gminy Pełczyce. W następnych latach liczba bezrobotnych wzrasta. W marcu 2003 r. zarejestrowanych jest 1408 osób pozostających bez pracy, co daje wskaźnik bezrobocia 28,7, który należy do jednego z najwyższych w powiecie.

Dla gminy Pełczyce jest to tym bardziej dotkliwe, że dystans wskaźnika do średniej

powiatu choszczeńskiego i województwa systematycznie powiększa się. Gmina obecnie jest jedną z grupy o najwyższej stopie bezrobocia, zarówno w powiecie, jak i w województwie. Stopa bezrobocia liczona do zasobów siły roboczej przekracza 40%.

Podstawowe dane wewnętrznej struktury bezrobocia w roku 2002 przedstawiają się następująco:

- w strukturze płci nieznaczną przewagę posiadają mężczyźni 52,5% (740) przy 47,5% udziale kobiet (668). Biorąc jednak pod uwagę, że wśród pracujących, mężczyźni przeważają wyraźnie nad kobietami (57,5%) to sytuacja bezrobotnych kobiet w gminie w tym kontekście jest znacznie gorsza;
- w strukturze wiekowej bezrobotnych uwagę zwraca najwyższy odsetek grupy najmłodszej do 24 lat (29%), która liczy 360 osób. W trzech pozostałych udziały wynoszą odpowiednio: 25-34 (24,7%); 35-44 (25,6%); 45 i więcej (20,7%), a więc są rozłożone w miarę równomiernie;
- struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy wykazuje przewagę grupy poniżej 12 miesięcy, której odsetek wynosił 57% (707 osób). Przewaga tej grupy ma jednak tendencję malejącą; w 1995 r. jej odsetek wynosił 63,9%, a w 1998 r. – 62,4%. Tak więc liczba bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy systematycznie rośnie;
- w 2002 r. odsetek bezrobotnych którzy utracili prawo do zasiłku sięgnął 79% (w 1995 r. ich udział wynosił zaledwie 45%);
- w strukturze wykształcenia ponad połowa bezrobotnych – 50,8% – to osoby bez wykształcenia (poniżej poziomu zasadniczego zawodowego). Minimalny odsetek – 2,9% stanowili bezrobotni z wykształceniem średnim ogólnokształcącym i wyższym.

Generalnie stwierdzić należy, że bezrobocie to jeden z najboleśniejszych problemów społecznych gminy. Martwi nie tylko jego wysoka stopa, ale i złe tendencje rozwoju struktur. Gmina nie posiada korzystnych warunków dla dynamicznego wzrostu nowych miejsc pracy – podstawowego środka przeciwdziałania bezrobociu.

Lansowany przez Państwo wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich wraz ze wsparciem finansowym, mógłby skutecznie przyczynić się do ożywienia gospodarczego gmin tego typu jak Pełczyce.

Charakterystykę stanów bezrobocia przedstawiają dane zawarte w załączonych tabelach.

Tabela 51

Bezrobocie na terenie miasta i gminy Pelczyce w roku 2002 wg miesięcy

Lp.	Miesiąc	Ogółem		W tym				Wskaźnik bezrobocia
				miasto		wieś		
		razem	kobiety	razem	kobiety	razem	kobiety	
1.	Grudzień	1368	673	430	198	936	475	28,5
2.	Listopad	1314	651	412	190	902	461	27,3
3.	Październik	1284	641	411	194	873	447	26,7
4.	Wrzesień	1294	654	401	197	893	457	26,9
5.	Sierpień	1338	689	419	202	919	487	27,8
6.	Lipiec	1298	666	415	197	883	469	27,0
7.	Czerwiec	1360	678	428	203	932	475	28,3
8.	Maj	1310	650	402	189	908	461	27,3
9.	Kwiecień	1292	641	407	192	885	449	26,4
10.	Marzec	1344	658	411	191	933	469	28,0
11.	Luty	1350	673	406	195	944	478	28,1
12.	Styczeń	1323	665	398	192	925	473	27,5

Zródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie 2002, dane prezentowane na stronie internetowej www.apraca.pl/szwu.

9.3.4. Uwarunkowania rozwoju rynku pracy

Perspektywiczny rozwój rynku pracy w gminie dokonywał się będzie w następujących uwarunkowaniach:

- w oparciu o prognozy demograficzne, a konkretnie o kształtowanie się grupy ludności w wieku produkcyjnym, zasoby siły roboczej gminy wzrastać będą do 2010 r. do poziomu 3800 osób wobec 3460 obecnie. Wzrost zasobów rzędu 340 osób w ciągu 10 lat nie jest znaczący (przeciętnie 34 osoby rocznie), jednakże tendencja wzrostowa zasobów, przy istniejącym bezrobociu i grupie niezbilansowanej, wynoszących łącznie 1960 osób, to dalsze potęgowanie się problemu aktywizacji zawodowej ludności. To dalsze potęgujące się zadanie dla władz samorządowych w kierunku organizowania nowych miejsc pracy;
- wysokie bezrobocie (1400 osób) dotyczące jednej trzeciej deklarujących chęć podjęcia pracy to najtrudniejszy i najważniejszy problem społeczny, jakim należy się zająć w bieżącym dziesięcioleciu. Doprowadzenie do tolerowanej (dopuszczalnej) stopy bezrobocia (wynoszącej ca 10% zasobów tj. 380 osób w 2010 r.) oznacza otwarcie w gminie 1200 nowych miejsc pracy w ciągu najbliższych dziesięciu lat, tj. ok. 120 miejsc pracy rocznie (przy utrzymaniu kwoty zasobów niezbilansowanych) Zadanie niezwykle trudne, przekraczające własne możliwości gminy, a mające szanse realizacji poprzez wsparcie zewnętrzne w ramach różnego typu wspieranych centralnie programów pomocowych, dotyczących

szeroko pojętej walki z bezrobociem;

- wielka skala potrzeb zatrudnienia skłania do zastosowania zasady „zielonego światła” dla wzrostu miejsc pracy w każdym bez wyjątku dziale gospodarki narodowej. Oczywiście zakłada się jej stosowanie na okres przejściowy kilku najbliższych lat. Chodzi w niej głównie o rolnictwo, które mimo wysokiego udziału w ogólnym zatrudnieniu mogłoby znaleźć jeszcze „jakieś” możliwości wzrostu zatrudnienia. Jeżeli obecnie dział ten absorbuje 774 osoby, a w 1988 r. absorbował 1914, to pytanie jest proste. Czy nie dałoby się reaktywować tej części wzrostu produkcyjnego z lat osiemdziesiątych, który (po tamtym zatrudnieniu) przetrwał do dziś i stanowi potencjał do wykorzystania (grunty, zabudowania, sprzęt, struktury organizacyjne produkcji i obsługi rolnictwa). Zwiększenie miejsc pracy w rolnictwie bynajmniej nie musi oznaczać wzrostu odsetka w strukturze udziałowej. Przedstawić to można na prezentowanym poniżej teoretycznym modelu zmian w sektorowym zatrudnieniu.

Tabela 52

**Bezrobocie na terenie miasta i gminy Pelczyce w roku 2002 wg miesięcy
wg sektorów gospodarki**

Sektory gospodarki	Struktura zatrudnienia w 2000 r.				2015 r. Gmina	
	Kraj %	Woje- wództwo %	Gmina		%	osób
			%	osób		
Razem	100,0	100,0	100,0	1500	100,0	2700
I. Rolnictwo	28,4	14,7	52,0	774	40,0	1074
II. Sektor (przemysł, budownictwo)	26,0	27,7	10,0	154	13,0	354
III. Sektor (usługi)	45,6	57,6	38,0	572	47,0	1272

Źródło: Rocznik statystyczny ..., op.cit., obliczenia własne.

Jak widać zaspakajanie docelowo w miarę pełnych potrzeb zatrudnienia (przy zasobach rzędu 3700 osób bez pracy pozostaje 1000 osób – 370 bezrobocie strukturalne – 10% i 630 – zasoby niezbilansowane) daje taki rezultat, że wzrost zatrudnienia w rolnictwie o 300 osób w strukturze zmniejsza jego udział z 52 do 40%, a więc jest zgodny z zaleceniami Unii Europejskiej. Warunkiem tej sytuacji jest dynamiczny wzrost zatrudnienia sektorów II i III, a konkretnie wszystkich pozostałych działów gospodarki;

Podstawowy kierunek rozwoju rynku pracy w gminie to wzrost zatrudnienia w pozarolniczych działach gospodarki. Przedstawiona w tabeli struktura stanu wyjściowego gminy, na tle województwa i kraju, pokazuje znaczny dystans – 48% pozarolnictwa w stosunku do 85,3% (województwo) i 71,6% (kraj). Nawet rolniczy charakter gospodarki gminy nie uza-

sadnia tak skromnych udziałów sfery pozarolniczej.

Wzrost zatrudnienia winien nastąpić w sektorze produkcyjnym. Gmina posiada możliwości rozwoju przetwórstwa rolnego, jak też rozwoju innych gałęzi, także poprzez kooperację z większymi zakładami spoza obszaru gminy, które tu mogłyby otwierać swoje filie.

W budownictwie szanse mają drobne spółki budowlane specjalizujące się w remontach, pracach budowlano-montażowych o charakterze podwykonawcy, czy jako filii terenowej większych przedsiębiorstw mających swoje siedziby poza obszarem gminy.

W sektorze usług w działach EKD – hotele i restauracje, turystyka i wypoczynek możliwy jest wzrost miejsc pracy przy wykorzystaniu walorów turystycznych gminy.

Skokowy wzrost liczby miejsc pracy jest możliwy, ale tylko jako sezonowej na okres letni i tylko z wykorzystaniem atrakcji turystycznych terenów ościennych. Aktualna oferta turystyczna gminy jest zbyt skromna na dłuższy pobyt usługobiorcy. Należy ją wzbogacić otoczeniem (szlak kajakowy pięciu jezior, szlak Cystersów, Drawieński Park Narodowy, Barlinecko-Gorzowski Park Krajobrazowy, Ogród Botaniczny w Przelewicach, zamek w Tucznie, atrakcje Gorzowa, Myśliborza, Barlinka).

Dalszy rozwój handlu i rzemiosła usługowego i produkcyjnego może zwiększyć zatrudnienie jak też pozostałe działy usługowe.

Duże możliwości zatrudnienia tkwią w sferze międzydziałowej, głównie między produkcją rolniczą a pozostałymi działami (przemysłu, handlu itd.). Chodzi tu o działania wspierające proces produkcji rolnej jak i działania pośredniczące w zagospodarowaniu produkcji – usługi: transportowe, zaopatrzenia, magazynowe, przechowalnicze, przetwarzania wstępnego, zbytu, remontowo-naprawcze, pośrednictwo finansowe itd.

9.4. Mieszkalnictwo

Stan zasobów mieszkaniowych gminy wynosi obecnie 2295 mieszkań o 8244 izbach i 139,6 tys. m² powierzchni użytkowej. Miasto Pelczyce skupia 35%, a wieś 65% substancji. Warunki mieszkaniowe ludności w okresie transformacji uległy poprawie pomimo, że od 1997 r. zasoby mieszkaniowe gminy nie uległy zwiększeniu.

Zmiany warunków mieszkaniowych w latach 1988-2000 przedstawiają dane w tabeli nr 53.

Tabela 53

Zmiany warunków mieszkaniowych w gminie Pelczyce w latach 1989-2000

Wyszczególnienie	Gmina		Miasto		Wieś		Woj. 2000
	1988	2000	1988	2000	1988	2000	
Mieszkania	2164	2295	703	804	1461	1491	
Izby	7706	8244	2421	2826	5285	5418	
Powierzchnia w m ²	129,8	139,6	38,6	45,7	91,2	93,9	
Wskaźniki							
• Osób/mieszkanie	3,65	3,55	3,61	3,38	3,67	3,64	3,25
• Osób/izbę	1,03	0,99	1,05	0,96	1,02	1,00	0,91
• Pow./mieszkanie	60,00	60,80	54,40	56,80	62,40	63,00	60,00
• Pow./osobę	16,40	17,10	15,10	16,80	17,00	17,30	18,40
• Gosp. domowych/100 mieszk.	3,56	3,59	3,44	3,51	3,62	3,63	3,59
• Pow./izbę	16,80	16,90	15,80	16,20	17,20	17,30	16,70

Źródło: NSP 1988, GUS Warszawa, Rocznik statystyczny województwa zachodniopomorskiego, US w Szczecinie 2001 r.

Jak widać wszystkie mierniki uległy poprawie z wyjątkiem jednego: liczby gospodarstw domowych na 100 mieszkań na wsi. Spadek ten jest zrozumiały bowiem liczba mieszkań na wsi wzrosła o 31 a liczba gospodarstw domowych o 131.

Na tle wskaźników ogólnowojevodzkich gmina charakteryzuje się niższym poziomem warunków zamieszkania. Występuje tu większe zagęszczenie substancji i niższe metraże przeliczeniowe na osobę i izbę.

Rozwój budownictwa mieszkaniowego w gminie prześledzić można na strukturze wieku substancji. Statystyka operuje charakterystycznymi okresami, których granice stanowią zakończenie wojen światowych lub lata spisów powszechnych. Liczbę mieszkań wybudowanych w poszczególnych okresach przedstawiono w tabeli nr 54.

Tabela 54

Zasoby mieszkaniowe wg okresu budowy w gminie Pelczyce

Lp.	Wiek budowy	Gmina	Miasto	Wieś	Gmina w %
1.	Do 1918 r.	652	267	385	28,4
2.	1919-1944	535	127	408	23,3
3.	1945-1970	288	83	205	12,5
4.	1971-1978	233	70	163	10,2
5.	1979-1988	456	156	300	19,9
6.	1989-2000	131	101	30	5,7
7.	Razem	2295	804	1491	100,0
8.	Do 1944 r.	1187	394	793	51,7
9.	Po 1945 r.	1108	410	698	48,3

Źródło: Rocznik statystyczny ..., op.cit., obliczenia własne.

W okresie powojennym gmina niemal podwoiła swoją wielkość zasobów, a miasto nawet przekroczyło powojenny stan posiadania.

Największy przyrost zasobów budownictwa mieszkaniowego przypadł na lata 1971-1988, w którym zbudowano 30% ogółu zasobów. Lata dziewięćdziesiąte i początek nowego wieku to niestety najsłabszy okres budownictwa.

Tabela 55

Liczba mieszkań oddanych do użytku w gminie Pelczyce w latach 1990-2001

Rok	Gmina	Miasto	Wieś
1990	1	1	-
1991	52	34	18
1992	38	35	3
1993	13	4	9
1994	2	2	-
1995	-	-	-
1996	25	25	-
1997	-	-	-
1998	-	-	-
1999	-	-	-
2000	1	-	1
2001	1	1	-

Źródło: Roczniki statystyczne województwa ... op.cit.

Sytuacja ta jest o tyle niepokojąca, że liczba gospodarstw domowych - zgodnie z prognozami - będzie systematycznie rosła w całym okresie perspektywy. Ich przyrost w okresie 2000-2020 wyniesie ca 230. Dodając do tego teoretyczne zaległości stanu istniejącego rzędu 185 mieszkań (przewaga liczby gospodarstw nad liczbą mieszkań) potrzeby budownictwa mieszkaniowego gminy szacuje się na ok. 400 mieszkań do 2020 r. (20 mieszkań rocznie).

Potrzeby te stanowią podstawowe uwarunkowanie rozwoju mieszkalnictwa bez względu na kształtowanie się ogólnej koniunktury gospodarczej.

W układzie przestrzennym potrzeby miasta szacuje się na 120-150, a wsi na 280-250 mieszkań.

Preferowany rodzaj budownictwa to budownictwo jednorodzinne, a w mieście dodatkowo wielorodzinne, niskiej intensywności. Potrzeby terenowe to 400 działek budowlanych większych na terenach wiejskich, mniejszych w mieście, zgodnie z obowiązującymi normatywami.

Istotnym uwarunkowaniem rozwoju gminy jest wartość substancji mieszkaniowej w poszczególnych wsiach, dająca szansę (lub nie) na dalszy ich rozwój. Wartość ta, mierzona odsetkiem substancji wybudowanej w najnowszym okresie 1970-1988 kształtowała się nastę-

pująco:

Tabela 56

Mieszkania w budynkach mieszkalnych wg okresu wybudowania

Lp.	Nazwa wsi	Razem	W tym w okresie			% 1971-1988
			do 1945 r.	1945-1970	1971-1988	
1.	Będargowiec	21	11	10	0	0
2.	Będargowo	115	73	1	41	36
3.	Boguszyny	120	76	6	38	32
4.	Bolewice	41	22	11	8	20
5.	Brzyczno	52	44	3	5	10
6.	Bukwica	42	6	11	25	60
7.	Chrapowo	31	27	1	3	10
8.	Jagów	72	41	31	0	0
9.	Jarosławsko	138	51	18	69	50
10.	Krzymki	28	15	12	1	0
11.	Lubiana	113	44	23	46	40
12.	Lubianka	36	19	9	8	22
13.	Ługowo	6	6	0	0	0
14.	Łyskowo	25	25	0	0	0
15.	Nadarzyn	104	53	6	45	43
16.	Niesporowice	46	34	0	12	26
17.	Płotno	126	56	19	51	40
18.	Przekolno	128	51	15	62	48
19.	Sarnik	92	31	18	43	47
20.	Trzęsacz	27	26	0	1	0
21.	Wierzchno	21	10	11	0	0
Razem		1384	721	205	458	

Źródło: Narodowy Spis ... op.cit.

Liczba miejscowości o najwyższym odsetku substancji najnowszej z lat 1970 - 2000 powyżej 30% udziału w substancji ogólnej wynosi dziewięć. Są to: Będargowo, Boguszyny, Bukwica, Jarosławsko, Lubiana, Nadarzyn, Płotno, Przekolno i Sarnik. Do tych największych, które znalazły się w komplecie w tej grupie dołączyły: Sarnik i Bukwica.

W planach rozwojowych gminy należy szczególnie brać pod uwagę te wsie, aby nie zmarnować ich wartościowego potencjału mieszkaniowego.

Najważniejszą rolę w gminie będą oczywiście spełniać jednostki największe bez względu na wiek mieszkań, gdyż one tworzą trzon układu osadniczego.

Jest to siedem miejscowości, których substancja ogólna przekracza 100 mieszkań.

9.5. Oświata i wychowanie

9.5.1. Wychowanie przedszkolne

Opiekę przedszkolną w gminie sprawują cztery placówki, w tym jedno przedszkole w Pelczycach i trzy ogniska przedszkolne przy szkołach podstawowych w Będargowie, Chrapowie i Lubianie. Opieką przedszkolną objętych jest 176 dzieci, tj. 43,6% grupy przedszkolnej w wieku 3-6 lat.

Podstawowe dane dotyczące opieki przedszkolnej w 2000 r. przedstawiono w tabeli nr 57.

Tabela 57

Opieka przedszkolna w gminie Pelczyce

Wyszczególnienie	Gmina	Miasto	Wieś
Placówki	4	1	3
Miejsca w przedszkolach	120	120	-
Oddziały	8	4	4
Wychowawcy	13	8	5
Dzieci	176	100	76
Dzieci w przedszkolach	100	100	-
6-latki	120	57	63
Dzieci 3-6 lat	404	101	303
Odsetek objętych opieką	43,6	100,0	25,0

Źródło: Rocznik statystyczny woj. ... op.cit.

Podstawową placówką wychowania przedszkolnego jest miejsko-gminne przedszkole w Pelczycach – samodzielny obiekt wolnostojący o 120 miejscach z pięcioma pomieszczeniami zatrudniający dziewięć osób. Obiekt w dobrym stanie technicznym, spełniający właściwie funkcję placówki wychowawczej.

Wychowanie przedszkolne ulega dość radykalnej zmianie. Dzieci w wieku sześciu lat objęte zostaną obowiązkowym nauczaniem jako pierwsza klasa szkoły podstawowej. W związku z tym wychowaniem przedszkolnym objęte będą zamiast czterech, trzy roczniki: 3, 4 i 5 lat.

Uwarunkowaniem rozwoju oświaty i wychowania będzie więc kształtowanie ilościowe grup wiekowych dzieci w nowym układzie funkcjonalnym. Stan ilościowy grup przedstawiono w tabeli nr 58.

Tabela 58

Stan i prognoza ilościowa grup wiekowych objętych opieką przedszkolną i szkolną tzw. „zerówka” w gminie Pelczyce (liczba osób)

	Rok	Gmina			Miasto			Wieś		
		3-6 lat	3-5 lat	6 lat	3-6 lat	3-5 lat	6 lat	3-6 lat	3-5 lat	6 lat
Stan	2002	366	275	91	110	84	26	256	191	65
Prognoza	2003	375	278	97	122	94	28	253	184	69
	2004	365	266	99	129	95	34	236	171	65
	2005	407	302	105	134	98	36	273	204	69
	2010	485	364	121	179	135	44	306	239	77
	2015	449	339	110	178	138	40	271	201	70
	2020	370	270	100	126	90	36	244	180	64

Źródło: Dane Urzędu Miasta i Gminy Pelczyce 2002, obliczenia własne.

Grupa szkolna powiększy się o ca 100 dzieci, z tego: 30 w mieście i 70 na wsi, a grupa przedszkolna zmniejszy się o jedną czwartą i w mieście będzie liczyła blisko 100 dzieci, na wsi ok. 200. Objęcie klas zerowych przy szkołach podstawowych edukacją na poziomie szkoły podstawowej oznacza likwidację placówek wychowania przedszkolnego na wsi. Jedy-ną placówką pozostanie przedszkole w Pelczycach z grupą 3-5 lat.

9.5.2. Szkolnictwo podstawowe

Na terenie gminy działają cztery publiczne szkoły podstawowe o następującym zasię-gu:

- szkoła w Pelczycach – Pelczyce, Bolewice, Trzęsacz;
- szkoła w Będargowie – Będargowo, Będargowiec, Jarosławsko, Krzynki, Ługowo, Prze-kołno;
- szkoła w Chrapowie – Chrapowo, Jagów, Łyskowo, Niesporowice, Sarnik, Wierzchno;
- szkoła w Lubianie – Lubiana, Boguszyny, Brzyczno, Bukwica, Lubianka, Nadarzyn, Pło-tno, Sułkowo.

Tabela 59

Charakterystyka szkolnictwa podstawowego w gminie Pelczyce

Lp.	Lokalizacja	Liczba dzieci	Liczba nauczycieli	Zatrudnie-nie brutto	Liczba oddziałów	Liczba po-mieszczeń do nauczania	Uczniów / oddział
1.	Pelczyce	350	22	30	14	11	25
2.	Będargowo	143	12	16	6	7	24
3.	Chrapowo	117	12	18	7	9	20
4.	Lubiana	237	17	24	11	11	22
Razem		847	63	88	38	38	22

Źródło: Dane Urzędu Miasta i Gminy Pelczyce 2002.

W szkołach podstawowych poza Pelczycami funkcjonują klasy zerowe jako placówki przedszkolne.

Szkoły dysponują dwoma salami gimnastycznymi (Pelczyce, Będargowo) i boiskami sportowymi. Stan techniczny obiektów jest zadowalający.

Zagęszczenie uczniów na jeden oddział mieści się w dopuszczalnych normach.

W wyposażeniu szkół mankamentem jest brak pracowni do nauki języków obcych, jak też i kadry nauczycielskiej w tym względzie.

Dobrze rozwinięta jest działalność pozalekcyjna w szkołach i poza nimi. Wiele kół zainteresowań, działalność artystyczna, aktywność sportowa z dużym zaangażowaniem kadry nauczycielskiej i szerokim uczestnictwem młodzieży.

9.5.3. Szkolnictwo ponadpodstawowe

Na terenie miasta i gminy Pelczyce szkolnictwo ponadpodstawowe funkcjonuje w ramach Zespołu Szkół w Pelczycach, w skład którego wchodzi²⁸ Liceum Ogólnokształcące i Publiczne Gimnazjum Nr 1 oraz Zespołu Szkół w Lubianie z Publicznym Gimnazjum Nr 2. Młodzież gminy może ponadto korzystać z placówek oświaty w Choszczynie²⁹:

- Zespół Szkół Nr 1 im. Bolesława Krzywoustego (w którym mieszczą się: I Liceum Ogólnokształcące, Technikum Gastronomiczne, Technikum Ekonomiczne oraz Zasadnicza Szkoła Zawodowa);
- Zespół Szkół Nr 2 im. Noblistów Polskich (w którym działają: II Liceum Ogólnokształcące, II Liceum Profilowane, Technikum Handlowe, Zasadnicza Szkoła Zawodowa), oraz Barlinku²⁹;
- Zespół Szkół Ogólnokształcących, w którym mieści się Liceum Ogólnokształcące;
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1, w którym działają: Liceum Ogólnokształcące, Liceum Profilowane, Technikum Mechaniczne (4-letnie), Technikum Mechaniczne (3-letnie po ZSZ), Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 1;
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2, z II Liceum Profilowanym i Zasadniczą Szkołą Zawodową Nr 2.

Uwarunkowaniem rozwoju oświaty w przyszłości będzie kształtowanie się grup wiekowych 6-12 i 13-15 lat, jak też i fakt objęcia edukacją rocznika sześciolatków. Efektem

²⁸ Na podstawie informacji Kuratorium Oświaty w Szczecinie, www.kuratorium.szczecin.pl.

²⁹ „Szkoły ponadgimnazjalne województwa zachodniopomorskiego 2003/2004”, Kuratorium Oświaty w Szczecinie, www.kuratorium.szczecin.pl.

podjętej przez rząd ustawy będzie skokowy wzrost w 2003 r. liczby dzieci w szkołach podstawowych z równoczesnym spadkiem grupy przedszkolnej.

Tabela 60

Prognoza zmian ilościowych i wiekowych w przedziale 6-12 lat w gminie Pełczyce

Rok	Sześciolatki			Grupa 7-12 lat			Razem 6-12 lat		
	Gmina	Miasto	Wieś	Gmina	Miasto	Wieś	Gmina	Miasto	Wieś
2002	90	26	65	760	230	530	850	256	594
2003	97	28	69	727	204	523	824	232	592
2004	99	34	65	684	193	491	783	227	556
2005	105	36	69	620	170	450	725	206	519
2010	120	43	77	600	205	395	720	248	472
2015	110	40	70	710	260	450	820	300	520
2020	100	36	64	660	250	410	760	286	474

Źródło: Dane Urzędu Miasta i Gminy Pełczyce 2002, obliczenia własne.

Liczebność wiekowej grupy szkolnej 6-12 lat będzie miała tendencję spadkową w ciągu najbliższego dziesięciolecia, nie powinno to jednak skutkować zmianą w istniejącej organizacji szkół podstawowych.

Podobna sytuacja występuje w gimnazjum, które jako jedyna placówka w gminie musi funkcjonować bez względu na zmiany demograficzne. Prognozę grupy 13-15 lat zawiera tabela nr 45.

9.6. Ochrona zdrowia

Opiekę zdrowotną ludności gminy sprawuje czternaście podmiotów gospodarczych (zarejestrowanych w systemie REGON) z czego 11 działa w mieście, a na wsi 3.

Główną placówką służby zdrowia jest Przychodnia Rejonowa SPZOZ w Pełczycach o trzech gabinetach lekarskich, zatrudniająca 8 osób, w tym trzech lekarzy. Działalność Przychodni wspomagają cztery prywatne gabinety lekarskie, w tym dwa stomatologiczne. W mieście znajduje się jedyna w całej gminie apteka.

Przychodnia sprawuje nadzór nad młodzieżą szkolną poprzez gabinet szkolny i przeglądy okresowe dokonywane przez personel medyczny. Pozostałe podmioty prowadzą działalność pośrednio związaną z opieką zdrowotną, prowadząc różnego rodzaju usługi medyczne.

Lecznictwo zamknięte i usługi specjalistyczne dla ludności gminy sprawuje ZOZ w Choszczynie, w tym szpital o liczbie 273 łóżek. Bliżej gminy, w Barlinku funkcjonuje szpital o 130 łóżkach.

W Pełczycach działa ośrodek pomocy społecznej, który sprawuje opiekę nad najuboższą grupą społeczności gminy. Zajmuje się udzielaniem wsparcia finansowego i materialnego mieszkającym poniżej minimum socjalnego i w sferze ubóstwa.

Pomoc realizowana jest z dwóch źródeł: budżetu państwa (zadania zlecone i dotacje celowe) i budżetu gminy (zadania własne).

Na okres perspektywy zakłada się utrzymanie dotychczasowego schematu funkcjonowania służby zdrowia. Reforma służby zdrowia trwa i nie wiadomo jaki będzie jej efekt końcowy.

Prognozy demograficzne nie uzasadniają planowania otwarcia nowych placówek.

W mieście Pełczyce brak jest żłobka i nie przewiduje się tej placówki w przyszłości.

Dla końcowego okresu perspektywy znaczący wzrost odsetka ludności w podeszłym wieku (1,6 tys. osób) uzasadniałby otwarcie domu opieki dla tej grupy ludności.

Zwiększą się też zadania dla ośrodka pomocy społecznej z tytułu wzrostu liczby korzystających z tej formy pomocy.

9.7. Kultura, sport, rekreacja

9.7.1. Kultura

Działalność kulturalną w gminie prowadzi i koordynuje Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Pełczycach. W skład ośrodka wchodzi:

- biblioteka z czytelnią;
- pracownie prowadzące działalność: plastyczną, artystyczną, muzyczno-wokalną, sekcję żeglarską i koła zainteresowań;
- salę kinowo-widowiskową na 200 miejsc.

Miejsko-gminna biblioteka publiczna posiada swoje placówki w terenie: pięć filii bibliotecznych (Będargowo, Jagów, Sarnik, Przekolno, Płotno) oraz trzy punkty biblioteczne (Wierzchno, Ługowo, Brzeczno).

Łącznie w gminie działa dziewięć placówek bibliotecznych, dysponujących księgozbiorem 47 tys. woluminów (17 tys. w mieście i 30 tys. na wsi) i liczbie czytelników 1275, w tym 709 w mieście i 566 na wsi.

Szereg placówek bibliotecznych uległo likwidacji w ostatnim dziesięcioleciu.

W latach osiemdziesiątych ich liczba sięgała 21, a więc miała ją prawie każda wieś powyżej 80 mieszkańców.

Placówki kultury na terenie gminy prowadzą działalność we wsiach: Jarosławsko, Przekolno, Będargowo, Sarnik, Płotno. Są to świetlice, klubokawiarnie, a także wykorzystywane na cele kultury remizy OSP (Nadarzyn, Bolewice, Boguszyny, Chrapowo).

W latach osiemdziesiątych świetlice z klubami „Ruch” działały w większości wsi. W okresie transformacji część z nich zaprzestała swojej działalności.

Przyszły rozwój działalności kulturalnej zależy wyłącznie od aktywności społeczeństwa, jego inicjatyw i zaangażowania. Głównymi animatorami kultury będą władze gminne, MGOK oraz wszystkie placówki szkolne.

9.7.2. Sport

Podstawową bazą rozwoju sportu w gminie są stadiony i boiska sportowe oraz sale gimnastyczne przy szkołach podstawowych wraz z boiskami przyszkolnymi.

Najlepsza sytuacja jest w ośrodku gminnym gdzie znajduje się stadion piłkarski z trybunami i zapleczem socjalnym.

Szkoła podstawowa posiada salę gimnastyczną i boiska do gier sportowych. Nad jeziorem Panieńskim znajduje się kąpielisko miejskie i przystań klubu żeglarskiego.

W jedenastu wsiach znajdują się boiska piłkarskie pełnowymiarowe, w tym w Będargowie i Przekolnie po dwa.

Kluby piłkarskie funkcjonują w Pełczycach, Nadarzynie, Sarniku, Jarosławsku i Jagowie. Pozostałe lokalizacje to: Płotno, Brzyczno, Boguszyny, Bukwica, Bolewice, Trzęsacz.

Wszystkie szkoły podstawowe dysponują boiskami do gier małych.

Siedem wsi nie ma boisk sportowych, w tym największe jednostki osadnicze jak Lubiana i Chrapowo. Pozostałe wsie to: Będargowiec, Krzynki, Niesporowice, Jagów i Lubianka.

Wieś Krzynki posiada boiska do gier na terenie byłego ośrodka kolonijnego. W przypadku ponownego uruchomienia będą one niedostępne dla ludności z zewnątrz.

Na okres perspektywy zakłada się utrzymanie i eksploatację istniejących urządzeń sportowych. Z lokalnych inicjatyw organizowane mogą być obiekty sportowe (boiska) we wsiach, w których obecnie ich nie ma.

9.7.3. Rekreacja

Gmina Pelczyce zaliczana jest do gmin o przeciętnych walorach i możliwościach rozwoju funkcji rekreacyjno-turystycznej. Atutami dla funkcji wypoczynkowo-rekreacyjnej są:

- jeziora, w liczbie 21 o powierzchni 500 ha, w tym szczególnie atrakcyjne turystycznie jezioro Duży Pelcz o długości 7,5 km. Przedłużeniem jego rynną północnej jest kolejnych sześć jezior, jak i szereg stawów rybnych;
- lasy, o powierzchni 3,8 tys. ha zajmujące głównie południową część gminy i stanowiące północno-wschodni skraj Puszczy Barlineckiej, a w niej Barlinecko-Gorzowskiego Parku Krajobrazowego;
- obiekty dziedzictwa kulturowego – pałace i dwory z otaczającymi je parkami wiejskimi;
- nieskażone środowisko i ekologiczne rolnictwo w połączeniu z walorami turystycznymi są podstawą rozwoju agroturystyki.

Miasto Pelczyce skupia w sobie najwięcej walorów turystycznych. Jest atrakcyjnie położone, grupuje szereg obiektów zabytkowych i posiada dość wysoko zaawansowane zagospodarowanie turystyczne. Miasto leży na szlaku cysterskim: Barlinek – Pelczyce – Bierzwonik – Choszczno.

Rozwój funkcji turystycznej w gminie zintensyfikował się dopiero pod koniec lat dziewięćdziesiątych. Wyszedł on naprzeciw wielkiemu zapotrzebowaniu społeczeństwa na usługi turystyczne i rekreację, a także ze względu na możliwości zarobkowania ludności przez świadczenie tych usług (zwłaszcza w warunkach dużego bezrobocia).

Jeszcze w 1995 r. statystyki rejestrowały w gminie jeden nowy obiekt na 25 miejsc noclegowych i 73 udzielonych noclegów w mieście Pelczyce.

Obecnie liczba obiektów turystycznych wynosi dwanaście, w tym dziesięć gospodarstw agroturystycznych, Młodzieżowe schronisko turystyczne i ośrodek wypoczynkowy „Malibu”.

Łącznie liczba miejsc noclegowych sięga niespełna 200 łóżek, a liczba udzielonych noclegów przekroczyła 600.

Gospodarstwa agroturystyczne zarządzane są przez Pelczyckie Stowarzyszenie Agroturystyczne. Siedem z nich jest w Pelczycach, dwa w Chrapowie i jedno w Jagowie.

9.7.4. Uwarunkowania rozwoju turystyki w gminie

Gmina nie wykorzystwała jeszcze wszystkich możliwości co do zagospodarowania turystycznego. Po pierwsze, na wykorzystanie czeka największa atrakcja przyrodnicza gminy – półwysep na południowym krańcu jeziora Wielki Pełcz w Krzynkach z dwoma zabytkowymi pałacami i nieczynnym ośrodkiem. Jest to wielki potencjał do wykorzystania, przy wsparciu z zewnątrz gminy.

Po drugie, gmina samodzielnie nie jest w stanie zaabsorbować ruchu turystycznego na dłuższy okres czasu.

Wzbogacenie oferty o atrakcje gmin ościennych od Myśliborza po Choszczno poprzez wspólną organizację imprez mogłoby zwiększyć ruch turystyczny i dochodowość z tego działu gospodarki.

Po trzecie, zwiększenie liczby ośrodków przywodnych na rzecz rekreacji świąteczno-weekendowej oraz wykorzystanie zabytków kultury materialnej na ten sam cel mogłoby być magnesem dla ludności wielkich ośrodków miejskich Szczecina i Gorzowa.

9.8. Obsługa ogólna

Zdecydowana większość instytucji w dziale obsługi ogólnej funkcjonuje w ośrodku gminnym. Z najważniejszych wymienić należy:

- obsługę finansową ludności gminy sprawuje Oddział Gospodarczy Banku Spółdzielczego z siedzibą w Barlinku;
- obsługę administracyjną mieszkańców pełni Urząd Miasta i Gminy w Pełczycach;
- bezpieczeństwo publiczne zabezpiecza Rewir Dzielnicowych Pełczyce – podlegający Komendzie Powiatowej Policji w Choszczynie³⁰;
- ochronę przeciwpożarową pełnią jednostki OSP w Pełczycach, Będargowie, Jarosławsku, Boguszynach, Płotnie, Chrapowie i Przekolnie;
- obsługę pocztową ludności pełnią urzędy pocztowe w Pełczycach i Płotnie. Likwidacji uległ urząd pocztowy w Będargowie. Gęstość sieci telefonicznej w gminie wynosi 1064 łącza (13/100 Mk), w mieście 554 (20/100 Mk), na wsi 510 (9/100 Mk);
- w zakresie obsługi duszpasterskiej na terenie gminy funkcjonują parafie wyznania rzymsko-katolickiego w Pełczycach, Boguszynach i Będargowie;

³⁰ Wskazany jest uruchomienie sezonowego punktu Policji nad jeziorem Pełcz Duży.

- w usługach komunalnych nie związanych z infrastrukturą techniczną wiodącą rolę stanowią usługi pogrzebowe, pochówki odbywają się na 10 cmentarzach.

Tabela 61

Cmentarze czynne na terenie gminy Pełczyce

Lp.	Miejscowość	Typ cmentarza	Powierzchnia (ha)	Wypośaenie
1.	Pełczyce	Cmentarz komunalny	1,8 (bez rezerwy)	Kaplica przedpogrzebowa
2.	Będargowo	Cmentarz parafialny	0,5 (z rezerwą)	Kaplica
3.	Bolewice	Cmentarz	0,8 (z rezerwą)	Kaplica
4.	Chrapowo	Cmentarz	1,0 (z rezerwą)	-
5.	Jagów	Cmentarz komunalny	0,43 (z rezerwą)	-
6.	Jarosławsko	Cmentarz komunalny	0,5	Kaplica
7.	Krzyńki	Cmentarz	0,2	-
8.	Lubiana	Cmentarz komunalny	0,32	Dom pogrzebowy
9.	Przekolno	Cmentarz	0,35 (z rezerwą)	Kaplica
10.	Płotno	Cmentarz	0,35	-

Źródło: Dane UMiG Pełczyce, 2002 r.

9.9. Gospodarka

9.9.1. Podmioty gospodarki narodowej

Siłą ekonomiczną gospodarki gminy jest czterysta działających tu podmiotów gospodarczych (zarejestrowanych przez statystykę).

Wskaźnik nasycenia podmiotami gospodarczymi w gminie Pełczyce wynosi 48 podmiotów na 1000 mieszkańców. Jest on ponad dwukrotnie niższy od ogólnowojewódzkiego, wynoszącego 109 podmiotów na 1000 mieszkańców.

Liczbę i strukturę podmiotów w podziale na miasto i wieś przedstawiono w tabelach 62 i 63.

Tabela 62

Podmioty gospodarki narodowej według sekcji na terenie gminy Pelczyce
(stan w końcu grudnia 2001 r.)

Lp.	Wyszczególnienie	Razem	Miasto	Wieś	Gmina razem %	Województwo razem %
	Ogółem	398	238	160	100,0	100,0
1.	Rolnictwo	33	8	25	2,9	8,3
2.	Przemysł	58	21	37	9,5	14,6
3.	Budownictwo	36	22	14	10,6	9,0
4.	Handel, naprawy	98	70	28	31,0	24,6
5.	Hotele i restauracje	13	9	4	5,4	3,3
6.	Komunikacja	18	7	11	7,4	4,5
7.	Finanse	11	6	5	3,3	2,8
8.	Obsługa nieruchomości i firmy	79	63	16	17,0	19,8
9.	Administracja	9	3	6	0,5	2,3
10.	Oświata	8	5	3	1,7	2,0
11.	Zdrowie	14	11	3	5,3	3,5
12.	Pozostałe	21	13	8	5,4	5,3

Źródło: Rocznik statystyczny województwa zachodniopomorskiego 2002, US Szczecin 2002 r.

Tabela 63

Podmioty gospodarcze wg wsi i sekcji EKD w gminie Pelczyce (stan na koniec grudnia 2001 r.)

Lp.	Nazwa wsi	Ogółem	W tym										inne	pozostałe
			rolnictwo leśnictwo	prze- mysł	budow- nictwo	handel i naprawy	hotele i restauracje	komuni- kacja	admini- stracja	zdrowie	finanse			
1.	Będogówiec	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
2.	Będogowo	14	1	3	1	3	1	1	-	-	3	1	-	
3.	Boguszyn	7	1	-	-	3	3	1	-	-	-	1	-	
4.	Bolewie	7	1	1	1	1	1	-	-	-	1	1	-	
5.	Brzezno	6	1	-	-	3	3	-	1	-	-	1	-	
6.	Bukwica	4	1	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	
7.	Chrapowo	14	-	4	3	3	3	-	3	-	-	1	-	
8.	Jagów	4	1	-	-	1	1	1	-	-	-	1	-	
9.	Jarosławsko	12	2	4	1	3	3	-	1	-	-	1	-	
10.	Krzyżki	3	1	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	
11.	Lubiana	17	2	-	3	5	1	1	3	-	-	2	-	
12.	Lubianka	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
13.	Ługowo	2	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	
14.	Łyskowo	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
15.	Nadarzyn	10	1	2	-	2	2	-	2	-	-	-	-	
16.	Niesporowice	8	2	3	-	-	-	1	-	-	-	2	-	
17.	Plotno	13	3	1	4	1	1	-	-	-	1	2	-	
18.	Przekolno	12	2	6	-	2	2	-	1	-	-	1	-	
19.	Sarnik	6	1	1	-	1	1	-	-	1	-	1	-	
20.	Trzęsacz	3	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	
21.	Wierchno	5	1	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	
22.	Trynno	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
23.	Sulkowo	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
24.	Przyłęki	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
25.	Golejewo	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
RAZEM WIEŚ		160	29	29	14	36	5	13	6	3	7	18	-	

Źródło: Rocznik statystyczny ... op.cit., dane UMIG w Pelczycach 2003.

9.9.2. Potencjał ekonomiczny

W zagospodarowaniu gminy dominuje miasto Pełczyce, w którym jedna trzecia ludności skupia 60% podmiotów gospodarczych gminy.

W strukturze działowej podmiotów na tle województwa, zaznacza się specyfika gospodarki gminy. Wyższy udział rolnictwa, a niższy komunikacji, hoteli i restauracji, czy handlu, w czym przewagę ma aglomeracja szczecińska i pas nadmorski.

W podziale na miejscowości wiodącymi jednostkami w zagospodarowaniu, którymi są wsie: Lubiana, Będargowo, Chrapowo, Płotno, Przekolno, Jarosławsko i Nadarzyn (dziesięć i więcej podmiotów na wieś).

W działach dominują handel i naprawy – 22,5%, rolnictwo i przemysł – po 18% ogółu podmiotów.

Analizując nasycenie podmiotami gospodarczymi sytuacja gminy na tle pozostałych gmin w województwie jest niekorzystna.

Wśród pięćdziesięciu gmin miejsko-wiejskich gorszy wskaźnik od Pełczyc (48 podmiotów na 1000 ludności) mają tylko Polanów (46) i Barwice (42).

Na obszarach wiejskich (bez miast) wśród 103 gmin gorszy wskaźnik od Pełczyc (28) posiadają tylko Recz 27, Brzeźno 27 i Barwice 26).

Należałoby więc poddać analizie zagadnienie, w jakim stopniu ten stan rzeczy uzasadniają warunki obiektywne zewnętrzne i wewnętrzne, a w jakim niedostateczna aktywność mieszkańców lub nie do końca wykorzystany potencjał ekonomiczny gminy.

Z pewnością czynniki obiektywne grają tu rolę. Gmina Pełczyce położona jest w rejonie słabym ekonomicznie. Wartość brutto środków trwałych powiatu choszczeńskiego wynosi 291 mln zł i z tą kwotą przewyższa on tylko powiat pyrzycki na 21 powiatów województwa.

Sama gmina leży pomiędzy dwoma największymi ośrodkami miejskimi południowej strefy województwa: Choszczem i Barlinkiem, które dysponując relatywnie znacznym majątkiem trwałym są konkurencyjne dla otoczenia.

Za czynnik destrukcyjny w rozwoju gminy uznać należy także likwidację normalnotorowej linii kolejowej Choszczno – Pełczyce – Myślibórz – Kostrzyn. Gmina cierpi na brak miejsc pracy posiadając jedną z najwyższych stóp bezrobocia w województwie.

Wymienione wyżej czynniki nie sprzyjają szybkiemu rozwojowi ekonomicznemu. Z drugiej jednak strony szereg gmin województwa o podobnym zainwestowaniu posiada znacznie wyższy poziom nasycenia podmiotami gospodarczymi.

Potrzebna jest więc rzetelna analiza możliwości wzrostu inicjatyw społecznych w kie-

runku wykorzystania rezerw potencjału ekonomicznego gminy, w tym wzrostu liczby miejsc pracy. Rezerwy tkwią we wszystkich działach gospodarki z rolnictwem na czele.

Pewne sugestie może dać omówienie kolejno wiodących działów gospodarki.

Powyższa analiza podmiotów gospodarczych wymaga jednego istotnego uzupełnienia. System REGON nie rejestruje rolników indywidualnych. Jest to grupa 285 producentów rolnych – pokaźna składowa części potencjału ekonomicznego gminy. Włączając ją w ogół podmiotów (i do działu „rolnictwa”) otrzymamy pełny obraz struktury, w którym liczba podmiotów wyniesie 683, w tym rolnictwo 318. W takim układzie udział podmiotów w dziale „rolnictwo” wyniesie 46,6%, a nie 8,3% jak podano w tabeli 63 „Podmioty gospodarki narodowej według sekcji”. Jest to obiektywne odzwierciedlenie wiodącej roli rolnictwa w gospodarce gminy.

9.9.3. Przemysł

W dziale przemysłu na obszarze gminy działa 58 podmiotów, 21 w mieście i 37 na wsi.

W większości są to produkcyjno-usługowe zakłady rzemieślnicze i drobne zakłady przemysłowe nie przekraczające dwudziestu miejsc pracy.

Liczba pracujących ogółem szacowana jest na 97 osób (53 w mieście i 44 na wsi), co daje przeciętnie 1,7 osoby na jeden zakład (w mieście 2,5, a na wsi 1,2 osoby).

Rola przemysłu w gminie mierzona udziałem zatrudnionych w ogólnym zatrudnieniu jest bardzo skromna. Ich odsetek wynosi 6,5%.

W układzie branżowym dominują przemysły: spożywczy, metalowy, drzewny i odzieżowy.

W branży spożywczej wiodącymi są podmioty piekarnicze, przetwórstwa zbóż i wyrobów spożywczych; w odzieżowej produkcja odzieży i krawiectwo; w branży metalowej – zakłady ślusarskie, a w branży drzewnej – tartaki i zakłady stolarskie.

Strukturę podmiotów gospodarczych przedstawia tabela nr 64.

Tabela 64

**Podmioty gospodarcze w sekcji przemysł w gminie Pelczyce
(stan na koniec grudnia 2001 r.)**

Branża	Liczba podmiotów	Struktura %	Miasto	Wieś
Spożywcza	11	19,0	5	6
Metalowa	21	36,0	6	15
Drzewna	9	16,0	3	6
Odzieżowa	6	10,0	4	2
Pozostałe	11	19,0	3	8
Razem	58	100,0	21	37

Źródło: Rocznik statystyczny województwa zachodniopomorskiego 2002, US Szczecin 2002 r., dane UMIG Pelczyce

9.9.4. Budownictwo

Na terenie gminy nie ma samodzielnych przedsiębiorstw ani też filii przedsiębiorstw budowlanych lub remontowo-budowlanych.

Po likwidacji PGR-ów po 1989 r. ustala działalność zakładów remontowo-budowlanych, będących ich jednostkami organizacyjnymi.

Działająca w Pelczycach Spółdzielnia Mieszkaniowa „Polanin” od kilku już lat nie prowadzi działalności produkcyjnej. Zajmuje się wyłącznie eksploatacją podległej sobie substancji mieszkaniowej (w wielkości ca 140 mieszkań) z drobnymi remontami i pracami konserwacyjnymi. Spółdzielnia oprócz zasobów mieszkaniowych w Pelczycach posiada też swoje zasoby w Jagowie.

Działalnością w sekcji „budownictwo” zajmuje się na terenie gminy 36 podmiotów gospodarczych, z tego 22 w Pelczycach i 14 na wsi, głównie w Chrapowie (3), Lubianie (3), Płotnie (4) i w czterech wsiach po jednym podmiocie gospodarczym (Będargowo, Bolewice, Jarosławsko, Wierzchno). Są to drobne zakłady usługowe w większości jednoosobowe, prowadzące szeroki wachlarz usług remontowo-budowlanych i innych, od prac murarskich po wystrój wnętrz.

Łącznie zatrudnienie w tym dziale gospodarki nie przekracza 50 osób, co stanowi 2,5% ogólnego zatrudnienia. Tak niski odsetek świadczy o tym, że budownictwo stanowi ni-
kły margines w działalności gospodarczej gminy.

9.9.5. Magazyny i składy

Podstawowa baza magazynowa gminy znajduje się w Pełczycach w gestii Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska”. Dysponuje ona zespołem składów i magazynów w dwóch lokalizacjach: Magazynem zbożowym o pojemności ca 200 ton przy ul. Armii Polskiej oraz składami i magazynami przy ul. Chrobrego, gdzie znajdują się:

- magazyn zbożowy o pojemności ca 1000 ton;
- skład opału – 1000 m²;
- skup złomu – 1000 m².

Powierzchnia działki magazynowo-składowej wynosi 1 ha.

Poza Spółdzielnią, działa prywatne Przedsiębiorstwo Handlowo-Uslugowe „Trans-opał” przy ul. Pionierów.

Największym obiektem magazynowym jest elewator zbożowy (należący do firmy „Corn”), zlokalizowany w południowej części miasta, po prawej stronie drogi nr 151 Pełczyce – Barlinek.

Pojemność składowa zespołu magazynów silosowych (22+14) i płaskich komorowych wynosi ponad 18 tys. ton.

W okresie skupu zbóż dochodzi do częściowego zatarasowania pasa jezdni drogi przez rolnicze pojazdy ciężarowe i ciągniki z przyczepami. Sytuację tę można zmienić urządzając przed elewatozem plac parkingowy.

Na obszarze gminy dawne PGR-y posiadały w swoich zakładach bazy magazynowo-składowe na własne potrzeby, część z nich w latach ubiegłych świadczyła usługi na rzecz sektora prywatnego. Znajdują się one w: Będargowie, Chrapowie, Wierzchnie, Jarosławsku, Lubianej, Sarniku, Nadarzynie, Płotnie i Przekolnie.

9.10. Gospodarka gruntami i rolnictwo

9.10.1. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego użytkowania i zagospodarowania gruntów

Powierzchnia ogólna gminy Pełczyce wynosi 20 056 ha (według powierzchni ewidencyjnej, a 20 081 według powierzchni geodezyjnej), z tego na terenie miasta Pełczyce – 1307 ha (6,5% powierzchni ogólnej gminy), na terenach wiejskich – w 18 obrębach geodezyjnych – 18 774 ha.

Analiza zmian w latach 1988-2002 charakteryzuje się:

- niewielkim (0,7%) wzrostem powierzchni użytków rolnych – wynik aktualizacji ewidencji gruntów w kontekście powołania AWRSP;
- niewielkim (1,5%) wzrostem terenów leśnych i zadrzewionych;
- wzrostem (2,2%) terenów pod wodami, w związku z budową stawów rybnych;
- przyrostem terenów komunikacyjnych (2,7%) w związku z przeklasyfikowaniem dróg wewnątrzzakładowych na drogi gminne, jak i rozbudową i poszerzeniem pasa drogowego na drogach powiatowych i wojewódzkich;
- spadkiem – o ca 75% terenów osiedlowych (jest to głównie wynik zmian formalnych w zapisach ustawy o ewidencji gruntów i budynków).

Szczegółową charakterystykę użytkowania gruntów na terenie miasta i gminy Pelczyce w latach 1988 i 2002 przedstawiają załączone tabele.

Zaistniałe zmiany na badanym terenie, na tle przemian wojewódzkich uznaje się za niewielkie i nie mające istotnego wpływu na strukturę użytkowania gruntów badanego obszaru.

Tabela 65

**Zmiany w stanie zagospodarowania gruntów na terenie gminy Pelczyce
w latach 1988-2002 (wg powierzchni ewidencyjnej w ha)**

Wyszczególnienie ³¹	Rok 1988	Rok 2002	1988=100
Powierzchnia ogólna w tym:	20 056	20 056	100,0
Użytki rolne	14 098	14 201	100,7
Użytki leśne	3 751	3 806	101,5
Wody	552	564	102,2
Tereny komunikacyjne	582	598	102,7
Nieużytki	659	645	97,9
Pozostałe tereny	414	152	36,7
Tereny osiedlowe	364	94	

Źródło: Dane Powiatowego Ośrodka Geodezyjno-Kartograficznego w Choszczynie, dane statystyczne – Rocznik statystyczny województwa zachodniopomorskiego 2002, op. ... cit., obliczenia własne.

³¹ W badanym okresie zostały zmienione przepisy w zakresie ewidencji gruntów i budynków, co może mieć wpływ na procentowe wyniki.

Tabela 66

Gmina Pelczyce. Użytkowanie gruntów w gospodarce całkowitej według granic administracyjnych (stan w 2001 r.)*

Wyszczególnienie	Miasto		Gmina		Razem		% w grupie użytków
	ha	%	ha	%	ha	%	
Powierzchnia ogólna	1 307	100,0	18 774	100,0	20 081	100,0	
Użytki rolne razem, z tego:	1 051	80,4	13 260	70,6	14 311	71,3	100,0
• grunty orne	995		11 791		12 786		89,3
• sady	3		42		45		0,3
• łąki trwałe	18		858		876		6,1
• pastwiska trwałe	35		569		604		4,2
Użytki leśne, z tego:	35	2,7	3 777	20,1	3 812	19,0	100,0
• lasy i grunty leśne	15		3 641		3 656		95,9
• grunty zakrzewione	20		136		156		4,1
Tereny zabudowane i zurbanizowane, z tego:	93	7,1	647	3,5	740	3,7	100,0
• tereny mieszkaniowe	30		39		69		9,3
• tereny przemysłowe	2		2		4		0,5
• inne tereny zabudowane	1		1		2		0,3
• zurbanizowane tereny niezabudowane	5		14		19		2,6
• tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	5		20		25		3,4
• użytki kopalne	0		22		22		3,0
• tereny komunikacyjne, z tego	50		549		599		80,9
– drogi	40		520		560		
– koleje	10		29		39		
– inne	0		0		0		
Użytki ekologiczne	0	0	0	0	0	0	
Tereny różne	0	0	7	0	7	0	
Nieużytki	37	2,8	609	3,2	646	3,2	
Wody śródlądowe, z tego:	91	7,0	474	2,5	565	2,8	100,0
• płynące	85		374		459		81,2
• stojące	3		44		47		8,3
• rowy	3		56		59		10,5

* Według powierzchni geodezyjnej

Źródło: Powiatowy Ośrodek Geodezji i Kartografii w Choszczynie, UMfG Pelczyce, obliczenia własne P.P. URBIX, Szczecin 2002.

Charakterystykę użytkowania gruntów na terenie gminy Pelczyce w roku 1988 przedstawia załączona tabela nr 67, zmiany w latach 1988-2002 tabela nr 65, aktualny stan użytkowania tabela nr 68 i tabela nr 69.

W oparciu o wyniki diagnozy prospektywnej gospodarki gruntami stwierdza się, że przyszłe zmiany w sposobie zagospodarowania gruntów gminy będą na podobnym poziomie i nie powinny przekroczyć poziomu istotności zjawiska.

Z danych zawartych w załączonych tabelach, charakteryzujących gospodarkę gruntami w gminie Pelczyce wynika, że w strukturze aktualnego, jak i perspektywicznego zagospodarowania gruntów dominuje funkcja rolnicza – 71,3% powierzchni ogólnej zajmuje rolnicza przestrzeń produkcyjna, wśród której dominuje polowe użytkowanie (grunty orne i sady zajmują 89,6% powierzchni ogólnej użytków rolnych).

Szczegółową analizę przydatności rolniczej gruntów rolnych przedstawiono w rozdziale niniejszego „Studium ...” – gleby badanego obszaru, w którym scharakteryzowano gleby gminy Pelczyce, zarówno pod względem klasyfikacji bonitacyjnej, jak i przydatności rolniczej w oparciu o analizę kompleksów przydatności rolniczej gleb.

W strukturze użytkowania gruntów wyróżnić możemy:

- obszary o monofunkcyjnym rolniczym charakterze (udział lasów nie przekracza 5%), do których zaliczamy obręby: Pelczyce (2,6%), Będargowo (2,9%), Bolewice (2,9%), Brzyczno (0,3%), Lubianka (1,4%), Ługowo (4,1%), Przekolno (3,6%), Trzęsacz (2,8%);
- obszary, w których udział innych funkcji w zagospodarowaniu nie przekracza 10% - Boguszyny, Jarosławsko, Lubiana, Nadarzyn, Chrapowo;
- obszary, na których możliwy jest rozwój funkcji pozarolniczych to obręby: Niesporowice, Płotno, Krzynki, Jagów, Łyskowo i miasto Pelczyce.

Tabela 67

**Gmina Pelczyce. Zestawienie gruntów według obrębów geodezyjnych w ha
(stan w 1988 r. wg powierzchni ewidencyjnej)**

Lp.	Obręb	Pow. ogólna	W tym								
			Grunty orne	Trwale użytki zielone	Razem UR	Lasy i tereny leśne	Wody	Tereny komunikacyjne	Tereny osiedlowe	Nieużytki	Pozostałe
1.	Pelczyce	1307	966	54	1020	34	89	49	60	38	17
2.	Będargowo	1255	1032	75	1107	36	11	46	30	24	1
3.	Boguszyny	1572	1073	260	1333	120	23	33	46	17	-
4.	Bolewice	712	581	52	633	21	3	25	13	17	-
5.	Brzyczno	303	239	44	283	1	2	5	8	4	-
6.	Chrapowo – Wierzchno	1384	970	100	1070	164	14	34	20	57	25
7.	Jagów	1422	737	141	878	397	26	51	15	55	-
8.	Jarosławsko	1367	1002	96	1098	119	3	41	27	79	-
9.	Krzynki	1382	478	22	500	588	189	40	10	53	2
10.	Lubiana	561	313	137	450	42	8	22	23	16	-
11.	Lubianka	296	177	94	271	4	5	3	7	6	-
12.	Ługowo	362	235	26	261	15	72	7	5	2	-

13.	Łyskowo – Sarnik	1414	1076	8	1084	245	2	41	18	23	1
14.	Nadarzyn	782	421	219	640	55	11	14	19	43	-
15.	Niesporowice	2099	652	126	778	1174	3	63	11	69	1
16.	Płotno	1546	638	113	751	659	13	49	21	51	2
17.	Przekolno	1711	1427	49	1476	61	19	46	26	83	-
18.	Trzęsacz	581	435	30	465	16	59	13	5	22	1
19.	Razem gmina	20056	12452	1646	14098	3751	552	582	364	659	50

Źródło: Roczne sprawozdanie geodezyjne – Wydział Geodezji i Gospodarki Gruntami, Gorzów Wlkp.

9.10.2. Uwarunkowania wynikające z prawa własności gruntów i organizacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Sektor publiczny

Gmina Pelczyce jest typową gminą o dominacji funkcji rolniczej. Sytuacja ekonomiczno-organizacyjna w funkcji rolniczej ma zatem główny wpływ na wszelką działalność gospodarczą gminy. Cechą charakterystyczną gminy był i jest bardzo wysoki udział sektora publicznego w strukturze własnościowej ziemi, a tym samym w strukturze własnościowej rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Podstawowym czynnikiem potęgującym rolniczą monofunkcję gminy w latach ubiegłych była wielkoobszarowa gospodarka rolna, a zwłaszcza Gospodarka Państwowych Gospodarstw Rolnych.

Rolnictwo wielkoobszarowe od 1945 r. organizowane było w oparciu o poniemieckie, junkierskie majątki rolne. Substancja majątkowa tych ośrodków pochodziła, w przeważającej części z przełomu XIX i XX w. Majątki te zostały przejęte i zagospodarowane przez Państwowe Nieruchomości Ziemskie, stanowiące ówczesznie załączki przyszłych ośrodków Państwowych Gospodarstw Rolnych.

Państwowe Gospodarstwa Rolne przechodziły, do końca lat 70-tych, różne formy organizacyjne. Zmierały one stopniowo do coraz większej integracji w wielozakładowe skoperowane organizmy zarządzania i produkcji rolnej. Jednocześnie przejmowały one stopniowo z gospodarstw chłopskich oraz z Państwowego Funduszu Ziemi znaczny areał gruntów. Na przełomie lat 70-tych i 80-tych reorganizacje te doprowadziły do ostatecznego w zasadzie ukształtowania modelu scentralizowanych, wielozakładowych kombinatów rolnych, w tym Kombinatu Państwowych Gospodarstw Rolnych w Barlinku z siecią zakładów rolnych i areałem gruntów występującymi na terenie czterech gmin, w tym gminy Pelczyce.

Równolegle z procesem tworzenia kombinatów pegeerowskich rozbudowywano sek-

tor spółdzielczy, przekazując mu ziemię z zasobów Skarbu Państwa. Na terenie gminy funkcjonowały Rolnicze Spółdzielnie Produkcyjne (RSP), które, użytkowały grunty w obrębach: Pelczyce (10 ha), Będargowo (397 ha), Bolewice (126 ha), Chrapowo (14 ha), Krzynki (31 ha), Ługowo (148 ha), Przekolno (10 ha) oraz Spółdzielnia Kółek Rolniczych (SKR) z gruntami w Pelczycach (16 ha), Bolewicach (61 ha), Chrapowie (73 ha) i Jagowie (6 ha).

Stopień uspołecznienia ziemi rolniczej w 1990 r. wyniósł ponad 86% i był jednym z wyższych w gminach byłego województwa gorzowskiego.

Niewłaściwe zarządzanie, zła gospodarka finansami przedsiębiorstw, znaczne roszczenia załogi kombinatów, w kontekście narodowego kryzysu ekonomicznego państwa, doprowadziły do załamania się gospodarki i jej upadku, czemu towarzyszyły narastające długi i wierzytelności.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej przyjął 19 października 1991 r. ustawę o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz.U. z 1991 r. Nr 107 poz. 464). Mocą tej ustawy, realizację przekształceń własnościowych w rolnictwie powierzono Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa (AWRSP). Agencja jest państwową osobą prawną, wykonującą prawa własności oraz inne prawa majątkowe na rzecz Skarbu Państwa, w zakresie określonym przepisami prawa i zobowiązana została do przejęcia mienia po zlikwidowanych państwowych przedsiębiorstwach gospodarki rolnej (ppgr) oraz nieruchomości rolnych z Państwowego Funduszu Ziemi (PFZ), a także z innych tytułów. Przejmowane przez Agencję nieruchomości rolne oraz mienie z nim związane tworzą Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa (ZWRSP).

Agencja realizuje zadania wynikające z polityki państwa, a w szczególności w zakresie:

- tworzenia warunków sprzyjających racjonalnemu wykorzystaniu potencjału produkcyjnego Zasobu Skarbu Państwa;
- restrukturyzacji oraz prywatyzacji mienia Skarbu Państwa użytkowanego na cele rolnicze;
- obrotu nieruchomościami i innymi składnikami majątku Skarbu Państwa użytkowanego na cele rolne;
- administrowania zasobami majątkowymi Skarbu Państwa przeznaczonymi na cele rolne;
- tworzenia gospodarstw rolnych oraz powiększania już istniejących gospodarstw rodzinnych;
- zabezpieczenia majątku Skarbu Państwa;
- prowadzenia prac urządzeniowo-rolnych na gruntach Skarbu Państwa oraz popierania organizowania na gruntach Skarbu Państwa prywatnych gospodarstw rolnych;

- tworzenia miejsc pracy w związku z restrukturyzacją państwowej gospodarki rolnej;
- wspierania działań mających na celu udzielanie pomocy byłym pracownikom państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej i członkom ich rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych.

W realizacji zadań Agencja kieruje się zasadą racjonalnego gospodarowania powierzonym jej majątkiem Skarbu Państwa. Sprzyja temu znaczna swoboda wyboru dysponowania mieniem Zasobu WSRP. Agencja może bowiem mienie to sprzedąć w części lub całości, oddać na czas określony do odpłatnego korzystania (wyzdierzawić) osobom prawnym i fizycznym, wnieść do spółek, przekazać w zarząd lub powierzyć administratorowi w celu gospodarowania. Nieruchomości wchodzące w skład WRSP mogą być także przekazane nieodpłatnie: gminom, na cele związane z inwestycjami infrastrukturalnymi, Polskiej Akademii Nauk, szkołom wyższym i jednostkom badawczo-rozwojowym, na cele służące wykonywaniu ich zadań statutowych, Lasom Państwowym, w celu zalesiania, osobom prawnym kościołów.

Przekształcenia własnościowe obejmują trzy etapy:

- przejęcie mienia do zasobu WRSP,
- przygotowanie projektu restrukturyzacji mienia, pod kątem jego właściwego zagospodarowania,
- rozdysponowanie i zagospodarowanie mienia.

Aktualna struktura władania ziemią w gminie różni się o około 10% od tej z początku lat dziewięćdziesiątych. Według danych UMiG w Pelczycach i Powiatowego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Choszczynie, w 2002 r., w strukturze własnościowej dominuje sektor publiczny zajmujący ponad 75% powierzchni ogólnej gminy, z tego największy udział stanowią grunty wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (ca 72% gruntów sektora publicznego).

Szczegółową charakterystykę stanu władania przedstawiono w tabeli nr 70 „Władanie gruntów w gospodarce całkowitej na terenie miasta i gminy Pelczyce – stan w 2002 r.”. Aktualny stan władania ziemią przedstawia się następująco:

– grunty Skarbu Państwa	– 15 148 ha	– 75,5%
– grunty gminne	– 321 ha	– 1,6%
– grunty osób fizycznych	– 3 933 ha	– 19,6%
– grunty pozostałe	– 649 ha	– 3,3%
– razem gmina*	– 20 052 ha	– 100,0%

* Źródło: Roczne sprawozdanie geodezyjne UMiG Pelczyce, 2002 r.

Tabela 70

**Władanie gruntami w gospodarce całkowitej na terenie miasta i gminy Pelczyce
(stan w 2002 r.)**

Lp.	Wyszczególnienie	Miasto Pelczyce	Tereny wiejskie	Razem miasto i gmina Pelczyce	%
1.1.	Grunty wchodzące w skład Własności Rolnej Skarbu Państwa	744	10 092	10 836	71,8 ¹⁾
1.2.	Grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego	0	3 860	3 860	25,5 ¹⁾
1.3.	Grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych	19	182	201	1,3 ¹⁾
1.4.	Pozostałe grunty Skarbu Państwa	26	166	192	1,3 ¹⁾
1.	Razem grunty Skarbu Państwa	789	14 300	15 089	75,2
2.	Grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste	50	9	59	0,3
3.	Grunty państwowych osób prawnych	0	0	0	0
4.	Grunty tworzące zasób gruntów komunalnych i inne grunty gminne wraz z gruntami w użytkowaniu wieczystym	96	165	261	1,3
5.	Grunty osób fizycznych	361	3 572	3 933	19,6
5.1.	W tym grunty osób fizycznych wchodzące w skład gospodarstw rolnych	176	2 936	3 112	79,1 ²⁾
6.	Grunty spółdzielni	8	160	168	0,8
7.	Grunty kościołów	0	50	50	0,4
8.	Grunty osób prawnych	3	489	492	2,4
9.	Powierzchnia ewidencyjna	1 307	18 745	20 052	100,0

¹⁾ % w stosunku do ogółu gruntów Skarbu Państwa

²⁾ % w stosunku do ogółu gruntów osób fizycznych

Źródło: Dane PODGiK Choszczno, dane UMIG Pelczyce 2002, obliczenia własne.

Grunty Skarbu Państwa

Ogółem na terenie miasta i gminy Pelczyce, wg danych statystycznych i danych Powiatowego ODGiK, w roku 2002 było ponad 15 tys. ha gruntów należących do Skarbu Państwa, w tym: 790 ha na terenie miasta Pelczyce i 14 300 ha na obszarach wiejskich. W strukturze własnościowej dominują grunty wchodzące w skład Zasoby Własności Rolnej Skarbu Państwa – 71,8%, w uzupełnieniu są grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego – stanowią 25,6%, pozostałe 2,6% to grunty pozostające w zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych i przekazane w użytkowanie wieczyste.

Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa (ZWRSP), nad którym nadzór właścicielski sprawuje Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa (AWRSP) posiada w dyspozycji ponad 10,8 tys. ha gruntów, z tego 3,5 tys. ha przypada na Ośrodek Hodowli Zarodowej Sp. z o.o. w Lubianie (rejon działania Lubiana, Lubianka, Brzyczno, Nadarzyn, Boguszyny i Płotno) nadzorowany przez AWRSP Oddział w Warszawie; pozostała część arealu nadzorowana jest przez AWRSP Oddział Terenowy w Szczecinie.

Do dnia 31 grudnia 2002 r. AWRSP O/T Szczecin przejęła do zasobu 7 214 ha z obszarów wiejskich oraz 824 ha z terenu miasta Pelczyce; ogółem przejęto ponad 8 tys. ha, z tego w obrębach:

- Będargowo – 281 ha
- Boguszyny – 495 ha
- Bolewice – 183 ha
- Brzyczno – 3 ha
- Chrapowo – Wierzchno – 471 ha
- Jagów – 838 ha
- Jarosławsko – 1 090 ha
- Krzynki – 446 ha
- Lubiana – 13 ha
- Lubianka – 6 ha
- Ługowo – 138 ha
- Łyskowo – 934 ha
- Nadarzyn – 16 ha
- Niesporowice – 755 ha
- Płotno – 15 ha
- Przekolno – 1 321 ha
- Trzęsacz – 207 ha
- Pelczyce miasto – 824 ha

Grunty te wchodziły w skład byłych PGR-ów (Bukwica – 512 ha, Jarosławsko – 2 063 ha, Pelczyce – 1 204 ha, Przekolno – 1 113 ha, Sarnik – 1 618 ha, Wierzchno – 245 ha, Lubiana – 62 ha), spółdzielni – 241 ha, zasobu PFZ – 18 ha i innych użytkowników.

W badanym okresie AWRSP rozdysponowała trwale 960 ha (tj. ca 12% z ogółu zasobu), w tym poprzez:

- sprzedaż – 773 ha;
 - sprzedaż pod mieszkaniami – 61 ha;
 - nieodpłatne przekazanie – 126 ha;
- z tego:
- gminie – 7 ha;
 - spółdzielniom mieszkaniowym – 4 ha;
 - lasom pod zalesienie – 59 ha;

– energetyce – 6 ha.

Według danych AWRSP w zasobie pozostało 6 254 ha gruntów (użytków rolnych – 5 770 ha, terenów leśnych – 16 ha i terenów pod wodami – 32 ha), które zagospodarowano jak w poniższej tabeli nr 71.

Tabela 71

Zagospodarowanie gruntów ZWRSP na terenie miasta i gminy Pelczyce w ha

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem	w tym		
			użytki zielone	tereny leśne	tereny pod wodami
1.	Zagospodarowano ogółem	6 083	5 670	16	32
1.1.	z tego: w dzierżawie	4 995	4 647	6	31
1.2.	w administrowaniu	1 087	1 024	10	1
2.	Grunty oczekujące na rozdysponowanie ogółem	171	9	0	0

Źródło: Dane AWRSP O/T w Szczecinie, obliczenia własne.

Rozdysponowania gruntów w formie dzierżawy dokonano w oparciu o 75 umów dzierżawnych, wśród których prawie 50% stanowią umowy dzierżawne o powierzchni do 0,5 ha.

Pod względem obszarowym, największa powierzchnia wydzierżawiona jest przez osoby dzierżawiące ponad 500 ha – tylko 4 umowy dzierżawne obejmujące 3,5 tys. ha. Charakterystykę zawartych umów dzierżawnych przedstawia poniższa tabela nr 72 „Struktura obszarowa umów dzierżawy w gminie Pelczyce w roku 2002”.

Tabela 72

Struktura obszarowa umów dzierżawy w gminie Pelczyce w roku 2002

Zakres obszarowy w ha	Liczba umów	Powierzchnia w ha	Średnia powierzchnia umowy w ha
Do 0,5 ha	37	8,888	0,2402
0,5 – 1 ha	8	5,460	0,6825
1 – 5 ha	4	7,570	1,8925
5 – 20 ha	11	153,150	13,9227
20 – 100 ha	7	372,600	53,2286
100 – 500 ha	4	907,5438	226,8860
Powyżej 500 ha	4	3540,2761	885,0690
Razem	75	4995,4879	66,6065

Źródło: Dane AWRSP O/T w Szczecinie op.cit....

Sektor prywatny

Sektor prywatny na terenie miasta i gminy Pełczyce użytkuje aktualnie 11,6 tys. ha, z tego:

- spółki z o.o. – 5644 ha – 48,9%;
- spółdzielczość – 766 ha – 6,6%;
- gospodarstwa rolne – 5 141 ha – 44,5%.

Spółki reprezentowane są przez 6 podmiotów, które użytkują rolniczą przestrzeń produkcyjną w obrębach: Pełczyce, Jarosławsko, Niesporowice, Przekolno i Sarnik; stanowi to 48,9% gruntów rolnych.

Spółdzielnie produkcyjne użytkują grunty w rejonie Pełczyc i Będargowa – 6,6% pow. gruntów rolnych.

Indywidualne gospodarstwa rolne nie występują w obrębach: Brzyczno, Lubiana, Lubianka, Nadarzyn, Płotno; w pozostałych 13 obrębach zarejestrowanych jest 285 gospodarstw, tj. 20 więcej niż w roku bazowym 1990; użytkują one aktualnie 5 141 ha (w tym 3 112 ha to grunty własne), jest to przyrost o 72%.

W badanym okresie poza zmianą ilościową indywidualnych gospodarstw rolnych zmieniła się ich wielkość. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wzrosła z 11,1 ha do 18,0 ha w roku 2002, przy czym rozpiętość średniej wielkości gospodarstwa wg wsi waha się od 4,6 ha – wieś Ługowo do 60,5 ha – wieś Krzynki. Szczegółową charakterystykę zmian przestrzennych w strukturze agrarnej gospodarstw rolnych przedstawia tabela nr 73 „Zmiany w strukturze agrarnej indywidualnych gospodarstw rolnych w gminie Pełczyce w latach 1990-2002”.

Tabela 73

Zmiany w strukturze agrarnej indywidualnych gospodarstw rolnych w gminie Pełczyce w latach 1990-2002

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw			Powierzchnia gospodarstw (ha)			Średnia powierzchnia ogólna gospodarstwa (ha)		
		1990	2002	1990=100	1990	2002	1990=100	1990	2002	1990=100
1.	Pełczyce	35	36	102,9	262	1007	384,4	7,5	28,0	373,3
2.	Będargowo	50	41	82,0	528	574	108,7	10,6	14,0	132,1
3.	Boguszyny	9	12	133,3	73	67	91,8	8,1	5,6	69,1
4.	Bolevice	27	19	70,4	276	263	95,3	10,2	13,8	135,3
5.	Chrapowo	51	63	123,5	679	1033	152,1	13,3	16,4	123,3
6.	Jagów	12	13	108,3	96	177	184,4	8,0	13,6	170,0
7.	Jarosławsko	20	15	75,0	120	91	75,8	6,0	6,0	100,0
8.	Krzynki	4	7	175,0	31	438	1413,0	7,8	65,6	841,0
9.	Ługowo	7	18	257,1	115	82	71,3	16,4	4,6	28,0

10.	Lyskowo	10	16	160,0	203	165	81,3	20,3	10,3	50,7
11.	Niesporowice	2	6	300,0	28	98	350,0	14,0	16,3	116,4
12.	Przekolno	22	21	95,5	291	607	208,6	13,2	28,9	219,0
13.	Trzęsacz	19	18	94,7	282	539	191,1	14,8	30,0	202,7
14.	Gmina razem	268	285	106,3	2984	5141	172,3	11,1	18,0	162,2

Źródło: Rocznik statystyczny woj. gorzowskiego 1990, dane

Szczegółowa analiza zmian w strukturze agrarnej indywidualnych gospodarstw rolnych wskazuje, że obszarami, w których wystąpiły największe przekształcenia są obszary położone w rejonie jeziora Wielki Pełcz – obręby: Ługowo, Łyskowo (nastąpił tu wtórny podział gospodarstw rolnych, których grunty położone są w sąsiedztwie jeziora Pełcz) oraz rejon wsi Krzynki, gdzie utworzono nowe gospodarstwa rolne wykupując grunty od AWRSP, które położone są w bliskim sąsiedztwie terenów zagospodarowania turystycznego.

Jednocześnie dość znaczne zmiany nastąpiły w monofunkcyjnej – rolniczej części gminy. Jest to świadomy wybór powiększenia produkcyjnej powierzchni gospodarstwa rolnego przez rodziny rolnicze.

W strukturze użytkowania gruntów dominuje polowe wykorzystanie ziemi warunkujące kierunki produkcji rolnej.

Rozproszenie gruntów w indywidualnych gospodarstwach rolnych ma wpływ na obecną, jak i przyszłą organizację produkcji. Stan organizacji i stopień rozproszenia gruntów w indywidualnych gospodarstwach rolnych na terenie gminy Pełczyce uznaje się za średnio korzystny. W stosunku do gmin wiejskich województwa zachodniopomorskiego, w gminie Pełczyce średnia liczba działek w gospodarstwie rolnym jest większa, co świadczy o większym rozproszeniu. Mniej korzystna jest też struktura obszarowa działek; działki charakteryzują się mniejszą powierzchnią, lecz ich położenie w stosunku do siedliska nie odbiega od średniej wojewódzkiej. Na okres perspektywy zakłada się uporządkowanie rozlogów poprzez przeprowadzenie prac urządzeniowo-rolnych w wybranych obrębach geodezyjnych i przewagę sektora prywatnego w strukturze własnościowej rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Table 59

Wykaz gratiów za tenże rok wlecił gminy Pelczów (stan na 31.12.2002 r.)

[illegible]

4-minuten

1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 26

Redakcja: Uniwersytecki Wzrost i Rozwój / Uniwersytecki Wzrost i Rozwój 2007 r.

10. ZAGOSPODAROWANIE TURYSTYCZNE

10.1. Ocena stanu istniejącego i możliwości rozwoju

Rolniczy monofunkcyjny charakter zagospodarowania gminy, użytkowany w poprzednich latach przez uspołeczniony sektor rolnictwa, głównie przez wielkoobszarowe gospodarstwa rolne, przy tranzytowym charakterze układu komunikacyjnego (droga wojewódzka nr 151), nie sprzyjały, poza nielicznymi wyjątkami, rozwojowi funkcji turystycznej na jej obszarze. Zbyt małe było też zapotrzebowanie zewnętrzne na ten rodzaj zagospodarowania. W niewielkim tylko stopniu wody licznych zbiorników wykorzystywane były dla celów sportowo-rekreacyjnych. Wewnętrzny gminny popyt na funkcję wypoczynkowo-rekreacyjną sprowadził się głównie do częściowego zagospodarowania terenów przywodnych położonych w Pełczycach nad jeziorami: Panieńskie, Mały Pełcz, Duży Pełcz, Stawno – utworzono ciąg spacerowy, zorganizowano dwa kąpieliska, przystań sportów wodnych oraz częściowo uporządkowano tereny zieleni wysokiej.

Na terenie gminy, we wsi Krzynki funkcjonował ośrodek kolonijno-wypoczynkowy byłych zakładów komunikacji miejskiej w Szczecinie, oraz w południowej strefie przybrzeżnej jeziora Duży Pełcz (na południe od wsi Krzynki) zlokalizowane było pole namiotowe, które funkcjonuje do dzisiaj.

Tak opisaną sytuację utrwalono w zapisach planów, tj. planu Ogólnego Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Pełczyce i Miejscowego Planu Ogólnego Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Pełczyce (oba dokumenty uchwalono w kwietniu 1990 r.).

W roku 1997, a później w 2001 r., z inicjatywy samorządu lokalnego Rada Miejska w Pełczycach podjęła uchwały w sprawie zmian w. Planów, a przedmiotem tych zmian było wyznaczenie terenów pod przyszłe zagospodarowanie turystyczno-wypoczynkowe, budownictwo letniskowe, usługi obsługi ruchu turystycznego itp. wraz z zielenią towarzyszącą tym zmianom.

Na podstawie zmiany uchwalonej 27 listopada 1997 r., Nr XXXI/175/95 – tereny oznaczone na rysunku Planu symbolem:

- **A60aKS, U** – przy ul. Chrobrego, przeznacza się pod parking z usługami dla obsługi ruchu turystycznego i potrzeb lokalnych,
- **A33aU** – położony przy ul. Starogrodzkiej i Rybackiej przeznacza się pod usługi (oświata, kultura, zdrowie, turystyka), sport, turystykę, administrację ekspozycję, wystawianictwo oraz funkcje sakralne z terenami zieleni komponowanej;

- **A48** – położony na zachodnim brzegu jeziora Panieńskiego, między linią brzegową a terenami nieczynnej linii kolejowej, na odcinku od stadionu na południu, do skrzyżowania z drogą nr 220 (Pelczyce – Chrapowo – Jagów) na północy, przeznacza się pod urządzenia sportowo-rekreacyjne, ścieżki spacerowe, zespoły zieleni komponowanej i punktowo obiekty usługowe związane z obsługą funkcji podstawowej.

Na podstawie zmiany uchwalonej jak wyżej Nr XXXI/176/97 teren położony we wsi Łyskowo, oznaczony na rysunku planu symbolami: UTL, UTL/RP, UT/RP, IS, ZP, KD, KX przeznacza się głównie pod zabudowę letniskowo-rekreacyjną z usługami turystycznymi wraz z terenami zieleni komponowanej i zieleni izolacyjnej, w ramach których może być zorganizowana plaża wraz z urządzeniami towarzyszącymi.

Zmiana trzecia, uchwalona 28 marca 2001 r., Nr XX/154/2001 (Dz.Urz.Woj.Zach. Nr 116 poz. 321), której przedmiotem jest zmiana funkcji terenów rolniczych położonych we wsi Ługowo i Będargowo, na tereny zabudowy turystyczno-mieszkaniowej, mieszkaniowej i letniskowej, wraz z elementami zieleni komponowanej i urządzeniami towarzyszącymi, oznaczone symbolami MN/UTL, EE, ZI, KX o powierzchni ogólnej 3,33 ha.

Jak wynika z powyższych informacji, na obszarze miasta i gminy Pelczyce wyznaczono tereny pod rozwój funkcji rekreacyjnej, turystyczno-wypoczynkowej, wraz z urządzeniami i usługami towarzyszącymi.

Zgodnie z ustaleniami zawartymi w cytowanych wyżej planach zagospodarowania przestrzennego (z których należy czerpać wytyczne do decyzji realizacyjnych), w przyszłym użytkowaniu terenów położonych w obszarze miasta dominuje zagospodarowanie przestrzeni publicznej służącej lokalnej społeczności, podnoszące walory turystyczne miasta, wzbogacające potencjał turystyczny.

Na terenach wiejskich, w przyszłym użytkowaniu terenu dominuje zagospodarowanie dostosowane do wypoczynku pobytowego, w domach letniskowych, w strefie brzegowej jeziora Duży Pełcz.

Za celowe uznaje się przyjęcie aktualnego stanu zagospodarowania strefy brzegowej jezior jako stanu wyjściowego do opracowania szczegółowej koncepcji turystycznego zagospodarowania zespołu jezior pelczyckich. Aktualne zagospodarowanie należy zaadoptować pod przyszłe potrzeby, a do czasu sporządzenia szczegółowych opracowań branżowych, zakończonych opracowaniem planu zagospodarowania przestrzennego, wstrzymać wszelkie podziały nieruchomości, zmierzające do zmiany funkcji terenu.

Za optymalne rozwiązanie przyjmuje się:

- opracowanie koncepcji wytyczenia i zagospodarowania strefy ochronnej izolacyjno-

buforowej – chroniącej ekosystem jeziora Duży Pelcz, zgodnie z zaleceniami i wytycznymi służb ochrony przyrody, w kontekście podniesienia walorów i możliwości stworzenia na bazie wód jeziora markowego produktu turystycznego;

- opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wybranych fragmentów strefy, tj. obszarów wskazanych do zmiany funkcji i zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego oraz sportowego.

10.2. Założenia rozwoju

Zmiany w teorii badań naukowych w latach 1970-1990³² spowodowały pojawienie się nowych orientacji w dziedzinie badań turystyczno-rekreacyjnych. W związku z tym turystyka i rekreacja zaczęły być rozumiane w kontekście takich pojęć i procesów, jak: świadomość – postrzeganie – wartościowanie – zachowanie – skutki.

Pojawił się nowy przedmiot oceny badań – nowy model turysty i rekreanta – turysta „standardowy” reprezentujący szerokie masy zainteresowanych wypoczynkiem zaczyna się przeobrażać w turystę indywidualnego, wrażliwego i inteligentnego.

Zmieniają się także motywy wypoczynku i turystyki, jak i cel wyjazdu.

Na rozwój funkcji turystycznej i wypoczynkowej w gminie Pelczyce mają wpływ uwarunkowania nie tylko lokalne, ale też uwarunkowania ponadregionalne.

Uwarunkowania ponadregionalne wiążą się przede wszystkim z usprawnieniem systemu komunikacyjnego lub poprawę warunków ekologicznych.

Uwarunkowania komunikacyjne i kierunki rozwoju południowej części województwa zachodniopomorskiego mają ponownie szansę na odzyskanie swojego historycznego znaczenia gospodarczego, m.in. poprzez poprawę sprawności funkcjonowania systemu dotarcia, jakim jest układ komunikacyjny. Udostępnia on bowiem tereny atrakcyjne przyrodniczo, kulturowo i zagospodarowane turystycznie, co może być przyczyną ich dalszej aktywizacji gospodarczej.

Przez teren gminy Pelczyce przebiega droga wojewódzka nr 151, która zaliczona została do dróg regionalnych o szczególnym znaczeniu (łączy ona drogę krajową nr DK-3 z drogą krajową S-10 i drogą wojewódzką DW-162).

Atutem jest położenie gminy w strefie tranzytowej pomiędzy południem kraju a Po-

³² T. Bratkowski, 1985, G. Cazes, 1987, T. Stalska, 1987, B. Wheeler, 1990, Z. Chojnacki, 1991, A. Schwichtenberg, 1997, E. Pieńkowska, 1997.

morzem i środkowym wybrzeżem Morza Bałtyckiego oraz między Brandenburgią a północno-zachodnią częścią Polski. Stąd na terenie gminy mogą powstać obiekty obsługi tego ruchu tranzytowego.

Elementem poniższej strategii, na terenie gminy Pelczyce, jest propozycja budowy obejścia drogowego miasta Pelczyce po śladzie nieczynnej linii kolejowej Barlinek – Choszczno i obudowanie jej od strony zachodniej obiektami obsługi podróżnych, w rejonie terenów rekreacyjnych położonych nad jeziorem Panieńskim.

Uwarunkowania ekologiczne – z formalnego punktu widzenia, gmina Pelczyce znajduje się w korzystnej sytuacji krajobrazowo-ekologicznej, a zwłaszcza jej południowa część związana z terenami Barlinecko-Gorzowskiego Parku Krajobrazowego, jak i część centralna, w której projektuje się Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy jezior: Pelcz Duży, Panieńskie, Pelcz Mały, Krzywe oraz Stawno.

Dominującymi i propagowanymi obecnie formami w turystyce są te formy, które umożliwiają bezpośredni kontakt z naturą i środowiskami lokalnymi oraz pozwalają spędzić wolny czas w sposób bardziej aktywny.

Szczegółowa analiza walorów i potencjału turystycznego gminy Pelczyce wskazuje na bardzo duże możliwości rozwoju turystyki aktywnej, pozostającej w bliskim kontakcie z przyrodą.

Obecny model wypoczynku rekreacyjnego w gminie Pelczyce ogranicza się głównie do przebywania w domkach letniskowych, plażowania, kąpieli, nielicznego korzystania ze sprzętu pływającego i krótkich na ogół spacerów po drogach i ścieżkach w sąsiedztwie własnej działki rekreacyjnej.

Spośród form turystyki aktywnej (kwalifikowanej), na obszarze gminy Pelczyce, ma szansę rozwinąć się:

- **turystyka piesza** – w tym celu należy przeprowadzić weryfikację, oznakowanie i opisanie szlaków z podziałem na trasy lokalne i tranzytowe. Bazą szlaków lokalnych pozostaje miasto Pelczyce z bazą usługową, wymagającą modernizacji i rozbudowy; reaktywowanie turystyki młodzieżowej i organizacja i udostępnienie schronisk młodzieżowych; aktualnie ta forma turystyki rozwinęta jest na niewielkim poziomie, spowodowane jest to m.in. brakiem odpowiedniego zagospodarowania, w tym przede wszystkim brakiem średnio-standardowej bazy noclegowej; proponuje się utworzenie sieci domów noclegowych w oparciu o wolne pomieszczenia w gospodarstwach domowych, w tym w gospodarstwach rolnych w miejscowościach leżących wzdłuż dróg na szlaku Barlinek – Choszczno;
- **turystyka rowerowa** – uwarunkowania jak w przypadku turystyki pieszej; za kierunkowe

działania uznaje się włączenie do szlaków rowerowych terenów po nieczynnych liniach kolejowych; organizacja w rejonie przebiegu tras oraz w byłych obiektach stacyjnych bazy noclegowo-socjalnej, a w wybranych miejscach uruchomienie serwisu naprawczego; wyznaczenie nowych szlaków turystyki rowerowej zgodnie z międzygminnym programem rozwoju tras rowerowych w obszarze Barlinecko-Gorzowskiego Parku Krajobrazowego (szlak prowadzi z Gorzowa, przez Barlinek, Pelczyce do Choszczna i dalej na północ z możliwością wykorzystania terenów nieczynnych linii kolejowych);

- **turystyka wodna, w tym szczególnie kajakowa** – dalszy jej rozwój (poza istniejącym zagospodarowaniem jeziornym) wymaga odpowiedniego zagospodarowania i wyposażenia, umożliwiającego organizowanie kilkudniowych wędrówek i spływów w oparciu o projektowany szlak jezioro Duży Pelcz – rzeka Mała Ina – Ina – Rostoka Odrzańska w Szczecinie; na terenie miasta Pelczyce, w obiektach zespołu klasztoru pocysterskiego oraz obiektów byłego młyna wodnego (w północnej części miasta) mogą być utworzone regionalne bazy noclegowo-usługowe z zapleczem hotelarskim i zapleczem serwisowym; powyższe działanie winno mieć charakter produktu regionalnego promującego Ziemię Pelczycką; uzupełnieniem mogą być przystanie i stacje wodne – żeglarskie oraz wioślarskie; rozwój tych form turystyki wymaga szczegółowego opracowania programowo-przestrzennego;
- **turystyka konna** – ciesząca się coraz większym zainteresowaniem z wykorzystaniem powstających niewielkich stadnin koni; udostępnienie wierzchowców jest często połączone z nauką jazdy; w oparciu o te stadniny, które mogą powstać w miejscowościach wokół jeziora Duży Pelcz oraz w strefach obszarów chronionych winna rozwijać się właściwa turystyka konna polegająca na przemieszczeniach większych odległości i wymagająca korzystania z noclegów oraz obsługi koni; konieczne będą tu działania koordynujące, doprowadzające do współpracy pomiędzy właścicielami sąsiadujących ze sobą stadnin z uwzględnieniem i tych, które położone są w sąsiednich gminach; wykorzystując stadniny oraz zaplecze innych form zagospodarowania turystycznego organizować też można przejażdżki powozami konnymi dla osób nie posiadających kwalifikacji jeździeckich, a przy zapewnieniu odpowiedniej opieki, dla osób niepełnosprawnych.

W zrównoważonym rozwoju turystyki, duże znaczenie odgrywać powinna aktywizacja ludności miejscowej, a także bezpośredni kontakt tej ludności z osobami przyjeżdżającymi na wypoczynek. Najłatwiej osiągnąć te cele rozwijając agroturystykę i inne formy turystyki związane bezpośrednio z osadnictwem wiejskim.

Gmina Pelczyce to teren funkcjonowania byłych państwowych gospodarstw rolnych,

które miały wpływ na kształtowanie przestrzeni wolnych, a te z kolei decydują o jakości walorów rekreacyjnych i krajobrazowych.

W badanej gminie występują obszary, na których walory te zostały w dużym stopniu zdegradowane, stąd rozwój agroturystyki jest tu znacznie ograniczony ze względu na charakter zabudowy (budownictwo wielorodzinne) i niekorzystną dla tego typu rekreacji strukturą przestrzenną gospodarstw.

Stąd funkcja turystyczna w gminie rozwijać się będzie o walory rekreacyjne terenów położonych poza arealami byłych wielkoobszarowych gospodarstw rolnych.

Z ogólnych zasad zrównoważonego rozwoju wynika, że żaden z elementów biorących udział w tym rozwoju nie powinien ulegać zmniejszeniu. Dotyczy to także zasobów przyrody, których zachowanie gwarantuje dalszy rozwój turystyki. Na obszarach polodowcowych, w rejonach pojeziernych lub w bezpośrednim ich sąsiedztwie, gdzie występuje duża zmienność i bardzo często mała skala form krajobrazowych, sposób zagospodarowania turystycznego uwzględnia te uwarunkowania. Stąd na obszarze gminy preferowane będą takie działania, w wyniku których powstaną obiekty niewielkie, dostosowane wielkością i formą do otaczającego je krajobrazu, a liczba ich użytkowników uwzględniać będzie naturalną chłonność penetrowanego przez turystów terenu.

Konieczne jest pełne uzbrojenie terenów w elementy infrastruktury technicznej. Dotyczy to nie tylko sieci i urządzeń gospodarki wodno-ściekowej, ale również wymaga utwardzenia dróg, ścieżek i niektórych placów, gdyż pozory zachowania naturalności otoczenia na terenach intensywnie użytkowanych turystycznie, doprowadzają do degradacji (objawy takiej sytuacji obserwujemy we fragmentach strefy brzegowej jeziora Panieńskiego i Duży Pelcz).

Ruch turystyczny poza obiektami turystycznymi winien być w odpowiedni sposób sterowany poprzez wytyczenie ścieżek spacerowych, szlaków turystycznych i miejsc wypoczynkowych, jakie zostaną zaproponowane w programie turystycznego zagospodarowania miasta i gminy Pelczyce. Intensywność zagospodarowania i użytkowania obszarów powinna być odwrotnie proporcjonalna do wartości i unikalności zasobów przyrodniczych.

Część obszaru gminy – ta która została w zbyt radykalny sposób przekształcona wymagała będzie odpowiedniego kształtowania, a nawet niekiedy renaturalizacji (byłe rozłogi gospodarki wielkotowarowej). Działania te winny być ściśle skorelowane z działaniami ze strony leśnictwa i rolnictwa. Opracowując program zagospodarowania turystycznego gminy Pelczyce należy uwzględnić zagospodarowanie terenów należące do kolei. Ten szczególny element zagospodarowania winien stać się markowym produktem gminy Pelczyce, wraz ze szlakiem kajakowym utworzonym na zespole jezior.

11. DIAGNOZA PROSPEKTYWNA I POTENCJALNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY

11.1. Uwarunkowania rozwoju wynikające z oceny stanu istniejącego

11.1.1. Cechy ogólne

- Położenie w strefie peryferyjnej zespołu przemysłowo-portowego i aglomeracji miejskiej Szczecina oraz miasta Gorzów Wielkopolski;
- Sąsiedztwo obszaru gminy z 2 ośrodkami miejskimi, w tym jeden o znaczeniu regionalnym – Choszczno (16,1 tys. mieszkańców), Barlinek (15 tys. mieszkańców), stanowiącymi bliskie rynki zbytu, rynki pracy oraz centra obsługi ludności wyższego rzędu;
- Korzystny układ powiązań drogowych z ośrodkami miejskimi województwa (Choszczno, Barlinek) i ośrodkami poza wojewódzkimi (droga wojewódzka nr 151);
- Bliskie sąsiedztwo zachodniej granicy państwa; korzystna izochrona dojazdu do Berlina i możliwość rozwoju eksportowej oferty podaży dóbr, szczególnie żywnościowych;
- Atrakcyjność krajobrazowa i przyrodnicza znacznego obszaru gminy.

11.1.2. Uwarunkowania w zakresie układu fizjograficzno-przyrodniczego

- Niski stopień zalesienia gminy (19%); w obrębach geodezyjnych o szczególnie wysokim stopniu urolnienia – znaczne ograniczenie funkcji leśnej;
- Wystarczające dla potrzeb bieżących i dalszego rozwoju gminy zasoby wód podziemnych II poziomu użytkowego (48% powierzchni gminy położona w strefie ochronnej Głównego Zbiornika Wód Podziemnych – Barlinek);
- Rozwinięta sieć rzeczna na obszarach granicznych gminy, z możliwością rozwoju funkcji turystycznej;

11.1.3. Uwarunkowania w zakresie stosunków demograficznych i zasobów pracy

- Brak koncentracji ludności w wiejskich jednostkach osadniczych – największa liczba ludności jest w ośrodku miejskim – Pelczyce (2,7 tys. mieszkańców);
- Ustabilizowana liczba ludności ogółem i przewaga odpływu ludności nad jej napływem;
- Spadek udziału roczników młodych od 0-17 lat, a wzrost udziału ludności w wieku zdol-

ności do pracy (18-59/64 lat);

- Malejący przyrost naturalny i szybkie „starzenie się” społeczeństwa gminy, ujawniające się powstawaniem znacznej liczby mieszkańców w granicach fazy wiekowej tzw. „przed-pola starości”;
- Ustabilizowany charakter zmian w ostatnich latach liczby ludności zawodowo czynnej;
- Silny spadek liczby i udziału zawodowo – czynnych w rolnictwie zwłaszcza w rolniczym sektorze publicznym;
- Bardzo niski udział ludności zawodowo czynnej poza rolnictwem w sektorze niepublicznym (słabo wykształcona inicjatywa prywatna);

11.1.4. Uwarunkowania w zakresie bezrobocia

- Gmina o wysokiej stopie bezrobocia strukturalnego;
- Bardzo wysoka stopa bezrobocia w całym regionie;
- Najliczniejszą grupę bezrobotnych tworzą: roczniki o najwyższych potencjalnych zdolnościach produkcyjnych 25-54 lat (70%), robotnicy niewykwalifikowani w wieku 18-44 lat (72%), osoby o najniższym poziomie wykształcenia (85,6 %);
- Głównym generatorem wysokiego bezrobocia w gminie jest upadek rolniczego sektora publicznego;
- Trwały charakter bezrobocia – wysoki udział pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy (ponad 82%);
- Najwyższy poziom bezrobocia – we wsiach w których dominowała uspołeczniona gospodarka rolna;

11.1.5. Uwarunkowania w zakresie infrastruktury społecznej

- Wyposażenie gminy w urządzenia infrastruktury społecznej jest dostateczne;
- Wyspecjalizowane usługi socjalne są dostępne dla ludności w pobliskim Barlinku i Choszczynie.

11.1.6. Uwarunkowania w zakresie infrastruktury mieszkaniowej

- Wskaźniki standardów zamieszkania w gminie Pelczyce nie odbiegają od przeciętnych w pozostałych gminach w województwie;
- W ciągu 30-lecia 1970-2000 liczba mieszkań zwiększyła się około 35%;
- Przyrost zasobów budownictwa mieszkaniowego typu osiedlowego nastąpił w ośrodku miejskim oraz w ośrodkach produkcyjno-usługowych byłych PGR-ów;
- Przyrost zasobów mieszkaniowych wynikał z potrzeb wielkoobszarowego sektora państwowego w rolnictwie, zaś całkowite zahamowanie tego przyrostu w latach 1991-1994 – z jego likwidacji i upadłość;
- Osiedla mieszkaniowe byłego państwowego sektora rolniczego, obecnie spółdzielcze, są całkowicie zwodociągowane.

11.1.7. Uwarunkowania w zakresie infrastruktury technicznej

- Korzystne położenie gminy przy drodze wojewódzkiej nr 151, łączącej się z drogą nr 3 i drogą krajową nr 10; ułatwiona komunikacja gminy z ośrodkiem regionalnym: Stargardem Szczecińskim;
- Stosunkowo dobrze rozwinięta wewnątrzgminna sieć drogowa i korzystny układ powiązań wiejskich jednostek osadniczych z ośrodkiem gminnym (miasto Pelczyce);
- Połączenia autobusowe ze wszystkimi ośrodkami wiejskimi gminy oraz ośrodka gminnego w Pelczycach z ośrodkiem powiatowym – Choszczno;
- Duże zasoby wód podziemnych II-go poziomu użytkowego zabezpieczające obecne i przyszłościowe potrzeby komunalne i gospodarcze gminy, korzystne warunki alimentacji odpowierzchniowej tych wód;
- Wszystkie miejscowości gminne podłączone są do sieci wodociągowej i ujęć głębinowych (22 ujęcia wody z 69 studniami);
- Oczyszczalnie ścieków sanitarnych i produkcyjnych w 12 miejscowościach;
- Reszta wsi w gminie – nie objęta kanalizacją (nieliczne gospodarstwa wyposażone w bezodpływowe zbiorniki ścieków); zostanie objęta kanalizacją do 2010 r.
- W zakresie elektroenergetyki – zarówno system energetyczny (sieć przesyłowa) jak też sieć stacji transformatorowych (80 obiektów) zapewniają prawidłowe zasilanie gminy w energię elektryczną i nie będą stanowiły dla gminy bariery rozwojowej w ciągu najbliższych 10 lat;

- Znaczna dewastacja na liniach zasilających oraz urządzeniach energetycznych obiektów produkcyjnych byłych PGR-ów;
- W zakresie telekomunikacji – pełne pokrycie potrzeb ze znaczną rezerwą.

11.1.8. Uwarunkowania w zakresie rolnictwa

- Wobec korzystnej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (gleby, agroklimat) gmina Pelczyce jest mikroregionem stojącym relatywnie wysoko w kosztowej ocenie produkcji rolnej, w stosunku do korzystniejszych, pod względem agroprzyrodniczym, innych obszarów rolniczych województwa zachodniopomorskiego;
- Określone warunki agroprzyrodnicze predestynują rolnictwo gminy w kierunku uprawy zbóż i ziemniaków oraz chowu bydła i trzody chlewnej;
- Korelacje, jakie istnieją między powierzchnią gruntów ornych (89,3%) a arealem trwałych użytków zielonych (10,3%) wyznaczają kierunki rozwoju produkcji roślinnej i zwierzęcej;
- Przerwanie racjonalnego użytkowania ziemi, głównie na gruntach upadłego rolnictwa wielkoobszarowego spowodowało stopniową lecz szybką degradację wartości użytkowej gleb i runi łąkowej, trwałych użytków zielonych oraz systemów i urządzeń melioracyjnych;
- W okresie lat 1990-2002 na terenie gminy wzrosła liczba indywidualnych gospodarstw rolnych o 7% (z 268 gospodarstw do 285 gospodarstw), wzrósł też o 6% areal gruntów własnych, a gruntów użytkowanych o 72% (z 2,9 tys. ha do 51 tys. ha);
- We wsiach: Brzyczno, Lubiana, Lubianka, Nadarzyce, Płotno brak jest gruntów należących do sektora prywatnego;
- Upadek i likwidacja państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej (PGR-ów), jak i sektora spółdzielczego spowodowały:
 - w pierwszych latach restrukturyzacji wygaśnięcie procesów produkcyjnych na znacznym obszarze gminy;
 - całkowitą wyprzedaż majątku ruchomego w ramach procesu upadłościowego;
 - częściową dewastację pozostałych substancji majątkowej w wyniku kradzieży;
 - stopniowe niszczenie pozostałych elementów zainwestowania (budynki, budowle);
 - zwolnienie z pracy blisko 100% załogi i wygenerowanie w skali gminy wyjątkowo wysokiej stopy bezrobocia (nie dotyczy to Spółki z o.o. Lubiana);
 - postępującą degradację gleb oraz technicznych systemów i urządzeń melioracyjnych;
 - zanik na znacznym obszarze procesów produkcyjnych w dominującym do 1993 r. w

gminie rolnictwie wielkoobszarowym oraz słabe rolnictwo sektora prywatnego spowodowały znaczne obniżenie wiodącej funkcji rolniczej; wobec słabo wykształconych innych pozarolniczych funkcji gospodarczych, sytuacja mieszkańców stała się szczególnie trudna; znalazło to wyraz w bardzo wysokim bezrobociu;

- niski stopień wykorzystania potencjału produkcyjnego (poza Spółką z o.o. Lubiana);
- występowanie korzystnych warunków do rozwoju rolnictwa prowadzonego metodami ekologicznymi;
- występowanie fragmentarycznie gleb słabych, zakwaszonych i nieprzydatnych rolniczo;
- systematyczny wzrost nakładów i kosztów produkcji;
- ograniczone możliwości rozszerzania kierunków produkcji;
- rosnące trudności ze zbytem płodów rolnych;
- mała siła nabywcza gospodarstw domowych wpływająca na niską konsumpcję i spożycie;
- niska świadomość rolników w zakresie wiedzy o rynku rolnym, brak sprawnego systemu informacji rynkowej;
- niestabilna polityka rolna;
- zbyt duży wpływ wahań koniunktury w rolnictwie na wielkość produkcji i rytmiczność dostaw surowców do zakładów przetwórczych;
- zmienne priorytety w produkcji rolnej, inwestowanie bez dokładnego rozeznania warunków zbytu produktów;
- za niski stopień wdrażania innowacyjności techniczno-technologicznej do praktyki produkcyjnej, oraz brak stabilnych powiązań pomiędzy producentami surowców a zakładami przetwórczymi wpływającymi na wysoki stopień ryzyka produkcyjnego;
- niechęć rolników do grupowego (zespołowego) działania w sferze produkcji, jak i dystrybucji;
- niski stopień dostosowania sektora rolno-przetwórczego do wymogów i standardów Unii Europejskiej;
- opóźnienia w restrukturyzacji i modernizacji obszarów wiejskich i rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz w sferze usługowo-produkcyjnej gospodarki żywnościowej.

11.1.9. Uwarunkowania wynikające z postawy społeczności lokalnej

W warunkach wysokiego poziomu bezrobocia większość badanej populacji mieszkańców wykazuje:

- brak samodzielności i aktywności w tworzeniu źródeł utrzymania na własny rachunek;
- brak przystosowania do nowych, zmieniających się warunków gospodarki rynkowej;
- ogólny marazm i głęboką frustrację oraz poczucie krzywdy z powodu utraty pracy i możliwości zatrudnienia na terenie gminy oraz w pobliskich ośrodkach regionalnych;
- znikoma część bezrobotnych, którzy utracili pracę, głównie z powodu likwidacji państwowego gospodarstwa rolnego, zadeklarowała zorganizowanie własnego gospodarstwa rolnego (tylko 9% badanych);
- praca na roli nie spełnia aspiracji większości byłych pracowników państwowego gospodarstwa rolnego i nie budzi ich zainteresowania nawet nieodpłatne, okresowe użytkowanie ziemi (33,5%);
- poważnym hamulcem uruchomienia własnej działalności usługowej lub produkcyjnej jest obawa przed niepowodzeniem (m.in. przed brakiem miejscowego popytu) oraz brak środków finansowych;
- wysoki stopień postaw roszczeniowych, oczekiwanie na pomoc państwa w znalezieniu pracy i organizacji nowych miejsc pracy lub restytucji zlikwidowanych miejsc pracy;
- przeciętne zainteresowanie rolników indywidualnych przejmowaniem w formie zakupu lub dzierżawy ziemi po byłym państwowym gospodarstwie rolnym oraz nikła aktywność tych rolników w dostosowywaniu się do konkurencyjnych warunków gospodarki rynkowej (wzrost wydajności jednostkowej, poprawa jakości produktów, obniżka kosztów produkcji);
- postrzeganie przez bezrobotnych pracy u prywatnych przedsiębiorców jako coś gorszego niż praca w firmie państwowej i nie dającego przyszłościowego zabezpieczenia;
- przekonanie większości badanych o błędnej polityce państwa prowadzonej w stosunku do rolnictwa, a dotyczące decyzji o likwidacji uspołecznionego sektora.

11.2. Uwarunkowania i potencjalne możliwości rozwoju gospodarczego gminy

Na aktualny stan i perspektywiczne możliwości rozwoju gospodarczego gminy Pełczyce, a głównie jej obszarów wiejskich niewątpliwie wpływ wywierają warunki przyrodnicze oraz skutki działalności człowieka, zwłaszcza z okresu, w którym powstały zręby i kształt funkcjonującej obecnie infrastruktury. Sposób odniesienia się do wymagań środowiskowych oraz zainwestowanie składają się na ogólny potencjał którym dysponują zarówno mieszkańcy gminy jak i instytucje i podmioty gospodarcze prowadzące bądź zamierzające podjąć działalność gospodarczą w tym regionie.

Uwarunkowania przyrodnicze a zwłaszcza uwarunkowania ekonomiczne nie są rzeczywistością stałą i niezmienną, lecz podlegają ciągłym przekształceniom. Na to, w jaki sposób warunki przyrodnicze i ekonomiczne wykorzystywane są dla rozwoju gospodarczego, mają wpływ ogólnokrajowe i regionalne zasady gospodarki w środowisku przyrodniczym, normy prawne dotyczące własności i zasad gospodarowania majątkiem oraz zasady gromadzenia i rozdysponowania środków budżetowych, w tym gospodarki finansowej gminy.

11.2.1. Czynniki sprzyjające procesom rozwojowym gminy

Do podstawowych czynników sprzyjających procesom rozwojowym gminy należą:

- korzystne położenie geograficzne przejawiające się:
 - w dogodnym położeniu gminy w powiecie choszczeńskim;
 - w rozwiniętych połączeniach drogowych ułatwiających dostęp do:
 - wyspecjalizowanych rynków zbytu;
 - usług poziomu ponadgminnego;
 - lecznictwa specjalistycznego i szpitalnego;
 - urządzeń kulturalnych;
 - ośrodków obsługi administracyjnej;
 - szerszej oferty miejsc pracy dla części gminnych nadwyżek siły roboczej.
- wyposażenie gminy w urządzenia infrastruktury społecznej, bez konieczności pilnego podejmowania w tym zakresie działań inwestycyjnych; sprzyja temu, m.in., korzystny układ powiązań drogowych wiejskich jednostek osadniczych z ośrodkiem gminnym w Pełczycach, a także z ośrodkiem powiatowym w Choszczynie oraz ośrodkiem pomocniczym w Barlinku;

- do korzystnych uwarunkowań rozwojowych należą:
 - w pełni zaspokajające obecne i przyszłe potrzeby komunalne i gospodarcze gminy zasoby wód podziemnych II-go poziomu użytkowego;
 - korzystny układ hydrograficzny (cieki powierzchniowe, stawy, jeziora) stanowiący bazę retencyjną dla zabezpieczenia potrzeb i prawidłowych stosunków wodnych w rolnictwie, w tym także dla upraw specjalnych (warzywnictwo polowe, plantacje jagodowe, szklarnictwo);
 - wyposażenie w urządzenia wodociągowe z ujęć głębinowych wszystkich miejscowości w gminie; stan techniczny tych urządzeń nie będzie stanowił dla gminy bariery rozwojowej;
 - dobrze rozwinięty na terenie gminy system elektroenergetyczny w postaci sieci przesyłowej ŚN i NN, jak również sieci stacji transformatorowych zapewniają prawidłowe zasilanie gminy na najbliższe dziesięciolecie i nie będą stanowiły bariery rozwojowej;
 - istnienie znaczącego kapitału trwałego w postaci zainwestowanych ośrodków produkcyjnych i usługowych rolnictwa, jako pozostałości po byłym państwowym gospodarstwie rolnym; kapitał ten daje się wykorzystać zarówno na potrzeby rekonstruującego się rolnictwa, jak również na rzecz innych pozarolniczych dziedzin aktywności gospodarczej, w ramach wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich;
- korzystne pod względem fizjograficznym i przestrzenno-funkcjonalnym uwarunkowania niektórych rejonów gminy (zwłaszcza jej część zachodnią) dla rozwoju funkcji rekreacyjnej oraz turystyki czynnej (część centralna – dolina jezior pełczyckich); rejon o korzystnych warunkach lokalizacji działek rekreacyjnych.
- sprzyjające dla rozwoju gospodarczego gminy uwarunkowania demograficzne do których trzeba zaliczyć:
 - ustabilizowany charakter rozwoju ludności;
 - spadek udziału rolników młodych od 0-14 lat oraz spadek przyrostu naturalnego; oznacza to wyraźne złagodzenie nacisku na rozbudowę niezbędnej dla populacji infrastruktury społecznej; pozwala to władzom lokalnym koncentrować swe wysiłki na czynniki aktywizujące miejsca pracy dla grupy zaliczanej do bezrobotnych oraz dla wchodzących w wiek zdolności do pracy;
- aktywność władz lokalnych w podejmowaniu inicjatyw i realizowaniu licznych przedsięwzięć gospodarczych do których należy zaliczyć:
 - pełne zwodociągowanie gminy;

- telefonizację gminy wraz z modernizacją centrali telefonicznej;
- podjęcie prac nad rozbudową systemu oczyszczania ścieków;
- ogólną poprawę estetyki gminy i miasta;
- organizację prac interwencyjnych;
- pomoc udzielana miejscowym podmiotom gospodarczym;
- racjonalne gospodarowanie skąpymi środkami finansowymi;

Aktywność władz lokalnych stwarza jedną z podstaw zarówno do przewyższenia obecnych trudności rozwojowych spowodowanych makroekonomiczną sytuacją w kraju, jak też do realizacji założeń strategicznych przyjętych w „Strategii rozwoju gminy”³³.

11.2.2. Podstawowe czynniki utrudniające rozwój społeczno-gospodarczy gminy

Do najważniejszych czynników utrudniających rozwój społeczno-gospodarczy gminy należą:

- średnio korzystne warunki agroprzyrodnicze;
- w zakresie struktury funkcjonalnej gminy:
 - wadliwe ukształtowanie infrastruktury gospodarczej sprowadzającej się do monofunkcji rolniczej, z dominacją obiektów byłego sektora państwowego i ze skoncentrowanym produkcyjnym majątkiem trwałym;
 - upadek państwowego sektora rolniczego;
 - wygaśnięcie procesów produkcyjnych w części obiektów produkcyjnych;
 - częściowa dewastacja pozostałego majątku trwałego;
 - zaistnienie obszarów odlogowych użytków rolnych;
 - powstanie bardzo wysokiego bezrobocia strukturalnego;
 - słabo rozwinięte inne, pozarolnicze funkcje gospodarcze w gminie;
- nieprzystająca do niezbędnych zmian w gospodarce struktura kwalifikacyjno-zawodowa ludności (większość zawodowo czynnych to ludzie o najniższym poziomie wykształcenia, a wśród nich – robotnicy niewykwalifikowani);
- w zakresie postaw społeczności lokalnej:
 - bezradność wobec zmieniających się warunków gospodarki rynkowej, połączona z frustracją i poczuciem krzywdy; wywołuje to zarazem, przy braku środków pienięż-

³³ Strategia rozwoju miasta i gminy Pelczyce, SKE POMERANIA IAS-GGiR – ZSiPR, Szczecin 1999 r.

nych na uruchomienie działalności gospodarczej, silnie artykułowane na zewnątrz postawy roszczeniowe,

- nikle zainteresowanie wśród byłych pracowników pgr tworzeniem własnego gospodarstwa rolnego czego przyczynami są: brak odpowiednich kwalifikacji, brak funduszy na niezbędne wyposażenie gospodarstwa jak też pogląd o niskiej opłacalności produkcji rolnej;
- upatrywanie przez większą część ludzi zaspokojenia swych aspiracji życiowych poza miastem i gminą Pelczyce poprzez opuszczenie wsi i przeniesienie się do miasta.

12. POLITYKA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

12.1. Cele strategiczne – generalne

- 1) Zapewnienie korzystnych warunków życia mieszkańcom gminy;
- 2) Ochrona wartości kulturowych, przyrodniczych i krajobrazowych;
- 3) Aktywizacja gospodarcza i rozwój przedsiębiorczości lokalnej; tworzenie nowych miejsc pracy w funkcjach pozarolniczych.
- 4) Stymulowanie funkcji rolniczej gminy jako funkcji wiodącej oraz optymalizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej pod kątem tworzenia nowoczesnej i efektywnej struktury agrarnej.
- 5) Racjonalne wykorzystanie przestrzeni z zachowaniem wymogów ekorozwoju.
- 6) Stymulowanie rozwoju funkcji turystyczno-wypoczynkowej jako funkcji uzupełniającej oraz optymalizacja turystycznego zagospodarowania pod kątem tworzenia nowoczesnej i efektywnej infrastruktury turystycznej, wypoczynkowej, rekreacyjnej, sportowej.

12.2. Cele strategiczne – podstawowe

12.2.1. Różnorodność biologiczna i krajobrazowa

Bezpieczeństwo ekologiczne, które jest podstawowym założeniem strategii rozwoju gminy, zakłada między innymi utrzymanie na odpowiednim poziomie różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz zwiększenia powierzchni obszarów chronionych.

Celem jest zwiększenie skali rekultywacji i renaturalizacji obszarów zdegradowanych, przeciwdziałanie pogorszeniu się jakości środowiska, powstrzymanie procesu degradacji zabytków kultury, a także zwiększenie skuteczności ochrony obszarów wskazanych do objęcia ochroną (przyjmuje się ogólne zalecenia ochronne dla gminy wynumerowane w Waloryzacji Przyrodniczej Gminy Pełczyce³⁴).

Jednym z podstawowych działań jest objęcie ochroną najbardziej zagrożonych ekosystemów oraz gatunków i ich środowisk przez tworzenie i powiększenie sieci obszarów chronionych w ramach systemu NATURA 2000, oraz opracowanie i wdrożenie specjalnej strategii ochrony obszarów wodno-błotnych; są to bowiem środowiska szczególnie ważne dla

³⁴ Waloryzacja Przyrodnicza ... op.cit., s. 91-97.

zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz do zachowania bilansu wodnego, co wymaga wielosektorowego podejścia w zagospodarowaniu przestrzennym poprzez uwzględnienie problematyki w nowo opracowywanych dokumentach planistycznych.

Osiągnięcie zakładanego celu winno być poprzedzone działaniami zmierzającymi do zainteresowania i czynnego włączenia na rzecz ochrony przyrody społeczności lokalnej jak i poszczególnych grup społecznych. W tym celu należy przygotować odpowiednie programy edukacyjne i stworzyć możliwości ich wdrożenia.

12.2.2. Europejska Sieć Ekologiczna NATURA 2000

W oparciu o szczegółową analizę zebranego materiału charakteryzującego elementy przyrody na terenie gminy Pełczyce, w kontekście tworzenia sieci NATURA 2000, w skład której wejdą:

- obszary specjalnej ochrony (OSO) – (*Special Protection Areas – SPA*) wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków, tzw. „ptasiej”, dla gatunków ptaków wymienionych w załączniku I do Dyrektywy;
- specjalne obszary ochrony (SOO) – (*Special Areas of Conservation – SAC*) wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, tzw. „siedliskowej” dla siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I oraz siedlisk gatunków zwierząt i roślin wymienionych w załączniku II do Dyrektywy

Proponuje się włączenie do wyżej opisanej sieci, bezcenne obszary gminy Pełczyce, położone w dolinie rzeki Strzelica, w jej granicach administracyjnych – opisane i oznaczone jako Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego – 1³⁵ w ramach Obszaru Chronionego Krajobrazu I „Pojezierze Myśliborsko-Barlineckie” wraz z terenami jeziornymi położonymi na południe oraz z jeziorem Pełcz Duży.

Natura 2000

Natura 2000 jest przyjętym przez Unie Europejską systemem ochrony wybranych elementów przyrody, najważniejszych z punktu widzenia całej Europy. System ten nie ma zastępować systemów krajowych, ale je uzupełniać – dawać merytoryczne podstawy do zachowania dziedzictwa przyrodniczego w skali kontynentu. Polega on na wybraniu (według określonych kryteriów) a następnie skutecznym ochronieniu określonych obszarów. Podstawę do wy-

³⁵ Uzgodniono z Biurem Konserwacji Przyrody i Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody.

bierania i chromienia obszarów zaliczanych do systemu Natura 2000 stanowią dwie istniejące wcześniej, dyrektywy europejskie (tj. akty prawne wiążące rządy państw Unii): tzw. Dyrektywa Ptasia i Dyrektywa Habitatowa. W każdej z nich jest mowa o wybieraniu obszarów ważnych dla określonych elementów przyrody. Udział w budowie systemu Natura 2000 jest dla państw Unii Europejskiej obowiązkowy. Komisja Europejska docenia wagę zagadnienia i stosuje (także praktycznie!) rozmaite środki motywujące wobec państw i regionów, opóźniających się w działaniach w tym zakresie.

Konsekwencją wstąpienia Polski do UE będzie obowiązek włączenia się do systemu Natura 2000. Będzie to więc dodatkowy sposób na zachowanie najcenniejszych elementów polskiej przyrody. A ponieważ państwa Unii mają bogate doświadczenia w stosowaniu skutecznych, a dotąd nieznanych u nas metod ochrony (np. kontrakty rolno-środowiskowe), wiele z tych dobrych doświadczeń może uda się przeszczepić na nasz grunt, unikając przy tym popełnionych przez poprzedników błędów.

Kryteria

Kryterium wyznaczania obszarów Natura 2000 jest albo występowanie w nich istotnych populacji ptaków wymienionych w odpowiednim załączniku do dyrektywy Ptasiej, albo występowanie ekosystemów i gatunków roślin i zwierząt (innych niż ptaki) wymienionych w odpowiednim załączniku Dyrektywy Habitatowej. Na listach są między innymi:

- **ekosystemy:** jeziora lobeliowe, ramienicowe, dystroficzne, i naturalne jeziora eutroficzne, wrzosowiska, muliste brzegi rzek, murawy kserotermiczne, psiary, łąki trzęslicowe, selenicowe, ekstensywne łąki świeże, torfowiska wysokie i przejściowe, kłociowiska, torfowiska nakredowe, mechowiska i torfowiska alkaliczne, źródłiska z trawertynami, kwaśne i żyzne buczyny, grądy, jaworzyny zboczowe, kwaśne dąbrowy, bory bagienne, brzeziny bagienne, lasy łęgowe;
- **rośliny:** lipiennik Loesela, aldrawanda pęcherzykowa, starodub łąkowy, selery błotne, obuwik, elisma wodna, jeziorza giętka, sasanka otwarta, skalnica torfowiskowa, leniec bezpodkwiatkowy;
- **ptaki:** wodniczka, zielonka, kropiatka, karliczka, bąk, bączek, żmiorodek, włochatka, sóweczka, puchacz, sowa błotna, rybołów, orlik, kanie, błotniaki, gadożer, bielik, trzmielojad, jarząbek, głuźzec, cietrzew, bocian biały i czarny, ślepowron, dubelt, rybitwa czarna, rzeczna, białoczelna, białowąsa i wielkodzioba, gąsiorek, jarzębatka, lelek, lerka, derkacz, kraska, kulon, podgorzałka, łączak, dzięcioł średni, trójpalczaty i zielonosiwy, batalion, ortolan, mucholówka mała, świergotek polny;

- *inne zwierzęta:* zubr, bóbr, wydra, wilk, ryś, niedźwiedź, mopek, podkowce, nocki: Bechsteina, łydkowłosa, duży i orzęsiony, kumaki, żółw błotny, traszka grzebieniasta, ryby: boleń, koza, piskorz, różanka, głowacz białopłetwy, łosoś, minogi, jelonek rogacz, kozioróg dębosz, łątka turzycowa, zalotka większa, nieparek dispar, skójka gruboskorupowa.

Obszary „placie” oraz „wybrane ze względu na siedliska, rośliny i inne grupy zwierząt” mogą być od siebie niezależne lub też nakładać się na siebie.

Funkcjonowanie

Uznanie jakiegokolwiek obszaru za „obszar Natury 2000” nie pociąga za sobą konieczności uznawania go np. za park narodowy, krajobrazowy czy rezerwat przyrody. Pociąga jednak za sobą konieczność zapewnienia, aby wartości będące podstawą kwalifikacji zostały zachowane w dobrym stanie. Mechanizmy tego mogą być różne.

Podstawą ma w założeniach być „ochrona z zachowaniem przez zachowanie sprzyjających chronionym wartościom form użytkowania ziemi”. Dla zapewnienia takiego użytkowania mają być zastosowane „stosowne” regulacje prawne i pieniężne. Zakłada się np. że podstawowym mechanizmem ochrony walorów przestrzeni rolniczej będą rozwiązania typu kontraktów, np. programy rolno-środowiskowe, polegające na płaceniu rolnikom za stosowanie określonych sposobów użytkowania gruntów, a przestrzeni leśnej – rozwiązania polegające na certyfikacji gospodarki leśnej. Nie ma przy tym przeciwwskazań, aby obszary Natury 2000 były miejscem intensywnego rozwoju łagodnych dla przyrody form gospodarki, np. ekoturystyki.

Na ochronę wybranych typów ekosystemów (np. solniska śródlądowe, żywe torfowiska wysokie, kłociowiska i torfowiska wapienne, lasy łęgowe, jaworzyny zboczowe, bory i brzezi-ny bagienne), niezależnie od formy ich własności, będą także przeznaczone środki bezpośrednio z budżetu Unii Europejskiej.

Jeżeli potrzeba, dla obszaru Natura 2000 sporządza się plan ochrony, czy to jako osobny plan, czy to jako element innych planów (np. planu zagospodarowania przestrzennego, planu urządzenia lasu). Każdy inny plan lub pojedyncze przedsięwzięcie, wpływające na przyrodę obszaru, musi zostać przeanalizowane pod tym kątem, dopiero na podstawie m. in. wyników takiej analizy wolno podjąć decyzję o jego ewentualnym zatwierdzeniu.

Odmienne od polskich przyzwyczajęń, działania na rzecz zachowania chronionych wartości muszą być, jeżeli potrzeba, podejmowane nawet poza chronionym obszarem, bez wskazywania żadnych granic. Jedynym kryterium jest występowanie tam takich zagrożeń, które mogą wpłynąć na wartości chronione wewnątrz obszaru.

Praktyczna ochrona obszarów natury 2000 według prawa europejskiego kształtuje się więc nieco inaczej, niż nasze polskie doświadczenia. Punkt ciężkości przesunięty jest na skuteczność podejmowanych działań i regulacji ochronnych, a nie na tworzenie rozwiązań formalnych. Ochrona tych obszarów nie oznacza przy tym ograniczenia możliwości gospodarowania, ani tym bardziej pogorszenia jej ekonomicznej efektywności – przeciwnie, np. programy rolno-środowiskowe mogą wiązać się z profitami dla właścicieli ziemi. Ochrona obszaru Natura 2000 to po prostu nic innego jak mądre zintegrowane zarządzanie obszarem, w sposób uwzględniający także potrzeby przyrody.

12.2.3. Ochrona gleb

Ochrona gleb to właściwe wykorzystywanie zasobów gleb poprzez racjonalność ekonomiczną oraz racjonalność ekologiczną, które powinny polegać na:

- ograniczeniu zakresu zagospodarowaniu gleb w sposób, który nie odpowiada ich przyrodniczym wartościom, przeciwdziałanie przejmowaniu gleb wysokiej jakości, a także gleb służących zachowaniu różnorodności biologicznej użytków ekologicznych, na inne cele (zwłaszcza dla potrzeb realizacji różnego typu inwestycji); w tym celu wyznacza się obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej wyłączone z zabudowy (lokalizacja pokazana na załączonych mapach);
- lepszym dostosowaniu do naturalnego, biologicznego potencjału gleb, form ich zagospodarowania rolniczego lub leśnego, oraz przyjętych kierunków i intensywności produkcji, z ewentualnym uwzględnieniem możliwości korygowania naturalnych właściwości gleby poprzez specjalistyczne zabiegi agrotechniczne, a także z uwzględnieniem warunków ekonomicznej opłacalności;
- eliminacji produkcji rolniczej, lub odpowiedniej zmianie struktury upraw na glebach zanieczyszczonych substancjami niebezpiecznymi dla zdrowia, wszędzie tam, gdzie stopień tego zanieczyszczenia jest udokumentowany i przekracza dopuszczalne wskaźniki³⁶;
- optymalnym rolniczym gospodarowaniu, w którym wysoko towarowa produkcja rolnicza powinna być rozwijana przede wszystkim na terenach rolniczej przestrzeni produkcyjnej o glebach wyższej jakości, zapewniających większą opłacalność produkcji oraz bardziej odpornych na degradację spowodowaną intensywną eksploatacją; zachować należy optymalną odległość od terenów o szczególnie cennych walorach przyrodniczych (zwłaszcza

³⁶ W gminie Pelczyce nie odnotowano przypadku skażenia gleb.

terenów objętych ochroną); na terenach przyrodniczo szczególnie cennych, i w bezpośrednim sąsiedztwie, a także na terenach o glebach słabszych powinno rozwijać się produkcję żywności metodami naturalnymi, o małym zapotrzebowaniu na techniczne i chemiczne środki produkcji, przy większym wykorzystaniu pracy ludzkiej;

- zwiększeniu stopnia lesistości przez zalesienie gruntów marginalnych, nieprzydatnych dla rolnictwa³⁷, oraz gruntów na wododziałach, oraz w strefie brzegowej jeziora Duży Pełcz (nie ogranicza to tworzenia stref buforowych dla innych terenów pod wodami – rzek, jezior, stawów z terenu gminy Pełczyce);
- przywracaniu wartości użytkowej glebom, które na skutek oddziaływania różnych czynników uległy degradacji oraz na ograniczeniu skali i intensywności naturalnej i antropogenicznej erozji gleb;

Dla zrealizowania wyżej przedstawionych celów ogólnych należy podjąć w najbliższym czasie działania w kierunku:

- upowszechnienia zasad dobrej praktyki rolniczej, ujętych w „Kodeksie dobrej praktyki rolniczej”;
- racjonalnego stosowania nawozów i chemicznych środków ochrony roślin;
- właściwego użytkowania terenów w strefach przyległych dróg wzmożonego ruchu (droga nr 151) oraz terenów strefy brzegowej jeziora Duży Pełcz (ze szczególnym uwzględnieniem jezior: Pełcz Duży, Pełcz Mały, Panieńskie, Krzywe, Stawno, Trzebień);
- likwidacji i rekultywacji składowiska odpadów, zgodnie z zasadami określonymi w programie likwidacji wysypisk.

12.2.4. Gospodarka zasobami leśnymi

Grunty pod lasami i zadrzewieniami zajmują zaledwie 19% powierzchni gminy (z tego lasy 18,2%), stanowią ważny element infrastruktury gminy w wymiarze ekonomicznym i ekologicznym, a jednocześnie są głównym czynnikiem równowagi ekologicznej, a także główną ostoją przechowywanego dziedzictwa przyrodniczego kraju. Pełnią też funkcję regulacyjną: w gospodarce wodą poprzez zachowanie zasobów wodnych, w zachowaniu walorów przestrzeni produkcyjnej i krajobrazowej oraz możliwości wypełniania przez nie funkcji regulacyjno-zdrowotnych.

Lasy spełniają trzy główne funkcje:

³⁷ Zgodnie z ustawą z dnia 8 czerwca 2001 r. o przeznaczaniu gruntów rolnych do zalesienia (Dz.U. z 2001 r. Nr 73 poz. 764 z późn.zm.)

- **funkcje ekologiczne** (ochronne) mające istotne znaczenie gospodarcze i społeczne poprzez stabilizację warunków wodnych, wpływanie na klimat i poprawę warunków zdrowotnych społeczeństwa, poprzez redukcję zanieczyszczenia powietrza, i zabezpieczenie bogactwa spuścizny przyrodniczej kraju;
- **funkcje produkcyjne** – poza produkcją drewna, które jest odnawialnym surowcem ekologicznym, drewno także wiąże i akumuluje węgiel atmosferyczny, przyczyniając się do ograniczeniu efektu cieplarnianego;
- **funkcje społeczne** – zapewnienie miejsca pracy w sektorze leśnym i poza nim, las stanowi teren wypoczynku, turystyki, regeneracji zdrowia człowieka, a także obiekt służący rozwojowi kultury, nauki, edukacji ekologicznej.

W gospodarce leśnej, która jest gospodarką ponad gminną, winien dominować model racjonalnego użytkowania zasobów, polegający na odchodzeniu od surowcowego modelu gospodarstw leśnych w kierunku rozwijania trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej. Zasady trwałego rozwoju lasów i leśnictwa ujęte są w dokumencie „Polityka leśna państwa” przyjętym w kwietniu 1997 r., przez Radę Ministrów. W dokumencie tym oraz w znowelizowanej ustawie o lasach, określono między innymi główne zadania i cele prowadzenia trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, zmierzające do:

- powiększenia zasobów leśnych;
- kształtowanie lasu wielofunkcyjnego;
- zachowanie zdrowotności i żywotności ekosystemów leśnych;
- powiększenia biologicznej różnorodności lasów na poziomie genetycznym, gatunkowym i ekosystemowym;
- wytyczenia w przestrzeni granicy polno-leśnej (dotyczy to zarówno prac planistycznych określających stan zagospodarowania przestrzeni jak i ochrony krajobrazu);
- ochrony i odtwarzania stosunków wodnych, biotopów i biocenoz wodnych i podmokłych oraz współpracy w tym zakresie z planistami przestrzennego zagospodarowania;
- kształtowania wzbogaconych biocenotycznie ekotonów leśnych;
- ograniczenia wielkości zrębów zupełnych;
- wzbogacenia gatunkowej, wiekowej i przestrzennej struktury drzewostanów;
- preferowania naturalnych metod ochrony lasu;
- kierowania gospodarką leśną w pełnej zgodności z postulatami ochrony przyrody;
- utrzymania i wzmocnienia społeczno-ekonomicznej funkcji lasów poprzez:
 - dostosowanie lasów i leśnictwa do pełnienia różnorodnych funkcji poprzez przysto-

sowanie gospodarki leśnej do zadania zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi i wdrażanie proekologicznych kierunków produkcji;

- powiększenie oraz ochronę zasobów leśnych i wartości lasów, rozszerzenie renaturalizacji obszarów leśnych, a także zahamowanie zaniku gatunków roślin i zwierząt;
- powszechne lecz kontrolowane udostępnienie lasu społeczeństwu, sterowanie ruchem turystycznym, zgodnie z celem zakładającym wprowadzenie skutecznej regulacji i reglamentację korzystania z lasów, by nie dopuścić do zagrożenia jakości i trwałości zasobów leśnych.

Za zadania, które powinny być zrealizowane dla osiągnięcia złożonych celów ochrony ekosystemów leśnych uznaje się:

- zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego lub odtworzenia śródleśnych zbiorników i cieków wodnych i ich obudowę biologiczną;
- restytucję i ochronę lasów łęgowych i wilgotnych;
- zachowanie w stanie naturalnym śródleśnych bagien, trzęsawisk, moczarów, torfowisk, wrzosowisk i innych tzw. użytków ekologicznych (szczególnie tych form które opisane są w „Studium...”);
- biologiczną zabudowę obrzeży lasów i linii podziału powierzchniowego kompleksów leśnych;
- ochronę gleb leśnych, a szczególnie jej substancji organicznej;
- pozostawienie w jej drzewostanach przeznaczonych do odnowienia przez użytkowanie zrębne części starych drzew do ich śmierci biologicznej – jako środowiska licznych gatunków biocenozy leśnych;
- wprowadzenie w monokulturach, iglastych rodzimych gatunków drzew i krzewów, wzbogacanie biocenozy odpowiednimi gatunkami roślin zielonych;
- odchodzenie od zrębów zupełnych na rzecz rębni udoskonalonych;
- wprowadzenie „ekologizacji” prac w szkołkach leśnych, ograniczenie stosowania środków chemicznych na rzecz technik przyjaznych środowisku;
- wykorzystanie istniejących zadrzewień i naturalnej mozaiki siedlisk przy zalesianiu gruntów porolnych i nieużytków.

W oparciu o szczegółowe uzgodnienia z Nadleśnictwem Barlinek i Choszczno, wskazuje się grunty przeznaczone pod zalesienie. Przedmiotowe grunty położone są w obrębach geodezyjnych Jagów – Chrapowo (5 ha), Sarnik (38 ha), Niesporowice (95 ha), Krzynki (62 ha). Są to obszary (około 200 ha), dla których należy sporządzić miejscowy plan zagospoda-

rowania przestrzennego, zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem planistycznym i ustawą o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia z dnia 8 czerwca 2001 r. (Dz.U. 2001 r. Nr 73, poz. 764 z późniejszymi zmianami).

Powyższe działania mieszczą się w programie ustalania granic rolno-leśnego użytkowania gruntów w gminie Pełczyce oraz programach rolno-środowiskowych.

12.2.5. Gospodarka odpadami

Ochrona przed odpadami, poza efektami ekologicznymi w postaci likwidacji zagrożeń, może przynieść korzyści materialne wynikające z racjonalnego gospodarowania odpadami. Gmina Pełczyce, wpisując się w powiatowy, zintegrowany system gospodarki odpadami uruchamia efektywne rozwiązania ekonomiczne, wykorzystując przy tym mechanizmy rynkowe.

W tym wypadku, celem nadrzędnym polityki z zakresie gospodarowania odpadami jest zapobieganie powstawaniu odpadów, przy rozwiązywaniu problemu odpadów „u źródła”, odzyskiwanie surowców oraz bezpieczne dla środowiska końcowe unieszkodliwianie odpadów nie wykorzystanych. Jako priorytety działań w powyższej sprawie uznaje się:

- przygotowanie regionalnej strategii gospodarowania odpadami (na szczeblu powiatowym);
- wybudowanie sortowni odpadów jako segmentu zintegrowanej gospodarki odpadami;
- w perspektywie zorganizowanie zakładu utylizacji odpadów z pełnym procesem technologicznym (poza terenem gminy Pełczyce);
- wprowadzenie systemu selektywnej zbiórki odpadów, poprzedzonego akcją edukacyjną;
- wdrożenie ewidencji odpadów i metod ich zagospodarowania (bazy danych);
- rozszerzenie zakresu prac na rzecz likwidacji starych składowisk odpadów oraz rekultywacji terenów zanieczyszczonych w wyniku „dzikiego składowania odpadów”.

12.2.6. Stosunki wodne i jakość wód

W celu poprawy jakości życia oraz dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju w gminie wskazanym jest, zapewnienie adekwatnego do potrzeb, zaopatrzenia w wodę o odpowiedniej jakości, bez zakłócania naturalnej równowagi w środowisku.

Gospodarka komunalna (woda do picia i celów bytowych), przemysł (woda technologiczna), rolnictwo (woda do nawodnień), turystyka (woda do kąpiei) są w dużym stopniu

zależne od dostępności wody o odpowiedniej jakości, jednocześnie zaś są głównymi sprawcami zanieczyszczenia wody.

Polityka gminy powinna być w związku z tym ukierunkowana na zapobieganie zanieczyszczeniom wód powierzchniowych i podziemnych, ze szczególnym naciskiem na zapobieganie u źródła.

Kierunkami działania w ochronie wód są:

- w porozumieniu z gminami sąsiednimi, z których wypływają rzeki, przywrócenie jakości wód powierzchniowych do stanu wynikającego z planowanego sposobu ich użytkowania oraz potrzeb związanych z ich nowymi funkcjami;
- realizacja budowy oraz modernizacja zbiorników małej retencji dla wyrównania przepływu w rzekach oraz racjonalizacja gospodarowania spływami opadowymi w celu ograniczenia szybkiego ich odprowadzania do wód otwartych i unikania przesuszania terenu; działania powinny sprzyjać ochronie przyrodniczo ukształtowanych ekosystemów oraz ochronie gatunkowej flory i fauny związanej ze środowiskiem wodnym;
- zachowanie naturalnych zbiorników retencyjnych, takich jak tereny podmokłe i nieuregulowane ciekі wodne, głównie w ramach działań w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i prowadzenia zrównoważonej gospodarki leśnej;
- ochrona wód powierzchniowych przed eutrofizacją; dotyczy to w pierwszej kolejności obszarów przyrody chronionej oraz podatnych na eutrofizację wód (jeziora: Pełcz, Panieńskie, Stawno, Krzywe), rzek płynących przez obszar gminy (głównie rzeki Strzelica).

Do priorytetów należą:

- zaawansowanie realizacji programów poprawy gospodarki wodno-ściekowej poprzez budowę gminnego systemu kanalizacji w połączeniu z rozbudową gminnych oczyszczalni ścieków;
- likwidacja zrzutu ścieków nie oczyszczonych z terenów zabudowy (ścieki komunalne) i ze spływu powierzchniowego, głównie z gospodarstw rolnych;
- realizacja programu poprawy jakości wody dostarczanej przez wodociągi wiejskie;
- uregulowanie stanów prawnych obiektów gospodarki wodno-ściekowej oraz ich stref ochronnych.

Należy opracować gminny program gospodarki wodno-ściekowej, który stanie się podstawą do określonych zadań inwestycyjnych i regulacji prawnych.

12.2.7. Jakość powietrza

Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami jest najbardziej czułym kierunkiem działań w sferze ochrony środowiska, ze względu na bezpośrednie oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza na zdrowie pracowników i mieszkańców. Zanieczyszczenia przenoszą się w powietrzu szybko i natychmiast oddziałują na człowieka, organizmy żywe, roślinność, wody, gleby, budowle i budynki.

Za zadania pilne z zakresu ochrony powietrza przed zanieczyszczeniami uznaje się:

- modernizację gminnych systemów zbiorowego zaopatrzenia w ciepło, które nie spełniają obowiązujących norm;
- przyspieszenie modernizacji systemów grzewczych w gospodarstwach domowych, głównie z użytkownikiem gospodarstwa rolnego;
- monitorowanie i normowanie emisji zanieczyszczeń w jednostkach produkcyjnych zlokalizowanych w mieście i gminie, a w razie stwierdzenia rażących przekroczeń dopuszczalnych norm – zawieszanie produkcji, bądź wprowadzenie zakazu użytkowania obiektu (obecnie władze gminne nie dysponują danymi, że taka sytuacja mogła wystąpić);
- w perspektywie, monitorowanie terenu wzdłuż drogi nr 151 i podjęcie wspólnych działań o ile uciążliwość dróg ulegnie zwiększeniu;
- opracowanie projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe³⁸.

12.3. Kierunki działań strategicznych

12.3.1. Środowisko

- Ochrona wód podziemnych II-go poziomu użytkowego oraz zlewni wód rzeki Płoni i Iny dla uzyskania zasobów wód w pierwszej klasie czystości, głównie poprzez ochronę użytków rolnych (zracjonalizowanie zabiegów chemizacyjnych w rolnictwie) oraz właściwą gospodarkę w zakresie ścieków komunalnych;
- Całkowite skanalizowanie terenów zurbanizowanych;
- Likwidacja „dzikich” wysypisk śmieci i wyrobisk kruszyw mineralnych;
- W celu uzyskania właściwego stanu sanitarnego w jednostkach wiejskich – stworzenie systemu wiejskiej gospodarki komunalnej;

³⁸ Art. 19 pkt. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia Prawo energetyczne (Dz.U. z 1997 r. Nr 54 poz. 348 z późn.zm.).

- Ustalenie i wytyczenie na gruntach rolnych granicy rolniczo-leśnej;
- Ochrona użytków rolnych poprzez wprowadzenie na wskazanych obszarach zakazu zabudowy oraz wprowadzenie zadrzewień w postaci pasów ochronnych na terenach narażonych na erozję (szczególnego znaczenia nabiera ochrona wód jeziora Duży Pełcz);
- Uzyskanie pełnej regulacji stosunków wodnych poprzez odbudowę istniejących urządzeń wodno-melioracyjnych a na pozostałych obiektach – budowę nowych;
- Utworzenie małej retencji na brzegach głównych cieków wodnych i regulacja ujścia rzek;
- W oparciu o opracowanie specjalistyczno-branżowe – wykształcenie systemów retencjonowania wód dla potrzeb rolnictwa, leśnictwa i rekreacji;

12.3.2. Gospodarka żywnościowa

Aktualny stan zainwestowania oraz zastane struktury organizacyjno-przestrzenne rolnictwa w gminie, w obliczu szeregu negatywnych uwarunkowań istniejących w lokalnych dziedzinach gospodarki pozarolniczej, jednoznacznie wskazują na konieczność utrzymania w gminie wiodącej funkcji rolniczej przy jednoczesnym rozwoju innych funkcji, w ramach wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich.

Uznając za uzasadnioną tezę utrzymania w gminie wiodącej funkcji rolniczej jako głównego kierunku jej strategicznego rozwoju widzi się konieczność jej odbudowy i rozwoju poprzez:

- tworzenie nowoczesnej i efektywnej struktury agrarnej;
- restrukturyzację przestrzenno-organizacyjną i prawno-własnościową struktur Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa.

W tym celu zakłada się:

- delimitację obszaru gruntów rolnych Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa na mniejsze i funkcjonalne jednostki wielkoobszarowe, skoooperowane z odpowiednią strukturą zainwestowania;
- przekazanie pozostałych gruntów rolnych albo do dalszego wykorzystania na cele rolnicze na rzecz gospodarstw indywidualnych (zwłaszcza na rzecz poprawy struktury obszarowej tych gospodarstw) albo wyłączenie ich na cele nierolnicze, m.in., na zalesienia, pod urządzenia rekreacyjne, infrastrukturalne itp., albo skomunalizowanie części gruntów zwłaszcza pod budownictwo mieszkaniowe i towarzyszące oraz na rzecz innych pozarolniczych działów i gałęzi gospodarczych, oraz funkcji w zagospodarowaniu przestrzennym, szczególnie na rzecz tworzenia stref buforowo-ochronnych;

- dokonanie restrukturyzacji środków trwałych (budynków i budowli) w kierunku utrzymania w rolnictwie obiektów niezbędnych dla funkcjonowania zrestrukturyzowanych, jednostek rolnych;
- przeznaczenie części zbędnych dla rolnictwa zasobów środków trwałych na cele nierolnicze, na rzecz rozwoju drobnej wytwórczości, usług i rzemiosła oraz innej pozarolniczej działalności;
- wskazanie obiektów całkowicie zdekapitalizowanych lub zniszczonych do likwidacji i rozbiórki.

W określonych rejonach i w niektórych indywidualnych gospodarstwach rolnych – pozarolnicze wykorzystanie zasobów własnego gospodarstwa na rzecz różnych pozarolniczych form działalności gospodarczej, w tym szczególnie – na rzecz rekreacji (agroturystyka).

Odtworzenie procesów produkcyjnych w zrestrukturyzowanych obszarach rolniczych powinno doprowadzić do:

- częściowej restytucji miejsc pracy w rolnictwie, a zatem do złagodzenia miejscowego bezrobocia związanego głównie z utratą pracy w sektorze rolnym;
- odnowy sfery usługowej oraz sfery zaopatrzenia i zbytu produktów rolnych (nowe miejsca pracy);
- intensyfikacji rolnictwa, zwłaszcza niektórych działów i gałęzi produkcji o wysokiej chłonności czynnika pracy żywej (działy specjalne) oraz osiągnięcie poziomu produkcji rolnej i uzyskanie znacznej części gminnych nadwyżek towarowych w gminie, w postaci przetworzonej;
- modyfikacji zagospodarowania przestrzennego gminy, oraz poprawy i unowocześnienia jej rolniczej struktury przestrzennej.

12.3.3. Przemysł i budownictwo

W zakresie przemysłu i budownictwa zakłada się:

- wykorzystanie miejscowego zainwestowania w gminie dla uruchomienia drobnego przemysłu nieuciążliwego (przemysł lekki);
- utworzenie zasobów budownictwa komunalnego;
- zorganizowanie gminnego systemu gospodarki komunalnej;
- utworzenie zaplecza technicznego obsługi gospodarki komunalnej w kooperacji z gminą Myślibórz;

- rozwój spółdzielczości mieszkaniowej,
- zabezpieczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych pod rozwój lokalnej bazy produkcyjno-usługowej.

12.3.4. Usługi

W zakresie usług zakłada się następujące strategiczne kierunki rozwoju:

- zlokalizowanie specjalistycznych usług na rzecz obsługi ruchu turystycznego i tras komunikacyjnych we wsiach położonych wzdłuż drogi 151;
- utworzenie bazy dla innych usług specjalistycznych, wynikających z potencjalnych możliwości rozwoju, przy wykorzystaniu istniejących terenów oraz istniejącego zainwestowania, z wykorzystaniem miejscowych nadwyżek siły roboczej (usługi typu ekologicznego);
- wykształcenie usług hurtowych w dziedzinie handlu i dystrybucji różnych artykułów (spożywczych, przemysłowych, specjalistycznych).

12.3.5. Aktywizacja miejscowego rynku pracy

Strategia zmierza do zaoferowania społeczeństwu gminy w bliskiej przyszłości miejsc pracy dla osób:

- które utraciły pracę w rolnictwie;
- które na stałe muszą z rolnictwa odejść;
- które utraciły pracę w mieście w wyniku powstałego tam bezrobocia i powróciły na wieś.

Do zakładanych działań aktywizujących częściową restytucję oraz tworzenie nowych miejsc pracy w gminie należą:

a) W zakresie rolnictwa:

- odbudowa i rozwój funkcji rolniczej;
- uruchomienie efektywnych procesów produkcyjnych (np. uprawa roślin jako surowca do produkcji biopaliw);
- rozwój rolniczych działów specjalnych o wysokim zapotrzebowaniu na siłę roboczą, związanych systemem kontraktacji z przemysłem rolno-spożywczym i spożywczym;
- w określonych rejonach gminy i w niektórych indywidualnych gospodarstwach rolnych – wykorzystanie zasobów własnego gospodarstwa na rzecz innych, pozarolniczych form działalności gospodarczej, zwłaszcza w dziedzinie usług rekreacyjnych (agroturystyka), produkcyjnych, składowych, itp.

b) W zakresie przemysłu, budownictwa i usług specjalistycznych:

- utworzenie nowych miejsc pracy w drobnym przemyśle lekkim (nastawionym głównie na zatrudnienie nadwyżek kobiecej siły roboczej);
- utworzenie nowych miejsc pracy w budownictwie i usługach na rzecz gminnego systemu gospodarki komunalnej i mieszkaniowej;
- kreowanie miejsc pracy w innych usługach o charakterze specjalistycznym w zakresie:
 - urządzania, modernizacji, rekultywacji i konserwacji terenów zieleni;
 - obsługi ruchu turystycznego i tras komunikacyjnych;
 - usług o charakterze proekologicznym;
 - usług w dziedzinie handlu hurtowego i dystrybucji artykułów;
 - uruchamianie zakładów o nowoczesnych czystych technologiach.

c) Możliwości wykreowania miejsc pracy w systemie robót publicznych, zwłaszcza w zakresie rozwoju niektórych elementów infrastruktury technicznej, takich jak:

- rekultywacja terenów zdegradowanych (po „dzikich” wysypiskach śmieci i wyrobiskach kruszyw mineralnych),
- odbudowa zdegradowanych pod względem technicznym systemów melioracyjnych i budowa nowych,
- utworzenie małej retencji i regulacja ujść rzek,
- budowa i modernizacja elementów sieci drogowej,
- konserwacja oraz rozbudowa rozdzielonej sieci kanalizacji sanitarnej,
- inne drobne prace modernizacyjne i zabezpieczające;
- konserwacja oraz rozbudowa rozdzielczej sieci gazowej;

d) Wobec bardzo szczupłych zasobów pieniężnych miejscowej ludności, zakłada się:

- wykorzystanie kapitału skumulowanego przez działające w gminie podmioty gospodarcze oraz przyływ pozalokalnych prywatnych środków kapitałowych;
- wykorzystanie formalno-prawnych możliwości kredytowania preferencyjnego (preferencyjne linie kredytowe);
- uruchomienie systemowych ulg finansowych (w tym fiskalnych) z tytułu podejmowania i rozszerzania produkcji materialnej i inicjowania nowych miejsc pracy (wykorzystując także w tym zakresie uprawnienia gminnych władz samorządowych);
- w oparciu o istniejące przepisy formalno-prawne uruchomienie umów na roboty publiczne;
- utworzenie sprawnej, lokalnej samorządowej organizacji gospodarczej promującej i

zabezpieczającej efektywne inicjatywy przedsiębiorczości i pobudzające rozwój gospodarczy w gminie.

12.3.6. Turystyka

W zakresie turystyki zakłada się podniesienie atrakcyjności turystycznej gminy poprzez:

- wyznaczenie i zorganizowanie szlaków turystyki pieszej, konnej, rowerowej, kajakowej;
- zaktywizowanie działań zmierzających do wykształcenia w gospodarstwach rolnych bazy agroturystycznej;
- opracowanie, razem z gminami: Choszczno, Barlinek programu rewaloryzacji terenów kolejowych w kontekście wykorzystania turystycznego;
- opracowanie gminnego programu rozwoju turystyki;
- opracowanie, razem z administracją Lasów Państwowych i Barlinecko-Gorzowskiego Parku Krajobrazowego, programu budowy ścieżek dydaktyczno-turystycznych i rekreacyjno-spacerowych;
- podjęcie działań zmierzających do wykształcenia się gminnego zespołu terenów zagospodarowania turystycznego na bazie zbiorników wodnych, jeziora: Pełcz Duży, Pełcz Mały, Panieńskie, Krzywe, Stawno, Trzebień, Jan (Zielone) z możliwością dotarcia do rzeki Małej Iny;
- opracowanie programu promocji turystycznej gminy z wykorzystaniem internetu.

Propozycja tras rowerowych

Ważnym elementem zagospodarowania turystycznego i systemu transportowego będą trasy rowerowe. Proponowane trasy rowerowe nawiązują do przebiegu ścieżek rowerowych określonych w „Atlasie szlaków rowerowych województwa zachodniopomorskiego”³⁹ oraz „Koncepcji Międzynarodowych Tras Rowerowych w Województwie Zachodniopomorskim – Projekt”⁴⁰.

- **Trasa nr 1** – równoległe do śladu kolei od Barlinek do Choszczna;
- **Trasa nr 2** (lokalna) – Nr 21 zaktualizowana wg „Atlasu szlaków rowerowych województwa zachodniopomorskiego; trasa przebiega głównie drogami asfaltowymi wśród pól

³⁹ „Atlas szlaków rowerowych województwa zachodniopomorskiego”, Regionalna Agencja Promocji Turystyki Sp. z o.o. na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego, Szczecin 2002 r.

⁴⁰ Koncepcja Międzynarodowych Tras Rowerowych w Województwie Zachodniopomorskim (Projekt), Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej, Szczecin, listopad 2002 r.

i pastwisk, w ciągu drogi wojewódzkiej 151; na terenie gminy przebiega przez miejscowości: Lubiana, Płotno, Będargowo, Krzynki, Niesporowice, Sarnik, Pełczyce;

- **Trasa nr 3** (gminna) – łączy trasę nr 1 w okolicach Pełczyc i prowadzi dalej w kierunku wsi Trzęsacz, Ługowo, Krzynki, tereny leśne, Niesporowice, Sarnik, Łyskowo, miasto Pełczyce (typowa trasa rekreacyjna dla mieszkańców Pełczyc).

13. KIERUNKI ROZWOJU ROLNICTWA I OBSZARÓW WIEJSKICH

Optymalne połączenie efektywnego wykorzystania przestrzeni rolnej przy jednoczesnym uwzględnieniu aspektów ochrony środowiska oraz zabezpieczeniu życia i pracy w przestrzeni wiejskiej jest jednym z najważniejszych zadań polityki wobec obszarów wiejskich.

Rolnictwo od czasu zmiany systemu polityczno-ekonomicznego i rozpoczętego procesu restrukturyzacyjno-prywatyzującego po 1991 r., zostało wpisane do działań wspierających takie formy gospodarowania, które są przyjazne środowisku. Realizowany w oparciu o opracowaną w województwie „Strategię Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2015” proces zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich jest stopniowo doskonalony, bowiem procedury tworzenia nowego prawa, nowej polityki, zapewnienia środków finansowych na jej realizację zajmują przy obecnych procedurach demokratycznych dużo czasu.

Podstawą tych działań jest najnowszy dokument, przyjęty w 1999 r. przez większość krajów europejskich, w tym i Polskę – „AGENDA 2000”. Uzupełniającymi dokumentami jest „Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju” przyjęta 5 października 1999 r. przez Radę Ministrów, a 17 listopada 2000 r. przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, ogłoszonej w Monitorze Polskim z 2001r. nr 26 poz.432 oraz materiały programów operacyjnych, przygotowanych w oparciu o „Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006”, a także „Plan rozwoju obszarów wiejskich na lata 2004-2006”.

W oparciu o powyższe dokumenty rekomenduje się do uwzględnienia i rozwijania ekologizacji przestrzennego zagospodarowania gminy poprzez:

- promowanie i upowszechnianie ekorozwoju jako nadrzędnej idei kształtowania trwałego i zrównoważonego rozwoju;
- powszechne stosowanie kryteriów ekologicznych w kreowaniu przekształceń przestrzennych;
- aktywną ochronę zasobów unikatowych i najcenniejszych dla zachowania i utrwalenia różnorodności biologicznej przestrzeni przyrodniczej i jej tożsamości w przestrzeni europejskiej;
- włączenie polskiej przestrzeni w europejski system ekologiczny NATURA 2000 jako podstawy wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich.

Obszary wiejskie, a w tym obszary rolnicze są dominującą formą użytkowania ziemi w gminie. Na podstawie wyników wykonanych analiz szacuje się, że około 25% użytków

rolnych przedstawia wysokie walory przyrodnicze, funkcjonujące jako ostoje zagrożonych gatunków flory i fauny. Najcenniejsze z nich to użytki zielone, a szczególnie te, które położone są w dolinach rzecznych.

Do czynników sprzyjających wysokiej różnorodności gatunkowej i siedliskowej tych obszarów zaliczyć należy:

- położenie gminy na granicy ścierania się klimatów (morskiego-atlantyckiego i lądowego) oraz równoleżnikowy układ rzeźby terenu; specyfika położenia gminy sprawia, że obfituje ona w gatunki, mające na jej obszarze granice zasięgu występowania;
- zachowanie systemów dolinnych rzek z naturalnymi siedliskami i czynnej strefy zalewów;
- bogata mozaika siedlisk wynikająca z rozdrobnionej i mozaikowatej struktury przestrzeni, wspomagana w ostatnim dziesięcioleciu ekstensywnymi formami gospodarowania.

W gminie, tak jak i na pozostałej części województwa istnieje konieczność nadania wyższej rangi sprawom środowiska. Mimo, że województwo nie jest dotknięte skutkami intensywnego rolnictwa w takim stopniu, jak niektóre kraje Unii Europejskiej, to jednak koniecznym staje się stopniowe wprowadzanie na obszar terenów wiejskich programów rolno-środowiskowych (agro-rolniczych), które pozwolą wykorzystać środki, jakie Unia przeznacza na te cele, jednocześnie działania te wzbogacą wielofunkcyjny rozwój gminy.

W krajach Unii Europejskiej kładzie się duży nacisk na proces dywersyfikacji, a więc zwiększenie różnorodności działalności ekonomicznej na terenach wiejskich. Wsparcie funduszami publicznymi dywersyfikacji rozwoju obszarów wiejskich, doprowadzenie do ożywienia ich gospodarki przyczynia się do postrzegania obszarów wiejskich jako dobra ogólnospołecznego. Wspieranie wielofunkcyjności obszarów wiejskich może się odbywać tylko wtedy, jeżeli proces ten nie zagraża środowisku, gdyż obywatele coraz większą uwagę zwracają na styl i jakość życia oraz kwestie zdrowia i wypoczynku.

Obszary wiejskie, jak wykazały analizy, dzięki swym unikalnym zaletom mogą spełniać te oczekiwania oferując bazę ich pełnej realizacji. Polityka wobec wsi zapisana w strategiach rozwoju województwa i gminy, musi więc promować taki model rozwoju, który podtrzyma unikalny charakter wiejskiego krajobrazu i nie ograniczy możliwości korzystania z tych zasobów przyszłym pokoleniom.

13.1. Programy rolno-środowiskowe

Programy rolno-środowiskowe mają na celu przyznanie wsparcia finansowego rolnikom, którzy w sposób dotowany zobowiążą się do ekstensywnej produkcji rolniczej i specjalnych zabiegów ochronnych, zapewniających poprawę środowiska przyrodniczego i zachowanie zasobów kulturowych obszarów wiejskich. W efekcie praca rolnika, dotychczas kojarzona głównie z produkcją żywności i surowca do przemysłu rolno-spożywczego, zyska nowego znaczenia.

W przedmiotowych programach przyjmuje się, że zadaniem rolnika, równie ważnym jak wytwarzanie żywności, jest zachowanie lub kreowanie nowych wartości przyrodniczych – tzw. „produkcja przyrody”. W programach tych przewidziane są płatności, które mają równoważyć utracone dochody w wyniku przestawienia gospodarki na ekstensywne metody produkcji rolniczej oraz zrekompensować dodatkowo poniesione koszty. W założeniach dopuszcza się także możliwość szacowania kosztów przywrócenia rolnictwa na ziemiach odłogowanych ze względów ekonomicznych oraz przywracania zanikających tradycyjnych praktyk rolniczych.

We Wspólnej Polityce Rolnej (WPR) Unii Europejskiej coraz więcej miejsca poświęca się ochronie środowiska. Od ponad dziesięciu lat jednym z instrumentów finansowych WPR są programy rolno-środowiskowe, które są włączane do krajowych planów rozwoju obszarów wiejskich (PROW).

Plany te są dokumentami operacyjnymi, których celem jest zrównoważony rozwój obszarów wiejskich. Są one finansowane ze środków UE (Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej) oraz środków krajowych. PROW może obejmować różne działania, lecz programy rolno-środowiskowe są obowiązkowe dla wszystkich państw członkowskich UE. Polska przygotowała projekt Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006⁴¹, który obejmuje 8 działań:

- Działanie 1 – Renty strukturalne;
- Działanie 2 – Wsparcie dla gospodarstw niskotowarowych;
- Działanie 3 – Obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania;
- **Działanie 4 – Program rolno-środowiskowy;**
- Działanie 5 – zalesianie gruntów rolnych;
- Działanie 6 – Wsparcie dostosowania do standardów wspólnotowych;

⁴¹ „Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich dla Polski w latach 2004-2006” (drugi projekt), Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa, marzec 2003 r.

- Działanie 7 – Grupy producentów rolnych;
- Działanie 8 – Pomoc techniczna.

Program rolno-środowiskowy tworzony jest w oparciu o Rozporządzenie Rady (WE) 1257/1999 w sprawie wsparcia wsi oraz Rozporządzenie Komisji Europejskiej 445/2002.

Programy rolno-środowiskowe mają na celu wsparcie metod produkcji rolniczej zgodnych z zasadami ochrony środowiska, a w szczególności:

- zrównoważona produkcja rolnicza oparta na przestrzeganiu zasad Zwykłej Dobrej Praktyki Rolniczej⁴²;
- zachowanie walorów przyrodniczych obszarów rolnych;
- rozwój rolnictwa ekologicznego;
- ochrona gleb przed erozją;
- ochrona wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi z rolnictwa;
- zachowanie zasobów genetycznych lokalnych ras zwierząt gospodarskich oraz odmian roślin;
- kształtowanie właściwej struktury krajobrazu;
- stworzenie systemu zachęt umożliwiających realizację zadań związanych z ochroną różnorodności biologicznej, wynikających z „Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej”⁴³.

Program składa się z różnych pakietów rolno-środowiskowych, które mają przyczynić się do realizacji ww. zadań.

Ze względu na specyfikę i złożoność programu, przyjęto stopniowe dochodzenie do docelowego zakresu realizacji programu, w miarę zdobywania doświadczeń i rozbudowy systemu instytucjonalnego.

W ramach PROW w latach 2004-2006 zasięg przestrzenny programu będzie ograniczony do 4-4,5% powierzchni użytków rolnych (około 900 tys. ha użytków rolnych). W ramach tego areału wydzielone zostaną 4 Obszary Przyrodniczo Wrażliwe (OPW) w skali całego kraju oraz strefy priorytetowe na terenie każdego z województw.

⁴² Przez Zwykłą Dobrą Praktykę Rolniczą rozumie się mierzalne standardy dotyczące ochrony środowiska w zakresie produkcji rolnej; obejmuje ona przepisy dotyczące: wykorzystania odpadów w gospodarstwie dla celów rolniczych, wykorzystania osadów ścieków komunalnych w rolnictwie, stosowania i przechowywania nawozów naturalnych i mineralnych, stosowania środków ochrony roślin, gospodarowania na użytkach zielonych, ochrony siedlisk naturalnych, utrzymania czystości i porządku w gospodarstwie, ochrony gleb przed erozją, ochrony wód przed zanieczyszczeniami pochodzenia rolniczego.

⁴³ „Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej”, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2002 r.

Docelowo przewiduje się objęcie programem rolno-środowiskowym szerokiej grupy gospodarstw – zarówno ekstensywnych występujących na terenach przyrodniczo cennych, jak również gospodarstw towarowych. Objęcie tej grupy gospodarstw programem rolno-środowiskowym przyczyni się do obniżenia kosztów środowiskowych restrukturyzacji w rolnictwie.

Program rolno-środowiskowy, który został nazwany *Krajowym Programem Rolno-Środowiskowym* (KPR), składa się z czterech schematów (podprogramów):

- **Schemat I – Ochrony różnorodności biologicznej obszarów rolnych** – będzie wdrażany na terenie geograficznie wydzielonych stref, tzw. Obszarów Przyrodniczo Wrażliwych (OPW), które obejmują obszary rolnicze o wybitnych walorach przyrodniczych. Wstępnie wydzielono na terenie kraju 4 OPW, tj. Biebrzańsko-Narwiański, Ujście Warty, Doliny Baryczy i Wschodniokarpacki, pełniące kluczową rolę w tworzonej sieci NATURA 2000.
- **Schemat II – Ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu** – o zasięgu horyzontalnym, ze wskazaniem stref priorytetowych w każdym województwie. Schemat ten obejmie około 5% powierzchni gruntów rolnych województwa. Został on ukierunkowany na promocję rolnictwa zrównoważonego oraz rozwiązywanie określonych problemów środowiskowych o zasięgu regionalnym jak, np. przeciwdziałanie erozji i zanieczyszczeniu wód azotanami, ochronę i kształtowanie struktury krajobrazu w celu zachowania walorów przyrodniczych i zwiększanie naturalnych mechanizmów samoregulacyjnych w krajobrazie np. poprzez wprowadzanie zadrzewień i stref buforowych, itd.
- **Schemat III – Rolnictwo ekologiczne** – schemat ogólnokrajowy, którego celem będzie promocja rolnictwa ekologicznego. Schemat będzie wdrażany bez ograniczeń przestrzennych.
- **Schemat IV – Ochrona zasobów genetycznych w rolnictwie** – schemat ogólnokrajowy, którego celem jest ochrona zasobów genetycznych zgromadzonych w tradycyjnych odmianach roślin uprawnych i sadowniczych oraz rasach zwierząt gospodarskich.

Przedsięwzięcia rolno-środowiskowe zostały zebrane w *Krajowy katalog pakietów rolno-środowiskowych*. Katalog pakietów będzie podstawą tworzenia programów regionalnych i lokalnych na terenie kraju. Obejmuje on 15 pakietów, które różnicują się na 64 warianty.

Płatności na realizację programu rolno-środowiskowego będą pochodzić w 80% z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej – Sekcja Gwarancji (EAGGF) i w 20% z

budżetu państwa. Łączny budżet w latach 2004-2006 wyniesie około 260 mln EUR.

13.2. Wielofunkcyjny rozwój wsi

W wielu publikacjach kategoria wielofunkcyjnego rozwoju odnosi się często wyłącznie do rozwoju rolnictwa lub co najwyżej terenów rolnych. Tymczasem pojęcie to dotyczy całości stosunków ekonomiczno-społecznych i środowiskowych na danym terytorium.

Mówiąc o wielofunkcyjnym rozwoju mamy na uwadze, że rozwój ten musi być zgodny z założeniami, z rozwojem zrównoważonym, a oznacza to, że poza zagadnieniami czysto rolniczymi należy brać także pod uwagę edukację, bezrobocie, tworzenie nowych miejsc pracy, rozwój małego i średniego biznesu wiejskiego itd., a więc całą przestrzeń życia na wsi w nawiązaniu do wymogów ochrony środowiska naturalnego.

Rozwój zrównoważony nie może hamować procesów aktywizacji społeczno-gospodarczej obszarów wiejskich. Bez dywersyfikacji wsi i rolnictwa wielu terenom wiejskim grozi stagnacja i wyludnienie. Ożywienie gospodarcze obszarów wiejskich jest podstawowym warunkiem wyrównywania szans oraz sprostania rosnącym oczekiwaniom ludności wiejskiej.

Strategia wielofunkcyjnego rozwoju jest także warunkiem unowocześnienia polskiego rolnictwa. Zakłada ona bowiem proces odejścia z przeludnionego rolnictwa zbędnych osób, dla których należy stworzyć nowe miejsca pracy na wsi, co przyczyni się do wzrostu wydajności pracy i poprawy struktury obszarowej gospodarstw.

Przyspieszenie procesu restrukturyzacji polskiego rolnictwa może się dokonać pod warunkiem niezbędnych zmian w jego bezpośrednim otoczeniu, a więc obszarach wiejskich.

Obecny stan rozwoju obszarów wiejskich nie jest na pewno zadowalający. Mamy nawet do czynienia z pewnego rodzaju zapaścią cywilizacyjno-kulturową na wsi. Zmiana tej sytuacji wymagać będzie dużego zaangażowania państwa. Regiony wiejskie o własnych siłach nie wyrwą się z zaczarowanego kręgu ubóstwa. Niezbędne są nakłady, które wprowadzą je na ścieżkę rozwoju. Na poniesienie tego typu nakładów potrzebne jest przyzwoleń społeczne. Aby je uzyskać niezbędny jest ogólnonarodowy dyskurs społeczny o sprawach wsi. Wieś jest bowiem dobrem ogólnonarodowym, a nie tylko zamieszkującej jej ludności. Nasze przyszłe członkostwo w Unii Europejskiej dyskurs ten znacznie przyspieszyło.

13.3. Rolnictwo ekologiczne – założenia programowe rozwoju

Produkty ekologiczne stają się na rynku coraz szerzej identyfikowane przez konsumentów i wzrasta stopniowo popyt na ekologiczną żywność. Dla producentów rolnych jest to istotny argument przemawiający za przestawianiem gospodarstw na rolnictwo ekologiczne.

Wsparcie rozwoju rolnictwa ekologicznego ze środków Unii Europejskiej oraz środków publicznych w latach 2004-2006 będzie odbywać się w ramach „Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2004-2006”⁴⁴, w działaniu VI „Program rolno-środowiskowy”, w schemacie III „Rolnictwo ekologiczne”, przy uwzględnieniu zapisów ustawy o rolnictwie ekologicznym.

Również władze samorządowe gminy Pełczyce powinny opracować lokalne programy wspierania rolnictwa ekologicznego, uwzględniające specyfikę gminy.

Zgodnie z obecnie obowiązującą ustawą o rolnictwie ekologicznym, produkcja żywności metodami ekologicznymi prowadzona może być wszędzie tam, gdzie środowisko jest wolne od zanieczyszczeń w atmosferze i wodzie, a gleby nie są zanieczyszczone metalami ciężkimi. Warunki te spełnia rolnicza przestrzeń produkcyjna gminy Pełczyce.

Rozwój ekologicznej produkcji rolniczej w gminie Pełczyce zależeć będzie od kondycji organizacyjnej i finansowej gospodarstw przystępujących do zmiany profilu produkcji oraz od gminnego programu rozwoju rolnictwa ekologicznego.

Do obszarów, na których szczególnie należałoby wspierać przedsięwzięcia z zakresu rozwoju rolnictwa ekologicznego zaliczyć powinno się obszary przyrodniczo chronione oraz ich otuliny, jakie wyznaczono na terenie gminy.

Podstawowe cele rozwoju rolnictwa ekologicznego to:

- 1) dążenie do osiągnięcia w roku 2015 co najmniej 5% udziału produkcji ekologicznej w ogólnej strukturze produkcji rolnej gminy, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów cennych przyrodniczo;
- 2) wspieranie marketingu produktów ekologicznych ważnych w wyżywieniu niemowląt, szkołach, szpitalach i placówkach zbiorowego żywienia;
- 3) rozwinięcie wieloasortymentowej produkcji żywności ekologicznej zaspokajającej potrzeby rynku regionalnego;
- 4) wypromowanie lokalnych, markowych produktów kreujących wizerunek gminy.

⁴⁴ „Plan Rozwoju ...”, ... op.cit.

14. GŁÓWNE KIERUNKI KSZTAŁTOWANIA STRUKTURY PRZESTRZENNEJ MIASTA I GMINY PEŁCZYCE

Ciągłe oddziaływanie procesów rozwoju na środowisko przyrodnicze nakazuje integralne wkomponowanie uwarunkowań ekologicznych w ich kształtowanie.

To systemowe ujęcie, poprzez nadanie priorytetu zagadnieniom środowiska, wyznacza jego miejsce w kształtowaniu struktur przestrzennego zagospodarowania, poprzez:

- przyjęcie założeń ekorozwoju, jako podstawowego trendu kształtującego rozwój na początku XXI w.;
- integralne ujęcie przestrzeni przyrodniczej współzależnie z przestrzenią antropogeniczną, jako podstawa kształtowania ekorozwoju;
- interakcyjne uwzględnianie uwarunkowań przyrodniczych z uwarunkowaniami społecznymi, kulturowymi, ekonomicznymi i przestrzennymi w kształtowaniu struktur funkcjonalnych;
- internalizację ładu ekologicznego w procesach kształtowania ładu zintegrowanego;
- wkomponowanie celów ekologicznych w system celów strategicznych polityki kształtowania przestrzeni jako głównego komponentu procedury informacyjno-decyzyjnej regulującej całokształt procesów rozwoju i przestrzennego zagospodarowania gminy.

Przyjęcie ww. zasad realizowania polityki przestrzennej jest niezbędne dla osiągnięcia bezpiecznej dla zdrowia i środowiska równowagi ekologicznej w podstawowych ekosystemach, możliwości dalszego rozwoju gospodarczego i zachowania wysokiej jakości krajobrazu. W sferze polityki zagospodarowania przestrzennego gminy cel ten będzie realizowany przez:

- powszechne i współzależne uwzględnianie uwarunkowań przyrodniczych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, oraz programach przedsięwzięć publicznych;
- promowanie ekologicznych kierunków i form rozwoju na wybranych obszarach gminy w dziedzinach: ekoturystyka, ekorośnictwo, ekoleśnictwo, ekoosadnictwo;
- powiększanie obszarów objętych ochroną prawną ze względu na walory przyrodnicze, ze szczególnym uwzględnieniem sieci obszarów chronionych NATURA 2000.

14.1. Kształtowanie struktury przestrzennej miasta Pelczyce

Miasto Pelczyce, z liczbą ludności 2 724, zajmuje 14-tą pozycję wśród grupy 17 najmniejszych miast województwa zachodniopomorskiego o liczbie ludności do 3 tys. mieszkańców.

Na dotychczasowy rozwój miasta, które liczy około 900 lat, niewątpliwy wpływ miały czynniki fizjograficzne (miasto położone jest na wzgórzach, między jeziorami) oraz wydarzenie sprzed 500 lat; 2 sierpnia 1478 r. elektor brandenburski Albrecht zdobył miasto (było ono w rejestrze powinności lennych Zakonu Krzyżackiego), które spalił, zamek – twierdzę oraz obronne mury miejskie z basztami zburzono.

Ten ponury akord w dziejach miasta, dopełniła święta inkwizycja. W 1537 r. zreformowano zakon cystersów – klasztor reguły żeńskiej oddano w zarząd rodzinie Wedłów, którego budowlę przetrwały do dzisiaj, a użytkuje je AWRSP O/T w Szczecinie.

Znaczne zniszczenia miasta nastąpiły w czasie działań II wojny światowej. Pelczyce zostały wyzwolone w pierwszych dniach lutego 1945 r.

Główny okres odbudowy miasta przypada na lata 1980-1999, w okresie tym oddano do użytku 257 mieszkań, tj. ponad 63% zasobów mieszkaniowych wybudowanych w okresie powojennym.

Kierunki przestrzennego zagospodarowania i rozwoju miasta nakreślały kolejne opracowania planistyczne, z których najważniejszym był Miejscowy Plan Ogólny Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Pelczyce, który uchwalony został 26 kwietnia 1990 r.⁴⁵

W Planie tym określono bieżące oraz perspektywiczne kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta sankcjonując rozwój pasmowy na naturalnej osi północ – południe, w ramach której to osi zbudowano podstawowy układ infrastruktury technicznej, która warunkuje przyszłościowe rozwiązania w zagospodarowaniu przestrzennym.

W związku z utratą ważności przedmiotowego Planu⁴⁶ ustala się generalne kierunki rozwoju miasta Pelczyce, dla którego należy sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zgodnie z procedurą przewidzianą w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2003 r. Nr 80 poz. 717).

Cele główne kierunków rozwoju miasta:

- utrzymuje się pasmowy rozwój miasta na osi północ – południe, który pozwala na racjo-

⁴⁵ Uchwała Nr XVI/45/90 Rady Narodowej Miasta i Gminy w Pelczycach z dnia 26 kwietnia 1990 r. (Dz.Urz.Woj. Gorzowskiego Nr 38 poz. 330).

⁴⁶ Ibidem.

nalne wykorzystanie zaplanowanych elementów komunalnej infrastruktury technicznej, z preferencją kierunku południowego,

- podtrzymuje się ustalenia zawarte w zmianach miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pełczyce uchwalonych dnia 27 listopada 1997 r. (Uchwała Nr XXXI/75/97, opublikowana w Dz.Urz.Woj. Gorzowskiego z 1998 r. Nr 1 poz. 3);
- w stosunku do wprowadzonych zmian wprowadza się nakaz uwzględniania wytycznych ochrony środowiska kulturowego określonych w niniejszym „Studium ...”;
- wskazuje się obszary objęte ochroną dziedzictwa kulturowego wg załączonego rysunku i opisu, dla których należy opracować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
- obszary położone w mieście należące do jednostek produkcyjno-usługowych rolnictwa uspołecznionego wskazane są do modernizacji i rehabilitacji, tak aby uciążliwość zamknęła się w granicach działki geodezyjnej, a tereny mogły być racjonalnie wykorzystane;
- tereny stref nadbrzeżnych jezior położonych w granicach administracyjnych miasta oraz tereny pod wodami podlegają szczególnym formom zagospodarowania jako obszary przestrzeni publicznej;
- w zagospodarowaniu przestrzennym należy przestrzegać wymagań ładu przestrzennego – należy przez to rozumieć takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszystkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne;
- przedsięwzięcia podstawowe:
 - oczyszczenie zabudowy z nawarstwień i naleciałości, z elementów w złym stanie technicznym, zagrażających, szpecących i zbędnych;
 - oczyszczenie urbanistyczne w celu utworzenia wolnych przestrzeni, niezbędnych z punktu widzenia współczesnych wymagań dotyczących głównie środowiska mieszkalnego – urządzenia rekreacyjne, tereny wypoczynkowe, szata roślinna;
 - przystosowanie komunikacyjne i transportowe do ruchu samochodowego, umożliwienie dojazdów, umożliwienie bezpiecznego przejazdu przez tereny zurbanizowane, zapewnienie miejsc czasowego i stałego parkowania, przy zachowaniu zasad powolnego ruchu, redukcji hałasu i spalin;
 - wykorzystanie terenów linii kolejowej Barlinek – Choszczno (pod warunkiem rezygnacji z rekultywacji powyższego przedsięwzięcia) pod budowę zachodniego obejścia drogowego miasta, pozwoli to na eliminację uciążliwego ruchu tranzytowego i moż-

liwość rewaloryzacji centrum miasta;

- adaptacja terenu zespołu poklasztornego na centrum turystyki z zapleczem hotelarsko-gastronomicznym, bazą informacyjną, bazą sprzętu pływającego, obiektami serwisowymi i innymi obiektami usługowymi podporządkowanymi funkcji podstawowej turystyczno-rekreacyjnej;
- obudowa przyszłego obejścia drogowego urządzeniami obsługi podróżnych (MOP) wraz z parkingiem akumulacyjnym i urządzeniami towarzyszącymi; tereny położone po zachodniej stronie obejścia drogowego można przeznaczyć pod tereny skoncentrowanej działalności inwestycyjnej;
- zapewnienie nieuciążliwego systemu segregacji, gromadzenia i usuwania odpadów;
- niezbędne i możliwe dogęszczenie zabudowy, dopełniające i uzupełniające istniejący układ urbanistyczny;
- urozmaicenie funkcjonalne zespołu w przypadku jednego sposobu użytkowania;
- korekta podziałów parcelacyjnych; wprowadzenie żywopłotów i parkanów jako elementów wyraźnie wyróżniających, uczyniających i porządkujących różne użytkowania zespołu funkcjonalno-przestrzennego i różną własność;
- rewaloryzacja i rekultywacja terenów pod wodami w granicach administracyjnych miasta (docelowo wody w I klasie czystości);
- przywracanie ładu przestrzennego⁴⁷:
 - w zależności od pierwotnej koncepcji lub sposobu zabudowy – wymiana, uzupełnienie i dopełnienie istniejącej zabudowy kubaturą współczesną o wielkości i ukształtowaniu podtrzymującym i kontynuującym zaistniałe wartości przestrzenne zespołu (miasta);
 - uporządkowanie, uładzenie, zintegrowanie pierzei i ciągów elewacyjnych pod względem materiałowym i kolorystycznym;
 - podniesienie poziomu architektonicznego obiektów o niskim wyrazie;
 - wprowadzenie elementów małej architektury, urządzeń terenowych, inżynierskich i wystroju plastycznego jako swoistej „tkanki łącznej”;
 - szata roślinna o różnym przeznaczeniu jako wystrój scalający;
 - wprowadzenie elementów np. ciągów spacerowych, tras rowerowych i in. łączących zespoły urbanistyczne z otoczeniem i innymi zespołami, urządzeniami czy terenami

⁴⁷ Istotnym miernikiem jakości środowiska zamieszkania jest ład przestrzenny. Wszystkie struktury środowiska zamieszkania, bez względu na ich funkcje, powinny charakteryzować się rozwiniętym ładem przestrzennym, bowiem krajobraz tego środowiska jest podstawową wartością kulturową, ważną dla jakości życia mieszkańców i wszystkich podmiotów funkcjonujących w tym środowisku.

otwartymi (dotyczy to szczególnie terenów położonych wokół zbiorników wodnych).

14.2. Funkcje w zagospodarowaniu przestrzennym gminy

Podstawową funkcją w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Pełczyce jest i pozostanie **funkcja rolnicza** (obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej wyłączone z zabudowy położone są w centralnej i północno-wschodniej części gminy oraz w niewielkich enklawach części północno-zachodniej zajmując około 4 tys. ha w obrębach: Brzyczno, Nadarzyn, Płotno, Lubianka, Jagów, Chrapowo, Pełczyce, Bolewice, Boguszyny, Przekolno, Trzęsacz, Będargowo, Ługowo, Łyskowo-Sarnik) **uzupełniona funkcją leśną** w obszarze północno-zachodnim (obręby Płotno, Jagów, Chrapowo) i południowym (obręby: Niesporowice, Krzynki i Łyskowo-Sarnik) z terenami lasów chronionych według poniższego zestawienia zawartego w tabeli nr 74 „Gmina Pełczyce. Tereny leśne podlegające szczególnej ochronie w obszarze Nadleśnictwa Barlinek i Nadleśnictwa Choszczno”.

Tabela 74

Gmina Pełczyce. Tereny leśne podlegające szczególnej ochronie w obszarze Nadleśnictwa Barlinek i Nadleśnictwa Choszczno (stan w 2003 r.)

Lp.	Wyszczególnienie	Nadleśnictwo Barlinek*		Nadleśnictwo Choszczno**		Gmina Pełczyce***	
		ha	%	ha	%	ha	%
1.	Lasy glebochronne	8,05	0,4	85,43	27,9	43,48	4,2
2.	Lasy wodochronne	1 913,53	99,6	171,39	56,0	2 084,92	93,6
3.	Ostoje zwierzyny	-	-	49,38	16,1	49,38	2,2
4.	Razem	1921,58	100,0	306,20	100,0	2 227,78	100,0
		86,3	x	13,7	x	100,0	x

* Oddziały: 701, 725-728, 729, 733, 734, 735, 736, 742, 743, 744, 749-767, 768, 769, 770, 772-790, 791, 792-825, oraz na działkach: 36/6, 36/10, 17/36, 17/35, 17/38, 17/39, 31/6, 38/2, 36/2, 40/2;

** Oddziały: 323, 444, 445, 446, 448, 449, 450, 451, 452, 457, 473, 536, 537, 541;

*** Szczegółowe dane zawarte są w planach urządzenia gospodarstwa rolnego – rozkład przestrzenny pokazany jest na mapie podstawowej „Studium ...”.

Źródło: Dane Nadleśnictwa Barlinek i Nadleśnictwa Choszczno, obliczenia własne P.P. URBIX, 2003 r.

Preferowanymi funkcjami uzupełniającymi są:

- **Funkcja turystyczno-rekreacyjna i sportowa**, rozwijana na całym obszarze gminy z preferencją rozwoju turystyki kwalifikowanej i ekoturystyki, z wykorzystaniem obszarów wskazanych do ochrony. Dla potrzeb tej funkcji adaptuje się wyznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego tereny pod rozwój obiektów zagospodarowania rekreacyjno-wypoczynkowego oraz budownictwa letniskowego. Adoptuje się również

pod potrzeby tej funkcji tereny przekształcone w latach poprzednich o nieuregulowanym statusie prawnym. Wskazuje się jednocześnie na potrzebę wykonania dla nich opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, który stworzy m.in. podstawę gospodarki gruntami (uznaje się, że w znacznej części może nastąpić usankcjonowanie obecnego stanu zagospodarowania). Powyższe działania dotyczą terenów położonych w strefach brzegowych zbiorników wodnych, a szczególnie tych fragmentów, które znajdują się w postulowanej do utworzenia strefie buforowo-ochronnej. Za najpilniejsze uznaje się wykonanie opracowania planistycznego dla terenów położonych wokół jeziora Pełcz Duży oraz obszarów przywodnych rynny jezior pełczyckich. Jednocześnie proponuje się utworzenie i wytyczenie sieci szlaków turystycznych (samochodowych, rowerowych, konnych, pieszych i kajakowych) oraz zabezpieczenie terenów pod budowę wiejskich boisk sportowych, tak aby każda wieś w gminie dysponowała takim obiektem.

- **Funkcja usługowa** – na terenach wiejskich ma ograniczone możliwości rozwoju z racji małego wewnętrznego popytu na tę formę działalności. Z uwagi na przebieg przez teren gminy drogi wojewódzkiej, a zwłaszcza na jej charakter (ponadregionalny i tranzytowy), wskazanym jest obudowanie jej urządzeniami usługowymi obsługi tras komunikacyjnych, uwzględniając, że docelowym rozwiązaniem jest modernizacja i rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 151 w granicach administracyjnych gminy Pełczyce. Wskazuje się na potrzebę uruchomienia najpierw punktów obsługi, a docelowo miejsc obsługi podróżnych, tzw. MOP-ów, w rejonie wsi Wierzchno – Łyskowo i Płotno – Lubiana. Elementami uzupełniającymi mogą być obiekty zlokalizowane we wsiach: Krzynki, Ługowo, Niesporowice, Sarnik – do obsługi wewnątrzgminnego ruchu turystyczno-wypoczynkowego i rekreacyjnego. Dla potrzeb tej funkcji dopuszcza się adaptację istniejącej zabudowy produkcyjno-magazynowo-składowej oraz mieszkaniowej w ciągach dróg o ruchu turystycznym. Inne formy usług mogą być rozwijane w każdej miejscowości, na gruntach stanowiących własność wnioskodawcy, pod warunkiem, że możliwa uciążliwość zamknie się w granicach własnej działki geodezyjnej, a wnioskowane tereny położone są w obrębie terenów zurbanizowanych lub w ich bezpośredniej bliskości. Wskazanym jest dopasowanie form zabudowy do form zagospodarowania na sąsiadujących działkach, tak aby nowotworzone obiekty wpisywały się w ład przestrzenny. Nieruchomości gruntowe – działki budowlane muszą cechować się odpowiednią wielkością, mieć dostęp do drogi publicznej oraz mieć dostęp do urządzeń infrastruktury technicznej i spełniać wymogi realizacji obiektów budowlanych wynikających z odrębnych przepisów prawa budowlanego oraz aktów prawa miejscowego.

- **Funkcja osadnicza** – gmina Pełczyce jest potencjalnym terenem rozwoju budownictwa mieszkaniowego dla zapewnienia wewnętrznego popytu na mieszkania oraz popytu zewnętrznego (dla ludności aktualnie zamieszkałej poza jej granicami), pod warunkiem, że przedsięwzięcie to będzie konkurencyjne w stosunku do lokalizacji np. na terenie miasta, takich jak Choszczno, czy Barlinek. Dla potrzeb tej funkcji wskazuje się tereny położone w miejscowościach – Łyskowo, Wierzchno. Dopuszcza się realizację zabudowy mieszkaniowej zarówno dla potrzeb własnych, jak i komercyjnych w obszarze terenów zurbanizowanych pod warunkiem, że nowotworzone działki budowlane, pod względem wielkości, cech geometrycznych, dostępu do drogi publicznej oraz wyposażenia w urządzenia infrastruktury technicznej, spełniać będą wymogi realizacji obiektów budowlanych, wynikające z odrębnych przepisów i aktów prawa miejscowego.
- **Funkcja produkcyjno-przemysłowa w działalności pozarolniczej** – obszary, które mogą być przeznaczone pod rozwój tej funkcji położone są w miejscowościach, w których funkcjonowały ośrodki produkcyjno-usługowe uspołecznionego sektora rolnego, dzisiaj nieużytkowane, wymagające rekultywacji i rewaloryzacji.

14.3. System osadniczy

Z analizy dotychczasowego rozwoju systemu osadniczego gminy Pełczyce wynika, że jego racjonalizacja powinna uwzględniać przede wszystkim zasadę harmonizowania rozwoju, co może pomóc w wyrównywaniu narastającej dysproporcji i likwidacji barier rozwojowych.

Racjonalność struktury systemu osadniczego gminy powinna wynikać z działań rozwojowych, modernizacyjnych i porządkujących, możliwych do zrealizowania w skali lokalnej, za pośrednictwem samorządu, który winien być wyposażony w nowe kompetencje, jak też środki działania. W okresie najbliższych lat nie przewiduje się zmiany hierarchii jednostek osadniczych.

14.4. Podstawowe kierunki polityki zagospodarowania przestrzennego gminy oraz zasady zagospodarowania jednostek osadniczych, dla których przewiduje się opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Przyjmuje się generalną zasadę – sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla zamieszkałych jednostek osadniczych z terenu gminy Pelczyce, zgodnie z procedurą przewidzianą ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2003 r. Nr 81 poz.717).

Planami miejscowymi należy objąć obszary położone poza terenami zurbanizowanymi, na których realizowane będą inwestycje celu publicznego, w tym z zakresu infrastruktury technicznej, których lokalizacja przewidywana jest poza pasami technicznymi dróg publicznych, lub wiąże się z poszerzeniem istniejącego terenu poza geodezyjne granice działki.

Jednocześnie wskazuje się na potrzebę sporządzenia planistycznych opracowań branżowych z zakresu: energetyki i zaopatrzenia w ciepło, zintegrowanej gospodarki wodno-ściekowej, komunikacji i dróg gminnych, zagospodarowania turystycznego, restrukturyzacji funkcji rolniczej, kształtowania przestrzeni publicznej.

14.4.1. Kierunki kształtowania przestrzeni gminnej

- Lokalizację urządzeń infrastruktury społecznej z zakresu ogólnej obsługi administracyjnej, socjalnej, finansowej, prawnej itp. przewiduje się w mieście Pelczyce;
- Obsługę tras komunikacyjnych – we wskazanych terenach, głównie wzdłuż przewidywanej do modernizacji i rozbudowy (planowane obejście drogowej miasta Pelczyce) drogi wojewódzkiej nr 151.
- Lokalizację inwestycji sfery gospodarczej, przewiduje się w pierwszej kolejności na terenach nieużytkowanych ośrodków produkcyjno-usługowych byłych jednostek uspołecznionego rolnictwa, które należy poddać rekultywacji, rewaloryzacji bądź modernizacji (przekształceniom), lub ich bezpośrednim sąsiedztwie, z zachowaniem wymogów zrównoważonego rozwoju i przepisów prawa budowlanego oraz przepisów branżowych.

14.4.2. Kształtowanie struktur przestrzennych wewnątrzosiedlowych

W zakresie kształtowania struktur przestrzennych wewnątrzosiedlowych ustala się:

- 1) koncentrację zabudowy z wykorzystaniem rezerw terenowych, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego (należy zastosować postulowane kierunki zagospodarowania terenów objętych strefami ochronnymi, zgodnie z wytycznymi niniejszego Studium);
- 2) rekultywację i rehabilitację terenów byłych ośrodków produkcyjno-usługowych jednostek rolnictwa uspołecznionego (PGR, RSP, SKR, GS) wraz z przyległymi terenami – zespołami zieleni komponowanej;
- 3) adaptację niewykorzystanego zagospodarowania i zainwestowania na inne pożądane cele z poszanowaniem interesu osób trzecich, zachowaniem wymogów ochrony środowiska, w ramach wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich;
- 4) dostosowanie nowej zabudowy do istniejących regionalnych form architektury, użycie do realizacji inwestycji rodzimych materiałów budowlanych, wzbogacenie krajobrazu poprzez rozbudowę i kształtowanie zespołów zieleni komponowanej z elementami małej architektury;
- 5) dla potrzeb kształtowania polityki przestrzennego zagospodarowania jednostek osadniczych wyróżnia się następujące kategorie obszarów:
 - a) Obszary zurbanizowane, wymagające rekultywacji, rehabilitacji lub rekultywacji, a w tym:
 - **A** – tereny wymagające przekształceń i ulepszenia,
 - **B** – tereny zabudowane, wskazane do ponownego zagospodarowania,
 - **C** – tereny zieleni komponowanej;
 - b) **D** – obszary, które mogą być przeznaczone pod zorganizowaną działalność inwestycyjną;
 - c) **E** – obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową, wynikającą z potrzeb wspólnoty samorządowej, jak i pod budownictwo komercyjne;
 - d) **F** – obszary przeznaczone i obszary, które mogą być przeznaczone pod zagospodarowanie turystyczno-wypoczynkowe, letniskowe, rekreacyjno-sportowe;
 - e) **G** – obszary przeznaczone pod buforowe strefy ochronne;
 - f) **H** – obszary przeznaczone pod zalesienie;
 - g) **I** – obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, wyłączone z zabudowy;

- h) **Z** – tereny wysokiej zieleni osiedlowej, ogrodów przydomowych i ogrodów działkowych.

14.4.3. Charakterystyka terenów według jednostek osadniczych

1.1. PEŁCZYCE

- 1.A.1.** – Stare Miasto wraz ze wzgórzem zamkowym; obszar objęty strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej; otoczenie od strony wschodniej objęte strefą ochronną „E” ekspozycji – teren wyłączony spod trwałej zabudowy, wskazane uporządkowanie terenów otwartych⁴⁸;
- 1.A.2.** – Klasztor pocysterski wraz z folwarkiem klasztornym – przekształcenia w kierunku adaptacji terenu i obiektów pod potrzeby centrum turystyki z zapleczem hotelarsko-gastronomicznym, bazą informacyjną, bazą sprzętu pływającego, obiektami sanitarnymi i innymi obiektami usługowymi podporządkowanymi funkcji turystyczno-rekreacyjnej i sportowej; obszar objęty strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej; konieczność przeprowadzenia kompleksowych badań archeologiczno-architektonicznych;
- 1.A.3/C.** – Cmentarz żydowski – teren wymagający rekultywacji i rehabilitacji; objęty strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej;
- 1.B.1.** – Nowe Miasto – rewaloryzacji i rekultywacja przestrzeni publicznej; stopniowa modernizacja zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w kontekście stworzenia ładu przestrzennego; teren objęty strefą „B” ochrony konserwatorskiej;
- 1.B.2.** – Teren północnego folwarku klasztornego przy ulicy Starogrodzkiej – ochronie podlega rozplanowanie i układ przestrzenny zabudowy, bez konieczności ochrony budynków – teren objęty strefą „B” ochrony konserwatorskiej;
- 1.B.3.** – Teren zabudowy dawnego folwarku przy ul. Kościuszki – Pionierów; objęty strefą „B” ochrony konserwatorskiej;
- 1.B.4.** – Teren zabudowy dawnego folwarku Klukowo przy ul. Kościuszki; objęty strefą „B” ochrony konserwatorskiej;
- 1.B.5.** – Teren pod stację bazową telefonii cyfrowej i obiekt nadawczy UKF;
- 1.C.1.** – Teren cmentarza komunalnego wraz z kaplicą i ogrodzeniem; objęty strefą ochronną zieleni komponowanej do dalszego użytkowania;

⁴⁸ Docelowo obszar zieleni komponowanej podkreślający zabytkowy układ urbanistyczno-architektoniczny.

- 1.A.4. – Teren objęty zmianami planu miejscowego⁴⁹, oznaczony na rysunku planu symbolem **A60aKS, U** – adaptacja;
- 1.A.5. – Teren objęty zmianami planu miejscowego⁴⁹, oznaczony na rysunku planu symbolem **A33aU** – adaptacja;
- 1.F.1. – Teren objęty zmianami planu miejscowego⁴⁹, oznaczony na rysunku planu symbolem **A48** – adaptacja wraz z korektą terenów położonych poza obszarem zmiany, oznaczonych symbolem **08KK** – tereny kolei na tereny komunikacyjne – **D** – obejście drogowe miasta Pelczyce;
- 1.D. – Tereny komunikacyjne, zachodnie obejście drogowe miasta Pelczyce – droga wojewódzka nr 151 z wykorzystaniem terenów kolejowych (była linia kolejowa Barlinek – Pelczyce – Choszczno); droga winna spełniać warunki techniczne określone branżowymi aktami prawnymi; po zachodniej stronie projektowanego obejścia drogowego wyznacza się teren pasa technicznego przestrzeni publicznej o miąższości 150-200 m, przeznaczony pod lokalizację pasa drogowego, elementów komunalnej infrastruktury technicznej, lokalizację tranzytowych linii wysokich napięć (kablowa linia 110 kV łącząca GPZ-Barlinek z GPZ-Choszczno), gazociągów tranzytowych, obiektów obsługi tras komunikacyjnych, obiektów obsługi podróży⁵⁰; tereny położone w sąsiedztwie pasa technicznego w przyszłości mogą być przeznaczone pod skoncentrowaną działalność inwestycyjną; wszelkie działania w obszarze winny być poprzedzone szczegółowymi branżowymi opracowaniami planistycznymi;
- 1.F.2. – Budowa szlaku wodnego łączącego jeziora: Duży Pelcz – Mały Pelcz – Stawno – Panińskie – Młyńskie – Bolewickie – Jan z systemem wodnym położonym poza granicą gminy Pelczyce (rzeka Mała Ina – Ina – Odra) z towarzyszącą infrastrukturą sportowo-rekreacyjną;
- 1.G. – Obszary przeznaczone pod buforowe strefy ochronne głównych zbiorników i cieków wodnych w celu ich ochrony i utworzenia przestrzeni publicznej; wymagane branżowe opracowanie planistyczne będące podstawą gospodarki gruntami i zagospodarowania terenów przywodnych; zalecana miąższość strefy ca 200-250 m od linii brzegowej jeziora Pelcz Duży i 100 m dla pozostałych

⁴⁹ Uchwała Rady Miejskiej w Pelczycach Nr XXI/175/97 z dnia 27 listopada 1997 r. (Dz.Urz. Woj. Gorzowskiego Nr 1 poz. 3).

⁵⁰ Do czasu opracowania koncepcji programowo-przestrzennej i planu zagospodarowania przestrzennego pod budowę obejścia drogowego i pasa technicznego należy wstrzymać sprzedaż gruntów Skarbu Państwa dla osób fizycznych.

zbiorników wodnych; dla wskazanych w ramach strefy terenów zagospodarowania turystyczno – rekreacyjnego postuluje się zachowanie nieprzekraczalnej linii zabudowy od strefy brzegowej jezior – 50m w stosunku do zabudowy mieszkaniowej, letniskowej bądź usługowej , która nie jest funkcjonalnie związana z obsługą turystyki wodnej i przywodnej; opracowując założenia programowo-przestrzenne dla wymienionych obszarów należy uwzględnić wnioski zawarte w protokołach z przeglądów nieruchomości w ramach realizacji „Umów o współpracy...” między gminą Pełczyce a Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa O/T Szczecin.

1. E. – Teren nowoprojektowanej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w rejonie ulicy Pionierów i jeziora Krzywe

1. W zakresie przeznaczenia terenu dopuszcza się lokalizację:

- zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wolnostojącej, szeregowej, bliźniaczej i grupowej,
- zabudowy usługowej o charakterze nieuciążliwym związanej z handlem, gastronomią, hotelarstwem, ochroną zdrowia, kulturą, oświatą, sportem i rekreacją,
- nadziemnej i podziemnej infrastruktury technicznej,
- dróg wraz z elementami ich wyposażenia,
- zieleni urządzonej.

2. W zakresie ochrony środowiska i przyrody:

- ustala się, że obszar objęty planem znajduje się w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu „C” Barlinek, dla którego obowiązują ograniczenia i zakazy wynikające z przepisów odrębnych;
- nakazuje się odprowadzenie ścieków sanitarnych do sieci kanalizacji sanitarnej.

STAWIN

- 1.1.B. – Teren ośrodka produkcji zwierzęcej , wskazany do przekształceń i ponownego zagospodarowania; możliwa zmiana funkcji terenu; obszar może być przeznaczony pod zorganizowaną działalność inwestycyjną , pod warunkiem zachowania wymogów ochrony środowiska i przepisów prawa budowlanego;
- 1.1.A. – Teren byłego zespołu dworsko-folwarcznego, w części znacznie zdewastowany, wskazany do przekształceń i rehabilitacji.

BĘGARDOWO

- 2.A.1. – Teren położony w centralnej części miejscowości (ośrodek podmiotu rolnego) wymagający rewaloryzacji i zagospodarowania; teren podwórza folwarcznego i zespół dworsko-folwarczny w strefie ochrony konserwatorskiej „B”;
- 2.A.2. – Teren położony po wschodniej stronie miejscowości (ośrodek produkcyjny podmiotu rolniczego), aktualnie wymaga rewaloryzacji i zagospodarowania;
- 2.C.1. – Zieleń komponowana - park podworski z przyległymi terenami i nasadzeniami alejowymi głównej ulicy wiejskiej; wymaga prac rekultywacyjno-rewaloryzacyjnych; obszar w strefie ochronnej zespołu zieleni komponowanej;
- 2.C.2. – Teren przykościelny (w strefie „A” ochrony konserwatorskiej) oraz teren cmentarza parafialnego do adaptacji;
- 2.E. – Tereny nowoprojektowanego budownictwa mieszkalnego lokalizuje się w północnej części wsi, przy drodze powiatowej nr 233;
- 2.F. – Teren boiska sportowego do adaptacji i zagospodarowania;
- 2.D.1. – Wyznacza się tereny pod zorganizowaną działalność inwestycyjną między drogą a ośrodkiem produkcji zwierzęcej;
- 2.D.2. – Szkoła do adaptacji (rozbudowa o halę sportową).

2.1. BĘDARGOWIEC

- 2.1.B.** – Zabudowa folwarczna zdewaloryzowana w złym stanie technicznym; teren wymaga zabiegów rehabilitacyjno-rewaloryzacyjnych; po uporządkowaniu może być miejscem skoncentrowanej działalności inwestycyjnej;
- 2.1.C.** – Teren zieleni komponowanej – zespół dworsko-parkowy, wskazany do rekultywacji i renowacji, objęty strefą ochrony konserwatorskiej.

3. BOGUSZYNY

- 3.A.1.** – Teren ośrodka produkcyjno-usługowego, położony we wschodniej części terenów zainwestowanych, wymagający przekształceń, rehabilitacji, a część północna – rekultywacji; wskazane jest uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej, głównie zabezpieczenie przed przedostawaniem się odcieków z obiektów produkcyjnych i nieoczyszczonych wód opadowych do gruntu i wód otwartych; teren objęty strefą ochrony konserwatorskiej „A”;
- 3.A.2.** – Teren ośrodka produkcyjno-gospodarczego, który wymaga prac rewaloryzacyjnych, objęty jest strefą ochrony konserwatorskiej „B”;
- 3.C.1.** – Teren zieleni komponowanej – park podworski krajobrazowy, wymaga prac rewaloryzacyjno-rekultywacyjnych – strefa ochrony założeń zieleni komponowanej;
- 3.C.2.** – Teren cmentarza polowego do rewaloryzacji – strefa ochrony założeń zieleni komponowanej;
- 3.F.** – Teren boiska sportowego do adaptacji i zagospodarowania.

Wskazana jest budowa zatoki autobusowej w centrum wsi.

3.1. BUKWICA

- 3.1.B.** – Tereny ośrodków produkcyjno-gospodarczych byłego PGR; obiekty w znacznym stopniu zniszczone; teren wskazany do przekształceń i ponownego zagospodarowania;
- 3.1.C.** – Zespół dworsko-parkowy zakwalifikowany do wpisania do rejestru zabytków, wskazany do rekultywacji i rehabilitacji; objęty strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej.

4. BOLEWICE

- 4.B.** – Tereny ośrodka usługowo-produkcyjnego wskazane do rewaloryzacji i ponownego zagospodarowania;

- 4.C.1. – Pozostałość założenia dworsko-parkowego przylegającego do dawnego kościoła i cmentarza przykościelnego – tereny objęte strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej „A”; wymagane prace rewaloryzacyjno-rehabilitacyjne;
- 4.C.2. – Adaptacja terenów cmentarza komunalnego;
- 4.F. – Teren boiska sportowego do adaptacji i zagospodarowania.

5. BRZYCZNO

- 5.A. – Teren ośrodka produkcyjnego, wskazany do przeprowadzenia prac rewaloryzacyjno-adaptacyjnych;
- 5.C. – Teren zieleni komponowanej – park krajobrazowy z zespołem dworskim, wskazany do rehabilitacji, objęty strefą ochrony założeń zieleni komponowanej.

6. CHRAPOWO

- 6.A. – Adaptacja terenów zmienionych Uchwałą Nr XXXI/177/97 Rady Miejskiej w Pelczycach z dnia 27 listopada 1997 r.;
- 6.C.1. – Teren parku podworskiego (zakwalifikowany do wpisania do rejestru zabytków), wymagający rehabilitacji, a w części rekultywacji, objęty strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej;
- 6.C.2. – Kościół wraz z terenem dawnego cmentarza przykościelnego zakwalifikowany do wpisania do rejestru zabytków wymagający w części rehabilitacji, objęty strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej;
- 6.E. – Tereny nowej zabudowy mieszkaniowej wzdłuż drogi powiatowej nr 222.

6.1. WIERZCHNO

- 6.1.B./D. – Teren wskazany do rewaloryzacji wraz z rezerwą terenu pod skoncentrowaną działalność inwestycyjną, w tym obiekty obsługi tras komunikacyjnych;
- 6.1.C. – Teren zespołu dworsko-parkowego z aleją dojazdową od strony południowej, wskazany do rewaloryzacji i zagospodarowania, wpisany do rejestru zabytków, objęty strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej;
- 6.1.H. – Teren byłego składowiska odpadów komunalno-produkcyjnych, przeznaczony do rekultywacji w kierunku leśnym; część zrehabilitowanego terenu może być przeznaczona pod działalność inwestycyjną;
- 6.1.B.2. – Tereny skoncentrowanej działalności inwestycyjnej i budownictwa mieszkaniowego.

7. JAGÓW

- 7.A. – Tereny folwarczne (północny i południowy wpisany do rejestru zabytków, objęty strefą „B” ochrony konserwatorskiej) przeznaczone do przekształceń i rehabilitacji; możliwość zmiany funkcji w kierunku rozwoju drobnej przetwórczości oraz zagospodarowania turystycznego;
- 7.C.1. – Teren zespołu rezydencyjno-parkowego z reliktnymi wieżami dworskimi wskazany do przekształceń, rehabilitacji i rekultywacji (usunięcie elementów stacji paliw) z możliwością wykorzystania w zagospodarowaniu turystyczno-wypoczynkowym; park wraz z terenami dawnych ogrodów użytkowych; wpisany do rejestru zabytków, objęty strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej;
- 7.C.2. – Kościół wraz z terenem cmentarza przykościelnego, zakwalifikowany do wpisu do rejestru zabytków, objęty strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej;
- 7.E. – Tereny projektowanej zabudowy mieszkaniowej;
- 7.F.1. – Tereny zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego (łowisko specjalne z zapleczem budownictwa letniskowego);
- 7.F.2. – Teren boiska sportowego do adaptacji i zagospodarowania.

8. JAROSŁAWSKO

- 8.A. – Ośrodek wielkostadnej produkcji zwierzęcej; teren wskazany do przekształceń; możliwa zmiana funkcji pierwotnej, pod warunkiem zachowania wymogów ochrony środowiska i spełnienia warunków przewidzianych przepisami prawa budowlanego;
- 8.B. – Teren folwarczny, położony w północnej części wsi, z obiektami wpisanymi do ewidencji konserwatorskiej; aktualnie obiekty nieużytkowane; teren wskazany do przekształceń i rehabilitacji; możliwa zmiana funkcji terenu;
- 8.C.1. – Zespół zieleni komponowanej – park podworski, krajobrazowy z reliktnymi cmentarzami rodowymi, wskazany do rekultywacji i rehabilitacji, wpisany do rejestru zabytków, objęty strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej;
- 8.C.2. – Zespół zieleni przykościelnej z nieczynnym cmentarzem; kościół wraz z przyległymi terenami zakwalifikowany do wpisu do rejestru zabytków, wymaga prac rewaloryzacyjno-pielegnacyjnych, objęty strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej;
- 8.F. – Teren boiska sportowego do adaptacji.

9. KRZYŃKI

- 9.A. – Teren nieużytkowanego zespołu folwarczego, zakwalifikowany do przekształceń i rewaloryzacji; możliwa zmiana funkcji, pod warunkiem zachowania wymogów ochrony środowiska i spełnienia warunków przewidzianych przepisami prawa budowlanego; zespół zakwalifikowany do wpisania do rejestru zabytków, objęty strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej;
- 9.C.1. – Teren zespołu zieleni komponowanej – park podworski (krajobrazowy) z relikami cmentarza rodowego i dworem, wskazany do przekształceń, rehabilitacji i rewitalizacji; możliwa zmiana funkcja pod potrzeby zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego;
- 9.C.2. – Kościół wraz z terenami dawnego cmentarza przykościelnego, zakwalifikowany do wpisu do rejestru zabytków, objęty strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej;
- 9.E. – Tereny przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe;
- 9.F.1. – Teren zespołu zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego i edukacyjnego do adaptacji, objęty strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej;
- 9.F.2. – Teren pola namiotowego, wskazany do przekształceń i rehabilitacji; adaptacja pod potrzeby funkcji turystycznej;
- 9.F.3. – Teren zabudowy letniskowo-rekreacyjnej.

10. LUBIANA

- 10.A. – Teren ośrodków produkcyjno-usługowych jednostki rolniczej, wskazany do przekształceń i rehabilitacji z dotychczasowym przeznaczeniem dla funkcji rolniczej; zabudowa folwarczna wraz z podwórzem wpisana do rejestru zabytków, objęta strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej;
- 10.C.1. – Teren zieleni komponowanej – rozległy przypałacowy park podworski (krajobrazowy), wskazany do rehabilitacji; zespół pałacowo-parkowy wpisany do rejestru zabytków; objęty strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej;
- 10.C.2. – Cmentarz komunalny – adaptacja;
- 10.C.3. – Teren dawnego cmentarza przykościelnego, objęty strefą ochrony założeń zieleni komponowanej;
- 10.F. – Teren przyszkolny z przeznaczeniem na rozbudowę obiektów sportowych – boisko do gier zespołowych.

11. LUBIANKA

- 11.A.** – Zespół folwarczny i dworsko-parkowy (zakwalifikowany do wpisu do rejestru zabytków), wskazany do przekształceń i adaptacji dla funkcji rolniczej; objęty strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej;
- 11.C.** – Droga dojazdowa do majątku – szpaler jesionowo-kasztanowcowy objęty strefą ochronną;
- 11.F.** – Teren wskazany pod lokalizację wiejskiego boiska sportowego.

12. ŁUGOWO

- 12.F.1.** – Teren zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego według zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Uchwała nr XX/154/2001 Rady Miejskiej w Pelczycach z dnia 29 marca 2001 r.) z przeznaczeniem pod lokalizację zabudowy mieszkalnej i letniskowej⁵¹;
- 12.F.2.** – Tymczasowe zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne do adaptacji, po przeprowadzeniu procedury formalno-prawnej przewidzianej ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, z dopuszczeniem zabudowy letniskowej na działkach o nr 82/1, 82/11, 82/3, 82/4, 82/5, 82/6⁵²;
- 12.F.3.** – Tymczasowe zagospodarowanie rekreacyjno-wypoczynkowe na działkach rolniczych; o możliwości zmiany funkcji tereny zadecyduje branżowe opracowanie specjalistyczne i miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego na działkach o nr 80/10, 80/11⁵³;

13. SARNIK

- 13.A./C.2.** – Teren zachodniego folwarku wskazany do przekształceń i ulepszenia; możliwość zmiany funkcji pod warunkiem zachowania wymogów ochrony środowiska;
- 13.C.2.** – Kościół (wpisany do rejestru zabytków) wraz z terenem cmentarza przykościelnego i pomnikiem poświęconym żołnierzom – mieszkańcom wsi, którzy zginęli w czasie I wojny światowej; obszar objęty strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej;
- 13.B.** – Teren dziedzina folwarcznego wschodniego (obiekt objęty strefą „B” ochrony konserwatorskiej), wskazany do rehabilitacji w ramach funkcji rolniczej;

⁵¹ Do opisu włączono tereny położone w obrębie Będargowo.

⁵² Trwałą zabudowę należy lokalizować w jak największej odległości od brzegu jeziora; nieprzekraczalna linia zabudowy od linii brzegowej w tym kompleksie wynosi 20 m.

⁵³ Postulowana nieprzekraczalna linia zabudowy letniskowej od brzegów jeziora minimum 40 m.

- 13.C.1. – Tereny zieleni komponowanej – zespół dworsko-parkowy, wskazany do rehabilitacji i rekultywacji (ruiny pałacu z końca XIX w.);
- 13.F. – Teren boiska sportowego do adaptacji;
- 13.C.3. – Teren dawnego cmentarza polowego do rekultywacji; objęty strefą ochrony założenia zieleni komponowanej;
- 13.D. – Tereny wskazane pod zorganizowaną działalność inwestycyjną;
- 13.A.2. – Kuźnia podcieniowa – obiekt o charakterze zabytkowym; wskazana modernizacja i rehabilitacja z przeznaczeniem na obiekt rekreacyjno-turystyczny.

13.1. LYSKOWO

- 13.1.A. – Teren zespołu folwarcznego wskazany do rehabilitacji i rekultywacji; możliwość rozszerzenia funkcji terenu;
- 13.1.B. – Teren byłej ферmy bydła opasowego, do przekształceń i rekultywacji z wykorzystaniem pod rozwój funkcji pozarolniczych;
- 13.1.G. – Tereny strefy buforowo-ochronnej jeziora Pelcz, wymagane opracowanie planistyczne obejmujące obszar wokół jeziora; w ramach strefy zostaną wyznaczone tereny zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego, sportowego i publicznej zieleni komponowanej (obręb: Sarnik, Nierporowice, Krzynki, Bedargowo, Ługowo, Trzęsacz i miasto Pelczyce);
- 13.1.E./F. – Adaptacja terenów zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego i sportowego oraz zieleni komponowanej i ciągów spacerowych zgodnie z Uchwałą Rady Miejskiej w Pelczycach z dnia 27 listopada 1997 r. Nr XXXI/176/97.

14. NADARZYN

- 14.A.1. – Teren (wschodniego) ośrodka produkcyjno-usługowego wskazany do przekształceń i rehabilitacji, pozostający w zagospodarowaniu funkcji rolniczej;
- 14.A.2. – Tereny przemysłu rolnego wskazane do rehabilitacji i przekształceń, pozostają w zagospodarowaniu funkcji rolniczej;
- 14.A.3. – Teren (zachodniego) ośrodka produkcyjno-usługowego z bazą magazynową, wymaga rehabilitacji i rewaloryzacji, pozostaje w zagospodarowaniu funkcji rolniczej;
- 14.C.1. – Tereny zieleni komponowanej – krajobrazowy park z pałacem, zakwalifikowane do wpisania do rejestru zabytków, objęte strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej;

- 14.C.2.** – Kościół wraz z terenem dawnego cmentarza przykościelnego, wpisany do rejestru zabytków, objęty strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej,

15. NIESPOROWICE

- 15.B.** – Teren dwupodwórzowego pierwotnego założenia folwarcznego (postępująca ruina), wskazany do przekształceń i rewaloryzacji i ponownego zagospodarowania z możliwością zmiany funkcji terenu,
- 15.A.** – Teren zespołu budynków produkcyjnych, opuszczonych, wskazany do przekształceń i ponownego zagospodarowania,
- 15.C.1.** – Park podworski wymagający prac rekultywacyjno-rewaloryzacyjnych (objęty strefą ochrony zieleni komponowanej),
- 15.C.2.** – Cmentarz polowy objęty strefą ochrony zieleni komponowanej,
- 15.C.3.** – Kościół (wpisany do rejestru zabytków) wraz z terenem cmentarza przykościelnego, objęte strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej,

16. PLOTNO

- 16.A./C.** – Zespół dworsko-palacowo-parkowy z dziedzińcem folwarcznym (zakwalifikowany do wpisania do rejestru zabytków), wskazany do przekształceń i rehabilitacji, pozostaje w zagospodarowaniu funkcji rolniczej,
- 16.C.** – Tereny zieleni komponowanej z cmentarzem polowym, wskazane do rekultywacji i rewaloryzacji,
- 16.F.** – Teren boiska sportowego do adaptacji

UWAGA: wymagana regulacja stosunków wodnych.

17. PRZEKOLNO

- 17.A.1./C.** – Teren zespołu folwarcznego (zachodniego) z zespołem dworsko-parkowym, (wpisanym do rejestru zabytków, objęty strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej) i terenami ośrodka produkcyjnego, wskazane do przekształceń i rehabilitacji; rewaloryzacja części terenu i przywrócenie wartości użytkowej dla funkcji rolniczej; teren objęty strefą „B” ochrony konserwatorskiej,
- 17.A.2.** – Teren zespołu folwarcznego (wschodni), wskazany do przekształceń i rehabilitacji, możliwa zmiana funkcji terenu dla potrzeb turystycznego zagospodarowania; teren objęty strefą „B” ochrony konserwatorskiej,

- 17.C.1. – Kościół, wpisany do rejestru zabytków, wraz z terenem dawnego cmentarza przykościelnego, z pomnikiem poświęconym żołnierzom – mieszkańcom wsi poległym w czasie I wojny światowej;
- 17.B. – Ruiny zabudowań gospodarczych wskazane do rehabilitacji i ponownego zagospodarowania;
- 17.F. – Teren boiska sportowego do zagospodarowania i urządzenia.

18. TRZĘSACZ

- 18.B. – Teren zespołu dworsko-folwarcznego o znacznej dewastacji substancji kubaturowej, przeznaczony do rewaloryzacji i rekultywacji z możliwością zmiany funkcji terenu; teren pozostaje poza zainteresowaniem konserwatora zabytków.

15. KARTY MIEJSCOWOŚCI

1. PELCZYCE

1) Nazwa miejscowości: **PELCZYCE**

2) Nazwy dawne: **BERNSTEIN (do 1945 r.),**

3) Lokalizacja

Miasto położone w centralnej części gminy, przy drodze wojewódzkiej nr 151.

4) Historia (zarys)

Początki Pelczyc sięgają wczesnego średniowiecza, kiedy to w X-XII w. na wyspie jez. Panieńskiego (obecnie: cyplu przy wschodnim brzegu) istniał gród obronny wchodzący, prawdopodobnie, w skład państwa Pyrzyczan. Gród dawał schronienie ludności dwóch osad: jednej położonej na wyspie na pd. od grodu (z niej wyrosło tzw. Stare Miasto) i drugiej, służebnej, położonej na wschodnim brzegu jeziora (z niej powstało Nowe Miasto). Około 1260 r. rycerze Lippold II i Teodoryk von Behr nadali osadzie prawa miejskie i ok. 120 łanów ziemi. Znak herbowy rodziny Behr – niedźwiedź – jest przedstawiony na najstarszej znanej pieczęci miasta (XVI w.) jako stojący na kamieniu, wsparty przednimi łapami o drzewo, a także w herbie miasta (znanym od pocz. XVI w.) - stojący na zielonym wzgórzu pod dębem.

Przynależność państwowa ziemi pelczyckiej zmieniała się w ciągu dziejów wielokrotnie. Pelczyce były: polską kasztelanią (do 1240 r.), wchodziły w skład Księstwa Pomorskiego Gryfitów, Brandenburgii (od 1280 r.), ponownie Księstwa Pomorskiego (kupione przez Ottona IV w 1298 r.), Polski (przyłączone przez Kazimierza Wielkiego), państwa krzyżackiego (w XV w.) i ponownie Brandenburgii (od 1478 r.). W 1485 r. miasto zostało oddane w lenno rodzinie Waldowów (pochodzących z Bawarii), a wkrótce Hans von Waldow zasłynął jako jeden z nękających Pomorze rycerzy – rabusiów.

Ok. 1280 r. w Pelczycach został osadzony zakon cysterek, podległy biskupowi kamieńskiemu. Ich domem macierzystym był klasztor w Szczecinie, opiekę pełnił klasztor męski w Kołbaczu. Uposażenie zakonu pelczyckiego stanowiło jezioro Panieńskie, grodzisko wraz z kmieciami, w następnych latach dodano ziemie sąsiednich wiosek, młyny, grunt pod budowę klasztoru, kolejne jeziora. W 1537 r. po sekularyzacji dóbr klasztornych Waldowie przejęli dobra pocysterskie tworząc własne dwa duże majątki. W następnych latach odbierali stopniowo ziemie i przywileje miastu. Umacnianie pozycji ekonomicznej rodu kosztem mieszczaństwa stało się zarzewiem dwustuletniego konfliktu, doprowadzając do rebelii

(ok. 1700 r.) oraz do upadku znaczenia miasta. Liczne pożary i klęski sprawiły, że ludność Pełczyc w 1719 r. stanowiło 635 osób, miasto posiadało zaledwie 34 domy z dachówką, 50 krytych słomą i 33 pustki. Spory rycerstwa z mieszczaństwem zakończył król Fryderyk Wilhelm I odkupując w 1728 r. posiadłości Waldowów i nadając Pełczycom status miasta królewskiego. W 1744 r. z dawnych dóbr klasztornych utworzono odrębną domenę z siedzibą urzędnika królewskiego i generalnego dzierżawcy, która istniała do 1929 r. Od pocz. XIX w. następował stopniowy rozwój miasta jako ośrodka rolniczo-hodowlano-rzemieślniczego, liczba mieszkańców zwiększyła się z 887 na początku wieku, do 2126 w 1855 r. Tereny miejskie obejmowały 1616 ha oraz 7 dużych gospodarstw rolnych. Jedynymi zakładami były młyny i młeczarnia. W 1828 r. zbudowano szkołę dla dziewcząt, w 1851 szkołę miejską, w 1857 założono dom dla sierot. W 1850 r. w mieście żyło 65 Żydów, istniała synagoga i cmentarz żydowski. Od początków Reformacji aż do 1945 r. na ziemi pełczyckiej dominował protestantyzm. Katolicy ponownie pojawili się w 1855 r. (13 osób) i ich liczba stopniowo rosła – byli to głównie polscy robotnicy sezonowi.

W czasie II wojny światowej w majątkach rolnych pracowali robotnicy przymusowi. Na początku lutego 1945 r. Pełczyce zostały zajęte przez wojska radzieckie. Po wojnie, z przyczyn technicznych, miasto straciło ok. 50% zabudowy, utrzymał się charakter miasta, w którym nadal połowa mieszkańców żyła z rolnictwa. We współczesnych Pełczycach rolnictwo utraciło znaczenie; przyszłość miasta – ze względu na unikalną w skali Pomorza Zachodniego fizjografię – związana jest z rozwojem turystyki.

5) Elementy funkcjonalne

- a) **Obiekty sakralne** – kościół kamienno-murowany z XIII w., przebudowany w XV w. i w 1 poł. XVIII w. (na planie krzyża greckiego) z wieżą ryglową z 1729 r.;
- b) **Klasztor pocysterski** – z poł. XIV w. – pozostałości poklasztorne w postaci przebudowanego w XVI w. skrzydła zachodniego wraz z zespołem pofolwarcznym (XVI w.);
- c) **Ratusz** z 1792 r. w Rynku Bursztynowym (Nowe Miasto);
- d) **Nekropolie:**
 - Cmentarz komunalny z kaplicą cmentarną z XIX/XX w.;
 - Cmentarz żydowski (nieczynny);
- e) **Struktura zabudowy dawnego Starego Miasta** – byłe grodzisko z XI-XII w., z byłym wzgórzem zamkowym, kościołem (op.cit.) i cmentarzem;

- f) Zespoły zabudowy dawnych folwarków – przyklasztornego przy ul. Stargardzkiej, przy ul. Kościuszki i Pionierów oraz byłego folwarku Klukowo (ul. Kościuszki).

6) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

a) Strefa ścisłej ochrony „A”:

- Stare Miasto wraz z wzgórzem zamkowym (w miejscu tym usytuowana jest plebania kościelna);
- Klasztor pocysterski wraz z folwarkiem klasztornym (konieczne jest przeprowadzenie kompleksowych badań archeologiczno-architektonicznych związanych z określeniem rozplanowania i zabudowy klasztoru cysterek);
- Cmentarz żydowski (nieczynny);

b) Strefa ochrony „B”:

- Nowe Miasto (z wyłączeniem terenów zdewaloryzowanych, zabudowanych budynkami wielomieszkaniowym etc.);
- Teren północnego folwarku d. klasztornego przy ul. Starogrodzkiej (ochronie podlega rozplanowanie i układ przestrzenny zabudowy, bez konieczności ochrony budynków);
- Zespół zabudowy d. folwarku przy ul. Kościuszki – ul. Pionierów;
- Zespół zabudowy d. folwarku Klukowo przy ul. Kościuszki;

c) Strefa ekspozycji „E”:

- Ekspozycja Starego Miasta i grodziska od strony wschodniej; teren wyłączony spod trwałej zabudowy, użytkowanie jak dotychczas: ogrody użytkowe, użytki rolne, nieużytki;

d) Strefa ochrony ziemi komponowanej:

- Cmentarz komunalny wraz z kaplicą cmentarną i ogrodzeniem oraz zielenią komponowaną.

7) Obiekty o wartościach kulturowych

Obiekt (funkcja pierwotna)	Adres	Materiał	Datowanie	Ochrona konserwator- ska	Doku- menta- cja
Kościół		Murowany – wieża ryglo- wa	XIII, XV, XVIII w.	Nr rejestru za- bytków 143	+
Klasztor po- cysterski, skrzydło za- chodnie	Ul. Starogrodzka	Murowany	2 poł. XIV w.	Nr rejestru za- bytków 302	+

Kaplica cmentarna	Cmentarz komunalny	Murowana	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Ratusz	Rynek Bursztynowy 2	Murowany	1792 r., lata 20-te XX w.	Nr rejestru zabytków 420	+
Dom	Ul. Armii Polskiej 2	Murowany	3-4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Armii Polskiej 4a	Murowany	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Armii Polskiej 5	Ryglowo-murowany	Koniec XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Armii Polskiej 6	Murowany	Pocz. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Armii Polskiej 7	Murowany	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Armii Polskiej 8	Murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Armii Polskiej 9	Murowany	Koniec XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Armii Polskiej 10	Murowany	3-4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Armii Polskiej 11	Ryglowo-murowany	2 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Armii Polskiej 13	Ryglowo-murowany	Koniec XVIII, pocz. XX w.	Do wpisu do rejestru	+
Dom	Ul. Armii Polskiej 16	Murowany	1 ćw. XX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Armii Polskiej 18	Murowany	1846-56 i 1896 r.	Do wpisu do rejestru	+
Dom	Ul. Armii Polskiej 19	Murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Armii Polskiej 26	Murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Armii Polskiej 28	Ryglowo-murowany	1 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Armii Polskiej 29	Murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Armii Polskiej 30	Murowany	1 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Armii Polskiej 31	Murowany	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Armii Polskiej 32	Murowany	Koniec XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Armii Polskiej 34	Murowany	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Armii Polskiej 36	Murowany	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Armii Polskiej 38	Murowany	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Boczna 1	Ryglowo-murowany	poł. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Boczna 3	Ryglowo-murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Boczna 5	Ryglowo-murowany	2 poł. XVIII w.	Do wpisu do rejestru	-
Dom	Ul. Boczna 7	Ryglowo-murowany	4 ćw. XIX w.	Do wpisu do rejestru	+
Budynek gospodarczy	Ul. Boczna 7	Murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	-
Dom	Ul. B. Chrobrego 1	Murowany	1 ćw. XX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. B. Chrobrego 3	Murowany	1 ćw. XX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. B. Chrobrego 6	Murowany	1 ćw. XX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. B. Chrobrego 9	Murowany	1 ćw. XX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. B. Chrobrego 10	Murowany	pocz. XX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. B. Chrobrego 16	Murowany	Lata 30-te XX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. B. Chrobrego 28	Murowany	1 ćw. XX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. B. Chrobrego 29	Murowany	Koniec XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. B. Chrobrego 33	Ryglowo-murowany	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+

Dom	Ul. B. Chrobrego 34	Ryglowo-murowany	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. B. Chrobrego 36	Ryglowo-murowany	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. B. Chrobrego 38	Murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. B. Chrobrego 40	Murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Budynek gospodarczy	Ul. B. Chrobrego 40	Murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Dworcowa 1	Murowany	1 ćw. XX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Dworcowa 4	Murowany	1 ćw. XX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Dworcowa 6	Murowany	1 ćw. XX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Dworcowa 8	Murowany	1 ćw. XX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Jeziorna 8	Murowany	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Jeziorna 9	Ryglowo-murowany	2 poł. XIX.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Jeziorna 10	Murowany	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Jeziorna 11	Ryglowo-murowany	2/3 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Jeziorna 16	Ryglowo-murowany	2 poł. XVIII w., koniec XIX w.	Do wpisu do rejestru	-
Dom	Ul. Jeziorna 17	Murowany	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Dom i budynek gospodarczy	Ul. Jeziorna 17A	Murowany	1926 r.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Jeziorna 18	Murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Jeziorna 19	Ryglowo-murowany	2/3 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Jeziorna 22	Ryglowo-murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Jeziorna 23	Ryglowy	2 poł. XVIII w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Jeziorna 24	Ryglowo-murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Jeziorna 29	Ryglowo-murowany	2/3 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Budynek gospodarczy	Ul. Jeziorna 29	Ryglowo-murowany	3/4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Jeziorna 30	Murowany	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Jeziorna 31	Ryglowo-murowany	2/3 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Plebania, dawniej szkoła	Ul. Kościelna 7a	Murowana	1890 r.	Nr rejestru zabytków 419	+
Dom	Ul. Kościuszki 8	Ryglowo-murowany	1 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Kościuszki 16 (dawny folwark Klukowo)	Ryglowo-murowany	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Dom i budynek inwentarski	Ul. Kościuszki 16 (dawny folwark Klukowo)	Murowany	Poł. XIX w.	Ewidencja	+
Budynek gospodarczy	Ul. Kościuszki 16 (dawny folwark Klukowo)	Murowany	2/3 ćw. XIX w.	Ewidencja	+

Stodoła	Ul. Kościuszki 16 (dawny folwark Klukowo)	Murowana	2-3 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Krótka 2	Murowany	Koniec XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Krótka 3	Ryglowo- murowany	XVIII/XIX w.	Do wpisu do rejestr	+
Dom	Ul. Krzywa 4	Murowany	1 ćw. XX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Ogrodowa 1	Murowany	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Domy	Ul. Ogródki nr 1,2,4,5,6,7,8	Murowane	Lata 20-30-te XX w.	Ewidencja	+
Dom, dawniej bu- dynek go- spodarczy	Ul. Pionierów 1 dawny folwark	Murowany	4 ćw. XX	Ewidencja	+
Budynek gospodarczy przybramny	Ul. Pionierów 1 dawny folwark	Murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Budynek gospodarczy	Ul. Pionierów 1 dawny folwark	Murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Budynek gospodarczy	Ul. Pionierów 1 dawny folwark	Murowany	1885 r.	Ewidencja	+
Magazyn	Ul. Pionierów 1	Murowany	1907 r.	Ewidencja	+
Stodoła	Ul. Pionierów 2	Ryglowa	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Rybacka 7	Ryglowo- murowany	4 ćw. XIX	Ewidencja	+
Dom	Ul. Rybacka 9	Ryglowo- murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Rybacka 13	Ryglowo- murowany	2 poł. XIX	Ewidencja	+
Dom	Ul. Rybacka 15	Ryglowo- murowany	3/4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Rybacka 17	Ryglowo- murowany	1857 r.	Ewidencja	+
Dom	Rynek Bursztynowy 1	Murowany	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Poczt	Rynek Bursztynowy 4	Murowana	XIX/XX w.	Do wpisu do rejestr	+
Dom	Ul. Starogrodzka nr 2-2a	Murowany	1 ćw. XX	Ewidencja	+
Dom	Ul. Starogrodzka 4	Murowany	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Starogrodzka 12	Ryglowo- murowany	1915 r.	Ewidencja	+
Spichlerz	Ul. Starogrodzka 13	Murowany	Poł. XVIII w.	Do wpisu do rejestr	+
Dom	Ul. Starogrodzka 14	Murowany	Pocz. XX	Ewidencja	+
Dom	Ul. Staromiejska 2	Murowany	1 ćw. XX	Ewidencja	+
Dom	Ul. Staromiejska 4	Ryglowo- murowany	2/3 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Staromiejska 5	Murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Staromiejska 6	Ryglowo- murowany	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Staromiejska 7	Murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Staromiejska 8	Ryglowo- murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+

Dom	Ul. Staromiejska 14	Ryglowo-murowany	1 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Ul. Staromiejska 16	Murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Stodoła	Ul. Wiejska 3 Dawniej folwark Stawiny	Murowana	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Stodoła	Ul. Wiejska 3 Dawniej folwark Stawiny	Murowana	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+

8) Postulowane programy badawcze, dokumentacje

- **Stare Miasto** – studium urbanistyczno-konserwatorskie;
- **Klasztor pocysterski** – skrzydło zachodnie – karta ewidencyjna;
- **Folwark, ul. Kościuszki 16** – karta założenia folwarcznego;
- **Folwark, ul. Pionierów 1** – karta założenia folwarcznego;
- **Dom, ul. Boczna 5** – karta ewidencyjna;
- **Dom, ul. Boczna 7** – karta ewidencyjna;
- **Dom, ul. Jeziorna 16** – karta ewidencyjna;
- **Dom, ul. Jeziorna 22** – karta ewidencyjna;
- **Dom, ul. Jeziorna 29** – karta ewidencyjna.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE ŚRODOWISKO KULTUROWE OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ

PEŁCZYCE SKALA 1:10 000, MAPA NR

2. BĘDARGOWO

- 1) Nazwa miejscowości:** BĘDARGOWO
- 2) Nazwy dawne:** GROSS MANDELKOW (do 1945 r.)
- 3) Pierwsza wzmianka:** 1310 r. – wieś rycerska
- 4) Lokalizacja**

Wieś położona przy drodze powiatowej nr 233 (Pelczyce – Jarosławsko), na południowy-wschód od Pelczyc, w odległości ca 5 km.

5) Historia (zarys)

Będargowo jest wsią o średniowiecznej metryce; pierwsza wzmianka pochodzi z 1310 r. kiedy to wymieniany jest proboszcz Fryderyk; w 1337 r. wieś wymieniana jest w Landbuchu nowomarchijskim margrabiego Ludwiga i liczyła wówczas 70 łanów. Wieś została zniszczona w 1444 r. podczas wojny z Krzyżakami i jako ziemia opuszczona stała się własnością rodziny v. Pariss (Paries). Dopiero pod koniec XVI w. Będargowo zostało odbudowane, wówczas także powstał nowy kościół (lub odbudowano zniszczony). W wyniku konseksji rodzinnych w 1720 r. majątek w Będargowcu przechodzi na rodzinę von Bornstedt (w jej posiadaniu do roku 1820). Folwark powstał prawdopodobnie na pocz. XIX w.; w latach 1820-40 należał do Johanna W. Möllera, a od 1856 r. do – pochodzącej z Niderlandów – rodziny v. Kühcke. Na pocz. XX w. zbudowano dwór. W 1928 r. wieś liczyła 499 mieszkańców. Największe gospodarstwa chłopskie w Będargowie liczyły po 26-35 ha (były tylko 4 takiej wielkości). W 1933 r. ostatni właściciel folwarku (narodowości żydowskiej) sprzedał ziemię i budynki swoim pracownikom. Wiele z obiektów gospodarczych zostało już wówczas zaadaptowanych na cele mieszkalne, inne przebudowano. Po II wojnie światowej majątek zajęli osadnicy; w 1952 r. powstała tu RSP. Obecnie w zasobach AWRSP częściowo wydzielone spółce z kapitałem zagranicznym.

6) Elementy funkcjonalne

- a) Obiekty sakralne** – kościół murowany z XV/XVI w. przebudowany w XIX w. (z kamiennym ogrodzeniem) – renesansowy;
- b) Nekropolie** – cmentarz przykościelny poewangelicki;
- c) Obiekty folwarczne** – 2 podwórza gospodarcze rozdzielone drogą wiejską;
- d) Założenia dworsko-parkowe** – dwór murowany z początku XX w. (obecnie szkoła) z relikami parku podworskiego;
- e) Obiekty użyteczności publicznej** – kolonia mieszkalna z lat 20-tych XX w.

7) Układ przestrzenny wsi

Lokacyjny	Późniejsze	Współczesny
Ulicowo-placowy	Ulicowo-placowy z folwarkiem	Ulicowo-placowy

8) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

a) Strefa ścisłej ochrony „A”:

- Kościół wraz z terenem dawnego cmentarza przykościelnego w granicach murewanego ogrodzenia; cmentarz zakwalifikowany do wpisania do rejestru zabytków;

b) Strefa ochrony „B”:

- Zachodnie podwórze folwarczne, zespół dworsko-folwarczny;

c) Strefa ochrony ziemi komponowanej:

- Park dworski (relikty);
- Nasadzenia alejowe głównej ulicy wiejskiej.

9) Obiekty o wartościach kulturowych

Obiekt (funkcja pierwotna)	Adres	Materiał	Dataowanie	Ochrona konserwator- ska	Dokumen- tacja
Kościół		Murowany	XV/XVI w., XIX w.	Nr rej. 441	+
Dwór obok szkoła		Murowany	Pocz. XX w.	Ewidencja	-
Oficina dworska obok dom		Murowana	Pocz. XX w.	Ewidencja	-
Dom – dwo- jak	Nr 15	Murowany	Lata 20-te XX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr23	Murowa- ny/ryglowy	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Sala wiejska	Nr 49	Murowana	Pocz. XX w.	Ewidencja	+
Stodoła	Zach. folwark	Murowana	2 poł. XIX w.	Ewidencja	-
Obora	Zach. folwark	Murowana	2 poł. XIX w.	Ewidencja	-

10) Postulowane programy badawcze, dokumentacje

- Park dworski – uproszczona dokumentacja ewidencyjna;
- Dwór wraz z oficyną – karta ewidencyjna.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE ŚRODOWISKO KULTUROWE OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ

BEDARGOWO

SKALA 1:10 000, MAPA NR

2

2.1. BĘDARGOWIEC

- 1) Nazwa miejscowości: **BĘDARGOWIEC**
- 2) Nazwy dawne: **NEU MANDELKOW (do 1945 r.)**
- 3) Pierwsza wzmianka: **2 poł. XIX w., folwark**
- 4) Lokalizacja

Wieś położona w odległości około 7 km na południowy-wschód od Pelczyc, w pobliżu drogi powiatowej nr 233.

5) Historia (zarys)

Folwark w Będargowcu powstał przypuszczalnie w 2 poł. XIX w., na gruntach Będargowa (ówczesny właściciel – Julius Adolf von Kühcke), być może jako gospodarstwo pomocnicze. Brak wiadomości źródłowych na temat właścicieli majątku i rodzaju działalności.

Od 1948 r. majątek należał do PNZ, później działało tu PGR (Inspektorat Przekolno). Obecnie w zasobach AWRSP.

6) Elementy funkcjonalne

- a) **Obiekty folwarczne** – zdewaloryzowane (istniejąca pierwotnie stodoła i obora wyburzona);
- b) **Założenia dworsko-parkowe** – niewielki dwór murowany z przełomu XIX/XX w. z niewielkim parkiem, jako zespół rezydencyjno-parkowy;
- c) **Obiekty użyteczności publicznej** – kolonia mieszkalna z lat 20-tych XX w.

7) Układ przestrzenny wsi

Lokacyjny	Późniejsze	Współczesny
Folwark	Folwark	Osada pofolwarczna

8) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

- a) **Strefa ochrony ziemi komponowanej:**
 - Zespół dworsko-parkowy.

9) Obiekty o wartościach kulturowych

Obiekt (funkcja pierwotna)	Adres	Material	Datowanie	Ochrona konserwator- ska	Dokumen- tacja
Dwór obok dom		Murowany	XIX/XX w., koniec XX w.	Ewidencja	+
Stodoła		Murowana	Koniec XIX w.	Ewidencja	+

10) Postulowane programy badawcze, dokumentacje

- **Park dworski** – uproszczona dokumentacja ewidencyjna.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE ŚRODOWISKO KULTUROWE OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ

BEDARGOWIEC

SKALA 1:10 000, MAPA NR

2.1

3. BOGUSZYNY

- 1) Nazwa miejscowości:** **BOGUSZYNY**
- 2) Nazwy dawne:** **GOTTBERG (do 1945 r.),**
- 3) Pierwsza wzmianka:** **około poł. XIII w. – wieś zakonna i rycerska**
- 4) Lokalizacja**

Wieś położona na północny-wschód od Pelczyce, w odległości ca 7 km, na skrzyżowaniu dróg gminnych z drogą powiatową nr 235.

5) Historia (zarys)

Pierwsza wzmianka o wsi pochodzi z poł. XIII w., kiedy to „pan Pelczyc” przekazał zakonowi św. Wiktora 20 łanów w okolicy wsi Boguszyny i Przekolno. Na pocz. XIV w. istniał tu już kościół, wieś stanowiła własność rodu von Wedel. W XVII w. źródła określają Boguszyny jako dużą wieś chłopską: 36 gospodarzy, 15 zagrodników, młynarz, karczmarz, kowal. W 1758 r. nowi właściciele majątności – von Kahldenowie – rozbudowali folwark i założyli park. Pod koniec XIX w. folwark w Boguszyrach należał do rodziny von Schröder, istniała tu wówczas gorzelnia i młyn; w 1905 r. wybudowana linia kolejki wąskotorowej (na zachód od wsi). W 1920 r. we wsi mieszkało 276 osób, w folwarku 30 (2 budynki mieszkalne). Wg danych statystycznych z 1928 r. największe gospodarstwa indywidualne liczyły po 25-35 ha (było ich 9). Do końca II wojny światowej folwark pozostawał prywatną własnością. Po II wojnie światowej majątek upaństwowiono, potem działało tu PGR, obecnie dzierzawiony.

6) Elementy funkcjonalne

- a) Obiekty sakralne** – kościół murowany z przełomu XV/XVI w., przebudowany w 2 poł. XIX w.;
- b) Nekropolie:**
 - Cmentarz przykościelny, nieczynny z murowanym ogrodzeniem;
 - Cmentarze polowe – na północno-wschodnim skraju wsi oraz w centrum wsi;
- c) Obiekty folwarczne** – 2 podwórza gospodarcze z zabudową murowaną z cegły ceramicznej z 2 poł. XIX w.;
- d) Założenia dworsko-parkowe** – dwór murowany z 2 poł. XVIII w., rozbudowa – 2 poł. XIX w.;
- e) Zieleń komponowana** – park podworski, krajobrazowy z pocz. XIX w.

7) Układ przestrzenny wsi

Lokacyjny	Późniejsze	Współczesny
Widlicowy	Widlicowy z folwarkiem	Widlicowy

8) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

a) Strefa ścisłej ochrony „A”:

- Kościół wraz z terenem dawnego cmentarza przykościelnego w granicach ogrodu;
- Kościół wraz z cmentarzem zakwalifikowany do wpisu do rejestru zabytków; murowane ogrodzenie;
- Zespół dworsko-parkowy wraz z wschodnim podwórzem folwarcznym (dwór wraz z parkiem zakwalifikowany do wpisu do rejestru zabytków); murowane ogrodzenie.

b) Strefa ochrony „B”:

- Zachodnie podwórze folwarczne; murowane ogrodzenie;

c) Strefa ochrony ziemi komponowanej:

- Cmentarz polowy na północno-wschodnim skraju wsi;
- Cmentarz polowy w centrum wsi.

9) Obiekty o wartościach kulturowych

Obiekt (funkcja pierwotna)	Adres	Materiał	Datowanie	Ochrona konserwator- ska	Dokumen- tacja
Kościół		Murowany	XV/XVI w., XIX w.	Do wpisu do rejestru za- bytków	+
Dwór		Murowany	2 poł. XVIII w., 2 poł. XIX w.	Do wpisu do rejestru za- bytków	+
Dom	Nr 17	Murowany	Lata 20-te XX w.	Ewidencja	-
Dom	Nr 27	Murowany /ryglowy	3 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Stodoła	Wsch. folwark	Murowana	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Stajnia	Wsch. folwark	Murowana	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Obora	Wsch. folwark	Murowana	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Dom wraz z magazynem	Wsch. folwark	Murowane	2 poł. XIX w.	Ewidencja	-
Owczarnia	Zach. folwark	Murowana	XIX/XX w.	Ewidencja	+

Owczarnia	Zach. folwark	Murowana	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Stodoła wraz z magazynem zbożowym	Zach. folwark	Murowane	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Kuźnia	Zach. folwark	Murowana	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Hydrofornia	Zach. folwark	Murowana	XIX/XX w.	Ewidencja	+

10) Postulowane programy badawcze, dokumentacje

- Cmentarz przykościelny – karta cmentarza;
- Zespół folwarczny – karty ewidencyjne dla poszczególnych obiektów.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE ŚRODOWISKO KULTUROWE OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ

BOGUSZYN

SKALA 1:10 000, MAPA NR

3

LEGENDA

- Strefa ochrony założeń zieleni komponowanej
- Strefa ścisłej ochrony "A"
- Strefa ochrony "B"
- Wody otwarte

3.1. BUKWICA

- 1) Nazwa miejscowości:** BUKWICA
- 2) Nazwy dawne:** BUCHHOLZ (do 1945 r.),
- 3) Pierwsza wzmianka:** 1338 r., w 1833 r. – folwark
- 4) Lokalizacja**

Wieś położona na północny-wschód od Pełczyc, przy drodze powiatowej nr 235, w odległości ca 6 km od ośrodka gminnego.

5) Historia (zarys)

Wieś Bukwica wzmiankowana jest w źródłach już w 1338 r., w 1345 r. margrabia Ludwig na prośbę właścicieli: Betkine de Ost z Drezdenka i Dobrogosta z Sierakowa nadaje wieś Joannitom z Chwarszczan. Nie znane są późniejsze koleje losu wsi, można przypuszczać, że uległa zniszczeniu. Dopiero bowiem w 1833 r. założony został folwark Bukwica – na terenach leśnych, wchodził w skład domeny królewskiej, podobnie jak 2 majątki dawnego zakonu cysterek w Pełczycach. Majątek był dzierzawiony. Nie zachowały się nazwiska kolejnych dzierżawców.

Po II wojnie światowej w majątku działało PGR, obecnie w zasobach AWRSP.

6) Elementy funkcjonalne

- a) Obiekty folwarczne** – niewielki zdewaloryzowany folwark pochodzący z 1833 r.;
- b) Założenia dworsko-parkowe** – dwór murowany z początku XX w. z parkiem podworskim (zespół dworsko-parkowy).

7) Układ przestrzenny wsi

Lokacyjny	Późniejsze	Współczesny
Nieznany	Folwark	Osada pofolwarczna

8) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

- a) Strefa ścisłej ochrony „A”:**
 - Zespół dworsko-parkowy (zakwalifikowany do wpisania do rejestru zabytków).

9) Obiekty o wartościach kulturowych

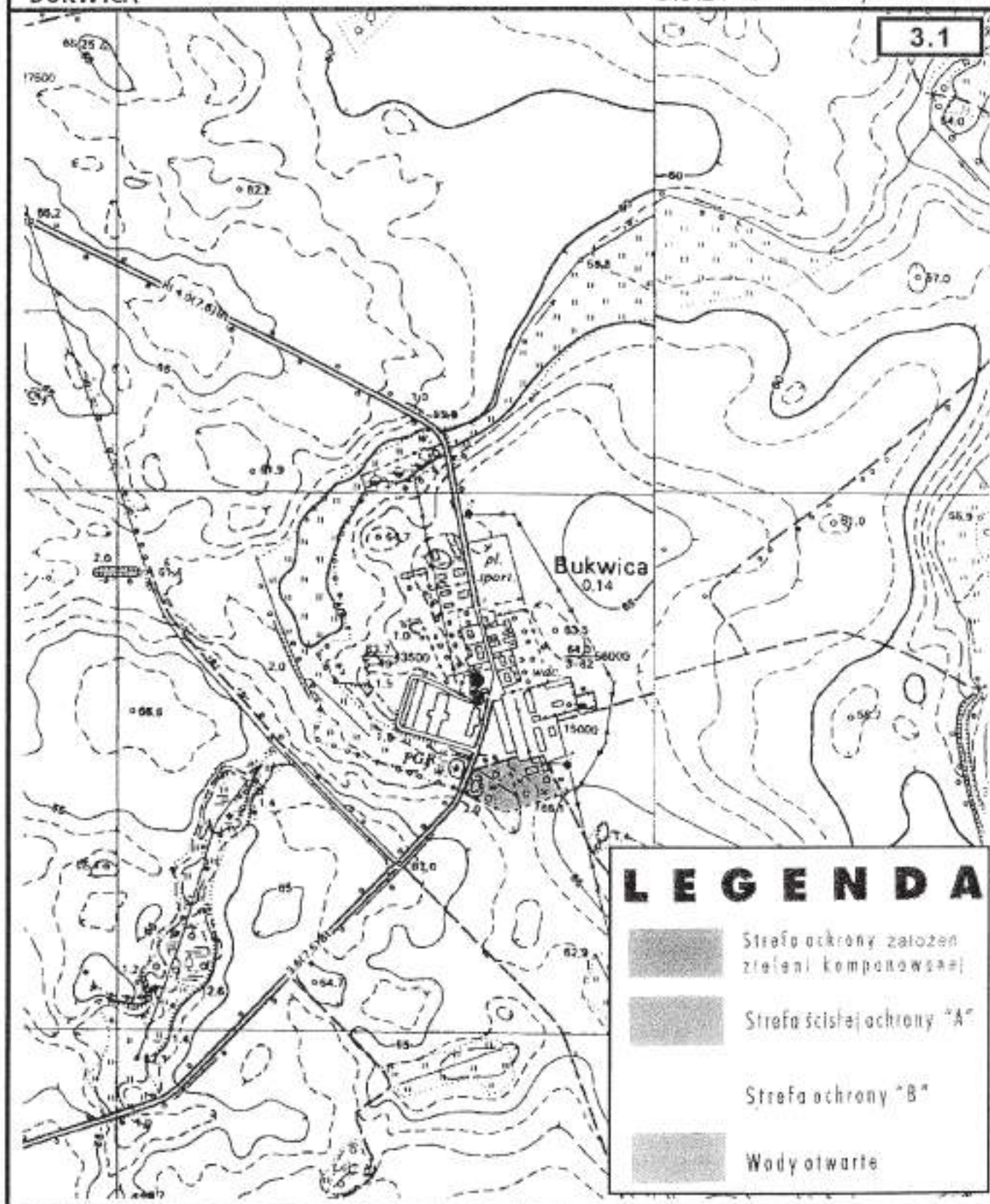
Obiekt (funkcja pierwotna)	Adres	Material	Datowanie	Ochrona konserwator- ska	Dokumen- tacja
Dwór		Murowany	Pocz. XX w.	Do wpisania do rejestru	-

10) Postulowane programy badawcze, dokumentacje

- Dwór – karta ewidencyjna.

SKALA 1:10 000 MAPA NR

Wykonano w P. P. Urbix na podstawie przepisów szczególnych

4. BOLEWICE

- 1) Nazwa miejscowości: **BOLEWICE**
- 2) Nazwy dawne: **BÄRFELDE (do 1945 r.),**
- 3) Pierwsza wzmianka: **1337 r. – wieś rycerska**
- 4) Lokalizacja

Wieś położona na północny-wschód od ośrodka gminnego, przy drodze powiatowej nr 231, w odległości ca 2 km.

5) Historia (zarys)

Wieś wzmiankowana w źródłach po raz pierwszy w roku 1337; stanowiła wówczas lenno rycerskiego rodu Behr. Część ziem należała najpewniej do klasztoru Cysterek w Pelczycach. W XV w. właścicielami Bolewic byli Dietertowie (Deterowie ²⁴) a od schyłku tegoż stulecia ród v. Waldow, który – w 1537 r. – przejął majątek klasztorny. Dobra v. Waldowów w 1723 r. (1728 ?) zostały wykupione i włączone w skład domeny królewskiej. Od ok. poł. XV w. istniał w Bolewicach kościół. W 2 poł. XIX w. była to stosunkowo duża wieś z 18 gospodarstwami chłopskimi i 3 zagrodniczymi; ponadto zamieszkiwały tu 4 rodziny chałupnicze, 19 komorników i kowal. W Bolewicach istniał niewielki (ok. 100 ha) folwark domenalny, ale była to przede wszystkim bogata wieś chłopska. W końcu XIX w. na obrzeżu wsi stał wiatrak, co potwierdza źródło kartograficzne; w tym mniej więcej czasie założono drugi cmentarz. W 1926 r. Bolewice miały 388 mieszkańców. Po II wojnie światowej wieś rolników indywidualnych.

6) Elementy funkcjonalne

- a) **Obiekty sakralne** – kościół kamienno-murowany z poł. XV w. i wieża z 1928 r. (stanowiący akcent wysokościowy w krajobrazie wsi);
- b) **Nekropolie:**
 - Nekropolia przykościelna nieczynna, groby zlikwidowane;
 - Cmentarz z XIX w.;
- c) **Założenia dworsko-parkowe** – pozostałości założenia dworsko-parkowego (budynek dworski zdewaloryzowany – obok budynek mieszkalny z przełomu XIX/XX w.) oraz resztki parku (obok jeziora).

²⁴ Dane prawdopodobne.

7) Układ przestrzenny wsi

Lokacyjny	Późniejsze	Współczesny
Ulicowy	Ulicowy z folwarkiem	Ulicowy

8) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

a) Strefa ścisłej ochrony „A”:

- Kościół wraz z terenem dawnego cmentarza przykościelnego;
- Cmentarz wraz z parą bramek cmentarnych zakwalifikowany do wpisania do rejestru zabytków;

b) Strefa ochrony ziemi komponowanej:

- Zespół dworsko-parkowy.

9) Obiekty o wartościach kulturowych

Obiekt (funkcja pierwotna)	Adres	Materiał	Datowanie	Ochrona konserwator- ska	Dokumen- tacja
Kościół		Murowany	2 poł. XV w., 1928 r.	Nr rejestru 554	+
Bramka cmen- tarna – E	Cmentarz przyko- ścielny	Murowana	XV/XVI w.	Do wpisania do rejestru zabyt- ków	-
Bramka cmen- tarna – W	Cmentarz przyko- ścielny	Murowana	XV/XVI w.	Do wpisania do rejestru zabyt- ków	-
Dwór obok dom	Nr 22	Murowany	XIX/XX w.	Ewidencja	-
Dom	Nr 1	Murowany	1922 r.	Ewidencja	+
Dom	Nr 6	Murowany	Pocz. XX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 8	Murowany	Lata 20-te XX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 23	Murowany	1887 (?)	Ewidencja	+
Dom	Nr 24	Murowa- ny/ryglowy	Lata 20-te XX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 25	Murowany	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 33	Murowany	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Budynek in- wentarski	Nr 37	Murowany	1907 r.	Ewidencja	+
Stodoła	Nr 37	Murowana	1907 r.	Ewidencja	-
Dom i dawna sala wiejska	Nr 38	Murowana	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 40	Ryglowy	3-4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 46	Murowany	Pocz. XX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 47	Ryglowy	1 poł. XIX w.	Ewidencja	-
Dom	Nr 56	Murowany	1 ćw. XX w.	Ewidencja	+
Trafostacja	Przy domu nr 22	Murowana	1 ćw. XX w.	Ewidencja	-

10) Postulowane programy badawcze, dokumentacje

- Bramki cmentarne – karty ewidencyjne;
- Dwór – karta ewidencyjna.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE ŚRODOWISKO KULTUROWE OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ

BOLEWICE

SKALA 1:10 000, MAPA NR

4

LEGENDA

- Strefa ochrony założeń zieleni komponowanej
- Strefa ścisłej ochrony "A"
- Strefa ochrony "B"
- Wody otwarte

4.1. KUKADŁO

- 1) Nazwa miejscowości: **KUKADŁO**
- 2) Nazwy dawne: **KUCK-MÜHLE („CUCULI”) (do 1945 r.),**
- 3) Pierwsza wzmianka: **1295 r.**
- 4) Lokalizacja

Zdegradowany teren byłej zagrody młyńskiej, położony nad ciekim wodnym, łączącym jezioro Trzebień z jeziorem Jan (Zielone Oczko), w odległości 2 km na północ od Bolewic.

5) Historia (zarys)

Pierwsze wzmianki historyczne potwierdzające istnienie młyna w „Cuculi” pochodzą z 1295 r., gdy margrabia Albrecht III nadał go Cysterkom z Pelczyc. Po sekularyzacji klasztoru młyn z kilkoma łanami przejęli w 1537 r. von Wäldowowie i od 1571 r. posiadali „Kückemühle” na własność. W późniejszym okresie Kukadło było częścią domeny królewskiej. W 1809 r. był tu młyn wodny, 3 komorników, 2 domy, 16 mieszkańców. W tym okresie młyn w Kukadle wchodził w skład domeny Bernstein. W latach 40-tych XIX w. Kukadło jako gospodarstwo pomocnicze - zagroda młyńska majątku w Płotnie – należało do rodu Wedłów.

Po II wojnie światowej młyn upaństwowiono, obecnie opuszczony, popada w ruinę.

5) Zabudowa

- Zagroda młyńska w ruinie, opuszczona;
- Stary młyn na ciekim wodnym – zdewastowany;
- Istniejący budynek mieszkalny z pocz. XX w. przebudowany.

6) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

Osada pozostaje poza zainteresowaniem konserwatorskim.

5. BRZYCZNO

- 1) Nazwa miejscowości: **BRZYCZNO**
- 2) Nazwy dawne: **WILHELMINENHOF (do 1945 r.),**
- 3) Pierwsza wzmianka: **XVIII w., folwark**
- 4) Lokalizacja

Wieś położona przy drodze powiatowej nr 225, na północ od Płotna, w odległości 2 km i 6 km od Pełczyc.

5) Historia (zarys)

Historia Brzyczna w dostępnej literaturze przedmiotu odnotowana bardzo skromnie. Folwark powstał w XVIII w. i związany był z majątkiem w Nadarzynie. Założycielami była rodzina v. Worman (wg innego źródła v. Billerbeck). W 1784 r. majątek kupił Kasimir Albrecht v. Bormann. W połowie XIX w. własność rodu v. Witte. XX-wieczne dzieje Brzyczna nieznane. W 1946 r. folwark przejęła Centrala Nasienna w Lubianie, później był tu Ośrodek Hodowli Zarodowej, zaś od 1993 r. w zasobach AWRSP.

6) Elementy funkcjonalne

- a) **Obiekty folwarczne** – zespół folwarczny o zabudowie chronologicznie zróżnicowanej (najstarszy obiekt z 1875 r.; pozostałe budynki z okresu międzywojennego i po 1945 r.);
- b) **Założenia dworsko-parkowe** – pałac (dwór) z pocz. XX w.;
- c) **Obiekty użyteczności publicznej** – kolonia mieszkalna (dla pracowników OHZ);
- d) **Zieleń komponowana** – park krajobrazowy z przełomu XIX/XX w.

7) Układ przestrzenny wsi

Lokacyjny	Późniejsze	Współczesny
Folwark	Folwark	Osada pofolwarczna

8) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

- a) **Strefa ochrony ziemi komponowanej:**
 - Zespół dworsko-parkowy.

9) Obiekty o wartościach kulturowych

Obiekt (funkcja pierwotna)	Adres	Materiał	Datowanie	Ochrona konserwator- ska	Dokumen- tacja
Dwór		Murowany	Pocz. XX w.	Ewidencja	+

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE ŚRODOWISKO KULTUROWE OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ

BRZYCZNO

SKALA 1:10 000, MAPA NR

5

LEGENDA

- Strefa ochrony założen zieleni komponowanej
- Strefa ścisłej ochrony "A"
- Strefa ochrony "B"
- Wody otwarte

6. CHRAPOWO

- 1) Nazwa miejscowości:** CHRAPOWO
- 2) Nazwy dawne:** HOHENGRAPE (do 1945 r.),
- 3) Pierwsza wzmianka:** 1320 r. – wieś rycerska
- 4) Lokalizacja**

Wieś najbardziej wysunięta na wschód od Pelczyc, w odległości 3 km, przy drodze powiatowej 222.

5) Historia (zarys)

Chrapowo jest wsią o średniowiecznej metryce; pierwsza wzmianka pochodzi z Landbucha nowomarchijskiego margrabiego Ludwiga z 1320 r. i mówi o wsi „Grapow” – lenno rodu von Witte (Albus). Kolejnymi właścicielami wsi byli von Parrisowie, Billerbeckowie, od 1564 r. także von Waldowowie. W latach 1718-19 klasyfikacja gruntów podaje aż siedmiu właścicieli gruntów. W 1840 r. Chrapowo wymieniane było wśród posiadłości mieszczańskich, należało do Friedricha Kuhna i liczyło 750 ha. Folwark w Chrapowie powstał przypuszczalnie na pocz. XIX w., w latach 50-tych powstał dwór i założenie parkowe. W 1919 r. wieś liczyła 320 mieszkańców; od 1929 do końca II wojny światowej właścicielem majątku był Heinrich von Beyme (899 ha). Największe gospodarstwa chłopskie liczyły po 23 ha. W 1929 r. we wsi założono straż pożarną.

Po wojnie majątek został upaństwowiony; w 1947 r. w ramach prowadzonej akcji uwłaszczeniowej osadników w powiecie myśliborskim, majątek rozparcelowano. W dworze do lat 70-tych działała szkoła podstawowa, później obiekt rozebrano.

6) Elementy funkcjonalne

- a) Obiekty sakralne** – kościół kamienno-murowany z XIII w.; przebudowany XV/XVI i XIX w. z kamiennym ogrodzeniem i terenami dawnego cmentarza przykościelnego;
- b) Nekropolie** – cmentarz poewangelicki;
- c) Obiekty folwarczne** – założenie folwarczne i podwórze z 3 obiektami zaadoptowanymi na funkcje mieszkalne (częściowo opuszczone); 2 podwórza z 2 obiektami stodołno-inwentarskimi;
- d) Zieleń komponowana** – podworskie założenie parkowe – park krajobrazowy ze stawem i widokową polaną.

7) Układ przestrzenny wsi

Lokacyjny	Późniejsze	Współczesny
Ulicowo-placowy (?)	Wielodrożnicowy z folwarkiem	Wielodrożnicowy

8) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

a) Strefa ścisłej ochrony „A”:

- Kościół wraz z terenem dawnego cmentarza przykościelnego w granicach muranego ogrodzenia; cmentarz zakwalifikowany do wpisania do rejestru zabytków;
- Park podworski (zakwalifikowany do wpisania do rejestru zabytków).

9) Obiekty o wartościach kulturowych

Obiekt (funkcja pierwotna)	Adres	Materiał	Datowanie	Ochrona konserwator- ska	Dokumen- tacja
Kościół		Murowany	XIII, XV/XVI, XIX w.	Nr rejestru 443	+

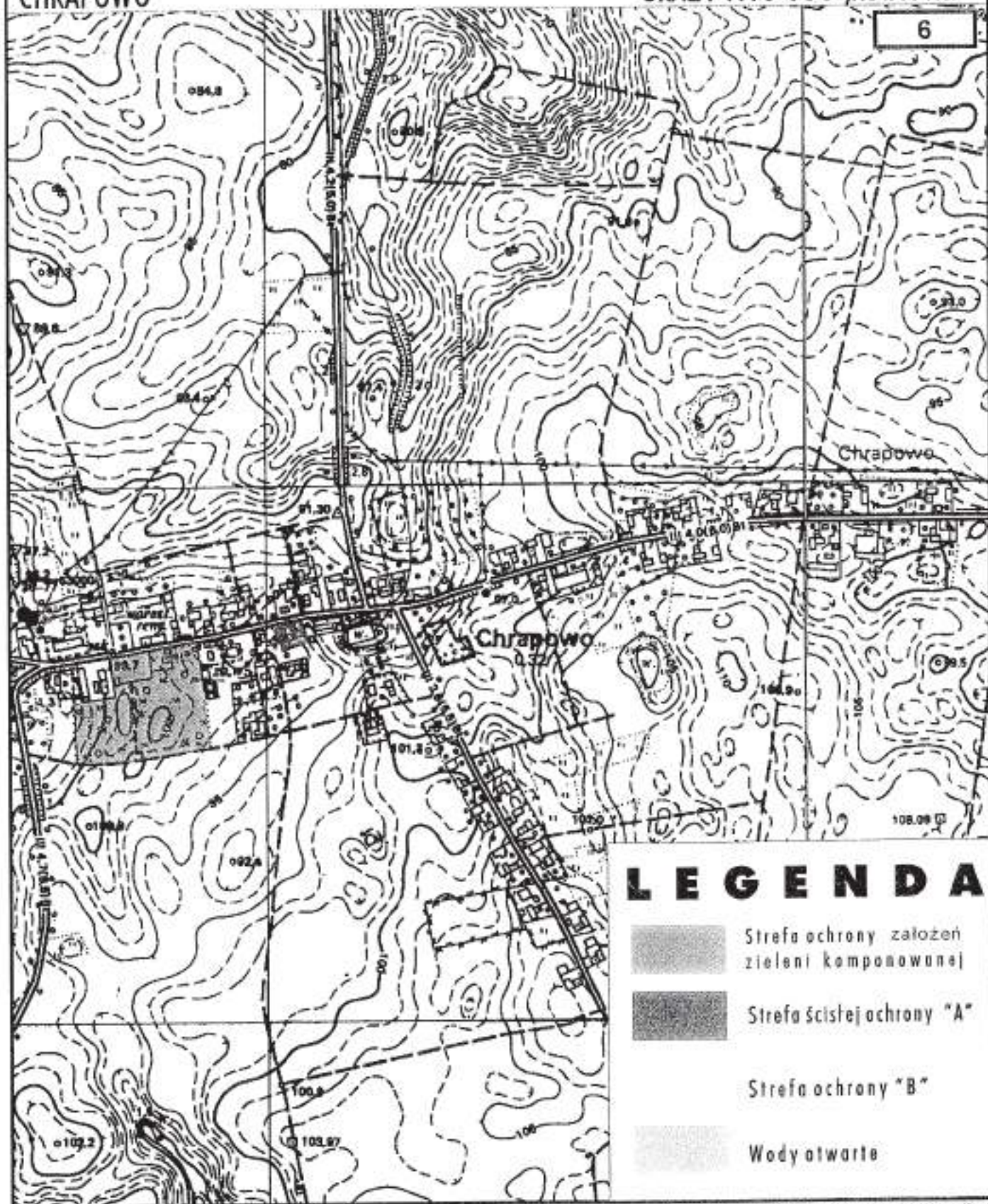

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE ŚRODOWISKO KULTUROWE OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ

CHRAPOWO

SKALA 1:10 000, MAPA NR

6

6.1. WIERZCHNO

- 1) Nazwa miejscowości: **WIERZCHNO**
- 2) Nazwy dawne: **BERNDTSHÖHE** (do 1945 r.),
- 3) Pierwsza wzmianka: **XVIII w. (?)**
- 4) Lokalizacja

Zabudowania folwarczne położone w odległości 4 km na południowy-zachód od Pełczyc, przy drodze wojewódzkiej nr 151.

5) Historia (zarys)

Brak dostępnych źródeł dotyczących historii folwarku. Być może ma on metrykę XVIII-wieczną; przemawia za tym chorągiewka wiatrowa z datą 1764, umieszczona wtórnie (w czasie remontu w 1986 r.) w budynku tzw. stelmacharni – przypuszczalnie pierwotnie gołębnika. Źródło kartograficzne potwierdzające istnienie folwarku pochodzi dopiero z 1891 r. Właściciele sprzed 1945 r. nieznani. Po II wojnie światowej utworzono tu PGR, od kilku lat własność prywatna. W gospodarstwie prowadzona jest hodowla trzody chlewnej.

6) Elementy funkcjonalne

- a) **Obiekty folwarczne** – założenie folwarczne z XVIII w. (?) z rządcówką murowaną z pocz. XX w.;
- b) **Założenia dworsko-parkowe** – dwór murowany z 4 ćw. XIX w.;
- c) **Gołębnik** murowany z 1764 r. (?) w podwórzu folwarcznym;
- d) **Zieleń komponowana** – park podworski – krajobrazowy z 2 poł. XIX w.;
- e) **Wiadukt drogowy** (nad linią kolejową Barlinek Choszczno) – betonowo-kamienny z 1895 r.

7) Układ przestrzenny wsi

Lokacyjny	Późniejsze	Współczesny
Folwark	Folwark	Osada pofolwarczna

8) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

a) Strefa ścisłej ochrony „A”:

- Zespół dworsko-parkowy; park wraz z aleją dojazdową obsadzoną lipami oraz terenem dziedzica folwarcznego wpisane do rejestru zabytków nr 287 (dwór zakwalifikowany do wpisania do rejestru zabytków).

9) Obiekty o wartościach kulturowych

Obiekt (funkcja pierwotna)	Adres	Material	Datowanie	Ochrona konserwatorska	Dokumen- tacja
Dwór		Murowany	4 ćw. XIX w.	Do wpisania do rejestru zabytków	-
Rzadcówka		Murowana	Pocz. XX w.	ewidencja	+
Golebnik		Murowany	1764 r. (?), XIX w.	Do wpisania do rejestru zabytków	+
Wiadukt drogowy	Linia kolejowa Barlinek- Choszczno	Betonowo- murowany	1895 r.	Ewidencja	+

10) Postulowane programy badawcze, dokumentacje

- Dwór – karta ewidencyjna.

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE ŚRODOWISKO KULTUROWE OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ

WIERZCHNO-ŁYSKOWO

SKALA 1:10 000, MAPA NR

6.1

7. JAGÓW

- 1) **Nazwa miejscowości:** JAGÓW
- 2) **Nazwy dawne:** JAGOW (do 1945 r.),
- 3) **Pierwsza wzmianka:** 1299 r. – wieś rycerska
- 4) **Lokalizacja**

Wieś położona na północny-zachód, w odległości ca 5 km, od Pelczyc, przy drodze powiatowej nr 220.

5) Historia (zarys)

Pierwsza wzmianka o wsi pochodzi z 1299 r. W 1-szej połowie XIV w. było to 63-łanowe lenno rodów rycerskich Billerbeck i Slemmer (w tym 4 łany własności kościelnej).

Wieś pograniczna; w XV w. większa jej część leżała w granicach Pomorza (Billerbecków), mniejsza w granicach Nowej Marchii (lenno rodu v. Waldow). W latach 20/30 XVII w. była to już duża jednostka osadnicza, składająca się z 33 gospodarstw chłopskich i 6 zagrodniczych; znajdowały się tu karczma, kuźnia oraz dwa młyny (zapewne oddalone od wsi). W tym czasie cały majątek rycerski należał do Billerbecków. W 1690 r. dobra przejmują Lüdewitzowie, po czym – w 1713 r. – sprzedają je rodzinie v. Braunsweig, zaś od 1776 r. właścicielami staje się rodzina v. Armin. Od pocz. XIX w. (ok. 1810) aż do roku 1945 majątek w Jagowie pozostawał w ręku rodu v. Schröder. W poł. XIX w. była to wieś dworsko-chłopska, zamieszkała przez 359 osób, w tym 226 to ludność folwarczna. Poza dobrami szlacheckimi, liczącymi ponad 1000 ha (w ich skład wchodziły również tartak i cegielnia) było też 7 gospodarstw chłopskich i 7 zagrodniczych. Od średniowiecza Jagów był wsią kościelną; istnienie świątyń potwierdzają źródła XVI i XVIII-wieczne. W 1856 r. wzniesiono nowy kościół wg projektu Heinricha Wenzla, fundacji Friedricha v. Schrödera. Przez wiek XIX-ty sukcesywnie zmniejszał się udział gospodarki chłopskiej; w 1939 r. było już tylko 5 gospodarstw. Po 1945 r. majątek upaństwowiono, tworząc na jego bazie PGR. Obecnie zespół folwarczny i rezydencja są nie użytkowane.

6) Elementy funkcjonalne

- a) **Obiekty sakralne** – kościół (neogotyck) murowany z poł. XIX w., wraz z dawnym cmentarzem przykościelnym powiększonym w XIX w. (cmentarz z XIX w. – czynny);

- b) **Obiekty folwarczne** – założenia folwarczne – północne i południowe (w podwórzu folwarku południowego – gołębnik z 1867 r.) wraz z budynkiem mieszkalnym z 2 poł. XVII w.;
- c) **Założenia dworsko-parkowe** – zespół rezydencyjno-parkowy – pałac z pocz. XIX w. (z ruinami dawnego dworu) z relikami wieży dworskiej;
- d) **Obiekty użyteczności publicznej** – kolonia mieszkalna (ulicówka) z przewagą dworskich czworaków pochodzących z końca XIX w. do lat 20-tych XX w.;
- e) **Zieleń komponowana** – park podworski z dawnymi ogrodami użytkowymi (zdewastowany).

7) Układ przestrzenny wsi

Lokacyjny	Późniejsze	Współczesny
Ulicowy (?)	Ulicowy z folwarkiem	Ulicowy

8) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

a) Strefa ścisłej ochrony „A”:

- Kościół wraz z terenem dawnego cmentarza przykościelnego, powiększonego w XIX w. (zakwalifikowane do wpisu do rejestru zabytków);
- Zespół pałacowo-parkowy (pałac w trakcie procedury dot. wpisu do rejestru zabytków, park wraz z terenami d. ogrodów użytkowych (wpisany do rejestru zabytków nr 283);

b) Strefa ochrony „B”:

- Folwark południowy.

9) Obiekty o wartościach kulturowych

Obiekt (funkcja pierwotna)	Adres	Materiał	Datowanie	Ochrona konserwatorska	Dokumen- tacja
Kościół		Murowany	1856 r.	Do wpisu do rejestru zabytków	+
Pałac		Murowany	Pocz. XIX w.	Do wpisu do rejestru zabytków	+
Wieża (relikt dworu letniego)		Murowana	XIX w. (?)	Do wpisu do rejestru zabytków	-
Szkoła obok domu	Nr 17 (?)	Murowana	I ćw. XX w.	Ewidencja	+
Czworak obok domu	Nr 3	Murowany	Pocz. XX w.	Ewidencja	+
Trojak obok domu	Nr 4	Murowany	Pocz. XX w.	Ewidencja	+

Dom	Nr 7	Murowany	1907 r.	Ewidencja	+
Dom	Nr 10	Murowany	Pocz. XX w.	Ewidencja	-
Budynek gospodarczy	Nr 10	Murowany	1911 r.	Ewidencja	+
Dom	Nr 12	Murowany	1 ćw. XX w.	Ewidencja	+
Czworak obok dom	Nr 21 (?) Folwark pld.	Murowany	Poł. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 37	Ryglowy	1 poł. XIX w.	Do wpisu do rejestru	+
Dwojak (opuszczony)	Nr (?) obok domu nr 18	Ryglowy/ murowany	1 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Golębnik	Folwark pld.	Murowany	1867 r.	Ewidencja	+
Budynek gospodarczy	Folwark pld.	Murowany	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Stodoła	Folwark pld.	Murowana	Koniec XIX w.	Ewidencja	+
Owczarnia	Folwark pld.	Murowana	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Budynek gospodarczy	Folwark pld.	Murowany	1858 r.	Ewidencja	+
Wiata	Folwark pld.	Drewniana	Koniec XIX w.	Ewidencja	+
Stodoła	Folwark pln.	Murowana	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+

10) Postulowane programy badawcze, dokumentacje

- Wieża (pozostałość po dworze) – karta ewidencyjna;
- Dom nr 37 – karta ewidencyjna.

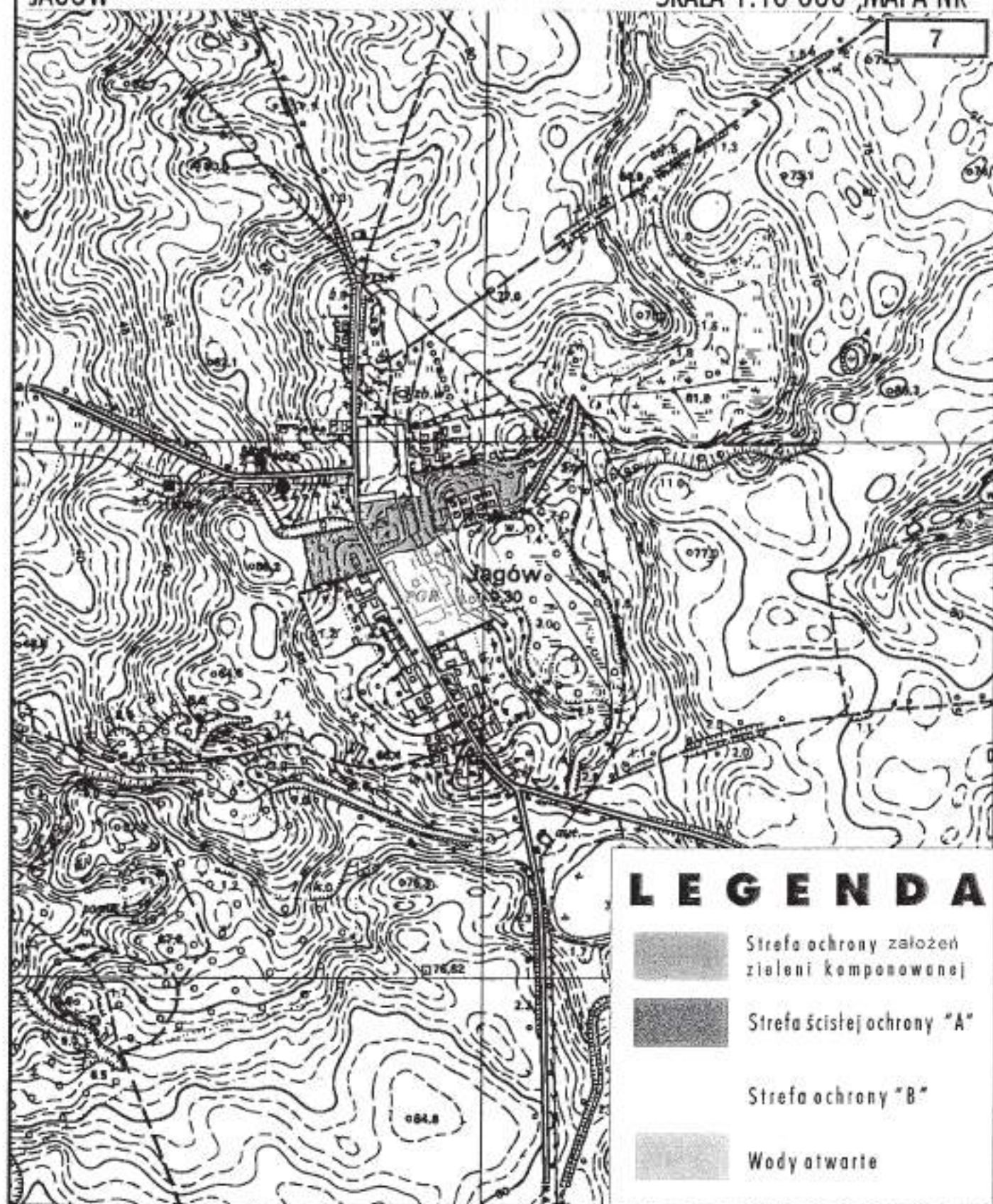

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE ŚRODOWISKO KULTUROWE OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ

JAGÓW

SKALA 1:10 000, MAPA NR

7

8. JAROSŁAWSKO

- 1) **Nazwa miejscowości:** JAROSŁAWSKO
- 2) **Nazwy dawne:** GERZŁOW (do 1945 r.),
- 3) **Pierwsza wzmianka:** 1337 r. – XVI w. – wieś rycerska
- 4) **Lokalizacja**

Najdalej wysunięta na południowy-wschód od Pełczyc wieś podstawowa, położona przy drodze powiatowej nr 233, w odległości ca 9 km od ośrodka gminnego.

5) Historia (zarys)

Wieś wymieniona w Landbuchu nowomarchijskim w roku 1337. W wieku XIV wchodziła przypuszczalnie w skład dóbr m. Pełczyce. W 1479 r. – w wyniku wojny brandenbursko-pomorskiej – Jarosławsko zostało całkowicie zniszczone. W XVI stuleciu wieś, będąca lennem rodu v. Wedel, leżała w granicach Pomorza, zaś od 1816 r. – w granicach Brandenburgii. Wedlowie byli posiadaczami tutejszego majątku aż do roku 1945 r. W końcu XVIII w. we wsi znajdowało się 10 gospodarstw chłopskich, 6 zagrodniczych oraz karczma; łącznie zamieszkiwało tu ok. 50 rodzin. W połowie XIX w. majątek Wedłów wynosił 1260 ha, w 1914 – 955 ha. Obecnie istniejący neogotycki kościół wzniesiono w 1853 r. Brak danych na temat wcześniejszego kościoła, przypuszczalnie jednak istniał tu już od średniowiecza. W 1845 r. wybudowano dwór; w tym też czasie założono park oraz powstało główne założenie folwarczne w obecnym kształcie. Na przełomie lat 50/60 XIX w. wybudowano mniejszy folwark w pobliżu kościoła oraz założono drugi cmentarz. W 1925 r. Jarosławsko liczyło 569 mieszkańców; była to duża wieś, w której części dworska i chłopska pozostawały w równowadze. W okresie II wojny światowej w Jarosławsku znajdował się podobóz jeniecki, pracowali także przymusowi robotnicy z Polski. Po 1945 r. na terenie folwarku utworzono PGR.

6) Elementy funkcjonalne

- a) **Obiekty sakralne** – kościół kamiennie-murowany – neogotycki z 1853 r. wraz z nieczynnym cmentarzem przykościelnym (z pomnikiem poświęconym mieszkańcom wsi, którzy zginęli w I wojnie światowej);
- b) **Nekropolie** – cmentarz poewangelicki z XIX w. (grzebalny) z kaplicą z 2 ćw. XX w.;
- c) **Obiekty folwarczne:**
 - 2 założenia folwarczne z poł. XIX w. (z budynkami gorzelni) z folwarczną remizą z poł. XIX w.;

- kolonia czworaków folwarcznych zmieszana z zabudową chłopsko-zagrodową.

d) **Kompleks popegeerowskich budynków gospodarczych**

- e) **Zieleń komponowana** – park podworski – krajobrazowy z reliktnymi cmentarza rodzinnego z I poł. XIX w.

7) **Układ przestrzenny wsi**

Lokacyjny	Późniejsze	Współczesny
Owalnicowy	Ulicowy	Wielodrożnicowy

8) **Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony**

a) **Strefa ścisłej ochrony „A”:**

- Kościół wraz z terenem dawnego cmentarza przykościelnego (zakwalifikowane do wpisu do rejestru zabytków); na posesji pomnik poświęcony mieszkańcom wsi, którzy zginęli w czasie I wojny światowej;
- Park podworski (wraz z cmentarzem rodzinnym) wpisany do rejestru zabytków nr 286; murowane ogrodzenie z bramą wjazdową.

9) **Obiekty o wartościach kulturowych**

Obiekt (funkcja pierwotna)	Adres	Materiał	Datowanie	Ochrona Konserwatorska	Dokumen- tacja
Kościół		Murowany	1853 r.	Do wpisu do rejestru zabytków	+
Kaplica	Cmentarz komunalny	Murowana	2 ćw. XX w.	Ewidencja	+
Kamień graniczny	Ok. 2 km na E od wsi przy drodze polnej		XVII w. (?)	Do wpisu do rejestru zabytków	+
Szkoła obok domu	Nr 45	Murowana	1 ćw. XX w.	Ewidencja	+
Sala wiejska obok domu	Nr 10	Murowana	Pocz. XX w.	Ewidencja	+
Remiza wiejska		Murowana	1858 r.	Ewidencja	+
Zagroda	Nr 2	Murowane	Koniec XIX w.	Ewidencja	+
Budynek gospodarczy	Nr 3	Murowany	poł. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 11	Ryglowy / murowany	3 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Czworak obok domu	Nr 12	Murowany	1852 r.	Ewidencja	+
Dom	Nr 22	Ryglowy / murowany	poł. XIX w.	Ewidencja	-
Dom	Nr 25	Ryglowy	2 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 28	Murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+

Owczarnia, obok dom	Nr 31	Murowana	Poł. XIX w.	Ewidencja	+
Budynek go- spodarczy	Nr 31	Murowany	Poł. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 33	Ryglowy / mu- rowany	3 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Budynek in- wentarsko- magazynowy	Folwark	Murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Stajnia	Folwark	Murowana	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Pralnia (?)	Folwark	Murowana	3 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Remiza	Folwark	Murowana	2 poł. XIX w.	Ewidencja	-

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE ŚRODOWISKO KULTUROWE OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ

JAROSŁAWSKO

SKALA 1:10 000, MAPA NR

8

9. KRZYNKI

- 1) Nazwa miejscowości:** KRZYNKI
- 2) Nazwy dawne:** KRINING (do 1945 r.),
- 3) Pierwsza wzmianka:** 1337 r. – wieś klasztorna – cysterska
- 4) Lokalizacja**

Wieś położona na południowym krańcu jeziora Pełcz, przy drodze powiatowej nr 232, w odległości ca 8 km od ośrodka gminnego.

5) Historia (zarys)

Wieś pojawia się w źródłach w 1315 r. W 1337 r. nadana przez margrabiego Ludwika Starszego klasztorowi Cysterek z Pełczyc. W 1524 r. jako właściciele występują Steinwehrowie, nieco później ród von Waldow. Waldowowie byli posiadaczami tut. majątku jeszcze w XVIII w. Prawdopodobnie w 1729 r. został on wykupiony i włączony do domeny królewskiej w Dolicach. Ok. 1800 r. przejściowo w ręku v. Morwitza, od 1822 – von Klitzingów. Dobra ziemskie ok. poł. XIX w. liczyły 860 ha. Wg danych z 1928 r. w Krzyńkach były dwa majątki: Fritza Hinte i dr Heilgendorfa. W tym czasie we wsi i majątku zamieszkiwało łącznie 291 osób. Od średniowiecza w Krzyńkach istniał kościół (obecny jest przypuszczalnie trzecią, kolejną, świątynią); czas założenia folwarku nieznany. Co najmniej od pocz. XX w. były tu dwie rezydencje. Najpewniej w I ćw. XX w. miała miejsce częściowa parcelacja majątku, na co wskazują zagrody z tego czasu, lokowane także poza wsią. Po 1945 r. na bazie upaństwowionego folwarku utworzono PGR a w jednej z rezydencji ośrodek wypoczynkowy (obecnie własność prywatna).

6) Elementy funkcjonalne

- a) Obiekty sakralne** – kościół kamienno-murowany z 1858 r. z terenem dawnego cmentarza przykościelnego;
- b) Nekropolie** – cmentarz z XX w. (przyległy do przykościelnego);
- c) Obiekty folwarczne** – założenie folwarczne z obiektem rezydencjalnym – parterowym z przełomu XIX/XX w.; pozostałość gorzelni (dom mieszkalny i 2 magazyny);
- d) Założenia dworsko-parkowe** – drugi dwór murowany z przełomu XIX/XX w. z parkiem krajobrazowym z XIX w. (na półwyspie); podworskie czworaki (w północnej części wsi).

7) Układ przestrzenny wsi

Lokacyjny	Późniejsze	Współczesny
Ulicowy	Ulicowy z folwarkiem	Ulicowy

8) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

a) Strefa ścisłej ochrony „A”:

- Kościół wraz z terenem dawnego cmentarza przykościelnego w granicach ogrodu; zakwalifikowane do wpisania do rejestru zabytków;
- Zespół dworsko-parkowy I (na wyspie Jeziora Pełcz); zakwalifikowany do wpisania do rejestru zabytków;
- Zespół dworsko-parkowy II; zakwalifikowany do wpisania do rejestru zabytków.

9) Obiekty o wartościach kulturowych

Obiekt (funkcja pierwotna)	Adres	Material	Datowanie	Ochrona konserwatorska	Dokumen- tacja
Kościół		Murowany	1858 r.	Do wpisania do rejestru zabytków	+
Dwór I	Wyspa Jez. Pełcz	Murowany	XIX/XX w.	Do wpisania do rejestru zabytków	-
Dwór II		Murowany	XIX/XX w.	Do wpisania do rejestru zabytków	+
Szkoła obok domu	Nr 6	Murowana	Pocz. XX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 3	Murowany	1882 r.	Ewidencja	+
Dom	Nr 12	Murowany	Pocz. XX w.	Ewidencja	+
Stodoła	Nr 13	Ryglowa	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Brak nr	Murowany / ryglowy	1 ćw. XX w.	Ewidencja	+
Dom gorzelni	Brak nr	Murowany	Pocz. XX w.	Ewidencja	+
Magazyny dawnej gorzelni	Brak nr	Murowane	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+

10) Postulowane programy badawcze, dokumentacje

- Dwór I (na wyspie) – karta ewidencyjna.

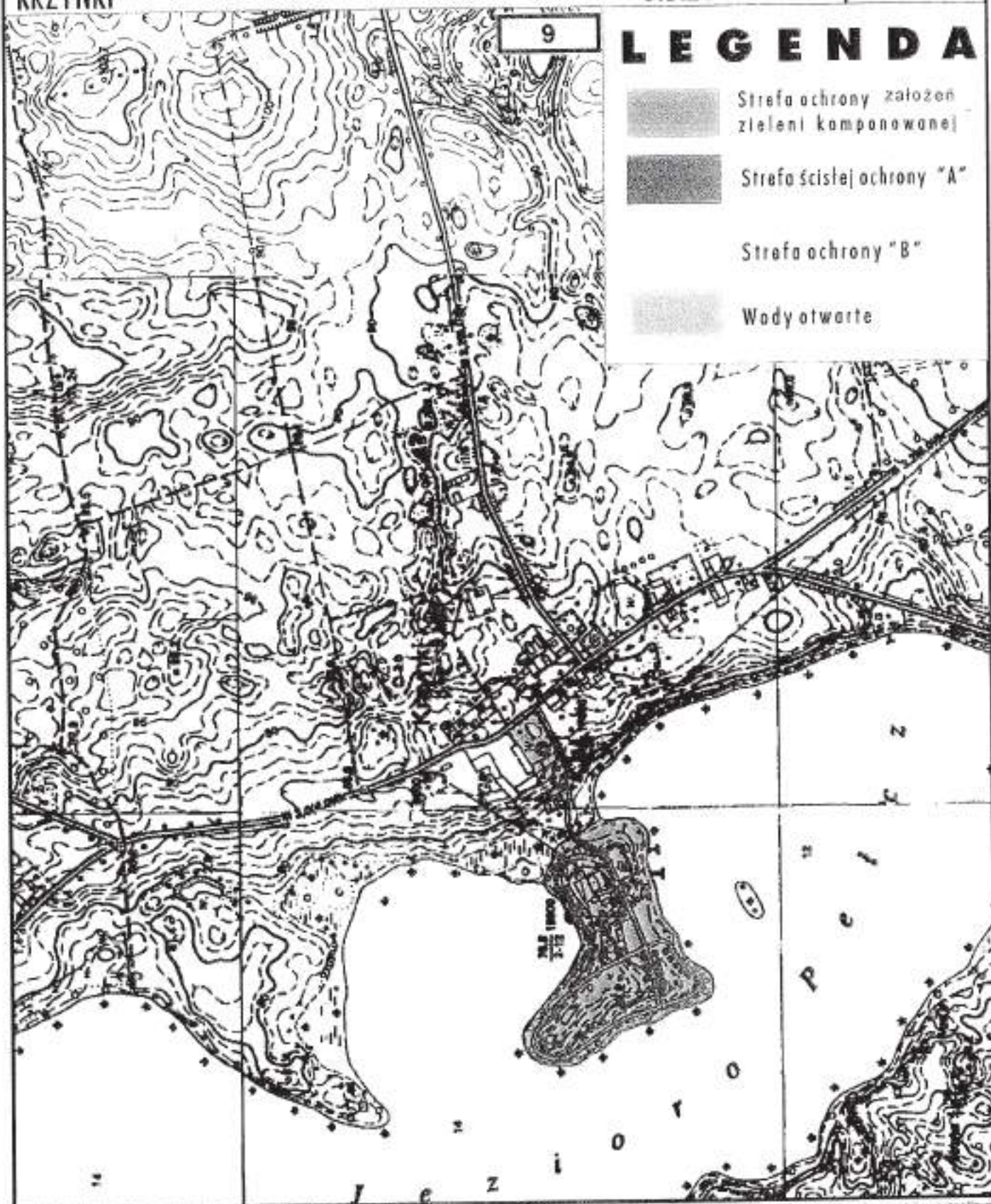
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE ŚRODOWISKO KULTUROWE OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ

KRZYŃKI

SKALA 1:10 000, MAPA NR

LEGENDA

- Strefa ochrony założen zieleni komponowanej
- Strefa ścisłej ochrony "A"
- Strefa ochrony "B"
- Wody otwarte

10. LUBIANA

- 1) Nazwa miejscowości:** LUBIANA
- 2) Nazwy dawne:** LIBBEHNE (do 1945 r.),
- 3) Pierwsza wzmianka:** 1337 r. – wieś rycerska
- 4) Lokalizacja**

Wieś położona na północny-wschód od Pełczyc, w odległości 8 km, przy drodze wojewódzkiej nr 151.

5) Historia (zarys)

Lubiana jest wsią o metryce średniowiecznej; pierwsza wzmianka pochodzi z 1352 r., kiedy to należała do rodu von Koethen. W 1629 r. spłonęły wszystkie zabudowania wraz z dworem. Pod koniec XVIII w. zbankrutowali von Schröderowie (właściciele Lubiany), a w 1794 r. majątek ponownie nabyła rodzina von Koethenów. Do końca XIX w. wielokrotnie zmieniali się właściciele majątku. Za czasów Ernsta Schrödera wybudowano pałac (1900 r.), domy mieszkalne dla robotników rolnych. Po 1914 r. wieś zelektryfikowano.

W latach 1945-1957 zespół należał do PNZ, potem działało tu PGR. Od 1957 r. mieściła się tutaj siedziba Państwowego Ośrodka Hodowli Zarodowej.

Po 1945 r. rozebrano kościół w Lubianie, na tym miejscu pobudowano potem partelowy pawilon przedszkola, dawny cmentarz przykościelny splantowano, na tym terenie jest obecnie plac zabaw.

6) Elementy funkcjonalne

a) Nekropolie:

- cmentarz poewangelicki;
- cmentarz komunalny – grzebalny położony na południowo-wschodnim krańcu wsi

b) Obiekty folwarczne – zespół folwarczny z obiektami gospodarczymi z 2 poł. XIX w.;

c) Zakożenia dworsko-parkowe – pałac murowany – eklektyczny z 1900 r. (dziś Dyrekcja OZH oraz funkcje rekreacyjne) o wysokich walorach kulturowych;

d) Zieleń komponowana – rozległy przypałacowy park dworski – krajobrazowy z pocz. XX w.

7) Układ przestrzenny wsi

Lokacyjny	Późniejsze	Współczesny
Ulicowy	Ulicowy z folwarkiem	Ulicowy

8) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

a) Strefa ścisłej ochrony „A”:

- Zespół pałacowo-parkowy wpisany do rejestru zabytków (nr rejestru 432) wraz z podwórzem folwarcznym;

b) Strefa ochrony założeń ziemi komponowanej:

- Teren dawnego cmentarza przykościelnego (kościół nie zachowany, obok, w jego miejscu zlokalizowane jest przedszkole).

9) Obiekty o wartościach kulturowych

Obiekt (funkcja pierwotna)	Adres	Materiał	Datowanie	Ochrona konserwatorska	Dokumen- tacja
Pałac		Murowany	1900 r.	Nr rejestru 432	+
Budynek sta- cyjny	Stacja kolejowa	Murowany	1910 r.	Ewidencja	+
Magazyn	Stacja kolejowa	Ryglowy	1910 r.	Ewidencja	-
Budynek mieszkalny	Stacja kolejowa	Murowany	1920 r.	Ewidencja	+
Stodoła	Folwark	Murowana	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Obora	Folwark	Murowana	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Budynek in- wentarski	Folwark	Murowany	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Magazyn zbożowy	Folwark	Murowany	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+

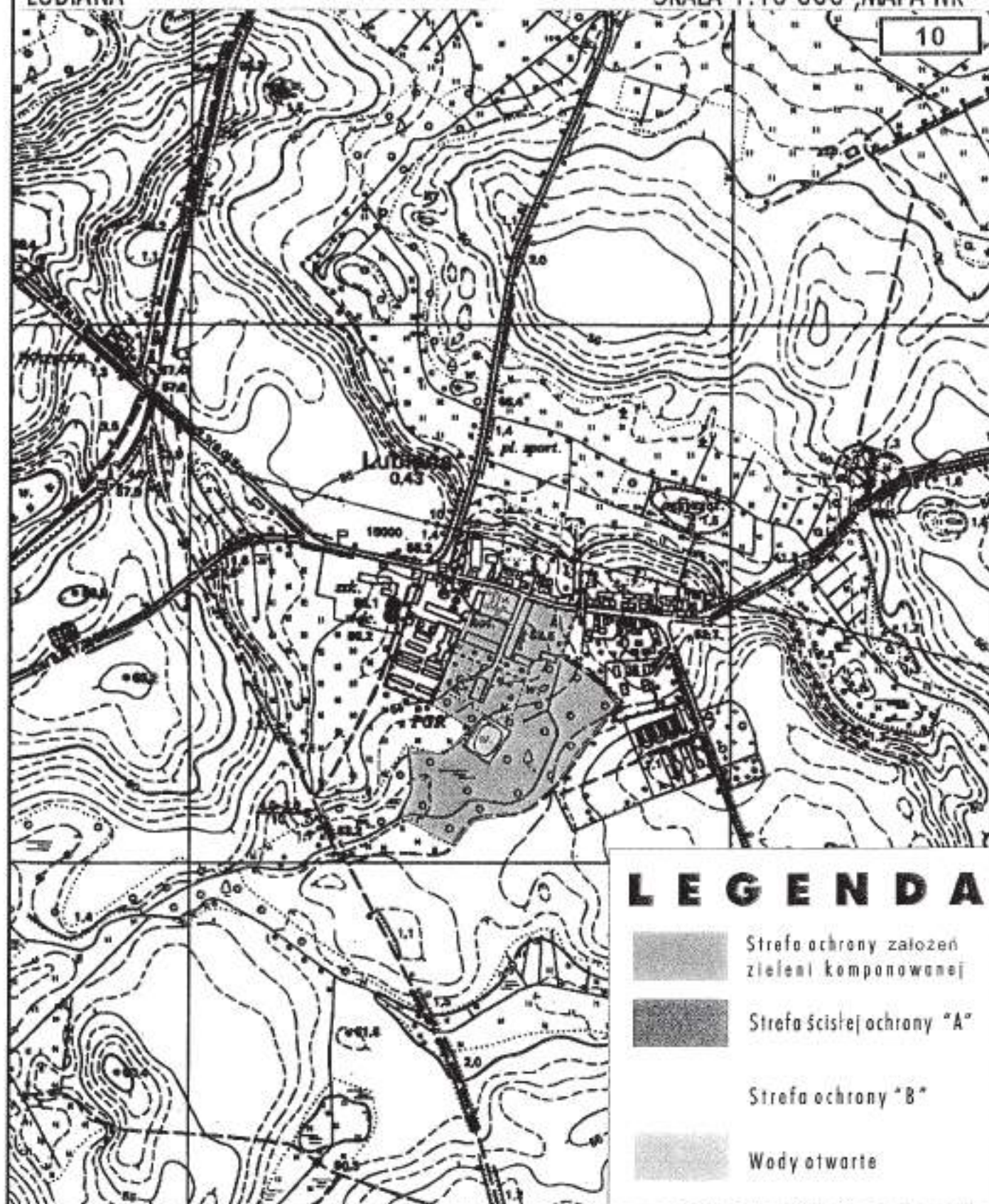

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE ŚRODOWISKO KULTUROWE OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ

LUBIANA

SKALA 1:10 000, MAPA NR

10

LEGENDA

- Strefa ochrony założen zieleni komponowanej
- Strefa ścisłej ochrony "A"
- Strefa ochrony "B"
- Wody otwarte

11. LUBIANKA

- 1) Nazwa miejscowości:** LUBIANKA
- 2) Nazwy dawne:** NEU LIBBEHNE (do 1945 r.),
- 3) Pierwsza wzmianka:** 1741 r. – folwark
- 4) Lokalizacja**

Wieś położona na wschód od wsi Lubiana, przy drodze powiatowej nr 236, w odległości ca 10 km od ośrodka gminnego.

5) Historia (zarys)

Do 1741 r. Lubianka i pobliska Lubiana stanowiły całość; w lipcu tego roku podzielono majątek wzdłuż potoku, wpadającego do Małej Iny. Lubianka przypadła w udziale Piotrowi Walentemu von Koethen. W 1766 r. i 1810 r. Lubianka spłonęła w pożarze. W 1811 r. majątek odbudowano w nowym miejscu. W 1906 r. jako majątek niezależny została nabyta przez kupca stargardzkiego Branda (lub Brabcha). W tym okresie wzniesiono nowy dwór.

Po II wojnie światowej w majątku działało PGR, od 1957 r. w ramach Państwowego Ośrodka Hodowli Zarodowej w Lubianie.

6) Elementy funkcjonalne

- a) Obiekty folwarczne** – zespół folwarczny z obiektami gospodarczymi z przełomu XIX/XX w.;
- b) Założenia dworsko-parkowe** – budynek dworski eklektyczny, murowany z 1907 r.;
- c) Zieleń komponowana** – park podworski z XIX w. – krajobrazowy;
- d) Kolonia mieszkalna** (przy drodze do Lubiany).

7) Układ przestrzenny wsi

Lokacyjny	Późniejsze	Współczesny
Folwark	Folwark	Osada pofolwarczna

8) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

- a) Strefa ścisłej ochrony „A”:**
 - Zespół dworsko-parkowy (zakwalifikowany do wpisania do rejestru zabytków) wraz z owalnym w obrysie dziedzińcem folwarcznym;
- b) Strefa ochrony założen ziemi komponowanej:**
 - Droga dojazdowa do majątku (szpaler jesionowy i dalej aleja kasztanowcowa).

9) Obiekty o wartościach kulturowych

Obiekt (funkcja pierwotna)	Adres	Material	Datowanie	Ochrona konserwatorska	Dokumen- tacja
Dwór		Murowany	1907 r.	Do wpisu do rejestru zabytków	+
Obora	Folwark	Murowana	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Obora	Folwark	Murowany / drewniany	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Obora	Folwark	Murowana		Ewidencja	-
Stodoła	Folwark	Murowany / ryglowy	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Magazyn zbożowy	Folwark	Murowany	Koniec XIX w.	Ewidencja	+
Stajnia wo- zownia	Folwark	Murowana	Koniec XIX w.	Ewidencja	+

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE ŚRODOWISKO KULTUROWE OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ

LUBIANKA

SKALA 1:10 000, MAPA NR

11

12. ŁUGOWO

1) Nazwa miejscowości: ŁUGOWO

2) Nazwy dawne: LINDENBERG (do 1945 r.),

3) Lokalizacja

Wieś o rozproszonej zabudowie, położona między Pelczycami a przysiółkami Będar-gowa, przy drodze powiatowej nr 232 do wsi Krzynki, po wschodniej stronie miasta Pelcz. Odległość od Pelczyc – ca 4 km.

4) Historia (zarys)

Niewielki majątek w Ługowie powstał w latach 30-tych XIX w. po separacji gruntów. Areal uprawny wynosił ok. 75 ha. W 1853 r. było tu 28 mieszkańców. W okresie między-wojennym majątek był własnością Alfreda Grundmanna (76 ha, hodowla bydła), do 1945 r. należał do gminy miejskiej Pelczyce; w 1944 r. mieszkało tu 120 osób.

5) Zabudowa

- Obiekty siedlisk gospodarczych w układzie rozproszonym;
- Nad Jez. Wielki Pelcz zlokalizowano domki kempingowe.

6) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

Osada pozostaje poza zainteresowaniem konserwatorskim.

13. SARNIK

- 1) **Nazwa miejscowości:** SARNIK
- 2) **Nazwy dawne:** REHFELD (do 1945 r.),
- 3) **Pierwsza wzmianka:** 1337 r. – wieś rycerska
- 4) **Lokalizacja**

Wieś położona na południe od Pełczyce, przy drodze powiatowej nr 229, w odległości około 6 km od ośrodka gminnego.

5) Historia (zarys)

Sarnik jest wsią o metryce średniowiecznej, założoną na karczunku puszczy, wzmiankowaną w źródłach już w 1337 r.; była wówczas własnością rodu von Wedel a później von Flemming. Od poł. XV w. do poł. XVIII w. Sarnik należał do rodziny von Flatow. W 1796 r. wieś podzielono między von Billerbecków i von Knobelsdorfów. Sarnik był wówczas niewielką wsią z jednym folwarkiem, młynem i 20 zagrodami. Ok. 1830 r. wieś przeszła na własność mieszkańca Augusta F. Menza, w 1870 r. folwark wraca ponownie do Wedlów, którzy to prawdopodobnie w 1898 r. wzniesli okazały pałac, przypuszczalnie z tego okresu pochodzi także założenie parkowe.

Po II wojnie światowej folwark wraz z pałacem został włączony do PGR-u. Pałac użytkowany do lat 50-tych, opuszczony i zdewastowany popadł w ruinę. Obecnie wraz z parkiem w prywatnych rękach.

6) Elementy funkcjonalne

- a) **Obiekty sakralne** – kościół kamienno-murowany z 1 poł. XVII w. przebudowany XIX w.;
- b) **Nekropolie** – dawna przykościelna nekropolia z pomnikiem poświęconym żołnierzom – mieszkańcom wsi, którzy zginęli w czasie I wojny światowej;
- c) **Obiekty folwarczne** – założenia folwarczne – 2 dziedzince gospodarcze – zachodni i wschodni z gorzelnią, stodołą i owczarnią z poł. XIX w. i z kuźnią wiejską z pocz. XX w.;
- d) **Założenia dworsko-parkowe** – pałac murowany z końca XIX w. eklektyczny;
- e) **Zieleń komponowana** – założenie parkowe z 2 poł. XIX w. – krajobrazowe;
- f) **Kolonia mieszkalna** dawnych robotników folwarcznych.

7) Układ przestrzenny wsi

Lokacyjny	Późniejsze	Współczesny
Ulicowy (?)	Ulicowy z folwarkiem	Ulicowy

8) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

a) Strefa ścisłej ochrony „A”:

- Kościół wraz z terenem cmentarza przykościelnego; pomnik poświęcony żołnierzom – mieszkańcom wsi, którzy zginęli w czasie I wojny światowej; kościół wpisany do rejestru zabytków nr 249; cmentarz zakwalifikowany do wpisu do rejestru zabytków;
- Zespół pałacowo-parkowy (park wpisany do rejestru zabytków nr 298, pałac zakwalifikowany do wpisania do rejestru zabytków);

b) Strefa ochrony „B”:

- Działanie folwarczny wschodni;

c) Strefa ochrony ziemi komponowanej:

- Teren dawnego cmentarza polowego.

9) Obiekty o wartościach kulturowych

Obiekt (funkcja pierwotna)	Adres	Materiał	Datowanie	Ochrona konserwatorska	Dokumentacja
Kościół		Murowany	1 poł. XVII w., XIX w.	Nr rejestru 249	+
Pałac (ruina)		Murowany	1898 r.	Do wpisu do rejestru zabytków	+
Gorzelnia	Folwark zach.	Murowana	Poł. XIX w.	Ewidencja	+
Stodoła	Folwark wsch.	Murowana	1850 r.	Ewidencja	+
Owczarnia	Folwark wsch.	Murowana	1848 r.	Ewidencja	+
Budynek gospodarczy	Folwark wsch.	Murowany	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Dom nr 13	Folwark wsch.	Murowany	I poł. XX w.	Ewidencja	+
Kuźnia podcieniowa		Murowana	Pocz. XX w.	Ewidencja	+

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE ŚRODOWISKO KULTUROWE OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ

SARNIK

SKALA 1:10 000, MAPA NR

13

LEGENDA

- Strefa ochrony założeń zieleni komponowanej
- Strefa ścisłej ochrony "A"
- Strefa ochrony "B"
- Wody otwarte

13.1. LYSKOWO

1) Nazwa miejscowości: LYSKOWO

2) Nazwy dawne: ERNSTBURG (do 1945 r.),

3) Lokalizacja

Wieś rozproszona, położona na południe od Pełczyc, przy drodze wojewódzkiej nr 151 i częściowo przy drodze powiatowej nr 229, w odległości około 3 km od ośrodka gminnego.

4) Historia (zarys)

Zespół folwarczny w Łyskowie powstał w 1870 r. na gruntach państwowych (siedziba w Pełczycach), na terenie wcześniej niezabudowanym (do poł. XVI w. tereny te wchodziły w skład dóbr zakonu cysterek w Pełczycach). W pierwszej kolejności wzniesiono dom mieszkalny i założono park, następnie pobudowano budynki gospodarcze. Areal uprawny wynosił zaledwie 94 ha, hodowano głównie bydło.

Po 1945 r. majątek upaństwowiono; w 1993 r. przejęty przez AWRSP, od 1994 r. wydzielony prywatnej spółce „ROL-PEŁCZ” w Pełczycach.

5) Zabudowa

- Budynki gospodarcze założenia folwarcznego z końca XIX w. przebudowane w 1908 r., murowane z cegły i kamienia;
- Kolonia mieszkalna z lat 30-tych XX w.;
- Dom mieszkalny z końca XIX w.

6) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

Osada pozostaje poza zainteresowaniem konserwatorskim.

14. NADARZYN

- 1) Nazwa miejscowości: **NADARZYN**
- 2) Nazwy dawne: **BILLERBECK (do 1945 r.),**
- 3) Pierwsza wzmianka: **1304 r. – wieś rycerska**
- 4) Lokalizacja

Najdalej wysunięta na północ wieś, położona przy drodze powiatowej nr 225, w odległości ca 11 km od Pelczyc.

5) Historia (zarys)

Nadarzyn jest starą wsią średniowieczną, związaną od XIV w. z rodziną Billerbeck (stąd niemiecka nazwa osady). Folwark istniał we wsi od co najmniej XVIII w. Wielokrotnie zmieniali się jego właściciele. W 1874 r. dobra zakupił Kasimir von Bormann, wówczas także założony został park, dwór wzniesiono w 1902 r., gdy majątek należał do Augusta Schulze.

Po II wojnie światowej majątek upaństwowiono, powstało PGR, obecnie dzierzawiony prywatnym przedsiębiorcom.

6) Elementy funkcjonalne

- a) **Obiekty sakralne** – kościół murowany z 1902 r. (historyzm) z cmentarzem przykościelnym;
- b) **Obiekty folwarczne** – założenie folwarczne z 2 poł. XIX w. i końca XIX w. oraz obiekty magazynowe z 2 poł. lat 20-tych XX w.;
- c) **Założenia dworsko-parkowe** – pałac murowany z 1902 r., park podworski – krajobrazowy pocz. XIX w.;
- d) **Kolonia mieszkalna** murowana z lat 20/30-tych XX w.

7) Układ przestrzenny wsi

Lokacyjny	Późniejsze	Współczesny
Ulicowo-placowa	Ulicowo-placowa z folwarkiem	Wielodrognicowa

8) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

a) Strefa ścisłej ochrony „A”:

- Kościół wraz z terenem dawnego cmentarza przykościelnego w granicach ogrodu (rejestr zabytków nr 321);
- Zespół pałacowo-parkowy; zakwalifikowany do wpisania do rejestru zabytków.

9) Obiekty o wartościach kulturowych

Obiekt (funkcja pierwotna)	Adres	Material	Datowanie	Ochrona konserwatorska	Dokumen- tacja
Kościół		Murowany	1902 r.	Nr rej. 321	+
Pałac		Murowany	1902 r.	Do wpisania do rejestru zabytków	+
Magazyn zbożowy	Folwark	Murowany	1928 r.	Ewidencja	+
Owczarnia	Folwark	Murowana	1862 r.	Ewidencja	+
Stodoła	Folwark	Murowana	1855 r.	Ewidencja	+
Kuźnia	Folwark	Murowany	Poł. XIX w.	Ewidencja	+
Obora	Folwark	Murowana	Poł. XIX w.	Ewidencja	+
Gorzelnia	Folwark	Murowana	Koniec XIX w.	Ewidencja	+
Magazyn z garażem	Folwark	Murowany	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+

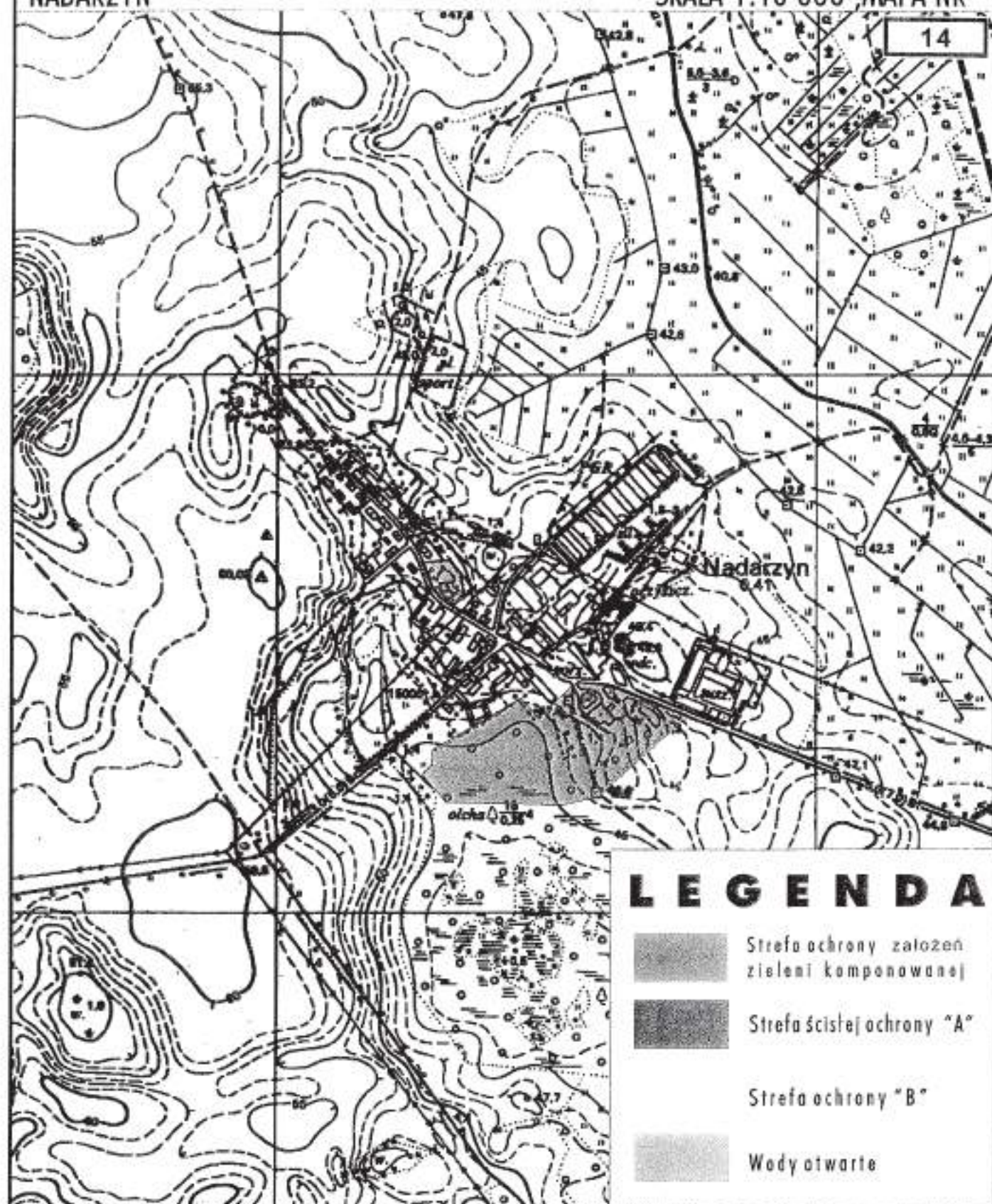

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE ŚRODOWISKO KULTUROWE OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ

NADARZYN

SKALA 1:10 000, MAPA NR

14

LEGENDA

- Strefa ochrony założen zieleni komponowanej
- Strefa ścisłej ochrony "A"
- Strefa ochrony "B"
- Wody otwarte

14.1. GOLEJEWO

- 1) Nazwa miejscowości: **GOLEJEWO**
- 2) Nazwy dawne: **HERZFELDE (do 1945 r.),**
- 3) Pierwsza wzmianka: **1337 r. – wieś rycerska**
- 4) Lokalizacja

Teren byłej wsi popegeerowskiej południowej części gminy.

5) Historia (zarys)

Golejewo było wsią o metryce średniowiecznej; pierwsza wzmianka pochodzi z 1337 r., kiedy to liczyła ona 50 włók (w tym 4 kościelne); dzierżawcą był Henryk Witte Albus, przedstawiciel jednego z najstarszych rodów Nowej Marchii. W 1376 r. wieś została oddana w wieczystą dzierżawę klasztorowi Cysterek z Pełczyc. Po kasacji zakonu w okresie reformacji wieś została przejęta przez margrabiego Jana z Kostrzyna, który utworzył domenę z siedzibą w Karsku. Od 1577 r. Golejewo było tylko folwarkiem. Do 1 poł. XIX w. często zmieniali się właściciele majątku, w 1929 r. liczył on 532 ha.

Po 1945 r. dobra upaństwowiono, działało tu PGR (KPGR Sarnik), w latach 70-tych i dalszych wszystkie budynki mieszkalne i gospodarcze zostały rozebrane.

6) Elementy funkcjonalne

- a) **Nekropolie** – cmentarz polowy – poewangelicki (w lesie);
- b) **Obiekty folwarczne** – brak zabudowy gospodarczej i mieszkalnej (w latach 70-tych XX w. wszystkie budynki folwarczne i mieszkalne wyburzono).

7) Układ przestrzenny wsi

Lokacyjny	Późniejsze	Współczesny
Nieznany	Folwark	Osada nieużytkowana

8) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

- a) **Strefa ochrony ziemi komponowanej:**
 - Cmentarz polowy.

15. NIESPOROWICE

- 1) Nazwa miejscowości: **NIESPOROWICE**
- 2) Nazwy dawne: **HASSELBUSCH (do 1945 r.),**
- 3) Pierwsza wzmianka: **1337 r. – wieś rycerska**
- 4) Lokalizacja

Najdalej wysunięta na południe wieś podstawowa, położona przy drodze powiatowej nr 229, w odległości km od ośrodka gminnego.

5) Historia (zarys)

Wieś powstała prawdopodobnie już w XIII w., po wykarczowaniu lasu w sąsiedztwie Puszczy Dankowskiej. Pierwsze wzmianki pisane o wsi pochodzą z 1337 r., Niesporowice stanowiły wówczas własność rycerską Henryka Garbe. Od XVI do XVIII w. wieś należała do rodu von Waldow, następnie do rodziny du Rosen, a od 1770 r. do Augusta E. von Schöning. Na przełomie XVIII i XIX w. rozbudowano folwark w południowej części wsi, a po wschodniej stronie powstało duże założenie parkowe. W 1818 r. Niesporowice stanowiły własność rodu von Sydow (areal ok. 1050 ha), wieś miała wówczas charakter wsi folwarcznej. Do 1945 r. majątek pozostawał prywatną własnością rodziny von Brand.

Po 1945 r. dobra upaństwowiono, założono PGR, obecnie w zasobach AWRSP.

6) Elementy funkcjonalne

- a) **Obiekty sakralne** – kościół murowany z 1600 r. oraz teren cmentarza przykościelnego (nieczynnego);
- b) **Nekropolie** – cmentarz poewangelicki połowy (nieczynny);
- c) **Obiekty folwarczne** – resztki budynków gospodarskich z dwupodwórzowego pierwotnego założenia folwarcznego (postępująca ruina);
- d) **Założenia dworsko-parkowe** – dwór murowany z pocz. XX w. (zdewaloryzowany);
- e) **Zieleń komponowana** – założenie parkowe z 2 poł. XIX w.

7) Układ przestrzenny wsi

Lokacyjny	Późniejsze	Współczesny
Ulicowy	Ulicowy z folwarkiem	Ulicowy

8) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

a) Strefa ścisłej ochrony „A”:

- Kościół wraz z terenem cmentarza przykościelnego (kościół wpisany do rejestru zabytków nr 343); cmentarz zakwalifikowany do wpisu do rejestru zabytków;

b) Strefa ochrony założeń ziemi komponowanej:

- Park dworski;
- Teren dawnego cmentarza polowego.

9) Obiekty o wartościach kulturowych

Obiekt (funkcja pierwotna)	Adres	Materiał	Datowanie	Ochrona konserwatorska	Dokumen- tacja
Kościół		Murowany	1600 r.	Nr rejestru 343	
Dwór		Murowany	Pocz. XX w.	Ewidencja	+
Dom (nieużytkowany)	Nr 3	Ryglowa	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 24	Murowany	Pocz. XX w.	Ewidencja	+
Stajnia z magazynem	Folwark	Murowany	Poł. XIX w.	Ewidencja	+
Stajnia ze stodołą	Folwark	Murowana	Poł. XIX w.	Ewidencja	+
Stodoła z oborą	Folwark	Murowana	1863 r.	Ewidencja	+
Stodoła z oborą	Folwark	Murowana	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Ogrodzenie z bramami wjazdowymi	Folwark	Murowane	XIX/XX w.	Ewidencja	+

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE
ŚRODOWISKO KULTUROWE
OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ

NIESPOROWICE

SKALA 1:10 000, MAPA NR

15

LEGENDA

- Strefa ochrony założeń zieleni komponowanej
- Strefa ścisłej ochrony "A"
- Strefa ochrony "B"
- Wody otwarte

15.1. DOLNE

1) Nazwa miejscowości: DOLNE

2) Nazwy dawne: UNTERHEIDE (do 1945 r.),

3) Lokalizacja

Jednosiedliskowa osada położona 9 km na południe od Pełczyc w terenach leśnych.

4) Historia (zarys)

W dostępnych źródłach brak danych historycznych dotyczących osady Dolne. W końcu XIX w. była to leśniczówka, obecnie gajówka Golejewo.

5) Zabudowa

- Dwubudynkowa śródleśna zagroda; chałupa odeskowana, budynek gospodarczy – murowany.

6) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

Osada pozostaje poza zainteresowaniem konserwatorskim.

16. PLOTNO

- 1) Nazwa miejscowości: **PLOTNO**
- 2) Nazwy dawne: **BLANKENSEE (do 1945 r.),**
- 3) Pierwsza wzmianka: **1322 r. – wieś zakonna, cysterska**
- 4) Lokalizacja

Wieś położona na północ od miasta Pełczyce, przy drodze wojewódzkiej nr 151, w odległości około 6 km.

5) Historia (zarys)

Wieś wzmiankowana w roku 1322, kiedy to książę pomorski Otto I nadał cysterkom z Pełczyc 4 łany ziemi, stanowiące wcześniej lenno rycerza Betekina. W XV w. jako właściciele Plotna występują Billerbeckowie; część klasztorną po sekularyzacji przejęli v. Waldowowie. W 1628 r. we wsi było 36 chłopów, 8 zagrodników, 2 młyny, karczma, kuźnia, owczarnia – własność Billerbecków. W XVIII w. podział wsi na 3 części i częste zmiany właścicieli (Benkendorf, Martini, domena dolicka, później rodziny v. Stranz, v. Bornstedt, v. Knobelsdorff). W jakimś momencie wieś została scalona i jako taka przeszła w roku 1795 w ręce rodu v. Wedel. Majątek w Płotnie pozostał w posiadaniu Wedlów aż do 1945 r. Należne doń ziemie (w poł. XIX i pocz. XX w.) przekraczały 1200 ha a liczba mieszkańców wsi wynosiła ok. 270 osób. Od średniowiecza istniał tu kościół. Co najmniej od XIX w. wieś zdominowana jest przez majątek rycerski; w tym czasie własność chłopska praktycznie tu nie istnieje. Po 1945 r. folwark upaństwowiono, później wszedł w skład POHZ w Lubianie.

6) Elementy funkcjonalne

- a) **Obiekty sakralne** – kościół ryglowy z przełomu XVIII/XIX w. rekonstruowany w latach 20/30-tych XX w.;
- b) **Nekropolie** – cmentarz przykościelny (nieczynny) z ogrodzeniem kamienno-murowanym XVIII w.; drugi cmentarz z pocz. XX w.;
- c) **Obiekty folwarczne** – założenia zespołu folwarcznego – 2 poł. XIX w. (obiekty inwentarskie, stajnie, magazyny, stodoły, kuźnie, gorzelnia, płatkarnia); niektóre obiekty z 1 poł. XX w.;
- d) **Kolonia mieszkalna** z 3 i 4 ćw. XIX w. (dwojaki, czworaki, sześcioraki);

- e) **Założenia dworsko-parkowe** – dwór ryglowy – murowany z XVIII w., przebudowany w XIX/XX w.; pałac (skrzydło południowe), murowany z końca XIX w.; park podworski zdewaloryzowany;
- f) **Zieleń komponowana** – zieleń wysoka – podwójne szpalery lipowo-kasztanowcowe przy południowej granicy folwarku.

7) Układ przestrzenny wsi

Lokacyjny	Późniejsze	Współczesny
Nieznany	Ulicowy z folwarkiem	Ulicowy

8) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

a) Strefa ścisłej ochrony „A”:

- Kościół wraz z terenem cmentarza przykościelnego (wpisane do rejestru zabytków nr 369),
- Zespół dworsko-palacowo-parkowy wraz z dziedzińcem folwarcznym (zakwalifikowane do wpisania do rejestru zabytków).

9) Obiekty o wartościach kulturowych

Obiekt (funkcja pierwotna)	Adres	Materiał	Datowanie	Ochrona konserwatorska	Dokumentacja
Kościół		Ryglowy	XVIII/XIX w.	Nr rejestru 369	+
Dwór		Ryglowy / murowany	XVIII, XIX/XX w.	Do wpisu do rejestru zabytków	+
Pałac		Murowany	4 ćw. XIX w.	Do wpisu do rejestru zabytków	+
Rządcówka obok domu nr 25	Folwark	Murowany	4 ćw. XIX w.	Do wpisu do rejestru zabytków	+
Gorzelnia i płatkarnia	Folwark	Murowana	3-4 XIX w., 1 ćw. XX w.	Do wpisu do rejestru zabytków	+
Stajnia i magazyn	Folwark	Murowana	3 ćw. XIX w.	Do wpisu do rejestru zabytków	+
Wozownia	Folwark	Murowana	3 ćw. XIX w.	Do wpisu do rejestru zabytków	+
Obora I	Folwark	Murowana	1935 r.	Do wpisu do rejestru zabytków	-
Obora II	Folwark	Murowana	3-4 ćw. XIX w.	Do wpisu do rejestru zabytków	-
Stodola z obora	Folwark	Murowana	1861 r.	Do wpisu do rejestru zabytków	+
Stodola	Folwark	Murowana	1855 r.	Do wpisu do rejestru zabytków	+
Chlewnia	Folwark	Murowana	Pocz. XX w.	Do wpisu do rejestru zabytków	+
Stajnia	Folwark	Murowana	3-4 ćw. XIX w.	Do wpisu do rejestru zabytków	-

Kuźnia podcie- niowa obok magazyn		Murowany / drewniany	I ćw. XX w.	Ewidencja	+
Owczarnia ze stodolą	Folwark Podwórze zach.	Murowana	3-4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Sześciorak obok dom	Nr 13	Murowany	Lata 20-te XX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 27	Murowany	3-4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 26	Murowany	3-4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+

10) Postulowane programy badawcze, dokumentacje

- **Obora I** (folwark) – karta ewidencyjna;
- **Obora II** (folwark) – karta ewidencyjna;
- **Stajnia** (folwark) – karta ewidencyjna.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PŁOTNYCE ŚRODOWISKO KULTUROWE OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ

PŁOTNO

SKALA 1:10 000, MAPA NR

16

LEGENDA

- Strefa ochrony założen zieleni komponowanej
- Strefa ścisłej ochrony "A"
- Strefa ochrony "B"
- Wody otwarte

17. PRZEKOLNO

- 1) Nazwa miejscowości:** PRZEKOLNO
- 2) Nazwy dawne:** GROSS EHRENBURG (do 1945 r.),
- 3) Pierwsza wzmianka:** ok. 1250 r. – wieś zakonna
- 4) Lokalizacja**

Wieś położona na zachód od miasta Pelczyce, przy drodze powiatowej nr 231, w odległości od miasta około 6 km.

5) Historia (zarys)

Wieś wzmiankowana w źródłach od 1250 r.; do wojny 30-letniej w obrębie Księstwa Pomorskiego, później Brandenburgii. Pierwotnie najpewniej stanowiła własność zakonną, od pocz. XV w. poświadczona własność świecka (ród Bradelow). W 3 ćw. XV w. – w konsekwencji wojen – Przekolno zostało całkowicie zniszczone. Od schyłku tegoż stulecia następują częste zmiany właścicieli; są to rody v. Wedel, v. Wreech, v. Waldow, v. Bornstädt; od 1863 r. rodzina Hoffmanów. Z dwoma ostatnimi należy łączyć utworzenie folwarków w ich obecnym usytuowaniu. W 1929 r. jako właścicielka majątku ziemskiego wymieniona jest Jouanne Hedwig. W ciągu dziejów Przekolno zawsze było znaczącą wsią w subregionie. Już od XIII w. istniał kościół, w XVI w. komora celna. Oprócz dóbr rycerskich (w poł. XIX w. ok. 1250 ha, w l. 20-tych XX w. ok. 870 ha) była tu własność chłopska, którą stanowiło kilkanaście dużych gospodarstw. W pocz. XX w. wieś liczyła ponad 500 mieszkańców. Po II wojnie światowej majątek upaństwowiono, tworząc na jego bazie PGR; część chłopska pozostała w użytkowaniu rolników indywidualnych.

6) Elementy funkcjonalne

- a) Obiekty sakralne** – kościół kamiennie-murowany z końca XIII w. z wieżą kamiennie-murowaną z 2 poł. XV w., przebudowa – 2 poł. XIX w.;
- b) Nekropolie:**
 - Dawny cmentarz przykościelny z murowanym ogrodzeniem i pomnikiem upamiętniającym żołnierzy – mieszkańców wsi poległych z I wojny światowej;
 - Cmentarz komunalny z kaplicą cmentarną – murowaną z poł. XIX w.;
- c) Obiekty folwarczne** – zespół folwarczny – dwa podwórza (zachodnie i wschodnie) – obiekty murowane z 2 poł. XIX w.;
- d) Zakożenia dworsko-parkowe** – pałac murowany z XVIII i XIX w.;

- e) **Zieleń komponowana** – park barokowy z XVIII w. zamieniony w XIX w. w park krajobrazowy.

7) Układ przestrzenny wsi

Lokacyjny	Późniejsze	Współczesny
Owalnicowy (?)	Placowo-ulicowy z folwarkiem	Placowo-ulicowy

8) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

a) Strefa ścisłej ochrony „A”:

- Kościół wraz z terenem dawnego cmentarza przykościelnego, tuż przy murowanym ogrodzeniu cmentarza, pomnik poświęcony żołnierzom – mieszkańcom wsi poległym w czasie I wojny światowej (kościół wpisany do rejestru zabytków nr 250);
- Zespół pałacowo-parkowy (park wpisany do rejestru zabytków nr 278), pałac zakwalifikowany do wpisu do rejestru zabytków;

b) Strefa ochrony „B”:

- Dziedziniec folwarczny zachodni;
- Dziedziniec folwarczny wschodni.

9) Obiekty o wartościach kulturowych

Obiekt (funkcja pierwotna)	Adres	Materiał	Datowanie	Ochrona Konserwatorska	Dokumentacja
Kościół		Murowany	Koniec XIII w., 1479 r., XVIII w., 2 poł. XIX w.	Nr rejestru 250	+
Kaplica cmentarna	Cmentarz komunalny	Murowana	Poł. XIX w.	Ewidencja	+
Pałac		Murowany	XVIII, XIX w.	Do wpisu do rejestru zabytków	-
Rządcówka obok domu	Nr 23	Murowana	Koniec XIX w.	Do wpisu do rejestru zabytków	-
Szkoła (nieużytkowana)	Nr ?	Murowana	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Dom z budynkiem gospodarczym	Nr 1	Murowany	4 ćw. XX w.	Ewidencja	+
Dom z budynkiem gospodarczym	Nr 2	Murowany	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 5	Murowany	Pocz. XX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 6	Murowany	Pocz. XX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 12	Murowany	Pocz. XX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 13	Murowany	Pocz. XX w.	Ewidencja	+

Dom z budynkiem gospodarczym	Nr 14	Murowany	Koniec XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 24	Murowany	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 25	Murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 37	Murowany	Pocz. XX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 39	Murowany	XIX/XX w.	Ewidencja	+
Dom	Nr 47	Murowano-ryglowy	Lata 30-te XX w.	Ewidencja	+
Stajnia	Folwark zach.	Murowana	2 poł. XIX w.	Do wpisu do rejestru zabytków	-
Obora	Folwark zach.	Murowany	2 poł. XIX w.	Ewidencja	-
Stodoła	Folwark wsch.	Murowana	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Stodoła	Folwark wsch.	Murowana	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Budynek stodołno-inwentarski	Folwark wsch.	Murowany	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+
Stajnia	Folwark wsch.	Murowana	2 poł. XIX w.	Ewidencja	+

10) Postulowane programy badawcze, dokumentacje

- Pałac – karta ewidencyjna;
- Rządcówka obok dom nr 23 – karta ewidencyjna;
- Stajnia (folwark zachodni) – karta ewidencyjna.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PEŁCZYCE
ŚRODOWISKO KULTUROWE
OBSZARY OBIEKTY OCHRONA

PRZEKOLNO

SKALA 1:10 000 .MAPA NR

Wykonano w P.P. "U&K" na podstawie przeliczeń szacunkowych

17.1. TRYNNO

1) Nazwa miejscowości: TRYNNO

2) Nazwy dawne: KLEIN EHRENBURG (do 1945 r.),

3) Lokalizacja

Trynno było niewielkim folwarkiem położonym w rozwidleniu dróg.

4) Historia (zarys)

Historia folwarku Trynno wiąże się z wsią Przekolno, będącą wówczas własnością rodu von Bornstädt. W 1817 r. na ich gruntach wydzielono posiadłość wraz z zabudowaniami i nadano jej nazwę Klein Ehrenberg (Trynno). Kiedy w 1836 r. von Bornstädtowie sprzedawali Przekolno (Gross Ehrenberg) – Trynno pozostało przy nich pozbawione jednak praw majątku rycerskiego. W 1850 r. areał uprawny wynosił ok. 200 ha. W okresie międzywojennym majątek był własnością Otto Waltera (ok. 100 ha).

Po II wojnie światowej zabudowania ulegały stopniowemu wyburzeniu.

5) Zabudowa

- Dawniejsze obiekty folwarczne zniszczone lub rozebrane; współcześnie zachowały się dwa zdewaloryzowane całkowicie obiekty z pocz. XX w.

6) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

Osada pozostaje poza zainteresowaniem konserwatorskim.

18. TRZĘSACZ

1) Nazwa miejscowości: TRZĘSACZ

2) Nazwy dawne: OBERBRUCH (do 1945 r.),

3) Lokalizacja

Osada folwarczna położona jest około 3 km na północ od Jarosławska i około 2 km na południe od Przekolna, przy drodze gminnej Przekolno – Trynno.

4) Historia (zarys)

Brak danych dotyczących historii Trzęsacza. W dziele H. Berghausa folwark nie jest odnotowany, z czego wynika, że założony został w 3 lub 4 ćwierci XIX w. Udokumentowany na mapie z 1892 r. Właściciele sprzed 1945 r. nieznani. Na przełomie lat 20/30 XX w. w pobliżu folwarku powstała zabudowa kolonijna, co może wskazywać na parcelację gruntów majątku. Po II wojnie światowej założono tu tuczarnię trzody, która była czynna do 1993 r. Po tym czasie zespół folwarczny opuszczony, nieużytkowany, w dawnym, przebudowanym dworze mieszka rodzina byłych pracowników tuczarni.

5) Zabudowa

- Obiekty gospodarcze folwarku uległy znacznej dewastacji, zwłaszcza murowane budynki z górnymi partiami zbudowanymi z desek z końca XIX w. do lat 30-tych XX w. najmniej zniszczony, nie zdewastowany pozostał spichlerz z XX w.;
- Budynek podworski przebudowany w latach 60-tych XX w.;
- Zachowana kolonia mieszkalna po obu stronach drogi o zabudowie i rozmieszczeniu typowym zabudowy wsi z I poł. XX w.

6) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

Osada pozostaje poza zainteresowaniem konserwatorskim.

PRZYŁĘKI

1) Nazwa miejscowości: **PRZYŁĘKI**

2) Nazwy dawne: **BORNSTÄDSSTAHL (do 1945 r.),**

3) Lokalizacja

Osada położona jest w odległości 11 km na południowy-wschód od Pełczyc, 1 km na północ od drogi Barlinek – Strzelce Krajeńskie; rozlokowana na śródleśnej polanie.

4) Historia (zarys)

Folwark powstał zapewne w XIX w. Brak źródeł dotyczących jego historii; wiadomo jedynie, że związany był z majątkiem rycerskim w Przekolnie. Jest to o tyle zastanawiające, że majątek ten oddalony jest od Przyłek ponad 11 km. Od 1836 r. własność Gustawa Hoffmanna, potwierdzona jeszcze w 1850 r. Późniejsze dzieje nieznane. Współcześnie osada ALP, włączona administracyjnie do Niesporowic

6) Zabudowa

- W miejscu dawnego, małego folwarku osadę stanowi 2-budynkowa zagroda oraz dwurodzinny budynek mieszkalny (ALP).

7) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

Osada pozostaje poza zainteresowaniem konserwatorskim.

JAROSŁAWCZYK

- 1) Nazwa miejscowości: **JAROSŁAWCZYK**
- 2) Nazwy dawne: **KLEIN GERZLOW (do 1945 r.),**
- 3) Pierwsza wzmianka: **2 poł. XIX w., zagroda**
- 4) Historia (zarys)

Historia jednodworczego wybudowania w Jarosławczyku związana jest najprawdopodobniej z wydzieleniem kilku gospodarstw na gruntach majątku w Będargowcu w latach 80-tych XIX w. Powstała wówczas zagroda do dzisiaj gospodarstwo pozostaje w rękach potomków pierwszych właścicieli.

5) Elementy funkcjonalne

- a) **Osada jednodworska** (jednozagrodowa) – 4-obiektowa zagroda z budynkiem mieszkalnym (budynki gospodarcze kamienno-ceglane z 4 ćw. XIX w., z lat 20-tych XX w.; budynek mieszkalny – z 4 ćw. XIX w.; piec chlebowy murowany z końca XIX w.)

6) Układ przestrzenny wsi

Lokacyjny	Późniejsze	Współczesny
Zagroda	Zagroda	Zagroda

7) Obiekty o wartościach kulturowych

Obiekt (funkcja pierwotna)	Adres	Materiał	Datowanie	Ochrona konserwator- ska	Dokumen- tacja
Dom		Murowany	4 ćw. XIX w., lata 20-te XX w.	Ewidencja	-
Budynek inwen- tarski		Murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	-
Budynek inwen- tarsko-stodolny		Murowany	4 ćw. XIX w.	Ewidencja	-
Budynek inwen- tarsko-składowy		Murowany	Lata 20-te XX w.	Ewidencja	-
piec chlebowy		Murowany	Koniec XIX w.	Ewidencja	+

DUBIELEWO

1) Nazwa miejscowości: **DUBIELEWO**

2) Nazwy dawne: **HERMANNSTAHL (do 1945 r.),**

3) Historia (zarys)

Osadę stanowiła w końcu XIX w. duża samotna zagroda o czworobocznym układzie z ogrodem.

4) Zabudowa

- Układ w kształcie podkowy z zabudową z końca XIX w. i pocz. XX w.; budynek mieszkalny z czerwonej cegły, budynek gospodarczy – kamienny.

5) Wytyczne konserwatorskie – strefy ochrony

Osada pozostaje poza zainteresowaniem konserwatorskim.

16. FINANSOWANIE ZADAŃ ROZWOJOWYCH ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W LATACH 2004-2006

Polska, po przystąpieniu do Unii Europejskiej w maju 2004 r., będzie jednym z najsłabiej rozwiniętych obszarów Wspólnoty i będzie wymagała podjęcia działań zmierzających do zmniejszenia istniejących różnic w poziomie rozwoju między najsłabiej i najmocniej rozwiniętymi regionami Wspólnoty oraz zwiększających spójność całego terytorium UE. Polska będzie w związku z tym uczestniczyć w Europejskiej Polityce Regionalnej, a całe jej terytorium zostanie zaliczone do obszarów Celu 1, tj. obszarów opóźnionych w rozwoju, w których średni poziom PKB na mieszkańca jest niższy od 75% średniej dla UE. Instrumentami realizacji polityki regionalnej UE są m.in. Fundusze Strukturalne (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – ERDF, Europejski Fundusz Społeczny – ESF, Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej Sekcja Orientacji – EAGGF oraz Finansowany Instrument Orientacji Rybołówstwa – FIG), a także środki z Funduszu Spójności i Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

Środki z Funduszy Strukturalnych podlegają programowaniu, zgodnie z zasadami określonymi przez UE i ich wydatkowanie poprzedzone jest przygotowaniem szeregu dokumentów strategicznych, określających kierunki wydatkowania środków, priorytety rozwoju, przewidywane efekty ich realizacji i ich wpływ na poprawę spójności społeczno-gospodarczej. Dokumentem, który stanowi punkt wyjścia do negocjowania z Komisją Europejską kierunków i celów polityki rozwoju regionalnego w Polsce oraz wysokości wsparcia ze strony UE jest *Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006* (NPR). Dokument ten określa najważniejsze działania strukturalne, które Polska, będąc członkiem UE, zamierza uruchomić w latach 2004-2006 przy wykorzystaniu środków wsparcia UE, aby zapewnić warunki sprzyjające długotrwałemu wzrostowi gospodarczemu i podniesieniu poziomu życia mieszkańców.

Narodowy Plan Rozwoju będzie służył jako podstawa do negocjacji z Komisją Europejską *Podstaw Wsparcia Wspólnoty* (*Community Support Framework – CSF*) dla Polski, które określą wielkość pomocy z Funduszy Strukturalnych przyznanej Polsce jako państwu członkowskiemu przez Unię Europejską na realizację celów wytyczonych w NPR oraz wielkość środków krajowych przeznaczonych na współfinansowanie działań strukturalnych. NPR w szerszym ujęciu obejmować ma wszystkie aspekty rozwoju kraju również te, które nie mogą uzyskać współfinansowania funduszy europejskich, lub których współfinansowanie pochodzi z innych źródeł pomocy zagranicznej (np. Europejski Bank Inwestycyjny).

Wdrażanie Podstaw Wsparcia Wspólnoty odbywać się będzie poprzez sześć sektoro-

wych programów operacyjnych (SPO):

- SPO *Wzrost konkurencyjności gospodarki* (finansowany przez ERDF),
- SPO *Rozwój zasobów ludzkich* (finansowany ze środków ESF),
- SPO *Transport i gospodarka morska* (finansowany z ERDF),
- SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich* (finansowany z EAGGF),
- SPO *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb* (finansowany z FIFG) oraz
- *Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego* (wraz z 16 komponentami wojewódzkimi), którego finansowanie pochodzić będzie z ERDF i ESF.

Programy te definiują szczegółowo priorytety i działania, których realizacja będzie współfinansowana z Funduszy Strukturalnych, jak również kryteria i warunki przyznawania pomocy, a także podmioty uprawnione do ubiegania się o przyznanie wsparcia.

Samorząd Miasta i Gminy Pełczyce oraz podmioty uprawnione, lokalizowane na terenie gminy będą mogły ubiegać się o wsparcie przede wszystkim w ramach następujących programów operacyjnych: Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego 2004-2006, a także SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich”.

Działania uzupełniające wdrażane będą w ramach „Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich dla Polski w latach 2004-2006”.

Alokacja funduszy strukturalnych na realizację zadań w ramach ZPORR w województwie zachodniopomorskim wynosi 134,5 mln EUR; finansowanie ze środków UE działań zaprogramowanych w SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich” wyniesie 1 055 mln EUR w skali całego kraju.

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006, obejmuje trzy priorytety rozwoju:

- 1) **Priorytet 1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmacnianiu konkurencyjności województw**; priorytet finansowany z ERDF, ukierunkowany jest na wsparcie regionalnej infrastruktury technicznej (w tym infrastruktury społeczeństwa informacyjnego) i społecznej mającej decydujące znaczenie dla perspektyw rozwojowych województwa w Unii Europejskiej;
- 2) **Priorytet 2. Wzmocnienie regionalnej bazy ekonomicznej oraz zasobów ludzkich**, w ramach którego skoncentrowane są działania współfinansowane z ERDF oraz ESF ukierunkowane na wspomaganie procesu dostosowawczego regionalnych zasobów ludzkich

do wymogów europejskiego rynku pracy oraz powstawanie i rozwój lokalnych mikroprzedsiębiorstw oraz wsparcie dla rozwoju turystyki;

- 3) **Priorytet 3. Rozwój lokalny**, współfinansowany z ERDF, ukierunkowany na wspomaganie procesu restrukturyzacyjnego rozwoju lokalnego poprzez wsparcie lokalnych projektów z zakresu infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem, infrastruktury społecznej oraz infrastruktury służącej działalności gospodarczej oraz rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich i przemysłowych, jak również rewitalizacji obiektów i terenów poprzemysłowych i powojaskowych.

W **Priorytecie 1** realizowane będą następujące działania:

1) Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu drogowego

Wspierane będą projekty stanowiące ważny element regionalnego systemu transportowego umożliwiające dostęp do:

- sieci dróg krajowych lub międzynarodowych,
- miejsc działalności gospodarczej lub miejsc mających znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego województwa także odciażające układy komunikacyjne miast, w tym w szczególności ich centra gospodarcze i zabytkowe.

W ramach działania wspierane będą też projekty dotyczące budowy, przebudowy lub modernizacji ulic w granicach miast:

- na prawach powiatu, w tym także leżących w ciągu dróg krajowych (z wyłączeniem autostrad, dróg ekspresowych i dróg wewnętrznych),
- gmin powyżej 25 tys. mieszkańców (z wyłączeniem autostrad, dróg ekspresowych, dróg krajowych i dróg wewnętrznych).

Wspierane będą również kompleksowe, zintegrowane programy na rzecz rozbudowy i racjonalizacji systemów transportu publicznego na terenie miast powyżej 50 000 mieszkańców oraz obszarów podmiejskich funkcjonalnie powiązanych z tymi miastami.

2) Infrastruktura ochrony środowiska

W ramach działania realizowane będą projekty o znaczeniu ponadlokalnym, polegające na budowie i modernizacji infrastruktury ochrony środowiska. Ponadto realizowane będą inwestycje mające na celu poprawę jakości zarządzania środowiskiem, w tym poprawę dostępu do informacji o środowisku.

- Zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków:
 - budowa i modernizacja sieci wodociągowych;
 - budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych;

- budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody;
- budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków;
- budowa zbiorników umożliwiających pozyskanie wody pitnej;
- Zagospodarowanie odpadów:
 - organizacja i wdrażanie systemów selektywnej zbiórki odpadów i recyklingu;
 - wdrażanie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi (m.in. budowa sortowni, kompostowni, obiektów termicznej, termiczno-chemicznej i fizycznej (mechanicznej) utylizacji odpadów; budowa nowych, modernizacja istniejących i rekultywacja nieczynnych składowisk; likwidacja „dzikich” składowisk);
 - budowa i modernizacja spalarni odpadów niebezpiecznych;
- Poprawa jakości powietrza:
 - modernizacja i rozbudowa miejskich systemów ciepłowniczych i wyposażenie ich w instalacje ograniczające emisje zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza;
 - przekształcenie istniejących systemów ogrzewania obiektów publicznych w systemy bardziej przyjazne dla środowiska, w szczególności ograniczenie „niskiej emisji”;
- Zapobieganie powodziom:
 - regulacja cieków wodnych (pogłębianie, zapory, stabilizacja brzegów, prace remontowe w korytach rzecznych, itd.);
 - tworzenie polderów;
 - budowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych wraz z drogami dojazdowymi;
 - budowa i modernizacja małych zbiorników retencyjnych i stopni wodnych w ramach tzw. „małej retencji”;
- Wsparcie zarządzania ochroną środowiska:
 - opracowanie baz danych dotyczących lasów, jakości gleb, wód, powietrza;
 - tworzenie systemów pomiaru zanieczyszczeń powietrza w miastach oraz systemów informowania mieszkańców o poziomie zanieczyszczeń powietrza;
 - utworzenie sieci stacji kontrolnych i ostrzegawczych w zakresie jakości wód;
 - tworzenie map terenów zalewowych;
- Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii:
 - budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej do produkcji i przesyłu energii odnawialnej (energia wiatrowa, wodna, geotermalna, ogniwa słoneczne, biomasę).

3) Regionalna infrastruktura badawczo-edukacyjna

W ramach tego działania realizowane będą projekty infrastruktury społeczno-edukacyjnej służącej prowadzeniu działalności dydaktycznej na poziomie wyższym oraz działalności rozwojowej, naukowo-badawczej powiązanej z dydaktyką na poziomie wyższym, a w szczególności dotyczące:

- pomieszczeń dydaktycznych;
- bibliotek;
- laboratoriów dydaktycznych oraz innych obiektów służących prowadzeniu działalności naukowo-badawczej w powiązaniu z dydaktyką;
- obiektów infrastruktury społeczno-edukacyjnej w kampusach uczelni wyższych.

4) Zachowanie i odbudowa dziedzictwa kulturowego

Wspierane będą projekty z zakresu:

- restauracji i rewitalizacji zabytkowych budynków i ich otoczenia (m.in. zespoły zabudowy i przestrzenie publiczne w historycznych układach urbanistycznych i ruralistycznych, zespoły dworsko i pałacowo-parkowe, zabytki architektury, przemysłu i techniki, etnografii, rezerваты archeologiczne, parki kulturowe, miejsca pamięci i martyrologii – w tym były obozy zagłady, obiekty architektury sakralnej);
- remontów i konserwacji zabytkowych budowli;
- modernizacji infrastruktury i zagospodarowania otoczenia obiektów zabytkowych;
- rewaloryzacji przestrzeni publicznych, zabytkowych układów urbanistycznych i ruralistycznych (w tym m.in. w zakresie elewacji, infrastruktury, nawierzchni, małej architektury, zieleni itp.);
- odbudowy (w oparciu o ustalenia badawczo-naukowe, zachowane relikty) historycznych elementów zabudowy kształtujących w przeszłości historyczne układy urbanistyczne, ruralistyczne i założenia przestrzenne (np. muzea, galerie, ośrodki turystyki);
- projekty ukierunkowane na systemowe zabezpieczenie obiektów dziedzictwa kulturowego na wypadek zagrożeń (w tym przed pożarami i włamaniami);
- poprawy infrastruktury służącej działaniom kulturalnym w obiektach użyteczności publicznej i turystyki kulturowej – wyposażenie i modernizacje sal widowiskowych, konferencyjnych muzealnych, wystawowych itp.;
- rozpowszechniania – z wykorzystaniem nowoczesnych technologii (w szczególności z wykorzystaniem sieci komputerowych i internetu) – informacji o kulturze i o możliwościach zapoznania się z dorobkiem kultury regionalnej, dostępności do zbiorów spuścizny

kulturowej.

4) Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego

W ramach działania wspierane będą następujące rodzaje projektów:

- budowa lub rozbudowa lokalnych lub regionalnych szerokopasmowych i bezpiecznych sieci, współdziałających ze szkieletowymi sieciami regionalnymi lub krajowymi;
- budowa, modernizacja lub wyposażenie inwestycyjne centrów zarządzania sieciami regionalnymi lub lokalnymi;
- budowa i wdrażanie platform elektronicznych dla zintegrowanego systemu wspomagania zarządzania na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym;
- projekty związane z przygotowaniem jednostek administracji samorządowej do elektronicznego obiegu dokumentów, elektronicznej archiwizacji dokumentów oraz rozwoju elektronicznych usług dla ludności z wykorzystaniem podpisu elektronicznego, w tym m.in. tworzenie systemów informacji przestrzennej (GIS) oraz modernizacja infrastruktury informatycznej;
- tworzenie lokalnych publicznych punktów dostępu do internetu;
- budowa lub rozbudowa lokalnych lub regionalnych bezpiecznych systemów transmisji danych pomiędzy instytucjami użyteczności publicznej, administracji samorządowej i podległych im placówek publicznych, zwłaszcza na terenach wiejskich i małych miast przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii (np. transmisja satelitarna, droga radiowa).

5) Rozwój transportu miejskiego w aglomeracjach

Priorytet 2 realizowany będzie przez następujące działania:

1) Rozwój zawodowy dostosowujący zasoby ludzkie do potrzeb regionalnego rynku pracy

W zakres kwalifikujących się projektów wchodzić mogą przedsięwzięcia z zakresu:

- wspierania rozwoju kwalifikacji zawodowych:
 - doradztwo, dostosowane do rodzaju ostatecznego beneficjenta, związane z wyborem dalszej ścieżki edukacyjnej i wspomagające kształtowanie kariery zawodowej;
 - szkolenia ogólne i specjalistyczne przeznaczone dla osób dorosłych: uaktualniające i podwyższające ich kwalifikacje w zakresie posiadanego lub wykonywanego zawodu gwarantującego zatrudnienie na lokalnym rynku pracy;
 - szkolenia związane z nabywaniem nowych kwalifikacji, w szczególności w zakresie: języków obcych i wykorzystania technik informatycznych;
 - kursy specjalistyczne, dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych, wynikające z potrzeb

regionalnego rynku pracy, a nie objęte programami nauczania realizowanymi w szkołach;

- praktyki zawodowe dla uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych i studentów, prowadzone w przedsiębiorstwach i wiążące się z poznaniem specyfiki zawodu oraz nabyciem praktycznych umiejętności związanych z ich przyszłym zawodem;
- regionalny system wspierania uzdolnień:
 - całoroczne stypendia przeznaczone dla młodzieży pochodzącej z obszarów wiejskich, restrukturyzowanych i gmin zagrożonych wysokim bezrobociem strukturalnym oraz o niskich dochodach w rodzinie;
- badania i analizy dla potrzeb lokalnego rynku pracy;
 - analizy, badania, ekspertyzy dotyczące sytuacji na lokalnym rynku pracy w zakresie zmiany w sferze zatrudnienia oraz zapotrzebowania na kwalifikacje zawodowe.

2) Reorientacja zawodowa

W zakres kwalifikujących się projektów wchodzi:

- informacja zawodowa;
- poradnictwo grupowe (zawodowe, prawne, psychologiczne);
- indywidualne plany działań polegające na udzielaniu osobom zagrożonym utratą zatrudnienia pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia;
- szkolenia, kursy, warsztaty związane z programem przekwalifikowań i ukierunkowane na przyuczenie do nowego zawodu, zgodnie z potrzebami regionalnego rynku pracy;
- programy specjalne uwzględniające specyficzne cechy ostatecznych beneficjentów;
- praktyki zawodowe i staże w przedsiębiorstwach ukierunkowane na przyuczenie do nowego zawodu zgodnie z potrzebami regionalnego rynku pracy;
- szeroko rozumiane pośrednictwo pracy;
- subsydiowanie miejsc pracy umożliwiających praktyczną naukę nowego zawodu.

3) Rozwój kadr regionalnej gospodarki

W zakres kwalifikujących się projektów wchodzi:

- szkolenia ogólne i specjalistyczne dla pracowników przedsiębiorstw (podwyższenie kwalifikacji, nabycie nowych umiejętności zawodowych) podyktowane zmianami technologicznymi i wynikające z potrzeb rozwojowych przedsiębiorstwa;
- szkolenia i kursy dla pracowników w zakresie wykorzystania i zastosowania technologii informacyjnych;
- szkolenia i kursy dla pracowników i kadry zarządzającej w zakresie wykorzystania IT;

- studia podyplomowe dla pracowników przedsiębiorstw;
- staże dla pracowników przedsiębiorstw w instytucjach naukowo-badawczych;
- doradztwo i szkolenia dla kadr zarządzających w zakresie zarządzania przedsiębiorstwem, w tym zarządzania zasobami ludzkimi, poprawy organizacji pracy.

4) Regionalne Strategie Innowacyjne

- tworzenie sprawnego systemu komunikowania się, gromadzenia i wymiany informacji pomiędzy głównymi partnerami / aktorami RSI (kontynuacja procesu rozpoczętego w trakcie opracowywania RSI);
- bezpośrednie wsparcie finansowe (inwestycyjne) na realizację pilotażowych projektów inwestycyjnych przygotowanych w ramach RSI;
- przygotowanie projektów wynikających z celów Regionalnych Strategii Innowacyjnych i służących ich realizacji;
- promocja RSI oraz informowanie na temat konieczności działań proinnowacyjnych w regionie;
- pogłębienie wiedzy na temat zachodzących procesów innowacyjnych oraz zdobycie przez głównych uczestników RSI praktycznych umiejętności w zakresie planowania strategicznego, partnerstwa (networking) oraz zarządzania projektami.

5) Mikroprzedsiębiorstwa

W ramach działania realizowane będą dwa zasadnicze rodzaje projektów:

- wsparcie doradcze dla osób zamierzających rozpocząć lub rozpoczynających działalność gospodarczą w sektorach nie opartych na zaawansowanych technologiach;
- wsparcie inwestycyjne dla dokonania pierwszych inwestycji materialnych w mikroprzedsiębiorstwach.

6) Rozwój turystyki

Dla osiągnięcia celów tego działania będzie można realizować następujące rodzaje projektów:

- opracowanie i utworzenie systemu informacji turystycznej, w tym nowoczesnej, interaktywnej sieci informacji internetowej umożliwiającej np. rezerwację lub zakup usług turystycznych;
- działania promocyjno-informacyjne, w tym wykorzystujące nowoczesne techniki informowania;
- przygotowanie i realizacja programów rozwoju i promocji lokalnych i regionalnych markowych produktów turystycznych;

- badania marketingowe umożliwiające optymalne zaprojektowanie strategii promocji produktów turystycznych w regionie (określenie celów promocji, wybór form i środków promocji, wybór grup docelowych, itd.);
- organizacja masowych imprez promocyjnych w kraju i zagranicą;
- organizacja imprez, wydarzeń turystycznych umożliwiających przyciągnięcie turystów z innych regionów lub turystów zagranicznych;
- udział w wyselekcjonowanych imprezach targowych;
- projekty w zakresie budowy systemu zarządzania turystyką tj. budowy struktur regionalnych i lokalnych organizacji turystycznych;
- analizy i ekspertyzy dotyczące regionalnego rynku turystycznego;
- specjalistyczne szkolenia dla pracowników i kadr zarządzających MŚP w sektorze usług turystycznych z zakresu marketingu, tworzenia produktu turystycznego i jego promocji, informacji turystycznej, reklamy, public relations, doskonalenia techniki sprzedaży oferty w turystyce biznesowej;
- przygotowanie niezbędnej w procesie inwestycyjnym dokumentacji, tj. biznes plany, studia wykonalności w ramach projektów realizowanych na podstawie opracowanych strategii i programów rozwoju turystyki;
- infrastruktura służąca rozwojowi aktywnych form wypoczynku, w tym baza sportowo-rekreacyjna (np. kryte kąpieliska z basenami termalnymi, ścieżki zdrowia, szlaki turystyczne, edukacyjne, tematyczne, narciarskie trasy zjazdowe i biegowe, ośrodki jeździeckie, pola golfowe, kluby rekreacyjne, ścieżki rowerowe, przystanie jachtowe, itd.);
- adaptacja zabytków techniki i architektury na cele związane z promocją turystyczną regionu (np. wykorzystanie taboru i tras zabytkowych kolei wąskotorowych w celu promocji atrakcji kulturowo-przyrodniczych regionu);
- infrastruktura informacyjno-recepcyjna (np. centra i punkty informacji turystycznej, punkty informacji o regionie wraz z ekspozycją i sprzedażą wydawnictw, map i folderów, lokalnych wyrobów, pamiątek, itp. zlokalizowane w zajazdach, barach przydrożnych, a także w obiektach wolnostojących, zabytkach techniki, np. młynach wodnych, kuźniach, itp.);
- infrastruktura noclegowa (m.in. rozbudowa, adaptacja i modernizacja istniejących obiektów noclegowych, wprowadzenie funkcji hotelowej do pałaców, dworów, obiektów podworskich, folwarcznych, itp.), z wyłączeniem kosztów bieżącego utrzymania;
- infrastruktura gastronomiczna, m.in. w powiązaniu z obiektami noclegowymi, wykorzy-

stującą specyfikę regionalną lub lokalną, itp.;

- inna infrastruktura turystyczna (z wyłączeniem infrastruktury pośrednio wpływającej na rozwój turystyki, a także infrastruktury kwalifikującej się do dofinansowania w ramach innych działań ZPORR).

Priorytet 3 obejmuje dwa działania:

1) Infrastruktura lokalna

W ramach działania wspierane będą następujące typy projektów inwestycyjnych (realizowane na obszarach wiejskich i w miastach do 25 tys. mieszkańców):

- Budowa lub modernizacja urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków:
 - sieci kanalizacyjne, w tym podłączenie do sieci indywidualnych użytkowników;
 - oczyszczalnie ścieków;
 - inne urządzenia do oczyszczania, gromadzenia, odprowadzania i przesyłania ścieków;
- Budowa lub modernizacja urządzeń zaopatrzenia w wodę:
 - sieci wodociągowe;
 - ujęcia wody (w tym ochrona ujęć i źródeł wody pitnej);
 - urządzenia służące do gromadzenia, przechowywania i uzdatniania wody;
 - urządzenia regulujące ciśnienie wody;
- Budowa lub modernizacja urządzeń zaopatrzenia w energię:
 - urządzenia zaopatrzenia w energię;
 - lokalne systemy pozyskiwania energii z alternatywnych źródeł (energia, wiatrowa, wodna, słoneczna, energia uzyskiwana z wykorzystania biomasy);
 - lokalne sieci elektroenergetyczne (reelektryfikacja);
 - gminne systemy oświetlenia ulic;
- Budowa lub modernizacja dróg gminnych i powiatowych o znaczeniu lokalnym:
 - drogi powiatowe i gminne;
 - lokalne obiekty mostowe (mosty i wiadukty) na drogach gminnych i powiatowych;
 - ulice w miastach do 25 tys. mieszkańców pozostające w zarządzie jednostek samorządu terytorialnego;
- Gospodarka odpadami stałymi:
 - budowa, modernizacja i rekultywacja składowisk odpadów stałych;
 - budowa lub modernizacja miejsc utylizacji opakowań i nieużytych środków ochrony roślin;
 - likwidacja dzikich wysypisk;

- kompleksowe systemy zagospodarowania odpadów na poziomie lokalnym, obejmujące m.in. odbiór posegregowanych odpadów od mieszkańców, odzyskiwanie surowców wtórnych, recykling, kompostowanie odpadów organicznych, itp.;
- Kompleksowe uzbrojenie terenu pod inwestycje – projekty kompleksowego uzbrojenia terenu przeznaczonego w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod inwestycje – uzbrojenie związane z dostarczeniem podstawowych mediów – kanalizacji, wodociągu, instalacji elektrycznych, gazowych oraz dróg i ulic, itp.;
- Modernizacja i remonty podstawowej infrastruktury społecznej:
 - lokalne ośrodki zdrowia;
 - szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły średnie;
 - domy pomocy społecznej;
 - publiczne przedszkola;
 - inne obiekty publiczne świadczące podstawowe usługi dla społeczności lokalnych;
 - budowa, modernizacja i remonty sal gimnastycznych w szkołach;
 - modernizacja infrastruktury ciepłowniczej i gazowniczej w lokalnych instytucjach publicznych.

2) Rewitalizacja obszarów zdegradowanych

W ramach tego działania wspierane będą zintegrowane projekty związane z tworzeniem oddolnych programów rewitalizacji społeczno-gospodarczej, przestrzennej i funkcjonalnej zdegradowanych: dzielnic mieszkaniowych, zespołów mieszkaniowych w miastach oraz terenów poprzemysłowych i powojaskowych.

Uzupełnieniem działań podejmowanych w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego będą działania skierowane do mieszkańców obszarów wiejskich, realizowane w SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i obszarów wiejskich, obejmujące:

Priorytet 1. Wspieranie zmian i dostosowań w rolnictwie, realizowany przez działania:

- Poprawa efektywności ekonomicznej i produktywności gospodarki rolno-żywnościowej – modernizacja gospodarstw rolnych, prowadząca do ich dostosowania do warunków funkcjonowania na jednolitym rynku poprzez poprawę konkurencyjności uwarunkowaną wzrostem jakości produkcji, jej skalą i profilem, obniżeniem kosztów oraz spełnieniem wymogów w zakresie norm higienicznych oraz ochrony środowiska i utrzymania zwierząt;

- Ułatwianie startu młodym rolnikom – pomoc udzielana będzie młodym rolnikom, rozpoczynającym samodzielne prowadzenie gospodarstwa w celu ułatwienia rozpoczęcia działalności i modernizacji przejmowanego gospodarstwa;
- Szkolenia – wsparcie organizacji warsztatów, seminariów, kursów doskonalenia zawodowego, staży, akcji wdrażania dobrych praktyk, wizyt studyjnych i innych instrumentów szkoleniowych;
- Wsparcie doradztwa rolniczego;
- Scalanie gruntów na obszarach charakteryzujących się dużym rozdrobnieniem i rozproszaniem gruntów, wchodzących w skład gospodarstw rolnych;
- Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi – wspierane będą inwestycje z zakresu melioracji szczegółowych i podstawowych;

Priorytet 2. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich

- Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego – wspierane będą projekty związane z tworzeniem oddolnych strategii rozwoju lokalnego oraz realizacją działań inwestycyjnych z zakresu modernizacji i wyposażenia obiektów pełniących funkcje kulturalne, rekreacyjne i sportowe, odnowy obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa wiejskiego regionu i ich adaptacji na cele kulturalne i społeczne, modernizacji przestrzeni publicznej we wsi, wspierane będą także projekty przyczyniające się do rozwoju publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych wsi oraz działania związane z promocją regionu;
- Różnicowanie działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa w celu zapewnienia różnorodności działań lub alternatywnych źródeł dochodów – wspierane będą projekty związane z realizacją inwestycji służących podjęciu przez rolników i domowników dodatkowej działalności zbliżonej do rolnictwa (w zakresie: agroturystyki, usług związanych z turystyką i wypoczynkiem, edukacji przyrodniczej oraz promocji tradycji i dziedzictwa kulturowego wsi, usług na rzecz rolnictwa i gospodarki leśnej, wstępnego przetwórstwa i przygotowania produktów rolnych do sprzedaży, sprzedaży bezpośredniej produktów pochodzących z gospodarstwa własnego lub ze stowarzyszenia gospodarstw, rzemiosła i rękodzielnictwa, drobnych usług na rzecz mieszkańców wsi, e-commerce);
- Rozwój i ulepszanie infrastruktury związanej z rolnictwem – wspierane będą małe projekty mające na celu polepszenie dostępu przedsiębiorców i wiejskich gospodarstw domowych do infrastruktury technicznej;
- Przywracanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego naturalną katastrofą i/lub pożarem

oraz wprowadzenie odpowiednich instrumentów zapobiegawczych;

Priorytet 3. Rozwój i dostosowanie do norm WE przetwórstwa artykułów rolnych

- Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych – realizowane będą projekty związane z modernizacją zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego, prowadzące do ich dostosowania do warunków funkcjonowania na jednolitym rynku poprzez poprawę konkurencyjności uwarunkowaną wzrostem jakości produkcji, jej skalą i profilem, obniżeniem kosztów oraz spełnieniem wymogów w zakresie norm higienicznych, ochrony środowiska i dobrostanu zwierząt.

Celem działań opisanych wyżej, zarówno w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, jak i SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i obszarów wiejskich jest m.in. aktywizacja społeczna i gospodarcza obszarów zagrożonych marginalizacją, w celu umożliwienia im włączenia się w procesy rozwojowe kraju i Europy. Aktywizacja obszarów znajdujących się w najgorszej sytuacji społeczno-ekonomicznej, a do takich zaliczane są obszary wiejskie województwa zachodniopomorskiego, w tym obszar miasta i gminy Pelczyce, obok bezpośredniego wsparcia udzielanego np. na rozwój lokalnej infrastruktury, zasobów ludzkich, alternatywnych miejsc zatrudnienia (np. w sektorze turystyki), jak również działań ukierunkowanych na restrukturyzację i modernizację sektora rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego, będzie promować udział i współpracę partnerów lokalnych, zarówno władz samorządowych, jak i organizacji i związków społecznych, gospodarczych, organizacji pozarządowych i rolników w rozwiązywaniu problemów rozwojowych. Tylko wyzwolenie lokalnego potencjału przedsiębiorczości i zaangażowanie społeczności lokalnych daje szansę przezwyciężenia trudności i właściwego wykorzystania pomocy zewnętrznej.

17. UWAGI KOŃCOWE

Opracowane „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pelczyce”, zgodnie z art.6 pkt.7 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 1994 r. Nr 89, poz. 415, z późn. zm.), nie jest i nie stanowi podstawy do wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Natomiast „Studium ...”, ze względu na unormowania trybu jego uchwalania oraz określenie celu, któremu służy, jest nowym i samodzielny aktem planistycznym, zawierającym opis lokalnej polityki przestrzennej gminy, która jest podstawą przygotowania i uchwalenia przyszłych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Z racji, że w niniejszym „Studium ...” uwzględniono:

- wymagania ładu przestrzennego;
- wymagania urbanistyki i architektury;
- wymagania ochrony środowiska przyrodniczego;
- wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego;
- wymagania ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi;
- walory architektoniczne;
- walory krajobrazowe;
- walory ekonomiczne przestrzeni i praw własności;
- potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa.

Wskazuje to, że może być pomocne przy opracowaniu szeregu dokumentów o charakterze strategicznym, programowym, promocyjnym, itd.

Zamieszczone w „Studium ...” schematy, mapy, wykresy, zdjęcia są integralną częścią studium, ilustrują bowiem stan istniejący (np. zdjęcia), obrazują uwarunkowania, czy też przybliżają przyjęte kierunkowe rozwiązania w polityce zagospodarowania przestrzennego gminy.

Plansza podstawowa „Polityka przestrzennego zagospodarowania gminy” jest ilustracją przyjętych elementów polityki przestrzennej gminy.

18. ZAKOŃCZENIE

Zespół autorski dziękuje wszystkim, którzy okazali pomoc przy opracowaniu dokumentu „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pełczyce”.

Szczególne wyrazy podziękowania składamy pracownikom Urzędu Miasta i Gminy za współpracę przy zbieraniu materiałów wejściowych oraz za udzielone rady w trakcie konstrukcji zapisu projektu Studium, Burmistrzowi za cenne wskazówki, które przyczyniły się do powstania końcowej formy Studium.

Składamy podziękowania wszystkim osobom i instytucjom, które przyczyniły się do opracowania dokumentu.

Z wyrazami szacunku i podziękowania
Zespół autorski

Szczecin, maj 2003 r.

19. SPIS TABEL

Tabela 1	Położenie geograficzne gminy Pełczyce
Tabela 2	Charakterystyka większych jezior na terenie gminy Pełczyce
Tabela 3	Charakterystyka jeziora Pełcz i Panińskie na terenie gminy Pełczyce
Tabela 4	Gmina Pełczyce, sztuczne zbiorniki wodne – stawy hodowlane
Tabela 5	Zestawienie gruntów według klas bonitacyjnych w gminie Pełczyce (stan z roku 1999)
Tabela 6	Kompleksy przydatności rolniczej gleb w gminie Pełczyce (stan z roku 1999)
Tabela 7	Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie Pełczyce
Tabela 8	Podstawowe wskaźniki klimatyczne gminy Pełczyce
Tabela 9	Ocena agroklimatu gminy Pełczyce
Tabela 10	Wykaz gatunków pod ochroną ścisłą i częściową na terenie gminy Pełczyce
Tabela 11	Gatunki ginące i zagrożone wyginięciem wg regionalnych i ponadregionalnych Czerwonych Ksiąg Roślin na terenie gminy Pełczyce
Tabela 12	Gatunki rzadko spotykane, proponowane do włączenia do regionalnej lub lokalnej Czerwonej Listy Roślin na terenie gminy Pełczyce
Tabela 13	Występowanie mięczaków na terenie gminy Pełczyce
Tabela 14	Występowanie płazów na terenie gminy Pełczyce
Tabela 15	Występowanie gadów na terenie gminy Pełczyce
Tabela 16	Gatunki ptaków na terenie gminy Pełczyce
Tabela 17	Gatunki ssaków na terenie gminy Pełczyce
Tabela 18	Pomniki przyrody w gminie Pełczyce (stan istniejący i projektowany)
Tabela 19	Obszary i obiekty cenne przyrodniczo w gminie Pełczyce
Tabela 20	Stanowiska archeologiczne w gminie Pełczyce
Tabela 21	Stanowiska zaklasyfikowane do strefy W.I ochrony stanowisk archeologicznych w gminie Pełczyce
Tabela 22	Stanowiska zaklasyfikowane do strefy W.II ochrony stanowisk archeologicznych w gminie Pełczyce
Tabela 23	Stanowiska zaklasyfikowane do strefy W.III ochrony stanowisk archeologicznych w gminie Pełczyce
Tabela 24	Nazwy miejscowości w gminie Pełczyce obecne i do 1945 r.

Tabela 25	Stan władania terenami komunikacyjnymi w gminie Pełczyce (stan na 1 stycznia 2002 r. w ha)
Tabela 26	Wykaz dróg powiatowych na terenie miasta i gminy Pełczyce (stan w 2002 r.)
Tabela 27	Ujęcia wody i stacje wodociągowe w gminie Pełczyce
Tabela 28	Charakterystyka studni na ujęciach wód podziemnych w gminie Pełczyce
Tabela 29	Charakterystyka mechaniczno-biologicznych oczyszczalni ścieków w gminie Pełczyce
Tabela 30	Charakterystyka odprowadzanych ścieków z oczyszczalni biologiczno-mechanicznej w Pełczycach
Tabela 31	Zestawienie stacji transformatorowych według miejscowości i mocy w gminie Pełczyce
Tabela 32	Gmina Pełczyce. Charakterystyka ciepłowni (stan w 2002 r.)
Tabela 33	Charakterystyka sieci gazowej w gminie Pełczyce
Tabela 34	Odbiorcy gazu w gminie Pełczyce (stan na 31.12.2002 r.)
Tabela 35	Zużycie gazu u odbiorcy końcowego w gminie Pełczyce w 2002 r. (tys. m ³)
Tabela 36	Struktura wielkościowa wsi w gminie Pełczyce
Tabela 37	Rozwój ludnościowy podstawowych jednostek osadniczych na terenie gminy Pełczyce w latach 1970-2002 (w osobach)
Tabela 38	Rozwój demograficzny gminy Pełczyce w okresie 1985-2001 (w osobach)
Tabela 39	Rozwój demograficzny gminy Pełczyce w latach 1985-2001 (stan na 31.12.2001)
Tabela 40	Struktura wieku ludności gminy Pełczyce w latach 1988-2001
Tabela 41	Liczba ludności w podstawowych jednostkach osadniczych gminy Pełczyce według wieku (stan na koniec 2001 r.)
Tabela 42	Prognoza demograficzna rozwoju gminy Pełczyce do 2020 r.
Tabela 43	Prognoza pomigracyjna w gminie Pełczyce do 2020 r.(w podziale na miasto i wieś)
Tabela 44	Prognozowana liczba ludności wiejskiej sieci osadniczej w gminie Pełczyce do 2020 r.
Tabela 45	Pomigracyjna prognoza ludności gminy Pełczyce do roku 2020 (stan na 31 grudnia, w osobach)
Tabela 46	Pomigracyjna prognoza ludności gminy Pełczyce do roku 2020 (stan na 31 grudnia, w %)